

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

**Årsrapport
2018**

Innhold

1

Leders beretning

3

2

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

7

Hovedtall

11

Organisasjonskart

12

3

Årets aktiviteter og resultater

14

Resultatkrav i tildelingsbrevet 2018

15

3.1 Effektiv bosetting av flyktninger

22

3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv

40

3.3 Deltakelse i samfunnsliv

70

4

Styring og kontroll i virksomheten

100

5

Vurdering av framtidsutsikter

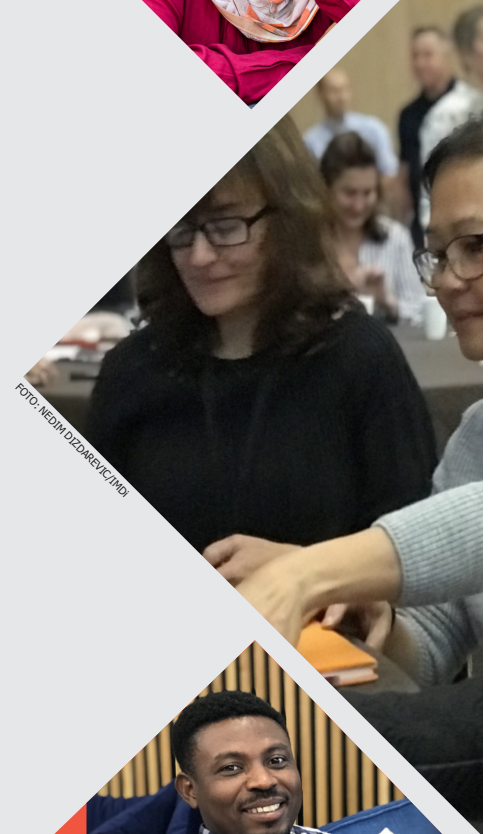
119

6

Årsregnskap

122

Vedleggsoversikt

1

Leders beretning

1 Leders beretning

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har hovedansvaret for å iverksette regjeringens integreringspolitikk. For den sittende regjeringen er integreringsløftet pekt på som en av seks hovedprioriteringer. Det gir oss et stort ansvar.

Regjeringens satsing ble konkretisert høsten 2018 i form av en integreringsstrategi. Målsettingen med strategien er økt deltakelse i arbeids- og samfunnsliv, gjennom en samordnet og helhetlig innsats. Strategiens fire hovedmål handler om utdanning og kvalifisering, arbeid, hverdagsintegrering og retten til å leve frie liv.

Raskere bosetting

IMDi skal bidra til at kommuner bosetter flyktinger i tråd med behovet. Når flyktinger har fått oppholdstillatelse er det et mål at de skal bosettes så raskt som mulig. Bosettingen har gått betydelig raskere de siste årene.

Det ble bosatt 4 903 flyktinger i 2018. Kommunene har gjort en stor innsats de senere år ved å øke bosettingskapasiteten og redusere tiden som brukes på å forberede bosetting av den enkelte flyktning. Overføringsflyktingene utgjorde om lag halvparten av de bosatte flyktingene i 2018, mot en fjerdedel i 2017. Endringen skyldes en kombinasjon av lavere asylankomster og vedtak i Stortinget om flere overføringsflyktinger.

I 2018 bosatte vi 778 familier med barn, hvorav et stort antall var overføringsflyktinger. De færreste av disse ble bosatt innen tre måneder, som er målsettingen. Tidsbruken var i hovedsak knyttet til utreiseprosedyrer. Bosettingskommunene skal også ha tilstrekkelig med tid til å klargjøre bopel og tjenestetilbud. Vi arbeider med å korte ned ventetiden i bosettingsarbeidet.

Integrering gjennom språk og arbeid

Å komme seg ut i arbeid er en av de aller viktigste forutsetningene for å bli godt integrert i det norske samfunnet. Dessuten er det avgjørende for velferdsstatens bærekraft at de som kommer deltar og bidrar.

Felles for mange av de som kom i 2018 er at de har med seg lite formell utdanning. Det er derfor helt avgjørende at alle som får oppholdstillatelse kommer raskt i gang med kvalifisering.

I 2018 har vi arbeidet med å utvikle standardelementer i introduksjonsprogram, som skal inngå i individuelle kvalifiseringsløp for deltakere i programmet. Vi har også holdt våre årlige fagverksteder for totalt 920 personer. Formålet er kompetanseheving av programrådgivere ansatt i introduksjonsprogrammene i kommunene. Fagverkstedene ble holdt i Trondheim, Bergen og på Gardermoen.

Våre regionkontorer har vært viktige for å holde oversikten med utviklingen på integreringsfeltet lokalt og regionalt og for å opprettholde et godt faglig fundament for direktoratets satsinger. Vi har vært pådrivere for nettverksbygging og kompetanseheving i kommuner over hele landet, og har gitt særlig oppfølging til kommuner med svake resultater i introduksjonsprogrammet. Denne innsatsen vil vi forsterke i 2019. Vi har også fortsatt arbeidet med å formidle forskning og kunnskap om hva som bidrar til gode resultater i introduksjonsprogrammet.

At innvandrere tar ansvar og får mulighet til å lære seg norsk og tilegne seg kunnskap om landet de bor i, er avgjørende for å kunne lykkes i det norske samfunnet. Kommunene har et lovfestet ansvar for å gi et tilbud om opplæring i norsk og samfunnsfag for alle som har rett og plikt til slik opplæring. Tilbudet skal gis senest tre måneder etter bosetting.

I 2017 var det 11 600 personer som hadde rett og plikt til norskopplæring, men bare halvparten startet innen tre måneder. I 2018 satte vi derfor i gang et særskilt oppfølgingsarbeid rettet mot kommuner med svak måloppnåelse på dette området. Det vil vi fortsette å prioritere fremover.

Retten til å bestemme over eget liv

Regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er et viktig virkemiddel i IMDis forebyggende arbeid. I 2018 har vi prioritert å følge opp denne og styrke kunnskapen på feltet. Fafo har på oppdrag fra IMDi skrevet rapporten «Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll», som blant annet gir en pekepinn på omfanget av negativ sosial kontroll i noen utvalgte miljøer.

Vi har systematisk forsøkt å nå ut til utsatt ungdom. Målsettingen har vært å få ut informasjon om egne rettigheter og hvor de kan få hjelp. Blant annet lanserte vi før sommeren tre filmer rettet mot ungdom. Enkelte av filmene fikk mye oppmerksomhet i både tradisjonelle og sosiale mediekkanaler.

Vi har utviklet nettportalen Nora hvor informasjon om negativ sosial kontroll og relevante hjelpetilbud er samlet. Vi har også samarbeidet tett med de viktigste fagmiljøene og frivillige organisasjonene på feltet.

Frivillige organisasjoner gjør en verdifull innsats

Frivillige organisasjoner står for mye av det daglige integreringsarbeidet gjennom inkluderende aktiviteter som bidrar til læring og sosialisering. I 2018 har vi jobbet for å styrke kompetansen i de frivillige organisasjonene og fulgt opp dem som får støtte gjennom IMDis tilskuddsordninger. I 2018 fordelte vi rundt 105 millioner kroner til frivillige organisasjoner.

Regionreform og omstilling

I 2018 har IMDi medarbeidere stått på for å nå våre mål, sammen med gode samarbeidspartnere. Før jul vedtok Stortinget, som et ledd i regionreformen, at IMDi regionkontorer skal avvikles som statlige regionale kontorer, og at ansvar og oppgaver overføres til de nye fylkene og IMDi som statlig direktorat.

IMDi vil fortsette å jobbe for at alle innbyggere skal ha mulighet til å kunne lykkes i samfunnet, ha de samme rettighetene og pliktene, og nyte den samme graden av frihet uavhengig av kultur eller bakgrunn.

Libe Rieber-Mohn

Libe Rieber-Mohn
direktør
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Foto: Beate Willumsen

2

Introduksjon til virksomheten
og hovedtall

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

IMDis samfunnsoppdrag er å fremme like muligheter og levekår i et mangfoldig samfunn. Gjennom dette styrker IMDi innvandreres og deres barns muligheter til å delta og bidra i det norske samfunnet.

IMDi er et statlig forvaltningsorgan og kompetansesenter som skal bidra til å utvikle og iverksette regjeringens integreringspolitikk. IMDi ble opprettet 1. januar 2006 og ble fra 2018 underlagt Kunnskapsdepartementet (tidligere underlagt Justis- og beredskapsdepartementet). Direktoratet har til sammen 239 ansatte fordelt på kontorer i Oslo, Gjøvik, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Narvik. IMDi skal være en premissleverandør for utviklingen av politikken, gi departementet faglige råd og være et kompetansesenter for kommuner og sektormyndigheter.

IMDis funksjoner

Som kompetansesenter produserer og formidler IMDi kunnskap. Ved å finansiere forskningsprosjekter, samle statistikk og foreta egne evalueringer og analyser, bidrar vi med *forskningsbasert kunnskap* om integrering og mangfold. Vi samler og utvikler *praksisbasert kunnskap* ved å dokumentere gode metoder og ordninger fra kommuner og relevante sektormyndigheter. IMDi tilrettelegger for læringsarenaer, møteplasser, nettverk og referansegrupper. IMDi har også utviklet nettsider tilrettelagt for bruk av kommuner i deres integreringsarbeid. Nettsidene har oppdatert statistikk på kommunenivå og eksempler på gode lokale løsninger for integrering. Integrering er et aktuelt tema i nyhetsbildet og IMDi har bidratt med informasjon til media for å sikre at allmennheten får tilgang til nødvendige fakta om bosetting og integrering i Norge.

Vi er **pådrivere** overfor andre aktører for å nå målene for integreringspolitikken, og **samordner** mellom aktører i ulike sektorer, på ulike forvaltningsnivåer og mellom lokale og regionale aktører. IMDi er også **forvalter** av tilskudd på integreringsfeltet. Vi forvalter registre og utvikler digitale verktøy. Løsningene brukes til saksbehandling, analyser og rapportering. Dette er viktig infrastruktur i integreringsarbeidet, for IMDi og andre aktører.

IMDis samfunnsoppdrag

Fremme like muligheter og levekår i et mangfoldig samfunn.

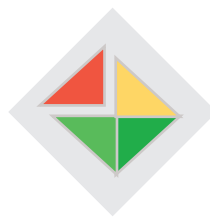
IMDis rolle

Stortinget vedtar den nasjonale integreringspolitikken.

Departementet utformer den nasjonale integreringspolitikken og delegerer oppgaver til IMDi.

IMDi gjennomfører integreringspolitikken, samarbeider med kommuner og andre aktører.

Kommunene bosetter flyktninger og gir dem introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Bosetting

Kvalifisering

Norskopplæring og
introduksjonsprogram

Tilskudd

Tidlig integrerings-
innsatsNegativ sosial kontroll
og tvangsekteskap

IMDis hovedoppgaver

Bosetting av flyktninger som har fått opphold i Norge er en av IMDi's hovedoppgaver. IMDi har ansvar for å gi den enkelte flyktning tilbud om bosetting i en kommune. Det er frivillig for kommunene å bosette flyktninger. Bosettingen gjennomføres i et samarbeid mellom IMDi og enkeltkommuner, basert på en samarbeidsavtale mellom staten og KS.

IMDi arbeider for at kommuner og andre offentlige myndigheter har god kunnskap om integrering og kvalifisering, og er pådriver for at andre ansvarlige sektormyndigheter samarbeider om, og videreutvikler gode kvalifiseringsløp for innvandrere.

Introduksjonsloven og tilhørende forskrifter pålegger kommunene å tilby nyankomne innvandrere opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og introduksjonsprogram til flyktninger. Disse tiltakene er de viktigste for å kvalifisere nyankomne innvandrere til arbeid i Norge. IMDi bidrar til formidling av kunnskap og metoder, samt veiledning og oppfølging av kommunene, i gjennomføring av introduksjonsprogrammet. IMDi deler ansvaret for opplæring i norsk og samfunnskunnskap med Kompetanse Norge. Fylkesmannen fører tilsyn med kommunenes oppfyllelse av introduksjonsloven, og behandler klager på enkeltvedtak. IMDi har ansvaret for Nasjonalt introduksjonsregister (NIR), der kommunene registrerer opplysninger om den enkelte deltaker. NIR gir dokumentasjon om gjennomført opplæring og resultater fra prøver i norsk og samfunnskunnskap. IMDi utarbeider og publiserer statistikk og analyser på bakgrunn av data fra registeret.

IMDi forvalter en rekke tilskuddsordninger, hvorav de fleste er rettet mot kommunene og organisasjoner. Samlet utgjorde ordningene rundt 17 milliarder kroner i 2018. De største tilskuddene er integreringstilskuddene, som kommunene får tildelt per bosatte flyktning. Disse skal gi rimelig dekning av kommunenes merutgifter til bosetting og introduksjonsprogrammet, herunder utgifter til helsetjenester, tolketjenester m.m. IMDi forvalter også midler til FoU-prosjekter.

Det er et politisk mål at integreringen skal begynne så raskt som mulig, og allerede i mottak. IMDi koordinerer arbeidet med integreringsmottak, og det blir lagt opp til at asylsøkere skal få norskopplæring og annen kvalifisering mens de bor i mottak. Samordningen med UDI og andre statlige aktører i migrasjonskjeden er viktig for å lykkes. IMDi har utviklet en løsning for selvregistrering av kompetanse for flyktningene.

IMDi har frem til august 2018 koordinert regjeringens innsats i handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Fra august har IMDi ansvar for implementering av seks av tiltakene og bidrar i ytterligere 11 tiltak i samarbeid med ansvarlig direktorat. Vi har minoritetsrådgivere ved ungdoms- og videregående skoler som følger opp ungdom som er – eller står i fare for – å bli utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap m.m. De har også et ansvar for å bidra til kompetanseheving på temaet i skolen og til andre aktører. Vi har også integreringsrådgivere ved fire utenriksstasjoner som bistår norske borgere som er – eller står i fare for – å bli utsatt for negativ sosial kontroll m.m. i utlandet.

Områdeinnsats

Fagmyndighet for tolking

Frivillighet

Følge opp handlingsplaner

Regjeringen vil at alle innbyggere skal delta i samfunnet. Noen steder i landet er det levekårsutfordringer som krever en ekstra innsats. IMDi bidrar til samordning og videreutvikling av innsats og virkemidler. IMDi samarbeider med kommuner i flere ulike områdesatsinger, og har blant annet koordinert den statlige innsatsen i Grønlandssatsingen i 2018.

IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor. Vi er pådrivere for økt bruk av kvalifiserte tolker, og gir råd og veiledning til kommuner, utlendingsforvaltningen, domstolene og sektormyndigheter. Vi driver og utvikler Nasjonalt tolkeregister, som gir en oversikt over tolker i ulike språk. IMDi utsteder bevilling til autoriserte tolker, og samarbeider med høyskolesektoren og diverse næringsorganisasjoner om tolking.

Frivillige organisasjoner bidrar med konkrete integreringstiltak som norsk-trening, leksehjelp eller informasjon om det norske samfunnet. De skaper møteplasser og nettverk, tillit og tilhørighet. IMDi forvalter flere tilskudd til frivillige organisasjoners integreringsarbeid, samarbeider med flere store frivillige organisasjoner om en mer aktiv frivillighet, og veileder kommuner om hvordan de kan benytte og samarbeide med frivillige organisasjoner i sitt integreringsarbeid.

IMDi følger opp handlingsplaner og tverrsektorielle satsinger som *Bolig for velferd*, *0-24-samarbeidet* og *Opptappingsplan mot vold og overgrep* (2017–2021).

Foto: IMDi

IMDis samarbeidspartnere

Statlige sektormyndigheter har roller og ansvar overfor alle innbyggere, inkludert innvandrere og deres barn. IMDi skal bidra til å sikre sammenhengen mellom integreringspolitikken og andre politikkområder, f. eks. arbeidsmarked, utdanning og helse. Ved å utvikle, dele og formidle kunnskap og kompetanse, og legge til rette for samarbeid bidrar IMDi til at sektormyndighetene enkeltvis og samlet tilbyr tjenester som bidrar til integrering.

På regionalt nivå har IMDi samme oppgave – å bidra til at de ulike sektorene sammen kan jobbe for god integrering. Fylkesmannen, fylkeskommunen, Husbanken og NAV er i denne sammenhengen viktige samarbeidspartnere for IMDi.

Integrering skjer lokalt på skoler, arbeidsplasser, i foreningslivet og nærmiljøet. Derfor er kommunene blant IMDis viktigste samarbeidspartnere. Innvandring gir kommunene et verdifullt tilfang av menneskelige ressurser, men byr også på utfordringer. IMDi jobber for å styrke kommunenes samfunnsplanlegging og utvikling av tjenester og forvaltning for en mer mangfoldig befolkning.

IMDis samarbeidspartnere

Fylkesmennene

Fylkeskommuner

Kommuner

Frivillige organisasjoner

Hovedtall

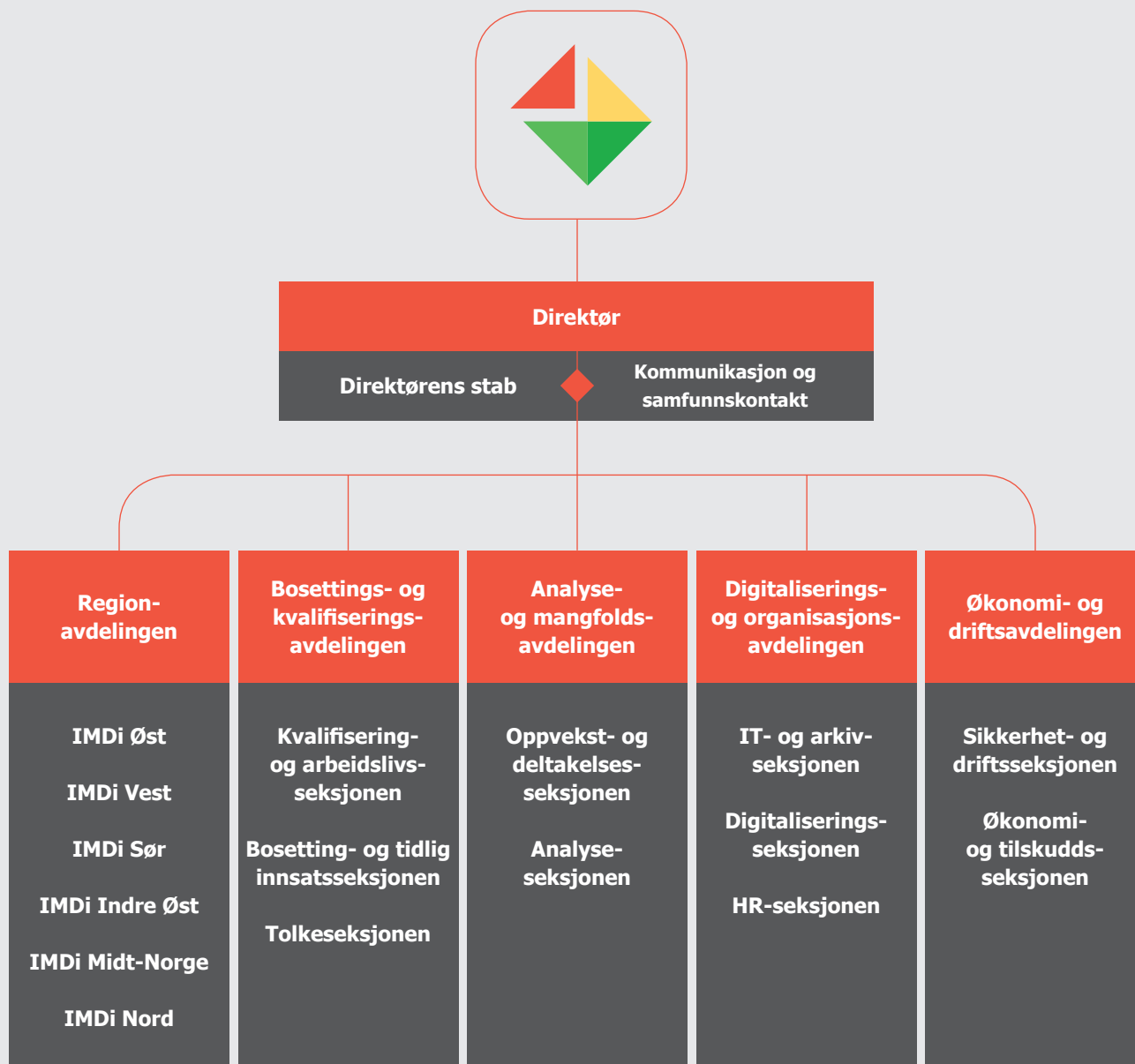
Bosetting av flyktninger	2015	2016	2017	2018
Bosatte flyktninger (totalt)	11 342	15 291	11 078	4 903
Overføringsflyktninger	2 365	3 275	2 838	2 480
Enslige mindreårige	691	1 599	759	194
Herav over 15 år	571	1 138	486	159
Herav under 15 år	120	461	273	35
Barnefamilier (familier med barn under 18 år), herunder:				
Antall barnefamilier	1 123	1 561	1 361	778
Antall personer	4 833	7 061	6 170	3 541
Antall barn	2 683	3 930	3 420	2 013
Flyktninger med oppholdstillatelse som venter i mottak (per 31.12)	3 479	4 174	1 045	582
Opplæring i norsk og samfunnskunnskap	2015	2016	2017	2018 Foreløpige tall
Personer med <u>rett og plikt</u> til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som deltok i opplæring i løpet av året (tall fra NIR)	35 039	39 858	42 227	37 887
Personer med kun <u>plikt</u> til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som deltok i opplæringen i løpet av året (tall fra NIR)	1 908	1 542	1 836	1 729
Personer med kun <u>rett</u> til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som deltok i opplæringen i løpet av året (tall fra NIR)	574	626	488	315
Introduksjonsprogrammet	2015	2016	2017	2018 Foreløpige tall
Personer som i løpet av året har hatt rett og plikt til introduksjonsprogram (tall fra NIR)	*	23 892	26 534	35 970
Personer som deltok i introduksjonsprogram i løpet av året** (tall fra NIR)	17 961	24 074	28 944	27 482
Personer som deltok i introduksjonsprogram per 31.12.** (tall fra NIR)	*	18 148	21 388	16 600
Personer som har påbegynt program i løpet av året (tall fra NIR)	7 061	9 903	9 469	4 541
Personer som har avsluttet introduksjonsprogram i løpet av året (tall fra NIR)	*	4 469	6 391	5 881

* Tall fra NIR er ikke tilgjengelig

** Inkluderer deltakere med rett og plikt, og deltakere kommune kan velge å tilby program.

Nøkkeltall fra årsregnskap	2015	2016	2017	2018
Årsverk	223	234	214	219
Samlet tildeling post 01-99	9 916 330 000	13 055 394 258	18 409 901 500	17 323 341 318
Utnyttelsesgrad post 01-99	99	95	96	93
Driftsutgifter	205 193 486	236 216 422	264 400 288	252 478 698
Lønnsandel av driftsutgifter	72	67	66	68
Lønnskostnader per årsverk	662 181	673 083	815 095	781 043

IMDis organisasjonskart

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektorat

3

Årets aktiviteter og
resultater

3 Årets aktiviteter og resultater

I dette kapitlet gjør vi rede for hvilke resultater arbeidet vårt har gitt i 2018. Utgangspunktet for redegjørelsen er de målene og resultatkravene som Justis- og beredskapsdepartementet ga IMDi i tildelingsbrevet for 2018. Vi har organisert kapitlet etter tre hovedtemaer for IMDis arbeid:

- Effektiv bosetting av flyktninger
- Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv
- Deltakelse i samfunnsliv

I tabellen under oppsummerer vi resultater i henhold til styringsparametere og oppdrag for 2018.

Resultatkrav i tildelingsbrevet 2018

Styringsparameter	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Krav 2018	Resultat 2018	Kommentarer 2018
Hovedmål: Raskere bosetting av flyktninger						
<i>Virksomhetsspesifikt mål: Effektivt bosettingsarbeid</i>						
SP 1: Andel flyktninger bosatt innen seks måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller innreisetilattelse er gitt	51 %	81 %	76 %	90 %	83 %	Det ble bosatt 4 903 flyktninger i 2018 (11 078 i 2017). Gjennomsnittlig ventetid for bosatte fra mottak var 4,8 måneder (4,9 måneder i 2017).
SP 1: Andel flyktninger bosatt innen tolv måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller innreisetilattelse er gitt	78 %	95 %	97 %	100 %	97 %	208 av de som ble bosatt i 2018 hadde ventet i mer enn ett år etter at de fikk opphold (296 personer i 2017). Per 31.12.2018 var det 582 bosettingsklare flyktninger i mottak. 97 av disse hadde allerede vært bosettingsklare i mer enn tolv måneder (Tilsvarende for 2017: hhv. 1 045 og 103 personer).
SP 2: Andel familier med barn under 18 år bosatt innen tre måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller innreisetilattelse er gitt	20 %	43 %	62 %	50 %	24 %	Gjennomsnittlig ventetid for barnefamilier bosatt fra mottak var 5,0 måneder (5,0 måneder i 2017).
SP 3: Andel enslige mindreårige bosatt innen tre måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller innreisetilattelse er gitt	24 %	43 %	62 %	50 %	63 %	Det ble bosatt 194 enslige mindreårige flyktninger i 2018 (759 enslige mindreårige i 2017). Gjennomsnittlig ventetid for bosatte enslige mindreårige fra mottak/ omsorgssenter var 3,6 måneder (2,8 måneder i 2017).

Styringsparameter	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Krav 2018	Resultat 2018	Kommentarer 2018
Hovedmål: Høyere deltakelse blant innvandrere i arbeids- og samfunnsliv						
SP 4: Betydningen av arbeidet IMDi gjør i sin pådriver- og samordningsrolle for å nå målet om høyere deltakelse blant innvandrere i arbeids- og samfunnsliv						Se omtale under Kap. 3.2 og 3.3.
Virksomhetsspesifikt mål: Den enkelte flyktning skal være kvalifisert for en varig tilknytning til arbeidslivet						
SP 5: Andel personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som starter i opplæring innen tre måneder	-	-	50 % ¹	90 %	49 % ²	Tall fra NIR er ikke tilgjengelige for de som fikk rett og plikt i 2014 og 2015.
SP 6: Andel personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som oppfyller sin plikt innen fristen på tre år	-	-	-	90 %	-	Tall fra NIR er ikke tilgjengelig for de som fikk rett og plikt i perioden 2014–2017.
SP 7: Andel deltakere i introduksjonsprogram som er i arbeid eller utdanning året etter avsluttet program	62 %	58 %	61 %	70 %	62 % ³	Tall for deltakere som avsluttet i 2017 og deres status på arbeidsmarkedet i 2018 publiseres av SSB i 2019.
SP 8: Andel beboere i mottak som har gjennomført kompetansekartlegging				100 %	36 %	Fra IMDi tok over ansvaret for registreringsløsningen (01.07.2017) og fram til full utrulling (18.06.2018) ble det registrert 585 kompetanseskjemaer. Etter lansering juni 2018 gjennomførte 740 beboere i målgruppen kompetansekartlegging.
SP 9: Effekten av IMDis arbeid på kvalifisering av flyktninger til arbeid				-		Se omtale under Kap. 3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv.
Virksomhetsspesifikt mål: Den enkelte innvandrers skal være kvalifisert for en varig tilknytning til arbeidslivet						
SP 10.1: Andel deltakere i Jobbsjansen del A (kvalifiseringstiltak for hjemmeværende innvandrerkvinner) som går over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program	71 %	73 %	70 %	65 %	-	Resultater for 2018 vil foreligge i 2. kvartal 2019.
SP 10.2: Antall etablerte plasser for målgruppen i Jobbsjansen del B (mer grunnskole opplæring til innvandrerrunddom) skal øke			950 deltakere	Skal øke	-	I 2018 har prosjektene oppgitt at de vil opprette tilbud for 1460 deltakere. Resultater for 2018 vil foreligge i 2. kvartal 2019.
SP 10.3: Andel deltakere i Jobbsjansen del C (et ekstra år i introduksjonsprogram) som går over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program			33 %	75 %	-	Resultater for 2018 vil foreligge i 2. kvartal 2019.

¹ Personer som fikk rett og plikt til opplæring i 2016. Endelige tall fra NIR per 31.12.2017.

² Personer som fikk rett og plikt til opplæring i 2017. Foreløpige tall fra NIR per 31.12.2018.

³ Personer som avsluttet introduksjonsprogram i 2016 og deres status på arbeidsmarkedet i 2017 (publisert av SSB i desember 2018).

Styringsparameter	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Krav 2018	Resultat 2018	Kommentarer 2018
SP 11: Effekten av det totale arbeidet IMDi gjør for å kvalifisere innvandrere til å delta i arbeidsliv						Se omtale under Kap. 3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidslivet.
Virksomhetsspesifikt mål: Innvandrere har høy deltakelse i samfunnsliv						
SP 12: Effekten av IMDis arbeid på innvandreres deltakelse på ulike arenaer i samfunnet						Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.
SP 13: Effekten på deltakelse i arbeids- og samfunnsliv av midlene IMDi forvalter til frivillige organisasjoner						Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.

Oppdrag i tildelingsbrev for 2018	Kommentar
O1: Utrede de konsekvenser og muligheter som følger av endringer i mottaksstrukturen for bosettings- og kvalifiseringsarbeidet.	IMDi arbeider med tildelingsbrevets oppdrag 1 der IMDi vurderer muligheter og konsekvenser endringer i mottaksstrukturen kan ha for integreringsmottak og bosettings- og kvalifiseringsarbeidet. Utredningen ferdigstilles etter nærmere avtale med departementet.
O2: Strategi for opp- og nedbygging av bosettingskapasitet.	Oversendt KD 01.06.2018.
O3: Utarbeide forslag til moduler for kvalifisering av nyankomne innvandrere.	Oppdraget videreføres som del av oppdrag O10 (jf. tillegg 2 til tildelingsbrev 2018).
O4: Videreføring av koordinering av arbeidet med kompetansekartlegging og karriereveiledning i mottak mellom UDI, Kompetanse Norge, Arbeids- og velferdsdirektoratet og IMDi.	Se omtale under Kap. 3.1 Effektiv bosetting av flyktninger. IMDi oversender kvartalsrapportering til KD.
O5: Direktoratet skal gjennomføre en brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogrammet.	Oversendt til KD 16.10.2018: <i>En mulighet for kvalifisering</i> (Faforapport 2018:35) og Fafos anbefalinger til brukerundersøkelser blant deltakere i introduksjonsprogram, publisert i Fafonotatet: <i>Tilgang på brukererfaringer. En gjennomgang av muligheter og utfordringer for brukerundersøkelser blant deltakere i introduksjonsprogrammet</i> (Tydum (2018), Fafonotat 2018:25). Notatet ble oversendt KD den 21.12.2018
O6: Videreføring av koordineringen av innsatsen på Grønland i Oslo. Inkluderer også arbeidet IMDi gjør i andre områdesatsinger, herunder samarbeidet med politiet om Oslo Sør.	Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv. IMDi oversender kvartalsvis rapportering for Grønlandssatsingen til KD.
Utvikling og oppfølging av program for videre områderettet innsats i Oslo Sør 2018–2026 (jf. tillegg 1 til tildelingsbrev 2018).	Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.
O7: Videreføring av IMDis digitaliseringsarbeid (IMDig).	Se omtale under Kap. 4 Styring og kontroll i virksomheten.
O8: Redegjøre for oppfølging av de svakhetene Riksrevisjonen fant i IMDis forvaltning av tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet.	Se omtale under Kap. 4 Styring og kontroll i virksomheten.
O9: IMDis risikovurdering for det kommende året.	Oversendt til KD i forkant av etatsstyringsmøter.

Oppdrag i tildelingsbrev for 2018	Kommentar
<p>O10: Standardelementer i introduksjonsprogram (Presisering og utvidelse av oppdrag O4/2017 – utarbeide forslag til spor/løp for kvalifisering av nyankomne innvandrere med medbrakt høyere utdanning basert på erfaringer med KUM-prosjekter og O3/2018 – utarbeide forslag til moduler for kvalifisering av nyankomne innvandrere) (jf. tillegg 2 til tildelingsbrev 2018).</p>	<p>Løpende arbeid fram til 2020. Se omtale under Kap. 3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidslivet. Hovedmilepæl 1: Forslag til ordning med standardiserte elementer i introduksjonsprogram – levert 31.08.2018 Hovedmilepæl 2: Forslag til struktur for regulering av standardiserte elementer i introduksjonsprogrammet i en ny introduksjonslov - levert 01.11.2018 Hovedmilepæl 4: Forslag til prioriterte standardelementer for deltakere i introduksjonsprogrammet med liten eller ingen skolebakgrunn og plan for implementering – levert 29.01.2019</p>
<p>O11: Informasjon til kommunene om endringer i introduksjonsloven og vurdere behov for endringer i regelverket for tilskudd (jf. tillegg 2 til tildelingsbrev 2018).</p>	<p>Informasjon publisert på imdi.no. Forslag til regelverksendringer oversendt KD 08.08.2018.</p>
<p>O12: Utarbeide forslag til felles rutiner for informasjon og varsling mellom offentlige etater i saker om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (jf. tillegg 2 til tildelingsbrev 2018).</p>	<p>Oversendt KD 15.11.2018.</p>
<p>O13: Ansettelse av flere minoritetsrådgivere (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018)</p>	<p>Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.</p>
<p>O14: Utvikle en nettportal om negativ sosial kontroll (generell informasjonsportal) (Må ses i sammenheng med O15) (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018).</p>	<p>Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv. Lansering av nettportalen var 06.02.2019.</p>
<p>O15: Videreutvikling av minoritetsrådgiverordningen (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018).</p>	<p>Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv. Oversendt KD 04.01.2019.</p>
<p>O16: Etablere dialog med aktuelle kommuner om negativ sosial kontroll og bedre oppfølging av unge som returnerer fra ufrivillige utenlandsopphold (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018).</p>	<p>Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv. Oversendt KD 14.02.2019.</p>
<p>O17: Gjennomstrømming i introduksjonsprogrammet og kommunenes oppfølging etter avsluttet program (må ses i sammenheng med O10) (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018.).</p>	<p>Oversendt KD 01.11.2018. Se omtale under Kap 3.2. Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv.</p>
<p>O18: Systematiske forsøk på integreringsfeltet - bruk av økonomiske insentiver. Utlysning av oppdrag for å komme fram til forslag til forsøksutforming (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018).</p>	<p>Oppdraget er utlyst. Valg av leverandør 14.01.2019. Prosjektets tittel er <i>Utvikling av modeller med bruk av økonomiske insentiver i introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap med opsjoner for (i) pilotering og (ii) videre systematisk utprøving.</i></p>

Oppdrag i tildelingsbrev for 2018	Kommentar
<p>O19: Anskaffelse av tre FoU-prosjekter (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kartlegging av samarbeid med frivilling sektor om gjennomføring av introduksjonsprogrammet 2. Pilotering og evaluering av empowermentkurs 3. Studie av enslige mindreårige flyktningers tiltakskjede 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oppdrag <i>Kommersielle og ideelle aktører i introduksjonsprogrammet</i> er tildelt NORCE, og leveranse er ventet i juni 2019. 2. Oppdrag <i>Evaluering av empowermentkurs for deltakere i introduksjonsprogram i Trondheim kommune</i> er gitt til Rambøll management. Ferdigstilles april 2019. 3. Oppdrag <i>Enslige mindreårige flyktninger – fra mottak til voksenliv</i> er tildelt Institutt for samfunnsforskning, og leveranse er ventet i november 2019.
<p>O20: Utarbeide et helhetlig konsept for en ny pris for etnisk mangfold i arbeidslivet (jf. tillegg 3 til tildelingsbrev 2018).</p>	Oversendt til KD 01.10.2018.
<p>O21: Vurdere hvordan tilbudene om kompletterende utdanning kan gjøres bedre kjent og hvordan man i bosettingsarbeidet kan legge til rette for økt deltakelse i tilbudene (jf. tillegg 4 til tildelingsbrev 2018).</p>	Oversendt til KD 30.01.2019.
<p>O22: Utrede organisering av skjermtolking i offentlig sektor (jf. tillegg 4 til tildelingsbrev 2018).</p>	Oversendt til KD 22.01.2019.
<p>O23: Presisering av hvilke oppgaver IMDi har i tilknytning til gjennomføring av <i>Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017–2020)</i> (jf. tillegg 4 til tildelingsbrev 2018).</p>	Løpende arbeid. Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.
<p>3.3.2. Tilskuddsforvaltning I 2018 forvalter IMDi 16 regelverk for tilskuddsordninger, samt to ordninger med øremerkede tilskudd for departementet. IMDi skal i årsrapporten rapportere om bruken av tilskuddsmidler og vurdere måloppnåelsen for tilskuddsordningene.</p> <p>Når det gjelder tilskudd innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, ber departementet om at IMDi leverer en helhetlig rapport om bruk av midlene på kap. 496, post 71 per 1. juni 2018.</p>	<p>Se omtale under Kap. 4 Styring og kontroll i virksomheten.</p> <p>Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.</p>
<p>3.3.3. Oppfølging av regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017–2020) (ytterligere presisert i O23, jf. tillegg 4 til tildelingsbrev 2018).</p>	Se omtale av arbeidet under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv (jf. også O12–O16 og O23 over).
<p>3.3.4. Integreringskonferansen 2018 For å styrke dialogen med innvandrere, arrangerer regjeringen en årlig nasjonal integreringskonferanse. IMDi skal bistå med praktisk tilrettelegging for den nasjonale integreringskonferansen 2018, og overlevere rapport fra konferansen. IMDi skal også arrangere regionale innspillsmøter med representanter for ulike innvandrersorganisasjoner våren 2018.</p>	<p>IMDis rapport fra innspillsmøtene ble oversendt KD 09.05.2018.</p> <p>IMDis rapport fra integreringskonferansen ble oversendt KD 19.12.2018.</p> <p>Se omtale under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv</p>

Oppdrag i tildelingsbrev for 2018	Kommentar
<p>3.3.5. Statlige tilsyn og fylkesmennenes klagesaker</p> <p>IMDi skal på bakgrunn av fylkesmennenes årsrapporter rapportere om gjennomføringen av statlig tilsyn, og behandling av klager i henhold til introduksjonsloven (både klager vedrørende introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap) per 31. desember, med en omtale av hva det klages over og hva som er fylkesmannens avgjørelse i de ulike sakene. På bakgrunn av fylkesmennenes tilsyn og utfall av klagesaker skal IMDi gi tilrådinger om eventuelle behov for endringer i regelverk og/eller presiseringer i rundskriv til introduksjonsloven.</p>	<p>Fylkesmennene har frist for å levere årsrapport 1. mars 2019. IMDis rapportering om fylkesmennenes klagesaker og tilrådinger om behov for endringer i regelverk og/eller rundskriv vil bli levert sammen med halvårsrapport 2019.</p> <p>Se nærmere omtale av statlige tilsyn under Kap. 3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv.</p>
<p>3.3.6. Statsborgerskapsremonier og oppdatering og trykking av brosjyren <i>Velkommen til seremoni</i></p> <p>IMDi skal ved behov samarbeide med fylkesmennene om selve gjennomføringen samt gjøre seremoniene mer kjent. IMDi skal ved behov bistå fylkesmannsembetene med å søke samarbeid med andre aktører i informasjonsarbeidet.</p>	<p>Brosjyren <i>Velkommen til seremoni</i> som brukes i forbindelse med fylkesmennenes invitasjoner til seremonier er tilgjengelig i digital versjon på imdi.no. Oppdateres ved behov.</p> <p>IMDis regionkontor har samarbeidet med fylkesmennene om å gjøre seremoniene kjent der dette har vært naturlig. IMDi ved regionkontorene har også deltatt på statsborgerseremonier rundt omkring i landet.</p>
<p>3.3.7. Gjennomføring av strategien <i>Bolig for velferd (2014–2020)</i></p> <p>IMDi skal i samarbeid med Husbanken, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet gjennomføre strategien <i>Bolig for velferd (2014–2020)</i>.</p>	<p>Se mer under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.</p>
<p>3.3.8. 0–24-samarbeidet</p> <p>IMDi skal delta i 0–24-samarbeidet (2015–2020) mellom Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet.</p>	<p>Se mer under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.</p>
Oppdrag i tildelingsbrev for tidligere år	Kommentar
<p>03: Informasjonsopplegg om innføring av opplæring i 50 timer kultur- og samfunnskunnskap</p>	<p>Se mer under Kap. 3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv.</p>
<p>09: IMDi skal bidra i arbeidet mot vold og overgrep, herunder arbeidet mot tvangsekteskap mv. IMDi skal koordinere arbeidet med iverksetting av tiltakene i regjeringens nye handlingsplan på området (jf. tillegg nr. 2 til tildelingsbrev 2017 som utdyper oppdraget)</p>	<p>Se mer under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.</p>

Oppdrag i tildelingsbrev for tidligere år	Kommentar
<p>Oppdrag – evaluering av Jobbsjansen (jf. tillegg nr. 1 til tildelingsbrev 2017)</p> <p>Med sluttrapporten skal det følge IMDis anbefalinger på følgende to områder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Forslag til eventuelle endringer i ordningene i introduksjonsloven på bakgrunn av erfaringer fra Jobbsjansen 2. Hvordan bør kvalifiseringen av innvandrere som ikke omfattes av introduksjonsprogrammet innrettes/organiseres i framtiden. 	<p>Sluttrapport for evalueringen og IMDis anbefalinger vil foreligge innen 31.12.2019.</p>
<p>Oppfølging av <i>Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)</i> (jf. tillegg nr. 2 til tildelingsbrev 2017)</p> <p>IMDi skal iverksette følgende tiltak: Styrke kompetansen om vold og overgrep blant ansatte i asylmottak samt ansatte i kommunen som arbeider med integrering og kvalifisering av flyktninger og innvandrere.</p> <p>IMDi skal samarbeide med hovedansvarlig aktør om en rekke tiltak.</p> <p>IMDi skal fortsette sitt arbeid med å oppfordre kommunene til å tilrettelegge for bruk av ICDP eller annen foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet</p>	<p>IMDi samarbeider med de regionale ressursentrene om vold og traumatisk stress (RVTS) om å bidra til tverrfaglige og tverretatlige arrangementer, som inkluderer kompetanseopplæring på tematikken for ansatte i skolene og ansatte i kommunene som arbeider med integrering og kvalifisering av flyktninger og innvandrere.</p>
<p>O 4.1 IMDi skal drifte nettstedet som gir en samlet oversikt over hvordan sivilsamfunnet kan bidra i arbeidet med asylsøkere og flyktninger. (jf. tildelingsbrev 2016).</p>	<p>Nettsiden ble opprettet i 2015 og vedlikeholdes, se http://imdi.no/hjelpflyktninger</p>
<p>O 4.4 IMDi skal bistå kommuner og statlige etater med informasjon og veiledning når det gjelder kvalitetssikring, bestilling, bruk og oppfølging av tolker. Tolkebehov i ulike språk, og antall kommuner og statlige etater som har innført retningslinjer for bestilling og bruk av tolker, skal kartlegges (jf. tildelingsbrev 2016).</p>	<p>Se mer om gjennomføringen av oppdraget under Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv</p>
<p>IMDi skal være et bindeledd mellom kommuner og aktører i næringslivet som ønsker å bidra med praksisplasser eller andre tilbud i forbindelse med kvalifisering av innvandrere. IMDi skal samarbeide med Arbeids- og velferdsdirektoratet (jf. tillegg nr. 5 til tildelingsbrev 2016).</p>	<p>IMDi opplever at NAVs systematiske arbeid rettet mot arbeidsgivere de senere år har medført at henvendelser fra næringsaktører som ønsker å bidra, går direkte til NAV. IMDi mottok kun to henvendelser i 2018, og vi samarbeider med NAV fylke om disse henvendelsene.</p>
<p>Det skal etableres et hurtigspor i introduksjonsprogrammet for flyktninger som har med seg en kompetanse som er etterspurt i arbeidsmarkedet. IMDi skal samarbeide med Arbeids- og velferdsdirektoratet (jf. tillegg nr. 5 til tildelingsbrev 2016).</p>	<p>Se mer om samarbeidet under Kap. 3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv</p>

3.1

Effektiv bosetting av
flyktninger

Bosetting av flyktninger

Samarbeid mellom stat og kommune

Aylsøkere

Asylsøkerne ankommer Norge, søker opphold, og bor i et mottak eller hos venner og familie mens de venter på behandling av søknaden.

Overføringsflyktninger

Stortinget vedtar hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot. UDI og IMDi intervjuer og velger flyktninger fra flyktingleir i utlandet.

UDI

UDI behandler søknaden og gir **avslag** eller innvilger oppholdstillatelse

IMDi sender anmodninger til kommuner om å bosette et visst antall flyktninger per år. Etter at kommuner har vedtatt hvor mange de vil bosette, sender IMDi forespørsel (utsøking) om å bosette aktuelle personer

Personer med avslag sendes ut av landet

Kommunen sier ja til å ta imot de aktuelle personene.

Kommunen har gjort nødvendige forberedelser, og flyktingene kan flytte til kommunen.

Overføringsflyktninger flytter direkte fra utlandet til en kommune, når kommunen er klar til å ta dem imot.

3.1 Effektiv bosetting av flyktninger

En rask og god start i en kommune er viktig for flyktninger som får opphold i Norge. Det er et mål at flyktningene skal bosettes så raskt som mulig når de har fått oppholdstillatelse.

IMDi har det statlige ansvaret for bosetting av flyktninger. Bosetting og integrering av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og kommuner som bosetter flyktninger mottar tilskudd fra staten. Hvert år anmoder IMDi kommunene om å ta imot et visst antall flyktninger. Dette antallet fastsettes ut fra prognoser over bosettingsbehovet samt kriterier for fordeling mellom kommunene. Kommunene som vedtar å bosette flyktninger, blir så bedt om å ta imot konkrete personer. IMDi fordeler flyktninger til kommunene, og skal bidra til at kommunene bosetter flyktningene raskt og i tråd med behovet.

IMDis samordningsrolle i arbeidet med bosetting av flyktninger

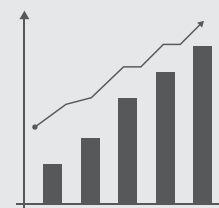
Bosetting i en kommune er et viktig steg i integreringsprosessen, og skal legge til rette for at flyktningen blir del av et lokalsamfunn og kommer i utdanning eller arbeid. IMDi har det statlige ansvaret for bosetting av flyktninger, og har således en viktig samordningsrolle overfor andre etater. For å ivareta helhetsspektivet i arbeidet med bosetting av flyktninger samarbeider IMDi tett med overordnet departement og andre etater i utlendingsforvaltningen, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Kompetanse Norge, Husbanken, fylkesmenn og KS¹. Samarbeidsprosjekter, nettverkssamarbeid og felles bruk av respektive aktørers virkemidler og tilskuddsordninger gjør at regional stat i større grad enn før tilrettelegger for kommunenes integreringsarbeid.

Anmodning om bosetting er det første skrittet i bosettingsarbeidet

Antallet flyktninger IMDi ber den enkelte kommune om å ta imot hvert år er basert på en prognose over framtidig bosettingsbehov, det vil si hvor mange flyktninger som skal bosettes påfølgende år. Bosettingsbehovet blir fastsatt på bakgrunn av:

- Prognose for antall flyktninger i asylmottak som venter på å bli bosatt
- Prognose for antall asylsøkere som vil få opphold som flyktninger i Norge
- Stortingets avgjørelse om hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot

Det er *Nasjonalt utvalg for bosetting*² som formelt fastsetter et måltall for bosettingen i lys av dette behovet.

Prognoser for bosettingsbehov.

Fastsettelse av kriterier for anmodninger.

IMDi anmoder kommunene om å bosette et visst antall flyktninger.

Kommunene vedtar hvor mange flyktninger de eventuelt vil ta imot.

¹ KS er kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon i Norge

² *Nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger og etablering og nedlegging av mottak samt omsorgssentra*

Da kommunene ble anmodet om å bosette flyktninger for 2018, ble kommunenes resultater i introduksjonsprogrammet og sysselsettingsnivå vektlagt. Innbyggertall ble imidlertid tillagt størst vekt. Dette dannet et felles grunnlag for regionvise møter mellom IMDi, KS og Bufetat, hvor det ble gjennomført en vurdering av anmodningstallene til den enkelte kommune basert på lokalt og regionalt skjønn. Det tette samarbeidet med KS setter rammer for at kommunene bosetter det antallet flyktninger det er behov for, også i perioder med store svingninger i bosettingsbehovet, og bidrar til en mer treffsikker fordeling av flyktninger til kommunene. I 2018 bidro dette til at alle kommunene som ble anmodet om å ta imot flyktninger, fattet vedtak i tråd med IMDis anmodning.

Stat og kommune samarbeider om bosetting av flyktninger

Nasjonalt utvalg er et viktig bindeledd mellom stat og kommune, og en viktig arena for samarbeid og felles beslutninger. IMDi leder utvalget. Gjennom arbeidet i Nasjonalt utvalg sikrer IMDi at det er forståelse for bosettingsspørsmål, og at sentrale spørsmål knyttet til bosetting og integrering diskuteres og forankres i utvalget. I tillegg til det landsdekkende perspektivet i utvalget, følger IMDi opp arbeidet regionalt med KS og fylkesmannsembetene. God dialog og deling av informasjon mellom IMDi og regionale representanter for KS er viktig for å forankre anmodnings- og bosettingsarbeidet lokalt. Det bidrar til forventningsavklaring hos kommunene og medvirker til at de fatter vedtak i tråd med IMDis anmodning.

Stat og kommune
samarbeider om
bosetting av flyktninger.

Hva er Nasjonalt utvalg?

Kunnskapsdepartementet har det overordnede ansvaret for å utforme statens integreringspolitikk, og oppnevner Nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger, samt etablering og nedlegging av asylmottak og omsorgssentre (heretter Nasjonalt utvalg). IMDi leder utvalget, som består av et likt antall representanter fra stat og kommune.

Arbeidet i Nasjonalt utvalg er nedfelt i en samarbeidsavtale mellom Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og KS (2018-2021). Formålet med avtalen er at staten og kommunesektoren i felleskap skal løse de nasjonale oppgavene Norge har når det gjelder mottak av asylsøkere og bosetting av flyktninger. Nasjonalt utvalg skal blant annet

- hvert år fastsette behovet for vedtaks plasser i kommunene kommende år
- foreslå anmodningskriterier for fordeling mellom kommuner og fylker som bidrar til raskere bosetting og høyere arbeidsdeltakelse, i tråd med nasjonale mål fastsatt av Stortinget, – IMDi utarbeider kriteriene og legger fram dette for utvalget
- utarbeide forslag til virkemiddelbruk og tiltak som bidrar til å sikre bosetting av flyktninger i tråd med nasjonale mål fastsatt av Stortinget
- bidra til relevant informasjon til kommunene om arbeidet med bosetting

Status bosetting av flyktninger

Stor nedgang i antall flyktninger som skulle bosettes i 2018

Det ordinære bosettingsarbeidet blir utfordret av raske og store svingninger i antallet flyktninger som skal bosettes. Årene 2014–2018 har tydelig illustrert de to ytterpunktene: antallet bosatte flyktninger ble doblet fra 2014 (7 784) til 2016 (15 291), mens antallet bosatte i 2018 var en tredjedel av bosettingstallet for rekordåret 2016. Det ble bosatt til sammen 4 903 flyktninger i 2018.

Svingningene i antallet flyktninger som skal bosettes skaper utfordringer for kommunene. Tre av fire kommuner oppga at de sto overfor utfordringer som følge av de store svingningene i bosettingsbehovet³. I tilknytning til reduksjonen i 2018, oppga flere kommuner at de opplevde utfordringer knyttet til tap av arbeidskraft og kompetanse.

På bakgrunn av de store svingningene i bosettingsbehovet de siste årene, har IMDi i 2018 utarbeidet en strategi for opp- og nedbygging av bosettingskapasiteten. Formålet med strategien er at både IMDi og våre samarbeidsparter i stat og kommunesektor skal være bedre rustet for raske og store svingninger i bosettingsbehovet i årene fremover. Dette forutsetter et tett og forpliktende samarbeid med KS, Nasjonalt utvalg og Bufdir/Bufetat. Strategien forbereder både stat og kommune på variasjoner i bosettingsbehov og kapasitet, og bidrar til økt forutsigbarhet i beredskapen for variasjonene.

I strategien skisserer IMDi ulike grep for å imøtekomme bosettingsbehovet når dette er i endring, og samtidig ivareta målet om rask bosetting uavhengig av antallet flyktninger som skal bosettes. En forutsetning for dette, er å sikre at kommunenes vilje til å bosette er høy uavhengig av bosettingsbehovet. I denne sammenheng er det viktig at anmodningen er hensiktsmessig og faglig begrunnet, samt at IMDi fyller rollen som en forutsigbar samarbeidspartner og raskt informerer ved omfattende endringer i bosettingsbehovet.

Dette har også vært viktig i 2018, ettersom bosettingsbehovet økte i løpet av året. I utgangspunktet anmodet IMDi kommunene om å bosette 4 400 flyktninger i 2018, hvorav om lag 150 enslige mindreårige. I tråd med nye prognoser over bosettingen for 2018, herunder at antallet overføringsflyktninger Norge skulle ta imot økte fra 1 120 til 2 120, sendte IMDi i juni ut en tilleggsanmodning til 120 kommuner hvorav 16 kommuner ikke var tidligere anmodet om å bosette i 2018. Dermed anmodet IMDi kommunene om å bosette totalt 5 350 flyktninger i 2018, en økning fra 4 400 flyktninger før tilleggsanmodningen. Totalt 224 kommuner var anmodet om å bosette i 2018.

I forbindelse med økningen i bosettingsbehovet, var IMDi tidlig ute med informasjon til kommunene. Alle bosettingskommuner mottok brev om endringen i forkant av tilleggsanmodningen. Dette resulterte i at kommunene i løpet av høsten til sammen fattet vedtak om et tilstrekkelig antall bosettingsplasser, og bosatte i tråd med bosettingsbehovet i 2018.

Kommunene ble anmodet om å bosette

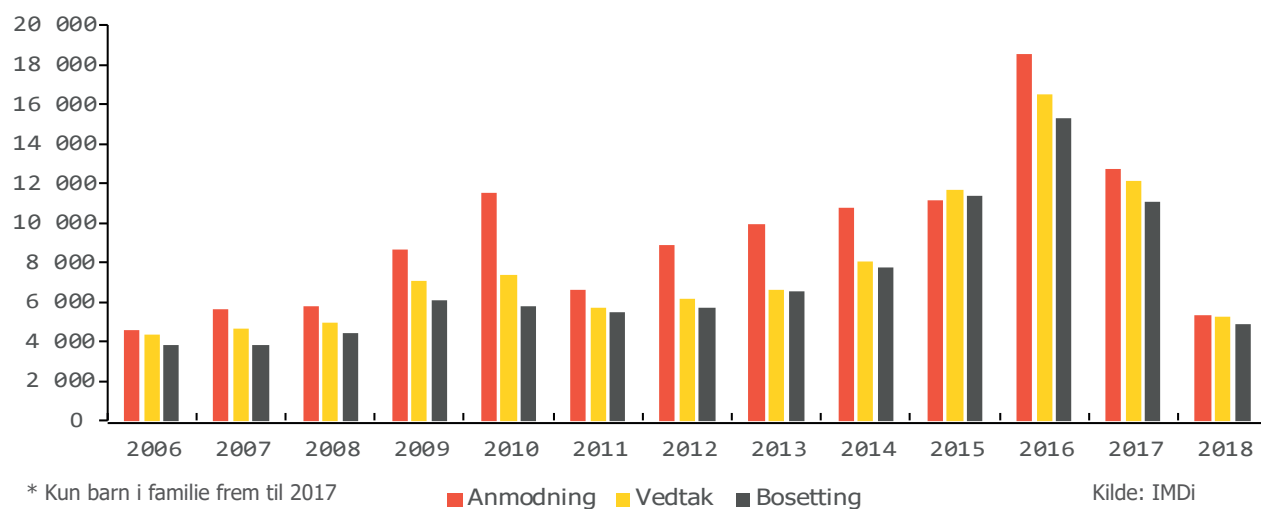
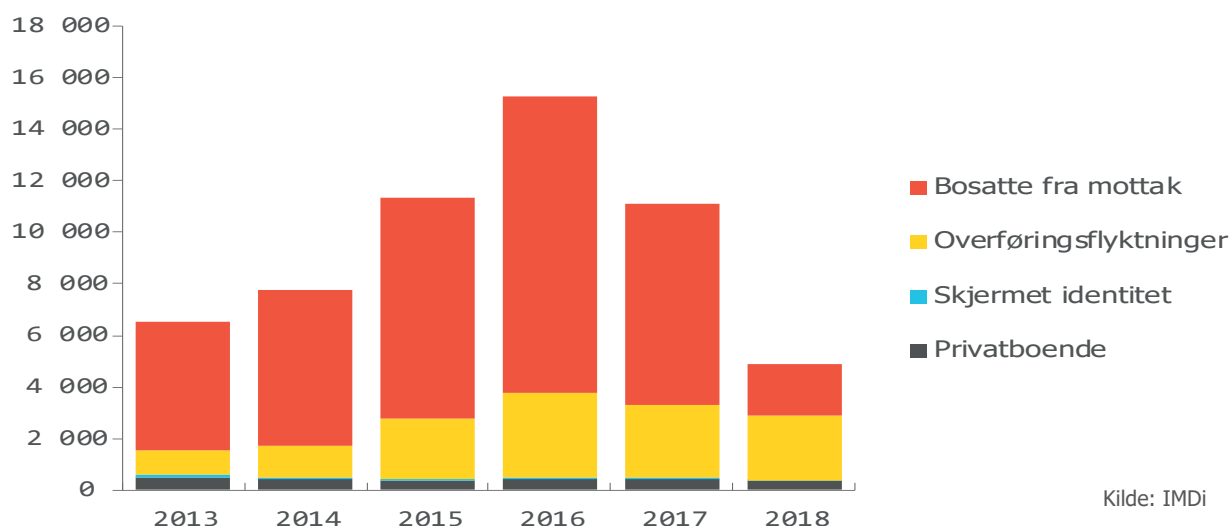
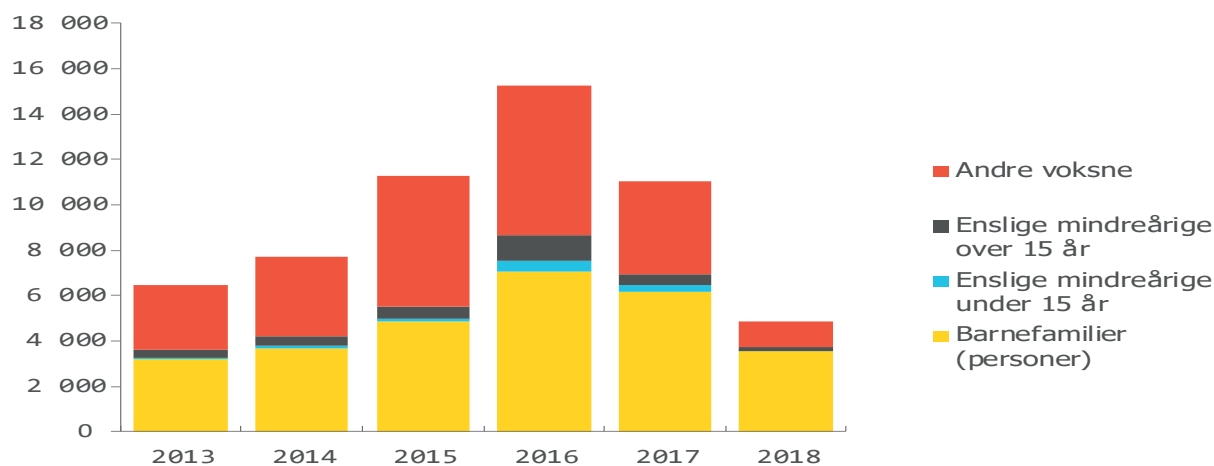
5 350

flyktninger i 2018.

4 903

flyktninger bosatt i 2018.

³ I *Kommuneundersøkelsen* gjennomfører IMDi en årlig innsamling av surveydata fra kommunene og bydelene i Oslo (gjennomført første gang i 2014). Undersøkelsen er rettet til rådmenn/bydelsdirektører. Dataene som samles inn er kommunenes egenrapportering om hvordan de arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i sin kommune.

Figur 3-1-1: Anmodninger, bosettingsvedtak og bosetting av flyktninger. Antall personer. 2006–2018.**Figur 3-1-2: Bosetting etter sakstype. Antall personer. 2014–2018.****Figur 3-1-3: Bosetting etter personkategori. Antall personer. 2014–2018.**

Hvem ble bosatt i 2018?

Det ble bosatt 4 903 flyktninger i 2018. Disse ble bosatt fra asylmottak, privat bopel eller ankom som overføringsflyktninger fra et tredjeland. Samlet utgjorde overføringsflyktningene halvparten av de bosatte i 2018, mot om lag en fjerdedel året før. Dette skyldes en nedgang i ankomst av asylsøkere til Norge, samt vedtak i Stortinget om å øke kvoten for overføringsflyktninger.

Blant flyktningene som ble bosatt i 2018, var om lag tre av fire del av en barnefamilie. Andelen av de bosatte flyktningene som er del av en barnefamilie har økt de siste årene, og delen som er enslige voksne og enslige mindreårige har gått ned. Den økende andelen barnefamilier har sammenheng med at flere av de bosatte er overføringsflyktninger. Hele 94 prosent av overføringsflyktningene som ble bosatt i 2018 var del av en barnefamilie.

Den klart største nasjonalitetsgruppen blant de bosatte i 2018 er syrere, etterfulgt av kongolesere og eritreere. Kongolesere er et nytt innslag blant de største nasjonalitetsgruppene. 99 prosent av de bosatte kongoleserne kom som overføringsflyktninger.

Flyktningene skal bosettes raskt

I tillegg til å sikre at kommunene bosetter i tråd med bosettingsbehovet, skal IMDi bidra til at bosettingen skjer raskt. Regjeringens mål er at enslige mindreårige flyktninger og barnefamilier er bosatt i en kommune innen tre måneder etter at de har fått oppholdstillatelse. For andre voksne er målet bosetting innen seks måneder. Målet om rask bosetting har sammenheng med at lang botid på asylmottak kan ha negativ effekt på langsiktige integreringsmål, og medfører en belastning for den enkelte flyktning⁴. Nedenfor følger en beskrivelse av hvilke resultater IMDi har oppnådd i bosettingsarbeidet i 2018 i henhold til regjeringens tidsmål, og hvordan IMDi har arbeidet med bosetting av de ulike gruppene flyktninger.

Kommunenes bosettingsvilje og tilgjengelige kapasitet er en viktig forutsetning for raskere bosetting. Bosettingen har gått betydelig raskere de siste årene. I 2015 ble 51 prosent av flyktningene bosatt innen seks måneder, mens den i 2018 økte til 83 prosent. Dette var mulig fordi det fortsatt er god kapasitet i tjenesteapparatet i kommunene etter den store oppbyggingen i 2016 med bakgrunn i de store asylankomstene i 2015.

At bosettingen går raskere ser vi også i den gjennomsnittlige ventetiden for flyktningene fra vedtak om opphold/innreisetillatelse til bosetting i en kommune. I 2015 ventet flyktningene i gjennomsnitt 8,4 måneder. Denne tiden ble kraftig redusert for de som ble bosatt de påfølgende årene, og gjennomsnittlig ventetid for de bosatte flyktningene i 2018 var 4,9 måneder.

Kommunene har gjort en formidabel innsats de seneste årene ved både å øke bosettingskapasiteten og redusere tiden de bruker til å forberede bosetting av den enkelte. Det er flere forhold som har bidratt til å øke andelen som er bosatt innen seks måneder. Den viktigste årsaken er et større samsvar

3 av 4
flyktninger bosatt i
2018 var personer i
barnefamilier.

**Bosatt innen seks
måneder**

2015 = 51 %
2016 = 81 %
2017 = 76 %
2018 = 83 %

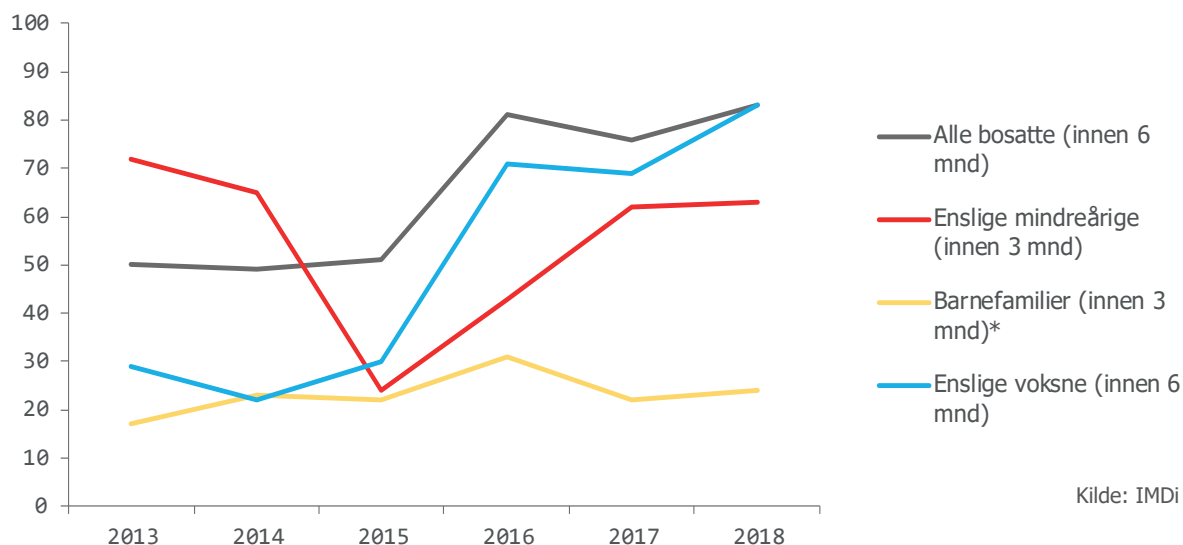
**Gjennomsnittlig
ventetid fra vedtak
om opphold til
bosetting**

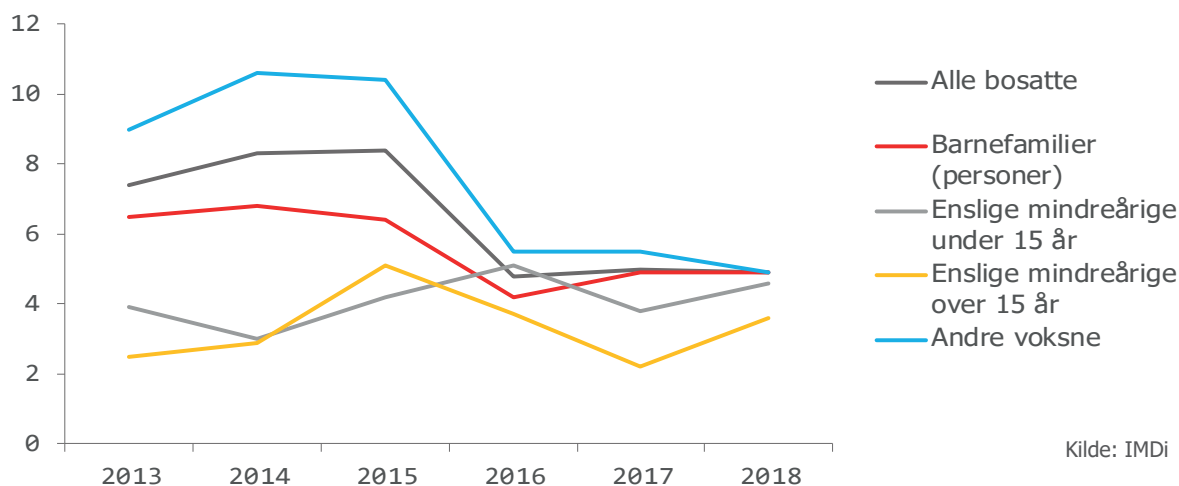
2015 = 8,4 mnd
2016 = 4,8 mnd
2017 = 5,0 mnd
2018 = 4,9 mnd

⁴Thorshaug, K., Svendsen, S., Paulsen, V. og Berg, B. (2011) "Det er litt sånn at veien blir til mens en går." *Kommuners fremskaffelse av bolig til flyktninger og Trondheim*: NTNU Samfunnsforskning; Berg, B. og Tronstad, K. R. (red.) (2015). *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning

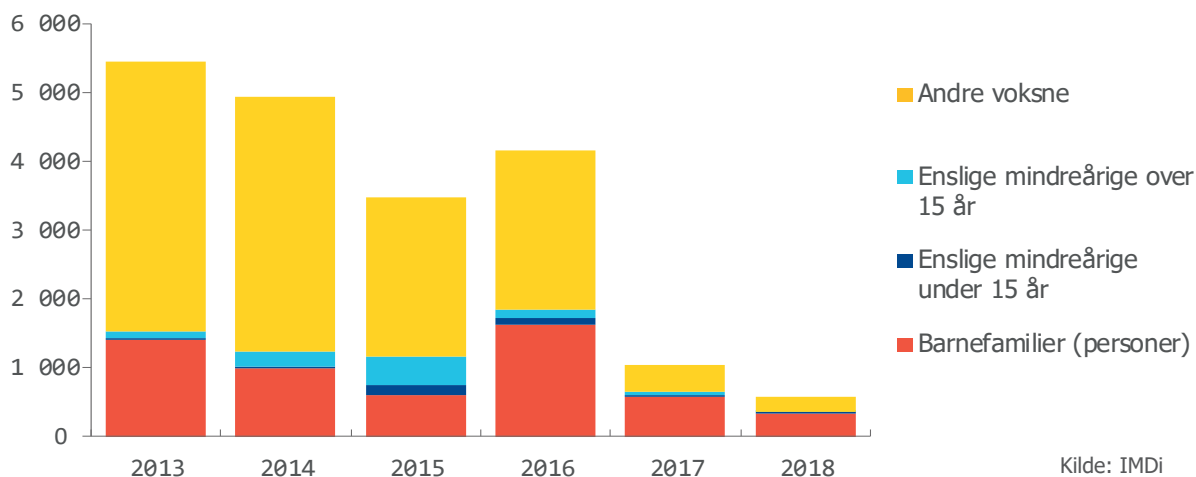
Figur 3-1-4: Flyktninger bosatt innen 3/6 måneder, fra vedtak om opphold/innreisetillatelse til bosetting, etter personkategori. Prosent. 2013–2018

Figur 3-1-5: Gjennomsnittlig ventetid for bosatte flyktninger fra vedtak om opphold/innreisetillatelse til bosetting, etter personkategori. Måneder. 2013–2018

Figur 3-1-6: Bosettingsklare flyktninger i mottak, etter kategori. Antall personer. 2013–2018

mellom antallet flyktninger det er behov for at kommunene bosetter i løpet av et år, og det antallet kommunene vedtar at de vil bosette. IMDi har, i samarbeid med Nasjonalt utvalg og KS, jobbet med å gi god informasjon om bosettingsbehovet til kommunene slik at de kan tilpasse sin kapasitet. Samtidig har IMDi samordnet organiseringen av bosettingsarbeidet internt, samt lansert et eget digitalt saksbehandlingssystem der både IMDi og kommunene samhandler om bosettingsarbeidet. Dette har bidratt til å redusere IMDis tidsbruk fra en flyktning har fått vedtak til bosettingen finner sted. Les mer om IMDis arbeid for å redusere tidsbruken og øke kvaliteten i bosettingsarbeidet senere i rapporten.

Bosettingsklare flyktninger som venter i mottak

Ved utgangen av 2018 var det 582 personer med vedtak om opphold som bodde i mottak og ventet på en kommune å flytte til. Dette er en betydelig nedgang fra tidligere år og det laveste antallet siden IMDi ble opprettet i 2006.

Blant de bosettingsklare flyktningene i mottak var det 97 personer med en ventetid på mer enn 12 måneder fra de fikk vedtak som ga grunnlag for bosetting. Over halvparten av disse var personer som var i familie med noen som ikke kan bosettes på grunn av sitt vedtak. Blant de øvrige, var det i hovedsak personer med svært tunge oppfølgingsbehov som er institusjonsboere eller bor på tilrettelagt avdeling. *Les mer om IMDis arbeid for å bosette disse gruppene senere i kapitlet.*

Ved utgangen av 2018 hadde personer med vedtak om opphold som fortsatt bodde i mottak i gjennomsnitt allerede ventet i 7,0 måneder. Ved inngangen til året var dette 5,5 måneder. Dette innebærer at den gjennomsnittlige ventetiden for de som fortsatt bor i mottak har gått opp i takt med at antallet personer i mottak har gått ned.

Hovedårsaken til økningen i gjennomsnittlig ventetid for bosettingsklare i mottak, er at personer som er i familie med en eller flere som har et vedtak som ikke gir rett til bosetting, venter lenge før IMDi klarer å finne en løsning for hele familien. Dersom man ser bort fra de 81 barna dette gjaldt ved utgangen av året, har de som venter på bosetting i mottak ved utgangen av 2018 så langt ventet i gjennomsnitt 4,3 måneder på en bosettingskommune.

Bosetting av barnefamilier

Det ble bosatt 778 barnefamilier i 2018. To tredjedeler av disse var barnefamiliene som kom som overføringsflyktninger og om lag en tredjedel av familiene ble bosatt fra mottak.

Regjeringens mål er at barnefamilier skal være bosatt innen tre måneder etter vedtak om opphold/innreisetillatelse. Til sammen 24 prosent av barnefamiliene som ble bosatt i 2018, ble bosatt innen tre måneder (22 prosent i 2017). Den gjennomsnittlige ventetiden fra vedtak om opphold/innreisetillatelse til bosetting var 4,9 måneder for barnefamiliene. Etter seks måneder fra vedtak var de fleste barnefamiliene bosatt.

De færreste av barnefamiliene som kom som overføringsflyktninger ble bosatt innen tre måneder. Tidsbruken ved bosetting av overføringsflyktninger

Flyktninger i mottak med vedtak om opphold som venter på bosetting per 31.12.2018

582
personer

Ved utgangen av året var det 81 barn i mottak, som var del av familier der ikke alle hadde oppholdstillatelse.

778
barnefamilier
ble bosatt i 2018.

er i hovedsak knyttet til utreiseprosedyre for landet de oppholder seg i. IMDi samarbeider med International Organization for Migration (IOM) om gjennomføring av kulturorienteringsprogram før innreise til Norge. UDI og deres samarbeidspartnere trenger inntil to måneder for å innhente utreisetilattelse, utstede visum og arrangere reisen til Norge. Bosettingskommunene skal også ha tilstrekkelig med tid til å klargjøre bopel og tjenestetilbud.

En tredjedel av barnefamiliene fra mottak, var bosatt innen tre måneder. Dette er en forbedring fra 2017, og er del av IMDis arbeid for å korte ned tidsbruken i alle ledd av bosettingsprosessen, som omtales senere i kapittelet. Dette er et pågående arbeid. Tiden det tar før en barnefamilie i mottak blir bosatt i en kommune henger blant annet sammen med at kommunene trenger tid til å tilrettelegge bolig, samt klargjøre skole- og barnehageplass m.m. Dette bidrar til at barnefamilier venter lenger fra IMDi har tildelt bosettingskommune, sammenlignet med voksne. Særsilt oppfølging av og tilrettelegging for en eller flere i familien bidrar til lengre ventetid.

IMDi jobber for å korte ned ventetiden ytterligere for alle barnefamilier som skal bosettes. For å oppnå dette, er det nødvendig å redusere både tiden IMDi bruker i forkant av tildeling av flyktning til bosettingskommune og tiden kommunene bruker fra tildeling til vedkommende flytter til kommunen.

Ventetidene for barnefamiliene som bosettes fra mottak økte gjennom 2018, og gjennomsnittlig ventetid for de som fortsatt ventet ved utgangen av året var på 9,1 måneder. En av hovedårsakene til økningen, er den høye andelen barnefamilier der en eller flere i familien har en oppholdstillatelse som ikke gir grunnlag for bosetting. Dette gjaldt halvparten av barnefamiliene som ventet på bosettingen ved utgangen av året (66 familier, 218 personer). Bosetting av disse barnefamiliene er utfordrende. Løsningen for noen av familiene er at de får en kommune å flytte til samtidig som at UDI inngår særavtale med kommunen (kalt *alternativ mottaksplassering*) for de familiemedlemmene som ikke har oppholdstillatelse. Det er imidlertid ofte vanskelig å få til slike avtaler med kommuner, da personene uten ordinær tillatelse verken utløser integreringstilskudd eller har rett på introduksjonsprogram, og det er ofte manglende vilje til å ta imot personer med slike tillatelser. Dette forsinker bosettingen av resten av familien. IMDi fant slike løsninger for 25 familier i 2018. Dersom man skiller mellom barnefamiliene som venter hvor en eller flere har et slikt vedtak og barnefamiliene hvor alle har rett til bosetting, er ventetiden henholdsvis 22,0 måneder og 4,6 måneder.

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2018, besluttet Stortinget at barnefamilier med begrenset oppholdstillatelse i påvente av dokumentert identitet, som har fått sin tillatelse fornyet, skal bosettes. Dette har forenklet problemstillingen for noen av familiene beskrevet over, med unntak av familiene der noen har et negativt vedtak eller vedtak med annen begrensning. Til sammen ble 81 personer bosatt i 2018 og var del av en barnefamilie som ble berørt av Stortingets beslutning.

I juni 2018 besluttet Stortinget at barnefamilier med begrenset oppholdstillatelse i påvente av dokumentert identitet, og som har fått tillatelsen fornyet, skal bosettes.

Bosetting av enslige mindreårige flyktninger

Enslige mindreårige flyktninger⁵ er spesielt sårbare for traumatiske opplevelser både før, under og etter flukten fra hjemlandet⁶. Det er regjeringens mål at de skal bosettes innen tre måneder etter at de har fått oppholdstillatelse.

Antallet enslige mindreårige flyktninger som ble bosatt har økt i årene frem til 2016, etterfulgt av en reduksjon i 2017. I 2018 ble 194 enslige mindreårige bosatt, hvilket utgjør om lag en fjerdedel av antallet som ble bosatt i 2017. Til sammen 71 kommuner bosatte enslige mindreårige i 2018.

I 2018 ferdigstilte UDI saksbehandlingen av de såkalte «oktoberbarna»⁷, som i hovedsak er afghanske enslige mindreårige som fikk sin sak behandlet på nytt. 46 av disse ble bosatt i 2018. Med unntak av én, hadde alle fått et vedtak med begrensning i vedtaket i påvente av dokumentert identitet. IMDi har bosatt enslige mindreårige med en slik begrenset tillatelse siden 2017.

Andelen enslige mindreårige som ble bosatt innen tre måneder økte fra 43 prosent i 2016 til 62 prosent i 2017, og ytterligere til 63 prosent i 2018 (se figur 3-1-4). Hovedårsaken til at bosettingen av enslige mindreårige går raskere enn foregående år, er at IMDi har økt tilgang på tilgjengelige bosettingsplasser i kommunene. Mange kommuner har i tråd med det høye bosettingsbehovet de siste årene opparbeidet kompetanse og etablert gode bo- og omsorgstilbud tilpasset enslige mindreårige. I 2018 måtte mange kommuner avvikle eller nedskalere dette tilbudet til enslige mindreårige. IMDi har bidratt med jevnlig informasjon om situasjonen, samt råd om håndtering, slik at kommunene skulle kunne justere sine tiltak.

For å bidra til at de enslige mindreårige kan bosettes så raskt som mulig i gode bo- og omsorgstilbud tilpasset det enkelte barn og lokale forhold, utbetaler IMDi et særskilt tilskudd for bosetting av denne gruppen. Særskilt tilskudd utbetales i tillegg til det ordinære integreringstilskuddet for enslige mindreårige flyktninger, til og med året den enslige mindreårige fyller 20 år.

I 2019 er det forventet at det er enda færre enslige mindreårige som skal bosettes, og følgelig er kommunene anmodet om å bosette 150 enslige mindreårige flyktninger i 2019.

Halvparten av de bosatte i 2018 var overføringsflyktninger

Overføringsflyktninger (kvoteflyktninger) er flyktninger som bosettes i Norge direkte fra utlandet, etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Stortinget bestemmer hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot hvert år, og i 2018 ble det vedtatt en kvote på 2 120. IMDi, sammen med bl.a. UDI, bidro i 2018 til syv uttak av overføringsflyktninger som er på flukt i andre land. På disse uttakene intervjuer IMDi flyktningene og kartlegger blant annet deres bakgrunn, kompetanse og eventuelle tilretteleggingsbehov ved bosetting. Denne informasjonen er sentral for integreringsarbeidet og inngår i IMDis arbeid for å finne en egnet bosettingskommune til den enkelte flyktning.

194

enslige mindreårige flyktninger ble bosatt i 2018.

Det ble bosatt
2 480
overføringsflyktninger
i 2018.

⁵ Som hovedregel er det IMDi som har ansvar for å bosette de enslige mindreårige over 15 år, mens Bufetat bosetter barna som er under 15 år. 35 av de enslige mindreårige som ble bosatt i 2018, ble bosatt av Bufetat.

⁶ Svendsen, S., Berg, B., Paulsen, V., Garvik, M., og Valenta, M. (2018). *Enslige mindreårige – en kunnskapsoppsummering*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning

⁷ I hovedsak afghanske enslige mindreårige som fikk sin søknad vurdert på nytt.

Det ble bosatt 2 480 overføringsflyktninger i 2018. Samtidig var det ved årsskiftet 158 overføringsflyktninger som var tildelt en kommune og ventet på å reise til Norge. Overføringsflyktningene skal ankomme Norge innen seks måneder⁸ etter at vedtak om oppholdstillatelse er fattet. Dette lykkes IMDi og kommunene med i stor grad, og 87 prosent var bosatt i en kommune innen seks måneder i 2018. I de tilfellene hvor bosettingen ikke finner sted innen seks måneder, skyldes dette i all hovedsak forsinkelser knyttet til utreisetillatelse og visum i landet de befinner seg i.

Norge har et særskilt fokus på at uttakene av overføringsflyktninger skal prioritere barnefamilier og kvinner i en utsatt situasjon⁹. 94 prosent av overføringsflyktningene som ble bosatt i 2018, var del av en barnefamilie. De fleste overføringsflyktningene som ble hentet til Norge i 2018 var kongolesere som befant seg i Uganda, og syrere som befant seg i Libanon. I tillegg ble en del av kvoten satt av til å evakuere flyktninger som befant seg i Libya.

Overføringsflyktninger innom mottak

Stortinget vedtok at 300 av kvoten skulle forbeholdes flyktninger som befinner seg under vanskelige forhold i Libya. På grunn av sikkerhetssituasjonen i Libya ble det vurdert at intervjuene måtte foregå i et tredjeland, Romania. Flyktningene ble deretter transportert videre til Norge for midlertidig innkvartering i asylmottak i påvente av bosetting i en kommune. Dette innebærer en ny måte å arbeide på, både for IMDi og UDI. Av logistiske årsaker, ble to av de tre planlagte uttakene gjennomført i 2018, mens det tredje ble utsatt til 2019. IMDi har prioritert bosetting av denne gruppen i tråd med instruks fra departementet, og flertallet hadde derfor blitt tildelt en bosettingskommune før de ankom Norge. 67 personer ble bosatt før årsskiftet. Disse hadde en gjennomsnittlig ventetid på 1,4 måneder fra vedtak om opphold til bosetting. Til sammenligning ventet overføringsflyktningene fra de øvrige uttakene 4,8 måneder i utlandet før de var bosatt i en kommune.

94 %

av overføringsflyktningene var barnefamilier.

Den internasjonale organisasjon for migrasjon (IOM)

IOM er FNs migrasjonsbyrå, og ble grunnlagt i 1951. Internasjonalt er IOM den ledende mellomstatlige organisasjonen på migrasjonsfeltet, og jobber tett med regjeringer, andre mellomstatlige organisasjoner og ikke-statlige organisasjoner. IOM Norge ble etablert i 2002 på anmodning av den norske regjering.

Kulturorienteringskurs for overføringsflyktninger

På oppdrag fra IMDi, holder IOM kulturorienteringskurs for overføringsflyktninger som er tatt ut til Norge. Kurset tilbys før avreise til Norge i det landet flyktningene oppholder seg etter å ha flyktet fra sine hjemland. IOM Norge står for driften og utviklingen av det fem dager lange kurset. Kulturorienteringskurset for voksne dekker temaer som bosettingsprosessen i Norge, klima, bolig, introduksjonsprogram, utdanning, helsevesen, sysselsetting, andre offentlige tjenester og reisen til Norge. Det blir lagt ekstra fokus på temaer som skikker og vaner, slik at mulige misforståelser i møte med norsk kultur blir redusert, samtidig som det skaper en grunnforståelse for viktige verdier, normer og regelverk i Norge. Om lag 1 500 overføringsflyktninger gjennomgikk kurset i 2018.

Landinformasjonsseminarer til kommuneansatte

IOM Norge tilbyr også landinformasjonsseminarer til ansatte i norske kommuner. På seminarene får kommuneansatte en innføring i den kulturelle bakgrunnen til flyktningene de tar imot, samt informasjon om årsaken til flukt og forholdene i transittlandet.

Kilde: IOM

⁸ Tre måneder for barnefamilier

⁹G-04/2015: Retningslinjer for arbeidet med overføringsflyktninger jf. utlendingsloven § 35

Bosetting av personer med særskilte behov

En del av flyktningene har særskilte oppfølgingsbehov knyttet til enten fysiske eller psykiske helseutfordringer. Bosettingen er da ofte en mer tidkrevende prosess. For mottaksbeboere, tar IMDi kontakt med mottaket for å få klarhet i hva det særlige oppfølgingsbehovet innebærer. Deretter må det innhentes samtykkeerklæring fra flyktningen det gjelder, og tas kontakt med vedkommendes lege for å få en uttalelse. Dette tar ofte tid. Når behovene er avklart, skal dette tas hensyn til ved bosetting, for eksempel med bosetting nær sykehus, og at bosettingskommunen har tilgjengelig oppfølgingstjeneste eller tilrettelagte boliger. Kommunene bruker ofte lang tid på å vurdere om de har ressurser til å gi flyktningen et godt tilbud, og i mange tilfeller må IMDi forespørre flere kommuner før vi finner en løsning.

Bosetting av flyktninger med særskilte behov kan medføre betydelige kostnader for kommunen i mange år fremover. IMDi forvalter en egen tilskuddsordning¹⁰ som skal bidra til raskere bosetting for denne gruppen ved å dekke en del av kommunenes utgifter i forbindelse med bosetting. I 2018 var tilskuddet inntil 1 235 000 kroner per person per år i inntil fem år. Dette er også innslagsgrensen for Helsedirektoratets tilskuddsordning for særskilt ressurskrevende innbyggere. I 2018 innvilget IMDi søknader om til sammen ca. 836 mill. kroner gjennom denne tilskuddsordningen i 1 962 ulike saker. Utbetalingene av tilskuddet viser at tilskuddet har stor verdi for kommunene som bosetter flyktninger med særskilte behov, og bidrar til at flere blir bosatt raskere.

Blant flyktningene med særskilte oppfølgingsbehov som venter på bosetting i mottak eller institusjon, er det en gruppe som er særlig ressurskrevende. Gruppen består av om lag 20 personer, hvorav halvparten har en multifunksjonshemming og stort bistandsbehov. Enkelte av disse vil ha behov for institusjonsplass eller eget botiltak. IMDis erfaringer viser at det for en del av disse er vanskelig å finne en bosettingskommune og at dette tar tid. Det er flere årsaker til den lange ventetiden. Hovedårsaken er imidlertid at flere kommuner avviser bosetting, på grunn av manglende dekning av ekstraordinære utgifter utover de fem årene etter bosetting.

IMDis arbeid for å korte ned tidsbruken og øke kvaliteten i bosettingsarbeidet

De siste årene har hovedmålsettingen i bosettingsarbeidet vært raskere bosetting: tiden flyktningene venter fra de har fått innvilget oppholdstillatelse til de er bosatt i en kommune skal være kortest mulig. I tillegg er det et mål å øke kvaliteten i bosettingsarbeidet. Dette forstås som å sikre en bosetting med egnede boforhold, integrering i form av introduksjonsprogram som skal føre til utdanning og sysselsetting, samt muligheter for deltakelse i samfunnet forøvrig. IMDi arbeider løpende for å redusere tidsbruken og øke kvaliteten i bosettingsarbeidet.

I henhold til resultatene IMDi har oppnådd i bosettingsarbeidet i år som beskrevet over, følger det nedenfor en beskrivelse av og antatt virkning av IMDis aktiviteter for å redusere tidsbruken og øke kvaliteten i de ulike leddene i bosettingsarbeidet.

Tilskudd til bosetting av personer med særskilte behov:

Innvilget 826 mill. kr.
i 1 962 saker.

Det er vanskelig å få bosatt personer med multifunksjonshemming og store bistandsbehov.

¹⁰ Tilskudd ved bosetting av flyktninger med alvorlige, kjente funksjonsnedsettelse og/eller atferdsvansker

Tilstrekkelig antall bosettingsplasser er en viktig forutsetning

For å kunne redusere ventetiden i mottak for flyktninger (ventetid fra oppholdsvedtak til bosetting) er det avgjørende at kommunene samlet sett vedtar å bosette et tilstrekkelig antall flyktninger. I 2018 fattet kommunene vedtak om bosetting av flyktninger som overgikk det samlede bosettingsbehovet. Når en kommune har akseptert en flyktning for bosetting, er det viktig at flyttingen gjennomføres så raskt som mulig for å redusere ytterligere ventetid i mottak. For å oppnå dette, må bosettingsplassene i kommunene tilgjengeliggjøres så snart den enkelte flyktning har fått vedtak som gjør at han/hun er klar for bosetting. IMDi legger vekt på tett oppfølging av kommunene for å korte ned denne delen av ventetiden.

Det er et mål at bosettingsarbeidet i større grad skal legge til rette for økt arbeidsdeltakelse blant flyktningene. Dette ivaretas først og fremst på region- og kommunenivå i forbindelse med anmodningen fra IMDi til kommunene. I anmodningen for 2018, vektla IMDi sysselsettingsnivå samt kommunenes resultater i introduksjonsprogrammet over tid i fordelingen av anmodningene. IMDi innhenter også informasjon om den enkelte flyktnings kompetanse, både for mottaksbeboere og overføringsflyktninger. Disse opplysningene videreformidles til kommunen i forkant av bosetting, og tilrettelegger for at det på et tidlig tidspunkt kan planlegges for flyktningenes videre kvalifisering gjennom introduksjonsprogram i bosettingskommunen.

Kommunene er IMDis viktigste samarbeidspartner

Kommunene er IMDis viktigste samarbeidspartner i bosettingsarbeidet. IMDi følger opp bosettingskommunene i de ulike fylkene gjennom tett dialog omkring anmodning, bosetting, kvalifisering og helhetlig integreringsarbeid. Dette bidro til at kommunene i 2018 fattet vedtak om bosetting i tråd med anmodningen fra IMDi. Eksempelvis har det treårige prosjektet *Flyktning som ressurs*, et samarbeid mellom de statlige aktørene i Oppland, bidratt til at de tre prosjektkommunene har bosatt i henhold til anmodning og politisk vedtak. Tiden kommunene bruker fra de har sagt ja til å bosette en flyktning, til flyktningen er bosatt i kommunen, er også redusert fra 2017.

Bosetting er en frivillig oppgave for kommunene. IMDi skal være en aktiv tilrettelegger for kompetanseoverføring til og mellom kommuner, og øke kjennskapen til gode grep og nyttig metodikk i bosettingsarbeidet. Våren 2018 avholdt IMDi et nasjonalt fagmøte om kongolesiske overføringsflyktninger, med bakgrunn i at denne gruppen igjen skulle bosettes etter et opphold på flere år. I tillegg ble det avholdt regionale fagdager om denne gruppen. Arbeidet bidro til at kongoleserne ble bosatt raskt, samtidig som kommunene var godt rustet til å bosette dem. I november ble alle bosettingskommuner invitert til en samling der sentrale temaer var godt og raskt bosettingsarbeid og fremtidig bosettingsbehov, bruk av kvalifisert tolk i bosettingsarbeidet og IMDis digitale saksbehandlingssystem IMDinett Bosetting. Ved begge anledninger ble det satt av tid til erfaringsutvekslinger mellom kommuner, hvor Sandnes, Aukra og Vennesla kommuner holdt presentasjoner for IMDi og de øvrige bosettingskommunene.

Tilstrekkelig antall bosettingsplasser er en viktig forutsetning for rask bosetting av flyktninger.

Utvikling av digitalt saksbehandlingsverktøy og samordning av bosettingsarbeidet

IMDis utvikling av digitalt saksbehandlingsverktøy for bruk i bosettingsarbeidet er en viktig del av satsingen på enklere informasjonsflyt, bedre kartlegging og raskere utnyttelse av bosettingsplassene kommunene stiller til rådighet. Utviklingen av digitale redskap påvirkes også av utenomliggende endringer, fra endring i IMDi satsingsområder til eventuelle behov som følge av den pågående regionreformen. Slike endringer tas løpende inn i det pågående utviklingsarbeidet.

IMDinett Bosetting

I 2017 samordnet og digitaliserte IMDi arbeidsprosessene knyttet til den nasjonale bosettingen av flyktninger. De ønskede effektene av omstruktureringen var bl.a. mer effektive arbeidsprosesser, større grad av likebehandling og bedre rettssikkerhet for den enkelte, samt en mer enhetlig, nasjonal forvaltning av oppgavene. Det digitale saksbehandlingssystemet for bosetting, IMDinett Bosetting, er blitt benyttet av IMDi og kommunene siden midten av 2017. IMDi bruker systemet for saksbehandling tilknyttet bosetting. Systemet legger til rette for en nasjonal fordeling av flyktninger på tvers av regioner og fylker. Anmodningen om bosetting av flyktninger for 2019 ble sendt via systemet i desember 2018. Kommunene mottar og besvarer både anmodningen og forespørsler om bosetting av enkeltpersoner fra IMDi i systemet, får tilgang til kartleggingsinformasjon om den enkelte flyktning, og kan melde inn ledig boligkapasitet.

Gjennom hele 2018 har IMDi jobbet løpende med videreutvikling og forbedring av IMDinett Bosetting. Dette har vært en høyt prioritert oppgave, i 2018 har IMDi gjort om lag 50 feilrettinger og 50 funksjonalitetsforbedringer i IMDinett Bosetting. Det har bl.a. blitt jobbet spesielt med muligheten for manuelle registreringer for å kunne rette opp feil, forbedring og utvidelse av automatisk brevutsendelse og forbedret funksjonalitet innenfor statistikk og rapporter. En av de store endringene i 2018 var tilpasning av IMDinett Bosetting slik at systemet kunne håndtere bosetting av overføringsflyktninger som skal innom mottak. Det har også blitt gjort arbeid med å sikre personvern og å øke brukervennligheten, både for IMDi og kommunene.

Tilbakemeldingene fra kommunene tilknyttet IMDinett Bosetting er i hovedsak positive. Kommunene viser til at systemet er intuitivt og lett å bli kjent med, og at det nå er lettere å få oversikt over målgruppen og få relevant informasjon om den enkelte flyktning de bosetter. Samtidig får IMDi tilbakemelding om forbedringsønsker i systemet, både knyttet til teknisk funksjonalitet og saksbehandlingsrutiner. I forbindelse med forvaltningen av et digitalt saksbehandlingssystem vil videreutvikling og forbedring av verktøyet være en naturlig og sentral del av arbeidet. IMDi er kjent med feil og forbedringsbehov og dette arbeidet fortsetter i 2019.

Tidligere har kommunene meldt inn at de har ledig kapasitet eller ledige boliger for bosetting av flyktninger via e-post eller telefon til bosettingsteamet. I desember 2018 ble det lansert en ny funksjonalitet i IMDinett Bosetting for å forenkle denne samhandlingen. Ledig boligkapasitet vil nå kunne registreres direkte i IMDinett Bosetting av den enkelte kommune. Dette gir potensiale for å effektivisere saksbehandlingsprosessene hos IMDi, som igjen kan gi kortere

Digital informasjon og gode digitale registreringsløsninger er viktige brikker i et effektivt integreringsarbeid.

Videreutvikling av IMDinett Bosetting er sentralt for et mer effektivt bosettingsarbeid

ventetid for den enkelte flyktning ved at ledig kapasitet i kommunene utnyttes raskere. IMDi jobber samtidig med flere større videreutviklingsprosjekter som skal lanseres i 2019 og vil inngå som del av IMDinett. *Les mer om dette i kapittel 4.* Mot slutten av 2019 skal mottaksansatte gå over til å benytte IMDinett for registrering av bosettingsrelevant informasjon om mottaksbeboere, og løsningen tar særlig sikte på å redusere tiden IMDi bruker på å innhente relevant informasjon om flyktninger med særskilte behov. Dette kan bidra til å redusere tiden flyktningene venter på bosetting.

Samordning av bosettingsarbeidet bidrar til raskere bosetting

Bosettingsarbeidet i IMDi utføres av et nasjonalt bosettingsteam, som er sammensatt av ansatte ved IMDis sentrale fagkontor i Oslo og ansatte ved IMDis regionkontor. Bosettingsteamet gjennomførte kompetansehevingstiltak høsten 2018, og jobber med å kartlegge eksisterende saksbehandlingsprosesser i teamet, samt identifisere muligheter for forbedringer og redusert tidsbruk, samtidig som man skal kutte unødvendige ledd. Ønsket gevinst er at bosettingen skal gå enda raskere, herunder tiden det tar fra den enkelte har fått vedtak og til personen er fordelt til en kommune. I tillegg skal kommunene få raskere svar på sine henvendelser, og oppleve IMDi som en bedre samarbeidspartner.

Kompetansekartlegging av beboere i alle mottak

Den elektroniske løsningen for kompetansekartlegging av beboere i mottak, Kompass, skal bidra til rask kartlegging av den enkeltes kompetanse og videre kvalifiserings- og opplæringsbehov. Løsningen skal også legge til rette for en raskere kobling mot et konkret integreringsløp. Kompass er integrert med IMDinett Bosetting, og informasjonen som registreres blir tilgjengelig for IMDi i arbeidet før bosetting og for kommunene når de har sagt ja til å bosette den enkelte.

I perioden fra 1. januar 2018 frem til full utrulling i ordinær drift 18. juni 2018, var løsningen under utprøving ved integreringsmottakene og i noen ordinære mottak¹¹. Kompass er nå i bruk ved alle ordinære mottak. Høsten 2018 ble løsningen også tatt i bruk ved transittmottak for beboere som blir bosatt direkte derfra.

Det er et mål at alle som skal bosettes fra mottak skal registrere sin kompetanse. Etter at løsningen ble satt i ordinær drift, har 740 beboere i mottak registrert sin kompetanse. Dette utgjør en andel på 36 prosent av målgruppen. Den lave andelen kan ha flere årsaker:

- Evaluering av løsningen og erfaringer fra utprøvingen viser at det er behov for veiledning under registrering. I en oppstartsfase kan det ta tid å få dette satt i system i alle mottak, og det er mange som skal registreres samtidig. Det kan ha ført til at man ikke har rukket å bistå alle beboere før utflytting.
- En del beboere hadde allerede registrert sin kompetanse i SESAM¹² før 18. juni og har derfor ikke gjennomført kartlegging i den nye løsningen.
- Løsningen har ikke vært oversatt til tyrkisk, og det kan ha vært krevende for mottakene å tilrettelegge registrering for tyrkere.

Samordning bidrar til raskere bosetting

Kompetansekartlegging foregår nå i alle ordinære mottak

¹¹ Per 1. januar 2018 inkluderte dette Ila integreringsmottak (nedlagt 31.03.2018), Tverlandet integreringsmottak, Steinkjer integreringsmottak, Larvik integreringsmottak, Stord statlige mottak, Alstahaug statlige mottak og Drammen statlige mottak (nedlagt 31.01.2018).

¹² UDIs saksbehandlingssystem for mottaksansatte

- Løsningen er frivillig og det kan være grunn til å tro at noen få beboere ikke har ønsket å registrere sin kompetanse.
- Noen beboere som har vært i målgruppen (grunnet høy sannsynlighet for opphold), har fått avslag før de har rukket å registrere sin kompetanse.

IMDi har også medvirket i arbeidet med karriereveiledning i mottak. Prosjektet ledes av Kompetanse Norge, og IMDi har et koordineringsansvar. I forbindelse med utviklingen av løsningen for kompetansekartlegging ble karriereveileders notat lagt inn som en integrert del av IMDinett, slik at karriereveileder nå registrerer opplysningene rett inn i IMDinett. Dette medfører at den enkelte bosettingskommune får tilgang til dette notatet. Karriereveiledning har vært prøvd ut ved de samme mottakene som kompetansekartleggingen, mens man etter at kompetansekartlegging ble satt i ordinær drift har fortsatt utprøving av karriereveiledningen ved de samme fem mottakene.

IMDis bosettingsarbeid skal bidra til høyere deltakelse blant flyktninger i arbeidslivet

Det er lagt føringer i tildelingsbrevet om å se bosetting i sammenheng med kvalifisering av flyktninger til arbeid, utdanning og samfunnsdeltakelse generelt. Kompetansekartlegging i mottak er et viktig redskap for å synliggjøre den enkelte flyktnings erfaringer og et viktig verktøy i kommunens videre planlegging av kvalifisering av den enkelte. Når det gjelder kommunenes evne til å sluse målgruppen inn i lokalt arbeids- og samfunnsliv er også digitale løsninger et viktig måleinstrument. Kommunenes registrering i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR¹³) gir en god indikasjon på kvaliteten i integreringsarbeidet deres. For å sikre gode data om den enkelte kommunes integreringsevne, regionale arbeidsmarked og utdanningsmuligheter arbeides det med å utvikle indikatorer og sammenstillinger av disse. Resultatet av dette vil gi en god pekepinn på den enkelte kommunes kvalifiseringsarbeid, og dermed den enkelte flyktnings mulighet til utdanning og arbeid. Vi viser til det påfølgende kapitlet om kvalifisering for videre utdypning.

Integreringsmottak bidrar til bedre forutsetning for overgang til arbeid

Integreringsmottakene er et prosjekt hvor sammenhengen mellom tidlig kvalifisering og bosetting er i fokus. Som oppfølging av Meld. St. 30 (2015–2016), fikk IMDi, Utlendingsdirektoratet og Kompetanse Norge i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet å etablere integreringsmottak. Det er IMDi som har ansvar for å lede og koordinere arbeidet med integreringsmottakene. Det legges vekt på at integreringen, med aktiviteter som norsktraining, informasjon om det norske samfunnet og kvalifisering, starter allerede i mottak. Målgruppen i integreringsmottakene er personer i asylmottak som nylig har fått oppholdstillatelse og asylsøkere med høy sannsynlighet for å få innvilget opphold.

De fire integreringsmottakene¹⁴ har hatt et belegg på rundt 80 prosent gjennom 2018. I løpet av året deltok 511 voksne personer i fulltidsprogram i integreringsmottakene. Driftsstatusen for disse mottakene har vært i tråd

I løpet av 2018 har 511 voksne i integreringsmottak deltatt i fulltids introduksjonsprogram.

¹³ NIR er et register over enkeltpersoners deltakelse i norskopplæring og introduksjonsprogram. NIR omfatter også personer som er i målgruppa for norskopplæring for asylsøkere

¹⁴ Tverlandet integreringsmottak i Bodø, Kristiansand integreringsmottak, Larvik integreringsmottak, Steinkjer integreringsmottak. Oslo integreringsmottak ble avvirket 31.03.2018, som følge av lave ankomster av asylsøkere.

med andre sentrale måltall ved utgangen av året: 96 prosent av beboerne hadde signert avtale om fulltidsprogram, og 96 prosent av deltakerne hadde tilbud om 37,5 timer kvalifisering per uke. Dette er i tråd med et av prosjektets hovedformål, nemlig å bidra til at flere kommer raskere i arbeid.

Integreringsmottakene bidrar også til raskere bosetting. Beboere ved integreringsmottakene ble bosatt 4,3 måneder etter at vedtak ble innvilget. Til sammenligning tok det 5,1 måneder fra vedtak til bosetting for beboere ved ordinære mottak. En mulig årsak til dette, er et tett samarbeid og dialog mellom integreringsmottaket, vertskommunen og bosettingskommunen. På bakgrunn av sin kjennskap til den enkelte beboer, anbefaler integreringsmottaket en konkret bosettingskommune til IMDi. På den måten kan samsvar mellom den enkelte flyktnings kompetanse og muligheter for arbeid i bosettingskommunen ivaretas.

Undersøkelser IMDi har foretatt viser at bosettingskommuner foretrekker å bosette flyktninger fra integreringsmottak, fremfor flyktninger fra ordinære mottak¹⁵. Kommunene begrunner dette blant annet med at flyktninger fra integreringsmottak er bedre rustet til å starte i introduksjonsprogrammet, og at kommunene mottar gode opplysninger om kompetanse.

Flyktninger med plass i integreringsmottak starter opp om lag ni måneder tidligere med målrettet kvalifisering, sammenlignet med flyktninger med plass i ordinære mottak¹⁵. Videre viser undersøkelser i kommunene som bosetter fra integreringsmottakene at flyktingene startet opp i introduksjonsprogram etter om lag fire uker i gjennomsnitt. Til sammenligning er det nasjonale snittet 60 prosent med oppstart av introduksjonsprogram¹⁶ innen tre måneder. Dette viser at integreringsmottakene bidrar til at flyktingene både blir bosatt raskere, samtidig som de på et tidligere tidspunkt er i gang med introduksjonsprogrammet.

Flyktninger i integreringsmottak starter raskere i introduksjonsprogrammet og blir bosatt raskere enn andre flyktninger i mottak.

¹⁵ IMDis spørreundersøkelser foretatt i kommuner som bosetter fra integreringsmottak i desember 2017, juni 2018 og januar 2019.

¹⁶ For de med rett og plikt til introduksjonsprogram i perioden 1.10.2017 til 30.09.2018.

3.2

Kvalifisering og deltagelse i
arbeidsliv

Kvalifiseringsordningene

Innvandrere og flyktninger har ulik kompetanse i form av utdanning, arbeidserfaring og ferdigheter. Kvalifiseringstiltakene skal gi flyktninger og innvandrere kompetanse som styrker deres muligheter i det norske arbeidsmarkedet. Målet er at deltakerne skal komme i arbeid eller utdanning slik at de kan bli økonomisk selvstendige.

IMDi

- Forvalter en rekke tilskuddsordninger til kommunene og andre aktører
- Følger opp ordningene i introduksjonsloven
- Gir kommunene råd og veiledning om arbeidsmetoder som kan gi gode resultater, samt formidler erfarings- og kunnskapsbasert forskning

KOMMUNENE

- Organiserer og tilbyr kvalifiseringstiltak til flyktninger og innvandrere, og er ansvarlige for at de får det tilbudet de har krav på
- Følger opp deltakere i ordningene
- Søker IMDi om tilskudd til å iverksette ulike tiltak

Ordninger IMDi forvalter i 2018:

Opplæring i norsk for asylsøkere på mottak:
1 028 deltakere

Introduksjonsprogram:

27 482 deltakere*

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap:

39 931 deltakere*

Jobbsjansen

Jobbsjansen består av tre ordninger som er rettet mot ulike målgrupper:

Del A: Kvalifiseringsprosjekter for hjemmевærende innvandrerkvinner

36 prosjekter

Del B: Mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom

20 prosjekter

Del C: Forlenget kvalifiseringsløp for deltakere i introduksjonsprogram

12 prosjekter

Kommunale utviklingsmidler (KUM) :

**77 prosjekter
i 60 kommuner**

Etablerervirksomhet:

13 prosjekter

Mentor- og traineeordninger:

14 prosjekter

3.2 Kvalifisering og deltakelse i arbeidsliv

Hovedmålet i integreringspolitikken er raskere bosetting av flyktninger, og høyere deltakelse blant innvandrere i arbeids- og samfunnsnivå.

IMDi skal bidra til at den enkelte innvandrere skal lykkes med å få en varig tilknytning til arbeidslivet. Det er avgjørende at nyankomne innvandrere kommer raskt i gang med kvalifisering. Kvalifiseringstiltakene skal fylle gapet mellom hva slags kompetanse den enkelte nyankomne innvandrere har og det arbeidsmarkedet krever.

IMDi hadde i 2018 oppfølgings- og veiledningsansvar for en rekke ordninger som på ulike måter skal kvalifisere flyktninger og innvandrere til arbeidsliv (se forrige side). Det er for de fleste ordningene kommunene som har ansvar for den praktiske gjennomføringen. I dette kapitlet beskriver vi IMDis pådriver- og samordningsarbeid, aktiviteter og resultater i de ulike ordningene, IMDis innsats og aktiviteter for bedre kvalifisering i 2018, og antatt virkning på målene, iht. parametere, krav og oppdrag.

Det er utfordringer forbundet med å identifisere og vurdere effekten av IMDis tiltak og virkemidler. For eksempel er resultater i form av overgang til arbeid og utdanning preget av komplekse sammenhenger, og det er utfordrende å dokumentere og isolere effekter til enkelte tiltak (Fafo 2017¹). IMDis arbeid utføres ofte i samspill med andre aktører, resultater kan skyldes innsats fra tidligere år i kombinasjon med eksterne faktorer som påvirker resultatet slik som arbeidsmarkedet og tilgang til studieplasser til utdanning. Det kan derfor være utfordrende å trekke ut enkeltelementer og måle effekten av det.

IMDis pådriver- og samordningsarbeid på kvalifiseringsfeltet

IMDi har rolle som både pådriver og samordner overfor aktører på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for å styrke kommunenes, sektormyndigheter og andre samarbeidspartners kompetanse om integrering og mangfold. Under presenterer vi hvordan IMDi har arbeidet for å bidra til mer effektiv og målrettet kvalifisering for nyankomne innvandrere.

Sektormyndighetenes innsats på kvalifiseringsfeltet

IMDi sørger for at berørte sektormyndigheter er godt kjent med handlingsrommet og utfordringene på integreringsfeltet, slik at de er i stand til å foreta gode prioriteringer og gjennom dette øke kvaliteten i kvalifiseringstiltakene for våre målgrupper. IMDi forvalter tilskuddsordninger og har ansvar for å følge opp ulike kvalifiseringsordninger, men vi iverksetter og drifter ikke selv de konkrete kvalifiseringstiltakene.

Kvalifiseringstiltakene skal bidra til å kvalifisere nyankomne flyktninger til det norske arbeidslivet.

IMDi har en viktig rolle som samordner og pådriver overfor aktører på nasjonalt nivå, regionalt og lokalt.

¹ Fafo-rapport 2017:31, *Introduksjonsprogram og norskopplæring, Hva virker – for hvem?* Anne Britt Djuve, Hanne Cecilie Kavli, Erika Braanen Sterri og Beret Bråten.

Regjeringen har uttrykt klare forventninger til at opplærings- og integreringssektoren skal styrke sitt samarbeid for å bedre tilbudet og kvaliteten på utdannings- og opplæringsløp for voksne innvandrere. Ved inngangen til 2018 ble det avholdt møte mellom fylkesutdanningsssjefer, regiondirektører i IMDi, fylkesdirektører i NAV, samt representanter fra ledergruppene i Utdanningsdirektoratet, IMDi og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Formålet var å styrke samarbeidet mellom aktører i fylkene og lokalt med kommunene for å bidra til bedre integrering gjennom kvalifisering, og derved en trygg og varig tilknytning til arbeidslivet for flyktninger og innvandrere. Samarbeidet har blitt fulgt opp regionalt, og tilbakemeldinger fra gruppene viser at jevnlig møtepunkter er viktig for å løfte utfordringer, og for å finne felles løsninger. Samarbeidet har bidratt til å synliggjøre eksempler på gode kvalifiseringsløp, og IMDi har i 2018 utgitt eksempelhandboken *Samarbeid om kvalifisering av flyktninger og innvandrere*².

Felles innsats må ikke bare samordnes nasjonalt, men også regionalt og lokalt. IMDis pådriver- og samordningsrolle på kvalifiseringsfeltet utøves ofte i samspill mellom regionale sektormyndigheter og kommuner. Et eksempel på slikt samarbeid er Velferdspiloten, et samarbeid mellom Fylkesmannen i Østfold, Østfold fylkeskommune, Husbanken Øst, Bufetat Øst, NAV Østfold, politiet (lokalt) og Høgskolen i Østfold. Målet med piloten er å få til samarbeid mellom regionale sektormyndigheter/fylkeskommunen og den enkelte kommune for å løse kommunens sammensatte velferdsutfordringer på en bedre måte.

For å realisere nettverksbygging og kompetanseheving for kommuner har IMDi arrangert seminarer i samarbeid med NAV, fylkesmenn og fylkeskommuner i samtlige av IMDis regioner i løpet av 2018. Seminarene har bl.a. tatt for seg temaene tidlig involvering av NAV i introduksjonsprogrammet, muligheter for bruk av NAVs virkemiddelapparat, tidlig innsats i NAV, flyktningers muligheter for videregående opplæring og fylkesmannens tilsynsrolle.

Kommunenes kvalifisering av nyankomne innvandrere

IMDi jobber tett på praksisfeltet, og IMDis regionkontor har en sentral rolle i å følge opp enkeltkommuner med råd og veiledning. IMDi informerer kommunene om tilskudd, relevante tiltak, arbeidsmetoder, og vi formidler forskningsresultater. På IMDis nettsider publiseres nøkkeltall på kommunenivå, og vi har dialog med kommunene om hvordan de kan forbedre sine resultater.

IMDi har i 2018 videreført arbeidet med kunnskapsformidling og erfaringsformidling om hva som fremmer og hva som hemmer gode resultater i introduksjonsprogrammet basert på kunnskap innhentet via forskning. På IMDis fagverksteder, som tilbys alle kommuner i Norge, får kommunene presentert andre kommuners gode praksiserfaringer fra gjennomføring av introduksjonsprogram. IMDi bidrar for at kommunene kan identifisere både styrker og svakheter med kommunens eget introduksjonsprogram slik at kommunene kan jobbe målrettet for å oppnå gode resultater.

IMDi når kommunene gjennom digitale kanaler, slik som imdi.no, bilaterale og interkommunale kommunemøter, seminarer, foredrag og konferanser. IMDi gir veiledning til kommuner om arbeidsmetoder slik at kommunene kan oppnå bedre resultater i integrerings- og kvalifiseringsarbeidet.

Mange flyktninger mangler formell kompetanse. IMDi oppfordrer til utdanningsrettede kvalifiseringsløp.

Kunnskaps- og erfaringsdeling gjennom informasjon og dialog i møter og konferanser, er viktig for å forbedre integreringsarbeidet.

² <https://www.imdi.no/om-imdi/brosjyrer-handboker-og-veiledere/eksempelhandbok-samarbeid-om-kvalifisering>

Kommunene registrerer de nyankomnes deltakelse i norskopplæring, samfunnskunnskap, og introduksjonsprogram i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). I 2018 besvarte kontaktsenteret for NIR om lag 3 600 telefonhenvendelser fra kommunene. I tillegg sendte kommunene inn 4 500 NIR-support saker. En del av henvendelsene innebærer behov for spisskompetanse innenfor introduksjonsloven og/eller teknisk bistand.

Dialog som skjer i møter og på seminarer er viktig for at stat og kommune kan utveksle erfaringer. For kommunene er det viktig å få veiledning fra IMDi, mens det for IMDi er viktig med erfaringsformidling og erfaringsdeling vedrørende kommunenes utfordringer og mulige løsninger. IMDi benytter denne kunnskapen til å gi faktabaserte innspill til politikkutvikling, og for å kartlegge og tilrettelegge for videre veiledning og informasjon.

Dette bidrar til at kommunene får nye perspektiver og blir inspirert til å tenke annerledes og nytt i integrerings- og kvalifiseringsarbeidet. Kommunene har de siste årene etterlyst flere arenaer for kunnskapsdeling mellom kommunene³. IMDi tilrettelegger for at kommunene skal kunne dele erfaringer på regionale samlinger, fagverksteder, og samlinger for KUM- og Jobbsjansen-prosjekter. På slike samlinger presenteres gode eksempler på god praksis fra kommunene.

Kommunenes samarbeid med næringslivet

IMDi oppfordrer kommunene til å bruke lokalt næringsliv i kvalifisering og integrering av nyankomne innvandrere. På fagverkstedene i 2018 har kommunenes samarbeid med arbeidsgivere vært tema. For noen prosjekter har IMDi stilt som vilkår at kommunene styrker sin kontakt med arbeidsgivere for å få tildelt tilskuddsmidler.

Bærum kommune
fikk bosettingsprisen for
2018 for høy bosetting
og godt
integreringsarbeid.

Bosettings- og integreringsprisen til Bærum kommune – I IMDis begrunnelse fremheves prosjektet Globale Bærum, som har som mål å sikre 1 000 innvandrere arbeid i løpet av de neste tre årene. For å oppnå dette har kommunen satt i gang innovative samarbeidsformer mellom frivillige, næringslivet, kommunen og NAV. I kommunens handlingsprogram er det også nedfelt at den vil satse på økt mangfold og integrering, og styrke innsatsen for utsatte grupper i arbeidslivet. De systematiske målene som er nedfelt i kommunens handlingsprogram er en del av de langsiktige hovedmålene til Bærum 2035. Arbeidet og tiltakene som kommunen har opprettet når det gjelder bosetting og kvalifisering av flyktninger og innvandrere har overføringsverdi til andre kommuner.

Andre eksempler på kommuner som har etablert gode samarbeidsmodeller med næringslivet for kvalifisering av flyktninger:

Sandefjordmodellen: Her samarbeider NAV Integrering, Fønix og lokalt næringsliv i Søndre Vestfold. Målgruppe er deltakere i introduksjonsprogrammet og deltakere i Jobbsjansen med behov for grunnleggende kvalifisering. Målet er at deltakerne skal ta fagbrev og komme i arbeid. Kommunen har foretatt en grundig bransjeanalyse av det lokale arbeidsmarkedet og identifisert industriell matproduksjon, logistikkfaget og gjenvinning som tre bransjer med potensielle arbeidsmuligheter.

Gloppen-modellen: I Gloppen kommune får deltakere i introduksjonsprogrammet, som ønsker å arbeide som helsefagarbeider, delta i kombinasjonsløp med videregående opplæring på skole og praksis på sykehjem. IMDi har i 2018 gitt veiledning i forbindelse med at Gloppen ønsker å utvide modellen til å også inngå samarbeid med privat næringsliv om fagopplæring.

³ Funn fra IMDis kommuneundersøkelse i 2016, 2017 og 2018.

Styrking av mangfoldskompetanse i norsk arbeidsliv

IMDi formidler kunnskap, utvikler og tilbyr verktøy og deler erfaringer om hvordan virksomheter kan øke mangfoldet gjennom rekruttering. Vi formidler kunnskap om hvordan mangfoldet kan ledes for å gi merverdi til virksomheter. Målgruppen er virksomheter i både offentlig og privat sektor og partene i arbeidslivet. IMDi's innsats skal bidra til å øke rekruttering og sikre bærekraftig tilknytning til arbeidslivet for innvandrere.

Statlige mangfoldsnettverk

IMDi er medlem av det statlige mangfoldsnettverket, som i dag består av ni statlige virksomheter. Formålet med nettverket er å dele erfaringer og bidra til videreutvikling av mangfoldsarbeidet i virksomhetene. Til sammen representerer nettverket 70 000 arbeidsplasser. IMDi har på vegne av medlemmene i nettverket vært oppdragsgiver for prosjektet *Profesjonell rekruttering er likestilt rekruttering – en kartlegging av rekrutteringspraksis i virksomhetene i det statlige mangfoldsnettverket* (Fafo 2017). Hovedfunnene i rapporten viser at det er utfordringer knyttet til å fremme mangfold og likestilling gjennom virksomhetenes egen rekrutteringspraksis. F.eks. vil sjansen til å bli kalt til intervju på utlyst stilling reduseres med en tredjedel for kandidater med minoritetsnavn. I 2018 arrangerte nettverket en konferanse og en workshop for å følge opp resultatene fra rapporten og trekke lærdommer derfra.

Kunnskapsformidling på LinkedIn

IMDi formidler tilgjengelig og oppdatert kunnskap, samt erfaringer og gode eksempler om mangfold i arbeidslivet gjennom vår *LinkedIn*-profil. Ved utgangen av 2018 hadde IMDi drøye 1 400 følgere, og antallet øker hver uke.

Standardisering innen mangfold, mangfoldsledelse og rekruttering

August 2018 ble ny standard for mangfoldsledelse, NS 11201:2018, lansert av Standard Norge som den første av sitt slag i verden. IMDi er medlem av komiteen som har utviklet standarden, og har bidratt i utviklingen av standarden. Formålet er å gi organisasjoner i offentlig, privat og frivillig sektor et rammeverk og et verktøy for hvordan de skal lede mangfold på en hensiktsmessig måte og dra nytte av fordelene ved mangfoldet. Komiteen har i tillegg utviklet en veileder for bruk av standarden. Komiteen arbeider videre for å foreslå en sertifiseringsordning, samt å fremme standarden til ISO for å bli gjort til internasjonal standard.

IMDi er medlem i arbeidsgruppen *WG8 Diversity and Inclusion* under komiteen *ISO/TC 260 Human Resources Management*. Arbeidsgruppen skal utvikle internasjonal standard for mangfold og inkludering i organisasjoner verden over. IMDi er medlem av sertifiseringskomiteen for sertifisering av rekrutteringspersonell i regi av DNV GL. Hensikten er å bidra til rekrutteringsprosesser i arbeidslivet som ivaretar hensyn til mangfold og inkludering. I 2018 har komiteen jobbet med å oppgradere standarden for sertifiseringsordningen.

For mer om IMDi's samarbeid med aktører innen frivillighet og samfunnsliv, se Kap. 3.3 Deltakelse i samfunnsliv.

I det statlige mangfoldsnettverket deler man erfaringer for å styrke mangfoldsarbeidet i virksomhetene.

I 2018 ble en ny standard for mangfoldsledelse lansert.

Lovendringer og juridiske endringer på kvalifiseringsfeltet i 2018

Stortinget vedtok i 2018 endringer i introduksjonsloven som trådte i kraft fra september. Lov- og regelverksendringene skal bidra til at nyankomne innvandrere kvalifiseres for arbeid eller videre utdanning raskere og mer effektivt. En del av endringene gjaldt også tilpasning av introduksjonsloven til innføringen av EUs nye personvernforordning (GDPR) i norsk rett.

- Det ble innført obligatorisk opplæring i norsk og norsk kultur og norske verdier for asylsøkere i mottak. Denne endringen har IMDi fulgt opp med informasjon til alle vertskommunene. Endringen har blitt implementert i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR).
- Det ble besluttet at kvalifisering for deltakere i introduksjonsprogram skal bygge videre på tiltak som er gjennomført før bosetting i en kommune og det skal fremgå en begrunnelse i den individuelle planen for hvilke arbeids- eller utdanningsrettede tiltak som er valgt og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltakelse i yrkeslivet. IMDi har på bakgrunn av disse endringene endret malen for den individuelle planen og informert om dette på imdi.no.
- Kommunene har fått plikt til å tilby et minimum av oppfølging til personer i fødselspermisjon. IMDi har informert om denne endringen på imdi.no og på samlinger med kommuneansatte.
- Personer med begrenset oppholdstillatelse på grunn av uavklart identitet, og som fikk tillatelse som enslig mindreårig eller er medlem av en barnefamilie, er nå omfattet av både rett og plikt til introduksjonsprogram og rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, så fremt de øvrige vilkårene er oppfylt. IMDi har informert om endringen via imdi.no og sendt ut spesifikk informasjon til de kommunene som bosetter personer i disse persongruppene. IMDi har implementert denne endringen i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR).

Status for kvalifiseringsordningene i 2018

Opplæring for asylsøkere i mottak

Det første kvalifiserende tilbudet personer med fluktbakgrunn i Norge får, er norskopplæring for asylsøkere i mottak (175 timer) og opplæring i norsk kultur og norske verdier (50 timer). Fra 1. september 2018 ble det obligatorisk for kommuner med asylmottak å tilby opplæringen og asylsøkerne i mottak fikk plikt til å delta i opplæringen (tidligere var det frivillig for kommunene å tilby opplæring og frivillig for asylsøkeren å delta). IMDi har sendt informasjonsbrev til samtlige vertskommuner vedrørende lovendringen, og fulgt dette opp i kommunemøter.

Norskopplæring for asylsøkere i mottak

Foreløpige tall fra NIR viser at kun 1 028 av 3 001 asylsøkere i målgruppen⁴ fikk norskopplæring i 2018 (2 338 av 7 102 i 2017). Andelen asylsøkere som deltok i opplæring ser ut til å ha økt til 34 prosent i 2018 fra 33 prosent i 2017. Av personene i målgruppen, var det 426 som hadde plikt til asylnorsk, iht. lovendringen som trådte i kraft 01.09.2018. 146 (34 prosent) av disse hadde deltatt i norskopplæring innen utgangen av året.

For asylsøkerne som kom i 2017 og første halvår 2018⁵ tok det i gjennomsnitt to måneder fra de kom inn i målgruppa til de startet med norskopplæring. Til tross for at mange asylsøkere kommer forholdsvis raskt i gang med opplæringen, er det fortsatt svært få asylsøkere som gjennomfører det totale antallet på 175 timer. Foreløpige tall fra NIR viser at kun 19 prosent av asylsøkerne som kom i 2017 og første halvår i 2018 hadde gjennomført timene ved utgangen av 2018. Dette er likevel en langt større andel enn blant asylsøkere som kom i 2016, da kun 3 prosent av de som ankom dette året gjennomførte alle de 175 timene.

I 2018 ble det obligatorisk for kommuner med mottak å tilby opplæring, og plikt for asylsøkerne å delta.

⁴ Asylsøkere som er omfattet av 48-timers prosedyren, Dublin-prosedyre eller søkere over 18 år som har blitt nektet realitetsbehandling av søknaden er ikke i målgruppen for norskopplæring for asylsøkere i mottak. Personer som har fått avslag eller innvilgelse av søknad om asyl er heller ikke i målgruppen.

⁵ Uttrekk fra NIR kun tilgjengelig frem til og med første halvår 2018.

IMDi antar at hovedårsaken til at få asylsøkere gjennomfører opplæringen er at mange får behandlet asylsøknaden sin før de har mulighet til å fullføre det maksimale antallet timer. Dette understøttes i rapporten *Norskopplæring for personer i asylmottak* (Uni Research 2016), der det fremkommer at de viktigste årsakene til at en asylsøker gjennomfører 175 timer, er rask oppstart og intensiteten i tilbudet. Dersom intensiteten i tilbudet, dvs. antall timer som tilbys i uka, øker, kan det antas at flere asylsøkere tar ut det totale antall timer. Dersom en vertskommune eksempelvis tilbyr 16 timer norskopplæring i uka, vil det kun ta 11 uker før timetallet på 175 timer er fullført (Uni Research 2016). Det er per dags dato ikke mulig for en vertskommune å registrere hvorvidt det er gitt et tilbud i NIR. Asylsøkere som får et tilbud, men velger å ikke delta, vil derfor ikke fremkomme i NIR.

Opplæring i norsk kultur og norske verdier

Fra 2017 kunne asylsøkere i ordinære mottak få tilbud om 50 timer opplæring i norsk kultur og norske verdier fra sin vertskommune, og ordningen ble obligatorisk fra september 2018. Målet med opplæring i norsk kultur og norske verdier er å gi asylsøkere en tidlig introduksjon til norske lover, regler, verdier, omgangsformer og kultur i vid forstand. Opplæringen skal bidra til større innsikt i, og bedre forståelse av, norske samfunnsforhold gjennom kunnskapsbasert dialog og refleksjon.

Totalt har 56 kommuner gitt opplæring i norsk kultur og norske verdier i 2018 (39 kommuner i 2017). Foreløpige tall fra NIR viser at kun 469 av 1 697 asylsøkere i målgruppen⁶ deltok i opplæring i løpet av 2018, noe som tilsvarer 28 prosent. Personer som kom inn i målgruppen i løpet av 2. halvår 2018 vil kunne ha gjennomført 50 timer opplæring først i 2019.

Mange asylmottak ble avviklet i løpet av 2017 og flere har også blitt lagt ned i 2018, noe som kan ha påvirket en del vertskommuners motivasjon til å tilby opplæringen. Nedleggelse av mottak har også ført til at noen vertskommuner har opplevd utfordringer med å registrere den gjennomførte opplæringen i NIR.

56 kommuner har tilbudt opplæring i norsk kultur og norske verdier i 2018.

⁶ Målgruppen for opplæring i norsk kultur og norske verdier er mindre enn for asylnorsk, da det var mer omfattende for kommunene å tilby opplæringen. Asylnorsk følger samme læreplan som norskopplæringen og de samme pedagogene kan undervise i begge ordningene, mens norsk kultur og norske verdier krever kurs av undervisere i regi av Kompetanse Norge.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

IMDi

utbetaler norsktilskudd til kommunene.

2018:

2,3 mrd. kroner

KOMMUNENE

skal tilby norskopplæring innen tre måneder etter bosetting. For de som har rett til gratis norskopplæring er kommunene pliktige å tilby 600 timer. Ved behov kan ytterligere 2 400 timer tilbys.

MÅLET

er at deltakerne skal komme i arbeid eller utdanning slik at de kan bli økonomisk selvstendige.

DELTAKERE I OPPLÆRING FOR NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP

2015	2016	2017	2018*
37 521	42 026	44 551	39 931

2018*:

54/46 %
KVINNER OG MENN

OPPSTART

Av de som fikk rett og plikt til norskopplæring i 2018*:

57 %

av deltakerne startet innen tre måneder.

80 %

av deltakerne startet innen seks måneder.

* Foreløpige tall fra NIR per 31.12.18

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere

Opplæring i norsk, samfunnskunnskap og introduksjonsprogrammet er de viktigste tiltakene for å styrke nyankomne innvandrere og flyktningers mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnsliv. Gode norskerferdigheter er en viktig forutsetning for å få en stabil tilknytning til arbeidslivet og for å kunne nyttiggjøre seg videre skolegang. Introduksjonsprogrammet blir nærmere omtalt under.

Foreløpige tall for 2018 viser at 39 931 personer deltok⁷ i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i løpet av året. 6 av 10 deltakere i norskopplæringen var også deltakere i introduksjonsprogrammet (22 981⁸). Antall deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap er lavere enn i fjor. I 2017 var det 44 600 deltakere⁹. Årsak til nedgangen er at færre søkte om asyl i 2017¹⁰.

Rask oppstart i norskopplæring

Kommunen har et lovfestet ansvar for å gi tilbud om opplæring til personer som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Tilbudet skal gis så snart som mulig og senest innen tre måneder etter bosetting i kommunen. Den politiske målsettingen er at 90 prosent av de som får rett og plikt, skal starte opplæring innen tre måneder¹¹. Dette gjelder også for de som har fått rett og plikt til opplæring, men som fortsatt bor i asylmottak.

Det var 11 597 personene som hadde rett og plikt til norskopplæring i 2017¹², og blant disse startet kun 50 prosent i norskopplæringen innen tre måneder. Menn starter noe tidligere i norskopplæringen enn kvinner¹³. Etter seks måneder hadde 70 prosent av deltakerne startet i opplæringen. Dette er omtrent som i 2016.

Flyktninger som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram starter noe raskere med norskopplæring enn resten av målgruppen. Av de 5 828 som var nye deltakere i introduksjonsprogrammet i 2017 hadde om lag 60 prosent startet i norskopplæring innen tre måneder (3 301 personer). Situasjonen er omtrent uendret fra 2016. Raskere oppstart for personer som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram henger trolig sammen med at disse får tildelt en kontaktperson på et tidlig tidspunkt, og at disse personene er lettere å nå enn for eksempel familiejenforente.

Hvorfor har noen sen oppstart i norskopplæringen?

At fem av ti nyankomne innvandrere venter lengre enn tre måneder før de starter i norskopplæring tilsier ikke nødvendigvis at kommunene svikter. Det finnes f.eks. personer som har fått tilbud om opplæring, men ikke velger å delta. Andre årsaker kan være at personen ønsker å starte senere på grunn av arbeid, mangel på barnepass, fødselspermisjoner eller annet. Menn som

Foreløpige tall viser at

39 931

personer deltok i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2018.

⁷ Deltaker forstås som person med rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven som er registrert med minst en time norskopplæring i NIR, per 31.12.18.

⁸ Foreløpig tall

⁹ Endelig tall

¹⁰ 54 prosent kvinner og 46 prosent menn deltok i norskopplæring i 2018, og andelen menn var redusert med 4 prosentpoeng fra 2017

¹¹ «Starter» forstås her som den datoen kommunen registrerer den første norsktimen til deltakeren i NIR.

¹² IMDis rapportering om hvor raskt nyankomne starter i norskopplæringen omhandler året før gjeldende årsrapportering, her 2017. Dette skyldes at personer som kom i slutten av året også skal kunne inngå i målingen.

¹³ Blant kvinnene startet 46 prosent opp innen tre måneder, mens for menn var andelen 52 prosent.

deltar i introduksjonsprogram starter i norskopplæring raskere enn kvinner¹⁴. Kjønnsforskjellen kan i hovedsak forklares ved at kvinner kan få forsinket oppstart i påvente av barnepass i større grad enn hva tilfellet er for menn.

IMDi publiserte i 2018 en nettartikkel om kommuner med rask oppstart i norskopplæring¹⁵. IMDi ga veiledning til kommunene basert på denne kartleggingen.

En systematisk kartlegging av praksis i over 100 kommuner, gjennomført av IMDi i 2018, avdekket at noen kommuner har svake administrasjons- og informasjonsrutiner for å gi tilbud om norskopplæring til familiegjenforente som har rett og plikt til norskopplæring. I tillegg var det synlig at noen kommuner har for få inntak av nye deltakere til norskopplæringen i løpet av året, noe som medfører at nyankomne innvandrere må vente i lengre tid før de kan igangsette norskopplæring.

Det er en svakhet ved datagrunnlaget som påvirker våre målinger av oppstartstidspunkt. Deltakere i grunnskole/videregående opplæring, og som ennå ikke har fått innvilget fritak fra norskopplæring, blir stående registret i NIR som deltakere med rett og plikt, men uten deltakelse i norskopplæring frem til innvilgelsen for fritak er registrert (fritak innvilges etter eksamen, det vil si etter ett år eller mer).

Hvordan kan flere innvandrere starte raskere i norskopplæring?

I 2018 sendte IMDi brev til 334 kommuner hvor mindre enn 60 prosent av deltakerne i norskopplæringen hadde startet innen tre måneder. I brevet pekte IMDi på kommunens svake måloppnåelse, samtidig som vi ga veiledning om tiltak og organisering som kan bidra til bedre resultater.

I 2018 har IMDi også igangsatt et særskilt oppfølgingsarbeid rettet mot 111 kommuner som hadde mer enn 30 deltakere og mindre enn 60 prosent som startet i opplæring innen tre måneder. IMDi har fulgt opp disse kommunene gjennom dialog i kommunemøter og på telefon. I dette arbeidet brukte IMDi en standardisert intervjuguide. IMDi forventer at oppmerksomheten rundt viktigheten av rask oppstart i opplæring har økt i mange kommuner og at praksis vurderes. IMDi er kjent med at flere kommuner bl.a. gjennomgår rutiner for å få kontakt med alle personer i målgruppen.

IMDi har fulgt opp 111 kommuner særskilt for at flere skal starte raskere med norskopplæringen.

¹⁴ Det er en forskjell i andel menn og kvinner som har startet opp innen tre måneder på 9 prosentpoeng.

¹⁵ Kartlegging gjennomført av IMDi i 2017 basert på 2016-tall.

Introduksjonsordningen

IMDi

følger opp kommunene og utbetaler integrerings-tilskudd.

2018:

12,1 mrd. kroner

KOMMUNENE

skal tilby introduksjonsprogram til nyankomne flyktninger og deres familiegjenforente mellom 18 og 55 år, som er bosatt etter avtale med IMDi. Kommunene velger selv hvordan de vil organisere tilbudet.

MÅLET

er at deltakerne skal komme i arbeid eller utdanning slik at de kan bli økonomisk selvstendige.

Voksenopplæring i kommunen eller en interkommunal modell.

Flyktningetjenesten i kommunen.

NAV

Andre etats-plasseringer eller hos godkjente tilbydere.

DELTAkere I INTRODUKSJONSPROGRAM

2015

17 961

Nye: 7 061

Avsluttet: -

2016

24 074

Nye: 9 903

Avsluttet: 4 469

2017

28 944

Nye: 9 469

Avsluttet: 6 391

2018*

27 482

Nye: 4 541

Avsluttet: 5 881

Jeg er utdannet lærer og ønsker å jobbe på en skole.

Jeg vil gjerne ta fagbrev som rørlegger.

* Foreløpige tall fra NIR per 31.12.2018.

Introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger

Nesten 30 000 flyktninger deltok i introduksjonsprogram – sterk nedgang i nye flyktninger

Foreløpige tall viser at det i 2018 var 27 482 flyktninger som deltok i introduksjonsprogram i løpet av året. Syv av ti deltakere var mellom 18 og 35 år.

Det var flest deltakere fra Syria og Eritrea (foreløpige tall). Til sammen utgjorde deltakerne fra disse to landene hele 71 prosent av det totale antallet. Deltakere fra Somalia er redusert med 3 prosentpoeng fra 2017 og utgjorde i 2018 kun 5 prosent av deltakerne, mens deltakere fra Afghanistan og Sudan er uendret fra 2017 og hver gruppe utgjorde kun 4 prosent av deltakerne.

I løpet av 2018 var det 4 541¹⁶ nye personer som startet opp i introduksjonsprogram (9 469 i 2017).

Det medbrakte utdanningsnivået på deltakere i introduksjonsprogrammet har holdt seg stabilt gjennom flere år. Som tabell 3-2-1 viser befinner hovedtyngden av deltakerne seg på spor 2-nivå (35 prosent). Disse deltakerne har noe skolegang på grunnskolenivå fra før. Rundt 26 prosent har liten eller ingen skolegang (spor 1), mens 9 prosent er plassert på spor 3-nivå, noe som tilsier at de har deltatt noe i eller fullført videregående opplæring, høyskole og/eller universitet. På grunn av manglende registreringer fra kommunenes side har vi ikke registrert spor for hele 31 prosent av deltakerne i 2018.

27 482

personer deltok i introduksjonsprogrammet i løpet av 2018 (foreløpige tall).

¹⁶ Foreløpige tall.

Tabell 3-2-1: Deltakere i introduksjonsordningen, etter kjønn og spor. Absolutte tall og prosent. 2018

	Spør 1	Spør 2	Spør 3	Ikke registrert	I alt
Antall					
Begge kjønn	7 092	9 604	2 599	8 187	27 482
Kvinner	3 268	3 542	827	3 636	11 273
Menn	3 824	6 062	1 772	4 551	16 209
Prosent					
Begge kjønn	26	35	9	30	100
Kvinner	29	31	7	32	100
Menn	24	37	11	28	100

6 av 10 starter i introduksjonsprogram innen tre måneder

Kommunen skal tilby introduksjonsprogram innen tre måneder etter bosetting i kommunen, eller etter at personen selv har bedt om det. Av de som fikk rett og plikt til introduksjonsprogram i 2018¹⁷ startet 62 prosent i programmet innen tre måneder¹⁸ (foreløpige tall). Dette er en noe lavere andel enn i 2017, da 67 prosent startet innen tre måneder. At en høyere andel startet raskere i introduksjonsprogrammet i 2016/2017 enn i 2017/2018 og tidligere år¹⁹ kan skyldes at kommunene fremdeles hadde kapasitet for mottak av flyktninger i introduksjonsprogrammet etter den store tilstrømningen av flyktninger i 2015.

Ovenstående måling viser også at de yngste deltakerne, i alderen 18 til 25 år, starter raskest i introduksjonsprogrammet, og at menn starter noe raskere enn kvinner. I intervjuer IMDi har gjennomført blant kommuner med svake resultater i introduksjonsordningen, oppgir mange kommuner at mangel på barnepass er en viktig årsak til at det ikke igangsettes introduksjonsprogram innen tre måneder etter bosetting. Vi kjenner imidlertid ikke til om kommuner med gode resultater i introduksjonsprogrammet bedre tilrettelegger for tilgang til barnepass for nyankomne flyktninger som bosettes i kommunen enn kommuner med svake resultater.

Blant de som var deltakere i introduksjonsprogram i 2018 hadde om lag 7 av 10 fått innvilget opphold avledet fra asyl (65 prosent), mens om lag 1 av 10 deltakere hadde ankommet Norge som overføringsflyktning (14 prosent). Med økt andel overføringsflyktninger som del av populasjonen i introduksjonsprogrammet fremover reises spørsmålet om hva dette vil ha å si for kommunenes arbeid med kvalifisering. IMDi vil i 2019 se nærmere på hvordan den forventede endringen i sammensetningen av flyktninggruppen vil kunne gi innvirkning på resultater for introduksjonsprogrammet på sikt.

Hvilke opplæringstiltak deltok introduksjonsprogramdeltakere i?

Evalueringen av ordningene under introduksjonsordningen som ble levert av Fafo i 2017 pekte på at en av de største utfordringene med introduksjonsprogrammet er kommunenes ulike tilgang til og bruk av relevante opplæringstiltak.

I 2018 deltok en større andel av flyktningene i utdanning som opplæringstiltak i introduksjonsprogrammet enn tidligere år. Foreløpige tall fra NIR viser at andelen har økt med 3 prosentpoeng sammenlignet med 2017 både når det gjelder grunnskoleopplæring og fag på videregående nivå. Foreløpige tall viser videre en reduksjon i bruk av tiltak rettet mot deltakelse i arbeidsliv på 4 prosentpoeng²⁰. Det gjenstår registrering av tiltak i 2018 for om lag 3 000 av totalt 27 482 deltakere. At så mange mangler registrerte tiltak før frist for kommunenes registrering utløper²¹ gir ikke det fulle bildet av hvilken type opplæring deltakere har deltatt i 2018.

Gjennom IMDis samarbeid med SSB rundt avviklingen av KOSTRA-data, avdekket vi at noen kommuner i hovedsak kun tilbyr norskopplæring til

Av de som fikk rett og plikt til introduksjonsprogram i 2018 startet om lag 62 % av deltakerne i programmet innen tre måneder.

Virkemidler som fungerer: Norskopplæringen gitt av kvalifiserte lærere, arbeidsretting, brukermedvirkning, heldags- og helårlig introduksjonsprogram.

¹⁷ Måles årlig i perioden 01.10–30.09

¹⁸ Etter 6 måneder hadde 83 prosent startet opp i introduksjonsprogrammet.

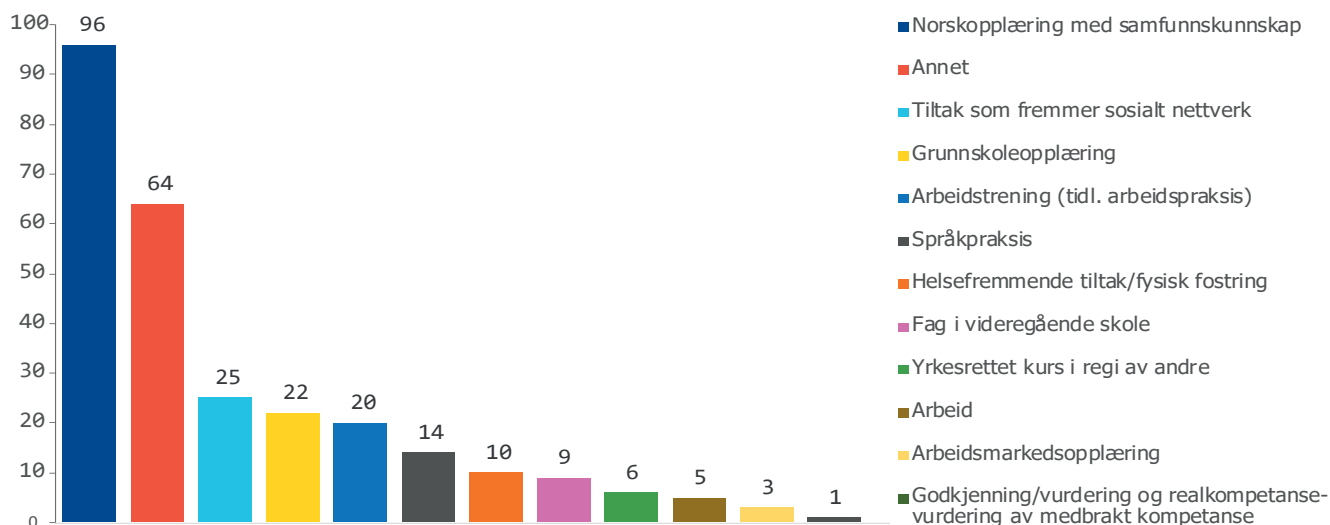
¹⁹ Målinger gjort før 2016/2017, viser samme nivå som måling som gjelder 2017/2018.

²⁰ Endelige tall i 2017 viste 38 prosent, og foreløpige tall 2018 viser 34 prosent.

²¹ I henhold til NIR-forskriftene har kommunene frist med å registrere to måneder i etterkant.

sine deltakere. Fra og med 2017 har vi publisert på imdi.no hvilke tiltak som introduksjonsdeltakere deltar i på kommunenivå, som kan genereres til fylkesnivå og nasjonalt. Tallene gir oversikt over hvilke tilbud kommunene gir til deltakere i introduksjonsprogram, og gir grunnlag for å sammenligne både kommuner og fylker.

Figur 3-2-1: Introduksjonsdeltakernes bruk av tiltak*. 2018. Prosent. Foreløpige tall.

Kilde: IMDi

* Det er to nye kategorier i 2018. I årsrapport for 2017 ble to kategorier ikke benyttet: *Tiltak som fremmer sosialt nettverk* og *Helsefremmende tiltak/fysisk fostring*. Kategoriene her er de samme som IMDi benytter på imdi.no, *Tiltak i introduksjonsprogrammet*

Forsøk med modulstrukturert opplæring

Kompetanse Norge har i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og IMDi utviklet et treårig²² forsøk med modulstrukturert opplæring av voksne fra grunnskoleopplæring opp til videregående nivå. Fra høsten 2017 startet forsøk med modulisert forberedende opplæring på grunnskolenivå (FVO) i 38 kommuner. Forsøket omfatter også personer med rettigheter og plikter etter introduksjonsloven, og kommunene som deltar i forsøket er alle gitt unntak fra noen av bestemmelsene i introduksjonsloven og tilhørende forskrifter. I 2018 deltok 3 483 personer i forsøket. Om lag halvparten av disse var nyankomne innvandrere²³. Vi har ikke fullstendig oversikt over hvor mange introduksjonsprogramdeltakere som deltok i ordningen i 2018²⁴.

Utdanningsdirektoratet har i samarbeid med Kompetanse Norge, IMDi og Arbeids- og velferdsdirektoratet utviklet en modulstrukturert opplæring som vil gjøre det enklere å kombinere grunnskoleopplæring, videregående opplæring, introduksjonsprogrammet og arbeidsrettede tiltak i NAV. Utdanningsdirektoratet har ansvar for utvikling og gjennomføring av forsøket og det er organisert og utført av Nordland, Sør-Trøndelag, Oppland, Hedmark

18 %
fikk grunnskole.

5 %
fikk videregående opplæring.

²² Forsøkene er utvidet til 2021. Forsøket er oppfølging av Meld. St. 16 (2015–2016) Fra utenforskap til ny sjanse.

²³ Kilde: <https://www.ideas2evidence.com/news/rapport-om-modulstrukturert-voksenopplæring>

²⁴ Vi har informasjon om rundt halvparten av de som deltok i FVO i skoleåret 2017/2018, 1585 personer. I overkant av halvparten av disse var flyktninger som parallelt deltok introduksjonsprogrammet, og ytterligere 14 prosent hadde tidligere fullført introduksjonsprogrammet (Kilde: Kompetanse Norge)

og Vest-Agder fylkeskommuner. Det er utviklet modulstrukturerte læreplaner for språklige minoriteter i syv lærefag²⁵, som også er tilpasset språklige minoriteter²⁶. Forsøket startet 1. september 2017 og avsluttes 31. august 2020²⁷. I 2018 deltok 102 personer i denne opplæringen, hvorav 28 prosent av disse var deltakere i introduksjonsprogram, mens 19 prosent var tidligere deltakere i introduksjonsprogram²⁸.

Stabile resultater for deltakere som avslutter introduksjonsprogram – målt ett år etter avsluttet program

Regjeringens mål er at minst 70 prosent av tidligere introduksjonsdeltakere skal være i arbeid eller utdanning ett år etter endt introduksjonsprogram. Den seneste målingen viser at 62 prosent av deltakere som avsluttet program er i arbeid eller utdanning ett år etter avslutning (publisert av SSB i desember 2018)²⁹. Målingen er gjort ut fra de 4 790 deltakerne som avsluttet program i 2016, hvorav 2 084 var kvinner og 2 706 menn. Resultatene viser at flere menn enn kvinner er i arbeid/utdanning året etter, et mønster som har vært gjennomgående over år. 71 prosent av mennene var i arbeid eller utdanning mot bare 50 prosent av kvinnene. Dersom 411 flere av kvinnene som avsluttet introduksjonsprogram i 2016 hadde stått i arbeid eller utdanning på måletidspunktet i 2017, hadde også denne gruppen klart målsettingen. Resultatet for kvinner som avsluttet program i 2016 var forbedret med ett prosentpoeng fra året før.

En analyse gjennomført av IMDi³⁰ viser at spor 1-deltakerne har størst sannsynlighet for å ha lange program, det vil si 2,6–3 år, og spor 3-deltakere har størst sannsynlighet for å ha korte. Blant spor 2-deltakere er mediantiden to år. Det er ikke store forskjeller mellom den reelle programlengden for spor 3- og spor 2-deltakere. Det er forskjell mellom menn og kvinner når det gjelder programtid. Menn bruker i gjennomsnitt kortere tid i programmet enn kvinner. Forskjellene forsvinner imidlertid noe når vi trekker fra fravær og permisjon, men bare til en viss grad. Kvinner forventes å ha en medianvarighet på 26 måneder når permisjoner og fravær ikke regnes inn, mens menn anslås å ha en medianvarighet på 24 måneder. Kvinner er overrepresentert på spor 1, en gruppe som forventes å bruke lengst tid i introduksjonsprogrammet.

Hovedformålet for deltakelse i introduksjonsprogrammet er at den enkelte skal bli økonomisk selvhjulpent. SSB³¹ viser at yrkesinntekten av samlet inntekt øker fra 50 til over 60 prosent for alle som avsluttet introduksjonsprogram i perioden 2011–2015. Yrkesinntekt gir en indikasjon på grad av tilhørighet til arbeidslivet og sier noe om hvorvidt husholdningene klarer å underholde seg selv. Mottak av sosiale stønader som sosialhjelp, bostøtte og kvalifiseringsstønad, går samtidig ned fra om lag 25 til under 15 prosent i årene etter endt program. Det er positivt at behovet for offentlige økonomiske

62%

av deltakerne som avsluttet programmet i 2015 var i arbeid eller utdanning ett år etter.

71 prosent av mennene og 50 prosent av kvinnene var i arbeid ett år etter avsluttet program.

²⁵ Salgsfaget, logistikkfaget, gjenvinningsfaget, kokkfaget, institusjonskokkfaget, produksjonsteknikkfaget, fiske- og fangstfaget og renholdsoperatørfaget.

²⁶ Produksjonsteknikkfaget, gjenvinningsfaget, fiske- og fangstfaget, salgsfaget, dataelektronikerfaget, automatiseringsfaget. I tillegg til disse fagene kommer modulisering av logistikkfaget, renholdsoperatørfaget og institusjonskokkfaget.

²⁷ Kompetanse Norge utvikler både et kartleggingsverktøy for å kartlegge grunnleggende ferdigheter, samt utvikler nye læreplaner tilpasset en modulstrukturert opplæring for voksne. Kompetanse Norge skal utvikle en e-læringstjeneste som støtter deltakeren på veien mot fullført forberedende voksenopplæring. Forsøket ble i gangsett i ti fylker fordelt på 28 voksenopplæringscentre høsten 2017.

²⁸ I 2018 var det 29 deltakere som deltok i introduksjonsprogrammet parallelt med voksenopplæringen, mens 19 hadde fullført introduksjonsprogrammet før de startet i voksenopplæringen.

²⁹ Flyktninger som avslutter introduksjonsprogram følges opp av SSB 1 år etter avsluttet program, og deretter etter 2, 3, 4, 5 år osv. SSB publiserer informasjon om flyktingenes tilknytning til arbeid, utdanning, inntektskilde, antall timer i arbeid pr. uke, bransjer de er sysselsatt i m.m.

³⁰ Oppdrag 17 (TB2018) Notat er sendt KD i november 2018

³¹ SSB *Monitor for introduksjonsordningen*, desember 2018

overføringer reduseres med botid. Samtidig vil inntektsutviklingen over tid gi svar på i hvilken grad den enkelte blir økonomisk selvhjulpen.

Antatt bedre resultater for de som avsluttet introduksjonsprogram i 2018

Foreløpige tall for deltakere som avsluttet introduksjonsprogram i 2018 viser gode resultater³²: Mellom 52 og 56 prosent³³ av deltakerne gikk over til arbeid og/eller utdanning direkte etter avsluttet introduksjonsprogram, mot 48 prosent i 2017³⁴.

I våre foreløpige tall ser det ut til at andelen deltakere som går over til utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram (videregående opplæring og høyere utdanning) har økt i 2018, mens andel med overgang til arbeid ligger på omtrent samme nivå som i 2017. Foreløpige tall viser at om lag 28–31 prosent gikk over til utdanning i 2018 (fra 23 prosent i 2017), mens andelen som gikk over til arbeid var om lag 24–26 prosent (25 prosent i 2017).

I tillegg viser foreløpige tall for 2018 at 13 prosent av deltakerne gikk over til grunnskoleopplæring etter avsluttet program. Dette er omtrent uendret fra 2017³⁵.

Det er positivt at vi i foreløpige tall for 2018 også ser en økning i kommunenes bruk av utdanningstilbud i introduksjonsprogrammet (grunnskoleopplæring og videregående opplæring), med om lag 6 prosentpoeng sammenlignet med 2017³⁶. Dette kan tyde på at det har gitt gode gevinster at IMDi har vektlagt viktigheten av at introduksjonsprogrammet inneholder utdanning i vår formidling overfor kommunene, og at vi har lyktes i vårt pådriverarbeid, f.eks. at fylkeskommuner har sørget for at elevplasser i videregående opplæring har blitt gjort tilgjengelig.

Vi vil først ved SSBs måling av status ett år etter avsluttet introduksjonsprogram endelig kunne avdekke om den positive resultatforbedringen de foreløpige tallene indikerer er uttrykk for en tydelig resultatforbedring for introduksjonsprogrammet sammenlignet med tidligere år. Disse resultatene publiseres mot slutten av 2020.

Hvem avsluttet introduksjonsprogram i 2018?

Sammensetningen av deltakere som avsluttet program i 2018 sammenlignet med de som avsluttet i 2017 har endret seg noe. De fleste deltakere som avsluttet program i 2018 var som i 2017 fra Eritrea og Syria. For øvrig ser ikke 2018-deltakerne ut til å ha endret seg vesentlig fra året før når vi ser på kjønnsfordeling, alder og utdanningsnivå (foreløpige tall).

Det er en økning i kommunenes bruk av utdanningstilbud i introduksjonsprogrammet.

³² Endelige resultater for 2018 er planlagt publisert av IMDi og SSB i juni 2019.

³³ IMDi har identifisert at 427 deltakere må kontrolleres særskilt for avslutningsårsak i 2018

³⁴ Erfaringsmessig endrer ikke det foreløpig resultatet og det endelige resultatet seg mer enn 1–3 prosentpoeng

³⁵ Endelig tall for 2017 viste at 11,6 prosent av deltakerne gikk over til grunnskoleopplæring etter avsluttet program (Kilde NIR)

³⁶ Grunnskoleopplæring og fag på videregående nivå utgjorde 25 prosent i 2017 (N=7 085), og 31 prosent i 2018 (N=8 681).

IMDis innsats for å forbedre resultatene i introduksjonsprogrammet

Flere av tiltakene som er beskrevet, slik som IMDi arbeid med standardelementer i introduksjonsprogrammet og vårt generelle pådriver- og samordningsarbeid, er arbeid vi forventer at vil påvirke resultatene i introduksjonsprogrammet positivt.

IMDi har i 2018 vektlagt samarbeid med sektormyndigheter, nasjonalt og regionalt for å forbedre utdannings- og opplæringstilbudene for nyankomne flyktninger og innvandrere. For å øke kvinners arbeidslivstilknytning er det nødvendig å tilrettelegge for utdanning. Kvinnelige deltakere med utdanning over grunnskolenivå har høyere overgang til arbeid/utdanning enn de uten utdanning, men kvinnene oppnår likevel ikke samme resultat som menn med tilsvarende utdanningsnivå³⁷.

Videre har IMDi lagt ned mye ressurser for å utvikle og gjennomføre fagverksted for kompetanseheving av programrådgivere i introduksjonsprogram, oppfølging av kommuner med svake resultater for deltakere i introduksjonsprogram, stimulert for hurtigspor i introduksjonsprogrammet, gjennomført brukerundersøkelser for deltakere i introduksjonsprogrammet, gjennomført analyse av gjennomstrømming i introduksjonsprogrammet og forvaltet kommunale utviklingsmidler.

Det har gjennom de senere år vært et økt fokus på at flere introduksjonsdeltakere må få tilbud om utdanning i introduksjonsprogram og delta i videre utdanningsløp etter endt program³⁸. Mange kommuner og fylkeskommuner har et tilbud om grunnskole/videregående opplæring for voksne, men det blir i liten grad tatt i bruk av introduksjonsdeltakerne. Så mange som én av tre introduksjonsdeltakere mangler grunnskoleutdanning fra hjemlandet og langt flere har kun fullført grunnskole som høyeste utdanningsnivå (Kilde: NIR). Det blir stadig vanskeligere å være konkurransedyktig på arbeidsmarkedet med bare grunnskole (Raaum-utvalget 2018³⁹). Det er derfor viktig at flere får formell kompetanse mens de går i introduksjonsprogram. IMDi har fra og med 2011 formidlet til kommunene at bedre og mer tilpassede opplærings- og utdanningsløp er helt avgjørende for at flere innvandrere og flyktninger får en varig tilknytning til arbeidslivet.

IMDi har i 2018 samarbeidet med fylkeskommunene for at flere innvandrere og flyktninger skal kunne delta i videregående opplæring for voksne. Eksempler på dette er at vi har tatt initiativ til å nedsette en arbeidsgruppe på tvers av fylkene Akershus, Buskerud og Østfold, bestående av fagpersoner fra IMDi, NAV fylke og fylkeskommunene. Målet for arbeidsgruppa var å komme fram til forslag til tiltak som kan bidra til formell kompetanse for målgruppen, styrke samarbeidet med næringslivet, og at integreringsarbeidet er forankret på alle nivå fra kommune til stat. IMDi har deltatt, eller tatt initiativ til lignende samarbeid i alle fylkene i løpet av 2018.

IMDi bruker også tilskuddsordningene som virkemiddel overfor kommunene. Dette gjelder både kommunale utviklingsmidler (KUM) og Jobbsjansen

Bedre og mer tilpassede opplærings-/og utdanningsløp er helt avgjørende for at flere innvandrere og flyktninger får en varig tilknytning til arbeidslivet.

³⁷ Kilde: SSB, *Monitor for introduksjonsordningen*, 2018, supplerende informasjon mottatt fra SSB, og NIBR-rapport 2015:2, K. R.

Tronstad. *Introduksjonsprogram for flyktninger i norske kommuner. Hva betyr organiseringen for overgangen til arbeid og utdanning?*

³⁸ Kilde: NOU 2017:2 *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*; «Utvalget har gjennomgående understreket betydningen av tiltak som øker den lønnede arbeidsinnsatsen blant innvandrere. Her spiller kompetanseheving gjennom utdanning en viktig rolle.»

³⁹ NOU 2018:13. *Voksne i grunnskole- og videregående opplæring – Finansiering av livsopphold*

del B. Eksempelvis har IMDi i tilsagnsbrev for 2018 stilt særskilt vilkår om at fylkeskommunene tilbyr deltakere i introduksjonsprogram plass i kombinasjonsklasser. Temaet har også blitt belyst i oppfølgingsmøter og erfaringssamling med fylkeskommunene i Buskerud, Østfold, Oslo og Akershus hvor ulike utfordringer ble diskutert og gode løsninger formidlet. Flere KUM-prosjekter har bidratt til at flere innvandrere og flyktninger har fått tilbud om videregående opplæring i sitt fylke. Ett eksempel er Borgund videregående skole i Ålesund, der det ble igangsatt en TIP-klasse (*Teknikk og industriell produksjon*) med introduksjonsdeltakere fra kommunen og andre kommuner i omegn. Prosjektet er finansiert av fylkeskommunen med supplerende kommunalte utviklingsmidler, og NAV finansierer livsopphold til de deltakere som trenger det.

IMDi deltok også i ulike nettverk for å bidra til formidling av kunnskap og metoder knyttet til økt måloppnåelse i introduksjonsprogrammet. Mye innsats har blitt rettet mot prosjekter som mottok tilskudd fra IMDi. Prosjektene ble fulgt opp, IMDi ga veiledning og tilrettela for samarbeid mellom kommunene og aktuelle sektormyndigheter. IMDi deltok også i nettverk for integrering i fylkesvise flyktningeforum, prosjektsamlinger for KUM og Jobbsjansen og innspillmøter for standardelementer i introduksjonsordningen. Gjennom slikt strategiske samarbeid har IMDi holdt seg oppdatert på utfordringsbildet i kommunenes arbeid med introduksjonsprogram og kvalifisering.

Fagverksted - kompetanseheving av programrådgivere i introduksjonsprogram

Kompetansehevingsprogrammet med fagverksteder skal bidra til at ansatte i introduksjonsprogrammet i kommunene får inspirasjon og faglig påfylling slik at de kan tilby bedre program. I 2018 ble IMDi's fagverksted gjennomført i Trondheim, Bergen og på Gardemoen i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet. Deltakerne var programrådgivere, lærere, NAV-veiledere og regionale samarbeidspartnere fra NAV fylke, fylkesmannen og fylkeskommuner. 235 av landets 422 kommuner var representert på årets fagverksted, med 920 deltakere.

Arbeidslivet er i endring og det er få jobber for innbyggere som mangler formell kompetanse. Dette gjorde at IMDi valgte *Kvalifisering – døråpner til arbeid* som tema for årets fagverksted. Målsettingen var å bidra med kunnskap og informasjon om hvordan nyankomne flyktninger og innvandrere med lite skolegang kan få en best mulig tilpasset kvalifisering. På fagverkstedene ble det presentert temaer knyttet til praksisrettet fagopplæring, ulike verktøy i norskopplæringen og tiltak rettet mot innvandrerkvinner i kvalifiseringsløp.

Arbeids- og velferdsdirektoratet, Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, By- og regionforskningsinstituttet (NIBR) og Sandnes Læringscenter deltok med innlegg i plenum på samtlige konferanser. Samarbeidet med alle aktørene har vært godt og gitt et likeverdig tilbud til alle deltakerne, uavhengig av hvilken av konferansene de har deltatt på. Fra fagverkstedet på Gardemoen ble innlegg i plenum streamet over nett slik at flere i målgruppen hadde mulighet til å få del i kunnskapen.

En viktig del av innholdet i fagverkstedene er eksempler på god praksis fra kommunene, presentert i parallelle sesjoner kalt *læringsverksted*. Alle

920 deltakere fra
235 kommuner
deltok på
fagverksted i 2018.

casene som ble brukt fra læringsverkstedene ble publisert på imdi.no, og i tillegg er syv av disse prosessene blitt filmet og gjort tilgjengelige på IMDi nettsider i ettetid. IMDi har fått positive tilbakemeldinger fra deltakere på årets fagverksted, og en spørreundersøkelse til deltakerne viser at IMDi har lyktes med å formidle ny kunnskap gjennom en etablert metodikk. Fire av fem av deltakerne mener det er sannsynlig at de vil gjøre endringer i sitt daglige arbeid eller jobbe for å forankre endringer i sin kommune basert på noe de har lært på fagverkstedet. Hele 97 prosent ville anbefalt en kollega å delta. Undersøkelsen viser også at deltakerne mener at det viktigste er å lære fra andre kommuners erfaringer.

IMDi har vedtatt å gjennomføre fagverksteder i 2019 etter samme prinsipp som i 2018, med tre store nasjonale konferanser.

IMDi vil gjennomføre en evaluering av IMDi fagverksteder 2018. Datainnsamlingen består av to spørreundersøkelser, hvorav den første ble gjennomført kort tid etter fagverkstedene i 2018, mens den andre skal gjennomføres rundt månedsskiftet mars–april 2019. I tillegg til deltakernes vurderinger om nytten av fagverkstedene, vil evalueringen undersøke hvorvidt og hvordan kunnskap fra fagverkstedene blir tatt i bruk i kommunene.

Oppfølging av kommuner med svake resultater for deltakere i introduksjonsprogram

Våren 2018 gjennomførte IMDi en pilot i region Midt-Norge der 24 kommuner ble tilbudt en spesiell oppfølging for å øke måloppnåelsen i introduksjonsprogrammet. Satsingen skulle sette kommunene i stand til å utvikle, tilpasse og iverksette tiltak i introduksjonsprogrammet som ville øke overgangen til arbeid og utdanning. Tema for satsingen var kvalifiseringsløp for deltakere med liten eller ingen skolebakgrunn. Høsten 2018 besluttet IMDi å utvide satsingen til alle regioner og inviterte derfor ytterligere 44 kommuner fordelt på fem regioner til å delta i en tilsvarende satsing. I 2019 gjennomføres oppfølgingen av disse kommunene ved hjelp av fagsamlinger og bilateral oppfølging før, under og etter samlingene. Et eksternt konsulentmiljø er engasjert for å bidra med å dokumentere metodikken som brukes, for å tilrettelegge maler og verktøy for imdi.no og for å gjennomføre en brukerevaluering i etterkant av gjennomført satsing.

Hurtigspor i introduksjonsprogrammet

I mai 2016 signerte regjeringen og partene i arbeidslivet en samarbeids-erklæring som skal få flere flyktninger i jobb. Avtalen omtalte etablering av et hurtigspor for de som står nærmest arbeidslivet. I Arbeids- og velferdsdirektoratets tildelingsbrev for 2016, ble direktoratet bedt om å iverksette et hurtigspor i samarbeid med IMDi.

Hurtigsporet har hatt som ambisjon å være et raskere spor inn i arbeidslivet for de med etterspurt kompetanse og gode forutsetninger for å komme raskt i arbeid. Deltakere i introduksjonsprogrammet skal gjennom hurtigsporet få lettere tilgang til tiltak i regi av NAV som lønnstilskudd, mentor på arbeidsplass og arbeidstrening. Arbeids- og velferdsdirektoratet har utarbeidet en veileder til kommunene om deltakere i introduksjonsprogrammet. Det har vært knyttet store forventninger til arbeidet, men mye tyder på at hurtigsporet ikke har fungert som ønsket. Det har bl.a. vært uklarheter knyttet til hvem

IMDi evaluerer fagverkstedene.

Anbefalinger for arbeidet med videreutvikling av hurtigsporet publiseres i 2019.

målgruppen er, og hvordan hurtigsporet skal utføres og organiseres i praksis.

Høsten 2018 inviterte Arbeids- og velferdsdirektoratet og IMDi seks kommuner: Hadsel, Stjørdal, Verdal, Haugesund, Drammen, og Oslo ved bydel Grünerløkka, til et innspillseminar om hurtigspor for nyankomne flyktninger. Kommunene ble invitert på bakgrunn av deres erfaringer med hurtigspor og/eller gode resultater på kvalifiseringsfeltet. Målet var å utarbeide forslag til faglige anbefalinger for hvordan et hurtigspor kan organiseres, hvilke kriterier som bør være på plass, samt tydeliggjøre hva det skal være og hvem målgruppen er. Rambøll var fasilitator på seminaret og leverte en rapport i desember 2018 som oppsummerer og systematiserer kommunenes innspill. Rapporten har gitt grunnlag for faglige anbefalinger og verktøy til hvordan kommunene kan jobbe med hurtigsporet. Anbefalingene vil bli publisert på de respektive direktoratenes hjemmesider i løpet av første halvår 2019.

Standardiserte elementer i introduksjonsprogram

I tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet for 2018 fikk IMDi og Kompetanse Norge i oppdrag å samarbeide om forslag til standardiserte elementer i introduksjonsprogram. Målet er å utvikle standardelementer (moduler) som skal eller kan inngå i individuelle kvalifiseringsløp for deltakere i introduksjonsprogrammet.

Løsningen av oppdraget må ses i nær sammenheng med en rekke andre pågående forsøk og prosesser, og politiske signaler i integreringsstrategien. Arbeidet med oppdraget har blitt prosjektorganisert i samarbeid med Kompetanse Norge, og IMDi leder prosjektet.

IMDi og Kompetanse Norge har i henhold til oppdraget levert sine innspill til hovedmilepæl 1, 2 og 3 i 2018. Til hovedmilepæl 1 leverte IMDi forslag til ordning med program og standardelementer i introduksjonsprogrammet. Til hovedmilepæl 2 leverte IMDi forslag til hvordan en helhetlig overordnet struktur for reguleringen av program og hvordan standardelementer bør innrettes i ny introduksjonslov. IMDi foreslo tydeligere regulering av innholdet i og varigheten for introduksjonsprogrammet. Kompetanse Norge leverte samtidig forslag til mulig tilpassing av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap. Til hovedmilepæl 4–7, med frister i 2019 og 2020, vil IMDi gi forslag til konkrete standardelementer for ulike målgrupper, og innhold i disse.

IMDi og Kompetanse Norge har, med bistand av Norconsult, gjennomført fire innspillseminar i løpet av 2018. Hensikten med seminarene var å innhente erfaringer og innspill fra praksisfeltet angående videreutvikling av introduksjonsprogrammet. Fokus var hvordan man gjennom standardelementer kan legge opp introduksjonsprogrammet for deltakere med lite eller ingen skolegang, slik at de i større grad får kompetansen de trenger for å gå over i arbeid eller videre utdanning. I tillegg har Kompetanse Norge gjennomført et eget innspillsmøte med ledere ved opplæringscentre i åtte kommuner der deltakerne ble bedt om å beskrive utfordringer ved dagens ordning og komme med forslag til løsninger.

Oxford Research har i forbindelse med IMDis arbeid med standardelementer i introduksjonsprogrammet fått i oppdrag å kartlegge gode eksempler på opplæringstilbud for voksne innvandrere. Studien gir et bilde av tilgjengelige

IMDi og Kompetanse Norge arbeider med utvikling av standardelementer i introduksjonsprogrammet.

tilbud til målgruppen i et utvalg kommuner som har hatt relativt gode resultater over tid.

I andre halvdel av 2018 er det avholdt to møter med referansegruppen som er nedsatt for prosjektet⁴⁰.

Arbeidet med standardelementer i introduksjonsprogrammet har i 2018 vært i en initieringsfase for å legge grunnlaget for standardelementer i introduksjonsprogrammet. IMDi har hatt en god og tett dialog med departementet i denne prosessen.

Brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogrammet (Oppdrag O5)

Det har vært gjennomført en rekke evalueringer av ordningene, og introduksjonsordningen blir monitorert av SSB. Vi har likevel liten kunnskap om deltakernes opplevelse av å delta i disse to ordningene. I arbeidet med å videreutvikle ordningene i introduksjonsloven er det ønskelig med mer kunnskap om hvordan brukerne selv opplever ordningen. Resultatene fra brukerundersøkelsen vil bli benyttet som innspill til regjeringens arbeid med forbedring av introduksjonsprogrammet, herunder forslag om ny lov.

Fafo har gjennomført en brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogram på oppdrag fra IMDi: *En mulighet for kvalifisering – En brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet* (Tyldum og Lillevik (2018), Fafo-rapport 2018:35). Brukerundersøkelsen gir et faglig grunnlag for å vurdere mulige tiltak som kan iverksettes med mål om å forbedre introduksjonsprogrammet basert på deltakernes erfaringer. Noen av forbedringsområdene som Fafo peker på er relevante for vurderingene i forbindelse med den forestående gjennomgangen av introduksjonsloven. Noen sentrale funn fra rapporten er at det er behov for nye virkemidler som gir reell kvalifisering for deltakere som mangler formell kompetanse. Dette er også vist i funnene fra Brochmann II-utvalget, og i tidligere Fafo-rapporter. IMDis og Kompetanse Norges pågående arbeid med standardelementer i introduksjonsprogrammet vil kunne gi viktige og sentrale bidrag for endringer som skal sikre et bedre programinnhold.

Fafos anbefalinger for en kvantitativ brukerundersøkelsen blant deltakere i introduksjonsprogram er publisert i *Tilgang på brukererfaringer. En gjennomgang av muligheter og utfordringer for brukerundersøkelser blant deltakere i introduksjonsprogrammet* (Tyldum (2018), Fafo-notat 2018:25). I denne delen av oppdraget har Fafo utredet og anbefalt verktøy for jevnlig måling av deltakernes erfaringer med introduksjonsprogrammet. IMDi vil i 2019 igangsette et FoU-prosjekt for utarbeidelse av verktøy for nasjonale brukerundersøkelser som vil bli vurdert implementert fra 2020.

Kommunale utviklingsmidler – tilskuddsordning for å styrke målsettingen med introduksjonsloven

Kommunale utviklingsmidler (KUM) er et av IMDis viktige økonomiske virkemidler for å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes integreringsarbeid, med vekt på opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Fafo har gjennomført en brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet.

⁴⁰ Referansegruppen består av representanter fra KS, NAV Tiltak Oslo, NAV Markedstjenester Hordaland, NAV Hordaland, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Flyktnings-tjenesten Tromsø, Bømlo Vaksenopplæring, Larvik Læringscenter, Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, Hero Kompetanse, Nordland Fylkeskommune, Østfold Fylkeskommune, Utdanningsdirektoratet og NAFO.

Nyankomne innvandrere som omfattes av introduksjonsloven er en prioritert målgruppe.

I 2018 forvaltet IMDi 35,2 mill. kroner til KUM-prosjekter. IMDi mottok 144 søknader med total søknadssum på over 106 mill. kroner. 77 prosjekter har fått innvilget prosjektmidler i 60 kommuner, fire bydeler i Oslo, samt Utdanningsetaten i Oslo.

For å sikre at tilskuddet blir brukt etter ordningens formål og delmål veileder IMDi kommuner om både innhold i tilskuddsordning og tips til søknadsutforming i forkant av søknadsprosessen. For å sikre at de beste prosjektene får finansiering benyttes et vurderingssystem med strenge kvalitetskriterier. I gjennomføringsfasen følges prosjektene opp både direkte og gjennom prosjektsamlinger. Prosjektene som avsluttes blir evaluert med fokus på resultater og overføringsverdi – de beste blir synliggjort og brukes som eksempler ved IMDis fagverksteder for kompetanseheving av programrådgivere. Prosjektkommuner deler også sine erfaringer og metoder med øvrige kommuner på andre arenaer. Tilbakemeldingene fra prosjektene tyder på at arbeidet har inspirert andre kommuner til å endre sin praksis og metodikk.

I 2018 arrangerte IMDi fire regionale KUM-seminar med fokus på overføringsverdi og god økonomistyring. Prosjektene fikk mulighet til å reflektere og dele erfaringer, verktøy og arbeidsmetoder som har nytte for andre kommuner. Dette ble dokumentert og systematisert i en nasjonal oversikt og delt med kommuner. Utvalgte kommuner presenterte prosjekter av nasjonale verdi. Lørenskog viste hvordan de jobbet med forankring av samarbeid med arbeidsgivere om praksisplasser og utvikling av verktøy knyttet til opplæring i bedrift. Gloppen og Ulstein delte sine erfaringer om opprettelsen av tilpassede fagopplæringsløp for voksne innvandrere, mens Fjell fortalte hvordan de kvalifiserer høyt utdannede flyktninger gjennom direkte ansettelse i kommunen. Vadsø presenterte fadderordningen som de har etablert i samarbeid med frivillig sektor for deltakere i introduksjonsprogrammet. Lier viste fram *inkluderingspakken* som er et nettbasert verktøy som skal hjelpe til med å formidle flyktninger til riktig arbeidsplass.

IMDi ser at tiltakene og metodene som utvikles/utprøves av KUM-prosjektene gir positive bidrag til prosjektdeltakernes kompetanse og ferdigheter. Kommuner melder at prosjektene bidrar til å bedre kvaliteten i tilbudet som gis eller til å utvikle nye tiltak som skal gi bedre resultater på sikt. Evaluering av ordningen avsluttes første kvartal 2019. En spørreundersøkelse gjennomført under første delleveranse av evalueringen⁴¹ viser at to av tre av prosjektkommunene oppgir at resultater fra prosjektene er tatt i bruk innenfor ordinær drift, mens nesten 70 prosent oppgir at prosjektene har bidratt til bedre organisering av integreringsarbeidet. Mellom 80 og 90 prosent mener prosjektene har bidratt til økt kompetanse, bedre kvalitet og bedre samarbeid/samordning i integreringsarbeidet. Evalueringen viser at det er få av prosjektene som kan betegnes som nyskapende på nasjonalt nivå, men de stimulerer til lokal aktivitet og utvikling i relativt mange kommuner.

Kommunale utviklingsmidler:
Det er bevilget 35,2 mill. kr til 77 prosjekter i 60 kommuner.

⁴¹ Proba. Rapport nr. 2018–06 *Evaluering av kommunale utviklingsmidler – Delrapport 1*

På bakgrunn av første delleveranse av evalueringen av ordningen med kommunale utviklingsmidler, bestemte Kunnskapsdepartementet å avvike ordningen etter 2018. Det er behov for utvikling av tiltak av mer nasjonal karakter enn i ordningen med kommunale utviklingsmidler og det blir opprettet en ny tilskuddsordningen fra 2019 til utvikling av kommunale integreringstiltak. Den nye ordningen har i hovedsak beholdt formålet med KUM-ordningen, men innretningen er ny. Det legges nå opp til færre og større prosjekter av nasjonal betydning med fokus på utvikling og utprøving innenfor nye prioriterte områder. Den nye ordningen skal evalueres fra dag en for å få bedre dokumentasjon og kunnskap om hvilke tiltak som gir høy overgang til arbeid og utdanning.

Jobbsjansen

Som vist i delrapporten fra evalueringen⁴² har Jobbsjansen stadig fått endringer i målgrupper, men gjennomgående har målsettingen vært å bidra til høyere sysselsetting blant utsatte innvandrergupper, og å bygge kompetanse og erfaring med utvikling av metoder for god kvalifisering. Jobbsjansen, da særlig delen rettet mot hjemmeværende kvinner, har de siste årene hatt svært gode resultater og er da også stadig styrket fra år til år over statsbudsjettet. I 2018 har det vært tre delordninger i Jobbsjansen. Hovedmålet med Jobbsjansen del A er å øke sysselsettingen blant hjemmeværende innvandrerkvinner som står langt fra arbeidslivet. Gjennom Jobbsjansen del B kan fylkeskommuner søke om tilskudd til tilbud om mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom som har for dårlig faglig grunnlag til å starte eller gjennomføre videregående opplæring. Gjennom Jobbsjansen del C kan kommunene søke om prosjektmidler til å prøve ut lenger kvalifiseringsløp med et fjerde år i introduksjonsprogram for deltakere som har gjennomført tre år i program og enda ikke er klare for ordinært arbeid eller videre utdanning.

Det pågår en følgeevaluering av delordningene av Jobbsjansen som undersøker i hvilken grad dette er et egnet tiltak for å få innvandrere i arbeid og utdanning. Sluttrapporten leveres ved utgangen av 2019. Evalueringen vil gi IMDi mer kunnskap som vil danne grunnlag for å iverksette tiltak for å forbedre resultatene i Jobbsjansen.

Resultater for delordningene i Jobbsjansen for 2018, vil først foreligge i april/mai 2019.

I 2018 har IMDi arrangert regionale møter og samlinger for prosjektene i Jobbsjansen del A og del C. IMDi har etablert et godt samarbeid både med fylkeskommunene som har prosjekter i delordning B og med kommuner som har prosjekter i delordninger A og C. IMDi arrangerte en egen nasjonal fagsamling for prosjektene i Jobbsjansen del B i desember 2018. Hensikten med samlingene er kunnskapspåfyll, erfaringsdeling med fokus på muligheter og utfordringer i oppstartsfasen, formidling av praksis som gir god måloppnåelse og nettverksbygging. Utvalgte prosjekter i delordning A og del C ble, sammen

Jobbsjansenordningen består av tre deler som er rettet mot forskjellige målgrupper:

Jobbsjansen del A:
Kvalifiseringsprosjekter for hjemmeværende innvandrerkvinner.

Jobbsjansen del B:
Mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom.

Jobbsjansen del C:
Forlenget kvalifiseringsløp for deltakere i introduksjonsprogram.

⁴² *Flere i arbeid med Jobbsjansen En kunnskapsoppsummering av Jobbsjansen i perioden 2005–2016*, Lerfaldet, Knatterud Wold og Høgestøl, ideas2evidence-rapport 07:2017

med utvalgte KUM-prosjekter, også invitert til seminarer høsten 2018 for å gi innspill til utvikling av standardelementer i introduksjonsprogrammet.

Jobbsjansen del A: Prosjekter for hjemmевærende innvandrerkvinner

Formålet med ordningen er at hjemmевærende innvandrerkvinner, som ikke har tilknytning til ordinær utdanning eller arbeidslivet, skal få styrkede kvalifikasjoner for varig tilknytning til arbeidslivet. I tilbudet deltakerne får skal det være særskilt fokus på tidlig utplassering av deltakere på ordinær arbeidsplass med tett oppfølging.

Jobbsjansen del A:
30 prosjekter med
850–900 deltakere.

Eksempel på prosjekt Jobbsjansen, del A, i 2018: Bydel Grünerløkka, Jobbsnekring – fra evig kvalifisering til lønnet arbeid

Arbeidsmarkedet i Norge blir mer spesialisert og arbeidsplasser som krever lav kompetanse forsvinner hurtig. For de med mulighet og potensial kan det tilbys lengre kvalifiseringsløp og fagutdanning. For flyktninger og innvandrere hvor utdanning ikke er et ønske eller et realistisk mål så er det viktig at bydelen går i front for å skape de nye ufaglærte arbeidsplassene. Gjennom å koble behovene til bydelens tjenestesteder med ressursene til flyktninger, ungdom og andre som står utenfor arbeidslivet kan nye arbeidsplasser skapes gjennom innovative tilnærminger.

Bakgrunnen for oppstarten av Grünerløkka-mødrene er et uttrykt behov både fra tillitsvalgte, ansatte og deltakere i introduksjonsprogram/Jobbsjansen. Hjelp med små oppgaver kan være avgjørende for en familiebeslutning eller deltakelse i en aktivitet.

NAV Grünerløkka ansetter 4-6 Grünerløkka-mødre i ordinært arbeid for bydelen. De er kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn som får grunnutdanning med innføring i helse, barn i Norge, bolig, arbeidsliv, likestilling og det norske samfunnet. Denne modulbaserte utdanningen bruker de som grunnlag for å utføre veiledningsoppgaver for andre mødre i bydelen. Slik bygger de bro mellom lokalsamfunnet, tjenestene bydelen tilbyr og innbyggerne tjenestene er ment for. Grünerløkka-mødrene er flerspråklige og kan gi veiledning på sitt eget morsmål.

Grünerløkka-mødrene har selv erfaring med å være nye i Norge og kan dele av sin kunnskap til andre i samme situasjon. Målet er å kombinere denne kompetansen med de konkrete behovene til bydelens innbyggere. Arbeidsoppgavene spenner fra veiledning av kvinner og familier til praktisk bistand i hjemmet.

Det som startet med «Grünerløkka-mødrene», og er nå utviklet til «DIT-prosjektet» (Do It Together). Dette viser hvordan et lite jobbsnekringsprosjekt kan utvikle seg til å bli en ny metode for tjenesteutvikling. Det er to delprosjekter under DIT:

- Dælenenga sykkelhub vil være et flerbrukslokale, et samlingspunkt for sykkelrelatert aktivitet i bydelen, leksehjelp, språkkafé og en møteplass for beboere i nærområdet. Her kan beboere i bydelen levere sykkelen sin til reparasjon.
- SinsenSalaten er et urbant jordbruksprosjekt hvor man dyrker salat i kjelleren i et borettslag.

Resultater: Etter hvert vil gamle og nye Grünerløkka-mødre utgjøre en kompetent stemme i lokalsamfunnet på Grünerløkka og være med å bygge ned avstanden mellom folk og tjenester samt skape tilhørighet og gode bomiljø. Seks personer fra introduksjonsprogrammet og Jobbsjansen er blitt ansatt i engasjementer med varighet i ett år før det ansettes nye medarbeidere inn i prosjektene i Dælenenga sykkelhub og SinsenSalaten. Meningen er at jobbsnekringen skaper rekrutteringsstillinger som både fyller reelle behov i bydelen samtidig som det gjør medarbeiderne synlige for nye potensielle arbeidsgivere i og utenfor kommunen.

I 2017 avsluttet 505 deltakere Jobbsjansen del A. 56 prosent av deltakerne gikk over i lønnet arbeid og 14 prosent begynte på videregående eller høyere opplæring. Måloppnåelsen i Jobbsjansen del A (overgang til arbeid/utdanning) er 70 prosent i 2017.

Det ble avsatt 65 mill. kroner til Jobbsjansen del A i 2018 og IMDi forventer på basis av søknadene at de 30 prosjektene som fikk støtte vil ha om lag 850–900 deltakere. Hovedvekten av prosjektene er organisert i NAV, og noen av prosjektene samarbeid med voksenopplæringen. Prosjekter med gode resultater og relativt mange deltakere har blitt prioritert for å opprettholde den gode måloppnåelsen. Kun tre av prosjektene som fikk støtte i 2018 var nye. Resultatene for 2018 vil foreligge i april/mai 2019.

Jobbsjansen del B: Mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom

Formålet med ordningen er å stimulere til at fylkeskommuner og kommuner i samarbeid styrker gjennomføringen i videregående opplæring for innvandrerungdom som har rett til videregående opplæring, men som ikke har opparbeidet seg godt nok faglig grunnlag eller som har språklige utfordringer.

I 2017 fikk 20 prosjektet tilskudd til å gi ca. 950 elever tilbud gjennom ordningen.

Det ble avsatt 35 mill. kroner til Jobbsjansen del B i 2018 og disse ble fordelt på 23 prosjekter, hvorav fem var nye og de resterende er videreføringer fra 2017. Det er gitt prosjektstøtte til alle fylkeskommuner. IMDi erfarer at fylkeskommunene har etablert et godt samarbeid med kommunene om å bygge et godt tilbud til denne elevgruppen og det er en høy egenfinansiering bak etableringen av de fleste tilbudene. Dette illustrerer stor vilje til å få et bedre og mer hensiktsmessig tilbud til innvandrerungdom.

I 2018 har prosjektene oppgitt at de vil opprette tilbud for 1 460 elever. Endelige tall for faktisk antall elever som har fått tilbud vil foreligge i april/mai 2019.

Jobbsjansen del C: Forlenget kvalifiseringsløp for deltakere i introduksjonsprogram

Formålet med ordningen er at personer som har deltatt i introduksjonsprogram i tre år, men som har behov for ytterligere kvalifisering, skal få en mulighet til å forlenge kvalifiseringsløpet med ytterligere opp til ett år.

I 2017 fikk 12 prosjekter støtte. 79 personer deltok i ordningen. Av disse avsluttet kun 12 personer i 2017, 3 av disse gikk over i lønnet arbeid og 1 person gikk over i utdanning.

Det ble avsatt 20 mill. kroner til Jobbsjansen del C i 2018, og av 29 søknader var det 21 prosjekter som fikk tildelt støtte. Prosjektene har som mål å opprette tilbud til 254 deltakere. Resultater for de som avslutter i 2018 vil foreligge i april/mai 2019.

Jobbsjansen del B:
20 prosjekter med ca.
950 elever.

Jobbsjansen del C:
21 prosjekter med ca.
245 deltakere.

Tilskudd til mentor- og traineeordninger for personer med innvandrerbakgrunn

Tilskuddsordningen skal bidra til at personer med innvandrerbakgrunn får innpass i arbeidslivet, eller får en jobb som er tilpasset egen kompetanse og kvalifikasjoner. Ordningen skal også bidra til at virksomheter blir tilført ny kunnskap og nye erfaringer med mangfold. Virksomheter i både privat og offentlig sektor kan søke på ordningen.

I 2018 var det satt av 4,7 mill. kroner til mentor- og traineeordningen. IMDi opplevde fortsatt stor interesse for tilskuddsmidlene, og mottok 57 søknader med en samlet søknadssum på 26,7 mill. kroner i 2018. 14 av søkerne fikk prosjektmidler innvilget⁴⁴.

IMDi har hatt løpende kontakt med tilskuddsmottakerne gjennom direkte dialog og oppfølging, samt gjennomført erfaringsamlinger.

I 2018 ble Fafo gitt i oppdrag å evaluere ordningen. Evalueringen skal vurdere samlet måloppnåelse for tilskuddsordningen fra den ble etablert i 2014, og identifisere suksesskriterier for måloppnåelse gjennom å følge fire mentorprogrammer i 2018 og 2019. Rapporten forventes ferdig høsten 2019.

**Mentor- og
traineeordninger:**
14 prosjekter fikk
tilsammen 4,7 mill. kr.

Eksempel på et mentor- og trainee prosjekt fra 2018, som fikk tilskudd fra IMDi

Jobbreisen® er et mentoring- og utviklingsprogram for innvandrere med høy utdanning. Programmet har som mål å bidra til at flere i denne målgruppen kommer raskere i jobb, eller får en riktigere jobb i forhold til sin kompetanse og utdanning. Programmet gjennomføres i regi av Contento AS. Contento AS er et konsultentselskap som til daglig arbeider med team- og lederutvikling i tillegg til prosjekter innenfor sosialt entreprenørskap – blant annet innenfor flerkulturell verdiskaping.

Programmet omfatter mentoring, fagsamlinger og nettverksbygging for 10 innvandrere fra Asker og Bærum. Programmet er gratis for deltakerne, og har en varighet på ett år. Oppstart var 20. juni 2018, samme dag som startskuddet gikk for regjeringens inkluderingsdugnad.

Fra utgiftspost til verdiskaping

Målet med dette mentorprogrammet er å hjelpe deltakerne til å bli bedre rustet til å lykkes på arbeidsmarkedet, og få en jobb tilpasset deres kvalifikasjoner. I tillegg til å ha en fast mentor i ett år, vil deltakerne få delta på en rekke fagsamlinger hvor de vil få kunnskap om ledelse, selvledelse, intervju- og presentasjonstrening, nettverksbygging, kommunikasjon, samt kultur og bedriftskultur i Norge. Programmet skal bidra til å synliggjøre deltakernes kompetanse og potensial overfor aktuelle arbeidsgivere, samt øke forståelsen for at mangfold bidrar til dynamikk, læring og innovasjon – noe som gjør næringslivet bedre rustet i den globale konkurransen. Det er også et delmål å påvirke næringslivet til å ta sjansen på å ansette personer med innvandrerbakgrunn med høy utdanning, ikke bare for å ta et sosialt ansvar, men fordi det kan lønne seg for virksomheten. Jobbreisen skal også skape en større trygghet for bedriftene, ved at kandidatene er knyttet opp mot et program og et nettverk, at de har en mentor ved sin side i et helt år og at utdannelsen deres er kvalitetssikret.

Jobbreisen samarbeider med NAV, veiledningssenteret i Asker og Bærum, Kunnskapssenteret i Bærum (AKA-løpet), Bærum næringsråd, foreningen Kvinner i Business med flere i dette prosjektet.

Kilde: <https://www.linkedin.com/company/jobbreisen/about/>

⁴⁴ Følgende organisasjoner og virksomheter ble tildelt tilskudd: Gründersjansen v. Asker Næringsråd, Fjell kommune, Seema AS, Stavanger kommune, Verdiskaping i norsk næringsliv (VINN), Oslo kommune, Contento AS, Næringsforeningen i Drammensregionen, Høgskulen i Volda, Utrop, Politidirektoratet, Trondheim kommune, samt Soroptimistene i Arendal-Grimstad og i Kristiansand.

Tilskudd til etablereropplæring for innvandrere

Innvandrere møter flere hindringer når de skal etablere egen virksomhet enn den øvrige befolkningen. OECD viser til strukturelle barrierer og entreprenørenes manglende kunnskaper, ferdigheter eller ressurser knyttet til det å være innvandret til landet⁴⁴.

Regjeringens handlingsplan *Vi trenger innvandrernes kompetanse (2013–2016)* pekte ut disse særskilte utfordringene: manglende kjennskap til lover og regler og norsk bedriftskultur, mangel på et norsk nettverk, og mangel på kunnskap om samspillet mellom offentlige myndigheter og næringslivet og om rutiner for etablering og drift av virksomhet i Norge.

Tilskuddsordningen skal styrke og utvikle det ordinære tilbudet om etablereropplæring slik at det bedre kan legges til rette for etablerervirksomhet for innvandrere og dermed skape økt sysselsetting og vekst. Kommuner og fylkeskommuner samt virksomheter med spisskompetanse kan søke.

I 2018 mottok IMDi 24 søknader og 13 prosjekter ble tildelt midler på til sammen 6,37 mill. kroner. Nesten halvparten av midlene, 3,5 mill. kroner, ble tildelt Norsk Senter for Flerkulturell Verdiskaping (NSFV) i Buskerud fylkeskommune til videreutvikling av et nasjonalt kompetansesenter. Ved tildeling av midler har IMDi vektlagt at de ordinære etablerertjenestene blir tilpasset innvandrerguppen, og at gründere med gode forretningsideer får tilgang til kompetente miljøer og nettverk som kan bidra med spisskompetanse.

I 2017 ble det gjennomført en følgeevaluering av tilskuddsordningen⁴⁵. Evalueringen peker på at tilskuddsmottakerne har lykkes best med å tilby etablereropplæring til innvandrere, samt har gitt tilgang til nettverk og individuell veiledning. Evalueringen finner ikke at ordningen har bidratt til å gi dokumentasjon av hvilke former for etablereropplæring som best styrker innvandrernes forutsetninger. I evalueringen blir det tydeliggjort at søkerne konkurrerer om å motta tilskuddsmidler. Konkurransesituasjonen mellom søkere av tilskudd har vært til hinder for deling av kunnskap. Dette forholdet kan ha gjort det vanskeligere for NSFV å utøve sin rolle som nasjonalt kompetansesenter, der formidling av erfaringer og kunnskap skal stå sentralt. Evalueringen stiller spørsmål til om IMDi har tilstrekkelig kompetanse innenfor feltet etablerervirksomhet, og dermed muligens ikke besitter tilstrekkelig bestillerkompetanse

NSFV har for fjerde gang arrangert Energetics-konferansen. Konferansen er en viktig arena for å synliggjøre merverdien mange innvandrere bidrar til i svært ulike bransjer og sektorer. 2018-konferansen ble åpnet av kronprins Haakon, hadde 164 deltakere og 24 inspirerende foredragsholdere. Evalueringen i etterkant viste at 96 prosent ønsker å delta neste år. NSFVs ambisjoner for konferansen i 2019 er å tiltrekke seg flere investormiljøer.

Etablereropplæring for innvandrere:

13 prosjekter fikk tilsammen 6,37 mill. kr.

⁴⁴ OECD 2014:117 *The missing Entrepreneurs*

⁴⁵ Fafo-rapport 2018:03 *På egne bein. Evaluering av et tiltak for innvandrere som vil starte egen bedrift*

Utvikling av digitale tjenester - bedre forutsetninger for et godt kvalifiseringsarbeid

Kunnskap og kompetanse om hvordan kommunene kan oppnå gode resultater i kvalifiseringsarbeid er avgjørende for at førstelinjen og deres ledere i kommunene skal forbedre sitt arbeid med flyktninger og nyankomne innvandrere. For at informasjonen skal nå flest mulig jobber IMDi med videreutvikling av våre digitale kanaler og tjenester til kommunene, slik som IMDis nettsider, nasjonalt kontaktsenter for NIR/norsktilskudd (for kommunene) og Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). Utarbeidelse av statistikk foregår løpende gjennom året, både gjennom forespørsler fra eksterne aktører, rapporteringer og generell videreutvikling.

Bedre datakvalitet i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR)

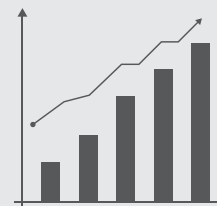
Kommunene bruker NIR til å registrere enkeltpersoners deltakelse i introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, samt opplæring i norsk kultur og norske verdier for asylsøkere. Data fra NIR brukes til rapportering til departementet, til publisering av statistikk og analyser og som grunnlag for videreutvikling og forskning på integreringsfeltet. IMDi har i 2018 jobbet løpende med feilretting og forbedringer i NIR. Registeret har også blitt videreutviklet for å legge til rette for lovendringer, blant annet pliktig opplæring for asylsøkere. Datakvaliteten i NIR har blitt stadig bedre og IMDi kan nå levere data av god kvalitet på de fleste områdene vi rapporterer på, se nærmere omtale under oppdrag 07; videreføring av IMDis digitaliseringsarbeid. Det er viktig at datakvaliteten er tilfredsstillende slik at kommunene kan bruke NIR-data som grunnlag i sitt arbeid med mål- og resultatstyring, samt oppfølging av enkeltpersoners deltakelse under introduksjonsloven.

SSBs hoveddatakilde for publisering av statistikk om introduksjonsordningen har tidligere vært KOSTRA-data. Fra og med 2017 ble KOSTRA-data om introduksjonsprogrammet erstattet med NIR-data. Denne omleggingen innebar at IMDi gjennom 2017 og 2018 har samarbeidet tett med SSB for å kvalitetssikre dataene i NIR. Kvalitetssikring av NIR-data har blant annet bestått i at SSB sjekker om kommunenes rapportering til NIR samsvarer med kommunenes utbetaling av introduksjonsstønad, rapportert til A-ordningen. I 2018 publiserte IMDi og SSB for første gang i fellesskap tall for introduksjonsordningen basert på NIR-data. Tall for deltakere som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2017 ble publisert i 2018 i IMDis statistikkbank og på SSBs nettsider og statistikkbank.

Nasjonalt kontaktsenter for NIR service og support

IMDi yter bistand til kommunene i deres lovpålagte arbeid med å registrere opplysninger i NIR. Service- og supporttjenesten for NIR og norsktilskudd er organisert i et felles kontaktsenter sammen med det nye digitale systemet for bosetting. Her mottas og besvares spørsmål knyttet til enkeltpersoners rettigheter og plikter etter introduksjonsloven, regelverk, norsktilskudd, pålogging, tekniske feil og registreringer i NIR.

Det er fortsatt en del henvendelser av teknisk karakter knyttet til feil i NIR, men omfanget av slike har blitt ytterligere redusert i 2018 i takt med at mange feil i NIR er rettet. Feil forårsaket av problemer med dataoverføring mellom NIR og kommunale fagsystem utgjør fortsatt en stor andel av de tekniske supportsakene. Færre tekniske feil i NIR gjør at flere av supportsakene samlet sett lar seg løse raskere.

IMDi utarbeider statistikk på grunnlag av data fra NIR. Fra 2017 erstatter NIR-data KOSTRA-data.

Kommunene kan henvende seg til IMDis kontaktsenter med praktiske, tekniske og faglige spørsmål.

Ved å styrke service- og supporttjenesten ressursmessig har vi oppnådd å få mer effektiv saksbehandling. Vi har lyktes med å redusere antall saker som til enhver tid venter på å bli løst fra 800 til ca. 300. Samtidig har responstiden på nye saker blitt redusert slik at ca. 80 prosent av henvendelsene blir besvares innen en uke.

Service- og supporttjenesten bidrar til at kommunene får registrert opplysninger i NIR for personer som har rettigheter etter introduksjonsloven. Det gir bedre datakvalitet i NIR, bedre NIR-rapporter og bedre kunnskapsgrunnlag for kommunene for å evaluere eget kvalifiseringsarbeid.

Brukerforum for IMDinett

IMDi har i 2018 opprettet et brukerforum for IMDinett (NIR og bosettingssystem) som består av representanter fra ti kommuner. Det planlegges to årlige samlinger for forumet. Formålet er å få informasjon om kommunenes erfaringer og behov, og omsette dette til endringer som gir økt kvalitet og brukertilfredshet med de digitale tjenestene i IMDinett. Gode brukertilpassede digitale tjenester vil gi kommunene mer effektive støtteverktøy for kvalifiseringsarbeidet.

Statlige tilsyn og fylkesmennenes klagesaker

Fylkesmannen fører tilsyn, gir kommunene veiledning og behandler klager på enkeltvedtak etter introduksjonsloven. IMDi arbeider for at fylkesmennene har god kunnskap om introduksjonsloven med tilhørende forskrifter, og har siden 2013 gjennomført årlige fagsamlinger for fylkesmennene. IMDi arrangerte i mars 2018 en todagers fagsamling for fylkesmennene hvor både tilsyn og fylkesmannens klagebehandling og veiledningsrolle var tema. Et godt samarbeid mellom fylkesmennene og IMDi er viktig for å fremme både fylkesmennene og kommunens kompetanse på introduksjonslovens område, og for at IMDi skal få kunnskap om praksisfeltet. Fylkesmennene kan ta opp problemstillinger knyttet til introduksjonsloven med IMDi etter eget ønske, og i den forbindelse besvarer IMDi jevnlig juridiske spørsmål fra fylkesmennene.

IMDi skal i samarbeid med Kompetanse Norge vurdere og fastsette tema for fylkesmennenes tilsyn med kommunenes forvaltning av introduksjonsloven for tre år av gangen. Gjeldende tema for tilsyn er *individuell plan for deltakere i introduksjonsprogram*, med varighet fra 2017 til 2019. Våren 2018 ble dermed tema for neste tilsynsperiode vurdert, og med støtte fra departementet og anbefaling fra fylkesmannsembetene, ble det besluttet å videreføre det gjeldende tilsynsystemet individuell plan også i 2020. Bakgrunnen for videreføringen er at individuell plan er sentralt for god måloppnåelse i introduksjonsprogrammet, og at fylkesmennene i løpet av tilsynene som ble gjennomført i 2017 avdekket et betydelig antall lovbrudd. IMDI har i 2018 også deltatt i *Arena for samordning av tilsyn* i regi av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og en arbeidsgruppe som har sett nærmere på begreper i fylkesmannens tilsyn med kommunene. IMDi vil som nasjonal tilsynsmyndighet sammen med de andre tilsynsmyndighetene bidra til at vi får tilsyn som virkemiddel overfor kommunene til å virke best mulig.

IMDi skal rapportere årlig på fylkesmennenes gjennomføring av statlige tilsyn og behandling av klagesaker. Fylkesmennenes tilsynsrapporter og årsrapporter er ikke tilgjengelige før etter ferdigstilling av IMDis årsrapport. Rapportering på tilsyn og klagesaker for 2018 kommer derfor i halvårsrapport for 2019.

IMDi arbeider for at fylkesmannen skal ha god kunnskap om introduksjonsloven og tilhørende forskrifter.

Tilsynsystemet for 2017–2019 er kommunenes utarbeidelse av individuell plan for deltakerne.

3.3

Deltakelse i samfunnsliv

3.3 Deltakelse i samfunnsliv

Å øke innvandreres deltakelse i samfunnsliv er et viktig mål for integreringspolitikken. IMDi bruker flere virkemidler for å nå dette målet, f.eks. kompetanseheving av kommuner, sektormyndigheter, frivillige organisasjoner og andre samarbeidspartnere. Eller det kan være økonomiske virkemidler, som tilskudd til frivillige organisasjoner som gjennomfører tiltak for å styrke innvandreres deltakelse i samfunnet.

Frivillig sektor er en sentral pilar i det norske samfunnet og en viktig lærings- og sosialiseringarena. Frivilligheten bidrar med integreringstiltak, og er en integreringsarena. For nyankomne flyktninger og innvandrere vil frivilligheten ofte utgjøre den viktigste integreringsarenaen utenom jobb og skole. Innvandrerbefolkningen er underrepresentert i den tradisjonelle norske frivilligheten, noe som kan hemme integreringsprosessen (NOU 2017:2)¹. Det er derfor viktig for integreringen å tilrettelegge for at innvandrerbefolkningen i større grad deltar og engasjerer seg i det frivillige organisasjonslivet. Tiltak i regi av frivillige organisasjoner utgjør et viktig supplement til myndighetenes integreringsarbeid. Frivillige organisasjoner fungerer som møteplasser mellom nye og gamle innbyggere. Det bygges sosiale nettverk, og det skapes tilhørighet. Tillit er også en viktig forutsetning for deltakelse og integrasjon². Å styrke tilliten kan bidra til å senke barrierer for samfunnsdeltakelse i innvandrerbefolkningen, og slik bidra til bedre integrering. Og økt deltakelse på fellesarenaer kan igjen bidra til å styrke tilliten.

IMDis arbeid som pådriver og samordner på frivillighetsfeltet

IMDi arbeider for å styrke kommuners og frivillige organisasjoners kompetanse innen frivillighetsfeltet. Det kan være knyttet til kunnskap om behovene på feltet, om gode metoder og tiltak og hvordan kommuner og frivillige organisasjoner kan samarbeide med hverandre i det lokale integreringsarbeidet.

IMDi jobber aktivt for at flere kommuner skal styrke samarbeidet med frivilligheten. F.eks. tas dette opp i møter IMDi har med kommuner, og kommuner inviteres også til konferanser og seminarer som har frivillighet som tema. IMDi erfarer at det å ta opp denne tematikken i bilaterale møter med kommuner har bidratt til å øke kommunenes bevisstgjøring om viktigheten av å samarbeide med frivilligheten, også gjennom kvalifisering/introduksjonsprogram.

I november arrangerte IMDi en nasjonal frivillighetskonferanse. Hovedmålgruppen var kommunalt ansatte som jobber innen frivillighets- og/eller integreringsfeltet. Rundt 160 personer deltok. Tema i 2018 var blant annet hverdagsintegrering, samarbeid mellom frivillige organisasjoner, sosiale entreprenører og kommuner og tillit og tilhørighet. IMDi har arrangert en liknende konferanse hvert år siden 2015. I 2017 var temaet hvordan kommuner kan samarbeide bedre med frivilligheten i introduksjonsprogrammet og friluftslivets rolle i integrering.

Frivillighet er en viktig ressurs i integreringsarbeidet.

IMDi tilrettelegger for konferanser og andre møteplasser.

¹ NOU 2017:2. *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Side 141.

² Segard, Signe Bock (2011). *Frivillig sektor og innvandrere. Et forskningsbasert notat*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Side 36.

IMDi følger opp frivillige organisasjoner som får støtte over IMDi tilskuddsordninger. Det kan være i form av veilednings- og erfaringsdelingsmøter, deltakelse på tiltak i regi av de frivillige organisasjonene eller at IMDi holder innlegg på seminarer og konferanser som frivilligheten arrangerer. IMDi henter også inn foredragsholdere til ulike arrangementer fra organisasjoner vi støtter. Oppfølgingen av frivillige organisasjoner skjer over hele landet gjennom IMDi regionkontorer. IMDi samarbeider også med frivilligheten i gjennomføringen av tiltak, som for eksempel *Til Topp*-arrangementet, som er et samarbeid mellom IMDi, Norges Røde Kors, DNT og KS.

Den nasjonale integreringskonferansen

Regjeringen har siden 2014 avholdt en årlig nasjonal konferanse for å gi lokale innvandringsorganisasjoner, innvandrerråd og andre relevante aktører anledning til å løfte fram sine synspunkter og diskutere saker de er opptatt av med sentrale politikere. Den nasjonale integreringskonferansen er en viktig del av regjeringens arbeid på integreringsfeltet.

I forkant av konferansen avholdt IMDi ni innspillmøter rundt om i landet (Arendal, Bergen, Bodø, Drammen, Gjøvik, Kristiansand, Oslo, Skien og Trondheim). I tillegg til representanter for innvandringsorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner, deltok også ansatte i kommunene. Formålet med innspillmøtene er å innhente innspill til temaer og problemstillinger som ønskes fremmet til myndighetene. Innspillmøtene er også en viktig arena for nettverksbygging, erfaringsutveksling mellom organisasjoner og mellom IMDi, kommuner og organisasjoner.

Integreringskonferansen ble avholdt i november. Hovedtema for konferansen var utdanning. IMDi har utarbeidet egne rapporter fra henholdsvis innspillmøtene og fra integreringskonferansen (se <https://nettsteder.regjeringen.no/integreringskonferansen/>).

Tilskudd til frivillige organisasjoner

IMDi forvalter økonomiske virkemidler som skal styrke frivillige organisasjoners rolle i integreringsarbeidet. I 2018 fordelte IMDi rundt 105,2 mill. kroner til frivillige organisasjoner, fordelt på seks tilskuddsordninger og seks øremerkede enkelttilskudd (se tabell 3-3-1). Disse tilskuddene søker å stimulere ulike typer frivillige organisasjoner og tiltak, og skal på hver sin måte bidra til å øke innvandreres deltakelse i både arbeids- og samfunnsliv.

Vi vil her beskrive de seks tilskuddsordningene hver for seg, og gjøre en vurdering av hvordan de bidrar til å øke målgruppens deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Tilskuddsordningenes formål danner grunnlaget for hvilke typer tiltak som støttes. Tiltak og prosjekter støttes ut i fra hvor godt de forventes å innfri målsettingene for tilskuddsordningene. Forskningslitteraturen på feltet gir kunnskap om forventede sammenhenger mellom tiltak og aktiviteter og deltakelse i arbeids- og samfunnsliv for personer omfattet av disse tiltakene og aktivitetene. Samlet vil dette kunne gi noen indikasjoner på antatt effekt av midlene på innvandreres deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

IMDi innhenter innspill fra organisasjoner og andre aktører.

I 2018 fordelte IMDi 105,2 mill. kr til frivillige organisasjoner.

Tabell 3-3-1: Tilskuddsordninger og enkelttilskudd til frivilligheten (over kap. 291 post 71). 2018

Tilskuddsordning	Innvilget beløp i mill. kroner
Tilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn (administreres av 20 kommuner)	11,13
Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet (øremerket 16 navngitte mottakere over statsbudsjettet)	28,5
Tilskudd til informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere	11,45
Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak	16,1
Tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende/forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	18,7
Tilskudd til særlig utsatte innvandrergupper (øremerket tre navngitte mottakere over statsbudsjettet)	2
Øremerket enkelttilskudd i statsbudsjettet*	
Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) – språkopplæringsprogram	8
Kirkens Bymisjon Trondheim – Søster til søster	1,5
Født Fri	5
SOS barnebyer – prosjektet SAMMEN (integreringsprosjekt for enslige mindreårige asylsøkere)	2
Peacepainting	11
Kirkens Bymisjon i Bodø og Tromsø for arbeid med utvikling av kulturtilbud	0,3

* Mottakere og prosjekt navngitt i Innst. 16 S (2017–2018) og Innst. 400 S (2017–2018). Se også IMDIs tildelingsbrev 2018 og tillegg 1 og 3 til tildelingsbrev 2018.

Måloppnåelse kan deles inn i brukereffekter og samfunnseffekter. Frivillige organisasjoner får støtte til å gjennomføre konkrete aktiviteter i form av tiltak eller prosjekter. Brukereffekter er effekter på de som direkte berøres av tiltak, og kan være i form av endring i livssituasjon, atferd eller holdninger. Samfunnseffekter er hvordan brukereffektene i målgruppen påvirker utviklingen av samfunnet. Den sosiale kapitalen som tillit og samhold utgjør, er også en ressurs for samfunnet som helhet³.

Samfunnseffekter kan igjen ha effekt på aktuelle målgrupper. Et samfunn med økt tillit og samhold og bedre tilpasset en mangfoldig befolkning kan bidra til å øke innvandreres deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. For eksempel ved at det blir mindre diskriminering i jobbmarkedet.

Tilskuddene til frivillige organisasjoner bidrar til å utløse arbeid og innsats utover det som dekkes av tilskuddsmidlene. Mye av arbeidet som gjøres av frivillige organisasjoner gjøres på frivillig basis, uten betaling. Tilskuddsmidlene har slik en utløsende effekt på frivillig innsats.

IMDis samlede rapportering for 2018 for alle tilskuddsordningene til frivillig virksomhet oversendes til departementet innen 1. juni 2019.

³ Ødegård, Guri (2010). *Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn*. Rapport 2010–6. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Side 12–13.

Tilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn

Tilskuddsordningen administreres av 20 kommuner med et stort antall innbyggere med innvandrerbakgrunn⁴. Per 5. mars 2018 utgjorde innvandrerbefolkningen i disse 20 kommunene 514 660 personer (dvs. om lag to tredeler av innvandrerbefolkningen i Norge). Det gis støtte til a) drift av lokale innvandrersorganisasjoner og til b) aktivitetsstøtte til frivillig virksomhet i lokalsamfunn. I 2018 ble det satt av 11,13 mill. kroner til denne tilskuddsordningen.

Driftsmidler til lokale innvandrersorganisasjoner har som mål å styrke innvandreres deltakelse i organisasjonslivet og i sosiale nettverk. Aktiv inkludering i blant annet organisasjonslivet er i NOU 2017:2 nevnt som et viktig tiltak for å skape tillit og dempe potensialet for konflikt i polarisering⁵. Driftstøtten er også begrunnet ut i fra forskningen om sosial kapital. I forskning som benytter en nettverkstilnærming for å forstå lokale integrasjonsprosesser er begrepet «sosial kapital» sentralt. Sosial kapital er definert som ressurser i form av tillit, nettverk og normer for gjensidighet mellom individer og grupper⁶. Å bidra til at det utvikles tillitsfulle relasjoner mellom borgere er spesielt viktig i et stadig mer mangfoldige samfunn. Sammenbindende sosial kapital beskriver tette bånd til folk som er like en selv, som familie og nære venner. Brobyggende sosial kapital brukes til å beskrive relasjonsbygging og samarbeid med personer som er forskjellige fra en selv mht. etnisitet, språk, religion og ideologisk tilhørighet. Brobyggende sosial kapital kan bidra til å utvide sosiale nettverk og tillitsbånd til samfunnet for øvrig, og dermed bidra til økt integrering.

I 2017 søkte 177 lokale innvandrersorganisasjoner om til sammen 4,3 mill. kroner i driftsstøtte over denne ordningen. Av disse fikk 139 innvandrersorganisasjoner, med til sammen 13 113 medlemmer, innvilget driftsstøtte på 2,4 mill. kroner.

Driftsmidlene til lokale innvandrersorganisasjoner kan bidra til å skape arenaer hvor det kan skapes sammenbindende sosial kapital.

Innvandrersorganisasjoner som mottar driftsstøtte er i all hovedsak organisert rundt medlemmer med lik landbakgrunn. For at disse organisasjonene skal bidra til integrering, må de generere brobyggende sosial kapital. Det betyr at organisasjonene må bidra til at medlemmene også får kontakt med og knytter nettverk med personer og miljøer utover sin egen landbakgrunn.

Aktivitetstilskuddet til lokale innvandrersorganisasjoner og annen lokal frivillighet skal skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen, og bidra til økt tilhørighet og tillit til det norske samfunnet. På den måten bidrar aktivitetstilskuddet til at det skapes brobyggende sosial kapital. Disse to tilskuddene er derfor nært forbundet, hvor driftstilskuddet kan bidra til at det skapes et utgangspunkt for økt deltakelse i storsamfunnet.

Tilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn:
11,13 mill. kr i 2018.

⁴ Disse kommunene er: Arendal, Bergen, Bodø, Bærum, Drammen, Fredrikstad, Gjøvik, Hamar, Kristiansand, Oslo, Sandefjord, Sandnes, Sarpsborg, Skedsmo, Skien, Stavanger, Tromsø, Trondheim, Tønsberg og Ålesund.

⁵ NOU 2017:2. *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Side 186.

⁶ Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

I 2017 mottok kommunene 521 søknader på til sammen 30,5 mill. kroner om aktivitetsstøtte. Totalt ble det innvilget 374 søknader om tiltak på til sammen 8,4 mill. kroner. Lokale innvandrersorganisasjoner mottok rundt 36 prosent av aktivitetsstøtten. Rundt 110 000 personer deltok på disse tiltakene.

Tallrapporteringen over hvor mange medlemmer innvandrersorganisasjoner organiserer, og antall personer som har deltatt på aktiviteter i lokalsamfunn, viser den utløsende effekten av tilskuddet. Disse aktivitetene, og den direkte deltakelsen de har generert, er utløst av midlene som er gitt over denne ordningen. For å nå målet for tilskuddsordningen, må disse aktivitetene også ha ønskede effekter på deltakerne, såkalt brukereffekter. Forskingen gjengitt over peker på en sammenheng mellom typer tiltak og aktiviteter som er støttet og økt tillit og sosial kapital hos deltakerne i slike tiltak og aktiviteter. Det er derfor rimelig å forvente at tilskuddsmidlene har bidratt til å gi flere av deltakerne økt sosial kapital, og dermed bedre mulighet til å delta i arbeids- og samfunnsliv. Styrket tillit mellom ulike grupper i lokalsamfunnet vil ha positive effekter på lokalsamfunnet, for eksempel økt toleranse. At tilskuddet bidrar til å nå disse målene finner også støtte i ideas2evidence sin gjennomgang av tilskuddsordningen i 2017⁷. Kommunene vurderer også tilskuddsordningen for å være et viktig bidrag for å styrke innvandrerbefolkningens tillit og tilhørighet i det norske samfunnet. At kommunene aktivt samarbeider med innvandrersorganisasjoner kan bidra til å styrke organisasjonenes brobyggende rolle⁸.

Når det gjelder effekt på arbeidsliv, så viser forskning at innvandreres deltakelse i formelle og uformelle nettverk har positive effekter på muligheten for å komme over i arbeid. Uformell sosial kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn bidrar til å skape tillit, og vil kunne gi innvandrere tilgang til lokale referanser som kan gjøre det lettere å komme inn på arbeidsmarkedet⁹. Slikt bekjentskap med norske venner vil også kunne bidra til å øke følelsen av tilhørighet til lokalsamfunnet, og være positivt for integreringen. Aktivitetene som tilskuddsmidlene genererer er viktige arenaer for etablering av slik kontakt mellom innvandrerbefolkningen og majoritetsbefolkningen¹⁰.

Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet

Det gis driftstilskudd til organisasjoner som betegnes som nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet. Støtten øremerkes til den enkelte organisasjon over statsbudsjettet. I 2018 mottok 16 organisasjoner til sammen 28,5 mill. kroner i driftstøtte over denne tilskuddsordningen. Målet med tilskuddet er å medvirke til økt deltakelse i, og økt tillit til, samfunnet blant innvandrere og barna deres. Tilskuddet skal også bidra til at samfunnet får kunnskap om alle sider ved integreringsprosessen, også mulige utfordringer og hvordan disse kan håndteres, og skal medvirke til å gi alle de samme pliktene, rettighetene og mulighetene for å delta i samfunnet.

De nasjonale ressursmiljøene bidrar med å formidle erfaringer og synspunkter fra et bredt spekter av personer med innvandrerbakgrunn. Flere av organisasjonene har stor kapasitet til å mobiliserer deler av

Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet:
28,5 mill. kr til 16 organisasjoner i 2018.

⁷ ideas2evidence-rapport 01:2018, side 85.

⁸ Bråten, Beret, Josefine Jahreie og Ragna Lillevik (2017). *Innvandrersorganisasjoners rolle i integrering*. Fafo-rapport 2017:9.

⁹ Søholt, Susanne, Kristian Rose Tronstad og Hild Marte Bjørnsen (2014). *Innvandrere og sysselsetting i et regionalt perspektiv. En kunnskapsoppsummering*. NIBR-rapport 2014:25, Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

¹⁰ Bråten, Beret, Josefine Jahreie og Ragna Lillevik (2017). *Innvandrersorganisasjoners rolle i integrering*. Fafo-rapport 2017:75.

innvandrerbefolkningen, og dermed stort potensial for å påvirke deres deltakelse i, og tillit til, det norske samfunnet.

Tjenestene som mange av de nasjonale ressursmiljøene tilbyr sine brukere, som f.eks. jobbsøkerkurs, juridisk rådgivning, arbeidskvalifiserende tiltak og språkkurs, bidrar til å senke barrierer for brukernes deltakelse i arbeidslivet og samfunnet. Det arrangeres også dialogmøter med ulike statlige instanser for å styrke innvandrerbefolkningens tillit til disse, f.eks. barnevernet og helsevesenet. Flere organisasjoner er svært aktive i samfunnsdebatten, og bidrar til å løfte fram aktuelle problemstillinger på integreringsfeltet og formidler erfaringer fra innvandrere. Organisasjonene fungerer også som en viktig plattform, særlig for unge med innvandrerbakgrunn, og erfaring viser at deltakelse i samfunnsdebatten kan være et viktig springbrett for økt deltakelse på andre arenaer i samfunnet og i arbeidslivet. Ved å løfte fram utfordringer med diskriminering, kan man bidra til å senke barrierer for tillit og deltakelse. Informasjon og debatt om negativ sosial kontroll, som flere av organisasjonene jobber med, kan bidra til at flere får økt innsikt i egne rettigheter, som igjen kan øke disses deltakelse på flere arenaer.

De nasjonale ressursmiljøene har en brobyggende rolle mellom innvandrerbefolkningen og storsamfunnet. Det formidles kontakt og erfaringer fra innvandrere til myndighetene og samfunnet, og informasjon fra myndighetene formidles videre til de innvandrergrupper som de nasjonale ressursmiljøene er i kontakt med. De fungerer som viktige kontaktpunkter når det gjelder slik informasjonsutveksling. At de nasjonale ressursmiljøene samlet sett bidrar til å senke barrierer for deltakelse og bidrar til økt tillit til samfunnet blant innvandrere og deres barn støttes av funn i ideas2evidence sin gjennomgang av ordningen¹¹. De peker spesielt på flere organisasjoners bistand overfor enkeltpersoner og rollen som opinionsdanner i å påvirke holdninger og bygge ned barriere.

Tilskudd til informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere

Ordningen skal bidra til å styrke frivillige organisasjoners arbeid med informasjon og veiledning til nyankomne innvandrere i lokalsamfunn. Tilskuddsordningen er todelt og gjelder støtte til 1) informasjon om det norske samfunnet rettet mot arbeidsinnvandrere og personer som ikke er omfattet av introduksjonsordningen, og 2) aktiviteter knyttet til intensjonsavtaler mellom IMDi og frivillige organisasjoner.

Under del 1 gis støtte til informasjonstiltak, slik som rettigheter og plikter i arbeidslivet, arbeidsmarkedsorientering, boliganskaffelse, offentlige tjenester, kvinnevern, barnevern, likestilling, diskriminering, ekteskapslovgivning og lokalt frivillig organisasjonsliv. Under del 2 kan organisasjoner som har intensjonsavtale søke støtte til inkluderings- og integreringstiltak i sine organisasjoner, metodeutvikling og kompetansebygging. Intensjonsavtaler ble fornyet med åtte organisasjoner for perioden 2018-2020. I tillegg ble det inngått en ny intensjonsavtale med Norges Frivilligsentraler, slik at antallet avtaler nå er ni¹².

¹¹ ideas2evidence-rapport 01:2018, side 69–70.

¹² Per i dag har IMDi intensjonsavtaler med ni frivillige organisasjoner: Frivillighet Norge, Norsk Folkehjelp, Norges Røde Kors, Den Norske Turistforening, Redd Barna, Norges Fotballforbund, Norges idrettsforbund, Norske Kvinners Sanitetsforening og Norges Frivilligsentraler.

**Tilskudd til
informasjons- og
veiledningstiltak
rettet mot
innvandrere:
11,45 mill. i 2018.**

Samlet bevilgning over ordningen for 2018 var på 11,45 mill. kroner, hvorav 4 mill. kroner kom i revidert nasjonalbudsjett. Det ble derfor lyst ut tilskuddsmidler over denne ordningen i to omganger. Til sammen mottok IMDi 108 søknader på denne tilskuddsordningen, med samlet søknadsbeløp på 36,5 mill. kroner. 40 prosjekter fikk tildelt støtte på til sammen 11,45 mill. kroner. Av dette fikk organisasjonene som har intensjonsavtale med IMDi tildelt 5,6 mill. kroner.

Avgjørende for at tiltakene skal lykkes i å nå fram med kunnskap og informasjon til målgruppene, er at de klarer å få til en god rekruttering av deltakere og å bygge et tillitsforhold til disse. Mange i de aktuelle målgruppene har lite kontakt med norske myndigheter, er utenfor arbeidslivet, snakker lite norsk, kjenner lite til det norske samfunnet, verdier osv.

Dette kan være kvinner som av ulike årsaker, f.eks. på grunn av store omsorgsoppgaver, ikke har fullført eller fått full effekt av introduksjonsprogram. Det kan også være arbeidsinnvandrere fra EØS-land med løs tilknytning til arbeidslivet og som uten rettigheter til norskopplæring dermed lett blir sosialt og økonomisk marginalisert. I dette er de frivilliges faglige og kulturspesifikke kompetanse, samt egen migrasjonserfaring, viktige faktorer. Videre har det stor betydning at dette er personer som har tillit i sine miljøer og nettverk. At et prosjekt lykkes med å rekruttere mange deltakere i de aktuelle målgruppene til aktivitetene sier noe om mulig effekt som kan komme ut av dette.

I tillegg til tillitsbygging, faglig kompetanse og tilpasning til målgruppene når det gjelder informasjonsbehov, kultur og språk, synes mange prosjekter å ha suksess med å kombinere øvrige tiltak med nettverksbygging, i form av selvhjelpsgrupper eller liknende. Flere prosjekter har særlig fokus på dette, f.eks. Caritas Bergen, Norsk Folkehjelp Oslo/Oasen, og Kirkens Bymisjon Bergen/Empo.

Et eksempel på prosjekt som har fått støtte, er Stella Røde Kors sitt prosjekt kvinnesenter i Vestfold. Prosjektet omfatter et generelt veiledningstilbud, ulike kurs med formål å styrke kunnskapen om det norske samfunnet og veiledning om utdanning og arbeidsliv. I tillegg får kvinnene som benytter senteret et sosialt nettverk. Arbeidspraksis gjennom samarbeid med bl.a. Sykehuset i Vestfold og Universitetet i Sørøst-Norge, kombinert med veiledning og oppfølging ved senteret, har ført til at flere deltakere har kommet ut i arbeid gjennom prosjektet.

At nyankomne får tilpasset veiledning og knytter nettverk vil bidra til å senke terskelen for deltakelse i samfunnet. Tilskuddsmidlene fordeles til mange ulike typer organisasjoner og har et stort geografisk nedslagsfelt. På denne måten treffer tilskuddsmidlene mange i målgruppen¹³.

Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner

Formålet med tilskuddsordningen er å bruke ventetiden i asylmottaket best mulig og å forberede flyktninger på bosetting i kommunene. Målgruppen er beboere i asylmottak, primært de over 18 år. Tilskuddsordningen skal bidra

¹³ ideas2evidence-rapport 01:2018, side 98.

til økt kunnskap om det norske samfunnet gjennom deltakelse i lokale lag og foreninger og i tiltak som fremmer språkopplæring, kvalifisering og kunnskap om rettigheter og plikter. Det ble satt av 29 mill. kroner til tilskuddsordningen i 2018.

Det kom 98 prosjektsøknader fra 79 organisasjoner i 2018, med et samlet søknadsbeløp på 28,3 mill. kroner. Det ble innvilget totalt 16,1 mill. kroner til 80 prosjekter. I 2017 mottok IMDi 173 søknader på denne ordningen, med samlet søknadssum på 63,6 mill. kroner. Totalt 111 søknader ble innvilget i 2017, og samlet innvilget sum var på kr 28,65 mill. kroner. Nedgangen i søknadssum og innvilget sum skyldes at antall asylmottak ble redusert fra 69 i 2017 til 34 i 2018. Ytterligere seks mottak ble nedlagt i løpet av 2018.

Aktivitene tilskuddsmidlene bidrar til å utløse, er et viktig supplement til asylmottakenes informasjons- og opplæringsprogram og bidrar på mange måter til økt kunnskap om det norske samfunnet, nettverksbygging og realitetsorientering. Prosjektene som har blitt igangsatt er av svært ulik karakter. Prosjektene er samlende, forebygger stress og konflikter ved å tilby en trygg plattform for relasjonsbygging internt i mottakene, samhandling og samarbeid på tvers av kjønn, etniske og religiøse skillelinjer også utenfor mottakene. De frivillige organisasjonene tilbyr som oftest aktiviteter utenfor mottaket, og dette, i seg selv, bedrer muligheten for økt deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Med denne tilskuddsordningen får beboerne dermed en bedre mulighet til å knytte nye kontakter og skape nettverk også utenfor mottaket.

Frivillige organisasjoner med kompetanse og erfaring innen friluftsliv og idrett tar beboere med på opplevelsesturer, svømming, klatring, trening og treff i nærmiljøet. Andre frivillige organisasjoner har arrangert ulike læringsaktiviteter med fokus på rettigheter og plikter og om forhold knyttet til arbeid, kompetansekrav og utdanning i Norge. Kvinnelige beboere i mottak har også deltatt i ulike aktiviteter i regi av kvinneorganisasjoner, som igangsetter tilbud med det siktemål å få med kvinner som ellers skulle bli sittende på mottak uten tilrettelagt tilbud.

Et eksempel som kan trekkes frem, er Vest-Agder Bygdekvinnelag som samarbeider med Lindland Gård om å bruke gården som en læringsarena med fokus på mestring og integrering. Dette er et lavterskeltilbud som gir kvinner muligheten til å fylle dagen med aktiviteter, både for å lære seg norsk, med særskilt fokus på uformell språktrening og den gode samtalen mellom beboere på asylmottaket og frivillige. Ulike aktiviteter som knytter seg til gårdsbruk bidrar til å bedre samfunnsforståelsen. De som deltar blir involvert og delt inn i ulike grupper, som følges av frivillige og tar opp temaer som likestilling i Norge, landbruk, matkultur og sunt kosthold.

Aktivering av beboere på mottak er viktig med tanke på den videre integreringsprosessen. Nettverkstilgang, motiverende aktiviteter og grunnleggende informasjon om det norske samfunnet vil gjøre beboerne bedre i stand til å øke sin samfunnsdeltakelse når de eventuelt blir bosatt.

**Tilskudd til integrerings-
prosjekter i asylmottak
i regi av frivillige
organisasjoner:**

16,1 mill. til 80 prosjekter i
2018.

Tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende/forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Målet med ordningen er å forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse ved å endre holdninger og praksis i aktuelle miljøer. Gjennom dette vil man styrke unge i å ta selvstendige valg, til selv å bestemme om og med hvem de vil gifte seg, gi informasjon om helsetilbud til personer som har blitt kjønnslemlestet, og forebygge nye forekomster av kjønnslemlestelse.

Samlet bevilgning over ordningen for 2018 var på 19,9 mill. kroner, hvorav 10 mill. kroner kom i revidert nasjonalbudsjett. Det ble derfor lyst ut tilskuddsmidler over denne ordningen i to omganger. Til sammen mottok IMDi 145 søknader på denne tilskuddsordningen, med samlet søknadsbeløp på 55,6 mill. kroner. 59 prosjekter fikk tildelt støtte på til sammen 18,7 mill. kroner. 21 av disse prosjektene fikk midler i begge runder, hovedsakelig til oppskalering av eksisterende prosjekt.

Organisasjonene har fått støtte til ulike typer av informasjons- og endringsarbeid. Eksempler på tiltak er samtalegrupper for jenter/kvinner, og gutter/menn, dialog- og debattmøter for unge og voksne, foredrag, workshops, forumteater, empowerment-kurs og bok om seksualitet.

Negativ sosial kontroll kan være en barriere for fullverdig deltakelse i samfunnet, f.eks. gjennom å gi begrensninger for frivillig engasjement, og valg av og deltakelse i utdanning og arbeidsliv. Rettighetsinformasjon, myndiggjøring og opplysning er viktig for å støtte utsatte til å stå imot eller bryte ut av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Fra forskning vet vi at organisasjonenes bidrag er særlig knyttet til det som kalles sammenbindende kraft, at enkeltpersoners sosiale nettverk og identitet kan bli styrket gjennom bl.a. samvær og erfaringsbasert kunnskap¹⁴. De kan også fungere som brobyggere gjennom formidling av alternative perspektiver og kunnskap, og som kontaktledd til viktige samfunnsinstitusjoner¹⁵. Dialog, tillit, tilstedeværelse og individuell oppfølging gir grobunn for en brobyggerrolle¹⁶. De frivillige organisasjonene når bredere ut til ulike grupper i innvandrerbefolkningen enn det myndighetene gjør. Slik er de et viktig supplement til offentlig innsats, både for personer som er utsatt og for å forebygge gjennom endring av holdninger og praksis. De bidrar også til å sette tematikken på dagsordenen i den offentlige debatten gjennom seminarer, bøker, kronikker og innlegg.

Tilskudd til særlig utsatte innvandrergrupper

Formålet med tilskuddsordningen er å skape arenaer for direkte kontakt med ulike innvandrergrupper. Tilskuddene ble øremerket den enkelte organisasjon over statsbudsjettet. Tre organisasjoner fikk støtte til tiltak som bidrar til myndiggjøring og integrering av utsatte innvandrergrupper, bygd på samarbeid med ressurspersoner og brobyggere i ulike minoritetsmiljøer. Eksempler på tiltak som er gjennomført er møteplasser for å forebygge

Tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende/forebyggende arbeid mot negativ kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse:

18,7 mill. til 59 prosjekter i 2018.

¹⁴ Putnam 2000 i Lidén og Bredal. *Fra særtiltak til ordinær innsats. Følgeevaluering av handlingsplanen mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet* (2013–2016), Institutt for samfunnsforskning Rapport 2017:1.

¹⁵ Ødegård et al. 2014 i Lidén og Bredal 2017.

¹⁶ Lidén og Bredal 2017.

isolasjon og utenforskap blant nyankomne flyktninger og individuell veiledning og gruppeaktiviteter for innvandrerkvinner om temaene tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, Hiv/Aids, barnevernet, barneoppdragelse og ekstremisme.

Øremerket tilskudd

Seks organisasjoner fikk øremerket enkelttilskudd over statsbudsjettet. Med enkelttilskudd menes at de ikke faller under noen tilskuddsordning. Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) fikk midler til språkopplæringsprogram for innvandrerkvinner. Kirkens Bymisjon Trondheim fikk midler til sitt prosjekt *Søster til søster*, som er et voldsforbyggende prosjekt som har som mål å lindre, avdekke og forhindre vold i nære relasjoner. Stiftelsen Født Fri fikk midler til oppstart og drifting av stiftelsen. SOS barnebyer fikk midler til prosjektet SAMMEN integreringsprosjekt for enslige mindreårige asylsøkere, som har som mål å gjøre det lettere for unge flyktninger og enslige mindreårige å bli kjent med jevnaldrende norske ungdommer. Peacepainting får midler til drift, og bruker kunstverksteder som arena for integreringsarbeid. Kirkens Bymisjon i Bodø og Tromsø fikk midler for arbeid med utvikling av kulturtilbud for rus- og gatemiljøet i Bodø og Tromsø.

Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

IMDi bidrar i regjeringens satsing mot vold og overgrep gjennom forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Negativ sosial kontroll er ulike former for oppsyn, press, trusler og tvang som utøves for å sikre at enkeltpersoner lever i tråd med familiens eller gruppens normer. Kontrollen kjennetegnes ved at den er systematisk og kan bryte med den enkeltes rettigheter i henhold til bl.a. barnekonvensjonen og norsk lov. Tvangsekteskap er ekteskapsinngåelse der en eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press. Kjønnslemlestelse er et inngrep i en kvinnes kjønnsorgan som skader kjønnsorganet eller påfører det varige forandringer. Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse kan forekomme blant nyankomne flyktninger, innvandrere og i lukkede trossamfunn. Å forebygge at personer blir utsatt for negativ sosial kontroll fra familie eller andre, fremmer deres rett til å ta selvstendige valg om utdanning, ektefelle og yrkesliv, og å delta i samfunnet.

IMDis arbeid som pådriver og samordner på området

IMDi bidrar med kompetanseheving og samordning på en rekke arenaer. Kompetanseheving til tjenesteapparatet i kommunene for arbeid med enkeltpersoner, familier og miljøer er nødvendig for å sikre bedre forebygging og for god håndtering av aktuelle saker. IMDi er ansvarlig for samordning av andre direktorat med tiltak i handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og bidrar med kunnskapsformidling nasjonalt og regionalt som arrangør, samarbeidspart og bidragsyter.

Forskningsbasert kunnskap blir formidlet på seminarer, konferanser og digitale plattformer. I 2018 bestilte IMDi rapporten *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* fra Fafo. IMDi utviklet også nettportalen Nora om negativ sosial kontroll, som samler informasjon om hjelpetilbudet, og legger til rette

IMDi arbeider med forebygging og håndtering av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

for opplæring og erfaringsdeling for ulike målgrupper, herunder ungdommer, og de som møter utsatte personer profesjonelt, uformelt eller gjennom frivillig arbeid.

IMDi bidrar også med veiledning i enkeltsaker både i andre- og førstelinje. Som medlem i det nasjonale tverretatlige fagteamet *Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll* (Kompetanseteamet) gir IMDi veiledning til kommuner i saker som gjelder utsatte nyankomne flyktninger som skal bosettes, eller som flytter fra en kommune til en annen etter å ha blitt bosatt. IMDi besvarer også spørsmål fra ungdom på svartjenesten ung.no.

IMDi har faglig oppfølging av både minoritets- og integreringsrådgivere. Minoritetsrådgivere ved et utvalg ungdoms- og videregående skoler, og integreringsrådgivere på fire utenriksstasjoner, er viktige formidlere av erfaringsbasert kunnskap fra arbeid med enkeltsaker.

Deltakelse i regionale nettverk, seminarer og konferanser

IMDis regionkontor deltar aktivt i regionale nettverk som for eksempel Østlandsnettverket og Regionnettverket. Deltakere er som regel ansatte i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Utlendingsdirektoratet (UDI), Kompetanse Norge, NAV, fylkesmannen, regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), fylkeskommuner, barnevern, helse og politi. I nettverkene deler man erfaringer og samarbeider om aktiviteter for kompetanseheving om vold i nære relasjoner og negativ sosial kontroll. IMDis vurdering er at nettverksarbeidet fungerer godt, da de bidrar til å sette negativ sosial kontroll på dagsordenen. Samarbeidet i nettverkene har blant annet den effekt at kompetansehevingen blir mer helhetlig og målgruppen bredere, enn om hver aktør hadde holdt egne arrangementer.

I 2018 har IMDi vært arrangør av, samarbeidspart for, og bidragsyter på en rekke kurs, seminarer og konferanser. Målgrupper har vært de som jobber med innvandring og integrering, og ansatte i tjenesteapparatet som er i kontakt med og skal bistå personer som utsettes for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Dette inkluderer ordførere, rådmenn, programrådgivere, flyktningkonsulenter, og ansatte i Bufetat, helse- og omsorgstjenesten, barnevernstjenesten, NAV, politiet, fylkesmannsembetene, UDI, asylmottak og omsorgssentra, frivillige organisasjoner, høyskoler, forskningsmiljøer, arbeidsgivere m.fl. Elever ved videregående skole og i voksenopplæringen har også vært i målgruppen.

Det er stor interesse for disse arrangementene, og deltakerne opplever disse som nyttige for sitt arbeid. IMDis erfaring er at det er økt kompetanse og økt fokus på det forebyggende arbeidet mot negativ sosial kontroll i det kommunale og fylkeskommunale tjenesteapparatet.

Eksempler på type arrangementer IMDi har arrangert eller bidratt i:

- Seminaret *Er du bekymret, ikke reis! Hvordan kan vi fange opp og bistå unge i Norge som frykter tvangsekteskap eller å bli etterlatt i utlandet mot sin vilje* er gjennomført to ganger i samarbeid med hhv. Regionnettverket og Østlandsnettverket. Seminaret tar opp hvordan å

Nettverk, seminarer, kurs og konferanser er viktige i arbeidet med forebygging og håndtering av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

jobbe tverretattlig for å forhindre utreise fra Norge ved bekymring for en ungdom.

- En todagers konferanse om tvangsekteskap, negativ sosial kontroll og kjønnslemlestelse med 170 deltakere i regi av Regionnettverket.
- Regional konferanse om negativ sosial kontroll med 170 deltakere fra ulike etater og frivillige organisasjoner, i regi av IMDi, RVTS sør, Senter for likestilling, Hjelpeskilden og stiftelsen Født Fri.
- Kurs på Sørlandske lærerstevne om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Her samles alle lærere i grunn- og videregående skole og barnehage, og SFO-ansatte i Agder. Tilbakemeldingene har vært positive, det vil også komme en evaluering av kurset.
- Filmen *Hva vil folk si* med påfølgende gruppediskusjoner, er vist til elever i videregående skoler i Oslo, Hamar, Lillehammer og Gjøvik og elever ved voksenopplæring i samme distrikt. Filmen handler om en unge jente som blir utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og ufrivillig etterlatt i utlandet, og hennes kamp for å bli fri.

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll

Kompetanseteamet består av representanter fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, Bufdir, Helsedirektoratet, IMDi, Politidirektoratet og UDI. Fagteamet bistår hjelpeapparatet i konkrete saker som omhandler tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller andre former for æresrelatert vold. Kompetanseteamet veileder både første- og andrelinjetjenestene, for eksempel politi, barnehager, skoler, asylmottak, helsestasjoner, barnevernstjenesten, krisesentre, norske utenriksstasjoner og UDI. Utsatte over 18 år kan også ta kontakt for å få hjelp.

IMDis representant i Kompetanseteamet veileder og støtter ansatte i kommuner som jobber i førstelinjetjenesten, eksempelvis saksbehandlere i flyktningetjenesten, veiledere i introduksjonsprogram eller ansatte i barnevernet med ansvar for enslige mindreårige. I 2018 bidro IMDi med veiledning i 46 saker. Sakene dreier seg i hovedsak om flyktninger som er deltakere i introduksjonsprogram og som er utsatt for negativ sosial kontroll, trusler om vold og frihetsberøvelse. Politiet er en viktig samarbeidspart for IMDi i dette arbeidet, da de må foreta sikkerhetsmessige vurderinger av bostedet.

Ung.no

IMDi bidrar til Kompetanseteamets svar på spørsmål om tvangsekteskap og negativ sosial kontroll på nettstedet ung.no, en offentlig informasjonskanal til ungdom i alderen 13-20 år. Temaer kan være kjærestar, foreldre, seksualitet, utenlandsreiser m.m. I tillegg kan ungdom lese artikler om ulike temaer og få informasjon om sine rettigheter og aktuelle hjelpetilbud. I 2018 har IMDi svart på 111 spørsmål, primært knyttet til negativ sosial kontroll og norsk identitet.

Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017 – 2020)

Regjeringens *Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)* (heretter kalt handlingsplanen) er et viktig virkemiddel i IMDis forebyggende arbeid. IMDi har ansvar for implementering av seks av tiltakene og bidrar i

Kompetanseteamet
bistår og veileder
hjelpeapparatet.

ytterligere 11 tiltak i samarbeid med ansvarlig direktorat. Fram til august 2018 koordinerte IMDi handlingsplanen i samarbeid Bufdir og Helsedirektoratet. Etter en omorganisering av arbeidet har Kunnskapsdepartementet overtatt koordineringen, mens IMDi har ansvar for orienterings- og samordningsmøter med direktoratene med tiltak i handlingsplanen. IMDi har også ansvar for faste møter med referansegruppen for handlingsplanen, og gjennomførte tre innspillmøter i 2018.

I 2018 har IMDi mottatt flere tilleggsoppdrag i arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Under redegjør vi for tiltakene i handlingsplanen som IMDi har ansvar for og nye oppdrag.

Tiltak 18. Styrke informasjon om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

18a) Gjennomføre kampanjer

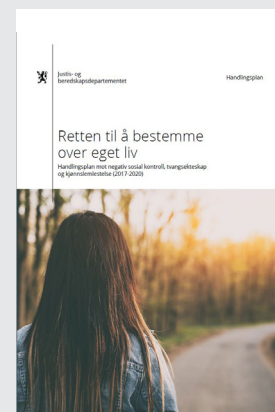
IMDis kampanje «Ditt eget valg»: I 2018 produserte Small Film tre kampanjefilmer på oppdrag fra IMDi. Formålet var å informere unge om hvor de kan henvende seg dersom de er utsatt for negativ sosial kontroll, redde for å bli sendt til utlandet eller redde for å bli tvangsgiftet. Filmene ble lansert på Facebook, Instagram, YouTube og imdi.no/dittegetvalg.no våren 2018.

Filmene nådde et stort antall ungdommer på sosiale medier, noe som viser at kampanjen har vært vellykket. Det var flest visninger på Snapchat, der tilsammen ca. 2,3 millioner så filmene i løpet av kampanjeperioden. Under kampanjen registrerte Røde Kors-telefonen større pågang på telefon og chat med spørsmål om negativ sosial kontroll. Dette tyder på at ungdom i målgruppa ikke bare har sett filmene, men også gått videre for å få råd og veiledning. Minoritetsrådgivere melder om at filmene har vært nyttige i deres arbeid med bevisstgjøring av ungdommer, og i samtalegrupper med elever om retten til å ta egne valg.

Røde Kors-telefonens kampanje «Etterlatt i utlandet»: I 2018 støttet IMDi også kampanjer i regi av Røde Kors-telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, i samarbeid med Papaya reklamebyrå, gjennom tilskuddsordning for frivillige organisasjoners holdningsskapende og forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Første kampanje ble gjennomført i 2016, som ble videreført i 2017 og 2018 med midler fra IMDi.

Kampanjen *Etterlatt i utlandet* gikk på Facebook i juni. Slagordet for kampanjen var *Snakk med noen du stoler på. Det er enklere å få hjelp før du reiser!*. Landingssiden for kampanjen var <https://rodekorstelefonen.no/etterlatt-i-utlandet/>. Målet var å forebygge at unge ble etterlatt i utlandet mot sin vilje, og å sette temaet på dagsorden. Målgruppen var barn og unge mellom 13-23 år med tilknytning til landene Somalia, Irak, Kurdistan, Marokko, Pakistan, India, Afghanistan, Libanon, Syria og India

Kampanjen ble vist 602 784 ganger til 38 000 individuelle personer på Facebook. Disse foretok 61 194 handlinger (likes, reaksjoner, kommentarer og aktive klikk for å starte kampanjefilmen). 3 689 ganger klikket noen seg inn fra annonsen til kampanjenettetsiden. De aller fleste som så kampanjen var unge mellom 13 og 23 år. Røde Kors-telefonen skrev kronikken «*Alt annet*

IMDi har ansvar for implementering av seks av tiltakene i handlingsplanen og bidrar i ytterligere 11 tiltak.

enn ferie» i NRK Ytring, og ble intervjuet i radio og artikler om etterlatte barn i utlandet og «skje-metoden» på flyplasser i andre medier i juni.

Nettportalen Nora

I juli 2018 fikk IMDi i oppdrag å utvikle en nettportal om negativ sosial kontroll for å samle informasjon om det offentliges innsats på feltet, gi utsatte personer oversikt over hjelpetilbudet, og legge til rette for opplæring og erfaringsdeling for de som møter utsatte personer profesjonelt eller gjennom frivillig arbeid.

Etter en kartlegging av eksisterende nettressurser og udekte behov, besluttet IMDi å utvikle nettportalen Nora. IMDi har lagt vekt på innspill fra brukere (ungdom og ansatte i hjelpeapparatet) om design og innhold. Ungdom er prioritert målgruppe, og ansatte i skole og hjelpeapparat er sekundære målgrupper. På portalen formidles historier fra virkeligheten om unge som lever under press, og informasjon om rettigheter og hvem man bør kontakte for å få hjelp. Ambisjonen er å formidle engasjerende historier som åpner for diskusjon, og kommunisere på en måte som utsatte personer oppfatter som relevant. Nettportalen formidler også veiledningsmaterieell for ansatte i hjelpeapparatet. Nettportalen ble lansert 6. februar 2019.

Tiltak 19. Øke informasjonsarbeid til utsatte om deres rettigheter

I 2018 mottok 59 prosjekter støtte fra IMDis tilskuddsordning for frivillige organisasjoners holdningsskapende og forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (se omtale tidligere i kapitlet). I rundskrivet for tilskuddsordningen er informasjonsarbeid om utsattes rettigheter tatt inn som delmål. I 2018 hadde 43 prosjekter informasjonsarbeid om utsattes rettigheter som et delmål.

Tiltak 24b) Videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere på skoler

Minoritetsrådgiverne arbeider både på individ- og systemnivå. De bidrar til å styrke kompetansen i skolesektoren om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og anvender ulike metoder for å bevisstgjøre elever i målgruppa om rettigheter, det å ta egne valg, seksualitet, konflikthåndtering, kjærlighet og ekteskap. Minoritetsrådgiverne er også tilgjengelige for elever for individuelle samtaler og oppfølging, dersom de er bekymret eller utsatt for press og tvang i forbindelse med ekteskap og relatert problematikk.

Det fremgår både av rapporter og dialog med skoleledelse og skoleeiere at de er svært positive til minoritetsrådgivernes arbeid¹⁷. Skoleeiere framhever minoritetsrådgiveres betydning for den enkelte elev, og deres bidrag til skolemiljøet og undervisningen. Minoritetsrådgiverne er en etterspurt ressurs og bidrar som innledere på seminarer i regi av eksempelvis høyskoler, universitet, offentlige hjelpetjenester og frivillige organisasjoner.

Ved utgangen av 2018 var det totalt 30 minoritetsrådgivere som dekket fem ungdomsskoler, 23 videregående skoler og to veiledningssentre. I 2017 var det totalt 20 minoritetsrådgivere fordelt på fire ungdomsskoler, 15 videregående skoler og ett veiledningssenter.

www.imdi.no/nora

¹⁷ Bredal, Anja (m.fl.) (2015). *Et blikk inn i skolen. Minoritetsrådgivere sett fra brukeres ståsted*. Fafo-rapport 2015:40.

Tabell 3-3-2: Antall saker rapportert inn av minoritetsrådgiverne. 2013–2018.

Kategori	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Negativ sosial kontroll	79	47	56	116	104	153
Trusler/vold	77	64	39	73	73	61
Frykt for tvangsekteskap	29	27	30	35	25	19
Etterlatt i utlandet	12	8	9	10	20	10
Frykt for å bli etterlatt i utlandet	10	5	6	11	11	20
Gjennomført tvangsekteskap	9	3	6	6	4	5
Gjennomført kjønnslemlestelse	1	3	1	6	2	8
Frykt for kjønnslemlestelse	4	0	0	4	0	1
Frykt for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	1	0	0	0	0	2
Totalt	222	157	147	261	239	279

I 2018 rapporterte minoritetsrådgivere om totalt 279 saker, fordelt på ulike typer saker og problemstillinger. Dette er en økning på 40 saker, om lag 17 prosent fra 2017. Økningen gjaldt hovedsakelig negativ sosial kontroll på 153 saker. Økningen kan ha sammenheng med styrking av antall minoritetsrådgivere, arbeid tilknyttet negativ sosial kontroll, stor medieoppmerksomhet, kampanjer på sosiale medier, og andre sterke stemmer i den offentlige debatten¹⁸.

Videreutvikling av ordningen pågår, og i juli 2018 fikk IMDi to tilleggsoppdrag om hhv. å rekruttere flere minoritetsrådgivere og å utrede hvordan ordningen best kan videreutvikles på sikt:

- I løpet av høsten ble det rekruttert 13 nye minoritetsrådgivere, deriblant tre som ble ansatt på skoler i Troms og Finnmark, fylker som tidligere ikke har hatt minoritetsrådgivere. Ved utgangen av 2018 var det rekruttert minoritetsrådgivere i alle fylker unntatt Møre og Romsdal.
- IMDi og Udir har samarbeidet om å vurdere tre alternative modeller for ordningens framtidige organisering, kompetansekrav og faglig utvikling, som ble levert til Kunnskapsdepartementet i januar 2019.

Tiltak 24d) Videreutvikle ordningen med integreringsrådgivere ved utenriksstasjoner

Integreringsrådgiverne er ansatt som spesialutsendinger fra Utenriksdepartementet (UD), med IMDi som faglig ansvarlig direktorat. De arbeider ved utenriksstasjonene i Ankara, Amman, Islamabad og Nairobi. I tillegg har de en veiledningsplikt for ambassader som ikke har integreringsrådgivere. Integreringsrådgiverne arbeider med problemstillinger knyttet til negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Mandatet for integreringsrådgiverordningen ble revidert i første halvår (jf. handlingsplanen). Bl.a. er

I 2018 ble det rekruttert 13 nye minoritetsrådgivere.

¹⁸ Kategorien negativ sosial kontroll, som tidligere het ekstrem kontroll, har blitt endret for å reflektere nåværende handlingsplans terminologi.

deres operative landansvar, og det regionale veiledningsansvaret overfor andre stasjoner gjennomgått. Integreringsrådgiverne gir råd og veiledning til utsatte personer som befinner seg i utlandet, og til tjenesteapparatet i Norge.

I 2018 rapporterte integreringsrådgiverne om 214 nye saker, en økning fra 180 saker i 2017. Dette er økning på 34 saker, om lag 19 prosent fra 2017.

Saker om personer som er etterlatt i utlandet økte fra 65 i 2017 til 121 i 2018. Det er en todelt årsak til økningen i antall ufrivillig etterlatte personer som søker hjelp av utenriksstasjoner. Kampanjer og økt oppmerksomhet i media øker kunnskap om mulighet for hjelp, og flere tar derfor kontakt. Eksempler på dette er IMDi kampanje «Ditt eget valg,» Røde Kors-kampanjen «Etterlatt i utlandet», statsrådenes «beredskapsbrev» før sommeren til kommuner, fylker og fylkesmenn, og kompetanseheving av elever og ansatte i skoler og offentlige tjenester. Dette kan ha bidratt til sterkere bevissthet/kunnskap blant barn og unge, og til at flere ber om råd/hjelp. Tilsvarende kan handlingsplanen og satsingen på å styrke kompetansen i skolesektoren og andre tjenester ha bidratt til at flere saker avdekkes og at flere fanges opp av skoleansatte og andre. I tillegg ser vi at en del av sakene i 2018 omfatter flere store søskenflokker.

I likhet med tidligere år gjelder en overvekt av sakene personer med bakgrunn fra Somalia. Samtidig er det en økning i saker som gjelder personer med bakgrunn fra Irak, de palestinske territoriene og Russland (Tsjetsjenia). Sakene gjaldt også personer med bakgrunn fra Syria, Afghanistan, Pakistan, Tyrkia, Sudan, Etiopia og Iran.

Det har vært stor oppmerksomhet i mediene de siste par årene om ungdommer som har blitt sendt ut av Norge for opphold på såkalte «koranskoler» en form

Integreringsrådgivere arbeider ved fire utenriksstasjoner og dekker åtte land.

Tabell 3-3-3: Antall saker rapportert inn av integreringsrådgiverne. 2013–2018.

Kategori	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Andre familierelaterte saker	31	38	58	42	34	29
Frykt for tvangsekteskap	37	33	34	38	36	24
Etterlatt i utlandet	25	28	36	56	65	107
Trusler/vold	18	15	13	28	18	20
Gjennomført tvangsekteskap	8	13	6	13	4	5
Frykt for å bli etterlatt i utlandet	3	2	4	20	21	25
Negativ sosial kontroll	1	5	2	2	1	4
Frykt for kjønnslemlestelse	1	2	1	3	1	0
Totalt	124	136	154	202	180	214

for korreksjonsanstalter i Somalia, hvor de blir holdt innesperret og utsatt for vold. Tematikken ufrivillig etterlatt i utlandet fikk også mye medieomtale våren 2018. Regjeringen fulgte opp med en tiltakspakke for bistand og oppfølging, og Stortinget med tolv anmodningsvedtak med tiltak mot negativ sosial kontroll. IMDi ble involvert i oppfølgingen gjennom ulike oppdrag:

- For å få bedre rutiner for informasjon og varsling mellom politi, skole og hjelpetjenester utarbeidet IMDi et forslag til rutinebeskrivelse i saker ved bekymring for utenlandsreise for personer over 18 år, i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet, Politidirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Utdanningsdirektoratet og Statens sivilrettsforvaltning.
- IMDi har bidratt i Bufdirs arbeid med å oppdatere Retningslinjen om etterlatte barn i utlandet i tråd med gjeldende regelverk og rutiner (jf. tiltak 7 i handlingsplanen).
- IMDi samarbeider med Statens sivilrettsforvaltning i arbeidet med en veileder som skal bidra til bedre informasjonsflyt mellom domstol, politi, helse, utlendingsmyndighet og vergemålsmyndighet (jf. tiltak 22c i handlingsplanen).
- IMDi gjennomførte en informasjonskampanje for ungdom om hvordan søke hjelp (se omtale av kampanjen «Ditt eget valg» over).
- IMDi har gjennomført dialog med et lite utvalg ansatte i fem kommuner om negativ sosial kontroll og oppfølging av unge som returnerer fra ufrivillige utenlandsopphold. Dette for å få innsikt i erfaringer og utfordringer, og å samtidig øke bevisstheten om denne tematikken. Arbeidet inngår som del av et større arbeid i regi av Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet, for å få økt kunnskap om hvordan hjelpeapparatet møter utsatte unge, og hvor målet er å styrke oppfølgingen av unge som har returnert til Norge.

Kompetanseheving av tjenesteapparatet er en av hovedoppgavene til integreringsrådgiverne. En viktig målsetting med integreringsrådgivernes formidling i Norge er å øke kunnskapen om negativ sosial kontroll, tvangs-ekteskap og kjønnslemlestelse hos ansatte i hjelpeapparatet. Dette innebærer blant annet kunnskap om hvordan følge opp utsatte personer og hvordan forebygge ufrivillige reisertil utlandet. Treganger i åreter integreringsrådgiverne i Norge for å bygge kompetanse hos ansatte i tjenesteapparatet i Norge. Kompetanseheving skjer i samarbeid med IMDis regionkontorer og samarbeidspartnere i IMDi og UDs nettverk. Integreringsrådgiverne har jevnlig erfaringsutveksling med minoritetsrådgiverne og Kompetanseteamet. Dette bidrar til å styrke den helhetlige forståelsen av negativ sosial kontroll som fenomen. IMDi har mottatt tilbakemeldinger på at kompetansehevingen vurderes som verdifull av hjelpeapparatet. Det har også vært gjennomført dialogmøter med frivillige organisasjoner.

Tiltak 27. Styrke nasjonalt og internasjonalt samarbeid for utveksling av kunnskap og erfaringer

27a) Øke erfarings- og kunnskapsutvekslingen mellom innvandrersamfunnsorganisasjoner, ressurspersoner og myndighetene

I 2018 har IMDi hatt møte med samarbeidspartnerne Utenriksdepartementet, Bufdir, Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet. Det er utarbeidet en skisse til opplegg for erfarings- og kunnskapsutveksling i ulike deler av landet. Aktuelle temaer er skole-hjem-samarbeid, barnevernet, helsetjenester, negativ sosial kontroll, konsulær bistand, etterlatte barn i utlandet og lover om tvangs-ekteskap og kjønnslemlestelse.

Helsedirektoratet og IMDi bidro i en dialogkonferanse om interkulturell forståelse, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll, i regi av organisasjonen Info123 i november. Deltakere var ressurspersoner fra det somaliske miljøet, frivillige organisasjoner og enkelte moskeer fra forskjellige deler av landet, og Federation of Somali Associations Netherlands (FSAN). Helsedirektoratet og IMDi informerte om myndighetenes arbeid mot vold i nære relasjoner, herunder også negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og særskilte utfordringer knyttet til barn og unge som blir etterlatt i utlandet.

IMDi samlet 22 frivillige organisasjoner til erfaringsdeling fra prosjektarbeidet i desember (prosjekter som fikk støtte gjennom ordningen). Deltakere var mottakere av tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende og forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Formålet med møtet var erfaringsdeling mellom organisasjonene, presentasjon av tiltak mot negativ sosial kontroll i regjeringens integreringsstrategi, og informasjon om ny tilskuddsordning for 2019. Det er stor interesse for å delta i møter, samlinger og seminarer. Organisasjonene delte positive erfaringer med ulike typer av tiltak, som å støtte personer som er rollemodeller for andre, lavterskel-hjelpetilbud for enkeltpersoner, og informasjons- og dialogtiltak. Flere pekte på at holdningsendring tar tid og krever langsiktig innsats. Organisasjonene mente at det fortsatt er behov for kompetanseheving av instanser som bl.a. NAV, barnevern og helse. Flere ønsker å samarbeide mer med videregående skole for å møte ungdommer, lærere og foreldre.

27b) Øke erfarings- og kunnskapsutveksling internasjonalt

I 2018 har IMDi delt erfaringer fra arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse med hhv. svenske myndigheter i Bufdir og med nederlandske myndigheter i Utenriksdepartementet. IMDi deltok på konferansen «Policy for Progress: Ending Female Genital Mutilation and Forced Marriage» i London i november, arrangert av britiske myndigheter og Europarådet. Organisasjonene Født Fri, Info123, Minotenk og Røde Kors-Telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse fikk støtte av IMDi til å delta med en representant hver.

Områdesatsing

Myndighetene har i flere år brukt områdesatsinger som et virkemiddel for å bedre levekår i utsatte områder. Levekårsutfordringer er ofte sammensatte og har komplekse årsaker. Dette fordrer en helhetlig tilnærming der flere sektorer jobber sammen samtidig. I områdesatsinger jobber kommune og stat koordinert og på tvers av sektorer. Innsatsen skal gi områdene både fysiske og sosiale løft. I 2018 har det foregått følgende områdesatsinger i Oslo hvor IMDi har bidratt med tilskuddsmidler og faglig innsats:

- Groruddalssatsingen (2017–2026)
- Oslo sør-satsingen (2018–2026)
- Områdesatsing indre Oslo øst (Områdeløft Tøyen og Grønland 2013–2018)
- Grønlandssatsingen (2017–2018)

IMDi har lang erfaring med områderettede innsatser, primært knyttet til langsiktige og forebyggende tiltak. Fokuset i satsingene har særlig handlet

Områdesatsing bidrar til å løfte utsatte byområder, med langsiktig og koordinert innsats.

om å bedre barn og unges oppvekstvilkår, men er også rettet inn mot økt sysselsetting, bedre folkehelse, økt deltagelse, inkluderende bomiljøer og kriminalitetsforebyggende arbeid.

Mange av innbyggerne i satsingsområdene har innvandrerbakgrunn. Vi vet samtidig at innvandrerbefolkningen i gjennomsnitt har lavere inntekt og kommer dårligere ut på en rekke levekårsområder enn den øvrige befolkningen. IMDi's erfaringer og integreringsfaglige kompetanse blir derfor viktig når levekårsarbeid og integrering må sees i sammenheng. IMDi bidrar også til fagutvikling gjennom å være involvert i ulike referansegrupper og prosjekter som er tematisk relevante for områdesatsingene. Vi sammenstiller, analyserer og formidler kunnskap som vi har opparbeidet gjennom satsingene. Vi bruker også kunnskap fra områdesatsingene inn i annen fagutvikling, slik som direktoratets arbeid med forebygging av utenforskap og polarisering.

IMDi erfarer at områdesatsingens metodikk har en forebyggende effekt på levekårsutfordringer. Tiltakene i de ulike områdesatsingene er godt innarbeidet og det rapporteres jevnt over om god framdrift i satsingene. De statlige samarbeidspartnere trekker fram forhold som økt tverrsektoriell kompetanse, større nettverk, at satsingene bidrar til en mer helhetlig tilnærming lokalt og på statlig nivå, og at virkemidler sees mer i sammenheng. Samtidig oppleves tverrsektorielt samarbeid som både utfordrende og utviklende for alle aktørene som deltar.

Groruddalssatsingen (2017–2026)

Groruddalssatsingen skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktive deltakere i lokalsamfunn og storsamfunn. Hovedmålet er delt i mål for delprogram nærmiljø, delprogram sysselsetting og delprogram oppvekst og utdanning. IMDi deltar i to av programområdenes arbeid.

I delprogram sysselsetting sitter IMDi i programstyret, i arbeidsgruppe for norskopplæring og som observatør i styret til *Felles introduksjonsprogram*. Arbeidsgruppen for norskopplæring har blant annet sett på hvilke momenter og anbefalinger delprogrammet skal jobbe videre med for å sikre god norskopplæring. *Felles introduksjonsprogram* er et forsøk på å organisere arbeidet med introduksjonsprogrammet på tvers av de fire bydelene i Groruddalen, hva gjelder personellressurser, kompetanse og ledelse. I disse sammenhengene har IMDi bidratt med kunnskap og erfaring om målgruppen, formidling av ny forskning på fagfeltet og eksempler på god praksis.

I 2018 jobbet partene i *Felles introduksjonsprogram* med flere forstudier, forprosjekter og igangsatte prosjekter for å få opp kunnskap om tiltak som gir høyere overgang til arbeid og tiltak. Målet er varige systemendringer for økt tilknytning til arbeidslivet. IMDi har hatt et særlig fokus på å koble prosjekter og tiltaksutvikling i Groruddalen opp mot nasjonal fagutvikling. Eksempelvis har *Felles introduksjonsprogram* fått kommunale utviklingsmidler til å delta som caseprosjekt i IMDi's treårige metodeforskningsprosjekt *Hvordan kan Supported Employment anvendes i arbeid med kvalifisering og sysselsetting av flyktninger og innvandrere?* Med andre ord bidrar IMDi til å forme og utvikle handlingsplanen, herunder satsingsområder og strategi til delprogram sysselsetting.

IMDi bidrar inn i en rekke områdesatsinger.

I delprogram nærmiljø deltar IMDi i programstyret og med øremerkede tilskuddsmidler til lokale innvandrersamfunn og frivillig virksomhet (1,84 mill. kroner). Midlene skal bidra til å skape inkluderende lokalsamfunn, åpne møteplasser og trygge bomiljøer. IMDi har særlig vært opptatt av hvordan frivillige organisasjoner, spesielt innvandrersamfunn og trossamfunn, kan bidra inn i satsingen. Det viktigste bidraget fra IMDi inn i Groruddalssatsingen er å se arbeidet i sammenheng med annet pågående arbeid sentralt eller i andre deler av landet. IMDi opplever i denne sammenheng at kommunen og bydelene etterspør IMDis integreringsfaglige kompetanse.

Områdesatsing indre Oslo øst (Områdeløft Tøyen og Grønland 2013–2018)

IMDi har hatt ansvar for forvaltningen av midler til integreringstiltak i indre Oslo øst på 1,85 mill. kroner. Midlene tildeles av IMDi etter søknad fra Oslo kommune og har i 2018 støttet følgende tiltak:

- **Medborgerkontor:** Bydel Gamle Oslo har i flere år mottatt støtte fra IMDi til å utarbeide linkmetoden. Dette innebærer å bruke ressurspersoner med ulik etnisitet og språkkompetanse fra forskjellige miljøer til tilrettelegging mellom det offentlige og beboere med innvandrerbakgrunn. Med bakgrunn i dette arbeidet har bydelen opprettet et medborgerkontor som bygger videre på linkmetoden. I takt med at store tjenester, inkludert NAV og boligkontoret i større grad beveger seg over på digitale plattformer, har medborgerkontoret som mål å styrke den digitale kompetansen hos personer som ikke på egenhånd har forutsetningene for å henge med på den digitale revolusjonen.
- **Retts hjelpstilbud:** Tilbudet er et samarbeid mellom bydelen, frivillige juridiske organisasjoner og Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) og omfatter gratis juridisk rådgivning og veiledning for utsatte barnefamilier. Personer som henvender seg kan få bistand til saker relatert til for eksempel økonomi, bolig, helse og familiesaker.

Grønlandssatsingen (2017–2018)

I 2017 ble det igangsatt en særskilt satsing på Grønland i Oslo med formål om å forebygge kriminalitet og bedre levekår for beboerne. I 2018 har IMDi videreført koordineringen av den statlige innsatsen. Satsingen er et samarbeid mellom IMDi, Politidirektoratet, Oslo sentrum politidistrikt og Oslo kommune.

Bevilgningen for 2018 var på totalt 17 mill. kroner, hvorav 10 mill. kroner var avsatt til integreringsfremmende tiltak (koordinert av IMDi). 7 mill. kroner var øremerket kriminalitetsforebyggende innsats til politiet.

IMDis midler for 2018 fordeler seg på syv ulike tiltak som hovedsakelig retter seg mot utsatte barn og ungdom. Disse er blant annet:

- **Tverrfaglig oppfølgingsteam:** Tiltaket er et samarbeid mellom Bydel Gamle Oslo, politiet, skolene og relevante helsetjenester. Målgruppen er utsatte barn og unge i alderen 10 til 15 år. Tiltaket har et familieperspektiv og jobber med hele familien for at det enkelte barnet skal få en bedret livssituasjon.
- **Unlimited ung:** Prosjektet retter seg mot unge voksne på Grønland. Målet er å inspirere unge mennesker til å ta aktive skritt mot gründerskap for å løse behov i bydelen og samtidig bidra til lokale og

skapende møteplasser. Alle får tildelt en veileder som i samarbeid med den enkelte vil bistå i utviklingen av sosialt entreprenørskap.

IMDi har i 2018 ledet en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Politidirektoratet, Sentrum politidistrikt, Byrådsavdeling for byutvikling og programkontoret for områdesatsing i Bydel Gamle Oslo. Hensikten har vært å sikre relevant kunnskapsformidling og samordning og utvikling av tiltak i regi av Grønlandsatsingen. Samtidig har denne samarbeidsformen bidratt til å kunne se Grønlandssatsingen i sammenheng med kommunes områdeløft på Tøyen og Grønland, områdesatsingen indre Oslo øst og øvrig tjenestetilbud i bydelen.

IMDi har lagt mye arbeid i å sikre god oppfølging og tett samarbeid i Grønlandssatsingen. Gjennom innspill til arbeidsgruppen, deltakelse i programstyremøter og rapporteringer til departementet, har IMDi bidratt til å fremme og ivareta målene i satsingen. IMDi erfarer at arbeidet med satsingen er organisatorisk krevende. Samtidig erfarer vi, etter å ha jobbet med innsatsen på Grønland, at innlemming av kriminalitetsforebygging i områderettede innsatser gir viktige perspektiver – og har vist hvor kompleks og sektorovergripende forebyggingsarbeidet er.

Oslo sør-satsingen (2018–2026)

Staten og Oslo kommune har hatt avtale om områderettet innsats i Oslo sør siden 2008. Avtale for en ny niårs periode (2018–2026) bygger videre på innsatsen som er gjort tidligere. Dette innebærer forpliktende samarbeid for å bedre oppvekst- og levekårene i Bydel Søndre Nordstrand. IMDi forvaltet i 2018 460 000 kroner til frivillig aktivitet i bydelen. Målet med tilskuddet er å skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunnet på tvers av ulike grupper i befolkningen. I 2018 har IMDi bidratt til å trekke ut relevante erfaringer fra områdesattinger i innspill til ny programbeskrivelse for perioden 2018–2026. På bakgrunn av IMDis erfaringer og innspill erfarer vi at den nye innretningen for områdesatsing i Oslo har fått en enda tydeligere levekårs- og forebyggingsprofil.

Tolking i offentlig sektor

God kommunikasjon er en forutsetning for gode offentlige tjenester. I møter mellom det offentlige og personer med utilstrekkelige norskkunnskaper bør det derfor brukes kvalifisert tolk for å sikre likeverdige tjenester til hele befolkningen. Tolking er et yrke som i tillegg til gode språkferdigheter krever spesialisert kompetanse på høyt nivå.

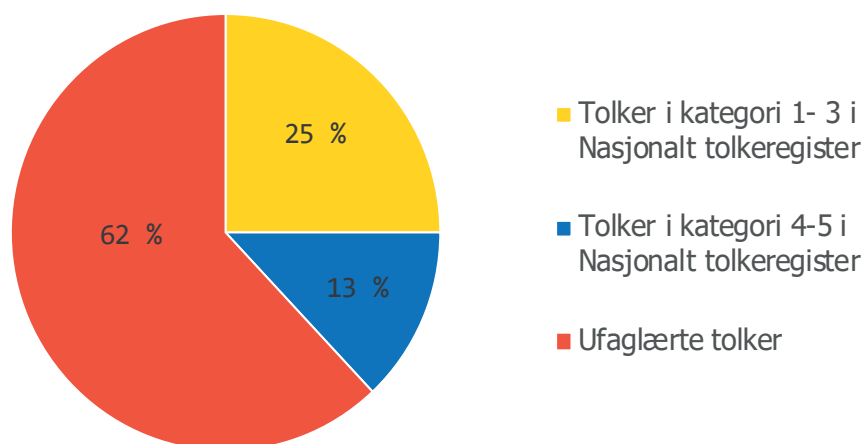
IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor og skal bidra til at offentlig sektor har god tilgang på kvalifiserte tolker. IMDi eier og drifter Nasjonalt tolkeregister og jobber for tiden med utvikling av et nytt Nasjonalt tolkeregister (se Kap. 4). Det er et mål at tolkene som brukes i offentlig sektor skal være oppført i tolkeregisteret, og at offentlig sektor skal prioritere å bruke de høyest kvalifiserte tolkene.

Ufaglærte tolker dominerer tolking i offentlig sektor

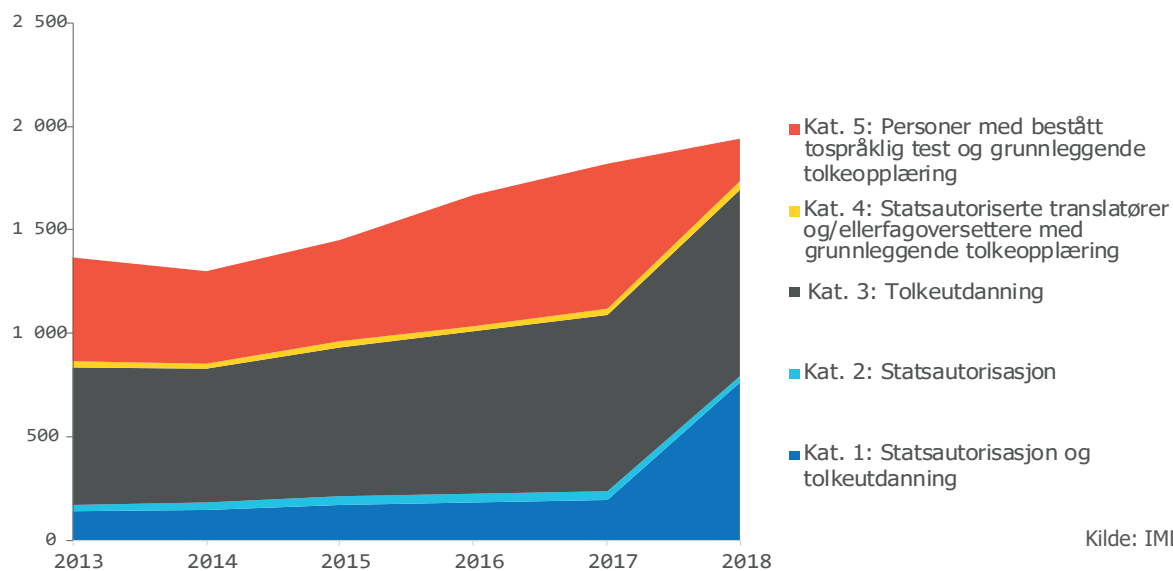
I 2017 ble det utført 746 000 tolkeoppdrag i offentlig sektor, til en verdi av 829 mill. kroner. Hele 62 prosent av tolkeoppdragene ble utført av tolker uten

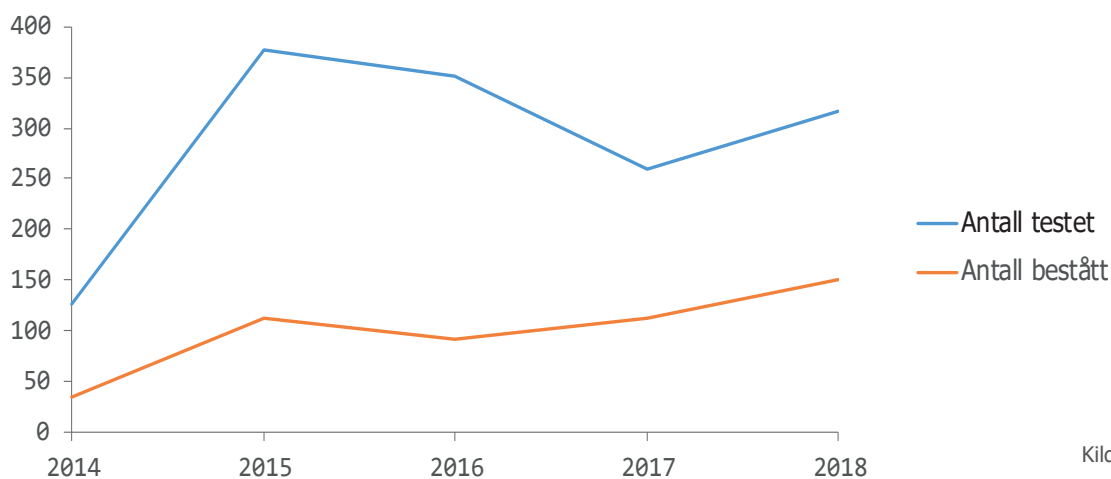
Det er et mål at tolkene som brukes i offentlig sektor skal være oppført i tolkeregisteret, og at offentlig sektor prioriterer de høyest kvalifiserte tolkene.

Figur 3-3-1: Tolkeoppdrag levert med kvalifisert og ufaglært tolk. Prosent. 2017.

Kilde: IMDi

Figur 3-3-2: Tolker i Nasjonalt tolkeregister, etter kvalifikasjoner. Absolutte tall. 2013–2018.

Kilde: IMDi

Figur 3-3-3: Kandidater som har tatt og bestått ToSPoT/Tospråktesten. Absolutte tall. 2014–2018.

Kilde: IMDi

dokumenterte kvalifikasjoner i Nasjonalt tolkeregister. Dette truer rettsikkerheten og undergraver tolkeyrkets status.

For å øke kunnskapen om tolkeoppdrag som utføres i offentlig sektor, gjennomfører IMDi årlige kartlegginger blant tolkeformidlere og statlige etater med egne tolkeregistre. Hensikten er å kartlegge andelen oppdrag gjennomført med kvalifisert tolk, de mest etterspurte språkene og i hvilke språk det er størst mangel på kvalifiserte tolker. Data om etterspurte språk er sentralt for OsloMet for valg av språk til kvalifiseringstilbudene. For at IMDi skulle få tilgang til datagrunnlag, ble undersøkelsen for 2017 utviklet og gjennomført i samarbeid med NHO Service og Handel som organiserer private tolkeformidlere. IMDi vil fortsette å videreutvikle undersøkelsen og vurdere hvilken metode som bør benyttes for å sikre god datakvalitet.

Funn fra undersøkelsen viser at bruken av kvalifisert tolk har økt fra 30 prosent i 2016 til 38 prosent i 2017. Andelen tolkeoppdrag utført med kvalifisert tolk var høyest hos statlige etater som har eget tolkeregister, på hele 98 prosent. Hos kommunale tolkeformidlere var andelen på 56 prosent og hos private på bare 23 prosent. Private tolkeformidlere leverer tre av fire tolkeoppdrag til offentlig sektor.

Undersøkelsen er oppsummert i rapporten *Behovet for tolk i 2017*¹⁹.

Av undersøkelsen går det videre fram at 80 prosent av alle tolkeoppdrag i offentlig sektor ble utført på kun ti språk hvorav arabisk var det desidert største. Resterende 20 prosent av tolkeoppdragene ble utført på over 100 andre språk. Det er ikke vesentlige endringer i språketerspørselen siden 2016. Størstedelen av språkbehovet innen tolking i offentlig sektor er således stabilt, og kan planlegges for. Språkbehovet kan endres i takt med hvilke grupper som bosetter seg i landet. God utnyttelse av språkkartlegging av innvandrergupper er derfor et godt verktøy for videre planlegging av språkbehov.

Kvalifisering av tolker

Per 31.12.2018 er 1 941 tolker oppført i Nasjonalt tolkeregister i 67 språk. For å bli oppført i de høyeste kvalifikasjonskategoriene i dagens register (1–3) må man ha enten tolkeutdanning eller statsautorisasjon. Rekruttering til registerets laveste kategorier skjer gjennom testing (Tospråktesten) og kursing (TAO – tolkens ansvarsområde). 59 prosent av tolkene i Nasjonalt tolkeregister har enten statsautorisasjon og/eller tolkeutdanning.

All kvalifisering av tolker, herunder autorisering, utdanning, testing og kurs, er fra 2018 samlet hos OsloMet. OsloMet er dermed inngangsporten for alle som ønsker å bli oppført i Nasjonalt tolkeregister. IMDi gir midler til OsloMet for drift og utvikling av statsautorisasjon i tolking, Tospråktesten og kurs i tolkens ansvarsområde, og samarbeider med OsloMet om hvilke språk det er aktuelt å yte kvalifiseringstilbud på. Innenfor dagens rammer er det imidlertid en utfordring å imøtekomme samfunnets behov for kvalifisering av tolker innen ytterligere språk enn de 67 som finnes i dagens register. For å øke utdanningskapasiteten ytterligere og imøtekomme regional etterspørsel etter kvalifiserte tolker, mener IMDi en løsning kan være å etablere utdanningstilbud ved andre læresteder i landet. IMDi ønsker å øke antallet tolker som er oppført i Nasjonalt tolkeregister, og at flere tolker skal kvalifisere seg oppover i registerets kategorier.

80 %

av tolkeoppdragene er på 10 språk: arabisk, tigrinja, somali, polsk, dari, persisk, sorani, nordkurdisk (badini og kurmanji), pashto, urdu og panjabi.

1 941
tolker i 67 språk.

¹⁹ IMDi 2018: *Behovet for tolk i 2017*. Rapport fra IMDi og NHO Service og Handel.

I 2017 overtok OsloMet ansvaret for driften av Tospråktesten, og i 2018 overtok de ansvaret for kurs i tolkens ansvarsområde (TAO). Ved at alle kvalifiseringstilbud er samlet ved OsloMet har man lagt grunnlag for et mer effektivt og forutsigbart kvalifiseringsløp. I 2018 er bl.a. Tospråktesten og opptaksprøve til grunn- og bachelorutdanning blitt samkjørt. Strykprosenten på Tospråktesten har gått ned sammenlignet med ToSPoT. Dette tyder på at innføring av egenandel og krav til dokumenterte norskferdigheter har ønsket effekt: bedre egnede kandidater. Ansvarsoverføringen har også bidratt til å styrke fagmiljøet innen tolking ved OsloMet, og til mer rendyrkede og tydeligere roller for både IMDi og OsloMet. En ekstern evaluering som IMDi har gjennomført bekrefter at formålet med den nye ordningen er innfridd.

Kvalifisering av tolker i 2018:

- 54 nye tolker er utdannet i arabisk, nordsamisk, polsk, portugisisk, rumensk, sørsamisk, tyrkisk og urdu.
- 11 personer fikk bevilling som statsautorisert tolk i språkene pashto, russisk, spansk, tyrkisk og urdu.
- Totalt finnes det 295 statsautoriserte tolker i 29 språk. 84 prosent av disse er registrert i Nasjonalt tolkeregister.
- 85 studenter ble tatt opp på bachelorstudiet i 4 språk (arabisk, polsk, portugisisk, tyrkisk)
- 317 personer tok Tospråktesten i 13 språk (aserbajdsjansk, engelsk, hindi, mandarin, nordkurdisk, oromo, persisk, russisk, tamil, thai, tigré, tigrinja, vietnamesisk). 151 (48 prosent) av disse besto testen.
- Det ble avholdt 4 TAO-kurs for til sammen 71 personer.

Det er avgjørende for kvaliteten på tolkingen i offentlig sektor at tolker som benyttes er høyt kvalifiserte, det vil si at de har tolkeutdanning og/eller statsautorisasjon. For å imøtekomme dette ble et bachelorstudium i tolking opprettet ved OsloMet i 2017, og i 2018 har IMDi og OsloMet sammen utarbeidet kvalifikasjonskategorier for Nytt nasjonalt tolkeregister som lanseres i 2020. De nye kategoriene gjenspeiler dagens kvalifiseringssystem for tolker, og skal bidra til å motivere tolker til å heve sin tolkefaglige kompetanse og klatre oppover i registeret.

Kapasiteten til kvalifiserte tolker må utnyttes bedre

I tillegg til at flere tolker kvalifiseres og at nye språk kommer inn i registeret, må kapasiteten til eksisterende tolker utnyttes bedre. Mange tolkebrukere og -formidlere opplever at det er vanskelig å få tak i kvalifisert tolk. Samtidig går det fram av en kartlegging²⁰ IMDi utførte i 2018 blant tolker oppført i Nasjonalt tolkeregister, at kun 1 av 10 kvalifiserte tolker jobber fulltid som tolk. 4 av 10 oppgir at de ønsker å gjøre det. Beregninger av disse funnene viser at bare litt over halvparten av kapasiteten til kvalifiserte tolker er utnyttet. Det er samfunnsøkonomisk ulønnsomt at det investeres i kvalifiserende tiltak når ressursene ikke benyttes av offentlige myndigheter.

I samme kartlegging oppgir tolkene at uforutsigbarhet og dårlige arbeidsbetingelser er hovedårsakene til at de takker nei til tolkeoppdrag og heller tar jobb innen andre yrker. For å redusere uønsket deltid blant tolkene og bidra til at flere kvalifiserte tolker skal bli værende i yrket, er det nødvendig at etterspørselen på tolketjenester organiseres bedre. Betingelser for tolkeoppdraget som varighet, geografi og lønn spiller en viktig rolle.

²⁰ IMDi, 2018: *Hvor mye jobber kvalifiserte tolker? En undersøkelse blant tolker i Nasjonalt tolkeregister.*

Rapporten *Behov for tolk i 2017* viser at halvparten av tolkeoppdragene ble bestilt mindre enn to døgn i forveien. 6 av 10 oppdrag foregår mellom kl. 10–14 på hverdager. 7 av 10 oppdrag har en varighet på en time eller kortere. Offentlige myndigheters tilgang på kvalifiserte tolker vil kunne påvirkes av hvor lang tid i forveien oppdraget bestilles, og når på dagen det skal gjennomføres.

Det er mye å hente på god organisering av arbeidstiden innen tolking i offentlig sektor. En utfordring er den høye andelen tolker som jobber deltid. Skal det bli attraktivt å arbeide med tolking, må sektoren organiseres på en bedre måte enn i dag. Oppdragsmengde og tidspunkt for tolkeoppdraget kan naturlig variere, men for å sikre bedre utnyttelse av eksisterende tolkeressurser og gi det offentlige god tilgang på kvalifiserte tolker, må tolkebrukere og formidlere av tolketjenester bli flinkere til å planlegge og organisere sin bruk av tolk. Da kan nye digitale bestillingsverktøy som beregner prognoser og behov, med fordel benyttes.

Anbudskonkurranser er en utfordring

IMDi trenger mer kunnskap om hvorfor andelen tolkeoppdrag utført av kvalifiserte tolker ikke er høyere. I rapporten *Behov for tolk 2017*, går det frem at private tolkeformidlere står for tre fjerdedeler av totalt 746 000 tolkeoppdrag. Private tolkeformidlere er dermed en betydelig aktør for at det offentlige skal få løst sitt behov for tolk. I undersøkelsen oppgir flere av de private tolkeformidlerne at rammevilkårene i anbudene i regi av kommunene gjør det ulønnsomt å levere kvalifiserte tolker. I anbudene blir prisen på tolketjenester presset ned, samtidig som det sjelden er oppfølging og kontroll med inngåtte kontrakter, herunder avdekking av brudd på kvalifikasjonskrav til tolkene. Det går også frem av undersøkelsen at tolkebrukere og innkjøpere av tolketjenester mangler kunnskap om bruk av tolk. I 2019 vil IMDi se nærmere på praksis rundt anbud og tolketjenester.

Brukerbevisstgjøring – nasjonal konferanse om tolking i barnevernet

Når kun 38 prosent av tolkeoppdragene i offentlig sektor utføres av kvalifiserte tolker, betyr det at tolkebrukeres opplevelser i stor grad bygger på erfaringer med bruk av ufaglærte tolker. Ofte nevnes manglende språkkunnskaper og uprofesjonell opptreden hos den som har påtatt seg rollen som tolk. Slike erfaringer bidrar til å svekke tilliten til tolking som profesjon. IMDi mener det er viktig at tolkebrukere blir gjort mer bevisste på at tolketjenester av god kvalitet er avgjørende for å sikre god informasjonsutveksling og kommunikasjon mellom offentlig ansatte og brukere.

For å øke bevisstheten om bruk av tolk og synliggjøre utfordringene knyttet til tolking i barnevernet, arrangerte IMDi, i samarbeid med Norsk tolkeforening og Bufdir, en nasjonal konferanse om bruk av tolk i barnevernet. I barnevernssaker er familier med innvandrerbakgrunn overrepresentert i statistikken. Flere av forskningsrapportene og prosjektene som ble presentert vurderte at kvaliteten på tolketjenestene barnevernet benytter seg av er for lav til at man når de målene som er satt for barnevernets innsats. Konferansen var fulltegnet, og den første delen ble i tillegg direktestrømmet til 2 800 seere over hele landet, og andre del til 1 500.

Både arrangører og deltakere var fornøyde med konferansen, men for å

oppnå større effekt og nå bredere ut enn til kun konferansedeltakere, vil IMDi ved fremtidige arrangementer jobbe for å forplikte medarrangørene til en mer systematisk oppfølging av tolkebruk i sitt virkeområde. Samtidig mener IMDi det vil være behov for en mer omfattende innsats for å fullt ut lykkes i bevisstgjøringsarbeidet. Innføring av en tolkelov er en anledning til en slik innsats, for eksempel gjennom informasjon- og opplysningskampanjer.

Bruk av skjermtolking og ny teknologi går for tregt

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har IMDi utredet alternative modeller for organisering av skjermtolking, med utgangspunkt i NOU 2014:8 *Talking i offentlig sektor*. Siden 2014 er det kommet nye løsninger og teknologi for skjermtolking, men satsing på skjermtolking er fortsatt kostnadskreven og har høy etableringsrisiko. Til tross for tolkeutvalgets visjoner om at andelen skjermtolkede oppdrag skulle øke til 5 prosent i løpet av ett år (2015) og videre til 50 prosent i 2023, var den faktiske andelen skjermtolkede oppdrag i 2017 fortsatt bare knapt 1 prosent. For å oppnå en vesentlig økning i denne andelen og få samfunnsøkonomiske gevinster av skjermtolking, mener IMDi det vil kreve en målrettet innsats, f.eks. ved at det etableres en overordnet infrastruktur for skjermtolking som de ulike sektorene kan knytte seg til. Det bør vurderes å opprette et nasjonalt utviklings- og kompetansesenter for skjermtolking i offentlig sektor slik det ble foreslått i NOU 2014:8 *Talking i offentlig sektor*.

I 2017 ble nesten halvparten (47 prosent) av tolkeoppdragene i offentlig sektor utført via telefon. Skjermtolking vil i fremtiden kunne ta andeler både fra markedet for telefontolking, oppmøtetolking og behov for tolk som i dag ikke blir dekket. I tillegg til kunnskap om skjermtolking, ser IMDi behov for økt kunnskap om utvikling og bruk av teknologi, bl.a. automatisering av oppdragsformidling, maskinoversettelse og kunstig intelligens, som kan effektivisere tolking i offentlig sektor.

Norge leder an internasjonalt

Når andre land setter fokus på tolking i offentlig sektor, er det ofte Norge de ser til. Norges gode systemer for kvalifisering og registrering av tolker, samt IMDis arbeid med brukerbevisstgjøring og kunnskapsinnhenting fra feltet, resulterte i 2018 i besøk fra både Danmark (Rigsrevisionen) og Sverige (Tolkeutvalget). IMDis kompetanse har også vært etterspurt av EU-kommisjonen i forbindelse med etablering av kommisjonens kunnskapscenter om tolking. Norges arbeid på tolkefeltet ble også presentert i Helsinki, på det nordiske seminaret for tolkeutdanning og testing, og i Nairobi på konferansen for det *Panafrikanske konsortium for tolking- og oversetterstudier* finansiert av FN og EU-kommisjonen.

Vurdering av IMDis rolle som nasjonal fagmyndighet

IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor, og har et pådriveransvar for at offentlig sektor skal bruke kvalifisert tolk ved behov for tolk. Samtidig er ansvaret for å øke bruken av kvalifisert tolk sektorovergripende. For å øke bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor, må bruk av tolk bli en integrert del av oppgaveløsningen i hver eneste sektor.

Denne tosidigheten – IMDis ansvar som fagmyndighet på én side, og sektorenes ansvar for å løse sine oppgaver på den andre siden – kan etter

Bruk av skjermtolking og bruk av ny teknologi går for tregt.

IMDis erfaringer føre til klarheter om hvor det endelige ansvaret ligger. NOU 2014:8 *Talking i offentlig sektor* trekker fram at bruk av tolk må være en integrert del av oppgaveløsingen i offentlig sektor, og at hver sektor må påta seg et eget ansvar for dette. Fem år etter NOUen er imidlertid bruk av ukvalifisert tolk stadig utstrakt. For å kunne spille en større og mer aktiv rolle i arbeidet for at sektorene skal integrere bruk av kvalifisert tolk i sine oppgaver, ser IMDi behov for å styrke sin rolle som fagmyndighet i form av et tydeligere og større mandat, og f.eks. en ny rolle som nasjonalt utviklings- og kompetansesenter for skjermtolking i offentlig sektor.

Det er i tillegg stort behov for en klarere regulering av tolkefeltet. Regelverket for når det foreligger en plikt til å bruke tolk er fragmentert, og krav til tolkens kvalifikasjoner er fraværende. IMDi rolle som fagmyndighet vil bli ytterligere styrket av en lovregulering av tolkefeltet. En tolkelov vil i tillegg bidra å øke bruken av kvalifisert tolk.

Tverretatlige strategier og samarbeid

Sammen med regionale og statlige aktører, bidrar IMDi med sin kompetanse og kunnskap også på følgende områder: 0–24-samarbeidet, Bolig for velferd, barnefattigdom, integrering, levekår, radikalisering og redusert tilbakefall til ny kriminalitet. Samarbeidet skal bidra til bedre samordnede statlige aktører overfor den enkelte kommune, mens IMDi oppnår at kommunene som deltar blir mer effektive og målrettet i sitt integreringsarbeidet. Det er mange slike samarbeid rundt omkring i landet.

0–24-samarbeidet

IMDi deltar i 0–24-samarbeidet (2015–2020) mellom Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne- ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet.

Formålet med samarbeidet er å legge til rette for at alle barn og unge gjennomfører videregående skole og deltar i samfunnslivet. Dette skal ivaretas ved å sikre hensiktsmessige statlige virkemidler og samordning av aktuelle tjenester på alle forvaltningsnivåer. Visjonen for programmet er at alle barn og unge skal få den støtten og hjelpen de har behov for slik at de kan mestre eget liv.

Effektmålene for programmet er:

- Det tverretatlige samarbeidet i kommunene om utsatte barn og unge og deres familier er styrket (målgruppe: kommuner og fylkeskommuner).
- Gjennomføringen i videregående opplæring er økt, som grunnlag for aktiv deltakelse i samfunnslivet og varig tilknytning til arbeidslivet (målgruppe: utsatte barn og unge og deres familier).

IMDi har deltatt i følgende arbeidsgrupper i 0–24-samarbeidet i 2018:

- Bedre koordinerte tjenester til familier med funksjonshemmede barn
- Kommunikasjonsgruppen
- Regelverk og samhandling (avsluttet 2018)
- Læreplasser for unge med svake norskferdigheter

IMDi samarbeider med mange aktører for å løse sektorovergripende utfordringer.

- Bedre samordnet kompetanseheving om negativ sosial kontroll (avsluttet 2018)
- Oppvektsindikatorer – statistikkprosjekt
- Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) påbegynt desember 2018

I oktober oversendte 0–24-samarbeidet sine anbefalinger om regelverk tilknyttet tverrsektoriell oppfølging av utsatte barn og unge til departementene. Arbeidsgruppen har gjennomgått og kartlagt hvordan gjeldende regelverk om roller, ansvar og samarbeid forstås og etterleves på tvers av sektorene som omfattes av 0–24-samarbeidet. På bakgrunn av kartleggingen har arbeidsgruppen anbefalt å vurdere nye fellesbestemmelser om samarbeid, enten i en egen lov eller forskrift eller i særlovgivningen.

Det er mange slike samarbeid rundt omkring i landet. Ett eksempel er Velferdsnettverket etablert i Trøndelag. Nettverket er et samarbeid om utsatte barn og unge 0–24 år. Tiltak som iverksettes skal føre til en varig endring av arbeidsmetodikk og prioritering av satsing på utsatte barn og unge i kommunene²¹.

Handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (2017–2020)

I juni 2016 lanserte regjeringen handlingsplanen *Trygghet, åpenhet, mangfold – handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (2017–2020)*.

IMDi har deltatt i møter i samarbeidsgruppen på direktoratsnivå, ledet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, for oppfølging og rapportering på tiltak i handlingsplanen. Skeiv verden har fått prosjektmidler fra IMDi over post 71 til prosjektet *Åpen og trygg*. Prosjektet retter seg mot lhbt-personer i ulike aldre gjennom tiltak som ungdomsgruppe, enkeltoppfølging av lhbt-personer og informasjonsarbeid på aktuelle arenaer. Skeiv verden har også fått midler til prosjektet *Skeiv Intro* (tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak over post 71). Prosjektet er et rettighetsbasert undervisningsopplegg som holdes for klasser på mottak, og som skal fremme kunnskap og gode holdninger knyttet til lhbt og lhbt-personer. Lhbt inngår som fast tema i fagene norsk, samfunnsfag og norsk kultur og norske verdier i introduksjonsordningen.

IMDi samarbeider med Skeiv Verden i arbeidet med bosetting av flyktninger etter behov. I de regionale innspillmøtene ble det drøftet hvordan man kan motvirke negative holdninger til minoriteter generelt og lhbt-personer spesielt. Hovedinnspillene var:

- Talspersoner og interesseorganisasjoner fra lhbt-miljøene må bli mer synlige.
- Ungdom trenger mer relevant informasjon.
- Tematikken må tas opp på arbeidsplasser.

IMDi har inngått et samarbeid med Skeiv Verden for utvikling av informasjonsmaterieill rettet mot ungdommer i IMDis nettportal om negativ sosial kontroll, Nora.

²¹ Fokusområdene i 2018 var: a) Sikre barn og unges medvirkning og barn og unges beste er et grunnleggende prinsipp i all tjenesteutøving. b) Bidra i å forebygge vold og overgrep mot barn og unge. c) Bidra til bedre tverrfaglig samhandling internt, aktørene i mellom og i kommunene.

Bolig for velferd (2014–2020)

IMDi har arbeidet for gjennomføring av strategien *Bolig for velferd* (2014–2020). IMDi har deltatt aktivt i redaksjonen for *Veiviseren*, i arbeidsgruppen og i styringsgruppen for *Bolig for velferd*. Nettressursen *veiviseren.no* anses som et viktig tiltak i den sammenheng.

IMDi har utarbeidet innhold som er relevant for kommunenes arbeid med bosetting av flyktninger. IMDi har bidratt til at *veiviseren.no* oppnår, og opprettholder, gevinstmålet om 1 500 brukere per uke gjennom aktivt å bidra til videreutvikling og formidling av relevant informasjon til ansatte i kommuner med ansvar for bosettingsarbeidet og for oppfølging av flyktninger. Dette har skjedd i samarbeid med Husbanken regionalt, fylkesmenn og fylkeskommunene. IMDi har også bidratt til innhold om boligplanlegging og til e-læringskurs rettet mot flyktninger og andre vanskeligstilte på boligmarkedet. Deltakelse i arbeidet for gjennomføring av strategien har gitt IMDi tilgang til relevant kunnskap om boligsosialt arbeid og mulighet for å ta opp felles boligsosiale utfordringer med de øvrige direktoratene

4

Styring og kontroll i virksomheten

4 Styring og kontroll i virksomheten

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets styring og kontroll skal sikre strategisk og operativ måloppnåelse ved løpende drift og gjennomføring av prosjekter. Direktoratet har god styring og kontroll på sin virksomhet. Totalt sett mener vi at styringen bidrar til god måloppnåelse (se nærmere omtale i leders beretning og i *Kap. 3 Årets aktiviteter og resultater*). Arbeidet med risikostyring, internkontroll, sikkerhet og beredskap og dokumentforvaltning er integrert i styringen av virksomheten. Direktoratet har fortsatt arbeidet med å forbedre styring av utviklingsprosjekter tråd med beste praksis på området.

IMDi system for styring og kontroll

Plan- og budsjettprosessen for direktoratet følger et fast årshjul som er tilpasset etatsstyringsprosessene fra Kunnskapsdepartementet. I budsjettnotatet legges det frem forslag til fordeling av årsbudsjettet som støtter oppunder det årlige tildelingsbrevet fra Kunnskapsdepartementet og prioriteringene i virksomhetsplanen for direktoratet. Mål, resultatkrav, budsjetter og fullmakter formaliseres i årlige oppdragsbrev og disponeringsskriv til avdelingene. Oppdragsbrev og disponeringsskriv er grunnlag for intern rapportering på måloppnåelse og budsjett. IMDi rapporterer til departementet i tråd med føringene i tildelingsbrevet.

Direktoratets internkontroll er definert som alt vi gjør for å sikre måloppnåelse innen følgende områder:

- målrettet og effektiv drift og styring av utviklingsprosjekter
- pålitelig rapportering av alle type data og resultater
- overholdelse av lover og regler
- sikring av eiendeler

Policydokument om prinsipper, rolle og ansvar for internkontroll er under utvikling. Det arbeides med en modenheitsvurdering som vil danne grunnlaget for videre prioriteringer i utviklingen av internkontrollen i direktoratet.

IMDi mener vi har dokumenterte føringer på alle vesentlige områder. Krav til saksbehandling i direktoratet er dokumentert i arbeidsstandarder og rutiner, og avdelingene har dokumenterte arbeidsprosesser. Det arbeides kontinuerlig med forbedring av arbeidsprosesser.

Risikostyring i direktoratet skal bidra til at vi identifiserer, vurderer, håndterer og kommuniserer forhold som kan inntreffe og påvirke vår måloppnåelse negativt. Avdelingene har ansvar for å vurdere og håndtere risiko i egen enhet og for å etterleve gjeldene regelverk. Ansvar for å utarbeide en mer overordnet risikovurdering ligger i direktørens stab, mens ansvaret for å iverksette de identifiserte risikoreducerende tiltakene ligger i de ulike avdelingene. Det overordnede risikokartet oppdateres halvårlig ved at ledergruppen gjør en vurdering av om risikobildet har endret seg, effekten

IMDi arbeider kontinuerlig med utvikling av styring- og kontrollsystemene i virksomheten.

av tiltakene iverksatt, behov for eventuelt nye tiltak og forsterking av eksisterende tiltak. Ledergruppen vurderte de mest kritiske risikoene for IMDi i 2018 til å være risiko for dårlig kvalitet i kommunenes introduksjonsprogram, risiko for at våre digitale systemer ikke har god nok kvalitet og risiko for at vi ikke klarer å rekruttere eller beholde kritisk kompetanse (især grunnet regionreformen og overføring av oppgaver til fylkeskommunen). Det er satt i gang og planlagt flere tiltak for å håndtere disse risikoene.

System for internkontroll av tilskuddsforvaltningen

Internkontrollsystem for tilskuddsforvaltning skal bidra til en effektiv og hensiktsmessig oppfølging av tilskuddsordninger gjennom å

- tydeliggjøre ansvar, myndighet og roller for IMDis tilskuddsforvaltning
- være en veiledning i forvaltning av IMDis tilskuddsordninger. Internkontrollsystemet inneholder informasjon om statlige lover og regler for tilskuddsforvaltning, og kriterier og retningslinjer for den enkelte tilskuddsordning.
- gi felles retningslinjer for dokumentasjon, og således gjøre informasjon og vurderinger lett tilgjengelig og etterprøvbart for interne og eksterne interessenter.
- sikre felles rutiner for saksbehandling, kontroll og oppfølging for de ulike tilskuddsordningene der dette er relevant.
- sikre at saksbehandlingen gjøres etter gjeldende regelverk.
- være et verktøy for kvalitetssikring av tilskuddsordningene i IMDi, og slik bidra til at samfunns mål nås.

IMDis system for internkontroll for tilskuddsforvaltning består bl.a. av følgende skriftlige dokumenter:

Intern økonomiinstruks

Tilskuddsforvaltningen i IMDi er delt mellom flere avdelinger. IMDis interne økonomiinstruks (fastsatt av IMDis direktør den 19.12.2017 i medhold av reglementet for økonomistyring i staten § 3, 3. ledd) beskriver oppgaver og ansvar for bl.a. tilskuddsforvaltningen i IMDi herunder internkontroll.

Rundskriv

Basert på departements godkjente regelverk for tilskuddsordningene utarbeides rundskriv som benyttes i intern saksbehandling. Rundskrivene kunngjøres også på IMDis hjemmesider slik at potensielle søkere og allmenheten blir kjent med bl.a. annet formål, innretning, søknadsfrister m.m.

Generelle retningslinjer for tilskuddsforvaltning

IMDi har utarbeidet generelle retningslinjer for tilskuddsforvaltning hvor det fremkommer overordnede prinsipper og føringer, herunder roller og ansvar samt generelle rutiner for tilskuddsforvaltning i IMDi.

Rutinebeskrivelser

IMDi har rutinebeskrivelser knyttet til de fleste av tilskuddsordningene. Rutinebeskrivelsene gir en detaljert beskrivelse av hvordan oppgaver knyttet til den enkelte tilskuddsordning skal gjennomføres. For de ordningene hvor det ikke er utarbeidet rutinebeskrivelser gjelder føringene om tilskuddsforvaltning i de generelle retningslinjene.

Internkontrollsystemet for tilskuddsforvaltningen skal bidra til effektiv og hensiktsmessig tilskuddsforvaltning.

Disponeringsskriv og oversikt over budsjettfullmakter

IMDi utarbeider disponeringsskriv hvor ansvar og budsjett for ulike tilskuddsordninger er plassert. Som vedlegg til disponeringsskrivene utarbeides oversikt over budsjettfullmakter. Disponeringsskrivet og budsjettfullmaktene revideres etter behov. I disponeringsskrivene fremkommer en beskrivelse av hvilket ansvar den enkelte leder med budsjettfullmakt har ved disponering av budsjettmidler. Det gis også en beskrivelse av attestantenes ansvar og roller.

Risikovurderinger

IMDi gjennomførte systematiske risikovurderinger av tilskuddsordningene under post 71 i 2018. I 2018 utviklet IMDi en digital løsning for søknadsbaserte tilskudd, dvs. for forvaltning av tilskuddsordningene under budsjettpostene post 62 og 71. Dette systemet vil i tillegg til å effektivisere deler av IMDis tilskuddsforvaltning bidra til å redusere risikoen i både søknads-, behandlings- og rapporteringsprosessene. Systemet er bygget og skal forvaltes gjennom automatiserte kontroller av opplysninger. Gjennom en enhetlig forvaltningsmodell reduserer også risikoen for ulik praksis og skjønsmessig tildeling.

Saker fra Riksrevisjonen

Riksrevisjonen gjennomførte en etterlevelserevisjon av IMDis forvaltning av tilskudd til innvandrorganisasjoner og annen frivillig virksomhet for 2016. Rapporten ble ferdigstilt i mai 2017. På grunnlag av de svakhetene revisjonen viste, anbefalte Riksrevisjonen at IMDi skulle vurdere følgende tiltak:

- Sikre at det etableres prosesser som sikrer bedre dokumentasjon av de kontroller og vurderinger som skal foretas.
- Sikre at det ut fra risiko og vesentlighet gjennomføres kontroller for å sikre at tilskuddene blir benyttet i tråd med forutsetningene.
- Sikre at kommunene forvalter tilskuddsordningen i tråd med de forutsetninger som er satt.
- Sikre at tilskudds-/avslagsbrevene er ensartet og inneholder korrekt informasjon.

Under følger en nærmere redegjørelse for IMDis oppfølging av Riksrevisjonens anbefalinger.

Bedre dokumentasjon av de kontroller og vurderinger som skal foretas

IMDis dokumentasjon av kontrollene og vurderinger i forbindelse med tilskuddsforvaltninger skjer i hovedsak i to faser: I forbindelse med behandling av søknader og i forbindelse med kontroll av rapporteringer fra tilskuddsmottakere.

IMDi har utarbeidet et vurderingsskjema for å vurdere innkomne søknader for post 71 for 2018. Dette skjemaet er blitt brukt til å registrere vurderinger av informasjon i søknadene opp mot kriteriene i rundskrivene for 2018. Hver søknad har blitt vurdert/kontrollert mot inngangskriterier og vurderingskriterier. Vurderingene er arkivert som dokumentasjonen for vurderinger og kontroller.

Gjennomføre kontroller ut fra risiko og vesentlighet for å sikre at tilskuddene blir benyttet i tråd med forutsetningene

I forbindelse med rapporteringer for utbetaling av tilskudd for 2017 utarbeidet IMDi et kontrollskjema per tilskuddsordning for å foreta formaliakontroll

av innkomne rapporter fra tilskuddsmottakere for post 71. Kontrollene er gjennomført og arkivert.

IMDi igangsatte systematiske risikovurderinger av tilskuddsordningene under post 71 høsten 2018. Det er også gjennomført kontroll av rapporteringer for utbetalte tilskudd for 2017 og 2018.

IMDis nye digitale løsning for søknadsbasert tilskudd skal bidra til å redusere risiko knyttet til forvaltning av både tilskuddsordninger under post 71 og post 62, jf. nærmere beskrivelse nedenfor. Rapportering på bruken av tilskuddene vil også skje gjennom dette systemet. IMDi legger opp til en rutine der rapportskjemaet skal bygge på det som er sendt inn av mottaker i forbindelse med aksept av vilkårene i tilskuddsbrevet. På den måten vil innhold i rapporteringskjema samsvare med krav i tilskuddsbrevet.

Under utviklingen av dette systemet har Riksrevisjonens rapport blitt diskutert og flere punkter i rapporten har vært brukt som grunnlag for valg av løsninger. Systemet vil gi IMDi bedre muligheter til å utarbeide og sammenstille dokumentasjon i forbindelse med tilskuddsforvaltningen. Det støtter også opp under likebehandling av søkere, og forenkler rapportering og oppfølging.

Sikre at kommunene forvalter tilskuddsordningen i tråd med de forutsetningene som er satt

På oppdrag fra IMDi forvalter kommunene tilskuddsmidler fra IMDi. Riksrevisjonen viste til at IMDi ikke er kjent med hvilke kontroller kommunene gjennomfører mot tilskuddsmottakerne.

I tildeling for 2017 ba IMDi derfor kommunene om å rapportere særskilt på kontrolltiltak som var gjennomført for tilskuddene. Kommunene rapporterte at de følger opp tilskuddene gjennom sin ordinære revisjon. Rapporteringskravet er også blitt videreført i 2018.

Sikre at tilskudds- og avslagsbrev er ensartet og inneholder korrekt informasjon

Riksrevisjonens viste til at mangler informasjon om rett til innsyn i IMDis tilskudds- og avslagsbrev. Et annet funn var manglende begrunnelse for vedtak ved avslag og begrunnelse når tilskuddet er mindre enn beløpet det er søkt om (delvis avslag). IMDi har utarbeidet og tatt i bruk nye maler for tilskudds- og avslagsbrev hvor informasjonen om innsynsrett er innarbeidet

Sikre at tildeling og utbetaling av tilskuddsmidler skjer tidlig på året

Riksrevisjonen viste til at tildeling og utbetaling av tilskuddsmidler skjer sent i året, noe som medfører risiko for at tilskuddsmottakerne ikke får tid til å gjennomføre planlagte aktiviteter i løpet av budsjettåret, og at midlene derfor ikke blir benyttet i tråd med forutsetningene.

IMDi har som målsetting å lyse ut ordningene, tildele og utbetale midlene så tidlig som mulig, men er avhengig av vedtak i statsbudsjettet, og at retningslinjene for tilskuddsordningene blir godkjent av departementet før vi kan foreta tildeling og utbetaling av tilskuddsmidlene.

Det har skjedd en bedring av tildelings- og utbetalingstidspunktene i perioden

Nye digitale løsninger skal bidra til å redusere risiko knyttet til tilskuddsforvaltningen.

2016–2018. Første terminutbetaling i 2018 ble gjennomført mye tidligere enn i 2017 og 2016 på grunn av bedre samordning av saksbehandlingen.

Samfunnssikkerhet og beredskap

I 2018 hadde IMDi planlagt å gjennomføre en øvelse knyttet til samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Øvelsen var planlagt gjennomført i slutten av november.

I uke 40 inntraff imidlertid en digital hendelse som gjorde at IMDi måtte ta i bruk planverket for krisehåndtering og sette krisestab. I etterkant av hendelsen ble det besluttet at dette hadde vært en god øvelse, med læringspunkter innen rolleforståelse og dokumentasjonskrav som må innarbeides i planverket. IMDis beredskapsgruppe var sentral i håndteringen av hendelsen, og la planverket for krisehåndtering til grunn i sitt arbeid.

Hendelsen var en A-feil i vårt produksjonsmiljø, IMDinett (NIR og bosetting), hvor det så ut som om personer med skjermingsstatus ble eksponert. Omfang og konsekvens av feilen var uklart i starten, men ble umiddelbart meldt til Datatilsynet av personvernombudet. Feilretting ble prioritert og eksponeringen stanset. I denne situasjonen ble det besluttet å sette krisestab for raskt å kunne samle de rette personene som kunne arbeide med hendelsen. Krisestab ble avsluttet 15. oktober, og Datatilsynet lukket saken uten merknader 22. november.

Hendelsen ga god læring på beredskapsområdet. Erfaringene fra hendelsen, samt en gjennomgang av planverket med Nasjonalt utdanningscenter for samfunnssikkerhet og beredskap (NUSB) samme høst, har avdekket behov for noe omarbeiding av planverket på sikkerhets- og beredskapsområdet. Nødvendige endringer i planverket blir innført i 2019.

Regjeringens fellesføringer for 2018

Under rapporteres om IMDis arbeid med regjeringens to fellesføringer for 2018.

Motvirke arbeidslivskriminalitet ved offentlige innkjøp

IMDi gjennomfører anskaffelser på flere områder. De største anskaffelsene er innenfor IKT, FoU og bygningers drift som f. eks. kantinetjenester, vakthold, renhold og renovasjon. Det er innenfor bygningers drift IMDi må rette fokus da det er på dette området det er størst sannsynlighet for at det kan forekomme arbeidslivskriminalitet.

På bygningers drift har IMDi avtaler inngått for flere år, samt noen anskaffelser i 2018. Ved anskaffelse av nye kontrakter legges statens standardavtaler til grunn. I konkurransegjennomføring er det blitt eksplisitt opplyst om at det i kontraktene vil bli stilt krav til lønns- og arbeidsvilkår. Vi tydeliggjør dette kravet ytterligere i revidering av anskaffelsesstrategi for IMDi i 2019, for alle anskaffelsesområder.

I 2018 ble det inngått en ny avtale med kantineleverandør. Avtalen ble inngått med bruk av statens standardavtaler, hvor det fremgår at lønns- og arbeidsvilkår vil være viktig i videre kontraktsoppfølging.

I uke 40 inntraff en digital hendelse som gjorde at IMDi tok i bruk planverk for krisehåndtering og satte krisestab.

Motvirke arbeidslivskriminalitet ved offentlige innkjøp.

I oppfølgingen av videreførte avtaler har IMDi lagt opp til at det gjennomføres møter med tjenesteleverandør for å undersøke om de ansatte har de lønns- og arbeidsvilkårene som de har krav på etter den allmenngjorte tariffavtalen. I 2018 ble det gjennomført et møte med selskapet som leverer rengjøringstjenester hvor lønns- og arbeidsvilkår for den stedlige renholderen ble gjennomgått. Det ble ikke avdekket uregelmessigheter.

Inkluderingsdugnaden og målet om at minst 5 prosent av de nyansatte i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en

IMDi har gjennomført 15 rekrutteringsprosesser med totalt 25 nytilsetninger i perioden 01.07.–31.12.2018. Til disse stillingene har vi mottatt seks søknader fra fem personer som gjennom søkeportalen har markert at de har redusert funksjonsevne og således er i målgruppen for inkluderingsdugnaden. IMDi følger kvalifikasjonsprinsippet og av de aktuelle søkerne er det ingen som har blitt funnet kvalifisert ut fra utlyste krav til stillingene.

IMDi lyser ut alle stillinger på imdi.no, nav.no og finn.no. Fra desember 2018 ble stillinger også publisert på inkludi.no og jobbforalle.no. Alle utlysninger inneholder oppfordring til personer i målgruppen om å søke på ledige stillinger i IMDi.

IMDi har ikke lyktes med å nå målene for inkluderingsdugnaden i 2018, og vil arbeide videre med å tilpasse arbeidsformer og rutiner i 2019.

Andre forhold departementet har bedt IMDi om å rapportere særskilt på

IMDis digitaliseringsarbeid

Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester er sentralt i utviklingen av brukervennlige tjenester og effektivisering av arbeidet. IMDi har siden 2013 utviklet nye og bedre digitale løsninger for effektiv og sikker forvaltning. Løsningene støtter opp under IMDis arbeid på områder som bosetting, kvalifisering (introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunns-kunnskap), tolk, tilskuddsforvaltning og digital informasjonsformidling. IMDis brukere står sentralt i utformingen av våre digitale tjenester. Dette omfatter blant annet involvering av brukerne ved spesifisering av behov og krav til nye tjenester, involvering i testing, god opplæring, samt aktiv tilstedeværelse når brukerne har behov for veiledning og hjelp.

For at brukerne skal oppleve helhetlige og sammenhengende tjenester, er det påbegynt et samarbeid med virksomhetene i kunnskapssektoren. IMDi deltar i departementets arbeidsgruppe «tjenestekjeder: flyt og deling av data». Arbeidsgruppen vurderer hvilke tjenester som kan ses i sammenheng med andre virksomheters tjenester, og om tjenestene egner seg for utvikling av tjenestekjeder.

De nye og forbedrede digitale løsningene skal gi en mer brukervennlig, effektiv og sikker forvaltning i IMDi og for andre aktører i integreringsarbeidet. Dette vil gi effektiviseringsgevinster, både på kort og lang sikt.

5%

av nyansatte i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en.

Utover lansering av nye løsninger, gjennomførte forbedringer og planlegging av nye prosjekter, har IMDi i 2018 arbeidet videre med tiltak for å sikre god oppfølging og strategisk styring av digitale prosjekter. Rutiner og arbeidsprosesser tilknyttet portefølje- og prosjektstyring er implementert og videreutvikles løpende. I 2018 er det etablert forum for innføring og prosjektledelse. Målet er å skape arenaer for erfaringsdeling, kompetanseheving og samskaping for interne og eksterne ressurser som jobber med utviklingsprosjekter. Hensikten er å stegvis standardisere og implementere IMDis prosjektstyringsmodell, for å sikre at prosjektene gjennomføres innenfor tid, kost og kvalitet.

IMDis digitaliseringsprogram

IMDis pågående digitaliseringsprogram (IMDig) ble igangsatt i 2013 for å utvikle nye IKT-løsninger i hele kjeden: Fra en flyktning har kommet inn på et mottak eller en overføringsflyktning er vurdert til intervju på kommisjon, fått oppholdstillatelse, er søkt ut og bosatt i en kommune, til full deltakelse i samfunnet. Gode digitale løsninger vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag for målstyring, i større grad sikre en mer enhetlig behandling av kommuner og flyktninger, et mer effektivt system for brukerne og bedre resultater i integreringsarbeidet. Asylsituasjonen og bosettingsbehovet endrer seg fra år til år, og det er viktig å ha effektive og sikre IKT-løsninger, som bidrar til effektivisering av bosettingsarbeidet og som gjør det enklere å følge utviklingen i tiltak og resultater.

I 2018 er IMDi bedt om å ferdigstille selvregistreringsløsningen for kompetansekartlegging, videreutvikle saksbehandlingsløsningen for bosetting (lansert våren 2017) og fortsette utviklingen av et nytt nasjonalt tolkeregister, samt overføringstjenesten mellom Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) og kommunale fagsystemer. Videre er IMDi særskilt bedt om å sikre at direktoratet i løpet av 2018 kan levere statistikk fra NIR i tråd med styringsparameter og statistikkvedlegg.

IMDi har i 2018 rapportert månedlig til departementet på det digitale utviklingsarbeidet i direktoratet. Hvert kvartal er det avgitt status på arbeidet med å kunne levere statistikk fra NIR i tråd med styringsparameter og statistikkvedlegg.

Selvregistreringsløsning for kompetansekartlegging

I juni 2018 lanserte IMDi en videreutviklet versjon av selvregistreringsløsning for kompetansekartlegging, integrert med IMDis saksbehandlingsløsning for bosetting (IMDinett Bosetting). All informasjon flyktningen oppgir om kompetanse (språk, yrkeserfaring, utdanning, andre ferdigheter og interesser) blir nå automatisk overført og lagret i IMDinett Bosetting¹. Kommunene får dermed utvidet informasjon om kompetansen til flyktingene som fordeles eller søkes ut til dem. I løsningen kan man foreta søk på kompetanse tilknyttet enkeltpersoner, samt sammenstille rapporter/statistikk av kompetanse på gruppenivå. Integrasjon av selvregistreringsløsningen i IMDinett skal gi bedre og mer omfattende kompetansekartlegging, økt kunnskap om flyktingers medbrakte kompetanse, samt enklere tilgang til kompetanseinformasjon i bosettingsarbeidet. Se for øvrig *Kap. 3.1 Effektiv bosetting av flyktninger*.

¹ Dette i tillegg til informasjonen som kommer fra UDB og SESAM.

Videreutvikling av saksbehandlingsløsning for bosetting

Utover integrasjon av selvregistreringsløsningen i IMDinett, er bosettingsmodulen videreutviklet med funksjonalitet for å gi bedre kapasitetsutnyttelse i kommunene. I tillegg har IMDi startet arbeidet med å utvikle en ny og sikker løsning til bruk på kommisjonsreiser for uttak av overføringsflyktninger.

Kommunenes brukeratferd i ny saksbehandlingsløsning for bosetting, tydeliggjorde et behov for funksjonalitet som håndterer strukturert innmelding av kommunenes ledige kapasitet (i form av ledige boliger og plasser for bosetting). Den nye funksjonaliteten gir kommunene god oversikt over egen innmeldt kapasitet, samt oversikt over hvordan IMDi benytter den ledige kapasiteten. IMDi på sin side får god oversikt over kommunenes kapasitet og kan benytte seg av informasjonen i fordeling av flyktninger til kommunene. Ny funksjonalitet for innmelding og håndtering av ledig kapasitet hos kommunene skal understøtte de fire hovedgevinstene tilhørende saksbehandlingsløsningen IMDinett Bosetting². Spesielt skal den nye funksjonaliteten bidra til bedre styringsinformasjon og redusert ressursbruk. Innmeldinger på kapasitet kan nå oversendes i én kanal og blir samlet på ett sted. Kommunikasjonen med kommunene effektiviseres og IMDi får bedre oversikt over nødvendig kommuneinformasjon. Effekten av leveransen er økt kvalitet på IMDis arbeid med bosetting.

Ny løsning til bruk på kommisjonsreiser er under utvikling og vil lanseres i 2019. Løsningen inkluderer funksjonalitet for kartlegging av flyktninger og saksbehandlingen som følger etter endt kommisjonsreise. Løsningen skal tas i bruk utenfor Norges grenser, noe som fordrer særlig god innebygget informasjonssikkerhet. Vi vil kunne registrere kartleggingsinformasjon direkte inn i IMDinett Bosetting, slik at kommunene får kartleggingsinformasjon for overføringsflyktninger på lik linje med flyktninger bosatt fra mottak. Resultatet skal være økt effektivitet i forberedelsene og etterarbeidet tilknyttet kommisjon, samt at kommunene får kartleggingsinformasjonen kun gjennom IMDinett. Se for øvrig *Kap. 3.1 Effektiv bosetting av flyktninger*.

Utvikling av nytt Nasjonalt tolkeregister

I 2018 har IMDi begynt utviklingen av et nytt Nasjonalt tolkeregister³. Et brukervennlig og kvalitetssikret innsynsregister over kvalifiserte tolker i Norge skal lanseres våren 2020. Det nye registeret skal bli en integrert del av imdi.no, sammen med nye informasjonssider om tolking i offentlig sektor. De nye informasjonssidene ble lansert i juni 2018 (imdi.no/tolk) og er første steg i utfasingen av dagens tolkeportal⁴. Informasjonssidene har fått ny struktur og er utformet i tråd med brukerbehovet; hvilke oppgaver de kommer til nettsiden for å løse, samt hvordan brukerne leter seg frem til relevant informasjon. Gjennom brukertesting har IMDi fått nyttige tilbakemeldinger underveis i prosessen, samt bekreftelser på at sluttresultatet samsvarer med brukerbehovet. Samlet skal nye informasjonssider og nytt Nasjonalt tolkeregister øke kvaliteten på IMDis tjenester på tolkefeltet, samt bidra til økt bruk av kvalifisert tolk i offentlig sektor. For å kunne vurdere effekten av nytt Nasjonalt tolkeregister vil det i 2019 gjennomføres en nullpunktsmåling i form av en spørreundersøkelse blant tolkebrukere, tolkeformidlere og tolker.

² Fire hovedgevinster for IMDinett Bosetting: Bedre styringsinformasjon, redusert ressursbruk, likebehandling av flyktninger og kommuner, raskere bosetting.

³ Nasjonalt tolkeregister eies og driftes av IMDi. Registeret ble opprettet i 2005 og er IMDis viktigste tiltak for kvalitetssikring av tolker til offentlig sektor.

⁴ Dagens tolkeportal har bestått både av redaksjonelt innhold om tolkning i offentlig sektor (som nå er flyttet til imdi.no), samt selve tolkeregisteret.

⁵ Det antas at halvparten av kommunene utveksler data med NIR gjennom WS-tjenesten. Ettersom det er flest fagsystemer i de store kommunene, anslår IMDi at ca. 80 prosent av NIR-dataene utveksles via kommunale fagsystemer.

Spørreundersøkelsen vil måle både andel oppdrag levert med kvalifisert tolk, samt brukertilfredshet med IMDi tjenester på tolkefeltet.

Et nytt og mer brukertilpasset nasjonalt tolkeregister vil ha stor tverrsektoriell betydning. Betydelige nyttevirkinger er identifisert hos andre offentlige virksomheter som UDI, politiet, Oslo tingrett, Helse Sør-Øst RHF (regionalt helseforetak) og kommunale tolkeformidlere. Prosjektet har etablert et gevinsteierforum med representanter fra ovennevnte virksomheter, for å sikre god oppfølging og forankring av gevinstene underveis i prosjektførløpet.

Overføringstjeneste mellom NIR og kommunale fagsystemer (WS4)

IMDi har i 2018 startet utviklingen av en ny overføringstjeneste mellom NIR og kommunale fagsystemer⁵. Den nye overføringstjenesten skal bidra til at overføringen av informasjon mellom IMDi og kommuner skjer på en sikker, stabil og effektiv måte – uten feil.

Ny tjeneste skal produksjonsettes fra IMDi side i 1. kvartal 2019. For at tjenesten skal kunne tas i bruk må kommunene gjennomføre nødvendige tilpasninger i egne fagsystemer. IMDi har derfor et særskilt fokus på å involvere kommunene i utviklingen av ny tjeneste. Kravene til ny tjeneste er utformet i tråd med innspill fra kommuner og fagsystemleverandører, og den skriftlige dokumentasjonen for ny tjeneste gjøres åpent tilgjengelig for alle parter.

Ved å etablere en omforent og standardisert dataoverføringstjeneste skal IMDi oppnå forbedret datakvalitet i NIR, redusert ressursbruk i kommuner og i IMDi, samt bedre informasjonssikkerhet i forbindelse med økt kontroll for pålogging og bedre sporbarhet på overføring av opplysninger. For å kunne vurdere effekten av ny dataoverføringstjeneste gjennomføres nullpunktsmålning i 1. kvartal 2019. Målingene omfatter blant annet en spørreundersøkelse hos utvalgte kommuner om tilfredshet med eksisterende løsning, samt måling internt på antall suppothenvendelser tilknyttet eksisterende overføringstjeneste. Ytterligere vil det gjennomføres objektive målinger på overføringshastighet, antall feil, registreringshyppighet og registreringskvalitet ved eksisterende overføringstjeneste.

Søknadsbaserte tilskudd

I 2018 har IMDi innført en ny skybasert digital søknads- og saksbehandlingsløsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger⁶ finansiert over post 62 og 71. Tilskuddsordningene er sentrale for å kunne stimulere og styrke integreringsarbeidet i kommuner, fylkeskommuner og frivilligheten.

Ny løsning skal gi økt kvalitet på IMDi forvaltning av tilskuddsmidler, samt forbedre søknads- og rapporteringsprosessen for søkerne. Gjennom en digitalisert og mer automatisert arbeidsflyt vil tilskuddsøkere- og mottakere oppleve en mer brukervennlig løsning, hvor de enkelt får oversikt over utlysninger, egne søknader, muligheter for elektroniske meldinger med IMDi, samt krav til søknader og rapportering⁷. IMDi saksbehandlere vil finne all relevant saksinformasjon samlet på ett sted. Dette skal bidra til mer effektive arbeidsprosesser innen tilskuddsforvaltning, som blant annet gir økt kapasitet

⁶ I 2018 forvalter IMDi mer enn ti søknadsbaserte tilskuddsordninger, tilsvarende om lag 300 mill. kroner.

⁷ Regelverket for økonomistyring i staten (Regjeringen, 2015) stiller krav om effektiv bruk av statlige tilskuddsmidler, herunder oppfølging av tilskuddsmottakere, rapportering om måloppnåelse samt utvikling av ordningene.

til faglige vurderinger og utvikling av ordningene. For å dokumentere effekter av den nye løsningen ble det gjennomført nullpunktsmålinger våren 2017 og våren 2018. Målingene omfattet blant annet spørreundersøkelser om brukertilfredshet hos tilskuddsforvaltere og tilskuddssøkere, samt objektive målinger på antall papirutskrifter og postforsendelser i forbindelse med utbetaling av tilskudd.

Konseptutredning for digitalisering av tilskuddsordninger

I 2018 er det iverksatt en utredning tilknyttet digitalisering av integreringstilskudd, tilskudd for enslige mindreårige flyktninger, samt tilskudd for flyktninger med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker. Ny digital løsning skal erstatte dagens bruk av UDIs saksbehandlingsløsning. Målet er å utvikle en helhetlig og effektiv løsning for forvaltning av tilskudd, med stor grad av automatisert beregning og utbetaling. Gjennom slik automatisering skal vi blant annet sikre likebehandling av kommuner og den enkelte flyktning, samt redusere risiko for feil i saksbehandling. Valg av konsept for ny løsning vil bli tatt i 2019.

Statistikk fra NIR i tråd med styringsparameter og statistikkvedlegg

I tildelingsbrevet for 2018 punkt 3.3.1 ble IMDi særskilt bedt om å sikre at vi kan levere statistikk fra Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) i tråd med styringsparameter og statistikkvedlegg. Under følger en rapportering på arbeidet med feilretting og forbedringer i NIR for å oppnå dette.

Status : Det overordnede bildet fra 2015 og frem til i dag er at datakvaliteten i NIR blir stadig bedre. IMDi har jobbet løpende med feilretting og forbedring og kan nå levere data av god kvalitet på de fleste områdene vi rapporterer på til departementet.

Det er kun ett styringsparameter IMDi ikke kan levere tall på i 2018: Andel personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som oppfyller sin plikt innen fristen på tre år (SP6). Det er også to rapporteringskrav i statistikkvedlegget vi ikke kan rapportere på: Antall og andel som ble omfattet av rett og/eller plikt til opplæring i 2015 som hadde oppfylt sin plikt tre år senere, samt antall og andel personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som er i arbeid eller utdanning fire år etter at de kom inn i målgruppen.

Årsaken til utfordringene skyldes i stor grad mangelfulle data tilbake i tid på deltakelse i norskopplæring, dvs. i 2015 og deler av 2016. Årsaken til manglende data er sammensatt, men knyttes primært til problemer med overføring av data fra kommunale fagsystemer til NIR i denne perioden. Det er imidlertid uvisst i hvilket *omfang* mangelfulle data i 2015/2016 påvirker ovennevnte styringsparameter. Det kan også være flere årsaker til mangelfulle data. De største utfordringene frem til nå har vært knyttet til kategorivisning og kommunetilhørighet i Nasjonalt introduksjonsregister, dvs. at personer står oppført med periodevis feil kategori for rett og plikt til opplæring etter introduksjonsloven eller feil kommune⁸. Dette kan hindre kommunene i å registrere på personen, og påvirker også muligheten til å etterregistrere data tilbake i tid. Feil på disse områdene kan dermed påvirke datakvaliteten både tilbake i tid og fremover.

⁸ Med feil kategori menes det at kategorien er feilaktig lukket eller «ikke gjeldende» av ulike årsaker. Kommunen kan ikke registrere aktivitet i de periodene en person står med «ikke gjeldende»-kategori. Med feil kommune menes det at personen står oppført med en annen kommune enn den vedkommende bor i eller får oppfølging av. Kommunen får da ikke registrert aktivitet på vedkommende i de periodene personen står med feil kommunetilhørighet.

Når det gjelder rapporteringsåret 2019, forventes det at manglende data tilbake i tid vil påvirke tallene i mindre grad (i 2019 skal 2016-kohorten måles), ettersom problemene med overføring av data fra kommunenes fagsystem ble løst i løpet av 2016 og dermed bare gjaldt deler av året. Først i rapporteringsåret 2020 vil det være mulig å rapportere på gjennomføring i norskopplæring uten at manglende dataoverføringer fra kommunenes fagsystem i 2015 og 2016 vil kunne påvirke de endelige tallene.

Tiltak for å forbedre datakvaliteten: For at kommunene skulle kunne etterregistrere data som eventuelt manglet for 2015 og 2016, implementerte IMDi en særskilt løsning for innlesning av dataene høsten 2017. Løsningen hadde imidlertid ikke ønsket effekt. I 2018 har derfor IMDi prioritert feilretting og forbedring av datakvaliteten fremover, fremfor å gjøre ytterligere forsøk på innhenting av data tilbake i tid.

På grunn av utfordringsbildet beskrevet over har IMDi prioritert å jobbe med forbedring av adressehåndteringen i NIR, dvs. at personer skal fremkomme med riktig kommunetilhørighet i NIR. Det ble rundt årsskiftet 2017/2018 implementert nødvendige endringer i NIR for å håndtere kommune- og fylkessammenslåingen. Det ble videre implementert en omlegging av adressefunksjonaliteten våren 2018. Endringen innebærer at kommunenes tilgang til å registrere er betydelig bedret fra og med 1. januar 2018. Endringen sørger også for mer korrekte kommunerapporter i NIR, som kommunene bruker i sin oppfølging av ordningene under introduksjonsloven.

Det ble videre implementert en større endring i tilskuddsfunksjonaliteten i NIR. Endringen handlet om å tilrettelegge NIR ettersom det fra 1. januar 2018 stilles krav om at kommuner må registrere krav/søknad fremsatt eller vedtak om opplæring i norsk og samfunnskunnskap i NIR for å få utbetalt norsktilskudd. Omlegging av adressehåndteringen var en forutsetning for å kunne implementere tilskuddsendringen, ettersom riktig kommunetilhørighet er avgjørende for at norsktilskuddet utbetales til riktig kommune.

Høsten 2018 har IMDi jobbet med nødvendige endringer i NIR knyttet til to vedtatte lovendringer: Plikt til opplæring i norsk og norsk kultur og norske verdier for asylsøkere i mottak (ikrafttredelse 01.09.2018), samt utvidelse av målgruppene for introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap (barnefamilier og enslige mindreårige med begrenset oppholdstillatelse, ikrafttredelse 16. juli 2018). Endringer knyttet til pliktig opplæring for asylsøkere ble implementert i 2018, mens endringer knyttet til utvidet målgruppe for introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap vil ferdigstilles i begynnelsen av 2019. NIR og bosettingsmodulen i IMDinett er i tillegg tilrettelagt i henhold til ny praksis knyttet til overføringsflyktninger (visse grupper overføringsflyktninger må i en periode bo på mottak før bosetting).

Behovet for å prioritere ovennevnte lovendringer førte til at det planlagte arbeidet med forbedring av kategori-håndteringen i NIR måtte nedprioriteres i 2018. Dette arbeidet må derfor videreføres i 2019.

Tjenesteutsetting av IKT-tjenester

I 2018 er to IKT-tjenester tjenesteutsatt: søknads- og saksbehandlingsløsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger, samt en videreutviklet versjon av den skybaserte selvregistreringsløsningen for kompetansekartlegging av beboere i asylmottak. Under oppsummerer vi de vurderingene som er gjort med hensyn til risiko og sårbarhet for de tjenesteutsatte løsningene.

Søknads- og saksbehandlingsløsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger

Den nye søknads- og saksbehandlingsløsningen for søknadsbaserte tilskuddsordninger er en skytjeneste (Saas) som ble anskaffet og implementert i 2018. Prosjektet har i samarbeid med IMDi's personvernombud gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse. Informasjonssikkerhet og personvern er vurdert på områdene pålogging for interne og eksterne brukere, integrasjoner mellom skytjenesten og saksarkivløsning, samt overføring av data til IMDi's fakturasystem. Videre er det inngått databehandleravtaler med leverandør av skytjenesten. Penetrasjonstest gjennomføres i januar 2019.

Løsningen inneholder kun personopplysninger som er offentlig kjent og behandlingen av opplysningene begrenser seg til påloggingsinformasjon og kobling mot den enkelte organisasjon. Personopplysningene vil ikke være gjenstand for selve formålet med behandlingen og det er derfor vurdert som tilstrekkelig at løsningen informerer om hvorfor og hvordan opplysningene håndteres, men at det ikke innhentes samtykke for bruken.

Samlet viser vurderingene at ny søknads- og saksbehandlingsløsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger i tilstrekkelig grad ivaretar kravene til informasjonssikkerhet og personvern.

Selvregistreringsløsning for kompetansekartlegging

En videreutviklet versjon av den skybaserte selvregistreringsløsningen for kompetansekartlegging av beboere i asylmottak (integrert med IMDi's saksbehandlingsløsning for bosetting) ble lansert i juni 2018. I 2017 ble det gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse. Særlig ett av tiltakene fra analysen, en penetrasjonstest, ble også gjennomført før løsningen ble tilgjengelig for brukerne i juni 2018.

Analysene fra 2017 har ligget til grunn i videreutvikling av løsningen i 2018 hvor alle asylmottak skulle ta i bruk løsningen og overføring av informasjon fra selvregistreringsløsning til saksbehandlingsverktøyet ble implementert.

I analysens risikoregister er risikonivå vurdert opp mot risikoaksept. Det har vært prioriteringsgrunnlag for hvilke tiltak som iverksettes. Samlet viser vurderingen at løsningen i tilstrekkelig grad ivaretar kravene til informasjonssikkerhet og personvern etter at tiltak og ferdigstillelse er gjort.

Tabell 4-1: Rapportering på punkter i digitaliseringsrundskrivet (H-7/17)

Sett brukeren i sentrum	I etableringen av ny overføringstjeneste mellom kommunale fagsystem og Nasjonalt introduksjonsregister er representanter fra kommunene og deres fagsystemleverandører involvert i form av en referansegruppe. De har bidratt med innspill til krav og er deltagende i test- og kvalitetssikring for ny tjeneste. Nytt Nasjonalt tolkeregister har etablert gode samarbeidsarenaer mellom prosjektet, tolkebrukere, tolker og tolkeformidlere. Nye informasjonssider om tolking på imdi.no er utformet i tråd med hvordan brukerne navigerer seg frem på sidene.
Gjennomfør digitalt førstevalg	I tråd med hovedprioriteringene i digitaliseringsrundskrivet, inngår IMDi i kunnskapsdepartementets arbeidsgruppe som skal styrke samarbeidet om flyt og deling av data i tjenestekjeder mellom underliggende virksomheter. Flere utviklingsmuligheter er identifisert for bedre gjenbruk av informasjon og mer effektiv saksflyt i kjeden. <i>Eksempelvis videre bruk av IMDis kompetansekartleggingsdata hos andre virksomheter.</i>
Tilrettelegg for gjenbruk og videre bruk av informasjon	I ny digital løsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger benyttes ID-porten for sikker innlogging. Informasjon fra Brønnøysundregisteret blir på den måten innhentet og automatisk lagt inn / fylt ut ved opprettelse av nytt søknadsskjema. Søkeren slipper å oppgi informasjon som allerede er registrert. I nytt Nasjonalt tolkeregister benyttes ID-porten for sikker innlogging og i søknad om oppføring i registeret. For en tolk som ønsker å sende inn søknad vil all informasjon hentes fra eksisterende kilder: Kontaktregisteret, Folkeregisteret, Vitnemålsportalen, OsloMet og IMDis interne registre. Nasjonalt tolkeregister vil tilby tjenester for eksterne brukere (tolkebrukere og tolkeformidlere) slik at disse kan hente og få oppdatert informasjon om tolkene og deres kvalifikasjoner.
Følg opp informasjons-sikkerheten	IMDi har gjennomført en overordnet ROS-analyse for informasjonssikkerheten, hvor det er påbegynt en rekke tiltak for å forbedre tilstanden. Det er blitt utformet og besluttet nye styringsdokumenter for informasjonssikkerhet og rutineutvikling. Det er gjennomført opplæring av alle ansatte gjennom Nasjonal sikkerhetsmåned. Det har gjennom året blitt satt ytterligere fokus på personvern, hvor det ble utnevnt eget personvernombud i juni. Den økte bevisstheten på informasjonssikkerhet og personvern har også ført til avviksmeldinger til Datatilsynet og en digital krise- og beredskapsøvelse.
Bygg inn personvern	IMDi følger anbefalt prosjektstyringsmetodikk <i>Prosjektveiviseren</i> , med egne tilpasninger på ulike områder som innføring, test, arkitektur og informasjonssikkerhet. Difis malverk for styringsdokumentasjon er tilpasset med krav til vurderinger på informasjonssikkerhet og personvern. IMDi har også påbegynt et arbeid med å framskaffe syntetiske (fiktive) testdata til utviklings- og testformål i fagsystemene. Arbeidet skjer i samarbeid med UDI.
Bruk nasjonale felleskomponenter og fellesløsninger	ID-porten: digital løsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger og nytt Nasjonalt tolkeregister benytter ID-porten for sikker innlogging og autentisering. Felles offentlige registre: Når tolker søker om oppføring i nytt Nasjonalt tolkeregister vil relevant personinformasjon automatisk hentes fra Folkeregisteret. IMDis saksbehandlingsløsning for bosetting (IMDinett Bosetting) får også automatisk adresseinformasjonen hentet fra Folkeregisteret. Digital løsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger benytter Enhetsregisteret for oppslag på organisasjoner.
Bruk digital postkasse til innbyggere	IMDi har valgt KS sin løsning SvarUt for å sende post digitalt til innbyggere. Ved bruk av SvarUt sender vi også post digitalt til virksomheter via Altinn. SvarUT benyttes eksempelvis i ny digital løsning for søknadsbaserte tilskuddsordninger for automatisk utsending av relevant saksinformasjon til kommuner og organisasjoner. Nytt Nasjonalt tolkeregister vil benytte SvarUT til å sende svar automatisk til tolkenes digitale postkasse.

⁴⁷ <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/>

Følg krav om arkitektur og standarder	IMDi har et uttalt mål om å følge statens overordnede arkitekturprinsipper på IKT-området. IMDi samarbeider med utlendingsforvaltningen gjennom et felles arkitekturforum. For ytterligere styrking og videreutvikling av arkitektur-området har IMDi i 2018 ansatt en virksomhetsarkitekt.
Ta i bruk elektronisk faktura	IMDi benytter seg av DFØs tjenester og krever at leverandører sender faktura og kreditnota elektronisk (i EHF-format.)
Lag sourcingstrategi	I løpet av 2018 er det utarbeidet et forslag til ny sourcingstrategi for drift. Dette er gjort i tilknytning til vurdering av utvidet bruk av skytjenester. Siden IMDi forvalter betydelige mengder personopplysninger vil tjenesteutsetting basere seg på dokumenterte vurderinger av risiko og sårbarhet og skje i tråd med lovpålagte krav (GDPR), samt departementets anvisninger.
Bruk skytjenester	Av leveranser i 2018 er både ny selvregistreringsløsning for kompetansekartlegging, samt ny løsning for søknadsbaserte tilskudd etablert som skyløsninger. Nytt Nasjonalt tolkeregister (under utvikling) vil i tillegg lanseres i skyen. Valg av skyløsninger er foretatt på bakgrunn av nødvendige risikovurderinger, i tråd med IMDis krav til informasjonssikkerhet.
Gjennomføring	
Planlegging, styring og gjennomføring av IKT-prosjekter	IMDis overordnede prioritering på digitaliseringsfeltet foretas av IMDis porteføljestyre (direktørens ledermøte). Porteføljestyret bidrar til å sikre hensiktsmessige tverrgående prioriteringer, i tråd med IMDis strategiske mål. Alle IMDis digitale prosjekter følger Difis prosjektmodell <i>Prosjektveiviseren</i> . Styringsgruppen følger opp utviklingsprosjekter som er besluttet av porteføljestyret, og sikrer at prosjektets leveranser har tilstrekkelig kvalitet ved godkjenning av styringsdokumentasjon og faseoverganger. IMDis prosjektkontor (PMO) støtter prosjektene i den daglige gjennomføringen, og stiller krav til standardisert og formalisert rapportering.
Gevinstrealisering	IMDi jobber målrettet og systematisk med gevinstrealisering fra konsept til realisering. Prosjektene utarbeider planer for realisering og måling av gevinstene, og definerer eierskap og ansvar for de ulike aktivitetene som skal gjennomføres. Porteføljestyret har et særlig fokus på det helhetlige gevinstbildet – hvordan de ulike gevinstene understøtter og supplerer hverandre, potensielle synergieffekter, samt hvordan de bygger opp under IMDis strategiske mål. I 2019 vil porteføljestyret få en større rolle i å sikre at nødvendige realiseringsaktiviteter i linjen gjennomføres.
Digitaliseringsrådet	IMDi har benyttet seg av Digitaliseringsrådets rådgivning i forbindelse med prosjektet nytt Nasjonalt tolkeregister. I januar 2018 fikk rådet en presentasjon av prosjektet ved IMDis direktør. Rådets anbefalinger benyttes i det videre arbeidet.
Samordning med kommunesektoren	Ny overføringstjeneste mellom kommunale fagsystemer og Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) utvikles i samarbeid mellom IMDi og kommuner. I konseptfasen ble KS-FIKS ⁹ vurdert som et mulig utgangspunkt for standard meldingsutveksling mellom NIR og kommunale fagsystem. Utredningen ble sendt på høring til både KS og utvalgte kommuner, som i stor grad støttet utredningens anbefaling om å modernisere IMDis eksisterende overføringstjeneste.

⁹ KS-FIKS er en felles digital plattform for samhandling i kommunal sektor og ansvaret for tjenesten ligger hos KS. Den digitale plattformen består av en samling applikasjonstjenester som benyttes i offentlige tjenester.

Tilskuddsforvaltning

IMDi bes i tildelingsbrev om å gjøre særskilt rede for bruk av tilskuddsmidler og vurdere måloppnåelsen for ordningene (veid opp mot regelverket for den enkelte ordningen). Tilskuddsmottakerne har frist for rapportering til IMDi i februar 2019. Det er derfor ikke mulig å gjøre vurderinger av måloppnåelse for 2018 i årsrapporten. Vurderinger av måloppnåelse og resultater vil bli rapportert særskilt til departementet innen 1. juni 2019. Ordningen *Lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn* administreres av 20 kommuner, og vil også bli rapportert i den helhetlige rapporten om bruk av midlene på post 71.

Under presenteres hovedtallene for IMDis tildeling av midler på de søknadsbaserte ordningene i 2018 (Rundskriv for tilskuddsordningene for 2019 ble publisert på IMDi.no i januar 2019 med søknadsfrist i februar). Tilskuddsordningene er ytterligere omtalt i årsrapportens *Kap. 3 Årets aktiviteter og resultater*.

Tabell 4-2. Søknadsbaserte tilskuddsordninger, søknader og innvilget beløp. 2018.

Kap/post	Tilskuddsordning (navn)	Antall søknader	Antall innvilgede søknader	Omsøkt beløp (mill. kroner)	Innvilget beløp (mill. kroner)
291/62	Jobbsjansen, del A	33	30	73,19	64,75
291/62	Jobbsjansen, del B	25	23	53,76	34,75
291/62	Jobbsjansen, del C	29	21	36,28	19,8
291/62	Kommunale utviklingsmidler	123	79	106	35,2
291/62	Etablereropplæring for innvandrere	24	13	14,3	6,37
291/71	Frivillige organisasjoners holdningsskapende/forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	72	38	34,3	9,4
291/71	Informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere	52	20	20,97	7,45
291/71	Integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner	98	80	28,3	16,04
291/73	Mentor- og traineeordninger for personer med innvandrerbakgrunn	57	12	26,77	4,55

Tabell 4-3. Øremerkede tilskudd, antall organisasjoner og beløp. 2018

Kap/post	Tilskuddsordning (navn)	Antall organisasjoner	Totalbeløp (mill. kroner)
291/71	Nasjonale ressursmiljøer	16	24,05
291/71	Tilskudd til særlig utsatte innvandregrupper	3	2,0

Beregningsutvalget

De samlede bevilgningene til kommunesektoren under programkategori integrering og mangfold utgjorde i 2018 over 17 mrd. kroner. De største budsjettpostene er integreringstilskuddet, tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap og særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Kommunene skal ikke legge frem særskilt regnskap for tilskuddene. Den årlige kartleggingen fra Beregningsutvalget skal følge med på om det er et rimelig samsvar mellom tilskuddene og kommunenes utgifter, og endringer i dekningsgraden.

Beregningsutvalgets rapporter gir innspill til regjeringens arbeid med statsbudsjettet for påfølgende år. Dersom kommunene har lavere kostnad enn det tilskuddene dekker, beholder kommunene tilskuddene uavkortet. Integreringstilskuddet dekket i 2017 over 95 prosent av kommunenes gjennomsnittlige utgifter til bosetting og integrering.

Etter tre år på rad (2015, 2016, 2017) med rekordhøy bosetting, er det viktig å følge med på hvordan kommunene bruker de store tilskuddene for å få til god integrering. Antallet personer som gikk ut av introduksjonsprogrammet var rekordhøyt i 2018. Samtidig var antallet nye flyktninger som ble bosatt lavere enn på mange år. Kartleggingen av kommunenes utgifter i 2018 vil foregå første halvår 2019, og Beregningsutvalgets rapporter vil foreligge i august 2019.

Beregningsutvalget er et permanent partssammensatt utvalg, med fire representanter fra kommunesektoren og fire representanter fra staten. Beregningsutvalget er administrativt underlagt Integrering- og mangfoldsdirektoratet, som leder utvalget og har sekretariatsfunksjonen for utvalget.

Beregningsutvalget skal drøfte og analysere resultatene fra kartleggingen, herunder gi en forklaring på årsakene til eventuelle endringer i kommunenes utgifter. Beregningsutvalget skal også foreta en analyse av utgiftene i kommunene over tid. Funnene er en del av beslutningsgrunnlaget når neste års satser for tilskudd skal fastsettes av departementet.

Utvalgets metode er innhenting av opplysninger gjennom spørreskjema og systematisk veiledning i 20–22 kommuner. Kartleggingen er supplert med tall fra SSB og IMDi. Kartleggingen omfatter utgifter på følgende seks delområder:

1. Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse.
(Administrasjonsundersøkelsen)
2. Utbetalt sosialhjelp, landstall fra SSB.
3. Utbetalt introduksjonsstønning, landstall fra SSB.
4. Utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.
5. Utgifter til bosetting og integrering av enslige mindreårige.
6. Utgifter til helsetjenester – prisjustert sats.

Beregningsutvalget kartlegger kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger.

Administrative forhold

Tabell 3-4: Årsverk og ansatte i IMDi. 2013–2018.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Årsverk per 31.12	209	219	223	234	214	219
Antall ansatte per 31.12	230	248	259	261	235	239

Oppfølging av IA-avtalen

IMDis mål og tiltak for oppfølging av IA-avtalen er forankret i IA-møtet hvor hovedtillitsvalgte, hovedverneombud og IMDis ledelse deltar. Tiltakene følges opp gjennom direktoratets generelle HMS-arbeid, personalforvaltning og rekrutteringsprosesser.

IMDi hadde en målsetting om at det totale sykefraværet ikke skal overstige 5,9 prosent innen utgangen av 2018. Målet ble ikke nådd, men sykefraværet totalt i 2018 ble redusert med 0,2 prosentpoeng til 6,4 prosent. Av dette var 4,6 prosent legemeldt fravær. Legemeldt sykefravær for menn gikk ned fra 3,0 prosent i 2017 til 2,7 prosent i 2018 og for kvinner gikk legemeldt sykefravær ned fra 6,6 prosent i 2017 til 5,7 prosent i 2018¹⁰. Arbeidet med sykefravær i IMDi har fokus på forebyggende arbeid, tett og god individuell oppfølging, rapportering, samt på nærværsfaktorer.

IMDi har et mål om å tilby yrkestilpasset arbeidstrening (språkpraksis, arbeidspraksis, lønnstilskudd) til fire–åtte personer med innvandrerbakgrunn per år. Formålet er å gi tilbud om opplæring og arbeidserfaring. IMDi hadde kapasitet til kun tre personer på arbeidstrening siste år.

HMS

IMDi er opptatt av å sikre god kvalitet på, og høy bevissthet om HMS-arbeidet i direktoratet. Det er avholdt regelmessige møter i Arbeidsmiljøutvalget (AMU), samt møter i lokale AMU.

I tillegg nevnes følgende tiltak og aktiviteter fra IMDis HMS-arbeid i 2018:

- Gjennomføring av medarbeiderundersøkelse med oppfølging av tiltak i alle avdelinger
- Avdelings- og kontorvise HMS-dager
- Introduksjonskurs for nyansatte med informasjon om bl.a. HMS- og IA-arbeidet i IMDi
- Fortløpende oppdatering og forbedring av IMDis elektroniske HMS-håndbok
- Felles treningsopplegg for ansatte med fokus på å forebygge problemer med nakke, rygg og skulder
- AKAN kontakt og HR har deltatt på Alor-nettverk og gjennomført AKAN møter.

IMDi er opptatt av å sikre god kvalitet og høy bevissthet om HMS-arbeidet i direktoratet.

¹⁰ Legemeldt sykefravær for 2017 avviker her fra tall gitt i Årsrapport 2017. Etter overgang til ny sykefraværsrapport i SAP 2018, er tall fra 2017 justert for å være sammenlignbare med rapportering for 2018.

Kompetanseutvikling

IMDi jobber for å sikre at organisasjonen har den nødvendige kompetansen for å løse nåværende og framtidige oppgaver. Det legges til rette for at alle ansatte kan ha en individuell og målrettet plan for egen utvikling. Det gjennomføres vurderinger av strategiske kompetansebehov i organisasjonen, og tiltak for å sikre grunnleggende basiskompetanse iverksettes fortløpende. Dette inkluderer bl.a. kompetanseutvikling innen IKT-verktøy, forvaltningsrett, prosjektledelse, samt skriftlig og muntlig formidling.

IMDi skal være en lærende organisasjon med verktøy og arenaer for å utvikle en kollektiv kompetanse. I 2018 ble det gjennomført interne fagmøter månedlig. Dette er en viktig møtearena for å formidle ny kunnskap innen integreringsfeltet og heve kompetansen innenfor ulike aktuelle temaer. Satsningsområder innen kompetanseutvikling i 2018 har vært blant annet offentlige anskaffelser, GDPR og informasjonssikkerhet, testmetodikk for bruk i digitaliseringsprosjekter, prosjektledelse og innovasjon.

Aktivitets- og redegjørelsesplikter

Likestillingsomtale

IMDi har en skjev kjønnsbalanse med 64 prosent kvinner blant våre ansatte. I toppledelsen er det 63 prosent kvinner og i mellomledergruppen 59 prosent. Det er marginale endringer siden forrige år og tilnærmet likelønn mellom kjønnene, med marginal variasjon i stillingsgruppene (se vedlegg 5).

15,7 prosent av kvinnene og 4,7 prosent av mennene jobbet deltid per 31.12.18. 15,7 prosent av de kvinnelige ansatte hadde midlertidig arbeidskontrakt, tilsvarende 6,8 prosent blant de mannlige ansatte.

Mangfold

IMDi har som mål at minst 25 prosent av direktoratets ansatte skal ha innvandrerbakgrunn. Samlet andel ansatte med innvandrerbakgrunn i IMDi var 31,4 prosent i 2017 ifølge tall fra SSB. Det er en økning med 1,7 prosentpoeng fra 2016.

IMDi gir velferdspolis for feiring av religiøse høytidsdager utenom Den norske kirke i inntil to dager.

Tabell 4-4: Ansatte i IMDi etter landbakgrunn. Antall. 2013–2017

Antall ansatte	2013	2014	2015	2016	2017
I alt	221	235	240	249	226
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre Gruppe 1: EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand	10	11	10	11	13
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre Gruppe 2: Asia, Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA, Oseania utenom Australia og New Zealand	56	54	59	63	58

Kilde: SSB-tabell 10189: Ansatte i staten, etter departement med underliggende enheter, innvandringskategori og landgruppe

5

Vurdering av
framtidutsikter

5 Vurdering av framtidutsikter

Hovedmålet for integreringspolitikken er at flere er i arbeid og deltar i samfunnslivet. Det er viktig for den enkelte å forsørge seg og sine, det er viktig for samfunnet og for bærekraften til den norske velferdsmodellen.

Det overordnede migrasjonsbildet har stor betydning for integreringsfeltet. Ved inngangen av 2018 bodde det nesten 750 000 innvandrere i Norge. Det er mer enn en dobling fra 2006, da det bodde om lag 320 000 innvandrere i Norge. Dagens prognoser tilsier at asylkomstene vil være lave fremover. Det betyr at en større andel av flyktningene vil komme via FN-systemet for kvoteflyktninger.

Selv om vi får noe lavere innvandring, vil innvandrerbefolkningen øke betraktelig i årene fremover. Flere av oss kommer til å ha innvandrerbakgrunn, men sammensetningen av innvandrerbefolkningen vil være noe annerledes enn i dag. Flere vil være født i Norge og flere vil ha bodd her lenge. Noen flere vil også komme fra opprinnelsesland med dårlig tilgang på formell utdanning. Dette bakteppet vil prege mye av integreringsarbeidet i årene som kommer.

De som kommer må bosettes raskt og treffsikkert

For at nyankomne flyktninger skal komme i arbeid og bidra til fellesskapet er det viktig med rask og treffsikker bosetting. Mange av de som kommer til Norge i 2019 vil komme gjennom familieinnvandring og som kvoteflyktninger. IMDi har et særskilt ansvar for at integreringsperspektivet blir vurdert i forbindelse med uttak av voksne flyktninger.

Integreringen begynner allerede på kommisjonsreisene. Kriteriene som skal legges til grunn for uttak av flyktningene skal fremme integrering og vi er i gang med en prøveordning der kulturorienteringsprogrammet holdes allerede i forkant av intervjuene på uttakskommisjonen. På den måten håper vi å kunne effektivisere bosettingen av flyktningene i kommunene og oppklare eventuelle misforhold mellom norske myndigheters krav og de forventningene den enkelte flyktning har.

IMDi vil prioritere tidlig kartlegging av den enkelte flyktning og asylsøkers kompetanse og se det i sammenheng med arbeidskraftbehovet der den enkelte blir bosatt. Kartleggingen skal bidra til rask og målrettet kvalifisering for at den enkelte raskere kommer i arbeid og får benyttet sin kompetanse. Her er vi avhengige av godt integreringsarbeid i kommunene og mer forpliktende samarbeid med arbeids- og næringsliv.

Flere må i arbeid

Flyktninger og familiegjennforente med flyktninger har betydelig lavere grad av sysselsetting og selvforsørgelse enn befolkningen for øvrig. Mange av flyktningene som kommer til Norge har lite formell utdanning. Slik oppstår det et gap mellom kompetansen de har med seg og arbeidslivets krav.

Samtidig ser vi store variasjoner i kommunenes resultater når det gjelder flyktningers overgang til arbeid og utdanning etter endt introduksjonsprogram. Kombinert med et tøffere jobbmarked for ufaglærte betyr det at konkurransen om jobbene vil øke fremover.

Utviklingen legger press på den norske modellen og utgjør en risiko for sysselsettningsnivået i innvandrerbefolkningen. Vi vil derfor prioritere å heve kvaliteten i og bedre tilbudet om introduksjonsprogram. Blant annet vil vi arbeide for økt bruk av formell utdanning, mer arbeidsretting og økt standardisering av innholdet i introduksjonsprogrammet.

Vi vet at språkforståelse er nøkkelen til å lykkes i norsk arbeidsliv. Derfor er det avgjørende at vi lykkes i å legge til rette for raskere oppstart, høy gjennomføring av norskopplæringen og at flere består norskrøven.

Øke innvandreres deltakelse i samfunnsliv

Felles for områder med store levekårsutfordringer er høy innvandrerandel. Spesielt gjelder dette områder i Oslo. I 2019 vil vi prioritere områdesatsning for å gi flere muligheter i områder som preges av sammensatte sosioøkonomiske utfordringer.

De vedtatte nasjonale kriteriene for hvilke kommuner som anmodes om å bosette skal sørge for en styrt og spredt bosetting av nyankomne flyktninger, og redusere belastningen på de hardest pressede områdene med høy innvandrerandel og dårlige levekår.

Alle som bor i Norge har rett til å leve frie liv. Negativ sosial kontroll springer ut av miljøer hvor ære og skam står sentralt. Dette rammer begge kjønn. En gledelig utvikling de siste årene har vært fremveksten av flere stemmer fra ulike minoritetsmiljøer som har stått frem og tatt et oppgjør med negativ sosial kontroll i egne miljøer. Det har vært viktig for oppmerksomhet og utvikling av nye, målrettede tiltak. IMDi skal følge opp regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Vi vil samarbeide med de viktigste fagmiljøene og frivillige organisasjonene på området og vi vil styrke og videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere ytterligere.

Styrke IMDi som kompetansesenter

I forbindelse med gjennomføringen av regionreformen vil IMDis regionkontorer avvikles som statlige regionale kontorer. Det vil gjøre at vi mister viktig kontakt med kommunene og nærhet til det daglige integreringsarbeidet.

IMDi vil videreutvikle rollen som fagdirektorat, som fortsatt skal levere kunnskapsbaserte råd og analyser på integreringsfeltet og gi gode innspill til politikktutvikling.

6

Årsregnskap

6 Årsregnskap

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er regjeringens utøvende organ for statens integreringspolitikk, og er en premissleverandør for utvikling av politikken på feltet, og kompetansesenter for blant annet for kommunene. IMDi's viktigste oppgaver, målgrupper og virkemidler er beskrevet i Prop. 1 S (2017-2018) for Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Direktoratet ble flyttet fra Justis- og beredskapsdepartementet til Kunnskapsdepartementet, jf. Prop. 48 S (2017-2018). IMDi har kontor i Oslo, Gjøvik, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Narvik. IMDi hadde 219 årsverk ved utgangen av 2018.

IMDi er et ordinært, bruttobudsjettert forvaltningsorgan, og er underlagt Riksrevisjonens kontroll. Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll av departementene og de statlige virksomhetene publiseres som Dokument 1 hver høst.

IMDi forvalter driftsmidler, investeringsmidler (IKT-utvikling), utviklings- og forskningsmidler og tilskuddsmidler som primært går til kommuner, innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet. IMDi hadde en samlet tildeling på vel 17,3 milliarder kroner i 2018. Regnskapet for 2018 viser at IMDi har utgiftsført i underkant av 17,4 milliarder kroner, fratrukket inntekter, som hovedsakelig gjelder tilbakebetalinger av ubrukte tilskuddsmidler i kommunene og i frivillige organisasjoner, på 47,8 mill. kroner, er det vel 17,3 milliarder kroner. Årsregnskapet viser en samlet merutgift tilsvarende 0,2 prosent av samlet tildeling, og en mindreutgift på 0,08 prosent når inntekter er trukket fra. Hoveddelen av merutgiften gjelder kap. 291 post 61 *Særskilt tilskudd til enslige mindreårige flyktninger*, som er en overslagsbevilgning. Dette er en tilskuddspost som IMDi forvalter, og som utbetales til kommuner i forbindelse med bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Merutgiften skyldes i hovedsak at det er foretatt flere utbetalinger for flere tidligere bosatte enslige mindreårige enn det som lå til grunn i bevilgningen. Det er ikke mange personer dette omfatter, men ettersom tilskuddssatsen per person er høy, har dette medført til en merutgift.

IMDi har i 2018 forvaltet en driftsbevilgning på 263,9 mill. kroner inklusiv overføringen fra 2017. IMDi har utgiftsført 252,5 mill. kroner i 2018. Før merinntekter er det en mindreutgift på 11,5 mill. kroner. Stortinget har gitt fullmakt til å overskride bevilgningen på posten mot tilsvarende inntekter på kap. 3290 post 1, jf. Prop. 1 S (2017-2018). Det er inntektsført 1,4 mill. kroner i diverse inntekter i 2018. Etter justering for inntekter, er det en mindreutgift på 12,8 mill. kroner i 2018.

I note B til årsregnskapet fremkommer forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til 2019. Samlet mulig overføring på kapitler og poster under IMDi er 42,9 mill. kroner, hvorav 12,5 mill. kroner er knyttet til kap. 290, post 01 (driftsbevilgningen), 6,7 mill. kroner til kap. 291 post 21 16 mill. kroner til kap. 291 post 45, og 7,7 mill. kroner til kap. 291 post 60.

Artskontorrapporteringen viser hvilke utgifter og inntekter som IMDi har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige

virksomheter. Netto har IMDi utgiftsført 17,3 milliarder kroner. Av dette beløpet er 17 milliarder kroner utbetalt i tilskudd, som primært har gått til kommuner, fylkeskommuner, innvanderorganisasjoner og annen frivillig virksomhet.

IMDi bekrefter med dette at årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter og inntekter. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og de krav som er stilt fra overordnet departement gjennom tildelingsbrev / tillegg til tildelingsbrev.

Libe Rieber-Mohn
direktør
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgnings-regnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastnings-fullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. IMDi har ikke avgitt belastningsfullmakter i 2018.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2018

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merutgift (-) og mindretgift
0290	Integrering- og mangfoldsdirektoratet	01	Driftsutgifter	A, B	263 939 566	252 478 698	11 460 868
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, kan overføres	A, B	19 937 086	13 221 738	6 715 348
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	A, B	54 497 435	38 534 845	15 962 590
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	60	Integreringstilskudd, kan overføres	A, B	11 728 432 000	11 720 714 873	7 717 127
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, overslagsbevilgning	A, B	3 022 349 000	3 074 623 720	-52 274 720
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	62	Kommunale innvandrertiltak	A	183 506 000	183 037 139	468 861
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging	A	2 161 000	2 161 000	0
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	71	Tilskudd til innvander-organisasjoner og annen frivillig virksomhet	A	108 802 000	107 480 088	1 321 912
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	72	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	A	3 921 000	3 921 000	0
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	73	Tilskudd	A	4 741 000	4 700 840	40 160
0292	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	21	Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, kan overføres	A	1 062 231	1 062 231	0
0292	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	A	1 929 993 000	1 931 594 565	-1 601 565
0400	Justis- og bedskapsdepartementet (Belastningsfullmakt)	23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling, kan overføres	A, B		376 484	
0540	Direktoratet for forvaltning og IKT (Belastningsfullmakt)	25	Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter, kan overføres	B		2 389 430	
0605	Arbeids- og velferdsdirektoratet (Belastningsfullmakt)	01	Driftsutgifter	B		200 000	
1633	Statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter			21 615 819	
Sum utgiftsført					17 323 341 318	17 358 112 472	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merutgift (-) og mindretgift
3290	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	01	Driftsinntekter	0	1 351 273	1 351 273
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse	0	26 282 969	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift	0	20 192 805	
Sum inntektsført				0	47 827 047	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet 17 310 285 425

Kapitalkontoer

60088701	Norges Bank KK/innbetalinger			56 635 921	
60088702	Norges Bank KK/utbetalinger			-17 366 627 707	
705005	Endring i mellomværende med statskassen				-293 639
Sum rapportert				0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2018	2017	Endring
705005	Mellomværende med statskassen	-6 905 407	-6 611 768	-293 639

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Note A : Forklaring av samlet tildeling

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
290 01	13 051 566	250 888 000	263 939 566
291 21	837 086	19 100 000	19 937 086
291 45	13 497 435	41 000 000	54 497 435
291 60		11 728 432 000	11 728 432 000
291 61		3 022 349 000	3 022 349 000
291 62		183 506 000	183 506 000
291 70		2 161 000	2 161 000
291 71		108 802 000	108 802 000
291 72		3 921 000	3 921 000
291 73		4 741 000	4 741 000
292 21	1 062 231		1 062 231
292 60		1 929 993 000	1 929 993 000
400 23	100 000	-100 000	0

Note B: Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overført beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/mindreutgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte elastningsfullmakter (-)	Merutgift(-)/mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Om-disponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
290 01		11 460 868		11 460 868	1 351 273			12 812 140	12 544 400	12 544 400
291 21	«Kan overføres»	6 715 348		6 715 348				6 715 348		6 715 348
291 45	«Kan overføres»	15 962 590		15 962 590				15 962 590		15 962 590
291 60	«Kan overføres»	7 717 127		7 717 127				7 717 127		7 717 127
291 61	«Overslagsbevilgning»	-52 274 720						Ikke aktuell		
292 21	«kan overføres»	0						0		0
400 23		0		0				0		0
540 25		0		0				0		0
605 01		0		0				0		0

* Maksimalt beløp som kan overføres er 5 % av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjetfullmakter*Mottatte belastningsfullmakter*

IMDi har mottatt belastningsfullmakt fra Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) på kr 3 800 000 på kap. 540, post 25, fra Justis- og beredskapsdepartementet på kr 377 703 på kap. 400 post 23, og fra Arbeids- og velferdsdirektoratet på kr 200 000 på kap. 605, post 01. IMDi har utgiftsført kr 2 389 429 på kap 540, post 25, kr 376 484 på kap. 400, post 23 og kr 200 000 på kap. 605, post 01.

Stikkordet «kan overføres»

IMDis bevilgninger på kap 291, post 21, kap. 291, post 45, kap. 291, post 60 og kap. 292, post 21 har stikkordet "kan overføres". Mindreutgiften på kap. 291, post 21, post 45 og post 60 er lavere enn summen av siste to års bevilgning, og inngår dermed i mulig overførbart beløp.

Stikkordet «overslagsbevilgning»

IMDis bevilgning på kap. 291, post 61 har stikkordet "overslagsbevilgning". Stikkordet gir fullmakt til å overskride bevilgningen. IMDi har i 2018 en merutgift på kr 52 274 720 (1,7 % av bevilgningen).

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Merinntekter beløper seg til kr 1 351 273 i 2018. Disse merinntektene er ført på kap. 3290, post 01 og legges til mindreutgiften på kap. 290, post 01. IMDis mindreutgift på kap. 290, post 01 blir dermed på kr 12 812 140.

Mulig overførbart beløp

IMDi beregner grunnlaget for overføring på kap. 290, post 01 til kr 12 812 140 som er over maksimalt tillatt overføring, kr 12 544 400 (5 % av årets tildeling). Kr 12 544 400 regnes dermed som mulig overføring til 2019. I 2018 har KD en mindreutgift på Kap. 290, post 01 på kr 31 062, som vil gi en mindreutgift totalt på posten på kr 12 843 202, som ligger utenfor rammen på 5 %. Kap. 291, postene 21, 45 og 60 har stikkordet «kan overføres». Mulig overførbart beløp tilsvarende derfor grunnlaget for overføring, henholdsvis kr 6 715 348, kr 15 962 590 og kr 7 717 127 for postene 21, 45 og 60. Beregning av mulig overføring på disse postene gjelder i forhold til IMDis andel av bevilgningen.

Oppstilling av artskontorrapportering for 2018

	Note	2018	2017
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	0	0
Andre innbetalinger	1	1 351 273	2 011 373
Sum innbetalinger fra drift		1 351 273	2 011 373
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	171 048 524	174 430 429
Andre utbetalinger til drift	3	133 817 523	135 707 826
Sum utbetalinger til drift		304 866 048	310 138 254
Netto rapporterte driftsutgifter		303 514 775	308 126 881
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	4 004 890	6 960 000
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	8 619	30 095
Sum investerings- og finansutgifter		4 013 509	6 990 095
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		4 013 509	6 990 095
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	25 999 400	7 540 091
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		25 999 400	7 540 091
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	17 027 617 096	17 993 633 072
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		17 027 617 096	17 993 633 072

	Note	2018	2017
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		283 569	293 343
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		20 192 805	20 503 667
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		21 615 819	19 267 084
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		1 139 445	-1 529 925
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		17 310 285 425	18 299 680 032

Oversikt over mellomværende med statskassen		2018	2017
<i>Eiendeler og gjeld</i>			
Fordringer		180 748	53 125
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-6 457 738	-6 635 298
Skyldige offentlige avgifter		-41 465	-29 595
Annen gjeld		-586 952	0
Sum mellomværende med statskassen	8	-6 905 407	-6 611 768

Note 1: Innbetalinger fra drift

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Sum salgs- og leieinnbetalinger	0	0
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	1 351 273	2 011 373
Sum andre innbetalinger	1 351 273	2 011 373
Sum innbetalinger fra drift	1 351 273	2 011 373

Note 2: Utbetalinger til lønn

	31.12.2018	31.12.2017
Lønn	137 199 017	141 049 208
Arbeidsgiveravgift	20 192 805	20 503 667
Pensjonsutgifter*	15 396 897	15 898 101
Sykepenger og andre refusjoner(-)	-5 363 221	-6 894 683
Andre ytelser	3 623 026	3 874 135
Sum utbetalinger til lønn	171 048 524	174 430 429

* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK

Antall årsverk	219	214
-----------------------	------------	------------

Note 3: Andre utbetalinger til drift

	31.12.2018	31.12.2017
Husleie	17 103 942	16 927 294
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	104 823	70 486
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	3 852 189	4 307 834
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstyrskaffelser	547 916	1 515 267
Leie av maskiner, inventar og lignende	3 024 656	3 611 992
Kjøp av fremmede tjenester	89 613 460	83 937 222
Reiser og diett	7 627 829	10 500 642
Øvrige driftsutgifter	11 942 708	14 837 088
Sum andre utbetalinger til drift	133 817 523	135 707 826

Note 4: Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2018	31.12.2017
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	8 619	30 095
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	8 619	30 095

Note 5: Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2018	31.12.2017
Utbetaling til investeringer		
Immaterielle eiendeler og lignende	578 126	1 799 685
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	3 426 764	5 160 315
Sum utbetalt til investeringer	4 004 890	6 960 000
Utbetaling til kjøp av aksjer		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer til aksjer og andeler	0	0
Sum utbetalt til kjøp av aksjer	0	0

Note 6: Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2018	31.12.2017
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)	25 999 400	7 540 091
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	25 999 400	7 540 091

Note 7: Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2018	31.12.2017
Tilskudd til kommuner post 60-85	16 886 117 896	17 879 813 152
Tilskudd til fylkeskommuner post 60-85	36 797 483	28 567 000
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	6 179 920	5 005 100
Tilskudd til ideelle organisasjoner post 70-85	98 521 796	80 247 820
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	17 027 617 096	17 993 633 072

Note 8: Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A: Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2018 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2018 Spesifisering av rapportert mellom- værende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	180 748	180 748	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	180 748	180 748	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-6 044 879	0	-6 044 879
Skyldig skattetrekk	-6 457 738	-6 457 738	0
Skyldige offentlige avgifter	-41 465	-41 465	0
Annen kortsiktig gjeld	24 048	-586 952	611 000
Sum	-12 520 035	-7 086 155	-5 433 879
Sum	-12 339 287	-6 905 407	-5 433 879

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8B

Vedleggsoversikt

Vedlegg 1: Integrering i Norge 2018

Vedlegg 2: Statistikkrapportering 2018

Vedlegg 3: Årsrapport for busetting 2018

Vedlegg 4: FoU-prosjekter 2018

Vedlegg 5: Status for likestilling i IMDi (kjønn, ansatte, permisjon, legemeldt sykefravær) per 31.12.2018

Vedlegg 6: Rapport om bruk av midler på kap. 821, post 71
Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet –
2017

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Integrering i Norge. Tilstand og utviklingstrekk 2018

Sammendrag

Dette notatet ser på status for integreringen ved årsskiftet 2018/2019. Finnes det urimelige forskjeller mellom innvandrere og ikke-innvandrere? Og minker disse forskjeller over tid og mellom generasjoner?

Ikke overraskende ser vi at det er forskjeller mellom innvandrere og ikke-innvandrere på alle områder. Det gjelder særlig flyktninger med kort botid og barnefamilier.

Innvandrerbefolkninga har svakere generelle ferdigheter enn personer ute innvandrerbakgrunn. En høyere andel innvandrere har kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Innvandregutter har lavere avgangskarakter fra grunnskolen, og mange sliter med å fullføre videregående skole på fem år. Under 50 prosent av kvinnelige flyktninger er sysselsatt. En større andel av innvandrere har en opphopning av levekårsproblemer.

For det andre ser vi at mange forskjeller blir mindre med økt botid. Sysselsettingen er høyere for de med lang botid, enn for de med kortest botid. Inntektene er høyere for de med lengre botid. Valgdeltakelsen er høyere. Dette er positivt.

At sysselsettinga faller noe etter 7 til 10 års botid, særlig hos mannlige flyktninger, er allikevel bekymringsfullt – selv om den ikke faller tilbake til utgangspunktet. Selv personer med lang botid har ikke like høye inntekter og like høy sannsynlighet for å være sysselsatt, som en person uten innvandrerbakgrunn. Antallet innvandrere med lengre botid vil øke jevnt framover.

For det tredje registrerer vi at en del forskjeller mellom innvandrere og ikke-innvandrere er mindre i dag, enn for noen år siden. Særlig gledelig er økt bruk av barnehage og høyere andeler som fullfører videregående skole. Forskjellen i andelen som ufrivillig arbeider deltid ser også ut til å ha gått noe ned.

Mer bekymringsfull er inntektsstatistikken, ettersom den viser økende forskjeller. Særlig er det verdt å legge merke til at mange barn av innvandrerforeldre nå vokser opp i familier under lavinntektsgrensa. Dette påvirker levekårene til alle familiene det gjelder, og barnas muligheter i skolesystemet. Så er spørsmålet om dette skyldes at innvandringen har vært høy de siste årene, ettersom personer med kort botid gjerne bidrar til større forskjeller.

For det fjerde registrerer vi at bildet er mer positivt for norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere som kom før skolealder. De tjener mer enn sine foreldre, fullfører videregående skole i tilsvarende grad som øvrig befolkning, og studerer i større grad enn øvrig befolkning. Selv om relativt få er kommet i en alder som er preget av heltidsarbeid, tyder tallene på et lignende mønster der. Dette er altså positivt, men det gjenstår fortsatt noe avstand før gruppa har samme gjennomsnitt som øvrig befolkning. Overrepresentasjon i kriminalitetsstatistikken er også bekymringsverdig.

	Innvandrere		Norskfødte m. innvfor.	
	Siste år	Over tid	Siste år	Over tid
Utdanning				
Høyeste fullførte utdanning er grunnskole	Red	Red	Grey	Grey
Deltakelse i barnehage	Red	Green	Red	Green
Fullføring av videregående	Red	Green	Red	Green
Økonomisk integrering				
Sysselsatte	Red	Green	Grey	Grey
Overkvalifisering	Red	Red	Grey	Grey
Ufrivillig deltid	Red	Green	Grey	Grey
Vedvarende lavinntekt	Red	Red	Grey	Grey
Politisk og sosial integrering				
Valgdeltakelse ved stortingsvalg	Red	Red	Red	Grey
Følelse av tilhørighet	Grey	Grey	Grey	Grey
Omfang av diskriminering	Grey	Grey	Grey	Grey
Andre integreringsområder				
Helse	Red	Green	Green	Green
Trangbodddhet	Red	Grey	Red	Grey
Eie egen bolig	Red	Grey	Green	Grey

Positivt
 Negativt
 Mangler data

FIGUR 1: STATUS PÅ SENTRALE INTEGRERINGSINDIKATORER FOR INNVANDRERE OG NORSKFØDTE MED INNVANDRERFORELDRE(SE VEDLEGG 1 OG 2 FOR KILDER)

Innhold

Integrering i Norge. Tilstand og utviklingstrekk 2018.....	1
Sammendrag	1
Innhold	3
Innledning	5
1. Bakgrunn: innvandring til Norge og demografi.....	7
Nettoinnvandringen til Norge har vært lavere siden 2012	8
Flukt og familiegjenforening er de vanligste innvandringsgrunnene	8
Norskfødte med innvandrerforeldre er langt yngre enn befolkninga ellers	9
Det er fortsatt mange innvandrere med kort botid i Norge	10
Det bor innvandrere over hele landet – men flest i Oslo	10
2. Integrering på utdanningsfeltet.....	11
Innvandrere er overrepresentert blant personer med svake grunnleggende ferdigheter... ..	12
En stor andel innvandrere har grunnskole som høyeste fullførte utdanning	12
Barnehagedeltakelsen har økt for alle barn.....	13
Innvandrere har fortsatt lavere avgangskarakterer fra grunnskolen	13
Gjennomføring av videregående opplæring øker for alle grupper	14
Stadig flere norskfødte med innvandrerforeldre tar høyere utdanning	15
Introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap	17
3. Integrering på arbeidsmarkedet	18
Innvandrere har høy sysselsetting, men det er et gap opp til befolkninga ellers.....	18
Innvandrerens sysselsetting øker med økende botid – til en viss grad	21
Deltidsarbeid er vanligere blant innvandrere enn i befolkninga ellers	23
Norskfødte med innvandrerforeldre har høyere sysselsetting enn innvandrere, men mindre enn befolkninga ellers	24
En høyere andel sysselsatte innvandrere er overkvalifiserte	25
Innvandrere er overrepresentert i lavstatusyrker.....	26
Innvandrere har lavere inntekt	27
Innvandrere stadig mer overrepresentert i lavinntektsgruppa.....	28
Årsaker til lavinntekt og inntektsforskjeller	30
Innvandrerens barn tjener mer enn sine foreldre	31
Enkelte grupper får en høy andel av inntekten fra velferdsytelser.....	31
4. Politisk og sosial integrering	32
Innvandrere stemmer i mindre grad ved valg	33
Innvandrere er underrepresentert i norske kommunestyre.....	33
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre deltar mindre i frivilligheten.....	33

Innvandrere har lavere tillit, men føler høy tilhørighet til Norge.....	34
Det er små forskjeller mellom innvandrere og øvrig befolknings sosiale nettverk.....	35
Innvandrere opplever diskriminering på de fleste samfunnsområder	35
Svak økning i positive holdninger til innvandring og innvandrere	36
5. Andre integreringsområder.....	37
Innvandrerers helse varierer mye med sosioøkonomiske faktorer	37
Innvandrere bor i større grad trangt i leide boliger	39
Norskfødte med innvandrerforeldre er overrepresentert blant personer som har begått lovbrudd.....	40
Oppsummering	41
Litteraturliste	41
Vedlegg 1: Uønska forskjeller og utvikling på sentrale indikatorer - innvandrere	50
Vedlegg 2: Uønska forskjeller og utvikling på sentrale indikatorer – norskfødte med innvandrerforeldre.....	51

Innledning

Hvordan går det med integreringen i Norge? Her følger et forsøk på å besvare denne tilbakevendende problemstillingen¹. De neste sidene gir en overordnet gjennomgang av status for integreringen i Norge ved årsskiftet 2018-2019.

Integrering er et mangefasettert begrep, som er definert på mange ulike måter på ulike steder². Denne teksten tar utgangspunkt i en forståelse av integrering som en prosess, der vellykket integrering kjennetegnes av at «urimelige og ikke selvalgte forskjeller mellom minoritet og majoritet minker, over tid og mellom generasjoner» (Østby, 2016).

Integrering kan studeres på mange forskjellige arenaer. Det er nærliggende for IMDi å ta utgangspunkt i regjeringens mål for sin integreringspolitikk: «Alle som skal bo og leve i Norge kommer i jobb, lærer norsk og bidrar til fellesskapet», og «høyere deltakelse blant innvandrere i arbeids- og samfunnsliv» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017, Kunnskapsdepartementet, 2018a)³. Sentrale områder å studere utviklinga på blir dermed utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse. Analyser av levekår og livskvalitet viser oss at også helse, bolig og trygghet er viktige for et godt liv⁴.

Det er nærliggende å tolke målene slik at alle bør ha like muligheter, men også at det er et mål om en viss grad av resultatlikhet: alle/flere skal i jobb, delta og bidra. Videre henger de ulike områdene tett sammen: muligheter og resultater på utdanningsområdet gir konsekvenser for arbeidslivet, for inntekt og helse – og påvirker både arbeidsliv og samfunnsdeltakelse.

En innvandrers defineres som en utenlandsfødt person med to utenlandsfødte foreldre.

En norskfødt med innvandrereforeldre er en person født i Norge med to innvandrereforeldre.

Akkurat hvilket nivå som utgjør en urimelig forskjell er et politisk spørsmål. Regjeringens integreringspolitikk har målsettinger som kan forstås slik at flere skal i jobb og delta i samfunnet. Dette innebærer ikke nødvendigvis 100 prosent: For eksempel var sysselsettinga i befolkninga uten innvandrerbakgrunn 67 prosent i 2017, ikke 100 prosent (SSB og IMDi, 2018a; NOU 2011:14).

Det er forskjellene mellom innvandrere og ikke-innvandrere vi er interessert i. Med bakgrunn fra alle verdens land, og bosted i alle Norges kommuner, har innvandrere som gruppe lite til felles – utover at de på et tidspunkt har innvandret til Norge. Der det er mulig vil vi derfor skille mellom flyktninger, arbeidsinnvandrere og andre kategorier. Der det er vanskelig tilgjengelig, bruker vi landbakgrunn – gjerne gruppert. Mest brukt blir skillet mellom EU/EØS-land, USA, Canada, Australia og New Zealand (forkortet EU/EØS mfl.) og Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania utenom Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS (forkortet Asia, Afrika mfl.). Vi vil også se på fordelinger etter botid i Norge.

¹ Se f.eks. IMDis årsrapport 2016 (IMDi 2017) eller Integrering i Norge 2017 (IMDi 2018a).

² Hverken myndigheter, forskere eller internasjonale institusjoner har en helhetlig definisjon av integrering. Det omtales gjerne som et mangefasettert konsept, som må belyses ved hjelp mange ulike indikatorer (Østby, 2017).

³ Målet om høyere deltakelse i arbeids- og samfunnsliv har ligget fast i lang tid, og er også hovedmålet for integreringsstrategien for 2019-2022.

⁴ Områdene er løst basert på SSBs «Slik har vi det – levekår og livskvalitet i Norge», som igjen har fellestrekk med Helsedirektoratets utredning av mål på livskvalitet og OECDs «Better Life Index». Arbeid og utdanning gis særlig omtale. I tillegg er vi innom tilhørighet og verdier (Vrålstad, 2017a; Helsedirektoratet, 2016; OECD, 2011).

Norskfødte med innvandrerforeldre er en egen kategori. Disse er ikke innvandrere, men barn av innvandrere. En beskrivelse av utviklinga for denne gruppa gir oss samtidig et bilde på utviklinga mellom generasjoner. Dette er selve svenneprøven for integreringspolitikken.

Det er mange ulikheter i det norske samfunnet som ikke har med innvandrerbakgrunn å gjøre. Forskjellene kan være relatert til kjønn, aldersgrupper og sosioøkonomiske grupper, for å nevne noe. Vi er altså ute etter om innvandrere og ikke-innvandrere oppnår samme resultater, korrigert mot alle andre relevante bakgrunnsfaktorer. I praksis er dette vanskelig. Å skille mellom hva som er konsekvensen av f.eks. å være en ung mann, og hva som er konsekvensen av å ha flyktningebakgrunn, er en krevende metodisk øvelse. Det er også begrenset tilgang på data som korrigerer for flere slike forhold. Vi har lite forskning som viser utviklinga over tid. Det er dermed svært viktig å ta med at forskjellene vi kartlegger, overlapper med andre forskjeller og utfordringer Norge har som samfunn, både med og uten innvandring.

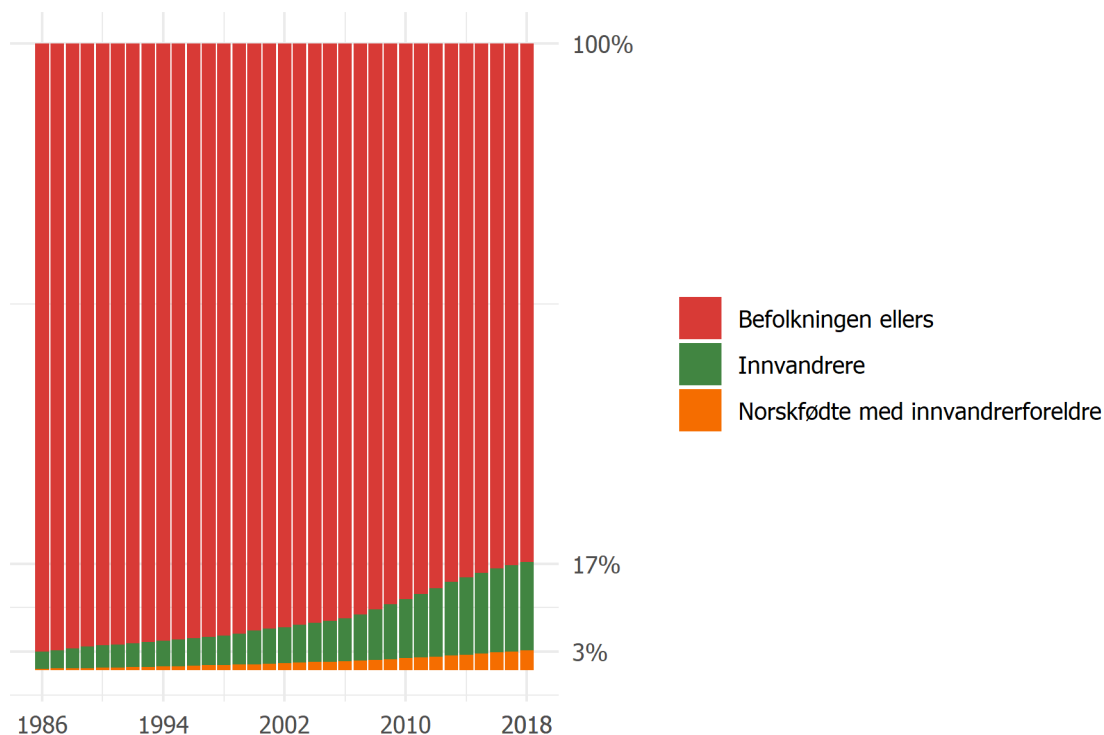
For å svare på hvordan det går med integreringen, innleder vi med en rask presentasjon av noen grunnleggende fakta om innvandring og innvandrerbefolkninga i Norge. Deretter går vi videre til integreringsområdene utdanning, økonomi og politisk og sosial integrering. Til slutt ser vi på helse, bolig, nærmiljø og kriminalitet.

1. Bakgrunn: innvandring til Norge og demografi

- 14 prosent av Norges befolkning har selv innvandret, og 3 prosent har to foreldre som har innvandret.
- Flukt og familiegjenforening med en flyktning er den vanligste innvandringsgrunnen blant innvandrerne som bor i Norge.
- Norskfødte med innvandrerforeldre er fortsatt en svært ung gruppe, og hovedsakelig å finne på skolebenken.
- Botid under 5 år er mest vanlig, men en stadig større andel innvandrere har bodd i landet i 16 år eller mer.
- 50 prosent av alle innvandrere bor i 13 kommuner, og da særlig i de største byene.

Norge har hatt stor befolkningsvekst på 2000-tallet, sammenlignet med 1990-årene. Folketallet har økt fra 4,5 millioner i år 2000 til 5,3 millioner ved inngangen til 2018. Mesteparten av veksten skyldes en økning i nettoinnvandringen.

Ved inngangen til 2018 bodde det 746 661 innvandrere i Norge, noe som utgjorde ca. 14 prosent av befolkninga. Det grønne området av figur 2 viser utviklinga i denne andelen fra 1986 til 2018. Det var også 169 964 norskfødte med innvandrerforeldre, tilsvarende 3 prosent av hele befolkninga (SSB og IMDi, 2018b).

FIGUR 2: SAMMENSETNING AV NORGES BEFOLKNING, 1986-2018. KILDE: SSB OG IMDI (2018b)

Nettoinnvandringen til Norge har vært lavere siden 2012

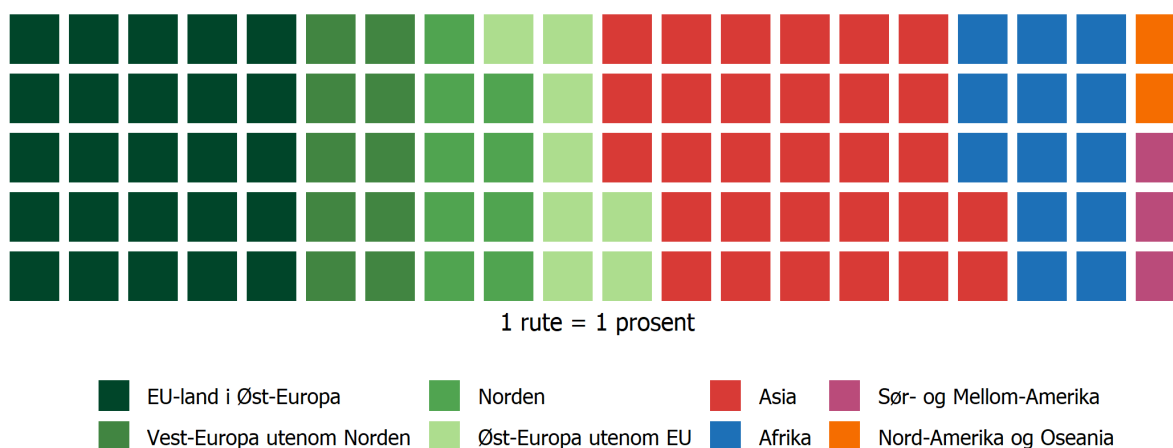
Figur 2 viser at andelen innvandrere i befolkningen har økt år for år. Men den viser også at veksten i antallet innvandrere⁵ har avtatt siden 2013. Arbeidsinnvandringa fra EU-land har gått ned, og utvandringa har gått opp. 2017 var tredje året på rad hvor det kom færre svenske borgere til Norge, enn det flyttet ut. Dette henger sammen med at arbeidsmarkedet i Norge har blitt relativt mindre attraktivt (Dzamarija, 2018)⁶.

Flukt og familiegjenforening er de vanligste innvandringsgrunnene

Per 1.1.2018 var fluktbakgrunn og familieinnvandrede til disse totalt sett den vanligste innvandringsgrunnen blant innvandrere som bor i Norge (SSB og IMDi, 2018c). Mens antallet flyktninger som har blitt bosatt i 2017 og 2018 har vært lavere enn årene før, har antallet familiegjenforeninger med flyktninger gått opp (IMDi 2018b, Lysen og Steinkellner 2018).

Dette er en litt annen situasjon enn tidligere på 2000-tallet, da Norge var et mer attraktivt land å søke arbeid i. Fra 2006 til og med 2015 var arbeidsinnvandring den vanligste innvandringsgrunnen. Mange arbeidsinnvandrere har også tatt med seg familiene sine til Norge.

En persons landbakgrunn samvarierer gjerne med innvandringsgrunn. Flyktninger har bakgrunn fra Asia og Afrika (og Europa om du ser flere år tilbake i tid), familieinnvandrere er fordelt mellom Europa og Asia, mens de fleste arbeidsinnvandrere har bakgrunn fra Europa (unntatt Tyrkia). Som figur 3 viser, har over halvparten av innvandrerne som bor i Norge i dag – om lag 390 000 – bakgrunn fra Europa. (SSB, 2017a, SSB og IMDi 2018d).

⁵ Endringen i antallet innvandrere fra år til år følger av netto innvandring – altså antallet som innvandrer, minus antallet som utvandrer.

⁶ SSB beregner i sin befolkningsframskriving at nettoinnvandringen vil falle ytterligere på kort sikt. De beregner at den vil stabilisere seg på et nivå på mellom 17 000 og 20 000, slik det var rundt starten av 2000-tallet. Dette bygger på prognoser som viser at Norge er på vei ut av en periode med spesielt gode økonomiske muligheter, og over i en tid hvor norsk økonomi ligger nærmere økonomien i andre sammenliknbare land. Dette antas å gjøre Norge mindre attraktivt for arbeidsinnvandrere (Tønnessen, 2018).

FIGUR 3: INNVANDRERBEFOLKNINGA I NORGE I 2018, ETTER LANDBAKGRUNN. KILDE: SSB OG IMDI 2018D

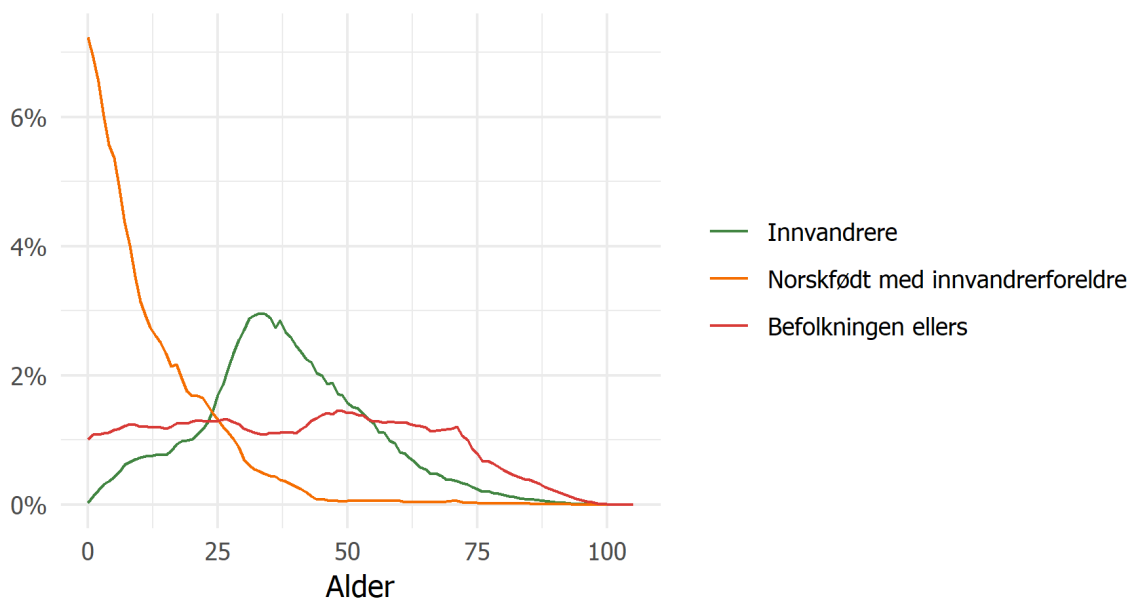
De største innvandrergroperne som bodde i landet ved inngangen til 2018 var fra Polen (13 prosent av alle innvandrere), Litauen (5 prosent) og Sverige (5 prosent) (SSB og IMDi, 2018e).

Norskfødte med innvandrerforeldre er langt yngre enn befolkninga ellers
Alder har betydning for hvilke integreringsarenaer det er mest relevant å studere. Personer i barnehagealder finner vi i barnehagen, de i skolealder på skolebenken, og de i arbeidsfør alder i arbeidslivet.

Norskfødte med innvandrerforeldre er fremdeles en ung gruppe, og en langt yngre gruppe enn innvandrere og befolkninga for øvrig. Ved inngangen til 2018 var 38 prosent under seks år, 87 prosent yngre enn 25 år, og kun 3 prosent over 40 år. Dette betyr at det kun er et fåtall som har fullført lengre utdanningsløp, og er i arbeid (SSB 2018a).

Sammenlignet med befolkninga for øvrig er også innvandrere en yngre gruppe, med 56 prosent av innvandrere mellom 30 og 54 år (mot 31 prosent i øvrig befolkning). Det er derimot færre innvandrere i alderen 0–19 år: mens 22 prosent av befolkninga for øvrig var i denne gruppa ved inngangen til 2018, var kun 11 prosent av innvandrerne i denne alderen (SSB 2018a).

Figur 4 viser andelen i de ulike aldrene for alle tre grupper.

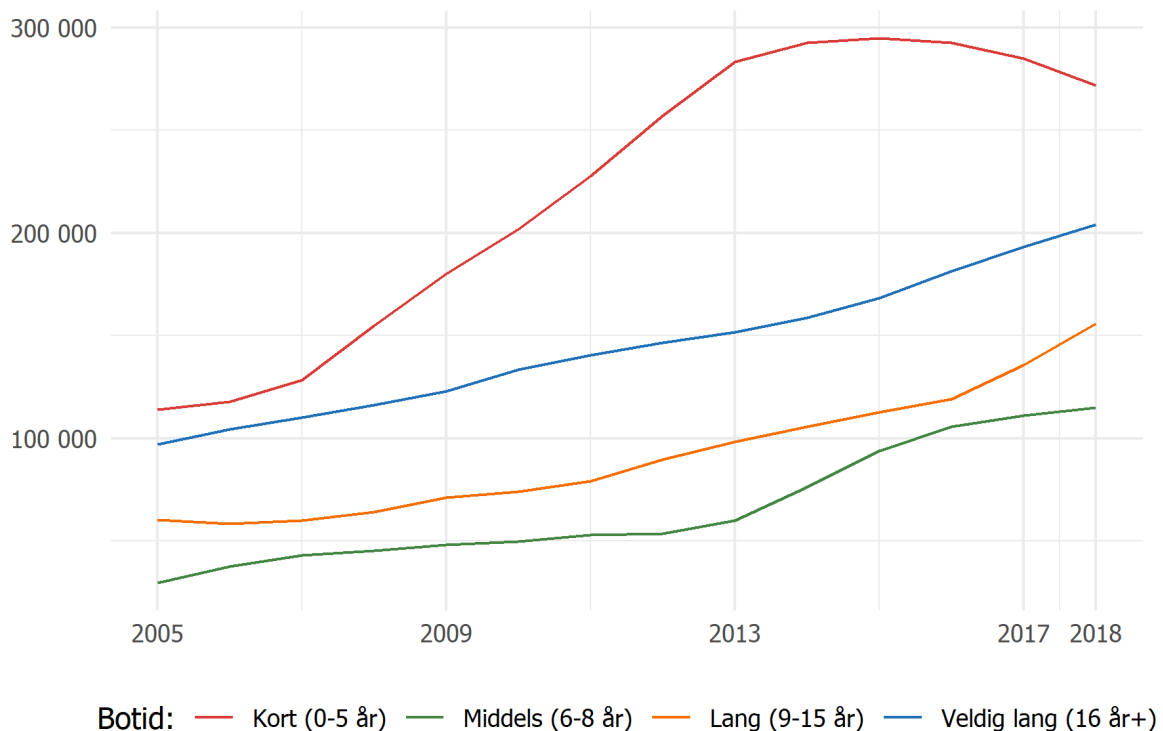
FIGUR 4: ALDERSFORDELING FOR INNVANDRERE, NORSKFØDTE MED INNVANDRERFORELDRE OG BEFOLKNINGA ELLERS. 2018. KILDE. SSB 2018A.

En innvandrere som kom til Norge før grunnskolealder, vil i likhet med norskfødte med innvandrerforeldre kunne gjennomføre hele utdanningen i Norge. Dette vil ha betydning for språkopplæring, sosiale nettverk og tilknytning til landet for øvrig. 8 prosent av befolkninga med innvandrerbakgrunn kom til Norge før fylte seks år. Det er lite offentlig tilgjengelig statistikk om denne gruppa, men vi ser at «tidliginnvandrere» ligner mer på norskfødte, blant annet i avslutningskarakter fra grunnskolen og fullføring av videregående skole (Dzamarija, 2017a).

Det er fortsatt mange innvandrere med kort botid i Norge

Botid blir gjerne framhevet som et sentralt kjennetegn når en skal beskrive integreringsprosesser: hvor lenge har ulike innvandrere bodd i landet? Vi veit at integrering av flyktninger tar tid, og at både flyktninger og familieinnvandrere med under 5 års botid fortsatt kan være i etableringsfasen. Tilsvarende kan vi anta at arbeidsinnvandrere med kort botid fortsatt er i sitt første arbeidsforhold.

Den høye nettoinnvandringen betyr at det er flere innvandrere nå enn tidligere som har bodd kort tid i Norge. Dette ser vi fra figur 5, som viser utviklingen i antallet innvandrere med ulike botidslengder. Antallet innvandrere både med kort og lang botid har økt etter 2005, men antallet med kort botid mer enn andre. 271 738 hadde 1. januar 2018 bodd i Norge i fem år eller mindre, noe som utgjør 1 av 3 innvandrere (SSB, 2018b).

FIGUR 5: ANTALL INNVANDRERE MED ULIKE BOTIDSLENGDER, 2005-2018 (SSB, 2018b)

Etter hvert som netto innvandring går ned, særlig fra Øst-Europa, endrer også botidssammensetningen seg. Andelen (og antallet) med lange botider øker. Det er særlig flyktninger og deres familiegjeforente som blir boende, mens arbeidsinnvandrere (og deres familier) i større grad utvandrer.

Det bor innvandrere over hele landet – men flest i Oslo

Det bor personer med innvandrerbakgrunn i alle landets kommuner, men det er klart flest i Oslo: Det bodde 168 710 innvandrere og 54 133 norskfødte med innvandrerforeldre i Oslo ved inngangen til 2017. Dette utgjør til sammen 33 prosent av folketallet i hovedstaden (SSB og IMDi, 2018b).

35 prosent av alle innvandrere bor i de største bykommunene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger. 50 prosent av alle innvandrere i Norge bor i tretten av våre mest folkerike kommuner (SSB og IMDi, 2018b).

Det er store regionale forskjeller i andel innvandrere i befolkninga. Mange av kommunene med høy andel innvandrere ligger i Oslo-området. IMDi bosetter flyktninger relativt spredt, men arbeidsinnvandrere og sekundærflytting blant flyktninger bidrar til en konsentrasjon i byene (SSB og IMDi, 2018b).

Mange mindre distriktskommuner har en høy andel innvandrere. Dette kan bl.a. knyttes til arbeidsmarkedet i regionen og behov for arbeidskraft utenfra. Båtsfjord er én av to kommuner i Norge hvor 30 prosent eller mer har innvandrerbakgrunn. Her bor det mange arbeidsinnvandrere fra de baltiske landene, som arbeider i fiskerinæringen (SSB og IMDi, 2018c).

2. Integrering på utdanningsfeltet

- På gruppenivå er det betydelige forskjeller mellom innvandreres og øvrig befolknings utdanning.
- For mange har dette imidlertid sammenheng med kort botid.
- Videre kan vi observere at på flere av målene blir forskjellene mindre over tid. Dette er et mønster en ser i de fleste OECD-land (OECD 2017).
- Som gruppe er norskfødte med innvandrerforeldre kjennetegnet av det forskere har kalt et utdanningsdriv (Bakken og Hyggen, 2018). Andelen som fullfører videregående opplæring er nå på nivå med jevnaldrende med norske foreldre. I aldersgruppen 19 til 34 år er andelen som er i høyere utdanning betraktelig høyere enn blant jevnaldrende med norske foreldre.
- Dette mønsteret kan observeres på tross av et lavere gjennomsnittlig inntekts- og utdanningsnivå blant foreldrene, og til tross for at gjennomsnittskarakterer i grunnskolen fremdeles er noe lavere enn blant jevnaldrende med norske foreldre (for gutter) (Utdanningsdirektoratet, 2018).

Utdanning er et viktig integreringsområde for dagens regjering. Deltakelse i barnehage, grunnskole og videregående er viktig for å lære norsk og for en persons levekår. Det er også en viktig forutsetning for integrering på arbeidsmarkedet. Fullført videregående utdanning øker sannsynligheten for å være fulltid sysselsatt (Falch & Nyhus, 2011). I løpet av de siste årene er det også en tendens til at voksne med lite utdanning i økende grad faller utenfor arbeidslivet (NOU 2018:13).

Sammenlignet med andre land har det norske arbeidsmarkedet høye krav til språkkunnskaper og formelle kvalifikasjoner, og få jobber med lave kvalifikasjonskrav (OECD, 2009).

Framskrivninger av dagens befolkningsmønster, utdanningsvalg og økonomisk situasjon tyder på at arbeidsmarkedet vil bli enda vanskeligere fram mot 2035 for dem som ikke har fullført videregående skole. Etterspørselen etter yrkesfaglig utdanning ser særlig ut til å øke. Økt grad av automatisering og nye digitale hjelpemidler gjør framtiden usikker for mange yrkesgrupper, men omfanget er omdiskutert (Cappelen mfl. 2018, NOU 2018:2, NAV 2019).

Integrering på utdanningsområdet måles både ved å se på utvikling i deltakelse og på resultatene av utdanningen – både faktiske ferdigheter og de formelle kvalifikasjonene utdanning gir.

Innvandrere er overrepresentert blant personer med svake grunnleggende ferdigheter

En utvalgsundersøkelse av leseferdighet, tallforståelse og problemløsning med IKT gjennomført i 2011 og 2012 viste at norske voksne (16 til 65 år) har høye ferdigheter, sammenliknet med andre OECD-land. Imidlertid er personer med innvandrerbakgrunn⁷ sterkt overrepresentert blant dem med svake ferdigheter i Norge⁸. Særlig innvandrere med mindre enn fem års botid skårer lavt (Bjørkeng & Lagerstrøm, 2014; Bjørkeng, 2013).

Innvandrerne i Norge har om lag samme ferdighetsnivå som gjennomsnittet for utenlandsfødte i OECD-land, men ettersom ferdighetsnivået blant innenlandsfødte er relativt høyt, blir Norge ett av landene med størst forskjeller i leseferdighet mellom innenlands- og utenlandsfødte. Forskjellene er i snitt fra 10 til 30 prosentpoeng, som vist i tabell 1 (Bjørkeng & Lagerstrøm, 2014; Bjørkeng, 2013).

	Hele befolkninga	Utenlandsfødte
Svake leseferdigheter	11–14 prosent	27–43 prosent
Svak tallforståelse	13–16 prosent	32–48 prosent
Svak evne til IKT-problemløsning ⁹	41-46 prosent	37–55 prosent

TABELL 1: ANDEL MED SVAKE FERDIGHETER I HELE BEFOLKNINGA OG BLANT UTENLANDSFØDTE, 2013 (BJØRKENG & LAGERSTRØM, 2014)

Den gjennomsnittlige leseferdigheten blant innvandrere har falt fra 1998 til 2013, og tallforståelse har falt fra 2003 til 2013¹⁰. Blant befolkninga for øvrig har også leseferdighetene falt.

Fallet i ferdighetene i befolkninga er en trend som undersøkelsen finner også i andre OECD-land. Fallet kommer fra et fall i grunnleggende ferdigheter i de yngste aldersgruppene, høyere andel utenlandsfødte med svakere ferdigheter og svakere ferdigheter blant personer med høy utdanning (Bjørkeng & Lagerstrøm, 2014).

En stor andel innvandrere har grunnskole som høyeste fullførte utdanning

Innvandrere er overrepresentert blant personer som har lite utdanning. 28 prosent av innvandrere mellom 30 og 66 år hadde i 2017 grunnskole eller lavere som høyeste fullførte

⁷ Her definert som minoritetsspråklig utenlandsfødt, og dermed på en annen måte en standarddefinisjonen for øvrige tall i denne teksten.

⁸ Svake ferdigheter er definert som resultater på nivå 1 eller lavere. Testen ble gjennomført på norsk, og dette kan ha gitt enkelte av respondentene med innvandrerbakgrunn en ulempe. 95 prosent-konfidensintervaller beregnet på bakgrunn av vedlegg C til SSB-rapporten. Tallene avrundet til nærmeste tusen. Merk også at tallene som presenteres her ikke er korrigerende for ulik sammensetning av gruppene (Bjørkeng & Lagerstrøm, 2014).

⁹ Noe av grunnen til at dette tallet er så høyt, er at personer som ikke tok testen er telt med som personer med svake ferdigheter. Dette kan være personer som ikke har PC, ikke har brukt PC før, strøket på en innledende test, eller andre (Bjørkeng & Lagerstrøm, 2014).

¹⁰ International Adult Literacy Survey ble gjennomført i 1998, og gir informasjon om leseferdigheter. Adult Literacy and Life Skills ble gjennomført i 2003, og målte leseferdigheter og tallforståelse. IKT-ferdigheter var nytt i PIAAC. Rådataene fra disse undersøkelsene ble bearbeidet i forbindelse med PIAAC, slik at de skal være sammenliknbare (Bjørkeng & Lagerstrøm, 2014).

utdanning, mot 18 prosent av øvrig befolkning. Avstanden mellom gruppene har økt svakt fra 2014¹¹ (SSB og IMDi, 2018f).

Blant innvandrere fra 16 år og oppover er det flyktninger som har høyest andel med kun fullført grunnskole (Holøien & Holseter, 2016).

42 prosent av innvandrere har universitets- eller høyskoleutdanning, mot 39 prosent av øvrig befolkning. Dette skyldes særlig at arbeidsinnvandrere i gjennomsnitt har høyere utdanning enn befolkninga totalt (SSB og IMDi, 2018f).

Barnehagedeltakelsen har økt for alle barn

Barnehage kan være et effektivt kompenserende tiltak for minoritetsspråklige¹² barn og barn med lavt utdannede foreldre. Barnehage kan bidra til bedre muligheter for å gjennomføre videre utdanning og få tilknytning til arbeidsmarkedet (NOU 2017:2).

Minoritetsspråklige barn er fortsatt i barnehage i mindre grad enn øvrige barn. For alle barn fra ett til fem år er forskjellen på 12 prosentpoeng i 2017: 94 prosent blant øvrige barn gikk i barnehage i 2017, mot 81 prosent blant barn med minoritetsspråklig bakgrunn (SSB 2018c, SSB 2018d). Forskjellen er størst blant ettåringene, der 45 prosent av minoritetsspråklige barn er i barnehage, mot 79 prosent av øvrige barn. Fra og med 3 år er over 90 prosent av minoritetsspråklige barn i barnehage (SSB og IMDi, 2018g).

Barnehagedeltakelsen har økt fra begynnelsen av 2000-tallet til 2017, både blant minoritetsspråklige barn og blant øvrige barn.

Innvandrere har fortsatt lavere avgangskarakterer fra grunnskolen

Fra 2009 til 2018 har avgangskarakterene fra grunnskolen, målt med gjennomsnittlige grunnskolepoeng¹³, blitt bedre for alle grupper. Figur 6 viser utviklingen for denne tidsperioden for gutter og jenter i ulike innvandrerkategorier. Innvandrelever går ut av grunnskolen med i gjennomsnitt 5 poeng færre enn øvrig befolkning, altså tilsvarende en halv karakter. Forskjellen mellom norskfødte med innvandrerforeldre og øvrig befolkning er mindre, og utgjør kun 2 grunnskolepoeng. Disse forskjellene har vært stabile de siste fire årene (SSB, 2018e).

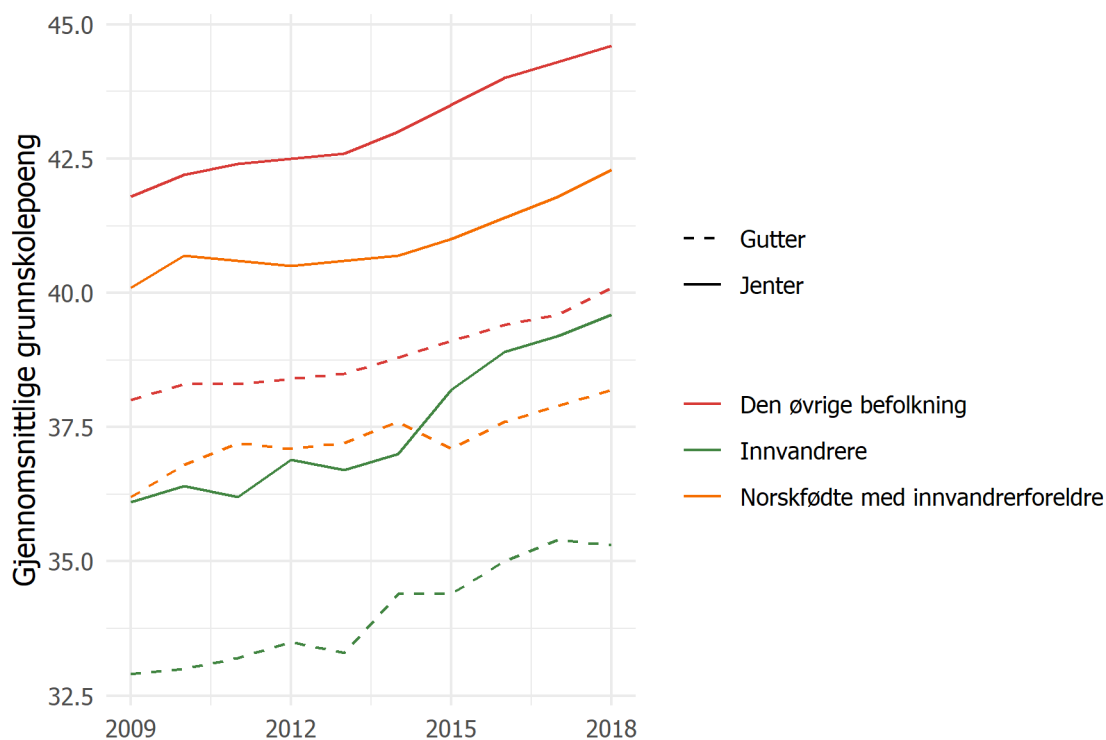
I alle kategorier oppnår jenter om lag 4–5 flere poeng enn gutter. Innvandrede gutter har det laveste gjennomsnittet, og ligger mer enn 9 poeng under jenter med norske foreldre, altså nesten tilsvarende en hel karakter. Derimot har innvandrede jenter i løpet av det siste

¹¹ En stor andel innvandrere har ukjent utdanningsnivå i statistikken. Dette gjelder særlig arbeidsinnvandrere. Fra og med 2014 har SSB begynt å anslå utdanningsnivået til personene med ukjent utdanning. Anslagene ser informative ut når de aggregeres, ifølge SSB. Denne endringen av statistikken har flyttet mange innvandrere fra kategorien «uoppgitt», til grunnskole eller ingen fullført utdanning (Jentoft, 2014).

¹² Minoritetsspråklige barn i barnehage er antall barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk. Dekningsgraden er beregnet ved å dele antallet minoritetsspråklige barn på antallet barn med innvandrerbakgrunn (ekskl. de uvalgte landene) (Tuhus & Bjørkli, 2017).

¹³ «Grunnskolepoengene kan ses på som et samlemaal for alle karakterene. De oppsummerer alle elevens resultater i forskjellige fag, og er med på å danne grunnlaget for opptak til videregående skole. Poengene blir regnet ut på følgende måte: Hver tallkarakter (standpunkt eller eksamenskarakter) får tilsvarende poengverdi som karakteren. Poengsummen får en ved å summere alle tallkarakterene, og deretter dele på antall karakterer. Dette gjennomsnittet, med to desimaler, multipliseres med 10.» En får dermed en skala fra 10 til 60 (SSB, 2016a).

tiåret gått forbi norskfødte gutter med innvandrerforeldre, og er nå på nivå med gutter med norske foreldre (SSB, 2018e).

FIGUR 6: GJENNOMSNITTLIGE GRUNNSKOLEPOENG BLANT UNGDOM SOM GÅR UT AV GRUNNSKOLEN, ETTER KJØNN OG INNVANDRINGSKATEGORI, 2009-2018. KILDE: SSB, 2018E.

Innvandrere som var mellom 0 og 6 år da de innvandret til Norge, oppnådde i 2018 et karakternivå rett over de norskfødte med innvandrerforeldre. For innvandrere er det en stor fordel å komme i ung alder og få med seg mer av det norske skoleløpet, for å lettere få innpass på arbeidsmarkedet seinere i livet (SSB og IMDi, 2018h).

Gjennomføring av videregående opplæring øker for alle grupper

Norskfødte med innvandrerforeldre gjennomfører nå videregående opplæring i tilnærmet lik grad som jevnaldrende med norske foreldre. Blant innvandrere er andelen som gjennomfører betraktelig lavere.

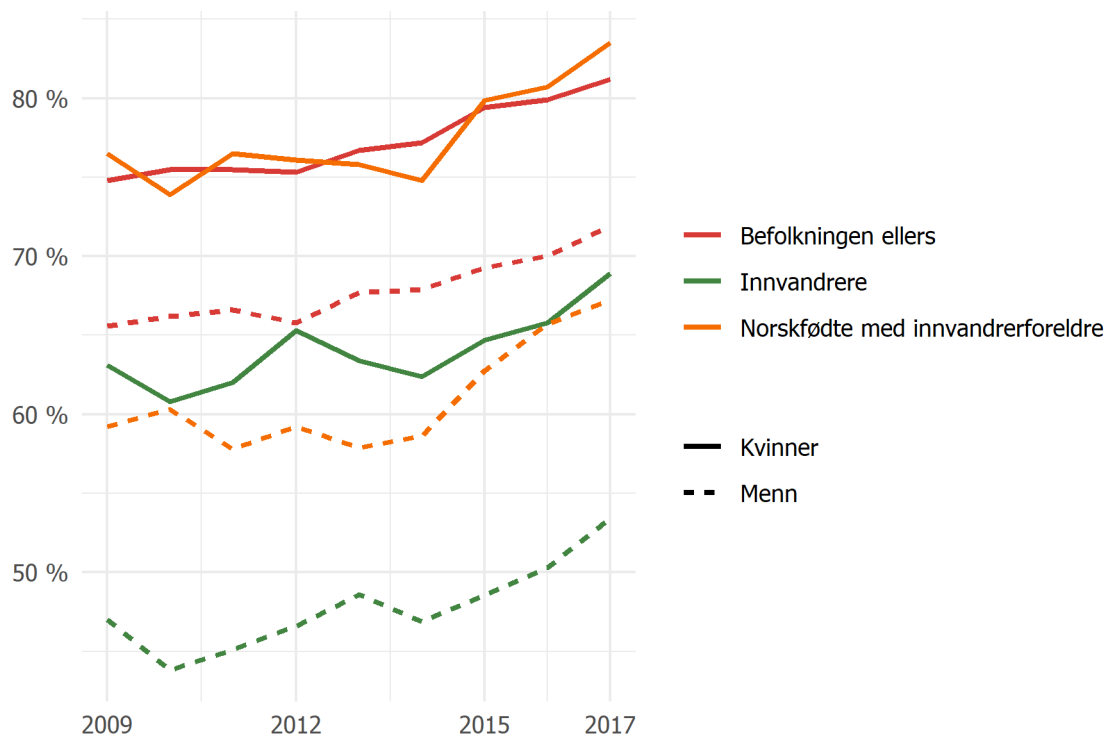
Det mest anvendte målet på gjennomføring er at personen har fullført innen fem år etter påbegynt videregående opplæring. Etter å ha ligget nokså stabilt rundt 70 prosent i perioden 2002 til 2012, har det nasjonale gjennomsnittet for gjennomføring for befolkninga uten innvandrerbakgrunn økt, og ligger i 2017 på 76 prosent. Til sammenligning hadde kun 61 prosent av innvandrere som startet videregående opplæring i 2012, fullført innen 2017¹⁴. Gapet er altså på 15 prosentpoeng (SSB og IMDi, 2018i).

I alle kategorier er andelen som gjennomfører høyere blant jenter enn blant gutter. Den norske kjønnsforskjellen i gjennomføring er den største blant 17 land som sammenlignes i en fersk OECD-rapport (Borgonovi mfl. 2018).

Når vi ser på betydningen av kjønn og innvandringsbakgrunn sammen i figur 7, ser vi at andelen som gjennomfører er særlig lav blant innvandrede gutter. Samtidig viser denne

¹⁴ Merk at det er forskjeller mellom SSB-tallene IMDi publiserer og tallene SSB-publiserer.

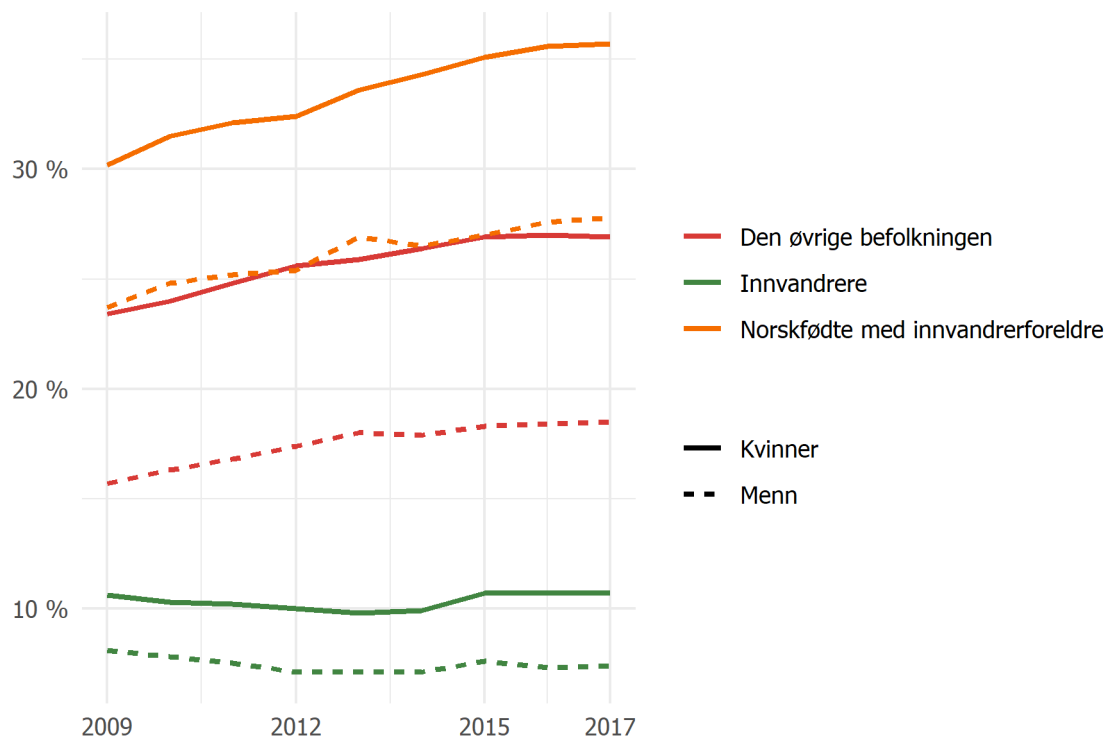
gruppen en positiv utvikling: Fullføringsgraden for denne gruppa har økt mer enn for gjennomsnittet, fra 44 prosent i 2010 til 53 prosent i 2017. Vi ser også at hele 84 prosent av norskfødte jenter med innvandrerforeldre gjennomfører i løpet av fem år, noe som er høyere enn blant jenter med norske foreldre (SSB og IMDi, 2018i).

FIGUR 7 ANDEL AV PERSONER MELLOM 16 OG 24 ÅR SOM FULLFØRER VIDEREGÅENDE INNEN FEM ÅR FRA OPPSTART, 2009-2017. KILDE: SSB OG IMDI, 2018I.

Stadig flere norskfødte med innvandrerforeldre tar høyere utdanning

Om lag 23 prosent av befolkninga uten innvandrerbakgrunn fra og med 19 år til og med 34 år gikk per 1. oktober 2017 i høyere utdanning. Dette er opp 3 prosentpoeng fra 2009. Av 236 595 innvandrere i samme aldersgruppe i 2017 gikk 9 prosent i høyere utdanning, om lag samme andel som i 2009. Blant norskfødte med innvandrerforeldre er imidlertid andelen langt høyere: 32 prosent av totalt 30 853 personer var i 2017 i høyere utdanning, en økning fra 27 prosent i 2009. I samme tidsperiode har antallet norskfødte med innvandrerforeldre mer enn doblet seg. Figur 8 viser denne utviklinga for henholdsvis gutter og jenter (Bekkengen, Østli, & Nygård, 2018).

FIGUR 8 ANDELER AV PERSONER 19-34 ÅR I HØYERE UTDANNING, 2009-2017. KILDE: SSB, 2018M.

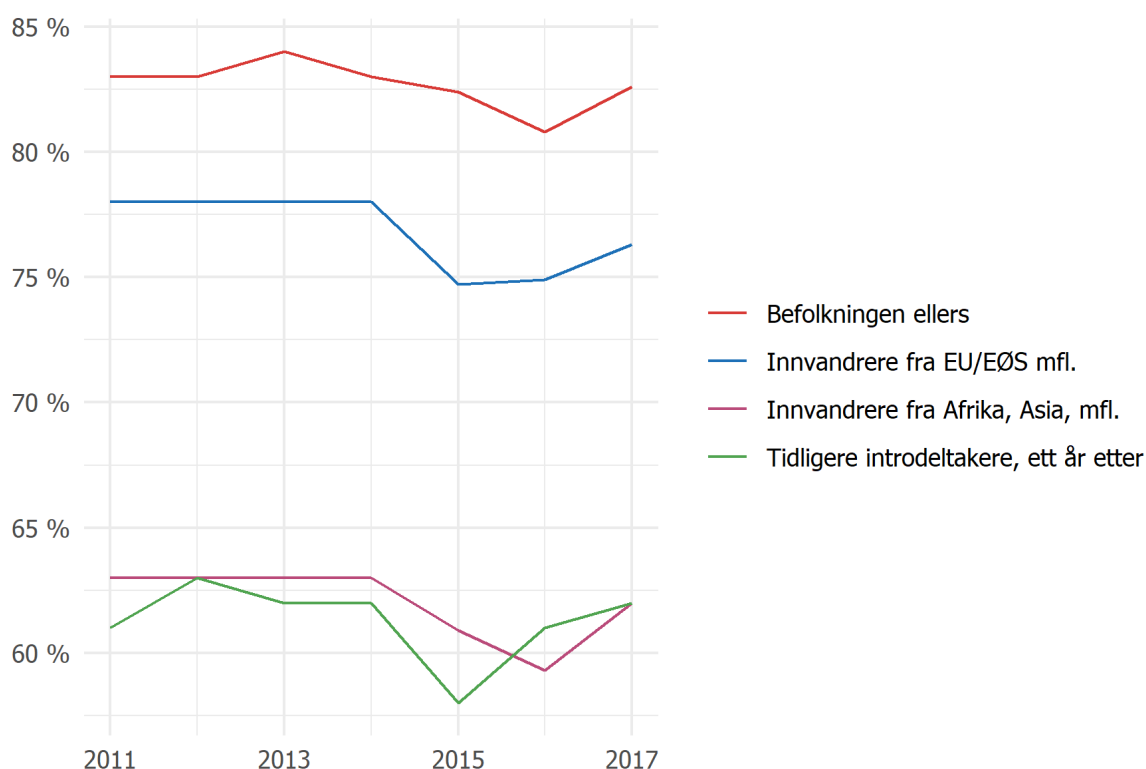
Introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap

For voksne finnes det ulike muligheter for å ta ytterligere opplæring – både formaliserte utdanninger, og uformell opplæring, som kurs, konferanser og seminarer. For flyktninger og familiegjenforente til flyktninger skal tiltak som opplæring i norsk og samfunnskunnskap og introduksjonsprogrammet bidra til å utjevne kompetanseforskjeller.

Blant innvandrere dekket av levekårsundersøkelsen i 2016, oppga 87 prosent at de hadde deltatt på en eller annen form for opplæring i norsk. Om lag halvparten av de spurte oppgir at de har svært gode eller ganske gode norskferdigheter. En god del av disse vil antakeligvis ha vært dekket av introduksjonslovens opplæring i norsk og samfunnskunnskap (Wiggen 2017).

Målgruppa for introduksjonsprogrammet er smalere enn for opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Beregninger av hvor høy andel av målgruppa som deltar, viser variasjon ut fra kjønn og landbakgrunn, der særlig menn fra Afghanistan og Somalia har lave deltakelsesandeler (Djuve & Kavli, 2015; Djuve mfl., 2017).

Det er et mål for introduksjonsprogrammet at så mange som mulig skal være i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program. Blant deltakere som gikk ut av programmet i 2016, var 62 prosent i arbeid eller utdanning i 2017. Som vi ser i figur 9, har andelen de siste årene ligget omtrent på nivå med andelen som er i arbeid eller utdanning blant hele gruppa innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika, mfl. – uavhengig av hvor lenge de har bodd i Norge. Andelen i befolkninga ellers var på 81 prosent (SSB, 2018f; SSB og IMDi, 2018j).

FIGUR 9 ANDEL PERSONER I ARBEID ELLER UTDANNING, 2011-2017. KILDE: SSB, 2018F; SSB OG IMDI, 2018J.

3. Integrering på arbeidsmarkedet

- Sysselsettingsgapet mellom innvandrere generelt og befolkninga ellers er stabilt.
- Flyktninger er minst sysselsatt. Det gjelder særlig personer med kort botid.
- Innvandreres levekår bedres med økt botid i Norge, men i gjennomsnitt har de dårligere levekår og lavere inntekt enn resten av befolkninga.
- Inntektsforskjellene mellom innvandrere og øvrig befolkning er økende. Andelen innvandrere med lavinntekt øker også. Barn av innvandrere utgjør en stor og økende andel av barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt.

Deltakelse i arbeidslivet står helt sentralt i norsk integreringspolitikk. Arbeid gir den enkelte økonomisk selvstendighet, motvirker fattigdom, og utjevner sosiale forskjeller. Arbeidslivet er også viktig for sosial integrering, gjennom å gi tilhørighet og nettverk. Høy sysselsetting er en av forutsetningene for den norske velferdsmodellen (NOU 2017:2).

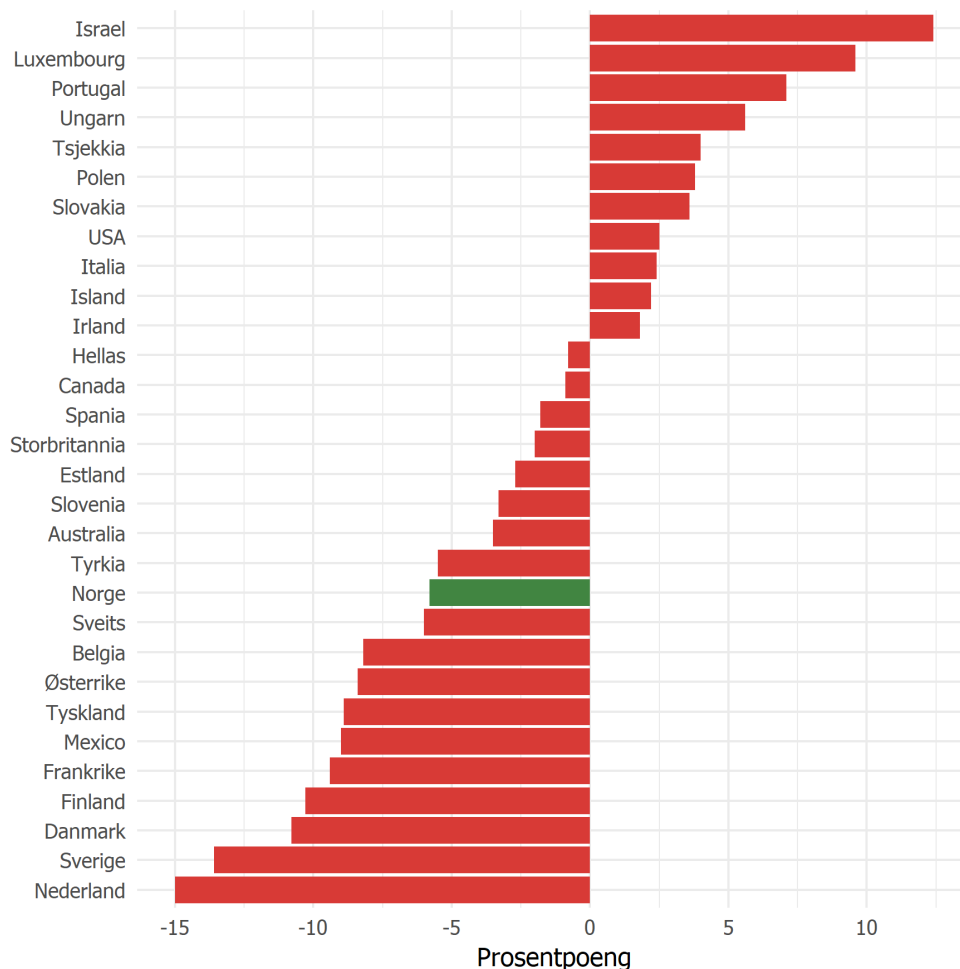
De sentrale indikatorene for økonomisk integrering er andelen som er sysselsatt og inntektstall.

Innvandrere har høy sysselsetting, men det er et gap opp til befolkninga ellers

Norge har over gjennomsnittlig høy sysselsetting både blant innvandrere og øvrig befolkning, sammenliknet med EU- og OECD-land. Særlig innvandrerkvinner er i høyere grad sysselsatt i Norge enn i andre land. Også innvandrere til Norge med lav utdanning har høy sysselsetting i et internasjonalt perspektiv (OECD og EU 2018).

Imidlertid er Norge, slik figur 10 under viser, et av OECD-landene med et større gap (i prosentpoeng) mellom sysselsatte innvandrere og sysselsatte i øvrig befolkning¹⁵. Det er en tendens til at land med høy sysselsetting blant innenlandsfødte, har et høyere gap enn land med lavere sysselsetting. Dette gjelder særlig nordiske land, som har tatt imot relativt mange flyktninger, og EU-land som lenge har vært land med høy innvandring.

¹⁵ Merk at internasjonale sammenlikninger gjerne definerer en innvandrer som en utenlandsfødt person, i motsetning til slik innvandrer er definert i norsk sammenheng og i denne teksten.

FIGUR 10 FORSKJELLER MELLOM UTENLANDSFØDTE OG INNENLANDSFØDTE SYSSELSETTING I 2017 (15-74 ÅR). KILDE: OECD, 2018.

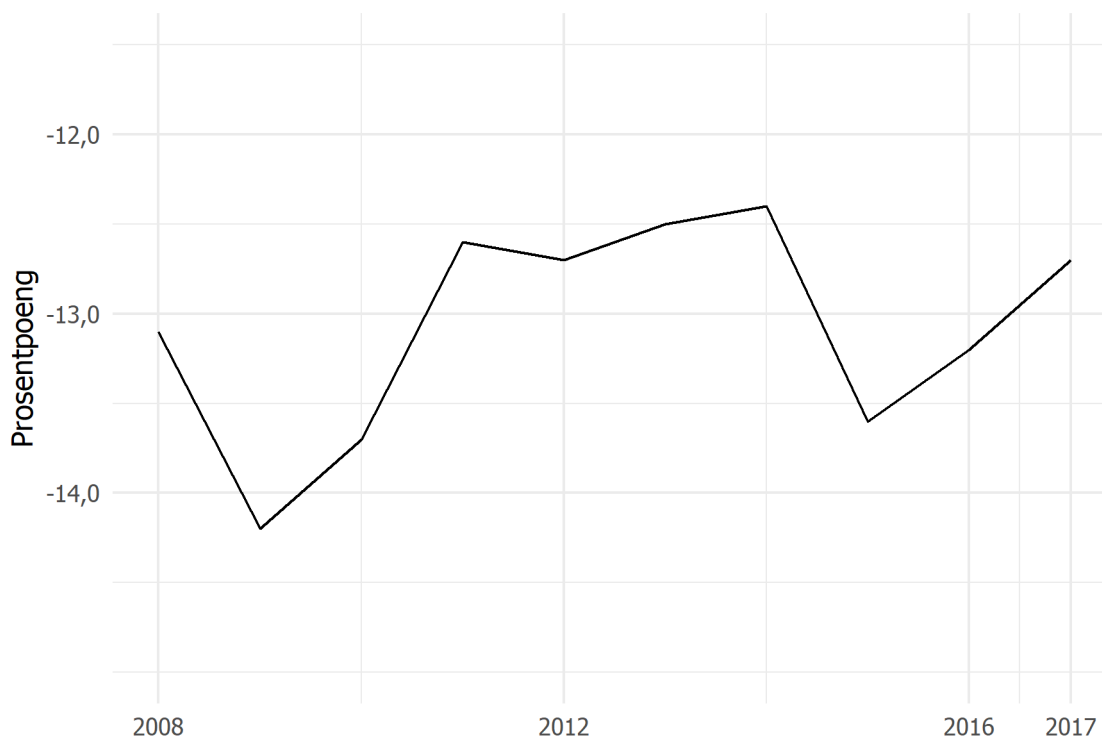
Sammensetningen av innvandrere i de ulike OECD-landene er svært forskjellig. Noen land har en større andel flyktninger med kort botid, mens andre land har arbeidsinnvandrere på både korte og lengre opphold. Arbeidsmarkedene i de ulike landene kan også være inne i ulike konjunkturer. Figuren kan dermed ikke tolkes direkte som en indikator på hvor vellykket den økonomiske integreringen i de ulike landene er.

Betydningen av alder

Standard aldersgruppe å se på i sysselsettingsstatistikk er personer mellom 15 og 74 år. Få personer under 20–24 år og få over 66 er sysselsatt. Dette tallet gir dermed inntrykk av at sysselsettinga er lavere i den mest yrkesaktive delen av befolkninga, enn den faktisk er. I tillegg veit vi at kun 7 prosent av innvandrere er over 64 år, mot 20 prosent av befolkninga ellers.

Dette betyr at forskjellen i sysselsetting fort vil kunne se mindre ut enn den er, fordi man sammenlikner sysselsettinga i den yngre innvandrerbefolkninga, med den gjennomsnittlig eldre befolkninga ellers. Vi benytter derfor tall for sysselsatte fra og med 20 til og med 66 år der vi kan.

I 2017 var 65 prosent av innvandrere mellom 20 og 66 år sysselsatt, mens i befolkninga ellers var 78 prosent sysselsatt. Gapet i andelen sysselsatte mellom innvandrere og befolkninga ellers var altså på 13 prosentpoeng. Figur 11 viser utviklinga i dette gapet fra 2008 til 2017. Som en kan se er 13 prosent om lag på gjennomsnittet for perioden (SSB, 2018g)¹⁶.

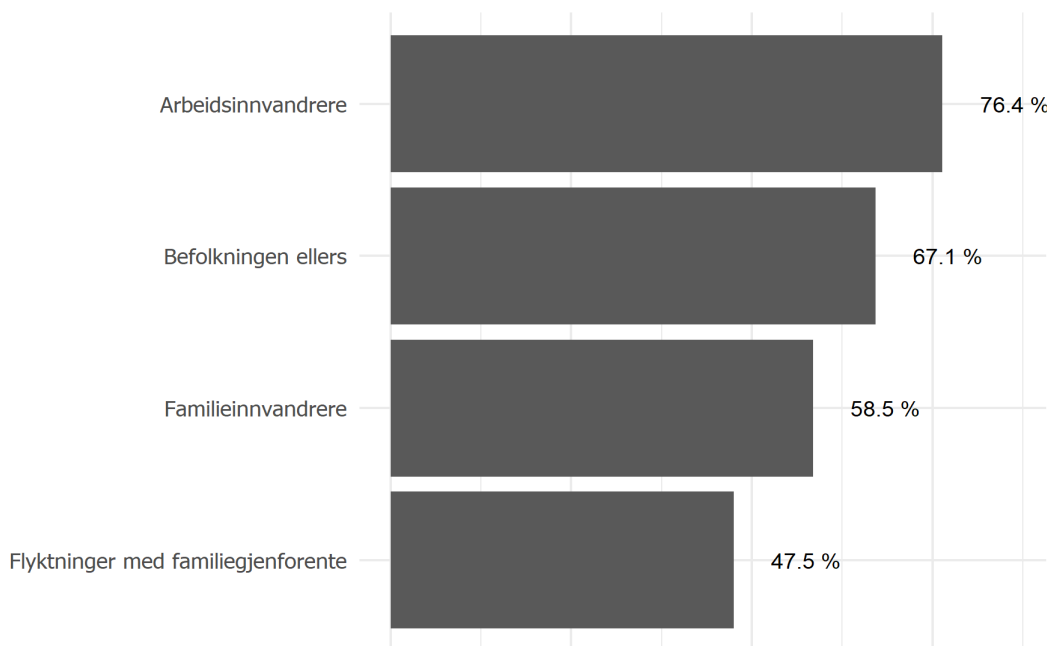

FIGUR 11 FORSKJELLEN MELLOM SYSSELSETTINGA HOS INNVANDRERE OG I ØVRIG BEFOLKNING, 20 – 66 ÅR, 2008-2017. KILDE: SSB, 2018G.

Som i befolkningen ellers varierer yrkesdeltakelsen i innvandrerbefolkningen mye mellom grupper. Vi ser at særlig innvandringsgrunn har mye å si: kvinnelige arbeidsinnvandrere er i mindre grad sysselsatt enn mannlige arbeidsinnvandrere, men i større grad enn andre mannlige innvandrere (SSB og IMDi, 2018k).

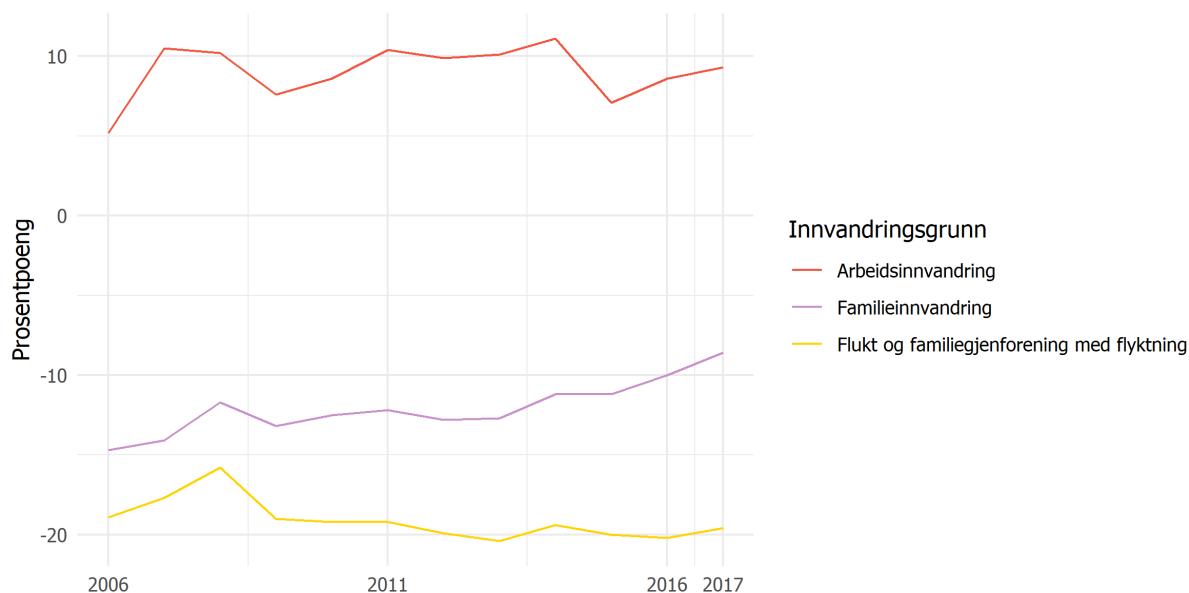
Som vist i figur 12, varierer sysselsettinga stort mellom grupper med ulik innvandringsgrunn. Her må vi benytte tilgjengelige data for det bredere aldersspennet 15 til 74 år. Blant arbeidsinnvandrerne er det en større andel sysselsatte (76 prosent) enn i befolkninga for øvrig (67 prosent). Blant personer med opphold som flyktninger og familiegjenforente til disse er sysselsettingsandelen imidlertid betraktelig lavere, nemlig 48 prosent i 2017. (SSB og IMDi, 2018l)

¹⁶ Når man ser på utvikling i sysselsetting over de siste ti årene, er hovedtrenden både for innvandrere og befolkninga ellers en nedgang. Bildet av et fall blir imidlertid større av at det er et brudd i tidsserien mellom 2014 og 2015, der SSB endret datagrunnlag. Denne nedgangen representerer ikke en faktisk endring. Forskjellene mellom gruppene bør imidlertid være konstante. Det vil si at vi ikke forventer at endringen i datagrunnlag påvirker forskjellen mellom gruppene på noen bestemt måte (Olsen & Aamodt, 2017).

FIGUR 12 SYSSELSETTING ETTER INNVANDRINGSGRUNN OG I BEFOLKNINGA ELLERS, 15-74 ÅR, 2017. KILDE: SSB OG IMDI, 2018K.

Forskjellen mellom andelen sysselsatte flyktinger og andelen sysselsatte i befolkninga for øvrig har vært om lag stabil på 19–20 prosentpoeng siden 2009. Som vi ser av figur 13 har arbeidsinnvandrere generelt over hele perioden et høyere sysselsetningsnivå enn befolkninga ellers. Dette handler blant annet om poenget om alderssammensetning vi har gjort over, ettersom vi her ser på alle mellom 15 og 74 år (SSB og IMDi, 2018k).

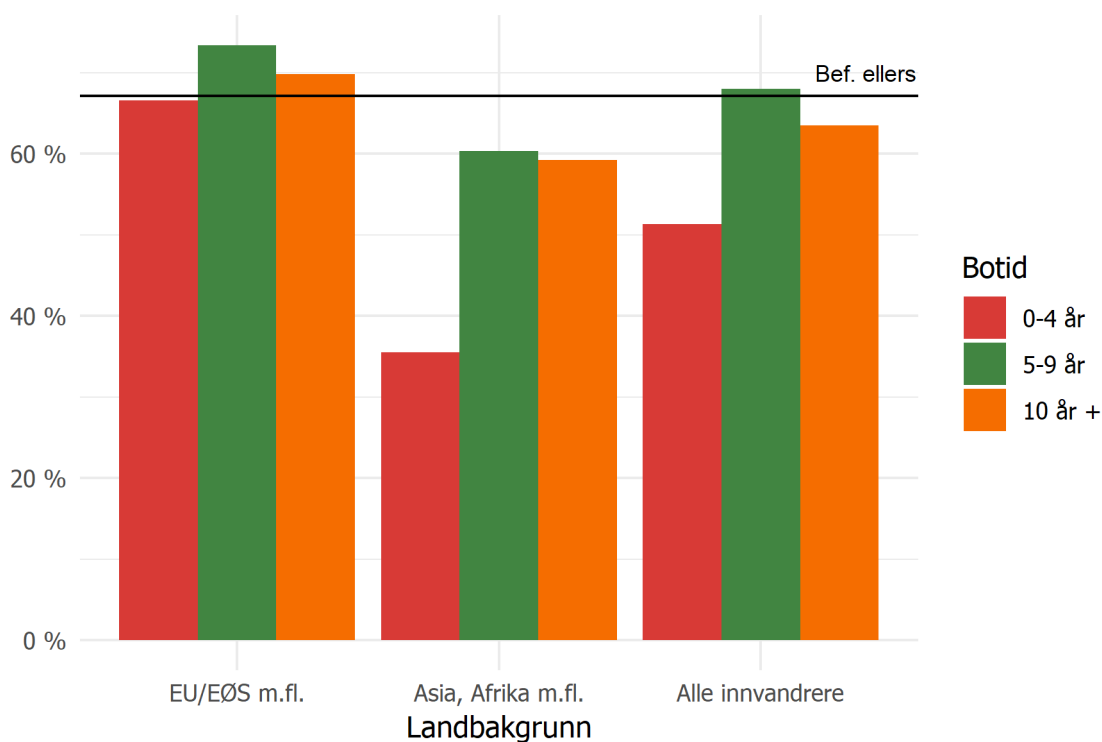
FIGUR 13 FORSKJELLER I SYSSELSETTINGSANDELER MELLOM ARBEIDSINNVANDRERE, FAMILIEINNVANDRERE, FLYKTINGER OG BEFOLKNINGA ELLERS (BEFOLKNINGA ELLERS = 0), 15-74 ÅR, 2006-2017. KILDE: SSB OG IMDI, 2018K.

Innvandrerens sysselsetting øker med økende botid – til en viss grad

Botid er av betydning når en ser på andelen som er sysselsatt. Som figur 14 tydelig viser, er det særlig gruppa med personer fra Asia, Afrika mfl. med inntil 4 års botid som har lav

sysselsetting. Mange av disse har nylig fått oppholdstillatelse i landet, er i introduksjonsprogrammet eller andre opplæringstiltak, eller er nylig ferdig med introduksjonsprogrammet. Det er dermed potensielt mer interessant å se på sysselsettinga for gruppene med lengre botid.

Sysselsettinga er lavere for gruppa med 10 år eller mer i landet. Mer omfattende studier har sett nærmere på dette fallet i sysselsetting. De viser at for flyktninger stiger sysselsettingsandelen raskt etter bosetting, men veksten stopper opp etter noen år. Etter 7 til 10 års botid faller sysselsettingsandelene, særlig for menn. Mulige forklaringer på dette er egenskaper ved innvandrere (alder, alder ved ankomst, helse, kompetanse, holdninger), arbeidsmarkedet (arbeid i konjunkturutsatte bedrifter) og øvrige rammebetingelser (kvalitet på kvalifiseringstilbud, insentiver fra velferdsordninger) (Kornstad, Skjerpen, & Telle, 2016; Bratsberg, Raaum, & Røed, 2016; Berge, Olsen, & Næsheim, 2017).

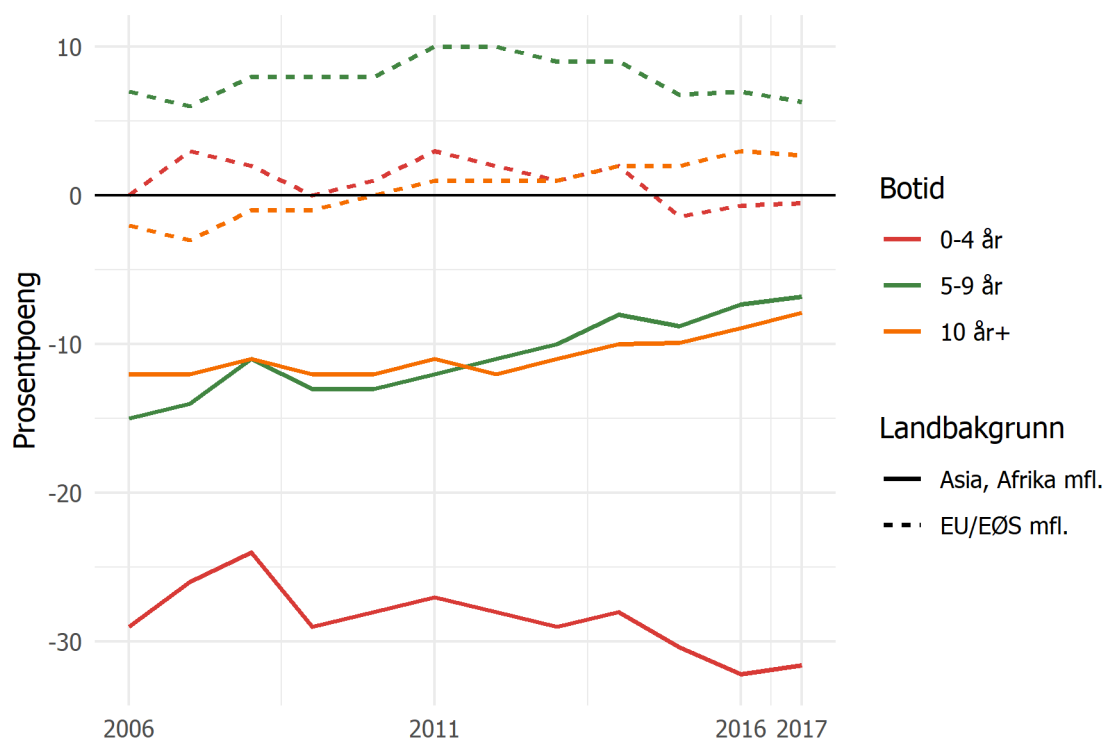
FIGUR 14 SYSSELSETTING ETTER LANDBAKGRUNN OG BOTID, 15-74 ÅR, 2017. KILDE: SSB OG IMDI, 2018M.

Figur 15 under viser igjen at innvandrere fra EU/EØS mfl. – i hovedsak arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere – har om lag like høy eller høyere sysselsetting enn befolkninga for øvrig. Innvandrere fra Asia, Afrika mfl. – i hovedsak flyktninger og familieinnvandrere – har derimot lavere sysselsetting innenfor alle botidsgruppene.

Hvis en også ser på kjønn i tillegg til botid og landbakgrunn, ser en at kvinner med kort botid i mindre grad er sysselsatt enn menn med kort botid. Kjønnforskjellene ser ut til å være mindre blant personer med lengre botid. Det kan tyde på at kvinners sysselsetting øker mer med botid enn det menns sysselsetting gjør.

Forskjellene i sysselsetting mellom innvandrere fra Asia, Afrika mfl. med mer enn 4 års botid, og befolkninga ellers, har blitt mindre de siste ti årene. Forskjellen til innvandrere fra Asia, Afrika mfl. med 0–4 års botid har derimot blitt større.

Dette er trolig delvis drevet av innføringen av introduksjonsprogrammet. I 2017 var en større andel av nyankomne flyktninger i gang med kvalifiseringstiltak enn i 2006.

FIGUR 15 FORSKJELLER TIL BEFOLKNINGA FORØVRIGS SYSSELSETTING - ETTER LANDBAKGRUNN OG BOTID, 15-74 ÅR, 2006-2017. KILDE: SSB OG IMDI, 2018M.

For å se hvordan det går med folk, må en følge med over tid

Undersøkelser gjort på enkelttidspunkt kan gi et feil bilde på betydningen av botid. Botiden vil samvariere med sammensetningen av gruppene som kom de ulike årene og tilstanden på arbeidsmarkedet det året. Om det kom mange med gode forutsetninger for arbeid et gitt år (f.eks. 2000), vil sysselsetting etter botid (f.eks. 6 år i 2006) også reflektere det.

En må derfor komplementere tverrsnittene med å følge personer over tid.

Deltidsarbeid er vanligere blant innvandrere enn i befolkninga ellers

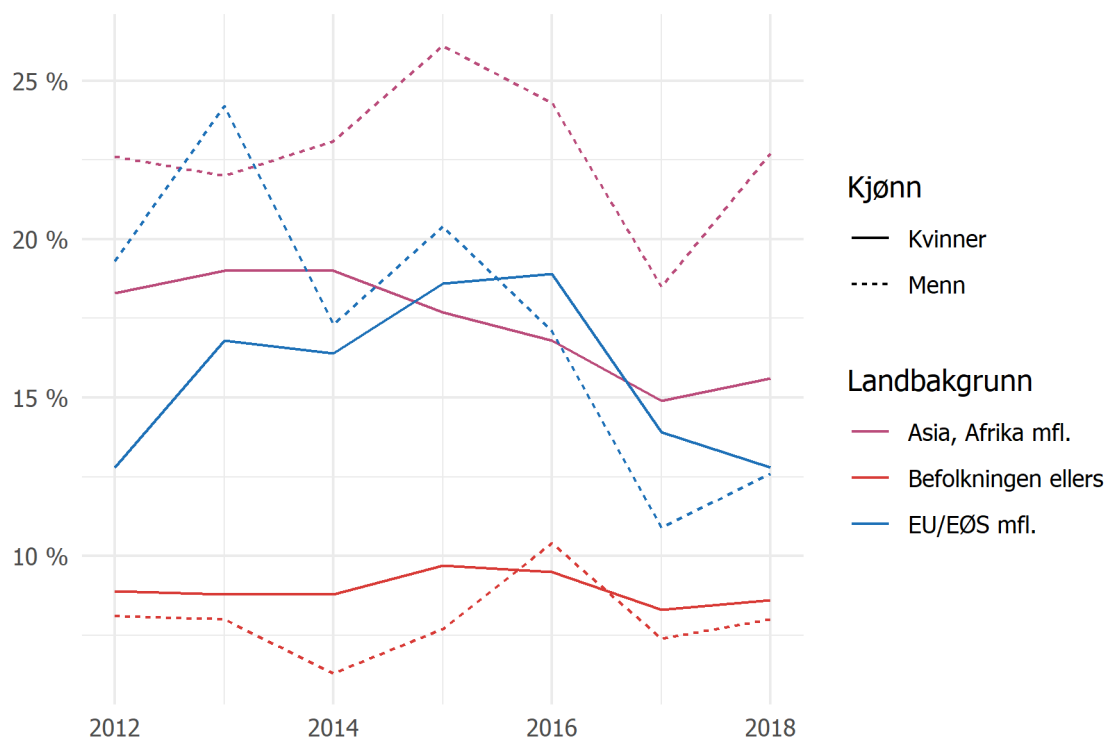
Deltidsarbeid er mer utbredt blant innvandrere enn i befolkninga ellers.

Levekårsundersøkelsen blant innvandrere anslår at 28 prosent av sysselsatte innvandrere jobber deltid, mot 23 prosent av sysselsatte i hele befolkninga (Wiggen & Vrålstad, 2017).

Det er særlig innvandrere fra Asia, Afrika mfl. som arbeider deltid. Dette er delvis et resultat av at over 60 prosent av de sysselsatte i denne gruppa arbeider i bransjer hvor deltid er utbredt, som varehandel, transport, og helse- og sosialtjenester. Men også innad i disse

bransjene jobberinnvandrere i disse bransjene arbeider innvandrere hyppigere deltid enn øvrige ansatte (Olsen, 2017).

I arbeidskraftundersøkelsen (AKU) måles andelen som er undersysselsatte. Dette er deltidssysselsatte personer som ønsker større stilling¹⁷. Som vi ser fra figur 16 anslås det at 1 av 5 deltidsansatte innvandrermenn fra Asia, Afrika mfl. er undersysselsatt. For befolkninga totalt ligger andelen på om lag 8 prosent, uten en veldig stor kjønnsforskjell. Forskjellene mellom gruppene ser ut til å ha blitt noe mindre over tid (SSB, 2018h).

FIGUR 16 ANDEL DELTIDSANSATTE SOM OPPGIR AT DE PRØVER Å FÅ STØRRE STILLING, ETTER KJØNN OG LANDBAKGRUNN (2012-2017). KILDE: SSB, 2018H.

Norskfødte med innvandrerforeldre har høyere sysselsetting enn innvandrere, men mindre enn befolkninga ellers

Norskfødte med innvandrerforeldre er fortsatt en veldig ung gruppe i Norge: av 170 000 personer, er 87 prosent 24 år eller yngre, og dermed i stor grad fortsatt under utdanning.

Ser vi på de mest yrkesaktive aldersgruppene, 25–29 år og 30–34 år, lå andelen sysselsatte i 2016 på henholdsvis 72 og 75 prosent. Dette er henholdsvis 11 og 6 prosentpoeng over nivået for innvandrere i samme aldersgrupper, men respektive 7 og 10 prosentpoeng under nivået for sysselsatte i befolkninga ellers i tilsvarende aldersgrupper. Olsen (2018) finner tilsvarende forskjeller i sysselsettingsandeler i 2017 mellom norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia, Afrika mfl. og jevnaldrende med norske foreldre (Olsen, 2018).

¹⁷ Det er målt ved hvorvidt personen har forsøkt å øke arbeidstida si gjennom å kontakte NAV, annonsere, spørre arbeidsgiver eller lignende. Personen må være klar til å øke arbeidstida den neste måneden.

En høyere andel sysselsatte innvandrere er overkvalifiserte

Blant utenlandsfødte i Norge mellom 15 og 64 år som er i arbeid, arbeidet i 2017 35 prosent i en jobb de var overkvalifisert for¹⁸. I befolkninga for øvrig var andelen 10 prosent. Norge ser både ut til å ha en høyere andel overkvalifiserte utenlandsfødte enn andre OECD-land, og en lavere andel overkvalifiserte innenlandsfødte. Til sammen gir det en av de større forskjellene mellom utenlandsfødte og innenlandsfødte i OECD. Forskjellen har økt siden 2012–13. Da var 31 prosent av utenlandsfødte overkvalifisert (OECD og EU 2018).

I en annen undersøkelse utført av SSB fra 2014, var andelen 23 prosent av sysselsatte innvandrere overkvalifisert, mot 13 prosent av sysselsatte uten innvandrerbakgrunn. Om lag en fjerdedel av innvandrere som mente de var overkvalifiserte i denne undersøkelsen, forklarte det selv med manglende norskkunnskaper (Wold & Håland, 2016).

¹⁸ Med overkvalifisering mener vi her sysselsatte med høy utdanning (tilsvarende ISCED 5 eller 6) som er ansatt i et yrke med lave (ISCO 9) eller medium krav til kvalifikasjoner (ISCO 4-8) (OECD og EU 2018).

Hvorfor har flyktninger lavere sysselsetting?

Faktorer som påvirker tilknytning til arbeidsmarkedet kan deles inn i tre grupper: individuelle forhold hos arbeidstaker, forhold hos arbeidsgiver og strukturelle forhold¹. Disse er oppsummert i tabell 2.

Arbeidstaker	Språkutfordringer, kompetanse og utdanning, kultur, «arr» og «signal» ² , omsorgsoppgaver, helse, nettverk
Arbeidsgiver	Usikkerhet på utdanning/kompetanse fra utlandet, diskriminering, øvrig usikkerhet, kultur, omstillingsprosesser
Strukturelt	Godkjenning av utdanning, kvalitet på kvalifiseringstilbud, konjunktur på nåværende tidspunkt, konjunktur på ankomsttidspunkt, konkurransen, familieinnvandringsregler, diskrimineringslover, andre lover og regler, omstillingsprosesser, velferdsordninger

TABELL 2 OPPSUMMERING AV UTVALGTE FAKTORER SOM PÅVIRKER SANNSYNLIGHETEN FOR Å VÆRE I ARBEID

Som vi så lenger opp, viser forskning en tendens til fallende sysselsetting etter 7-10 års botid. Hva kan forklare at noen er sysselsatt i starten, men så faller ut av arbeidsmarkedet? Vi ser at mange flyktninger i løpet av de første årene i landet tilegner seg språk, skikker og spesifikk kompetanse/kvalifisering. Etter hvert tas dette i bruk, og vi ser økende sysselsetting – økonomisk integrering – med økende botid og deltakelse i det nasjonale utdanningssystemet (Luik mfl. 2016).

Over tid rammer ytre faktorer som konjunktursvingninger og nedbemanninger innvandrere, fordi de befinner seg i utsatte yrker, fordi de i gjennomsnitt har kortere ansiennitet, og fordi innvandrere har annen kompetanse (og som møtes av usikkerhet om kompetanse fra arbeidsgiver). Enkelte flyktninger får etter noen år i Norge også helseutfordringer som gjør det vanskelig å stå i jobb. En ytterligere forklaring kan være at flyktninger arbeider i yrker hvor forskjellen i lønn mellom yrket og ulike velferdsordninger er liten, noe som kan gi personen et insentiv til å heller bli hjemme (Heggebø, 2017; Bratsberg mfl., 2016; 2017; Dustmann mfl., 2009).

Å ha vært arbeidsledig gjør det generelt vanskelig å komme inn igjen på arbeidsmarkedet. Hvis en flyktning blir arbeidsledig, kan/må personen delta på et tiltak i regi av NAV. Enkelte av disse tiltakene har en gjennomsnittlig positiv effekt (AMO, lønnstilskudd, praksisplass mer delt). Men tiltakseffekten er vanskelig å anslå, og enkelte studier peker også i andre retninger.

¹ Basert på blant andre Rogstad (2001), Drøpping og Kavli (2002), Håpnes og Berg (2004) og Friberg og Midtbøen (2018a, 2018b).

² Arr, på engelsk «scarring», er effekter av arbeidsledighet på arbeidstakeren, som f.eks. tap av kompetanse ved arbeidsledighet. Signal, «signalling», er effekter av hull i CVen på arbeidsgivers vurdering av CV. Se f.eks. Arulampalam mfl. (2001)

Innvandrere er overrepresentert i lavstatusyrker

Innvandrere er overrepresentert i lavstatusyrker. Det kan være flere grunner til dette. Innvandrere har lavere formelle og uformelle kvalifikasjoner enn øvrig befolkning. Enkelte yrker kan ha fått status som «innvandrerjobber» (Friberg og Midtbøen 2018a).

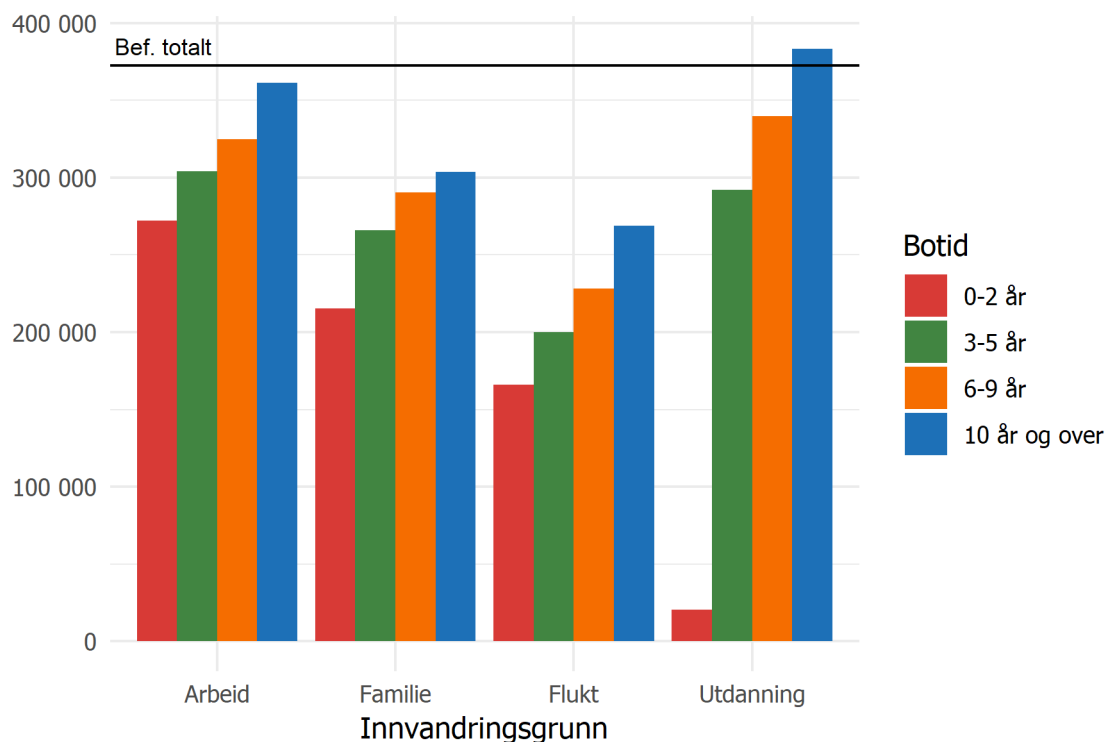
Diskriminering og stereotypisering i ansettelsesprosesser kan også være med på å påvirke tilgangen til forskjellige yrker (Østbakken mfl., 2017).

Innvandrer menn går i noe større grad inn i andre bransjer/sectorer enn menn i den øvrige befolkning, som helse og renhold. Ettersom menn med innvandrerbakgrunn i større grad er sysselsatte enn kvinner med innvandrerbakgrunn, bidrar innvandring på denne måten til at kjønnsdelingen på arbeidsmarkedet har blitt mindre (Østbakken mfl., 2017).

Innvandrere har lavere inntekt

I 2016 var medianinntekten¹⁹ i befolkninga unntatt innvandrere 367 400 kroner. For innvandrere fra EU/EØS mfl. lå den på 299 100 kroner, og for innvandrere fra Asia, Afrika mfl. lå den på 249 700 kroner. Innvandrere sett under ett har altså lavere medianinntekt enn ikke-innvandrere (SSB og IMDi, 2018n).

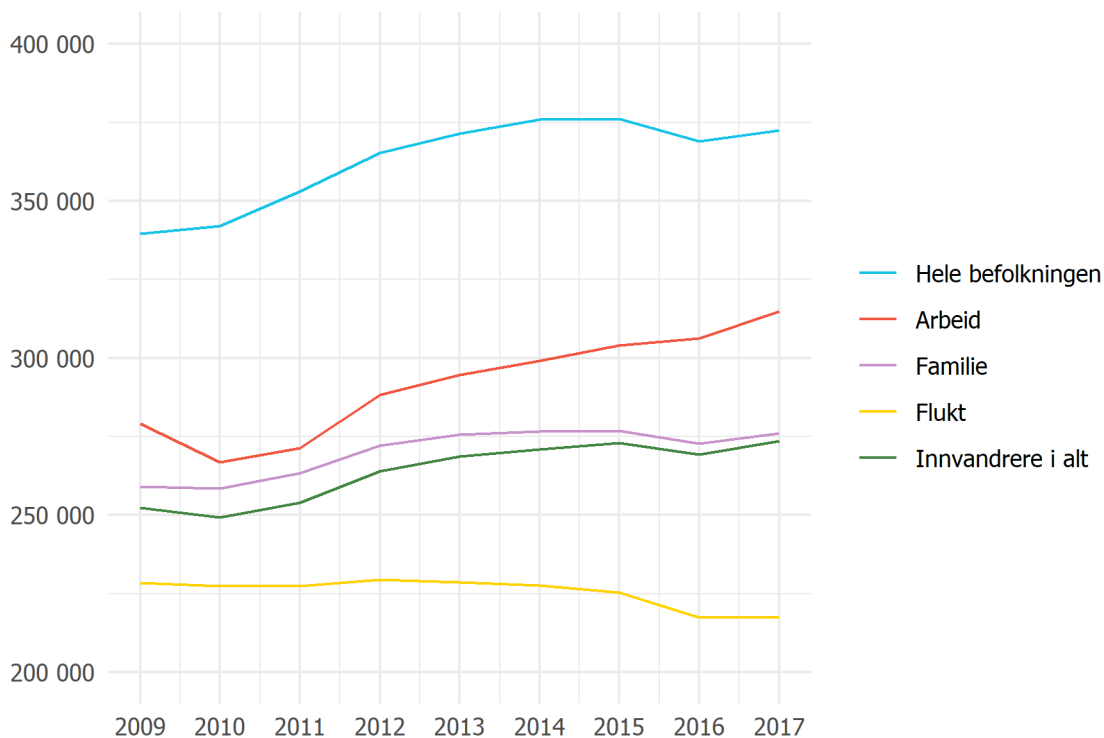
Som figur 17 tydelig viser, øker medianinntekten med botid, uansett oppholdsgrunnlag. For innvandrere som innvandret med utdanning som begrunnelse og har botid på 10 år eller mer, går inntekten også over medianinntekten i befolkninga totalt. Det er noen grupper av flyktninger som viser tegn til synkende inntekter etter 10 års botid, og særlig kvinner har lave inntekter (Kornstad, Skjerpen, & Telle, 2016; Strøm & Bye, 2017).

FIGUR 17 MEDIANINNTÉKT ETTER INNVANDRINGSGRUNN OG BOTID, 2017. KILDE: SSB, 2019A.

Som vi ser av figur 18 under, har forskjellen mellom innvandreres og øvrig befolkning sin inntekt i hovedsak blitt større de siste ti årene. Det gjelder særlig for flyktninger. Med høy flyktningeinnvandring, har Norge fått mange innvandrere med kort botid som har en tendens til å ha lave inntekter de første årene i Norge. Samtidig som gjennomsnittsinntekten for disse gruppene har gått ned (målt i reelle kroner), har inntekten i befolkninga for øvrig steget. Det gir økte forskjeller (Omholt, 2016; Langeland, Furuberg, & Lima, 2017; SSB, 2019a).

¹⁹ Median inntekt etter skatt, per forbruksenhet (EU-skala).

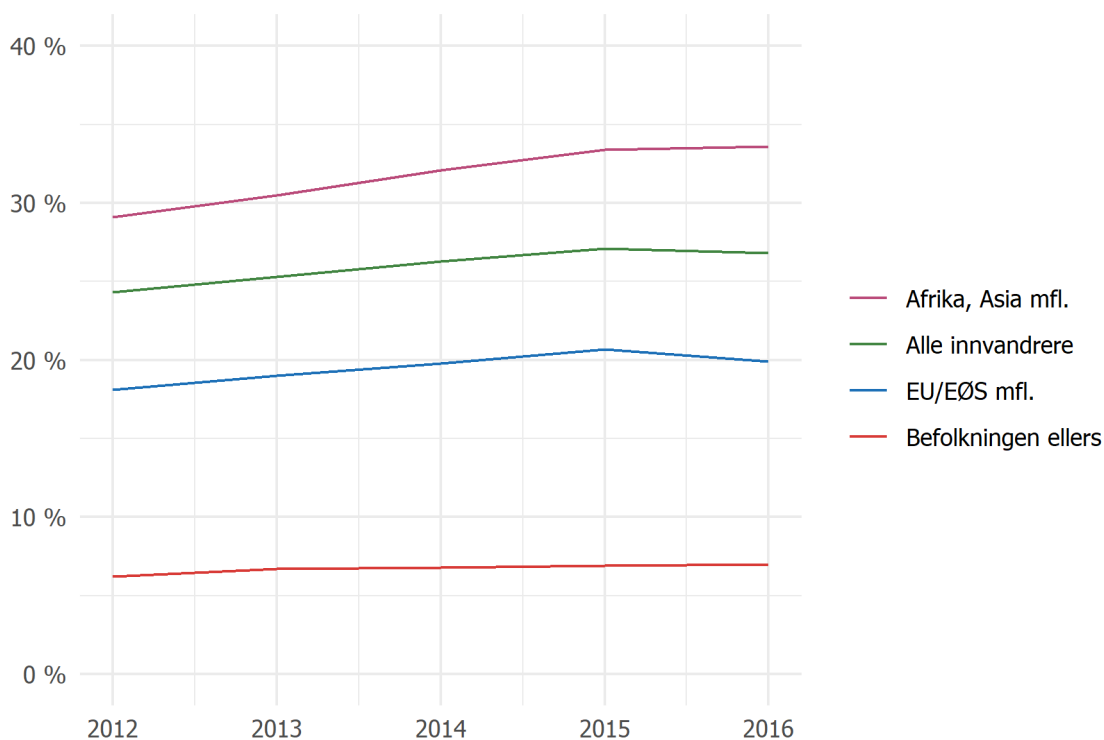

FIGUR 18 MEDIANINNTekt ETTER INNVANDRINGSGRUNN OG FOR HELE BEFOLKNINGA, I 2017-KRONER, 2009-2017. KILDE: SSB, 2019A; 2019B.

Innvandrere stadig mer overrepresentert i lavinntektsgruppa

Når vi legger 60 prosent av medianinntekt til grunn, ser vi at en langt større andel innvandrere har vedvarende lavinntekt, enn befolkninga ellers. Mellom 2014 og 2016 var 27 prosent av innvandrere i en situasjon med vedvarende lavinntekt²⁰. I befolkningen ellers er andelen 7 prosent. Denne andelen har svingt noe siden starten av 2000-tallet, men har steget siden 2010–2012 (perioden vist i figur 19) (SSB og IMDi, 2018o; Omholt, 2016).

²⁰ Vedvarende lavinntekt defineres som gjennomsnittsinntekt de siste tre årene under 60 prosentprosent av medianinntekten.

FIGUR 19 ANDEL AV HUSHOLDNINGER SOM LEVER MED VEDVARENDE LAVINNTTEKT, 1999–2016. KILDE: SSB OG IMDI 2018o.

Her kan det også nevnes at 21 prosent av utvalget i Levekårsundersøkelsen for innvandrere forteller at det er vanskelig eller svært vanskelig å få endene til å møtes, langt høyere enn 6 prosent i befolkninga ellers. Blant norskfødte med innvandrerforeldre mellom 18 og 39 år som ikke bor med foreldrene, svarer 10 prosent at de synes det er vanskelig eller svært vanskelig å få endene til å møtes. Dette er langt nærmere nivået i befolkninga ellers (6 prosent) (Wiggen & Vrålstad, 2017; Dalgard og Enes 2018).

Særlig alvorlig er det at barnefattigdommen vokser generelt i Norge, og særlig blant barn med innvandrerbakgrunn. Siden 2012 har barn med innvandrerbakgrunn utgjort over halvparten av alle barn som vokser opp i fattige familier. (SSB, 2018i; 2018j).

Hva betyr det å ha lav inntekt, absolutt og relativt til andre?²¹. Vi veit at innvandrere fra Asia, Afrika mfl. er mer utsatt for både inntektsfattigdom og andre levekårsutfordringer, enn

²¹ Vi har ingen offisiell fattigdomsdefinisjon i Norge (Langeland, Furuberg, & Lima, 2017). Normann (2009) viser hvordan ulike definisjoner av lavinntekt gjør at andelen som defineres som i risiko for fattigdom varierer (med 2007-tall) fra 2 til 13 prosent av hele befolkninga over 16 år. Det vil være hensiktsmessig med en terskelverdi som klarer å identifisere personer med lave inntekter som også har høy risiko for levekårsutfordringer. For at sammenhengen mellom inntektsfattigdom og levekårsfattigdom skal være sterkest mulig, peker Normann (2009) på at lavinntektsgrensen ikke må settes for lavt, at ettårige mål på inntekt er like gode som flerårige (vedvarende lavinntekt) og at formue (inkl. bolig) bør hensyntas. Det vanligste målet på inntektsfattigdom i norsk sammenheng, 60 prosent av medianinntekt (EU60), gjør det i denne sammenhengen ganske godt (Normann, 2009).

Det er gjentatte ganger understreket at det er problematisk å sette likhetstegn mellom EU-60 og fattigdom. Langeland mfl. 2017 peker på at 1) ikke-registrert yrkesaktivitet er svært utbredt i gruppa med lavinntekt, 2) registrert inntekt tar ikke hensyn til verdien av offentlige tjenester, som lavinntektsfamilier bruker mer av, 3) betydningen av hjemmeproduksjon og utveksling av tjenester er

befolkninga for øvrig og andre innvandrere. Det er dobbelt så stor sjanse for at en person med innvandrerbakgrunn har mer enn 3 levekårsproblemer, sammenlignet med befolkninga som helhet. Det er da snakk om økonomiske problemer, helseproblemer og bolig (Langeland, Furuberg, & Lima, 2017, Tronstad mfl. 2018).

I øvrig befolkning er det også slik at sammenhengen mellom lave inntekter og andre utfordringer er svakere: det er ikke nødvendigvis at lav inntekt gir andre utfordringer. For innvandrere er det en sterkere sammenheng – har man lav inntekt, er sjansen større for at man har andre levekårsutfordringer (Normann, 2009, Tronstad mfl. 2018).

Årsaker til lavinntekt og inntektsforskjeller

Det er tre forklaringer til økningen i andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt:

- Vi ser et økt innslag av barn med innvandrerbakgrunn i lavinntektsgruppen de siste årene. Dette henger sammen med innvandring, som har gitt flere innvandrere med kort botid. Dette er en gruppe som har lavere inntekt (se figur 17) (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018).
- Den andre årsaken er at barnefamilier i senere år har hatt en svakere inntektsutvikling sammenlignet med husholdninger uten barn. Det er spesielt barnefamilier med småbarn som er utsatt, og særlig enslige forsørgere med småbarn (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018).
- Dette henger sammen med den tredje årsaken, som er at offentlige overføringer ikke har økt i like stor grad, og det betyr at inntekter fra lønnet arbeid har blitt enda viktigere for familieøkonomien enn før (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018).

For voksne i yrkesaktiv alder (25 til 65 år) er det en nær sammenheng mellom å stå utenfor eller ha ustabil tilknytning til arbeidslivet i flere år, og å ha vedvarende lavinntekt. For husholdninger uten stabil tilknytning til arbeidsmarkedet er risikoen fem ganger høyere for vedvarende lavinntekt, enn for andre husholdninger. Å ha lav utdanning øker også risikoen for vedvarende lavinntekt (Furuberg mfl. 2018).

Blant personer som er i arbeid, kan vi se på lønnsstatistikken at innvandrere både tjener mindre enn øvrig befolkning i samme yrker, og at innvandrere gjerne har andre yrker enn øvrig befolkning (Strøm & Bye, 2017).

ikke med, og kan være mer utbredt blant innvandrerhusholdninger (Langeland, Furuberg, & Lima, 2017).

Det er allikevel slik at lavinntektsmålet er den indikatoren det finnes mest tall for, og som dermed gjør det mulig for oss å se på utvikling over tid, og mellom ulike grupper. Vi følger her derfor Normann (2009) i å forstå fattigdom som inntektsfattigdom, med utgangspunkt i EU-definisjonen av at personer som tjener 60 % av medianinntekten eller mindre befinner seg i risiko for fattigdom.

Innvandrerens barn tjener mer enn sine foreldre

Norskfødte med innvandrerforeldre i aldersgruppen 25–39 år²² ser ut til å klare seg bedre økonomisk enn de som selv er innvandrere, og utviklinga har vært positiv de siste årene. Gjennomsnittsinntekten i denne gruppa var 3 prosentpoeng lavere enn inntektsnivået i hele befolkninga i samme alder. Dette er langt over jevnaldrende innvandreres inntekter, som i snitt hadde 21 prosentpoeng lavere inntektsnivå (Strøm & Bye, 2017).

Disse gjennomsnittstallene skjuler mye variasjon. Det er langt større innbyrdes inntektsforskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre, enn det er blant personer uten innvandrerbakgrunn. Forskjellene varierer mye med landbakgrunn og kjønn (Epland og Kirkeberg 2018).

Andelen med vedvarende lavinntekt er klart større blant de norskfødte med innvandrerforeldre enn i befolkninga forøvrig. Samtidig er den klart lavere enn blant jevnaldrende innvandrere. Det er særlig blant norskfødte med foreldre fra Asia, Afrika mfl. at andelen er høy, mens den for norskfødte med foreldre fra EU/EØS ligger nær samme nivå som for øvrig befolkning. Andelen med vedvarende lavinntekt blant norskfødte med innvandrerforeldre har gått ned rundt 8 prosentpoeng fra 2002–2004 til 2012–2014 (Omholt, 2016)²³.

Enkelte grupper får en høy andel av inntekten fra velferdsytelser

Sett under ett har innvandrerhusholdninger en høyere andel yrkesinntekter enn øvrig befolkning. Dette henger sammen med at innvandrergruppen har annen alderssammensetning, og annen opptjening av rettigheter enn øvrig befolkning. Særlig er det færre pensjonister blant innvandrerne. Personer som har kommet som flyktninger og har kort botid er et unntak. De har i gjennomsnitt en større andel av inntektene fra offentlige overføringer, enn befolkninga unntatt innvandrere (og andre grupper av innvandrere) (Strøm & Bye, 2017).

Det er også verdt å merke seg at mange blant personer med lavinntekt mottar ulike former for stønad. 2 av 3 mottakere av introduksjonsstønad (første år) var definert som vedvarende fattige i perioden 2012–2014. Dette er en høyere andel enn i 2009–2011, hvor det gjaldt 1 av 2 (Omholt, 2016).

Sosialhjelp er en interessant velferdsytelse, ettersom den skal fungere som et sikkerhetsnett, når personen ikke har andre muligheter for finansiering av livsopphold²⁴. Andelen og antallet mottakere kan dermed både være en indikasjon på antallet personer som har ulike typer levekårsutfordringer, men også hvem som dekkes av øvrige velferdsytelser. Ytelsen utgjør en liten andel av det totale offentlige velferdsbudsjettet og av gjennomsnittlige inntekter til befolkninga: I gjennomsnitt for en husholdning hvor hovedinntektstaker har innvandrerbakgrunn, utgjør sosialhjelp 2 prosent av samlede inntekter (Strøm & Bye, 2017).

²² Norskfødte med innvandrerforeldre er en yngre gruppe enn innvandrere og befolkninga for øvrig, og det er derfor viktig å sammenlikne gruppene innenfor samme aldersgruppe. Yngre mennesker bor gjerne med foreldrene sine, og husholdningsinntekten blir naturlig nok påvirket av det.

²³ Personer i husholdninger der hovedinntektstaker er norskfødt med innvandrerforeldre.

²⁴ Med NAVs ord: Ytelsen skal være subsidiær, individuelt tilpasset og kortvarig. Det vil si at søkeren må ha utnytta alle andre reelle muligheter, som arbeid, egne midler eller andre velferdsordninger, og at ytelsen tilpasses til individets behov. NAV vektlegger at en skal hjelpe sosialhjelpsmottakere til å bli selvforsørget (Langeland, Furuberg, & Lima, 2017).

Andelen mottakere av sosialhjelp i befolkninga har vært stabilt rundt 1,6 prosent fra 2010 til 2017. Det betyr at antallet mottakere har gått opp, i og med at befolkninga har blitt større. Antallet mottakere med innvandrerbakgrunn har også steget, og personer med innvandrerbakgrunn utgjør nå en større andel av sosialhjelpsmottakerne enn tidligere. Av totalt 129 878 mottakere i 2017, utgjorde innvandrere 45 prosent. Om lag 9 prosent av personer med innvandrerbakgrunn mottar sosialhjelp (Furuberg mfl. 2018; SSB og IMDi, 2018p)²⁵.

De totale offentlige utgiftene til sosialstønad har steget fra 2012 til 2017, målt i faste 2017-kroner. Dette skyldes en blanding av at det er blitt flere mottakere, og at innvandrere i snitt mottar sosialhjelp i flere måneder per år, og i snitt har behov for et høyere stønadsbeløp. (Furuberg mfl. 2018).

4. Politisk og sosial integrering

- Innvandrere stemmer i mindre grad ved valg enn norskfødte med innvandrerforeldre, som igjen stemmer i mindre grad enn befolkninga for øvrig. Forskjellen blir mindre med botid. Flyktinger deltar i større grad enn andre innvandrergrupper.
- Forskjellene i deltakelse i andre politiske aktiviteter er små.
- Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre deltar i mindre grad i organisert frivillighet enn øvrig befolkning.
- Innvandrere har lavere generell tillit til medmennesker enn øvrig befolkning, men føler høy tilhørighet til Norge og viser høy grad av oppslutning om ulike grunnleggende verdier. Unge norskfødte med innvandrerforeldre beholder i noen grad holdninger og verdier som foreldrene.
- Innvandrere opplever diskriminering på de fleste samfunnsområder, herunder i arbeidslivet.
- Befolkninga som helhet er blitt noe mer positive til innvandrere over tid, men også noe mer delt.

Det er et mål for integreringspolitikken at innvandrere skal delta i samfunnslivet. Noen indikatorer på slik deltakelse er å stemme ved valg, ha politiske verv, og å være aktiv i ulike frivillige foreninger og lag. Vi er også interessert i innvandreres sosiale nettverk og følelse av tilhørighet i Norge.

I hvor stor grad Norges befolkning deler felles verdier, herunder generalisert tillit til medborgere, har fått en del oppmerksomhet de siste årene. Vi ser også nærmere på dette.

²⁵ NAV oppgir en annen andel innvandrere av alle sosialhjelpsmottakere enn SSB og IMDi. Dette kan forklares med to forhold: 1) SSB og IMDi oppgir alle som har mottatt sosialhjelp i minst en måned i løpet av året. NAV beregner et gjennomsnitt som hensyntar lengden på mottak av sosialhjelp. Ettersom innvandrere mottar sosialhjelp i flere måneder i løpet av året enn øvrig befolkning, viser NAV en høyere andel. 2) NAV definerer en innvandrer som en person født utenfor Norge, mens SSB og IMDi ser på hvorvidt personen også har utenlandsfødte foreldre (Langeland, Furuberg, & Lima, 2017).

Innvandrere stemmer i mindre grad ved valg

Valgdeltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn har alltid vært lavere enn øvrig befolknings valgdeltakelse. Dette gjelder både ved valg til kommunestyre og fylkesting, og stortingsvalg²⁶. Valgdeltakelsen er generelt høyere i stortingsvalgene enn i lokalvalgene.

Valgdeltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn (innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre) økte svakt fra stortingsvalget 2013 til stortingsvalget 2017, fra 54 prosent til 55 prosent²⁷ (Dokka, 2017; Kleven, 2017).

En studie av kommune- og fylkestingsvalget 2015 viser at botid har betydning for deltakelse: jo lengre botid, jo større andel stemmer. Valgdeltakelsen når imidlertid ikke opp til totalnivået i befolkninga for øvrig for noen botidsgruppe (Kleven & Aalandslid, 2016).

Samme studie viser også at en omtrent like stor andel flyktninger stemmer som innvandrere ellers, men at flyktningers valgdeltakelse starter på et relativt høyt nivå. En mulig forklaring kan være introduksjonsprogrammet og andre tiltak ment å gi flyktninger en innføring i det norske politiske systemet. En annen mulig forklaring er at personer med flyktningebakgrunn er mer politisk interesserte enn andre grupper. Valgdeltakelsen blant flyktninger øker mindre med botid enn for andre innvandrere (Kleven & Aalandslid, 2016).

Av de stemmeberettigete til stortingsvalget 2017 utgjorde norskfødte med innvandrerforeldre kun 1 prosent. Denne gruppa stemte i større grad enn innvandrere på samme alder, men mindre enn øvrig befolkning på samme alder, med samme kjønn og utdanningsnivå. Dette er samme mønster som ved stortingsvalget 2013 (Dokka, 2017).

Forskjellene mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn i deltakelse i andre politiske aktiviteter (som for eksempel å delta i aksjoner eller å kontakte en politiker) ser ut til å være små, ifølge velgerundersøkelsen fra stortingsvalget 2013 (Kleven, 2017). Et tilsvarende funn kommer frem i en undersøkelse av politisk deltakelse blant ungdom i Oslo (Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2017).

Innvandrere er underrepresentert i norske kommunestyrer

Til kommunestyrevalget i 2015 stilte 2 300 innvandrere på ulike lister til valget, 4 prosent av alle som stilte. 260 innvandrere ble valgt inn, noe som utgjør tre prosent av alle representanter i norske kommunestyrer. Blant disse har tre av ti flyktningebakgrunn. Selv om dette er en økning på et halvt prosentpoeng fra valget i 2011, er altså innvandrere fortsatt underrepresentert i norske kommunestyrer (Kleven, 2016, SSB 2016b).

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre deltar mindre i frivilligheten

Det er utfordrende å få gode data på frivillig deltakelse, og utfordrende å si noe om utvikling over tid. Undersøkelser som lar seg generalisere til hele gruppa, viser et mønster av lavere deltakelse i frivillighet blant innvandrere enn blant befolkninga for øvrig. Innvandrere har i

²⁶ Alle utenlandske statsborgere med tre års lovlig opphold i Norge fikk stemmerett ved lokalvalget i 1983. Dette ble gjort for å bidra til integrering av innvandrere i de politiske prosessene og institusjonene i vårt demokrati. Har man stemmerett ved lokalvalg, kan man også stille som kandidat på en valgliste og bli valgt inn i kommunestyre eller fylkesting. Ved stortingsvalg er det kun norske statsborgere som har stemmerett (Kleven, 2017).

²⁷ Antallet stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn økte fra ca 215 100 ved Stortingsvalget 2013 til 259 900 ved Stortingsvalget 2017, en økning på 21 % (Kleven, 2017).

mindre grad formaliserte medlemskap og organisasjonsverv. En har imidlertid også funnet at innvandrere deltar mer enn øvrig befolkning i religiøse foreninger og innvandrersorganisasjoner (Frivillighet Norge, udatert; Eimhjellen, 2016)²⁸.

Levekårsundersøkelsen 2016²⁹ viser at mens 37 prosent av hele befolkninga oppgir å ha utført gratisarbeid for en frivillig organisasjon de siste 12 månedene, oppgir 16 prosent av innvandrerne fra de utvalgte landene det samme. Forskjellen er særlig stor når det gjelder gratisarbeid for idrettslag. Innvandrere ser ut til å delta i større grad i religiøse foreninger. Nyere studier finner også høyere deltakelse i ideelle og humanitære organisasjoner og kulturorganisasjoner. Den eneste organisasjonsformen hvor forskjellen går andre veien, er i arbeid for religiøse foreninger. Samtidig oppgir de innvandrerne som har jobbet gratis for en organisasjon, å ha bidratt med flere timer enn gjennomsnittet blant gratisarbeidende i befolkninga totalt (With, 2017; Eimhjellen og Arnesen, 2018).

Deltakelsen er høyere blant personer med lengre botid, gode eller svært gode norskferdigheter, god helse, personer som er sysselsatt og blant personer som oppgir å føle stor grad av tilhørighet til Norge³⁰ (With, 2017). Den eneste gruppa som kommer opp på nivå med øvrig befolkning er innvandrere med mer enn fem års botid, ung alder og høy utdanning. Blant disse er idrettsforeninger den vanligste organisasjonstypen, fulgt av sosiale og humanitære organisasjoner. Dette er også i tråd med tidligere undersøkelser av samme gruppe (Eimhjellen, 2016).

Blant unge norskfødte med innvandrerforeldre viser noe forskning små forskjeller til øvrig ungdom, mens annen forskning finner større forskjeller. Idretten peker seg ut som et område med de største forskjellene i deltakelse. Det er særlig norskfødte jenter med innvandrerforeldre, og ungdom med svake sosioøkonomiske ressurser, som deltar i mindre grad enn øvrige grupper. Forskjellene er langt mindre innen andre aktiviteter og organisasjonsformer (Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2017).

Innvandrere har lavere tillit, men føler høy tilhørighet til Norge

De nordiske landene skiller seg ut blant europeiske land med en høy grad av generalisert tillit, det vil si tillit til «folk flest». Kunnskapen om holdninger og verdier blant innvandrere i Norge har vært mangelfull. Registerdata lar seg ikke bruke til å kartlegge holdninger, og representative spørreundersøkelser rettet mot innvandrere er ressurskrevende å gjennomføre. I levekårsundersøkelsen blant innvandrere er det imidlertid stilt en del spørsmål om tillit, holdninger og verdier (Blom, 2017a).

Sammenliknet med resultatene fra en tidligere levekårsundersøkelse blant hele befolkninga, hadde innvandrerutvalget lavere tillit til folk flest. Innvandrere som har lengre botid, har høyere sannsynlighet for å si seg enig at «folk flest er til å stole på»³¹. Tilliten til det politiske systemet, rettsvesenet og politiet var imidlertid på nivå med eller høyere blant innvandrere enn i befolkninga totalt (Blom, 2017a).

²⁸ Svarprosenten i innvandrerundersøkelsen var 10 prosent.

²⁹ Her er det viktig å huske at denne ikke lar seg generalisere til innvandrerbefolkninga i helhet, men til innvandrere med bakgrunn fra de utvalgte landene. Se forklaring i fotnote 2 og 3.

³⁰ Dette sier ingenting om årsaksforholdet. Personer som er sysselsatt kan skille seg fra ikke-sysselsatte på måter som er avgjørende for frivillig deltakelse. Språkferdigheter og tilhørighet kan både påvirke og bli påvirket av frivillig deltakelse.

³¹ I faglitteraturen er denne formen for tillit ofte omtalt som «generalisert» tillit.

Å bo i et land med demokratisk styresett verdsettes høyt blant innvandrere, men enda noe høyere i befolkninga totalt. Verken i befolkninga totalt eller blant innvandrere vil flertallet tolerere rasisme, hån av religion og/eller mobbing og trakassering i ytringsfrihetens navn (Blom, 2017a).

Undersøkelsen viser videre at en stor andel av innvandrere føler høy grad av tilhørighet *både* til Norge og til opprinnelseslandet. Det er altså ikke nødvendigvis noen motsetning mellom de to orienteringene. Samtidig øker tilhørigheten til Norge med botid, mens tilhørigheten til opprinnelseslandet synker tilsvarende. Når man sammenligner resultatene for landgruppene som var med i undersøkelsen både i 2005/2006 og 2016, er det en større grad av tilhørighet til Norge i dag for alle landgruppene. Videre er det i de fleste gruppene en større gjennomsnittlig tilhørighet til Norge enn til opprinnelseslandet. Over halvparten av respondentene ønsker å bli boende i Norge i fremtiden (Pettersen, 2017).

Studier av holdninger blant norskfødte ungdommer med innvandrerforeldre viser at unge med ikke-vestlig bakgrunn beholder en sterk tradisjonell familieorientering. I tillegg svarer ungdommene påfallende likt som folk i foreldrenes opprinnelsesland, på spørsmål om foreldrelojalitet (Friberg 2016).

Det samme gjelder tillit: Unge med foreldre fra land med lav generalisert tillit, svarer på nivå med det folk gjør i foreldrenes opprinnelsesland. Selv om de vokser opp i Norge tar de altså bare i begrenset grad til seg det høye norske tillitsnivået. I utgangspunktet støtter dette antakelsen om at tillit er dypt kulturelt forankret og endres sakte. Her er det imidlertid større grunn til å tro at alder spiller en rolle. Unge er generelt mindre tillitsfulle enn eldre, og det er derfor mulig at ungdommene vil utvikle høyere tillit gjennom livsløpet (Friberg 2016).

Det er små forskjeller mellom innvandrere og øvrig befolknings sosiale nettverk

Et annet element av tilhørighet er sosiale relasjoner. 4 prosent av innvandrerne oppgir at de mangler gode venner, mens 2 prosent i befolkninga som helhet oppgir det samme. På spørsmål om familierelasjoner og kvalitet i relasjonene, er det små forskjeller. Allikevel oppgir 10 prosent blant innvandrerne at de har vært ganske eller veldig mye plaget av ensomhet de siste 14 dagene. 5 prosent i hele befolkninga svarer det samme (Sandnes, 2017).

Innvandrere opplever diskriminering på de fleste samfunnsområder

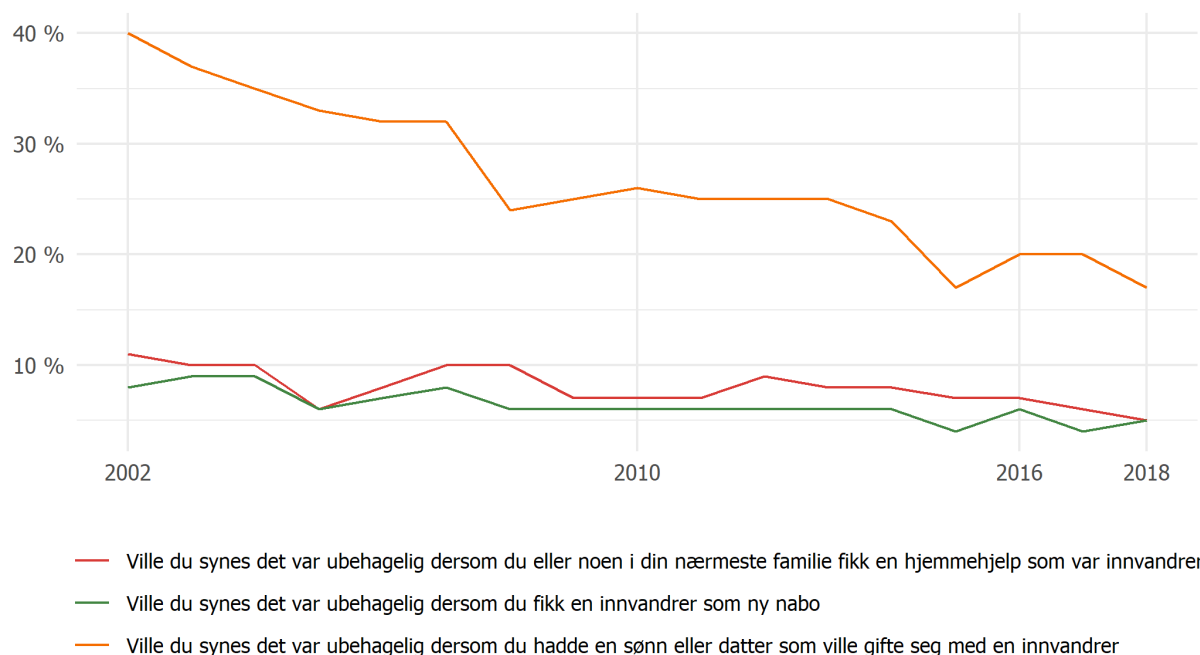
Innvandrere opplever diskriminering på de fleste samfunnsområder. Studier av selvopplevd diskriminering antyder at menn opplever mer diskriminering enn kvinner; yngre mer enn eldre; og enkelte innvandrergrupper mer enn andre. Norskfødte med innvandrerforeldre rapporterer å oppleve like mye diskriminering som innvandrere på samme alder i utdanningssystemet (Midtbøen & Liden, 2015).

I levekårsundersøkelsen blant innvandrere er arbeidslivet den arenaen der flest innvandrere oppgir at de har opplevd å bli forskjellsbehandlet. 28 prosent av dem som hadde søkt en jobb det siste året svarte at de hadde opplevd å ikke bli ansatt på grunn av sin innvandrerbakgrunn. 16 prosent av dem som var i jobb hadde opplevd å bli forskjellsbehandlet på arbeidsplassen på grunn av sin innvandrerbakgrunn, og blant de studerende oppga 15 prosent å ha blitt forskjellsbehandlet ved en utdanningsinstitusjon i løpet av det siste året (Hamre, 2017).

I møte med helsevesenet opplever imidlertid de fleste å bli likeverdig behandlet. 6 prosent oppga at de hadde opplevd forskjellsbehandling på grunn av sin innvandrerbakgrunn i kontakt med helsevesenet³² (Hamre, 2017).

Svak økning i positive holdninger til innvandring og innvandrere

Her er det også relevant å se på synet på innvandrere blant majoritetsbefolkninga. I en årlig spørreundersøkelse har SSB mellom 2002 og 2018 kunnet måle en nokså stabil utbredelse av positive og negative holdninger til innvandrere og innvandring, med en viss trend i retning av mer positive holdninger. Trenden framkommer av figur 20 (Steinkellner, 2018).

FIGUR 20 ANDEL SOM HAR SVART JA PÅ ULIKE SPØRSMÅL OM HOLDNINGER TIL INNVANDRERE, 2002–2018. KILDE: SSB, 2018K.

Denne trenden underbygges av Norsk Monitor, som viser en tilsvarende utvikling i retning av mer positive holdninger til innvandrere og innvandring. Det er en økende overvekt av positive over negative oppfatninger når det gjelder innvandreres kulturelle og økonomiske rolle, villigheten til å hjelpe flyktninger, ønske om å begrense innvandringen og holdninger til muslimske trossamfunn. (Hellevik & Hellevik, 2017).

IMDis Integreringsbarometer, som har blitt gjennomført jevnlig siden 2005, har også vist at folks holdninger til innvandring har holdt seg relativt stabile over tid. Undersøkelsen i 2018 viser noe mer delte holdninger til innvandring enn tidligere. Holdninger til hvordan det går med integreringen av innvandrere er preget av en betydelig skepsis, noe som også har vært tilfellet tidligere. Om lag halvparten mener at integreringen fungerer ganske eller meget dårlig, mens kun en av fem mener den fungerer ganske eller meget bra. En av tre velger det nøytrale mellomalternativet (Brekke og Mohn 2018).

³² En begrensning i dataene er imidlertid at man ikke kan skille ut de som ikke har vært utsatt for situasjonen (man kan bare svare ja/nei).

HL-senteret gjennomførte i 2017 en undersøkelse om holdninger til jøder og muslimer i Norge. Den³³ viser at befolkningas holdninger til jøder har blitt mer positive siden sist de gjennomførte en lignende undersøkelse, i 2011. Man ser en nedgang i forekomsten av antisemittiske holdninger. Undersøkelsen viser imidlertid at negative stereotyper om muslimer er utbredt i det norske samfunnet³⁴. Funnene viser at mer enn en tredjedel (34 prosent) av befolkninga har utpregede fordommer mot muslimer (Hoffman & Moe, 2017).

5. Andre integreringsområder

- Samlet sett er innvandrere mindre syke og bruker helsetjenester i mindre grad enn befolkninga for øvrig.
- Flyktninger er derimot mer utsatt for ulike helseplager, og blir oftere lagt inn på sykehus. Ettersom helse gjerne følger sosioøkonomiske skillelinjer knyttet til inntekt, arbeid og utdanning, kan flyktninger være noe mer utsatt.
- Forskjellen i egenrapportert helse mellom befolkninga som helhet og innvandrere kan ha blitt mindre de siste ti årene.
- Innvandrere bor trangt og leier i større grad bolig enn befolkninga for øvrig. Forskjellen mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkninga ellers er mindre.
- Bostedssegregeringen har generelt gått ned, men i enkelte områder er den fortsatt høy.
- Særlig norskfødte med innvandrerforeldre er overrepresentert blant personer som har begått lovbrudd. Mye av forskjellen forsvinner når man kontrollerer for at gruppa består av mange unge menn fra husholdninger med lavere inntekt, men ikke hele.

Innvandrerens helse varierer mye med sosioøkonomiske faktorer

Innvandrere er ingen homogen gruppe og innvandrerens helse varierer etter sosioøkonomiske faktorer, landbakgrunn, innvandringsgrunn og botid i Norge. Kunnskapen om innvandrerbefolkningas helse (som gruppe) er fragmentert.

Folkehelseinstituttet trekker i Folkehelse rapporten fram at «Generelt er innvandrere mindre syke og bruker helsetjenester i mindre grad enn befolkninga for øvrig, men det er store forskjeller mellom grupper» (Folkehelseinstituttet, 2018).

Folkehelse rapporten understreker at det er store systematiske helseforskjeller i den norske befolkninga: De som har lang utdanning og god økonomi, har færre helseproblemer og lever lenger enn de som har kortere utdanning og dårligere økonomi (Folkehelseinstituttet, 2018). De sosiale helseforskjellene gjelder for nesten alle sykdommer, skader og plager. Blant innvandrere som gruppe er det en større andel med kort utdanning og lav inntekt enn i resten av befolkninga. Det gjelder særlig flyktninger og familiegjenforente til disse, som har lavere utdanningsnivå, lavere andel sysselsatte og lavere inntektsnivå enn personer uten innvandrerbakgrunn.

³³ HL-senteret har gjennomført to undersøkelser, som er presentert i samme rapport: en befolkningsundersøkelse om holdninger til jøder og muslimer, og en minoritetsstudie der jøder og muslimer i Norge ble spurt om sine erfaringer og holdninger.

³⁴ For spørsmål/indeks om negative holdninger til muslimer har man ikke grunnlag for å sammenligne med 2011-undersøkelsen

Bruk av helsetjenester kan være en indikasjon på helsetilstanden. Samlet sett bruker innvandrere fastlege og legevakt i noe mindre grad enn befolkninga for øvrig (Sandvik mfl., 2012, SSB 2018). Innvandrere legges også noe sjeldnere inn på sykehus enn befolkninga for øvrig. Men blant flyktninger er andelen med sykehusinnleggelse høyere enn i befolkninga for øvrig (Elstad 2016).

En studie av alle dødsfall³⁵ i Norge viser at innvandrere har lavere dødelighet³⁶ enn personer født i Norge, når alt annet er likt. En mulig forklaring kan være at det er de friskeste i en befolkning som utvandrer til Norge. Samtidig øker dødeligheten relativt til befolkninga ellers tydelig med botid: Innvandrere som har bodd lenge i landet har en dødelighet mer lik personer uten innvandrerbakgrunn. Studien viser dessuten at flyktninger har høyere dødelighet enn andre innvandrere, og at innvandringsgrunn har større betydning for dødeligheten enn f.eks. opprinnelsesland (Syse, 2016).

Forekomsten av psykiske plager er høyere blant innvandrere fra lav- og middelinntektsland enn i den øvrige befolkninga. Dette gjelder både barn, ungdom og voksne (Reneflot mfl., 2018). Levekårsundersøkelsen blant innvandrere viser at 12 prosent av innvandrere rapporterer om indikasjoner på psykiske problemer, mot 6 prosent i hele befolkninga. Blant innvandrerne er det stor variasjon med hensyn til landbakgrunn. Blant innvandrere med bakgrunn fra Pakistan, Iran, Irak og Tyrkia var andelen som oppga at de hadde indikasjoner på psykiske plager på 15 prosent eller mer, mens blant de med bakgrunn fra Somalia, Eritrea, Vietnam og Sri-Lanka var andelen omkring 7 prosent (Blom, 2017b).

Videre vurderer innvandrere i mindre grad enn befolkninga for øvrig sin helse som god eller svært god. 73 prosent av innvandrerne vurderer sin helse som god eller svært god, mot 83 prosent i hele befolkninga. Andelen som oppgir at de har hatt minst en helseplage de siste 12 månedene, ligger på 45 prosent både blant innvandrere og i befolkninga totalt. Det er imidlertid forskjeller i hvilke sykdommer som oppgis – innvandrere oppgir i større grad rygglidelser, nakkelidelser, diabetes og sterk hodepine. Blant eldre er innvandrere mer utsatt for helseproblemer og rapporterer om dårligere helse enn befolkninga ellers (Blom, 2017b).

Mellom levekårsundersøkelsen blant innvandrere som ble gjennomført i 2005-2006 og den som ble gjennomført i 2016, var det blitt reduserte forskjeller mellom innvandreres og øvrig befolknings vurdering av egen fysiske og psykiske helse³⁷(Blom, 2017b).

Innvandrere røyker mer (især menn) og mosjonerer mindre enn øvrig befolkning, men forskjellene har blitt redusert siden 2006. Innvandrerkvinner mosjonerer i større grad enn for ti år siden, men fortsatt i langt mindre grad enn menn med innvandrerbakgrunn. Fedme, definert som BMI over 30, ser ut til å være mer utbredt i enkelte innvandrergrupper enn i befolkninga for øvrig. Forekomsten av fedme er særlig høy blant både menn og kvinner fra Tyrkia, Irak, Pakistan og Kosovo og blant kvinner fra Somalia (Blom, 2017b).

³⁵ Alle som døde i perioden 1990-2015 i alderen 25-79 år. N=4,6 millioner (Syse, 2016).

³⁶ Levealder og dødelighet i befolkninga eller i grupper av befolkninga er anerkjente mål på befolkningas helsetilstand. I 2017 var sykdom årsak til 91,6 prosent av alle dødsfall i Norge. Resten av dødsfallene skyldtes skade eller forgiftning - såkalt voldsom død.

³⁷ Det bør nevnes at utvalgene er noe ulike med hensyn til sammensetningen av landgrupper.

Innvandrere bor i større grad trangt i leide boliger

Innvandrere er overrepresentert blant vanskeligstilte på boligmarkedet. Dette gjelder særlig innvandrere fra Asia, Afrika mfl.³⁸. Andelen utsatte synker med økende botid (Thorsen, 2017).

Bolig er et velferdsgode og en form for formue. I motsetning til en del andre velferdsgoder (som utdanning og helse), fordeles bolig i et fritt marked. Boligeierskap har dermed potensialet til å forsterke (eller minske) ulikheter i et samfunn, også mellom generasjoner. Eierskap er i norsk politikk av og til omtalt som et mål, og andre ganger som noe som har positive effekter på andre velferdsområder. En litteraturgjennomgang viser at boligeiere har bedre helse, har barn som gjør det bedre på skolen, og får større formue. Eierandelen i Norge ligger over gjennomsnittet i OECD, og særlig andelen boliger eid med lånte midler (Umblis mfl., 2019, OECD 2014)

Eierandelen blant innvandrerhusholdninger³⁹ er imidlertid lavere enn for øvrige husholdninger. Der drøyt 80 prosent av øvrige husholdninger eide egen bolig i 2017, var eierandelen på 50 prosent for innvandrerhusholdninger.

Det er store variasjoner mellom husholdninger etter landbakgrunn. Husholdninger med personer med landbakgrunn fra Syria og Somalia hadde lavest eierandel, mens husholdninger med personer med landbakgrunn fra Sri Lanka hadde høyest eierandel (Utne og Andersen 2018).

Eierandelen blant norskfødte med innvandrerforeldre ligner imidlertid langt mer på den øvrige befolkninga. Eierandelen blant norskfødte med innvandrerforeldre mellom 18 og 35 år (som hadde flyttet hjemmefra) var i 2016 61,1 prosent. Andelen hos jevnaldrende unge voksne uten innvandrerbakgrunn var 67,5 prosent (Normann, 2017).

Eierandelen øker med høyere inntekt. I tillegg kan de store forskjellene i eierandel ha sammenheng med ulike oppfatninger om og holdninger til å eie versus å leie bolig (Normann, 2017).

Trangboddhet er mer utbredt blant innvandrerhusholdninger (20 prosent) enn blant øvrige husholdninger (5 prosent). Husholdninger med personer med landbakgrunn fra Afrika hadde i 2017 den høyeste andelen som bor trangt (29 prosent). Oslo utpeker seg med å ha en særlig stor andel husholdninger som er trangbodde, og her er også forskjellene størst mellom innvandrerhusholdninger og øvrige husholdninger (Utne og Andersen, 2018).

Inntektsforskjeller er en viktig forklaringsfaktor for å forstå forskjellene mellom innvandrere og resten av befolkninga når det gjelder trangboddhet og andel vanskeligstilte på boligmarkedet. Forskjellene bør også sees i lys av at mange innvandrere bor i store byer hvor det både er mer vanlig å bo trangt og å leie bolig. Snittalderen i gruppa er også lavere

³⁸ Vanskeligstilte på boligmarkedet defineres i NOU 2011:15 «Rom for alle» som *personer og husholdninger som ikke har mulighet til å skaffe seg og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egen hånd*. Definisjonen er utfordrende å operasjonalisere og SSB tar i bruk ulike metoder for å måle hvem som er vanskeligstilte på boligmarkedet. Ulike metoder gir ulike utslag, men felles for alle definisjonene er at innvandrere er blant de gruppene som er mest utsatte (Thorsen, 2017, NOU 2011:15).

³⁹ SSB bruker følgende definisjon av innvandrerhusholdning: *En husholdning der alle de voksne som bor i husholdningen har innvandrerbakgrunn* (Utne og Andersen 2018).

enn i resten av befolkninga. Unge, både med og uten innvandrerbakgrunn, bor oftere trangt og leier oftere boligen sin enn resten av befolkninga (Kunnskapsdepartementet, 2018b).

Til tross for at antall personer med innvandrerbakgrunn har økt fra om lag 365 000 i 2005 til 884 000 i 2017, har bostedssegregeringen blant innvandrere og innbyggere med to innvandrerforeldre i perioden gått ned⁴⁰. Nedgangen gjelder for personer med bakgrunn fra Asia, Afrika mfl. I 2015 var sysselsatte innvandrere blant dem med lavest bostedssegregering (Kornstad mfl. 2018).

Det geografiske bildet av bostedssegregering er i bevegelse. Det finnes eksempler på områder som hadde høy bostedssegregering i 2005, som har fått redusert bostedssegregering i 2011 og 2017 (som Enerhaugen og Veitvet i Oslo). Samtidig finnes det eksempler på områder med forholdsvis høy bostedssegregering i 2005 som har fått enda høyere segregering i 2017 (som Bjørndal og Vestli i Oslo). Det finnes også eksempler på områder som i utgangspunktet hadde lav bostedssegregering, men hvor segregeringen har økt i 2017 (som Solheim i Bergen og Stokke i Sandnes) (Kornstad mfl., 2018).

Norskfødte med innvandrerforeldre er overrepresentert blant personer som har begått lovbrudd

Av befolkninga som hadde fylt 15 år i 2010 ble 185 021 personer siktet for minst ett lovbrudd i perioden 2010-2013⁴¹. Av disse var 15 prosent innvandrere og 1,5 prosent norskfødte med innvandrerforeldre. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforelder er dermed overrepresentert i statistikken: Mens 4,5 prosent i den øvrige befolkninga hadde blitt siktet for minst ett lovbrudd, var andelen 6,7 prosent blant innvandrere og 11,3 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre. Dette mønsteret er kjent fra andre studier. Overrepresentasjonen har gått ned siden årtusensskiftet (Andersen & Mohn, 2017).

En årsak til at innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er overrepresentert, er at disse gruppene består av flere unge menn. Hvis disse gruppene hadde hatt samme alders- og kjønns sammensetning som øvrig befolkning, ville andelene gjerningspersoner gått ned til 5,8 prosent blant innvandrere og 6,8 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre. Forskjellen blir altså langt mindre, men er fortsatt tilstede (Andersen & Mohn, 2017).

Overrepresentasjonen synker med økende botid. Nedgangen i andel gjerningspersoner ettersom botiden øker henger sammen med at personer med lengre botid er eldre enn de med kort botid, de har høyere inntekt og høyere utdanningsnivå og er oftere under utdanning (Andersen & Mohn, 2017). Siktelsesandelen⁴² har vel å merke sunket for *alle* grupper siden 2001, og den største nedgangen fant SSB i andelen siktede blant innvandrere.

Innvandrere oppgir også i større grad å bli utsatt for kriminalitet: 6 prosent av innvandrerne i levekårsundersøkelsen oppgir at de har blitt utsatt for vold og trusler siste 12 måneder, mot 4 prosent i befolkninga som helhet. Unge gutter mellom 16 og 24 år er spesielt utsatt (Egge-Hoveid, 2017).

⁴⁰ SSB bruker dissimilaritetsindeksen (D-indeksen) som mål på bostedssegregering. For utfyllende informasjon om metoden, se Kornstad mfl. (2018)

⁴¹ Lovbruddet ble registrert og oppklart av politiet innen 2015.

⁴² Andelen personer som er registrert med en rettskraftig avgjørelse om at vedkommende er en gjerningsperson (Andersen og Mohn, 2017).

Oppsummering

Dette notatet har sett på status for integreringen ved årsskiftet 2018/2019. Minker forskjeller mellom innvandrere og ikke-innvandrere innen utdanning, arbeid, inntekt, samfunnsdeltakelse og andre levekår, over tid og mellom generasjoner?

For det første har vi sett at det er forskjeller mellom innvandrere og ikke-innvandrere på alle områder. Det gjelder særlig flyktninger med kort botid og barnefamilier. En høyere andel har kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Innvandregutter har lavere avgangskarakter fra grunnskolen, og mange sliter med å fullføre videregående skole på fem år. Under 50 prosent av kvinnelige flyktninger er sysselsatt. En større andel av innvandrere har en opphopning av levekårsproblemer.

For det andre ser vi at mange forskjeller blir mindre med økt botid. Sysselsettingen er høyere for de med lang botid, enn for de med kortest botid. Inntektene er høyere for de med lengre botid. Valgdeltakelsen er høyere. At sysselsettinga faller noe etter 7 til 10 års botid, er allikevel bekymringsfullt – selv om den ikke faller tilbake til utgangspunktet. Selv personer med lang botid har ikke like høye inntekter og like høy sannsynlighet for å være sysselsatt, som en person uten innvandrerbakgrunn.

For det tredje registrerer vi at en del forskjeller mellom innvandrere og ikke-innvandrere er mindre i dag, enn for noen år siden. Særlig gledelig er økt bruk av barnehage og høyere andeler som fullfører videregående skole. Forskjellen i andelen som ufrivillig arbeider deltid ser også ut til å ha gått noe ned. Mer bekymringsfull er inntektsstatistikken, ettersom den viser økende forskjeller. Særlig er det verdt å legge merke til at mange barn av innvandrerforeldre nå vokser opp i familier under lavinntektsgrensa. Dette påvirker levekårene til alle familiene det gjelder, og barnas muligheter i skolesystemet. Så er spørsmålet om dette skyldes at innvandringen har vært høy de siste årene, ettersom personer med kort botid gjerne bidrar til større forskjeller.

For det fjerde registrerer vi at bildet er mer positivt for norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere som kom før skolealder. De tjener mer enn sine foreldre, fullfører videregående skole i tilsvarende grad som øvrig befolkning, og studerer i større grad enn øvrig befolkning. Selv om relativt få er kommet i en alder som er preget av heltidsarbeid, tyder tallene på et lignende mønster der. Dette er altså positivt, men det gjenstår fortsatt noe avstand før gruppa har samme gjennomsnitt som øvrig befolkning. Overrepresentasjon i kriminalitetsstatistikken er også bekymringsverdig.

Litteraturliste

- Andersen, S. N., & Mohn, S. B. (2017). *Innvandrere mindre overrepresentert blant siktede enn før*. Hentet fra [www.ssb.no](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-mindre-overrepresentert-blant-siktede-enn-for): <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-mindre-overrepresentert-blant-siktede-enn-for>
- Arulampalam, W., Gregg, P. og Gregory, M. (2001). *Unemployment scarring*, i *The Economic Journal* 111 (577-584).
- Bakken, A. og Hyggen, C. (2018). *Trivsel og utdanningsdriv blant minoritets elever i videregående. Hvordan forstå karakterforskjeller mellom elever med ulik innvandrerbakgrunn?* NOVA-rapport 1/18. Oslo:NOVA

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). *Barn som lever i fattigdom. Rapport om arbeidet med regjeringens strategi 2015-2017*. Oslo: Bufdir.
- Bekkengen, J., Østli, G. K., & Nygård, G. (2018). *Studenter i høyere utdanning*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utuvh>
- Berge, C., Olsen, B., & Næsheim, H. (2017). *Flyktningers vei inn i arbeidsmarkedet*. Oslo: SSB.
- Bjørkeng, B. (2013). *Ferdigheter i voksenbefolkningen. Resultater fra den internasjonale undersøkelsen om lese- og tallforståelse*. Oslo: SSB.
- Bjørkeng, B., & Lagerstrøm, B. (2014). *Voksnes basisferdigheter - resultater fra PIAAC*. Oslo: SSB.
- Blom, S. (2017a). *Holdninger, verdier og tillit*. I S. Vrålstad, & K. S. Wiggen, Levekår blant innvandrere i Norge 2016 (ss. 172-190). Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Blom, S. (2017b). *Helse*. I S. Vrålstad, & K. S. Wiggen, Levekår blant innvandrere i Norge 2016. SSB.
- Borgonovi, F., Ferrara, A. og Maghnouj, S. (2018). *The gender gap in education outcomes in Norway*. OECD Education Working Papers, nr. 183. Paris: OECD
- Bratsberg, B., Raaum, O., & Røed, K. (2016). *Flyktninger på det norske arbeidsmarkedet. Søkelys på arbeidslivet*, 185-207.
- Bratsberg, B., Raaum, O., & Røed, K. (2017). *Immigrant labor market integration across admission classes*. Nordic Economic Policy Review, 17-54.
- Brekke, JP. Og Mohn, F. A. (2018) *Holdninger til innvandring og integrering i Norge*. Integreringsbarometeret 2018. ISF-Rapport 2018:8. Oslo: ISF.
- Cappelen, Å., Dapi, B., Gjefsen, H.M., Sparrman, V og Stølen, N.M. (2018). *Framskrivninger av arbeidsstyrken og sysselsettingen etter utdanning mot 2030*. SSB-rapport 2018/36. Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Dalgard, A. B. og Enes, A. W. (2018). *Økonomisk romslighet*, i Dalgard (red.). Levekår blant norskfødte med innvandrerforeldre i Norge 2016.
- Djuve, A. B., & Kavli, H. C. (2015). *Ti års erfaringer. En kunnskapsstatus om introduksjonsprogram og norskopplæring for innvandrere*. Oslo: Fafo.
- Djuve, A. B., Kavli, H. C., Sterri, E. B., & Bråten, B. (2017). *Introduksjonsprogram og norskopplæring. Hva virker - for hvem?* Oslo: Fafo.
- Dokka, Å. G. (2017). *Valgdeltakelsen blant innvandrere økte svakt*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/valgdeltakelsen-blant-innvandrerne-okte-svakt>
- Drøpping, A. og Kavli, H.C. (2002). *Kurs for arbeid*. Norskopplæring og yrkesdeltakelse blant ikke-vestlige flyktninger og innvandrere. Fafo-rapport 387. Oslo: Fafo.
- Dustman, C., Glitz, A. og Vogel, T. (2009). *Employment, Wages and the Economic Cycle: Differences between Immigrants and Natives*. IZA-DP nr. 4432. Tilgjengelig på <http://ftp.iza.org/dp4432.pdf>.
- Dzamarija, M. T. (2017a). *Innvandrere og deres norskfødte barn -- gruppenes sammensetning*. Hentet fra [SSB.no](http://www.ssb.no): <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-og-deres-norskfodte-barn-gruppenes-sammensetning>

- Dzamarija, M.T. (2018). *Rekordfall i innvandringen i fjor*. Hentet fra ssb.no: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/rekordfall-i-innvandringen-i-fjor>
- Egge-Hoveid, K. (2017). *Utsatthet for lovbrudd*. I S. Vrålstad, & K. S. Wiggen, Levekår blant innvandrere i Norge 2016 (ss. 144-151). Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Eimhjellen, I. S. (2016). *Innvandrarar si deltaking i norsk frivilligliv: Nye tal og metodiske utfordringar*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Eimhjellen, I. og Arnesen, S. (2018). *Organisasjonsengasjement blant innvandrarar*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Elstad, J.i. (2016). *Register study of migrants' hospitalization in Norway: world region origin, reason for migration and length of stay*, I BMC Health Services Research 16:306, <https://doi.org/10.1186/s12913-016-1561-9>.
- Epland, J. og Kirkeberg, M.I. (2018). *Store inntektsforskjeller blant norskfødte med innvandrerforeldre*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/store-inntektsforskjeller-blant-norskfodte-med-innvandrerforeldre>
- Falch, T., & Nyhus, O. H. (2011). *Betydningen av fullført videregående opplæring for sysselsetting og inaktivitet blant unge voksne*. Søkelys på arbeidslivet, ss. 285-301.
- Folkehelseinstituttet. (2018). *Folkehelse rapporten (nettutgaven) - Helsetilstanden i Norge*. Hentet fra fhi.no: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/>
- Frivillighet Norge. (udatert). *Innvandrerens deltagelse*. Hentet fra www.frivillighetnorge.no: http://www.frivillighetnorge.no/no/om_oss/fakta_om_frivillighet/grunnleggende_fakta/Innvandrerens+deltakelse.b7C_wlrI5y.ips
- Friberg, J. (2016). *Assimilering på norsk*. Sosial mobilitet og kulturell tilpasning blant ungdom med innvandrerbakgrunn. Fafo-rapport 2016:43. Oslo: Fafo
- Friberg, J.H. og Midtbøen, A.H. (2018a). *The Making of Immigrant Niches in an Affluent Welfare State*, I International Migration Review, <https://doi.org/10.1177/0197918318765168>
- Friberg, J.H. og Midtbøen, A.H. (2018b). *Ethnicity as skill: immigrant employment hierarchies in Norwegian low-wage labour markets*, I Journal of Ethnic and Migration Studies 44:9, International Migration Review, <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1388160>.
- Furuberg, J., Grav, T., Lima, I.A.Å. og Munch-Ellingsen, E. (2018). *Lavinntekt og levekår i Norge. Tilstand og utviklingstrekk – 2018*. Oslo: NAV.
- Hamre, K. (2017). *Diskriminering*. I S. Vrålstad, & K. S. Wiggen, Levekår blant innvandrere i Norge 2016 (ss. 160-171). Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Heggebø, K. (2017). *Are immigrants and descendants with ill health more prone to unemployment? Evidence from 18 European countries*, I Ethnicity & Health, 22:4. Tilgjengelig på <https://doi.org/10.1080/13557858.2016.1246426>.
- Hellevik, O., & Hellevik, T. (2017). *Utviklingen i synet på innvandrere og innvandring i Norge*. Tidsskrift for samfunnsforskning 03/2017, ss. 250-283.
- Helsedirektoratet. (2016). *Gode liv i Norge. Utredning om måling av befolkningens livskvalitet*. Oslo: Helsedirektoratet.
- Hoffman, C., & Moe, V. (2017). *Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017. Befolkningsundersøkelse og minoritetsstudie*. Oslo: Senter for studier av holocaust og livssynsminoriteter.

- Holøien, A., & Holseter, A. (2016). *Befolkningens utdanningsnivå 1. oktober 2015. Hver femte flyktning har høyere utdanning*. Hentet fra SSB.no: www.ssb.no/utdanning/statistikker/univ
- Håpnes, T. og Berg, B. (2004). *Innvandrerkvinnens arbeidstilknytning – en pilotstudie*. Sintef-rapport 38. Trondheim: SINTEF.
- IMDi. (2018a). *Integrering i Norge 2017*. Oslo: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Hentet fra imdi.no: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/arsrapporter-og-styrende-dokumenter/arsrapport-2017/integrering-i-norge-overordnet-analyse-2017.pdf>
- IMDi. (2018b). *Anmodnings-, vedtaks- og bosettingstill*. Hentet fra imdi.no: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/arsrapporter-og-styrende-dokumenter/arsrapport-2017/integrering-i-norge-overordnet-analyse-2017.pdf>
- Jentoft, S. (2014). *Imputation of missing data among immigrants in the Register of the Population's Level of Education*. Oslo: SSB.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2016b). *St. meld. 30 (2015-2016) Fra mottak til arbeidsliv - en effektiv integreringspolitikk*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2017). *Prop. 1 S (2017-2018). Proposisjon til Stortinget for budsjettåret 2018, utgiftskapitler 61,400-497, inntektskapitler 3400-3497*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Kleven, Ø. (2016). *Kommunestyre- og fylkestingsvalget, kandidater og representanter*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/valg/statistikker/kommvalgform>
- Kleven, Ø. (2017). *Valg og politisk deltakelse: Lavere deltakelse blant innvandrere*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/lavere-deltakelse-blant-innvandrerne>
- Kleven, Ø., & Aalandslid, V. (2016). *Flyktninger og politisk deltakelse - kommunestyrevalget 2015. Deltar flyktninger i lokalpolitikken?* Samfunnsspeilet 4/2016.
- Kornstad, T., Skjerpen, T., & Telle, K. (2016). *Selvforsørging etter botid blant ikke-nordiske innvandrere*. Økonomiske analyser 4/2016, ss. 37-47.
- Kornstad, T., Skjerpen, T., og Stambøl, L. S. (2018). *Utviklingen i bostedssegregeringen i utvalgte store og sentrale kommuner etter 2005*. SSB-rapport 2018/23. Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Kunnskapsdepartementet (2018a). *Integrering gjennom kunnskap. Regjeringens integreringsstrategi 2019-2022*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet. (2018b). *Prop. 1 S (2018-2019). For budsjettåret 2019. Utgiftskapittel 200-292 og 2410, Inntektskapittel 3200-3292, 5310 og 5617*.
- Langeland, S., Furuberg, J., & Lima, I. A. (2017). *Fattigdom og levekår i Norge. Tilstand og utviklingstrekk 2017*. Oslo: NAV.
- Luik, M.A., Emilsson, H. og Bevelander, P. (2016). *Explaining the Male Native-Immigrant Employment Gap in Sweden. The Role of Human Capital and Migrant Categories*. IZA-DP nr. 8843. Tilgjengelig på <http://ftp.iza.org/dp9943.pdf>
- Lysen, J.G. og Steinkellner, A. (2018). *Flere flyktninger blir gjenforent med familie*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no): <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/flere-flyktninger-blir-gjenforent-med-familie>

- Midtbøen, A., & Liden, H. (2015). *Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og innvandrere i Norge: En kunnskapsgjennomgang*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- NAV. (2019). *NAVs omverdensanalyse 2019. Utvikling, trender og konsekvenser fram mot 2030*. NAV-rapport 1/2018. Oslo: NAV.
- Normann, T. M. (2009). *Det vanskelige fattigdomsbegrepet: Inntektsfattig eller levekårsfattig?* Hentet fra SSB.no: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/inntektsfattig-eller-levekaarsfattig>
- Normann, T. M. (2017). *Lavere eierandel blant innvandrere*. Hentet fra SSB.no, <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/lavere-eierandel-blant-innvandrerne>
- NOU. (2011:14). *NOU 2011: 14 Bedre integrering. Mål, strategier, tiltak*. Oslo: DSS.
- NOU. (2011: 15). *NOU 2011: 15. Rom for alle. En sosial boligpolitikk for framtiden*. Oslo:DSS
- NOU. (2017:2). *NOU 2017:2 Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: DSS.
- NOU. (2018:2). *NOU 2018:2. Framtidig kompetansebehov 1: Kunnskapsgrunnlaget*. Oslo: DSS
- NOU. (2018:13). *NOU 2018:13. Voksne i grunnskole- og videregående opplæring. Finansiering av livsopphold*. Oslo: DSS
- OECD. (2009). *Jobs for Immigrants. Labour Market integration in Norway*. Paris: OECD.
- OECD. (2011). *Compendium of OECD well-being indicators*. Paris: OECD.
- OECD. (2014). *Affordable Housing Database*. Hentet fra oecd.org, <http://www.oecd.org/social/affordable-housing-database.htm>
- OECD. (2017). *Catching up? Intergenerational Mobility and Children of Immigrants*. Paris: OECD
- OECD. (2018). *Employment, unemployment and participation rates by place of birth and sex*. Hentet fra OECD.stat: http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=MIG_NUP_RATES_GENDER&lang=en
- OECD og EU (2018). *Settling in 2018. Indicators of immigrant integration*. Paris: OECD/EU.
- Olsen, B. (2017). *Innvandrere i og utenfor arbeidsmarkedet*. Hentet fra ssb.no: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-i-og-utenfor-arbeidsmarkedet>
- Olsen, B. (2018). *Norskfødte barn av innvandrere har lavere sysselsetting*. Hentet fra ssb.no: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/norskfodte-barn-av-innvandrere-har-lavere-sysselsetting>
- Omholt, E. (2016). *Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2016*. Kongsvinger: SSB.
- Pettersen, S. V. (2017). *Transnasjonale bånd og tilhørighet*. I S. Vrålstad, & K. S. Wiggen, *Levekår blant innvandrere i Norge 2016* (ss. 34-44). Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Reneflot, A., Aarø, L., Aase, H., Reichborn-Kjennerud, T., Tambs, K., & Øverland, S. (2018). *Psykisk helse i Norge*. Folkehelseinstituttet.
- Rogstad, J. (2001). *Sist blant likemenn? Synlige minoriteter på arbeidsmarkedet*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

- Sandnes, T. (2017). *Sosial kontakt*. I S. Vrålstad, & K. S. Wiggen, Levekår blant innvandrere i Norge 2016 (ss. 70-81). Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Sandvik, H., Hunskar, S., og Diaz, E. (2012). *Immigrants' use of emergency primary health care in Norway: a registry-based observational study*. I BMC Health Services Research 12:308. <https://doi.org/10.1186/1472-6963-12-308>
- Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. (2017). *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- SSB. (2014). *Stortingsvalget, valgundersøkelsen blant innvandrere*. Hentet fra SSB.no, <https://www.ssb.no/statbank/table/05967>
- SSB. (2016a). *Karakterer ved avsluttet grunnskole, 2015*. Hentet fra SSB.no: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/kargrs/aar/2015-10-08?fane=om>
- SSB. (2016b). *Statistikkbanktabell 04979: Kommunestyremedlemmer, etter landsdel og landbakgrunn 2003-2015*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/statbank/table/04979/>
- SSB. (2017a). *Statistikkbanktabell 08348: Innvandring, etter første statsborgerskap og innvandringsgrunn 1990-2011 - 1990-2016*. SSB.
- SSB. (2018a). *Statistikkbanktabell 11667: Fremskrevet folkemengde 1. januar, etter kjønn, alder, innvandringskategori og landbakgrunn, i 15 alternativer 2018-2100*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/statbank/table/11667>
- SSB. (2018b). *Statistikkbanktabell 10598: Innvandrere etter botid*. Hentet fra SSB.no: <http://data.ssb.no/api/v0/no/table/10598>
- SSB. (2018c). *Statistikkbanktabell 12272: Minoritetsspråklige barn i barnehage 1-5 år 2015-2017*. Hentet fra SSB.no: <http://data.ssb.no/api/v0/no/table/12272>
- SSB. (2018d). *Statistikkbanktabell 12056: Barn i barnehage, etter alder, eierforhold og oppholdstid 2015-2017*. Hentet fra SSB.no: <http://data.ssb.no/api/v0/no/table/12056>.
- SSB. (2018e). *Tabell: 07497: Grunnskolepoeng, etter innvandringskategori og kjønn*. Hentet fra SSBs statistikkbank: <https://www.ssb.no/statbank/table/07497>
- SSB. (2018f). *Tabell: 10824: Tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet for innvandrere. Status på arbeidsmarkedet i november, etter kjønn*. Hentet fra SSBs statistikkbank: <https://www.ssb.no/statbank/table/10824>
- SSB. (2018g). *Tabell 11607: Sysselsatte innvandrere, etter kjønn, alder, bosted og todelt landgruppe. 4. kvartal. 2008-2017*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no): <https://www.ssb.no/statbank/table/11607>
- SSB. (2018h). *Tabell 10587: Arbeidsledige (AKU) og undersysselsatte, etter landbakgrunn og kjønn (prosent), 2012-2018*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no): <https://www.ssb.no/statbank/table/10587>
- SSB. (2018i). *Flere barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>
- SSB. (2018j). *Statistikkbanktabell 09572: Personer under 18 år i husholdninger med innvandrerbakgrunn med vedvarende lavinntekt (EU- og OECD-skala), etter landbakgrunn. Treårsperiode. 2006-2008 – 2014-2016*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/statbank/table/09572>

- SSB. (2018k). *Statistikkbanktabell 05916: Svar på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere 2002-2017*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/statbank/table/05916>
- SSB. (2018l). *Statistikkbanktabell 09493: Innvandreres bruk av fastlege, etter alder og landbakgrunn 2010-2017*. Hentet fra www.ssb.no, <https://www.ssb.no/statbank/table/09493/>
- SSB. (2018m). *Statistikkbanktabell 08103: Bosatte studenter i høyere utdanning i Norge og i utlandet, i prosent av registrert årskull. Innvandringskategori, utvalgte aldergrupper og landsdel 2009 - 2016*. Hentet fra www.ssb.no: <https://www.ssb.no/statbank/table/08103>
- SSB. (2018n). *Statistikkbanktabell 04683: C. Barnehager – grunnlagsdata (avslutta serie). 1999-2016*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no): <https://www.ssb.no/statbank/table/04683>
- SSB. (2018o). *Statistikkbanktabell 11699. Stortingsvalget. Valgdeltakelse, etter kjønn og ettårig alder. Utvalgte kommuner. 2017*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no): <https://www.ssb.no/statbank/table/11699>
- SSB. (2018p). *Statistikkbanktabell 11581. Stortingsvalget. Valgdeltakelse, etter kjønn og alder (prosent) 1969 – 2017*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no), <https://www.ssb.no/statbank/table/11581>
- SSB. (2018q). *Statistikkbanktabell 11044. Personer, etter innvandringskategori, bygningstype og trangboddhet 2015-2017*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no), <https://www.ssb.no/statbank/table/11044/>
- SSB. (2018r). *Statistikkbanktabell 11035. Personer, etter innvandringsbakgrunn, bygningstype og eierstatus. 2015-2017*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no), <https://www.ssb.no/statbank/table/11035>
- SSB. (2018s). *Statistikkbanktabell 11693. Stortingsvalget. Valgdeltakelse, etter kjønn og innvandringskategori. Utvalgte kommuner, prosent, 2017*. Hentet fra [ssb.no](http://www.ssb.no), <https://www.ssb.no/statbank/table/11693>
- SSB. (2019a). *Statistikkbanktabell 10515: Innvandrernes inntekt etter skatt per forbruksenhet, etter innvandringsgrunn og år*. Hentet fra [SSB.no](http://www.ssb.no): <http://data.ssb.no/api/v0/no/table/10515>
- SSB. (2019b). *Konsumprisindeksen*. Hentet fra [SSB.no](http://www.ssb.no): <https://www.ssb.no/kpil>
- SSB og IMDi. (2018a). *Syssetting*. Hentet fra [imdi.no](http://www.imdi.no): <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/sysselsatte-innvkat>
- SSB og IMDi. (2018b). *Sammensetning av befolkning*. Hentet fra [imdi.no](http://www.imdi.no): https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/befolkning/befolkning_hovedgruppe
- SSB og IMDi. (2018c). *Innvandringsgrunn og kjønn*. Hentet fra [imdi.no](http://www.imdi.no): https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/befolkning/befolkning_innvandringsgrunn
- SSB og IMDi. (2018d). *Opprinnelse – åtte verdensregioner*. Hentet fra [imdi.no](http://www.imdi.no): https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/befolkning/befolkning_verdensregion_aattedelt
- SSB og IMDi. (2018e). *Opprinnelse - land*. Hentet fra [imdi.no](http://www.imdi.no): https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/befolkning/befolkning_opprinnelsesland
- SSB og IMDi. (2018f). *Høyeste utdanningsnivå fra 30 til 66 år*. Hentet fra [IMDi.no](http://www.imdi.no): http://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/utdanningsniva_samlet/

- SSB og IMDi. (2018g). *Barnehagedeltakelse etter alder*. Hentet fra IMDI.no: [http://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/barnehage-alder-minoriteter/historikk/@\\$u=prosent;\\$y=%24all;spraak=minoritet%2Cikke_minoritet;bhgalder=1_5](http://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/barnehage-alder-minoriteter/historikk/@$u=prosent;$y=%24all;spraak=minoritet%2Cikke_minoritet;bhgalder=1_5)
- SSB og IMDi. (2018h). *Gjennomsnittlige grunnskolepoeng etter alder ved innvandring*. Hentet fra www.imdi.no: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/gjennomsnittlige-grunnskolepoeng-alder-innvandring>
- SSB og IMDi. (2018i). *Personer mellom 16 og 24 år som fullførte videregående innen fem år fra oppstart, etter kjønn*. Hentet fra IMDI.no: <http://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/ferdig-med-videregaaende>
- SSB og IMDi. (2017j). *Ikke i arbeid eller utdanning etter landbakgrunn*. Hentet fra www.imdi.no: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/ikke-arbeid-innvkat-land>
- SSB og IMDi. (2018k). *Syssetting etter innvandringsgrunn*. Hentet fra IMDI.no: <http://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/syssetting-etter-innvandringsgrunn/historikk>
- SSB og IMDi. (2018l). *Sysselsatte innvandrere etter kjønn og landbakgrunn*. Hentet fra IMDI.no: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/sysselsatte-innvandrere-kjonn-landbakgrunn>
- SSB og IMDi. (2018m). *Sysselsatte innvandrere etter botid og landbakgrunn*. Hentet fra imdi.no: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/sysselsatte-innvandrere-botid-landbakgrunn>
- SSB og IMDi. (2018n). *Inntektsnivå - medianinntekt*. Hentet fra imdi.no: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/gjennomsnittsinntekt>
- SSB og IMDi. (2017o). *Personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt etter landbakgrunn*. Hentet fra IMDI.no: <http://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/vedvarende-lavinntekt>
- SSB og IMDi. (2018p). *Personer som mottar sosialhjelp*. Hentet fra imdi.no: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/sosialhjelp>
- Steinkellner, A. (2018). *Mindre skepsis til innvandrere i nærmiljøet*. Hentet fra ssb.no: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/mindre-skepsis-til-innvandrere-i-naermiljoet>
- Strøm, F., & Bye, K. S. (2017). *Norskfødte med innvandrerforeldre har høyere inntekter enn sine foreldre*. Hentet fra ssb.no: <http://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/norskfodte-med-innvandrerforeldre-har-hoyere-inntekter-enn-sine-foreldre>
- Syse, A. (2016). *Innvandrerens dødelighet øker med botid i Norge: Er det de friskeste innvandrerne som kommer til Norge?* SSB.
- Thorsen, L.R. (2017). *Vanskeligstilte på boligmarkedet. Hvordan måle og hvem er utsatt på boligmarkedet?* SSB-rapport 2017/6. Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Tronstad, K., Nygaard, M. og Bask, M. (2018). *Accumulation of welfare problems among immigrants in Norway*. NIBR-rapport 2018:8. Oslo:NIBR.
- Tuhus, P. T., & Bjørkli, E. S. (2017). *Barnehager*. Hentet fra ssb.no: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige>

- Tønnessen, M. (2018). *Lavere befolkningsvekst framover*. Hentet fra ssb.no: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/lavere-befolkningsvekst-framover>
- Umblijs, J., Simson, K., Mohn, F. (2019). *Boligens betydning for annen velferd. En gjennomgang av nasjonal og internasjonal forskning*. ISF-rapport 2019:1. Oslo: ISF
- Utdanningsdirektoratet. (2018). *Utdanningsspeilet 2018*. Hentet fra www.udir.no: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/utdanningspeilet/>
- Utne, H. og Andersen, E. (2018). *Innvandrerhusholdninger. Husholdningssammensetning og boforhold*. SSB-rapport 2018/37. Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Vrålstad, S. (2017a). *Slik har vi det - om målene på livskvalitet og levekår i Norge*. Hentet fra ssb.no: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-og-livskvalitet-hva-hvorfor-og-hvordan>
- Vrålstad, S. (2018). *Bolig og boforhold*. i Dalgard (red.) *Levekår blant norskfødte med innvandreforeldre i Norge 2016*. Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Wiggen, K.S. (2017). *Norskferdigheter*, i Vrålstad og Wiggen (red.). *Levekår blant innvandrere i Norge 2016*. Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Wiggen, K. S., & Vrålstad, S. (2017). *Dårligere levekår, men likevel høy tillit og sterk tilhørighet*. Hentet fra ssb.no: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/darligere-levekår-men-likevel-hoy-tillit-og-sterk-tilhorighet>
- With, M. L. (2017). *Ubetalt arbeid*. I S. Vrålstad, & K. S. Wiggen, *Levekår blant innvandrere i Norge 2016* (ss. 120-129). Oslo/Kongsvinger: SSB.
- Wold, M., & Håland, I. (2016). *Arbeidskraftundersøkelsen - tilleggsundersøkelse om innvandrere. Hver fjerde innvandrere overkvalifisert i jobben?* Samfunnsspeilet 2/2016.
- Østbakken, K. M., Reisel, L., Schøne, P., Barth, E., & Hardoy, I. (2017). *Kjønnssegregering og mobilitet i det norske arbeidsmarkedet*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Østby, L. (2016). *Innvandrerens levekår: Bedre integrert enn mor og far*. Samfunnsspeilet.

Vedlegg 1: Uønska forskjeller og utvikling på sentrale indikatorer - innvandrere

Integreringsområde	Siste år	Over tid	Kilde	Merknad
Høyeste fullførte utdanning er grunnskole (personer 30-66)	10	3,4	SSB og IMDi, 2018f.	Første tilgjengelige måling på imdi.no er 2011. I 2014 begynte SSB med imputering, det påvirker trenden kraftig. Vi bruker 2014 som første år.
Deltakelse i barnehage	-14	7,8	SSB og IMDi, 2018g , SSB, 2018c ; 2018d ; 2018n	Barnehagedeltakelse blant barn fra 1 til 5 år. Minoritetsspråklig ekskl. utvalgte land er andre språk enn norsk, samisk og skandinaviske språk.
Fullføring av videregående	-16	-0,3	SSB og IMDi, 2018i	Personer mellom 16 og 24 som fullførte videregående innen fem år fra oppstart, målt i 2017 og 2009.
Sysselsatte	-13	0,4	SSB, 2018g	Sysselsatte personer mellom 20 og 66 år, målt i 2017 og 2008.
Overkvalifisering	25	7	Datagrunnlag for figur 3.20 og 3.21, side 87 (OECD og EU, 2018).	Overkvalifisering blant utenlandsfødte i Norge mellom 15 og 64 år, målt i 2017 og 2016/2007. Med overkvalifisering mener vi her sysselsatte med høy utdanning (tilsvarende ISCED 5 eller 6) som er ansatt i et yrke med lave (ISCO 9) eller medium krav til kvalifikasjoner (ISCO 4-8)
Ufrivillig deltid	7	-2	SSB, 2018h.	Andel personer som oppgir i AKU at de er undersysselsatte, og at de har forsøkt å få utvida stilling. Målt i 2017 og 2012.
Vedvarende lavinntekt	20	-1,7	SSB og IMDi, 2017o.	Personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Målt i 2010-2012 og 2014-2016.
Valgdeltakelse ved stortingsvalg	-25	-1	SSB, 2014; 2018o; 2018p.	Valgdeltakelse i Stortingsvalg blant stemmeberettigede, i 2017 og 2001. 2001-data er fra velgerundersøkelse, altså et utvalgsbasert estimat.
Følelse av tilhørighet			Mangler data.	
Omfang av diskriminering			Mangler data.	
Helse	-10	9	Blom, 2017b.	Måles ved LKI-spørsmål om egenrapportert helse. Andel som anslår sin helse som god eller meget god. Utvalgte innvandringsgrupper er forskjellige i LKI 2016 og LKI 2005/2006, men vi sammenlikner allikevel.
Trangbodhdhed	15		SSB, 2018g .	
Eie egen bolig	-30		SSB, 2018r.	Registerbasert eierandel for husholdninger, 2017. Vi har ikke funnet data som gjør det mulig å følge dette lenger tilbake enn 2015.

Vedlegg 2: Uønska forskjeller og utvikling på sentrale indikatorer – norskfødte med innvandrerforeldre

Integreringsområde	Siste år	Over tid	Kilde	Merknad
Høyeste fullførte utdanning er grunnskole (personer 30-66)			Ingen tilgjengelige kilder på dette	
Deltakelse i barnehage	-14	7,8	SSB og IMDi, 2018g, SSB, 2018c; 2018d; 2018n	Barnehagedeltakelse blant barn fra 1 til 5 år. Minoritetsspråklig ekskl. utvalgte land er andre språk enn norsk, samisk og skandinaviske språk. Bruker samme datagrunnlag innvandrere.
Fullføring av videregående	-1,3	1,2	SSB og IMDi, 2018i	Personer mellom 16 og 24 som fullførte videregående innen fem år fra oppstart, målt i 2017 og 2009.
Sysselsatte			Ingen tilgjengelige kilder på dette	
Overkvalifisering			Ingen tilgjengelige kilder på dette	
Ufrivillig deltid			Ingen tilgjengelige kilder på dette	
Vedvarende lavinntekt			Ingen tilgjengelige kilder på dette	
Valgdeltakelse ved stortingsvalg	23,4	-	SSB, 2018s.	Valgdeltakelse i Stortingsvalg blant stemmeberettigede, i 2017. Ingen tilgjengelige data på utvikling.
Følelse av tilhørighet			Ingen tilgjengelige kilder på dette	
Omfang av diskriminering			Ingen tilgjengelige kilder på dette	
Helse	-1	6	Dalgard (2018).	Måles ved LKI-spørsmål om egenrapportert helse. Andel som anslår sin helse som god eller meget god.
Trangbodddhed	19		Vrålstad (2018).	
Eie egen bolig	7		Vrålstad (2018).	

Vedlegg 2: Statistikkrapportering 2018

Tabell 1-20 se vedlegg 3: Årsrapport for busetting 2018

Tabell 21: Personer som ble omfattet av rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som hadde oppfylt sin plikt tre år senere.

Kan ikke levere tall grunnet svak datakvalitet i NIR.

Tabell 22A: Personer som ble omfattet av rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som var i opplæring ved utløpet av hvert av de to påfølgende halvårene, fordelt på kjønn. Antall og andel. 2005-2017 (foreløpige tall for 2017)

Tidspunkt for vedtak om opphold (1. og 2. halvår)	Kjønn	I alt	Antall i opplæring første halvår*	Antall i opplæring andre halvår**	Andel i opplæring første halvår*	Andel i opplæring andre halvår**
2005 i alt	K+M	2 394	1 560	1 770	65 %	74 %
2006 i alt	K+M	7 855	5 719	6 235	73 %	79 %
2007 i alt	K+M	9 083	6 652	7 221	73 %	80 %
2008 i alt	K+M	9 124	6 913	7 627	76 %	84 %
2009 i alt	K+M	10 923	8 845	9 500	81 %	87 %
2010 i alt	K+M	9 670	7 951	8 567	82 %	89 %
2011 i alt	K+M	9 991	8 073	8 820	81 %	88 %
2012 i alt	K+M	11 412	9 417	10 126	83 %	89 %
2013 i alt	K+M	16 522	13 737	14 583	83 %	88 %
2014***	Kan ikke levere tall					
2015***	Kan ikke levere tall					
2016-1****	K	4 313	3 196	3 469	74 %	80 %
2016-1	M	4 612	3 733	3 987	81 %	86 %
2016-1	K+M	8 925	6 929	7 456	78 %	84 %
2016-2	K	4 598	3 388	3 861	74 %	84 %
2016-2	M	5 573	4 647	4 909	83 %	88 %
2016-2	K+M	10 171	8 035	8 770	79 %	86 %
2016 i alt	K	8 911	6 584	7 330	74 %	82 %
2016 i alt	M	10 185	8 380	8 896	82 %	87 %
2016 i alt	K+M	19 096	14 964	16 226	78 %	85 %
2017-1	K	4717	3397	3734	72 %	79 %
2017-1	M	3725	2803	3005	75 %	81 %
2017-1	K+M	8 442	6 200	6 739	73 %	80 %
2017-2	K	3 240	2 357	2 666	73 %	82 %
2017-2	M	1 905	1 482	1 585	78 %	83 %
2017-2	K+M	5 145	3 839	4 251	75 %	83 %
2017 i alt	K	7 957	5 754	6 400	72 %	80 %
2017 i alt	M	5 630	4 285	4 590	76 %	82 %
2017 i alt*****	K+M	13 587	10 039	10 990	74 %	81 %

*Det påfølgende halvåret etter innvilget opphold

**Det andre påfølgende halvåret etter innvilget opphold. Denne kolonnen oppsummerer oppstart fra første og andre halvår (totale oppstart)

***IMDi har ikke levert data for kohortene 2014 og 2015 grunnet feil i NIR. Dette skyldes datafeil som følge av implementeringen av nye NIR f.o.m. mars 2015

**** IMDi har oppdatert tallene for 2016 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

***** Foreløpige tall for 2017

Kilde: NIR

Tabell 22B: Personer som ble omfattet av rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som var i opplæring ved utløpet av hvert av de to påfølgende halvårene, fordelt på kjønn. Antall og andel. 2005-2017 (foreløpige tall for 2017)

Tidspunkt for vedtak om opphold (1. og 2. halvår)	Kjønn	I alt	Antall i opplæring første halvår*	Antall i opplæring andre halvår**	Andel i opplæring første halvår*	Andel i opplæring andre halvår**
2005 i alt	K+M	71	22	27	31 %	38 %
2006 i alt	K+M	243	83	99	34 %	41 %
2007 i alt	K+M	277	106	118	38 %	43 %
2008 i alt	K+M	279	105	125	38 %	45 %
2009 i alt	K+M	366	159	178	43 %	49 %
2010 i alt	K+M	281	115	132	41 %	47 %
2011 i alt	K+M	330	122	132	37 %	40 %
2012 i alt	K+M	359	143	161	40 %	45 %
2013 i alt	K+M	326	144	157	44 %	48 %
2014***	Kan ikke levere tall					
2015***	Kan ikke levere tall					
2016-1	K	125	55	63	44 %	50 %
2016-1	M	72	40	53	56 %	74 %
2016-1	K+M	197	95	116	48 %	59 %
2016-2	K	159	74	94	47 %	59 %
2016-2	M	93	67	72	72 %	77 %
2016-2	K+M	252	141	166	56 %	66 %
2016 i alt	K	284	129	157	45 %	55 %
2016 i alt	M	165	107	125	65 %	76 %
2016 i alt	K+M	449	236	282	53 %	63 %
2017-1	K	46	21	25	46 %	54 %
2017-1	M	42	24	24	57 %	57 %
2017-1	K+M	88	45	49	51 %	56 %
2017-2	K	2	0	0	0 %	0 %
2017-2	M	1	0	0	0 %	0 %
2017-2	K+M	3	0	0	0 %	0 %
2017 i alt****	K+M	91	45	49	49 %	54 %

*Det påfølgende halvåret etter innvilget opphold

**Det andre påfølgende halvåret etter innvilget opphold. Denne kolonnen oppsummerer oppstart fra første og andre halvår (totale oppstart)

***IMDi har ikke levert data for kohortene 2014 og 2015 grunnet feil i NIR. Dette skyldes datafeil som følge av implementeringen av nye NIR f.o.m. mars 2015

****IMDi har oppdatert tallene for 2016 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

***** Foreløpige tall for 2017

Kilde: NIR

Tabell 22C: Personer som ble omfattet av plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som var i opplæring ved utløpet av hvert av de to påfølgende halvårene, fordelt på kjønn. Antall og andel. 2005-2017 (foreløpige tall for 2017)

Tidspunkt for vedtak om opphold (1. og 2. halvår)	Kjønn	I alt	Antall i opplæring første halvår*	Antall i opplæring andre halvår**	Andel i opplæring første halvår	Andel i opplæring andre halvår
2005 i alt	K+M	1 157	89	122	8 %	11 %
2006 i alt	K+M	2 358	304	390	13 %	17 %
2007 i alt	K+M	3 467	446	602	13 %	17 %
2008 i alt	K+M	4 072	654	850	16 %	21 %
2009 i alt	K+M	3 168	477	615	15 %	19 %
2010 i alt	K+M	2 973	394	537	13 %	18 %
2011 i alt	K+M	3 708	488	699	13 %	19 %
2012 i alt	K+M	4 638	635	846	14 %	18 %
2013 i alt	K+M	4 453	485	621	11 %	14 %
2014***	Kan ikke levere tall					
2015***	Kan ikke levere tall					
2016-1	K	827	44	53	5 %	6 %
2016-1	M	952	50	73	5 %	8 %
2016-1	K+M	1 779	94	126	5 %	7 %
2016-2	K	774	45	52	6 %	7 %
2016-2	M	868	35	54	4 %	6 %
2016-2	K+M	1 642	80	106	5 %	6 %
2016 i alt	K	1 601	89	105	6 %	7 %
2016 i alt	M	1 820	85	127	5 %	7 %
2016 i alt	K+M	3 421	174	232	5 %	7 %
2017-1	K	1051	61	81	6 %	8 %
2017-1	M	1258	62	83	5 %	7 %
2017-1	K+M	2 309	123	164	5 %	7 %
2017-2	K	917	52	80	6 %	9 %
2017-2	M	1 108	40	60	4 %	5 %
2017-2	K+M	2 025	92	140	5 %	7 %
2017 i alt*****	K+M	4 334	215	304	5 %	7 %

*Det påfølgende halvåret etter innvilget opphold

**Det andre påfølgende halvåret etter innvilget opphold. Denne kolonnen oppsummerer oppstart fra første og andre halvår (totale oppstart)

***IMDi har ikke levert data for kohortene 2014 og 2015 grunnet feil i NIR. Dette skyldes datafeil som følge av implementeringen av nye NIR f.o.m. mars 2015

**** IMDi har oppdatert tallene for 2016 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

***** Foreløpige tall for 2017

Kilde: NIR

Tabell 23: Personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som er i arbeid eller utdanning fire år etter at de kom inn i målgruppen, fordelt på rettighetskode til opplæring og kjønn

Statistikken er ikke utarbeidet grunnet feil i NIR fra 2014 og 2015. Dette skyldes datafeil som følge av implementeringen av nye NIR f.o.m. mars 2015.

Tabell 24: Deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, fordelt på rettighetskode til opplæring og kjønn. Antall og prosent. 2014-2018 (foreløpige tall for 2018)

Periode	Kjønn	Deltakere i opplæring*	Deltakere med rett og plikt		Deltakere med plikt		Deltakere med rett	
		Antall	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2014	K	19 801	18 977	96 %	680	3 %	144	1 %
	M	15 422	14 326	93 %	990	6 %	106	1 %
	Ukjent	130	128	98 %	1	1 %	1	1 %
	K+M+U	35 353	33 431	95 %	1 671	5 %	251	1 %
01.07.14-30.06.15	K	19 801	18 408	93 %	1 011	5 %	382	2 %
	M	16 691	15 414	92 %	1 081	6 %	196	1 %
	K+M	36 492	33 822	93 %	2 092	6 %	578	2 %
2015	K	19 930	18 553	93 %	998	5 %	379	2 %
	M	17 591	16 486	94 %	910	5 %	195	1 %
	K+M	37 521	35 039	93 %	1 908	5 %	574	2 %
01.07.15-30.06.16	K	18 209	17 065	94 %	846	5 %	298	2 %
	M	17 416	16 527	95 %	704	4 %	185	1 %
	K+M	35 625	33 592	94 %	1 550	4 %	483	1 %
2016	K	20 923	19 694	94 %	848	4 %	381	2 %
	M	21 103	20 164	96 %	694	3 %	245	1 %
	K+M	42 026	39 858	95 %	1 542	4 %	626	1 %
01.07.16-30.06.17	K	20 097	18 821	94 %	926	5 %	350	2 %
	M	21 250	20 287	95 %	696	3 %	267	1 %
	K+M	41 347	39 108	95 %	1 622	4 %	617	1 %
2017	K	22 377	21 037	94 %	1 049	5 %	291	1 %
	M	22 174	21 190	96 %	787	4 %	197	1 %
	K+M	44 551	42 227	95 %	1 836	4 %	488	1 %
2018**	K	21 618	20 411	94 %	1 016	5 %	191	1 %
	M	18 313	17 476	95 %	713	4 %	124	1 %
	K+M	39 931	37 887	95 %	1 729	4 %	315	1 %

* Som deltaker regnes alle de som har fått minimum én time norskopplæring i løpet av de to siste halvårene, uavhengig av når de kom inn i målgruppen.

** Dette er foreløpige tall, kommunene har to måneders etterregistreringsrett.

Kilde: NIR

Tabell 25: Deltakere i norskopplæring for asylsøkere i mottak, fordelt på kjønn. Antall og prosent. 2014-2018 (foreløpige tall for 2018)

Periode	Kjønn	Asylsøkere *	Asylsøkere som har deltatt **		Asylsøkere som ikke har deltatt	
			Antall	Andel	Antall	Andel
2014	K	2 134	809	38 %	1 325	62 %
	M	6 122	2 537	41 %	3 585	59 %
	Ukjent	39	-	0 %	39	100 %
	K+M+U	8 295	3 346	40 %	4 949	60 %
01.07.14-30.06.15***	K	Ikke tall				
	M	Ikke tall				
	K+M	Ikke tall				
01.07.15- 30.06.16	K	4 416	1 905	43 %	2 511	57 %
	M	14 897	7 863	53 %	7 034	47 %
	K+M	19 313	9 768	51 %	9 545	49 %
2016	K	4 038	2 054	51 %	1 984	49 %
	M	14 257	8 631	61 %	5 626	39 %
	K+M	18 295	10 685	58 %	7 610	42 %
01.07.16-30.06.17	K	3 226	1 100	34 %	2 126	66 %
	M	10 372	4 259	41 %	6 113	59 %
	K+M	13 598	5 359	39 %	8 239	61 %
2017****	K	1 909	619	32 %	1 290	68 %
	M	5 193	1 719	33 %	3 474	67 %
	K+M	7 102	2 338	33 %	4 764	67 %
2018*****	K	1 176	364	31 %	812	69 %
	M	1 825	664	36 %	1 161	64 %
	K+M	3 001	1 028	34 %	1 973	66 %

*Alle som har status som asylsøkere i NIR. Uavhengig av tidspunkt de søkte asyl

**Som deltaker regnes alle de som har fått minimum én time norskopplæring i løpet av de to siste halvårene, uavhengig av når de kom inn i målgruppen.

***IMDi har ikke levert data data i perioden 01.07.14-30.06.15 grunnet feil i NIR. Dette skyldes datafeil som følge av implementeringen av nye NIR f.o.m. mars 2015

****IMDi har oppdatert tallene med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

***** Foreløpige tall, kommunene har 2 måneders etterregistreringstilgang

Kilde: NIR

Tabell 26: Asylsøkere som deltok i norskopplæring for asylsøkere ved utløpet av de to påfølgende halvårene etter at de hadde søkt asyl, fordelt på kjønn. Antall og prosent. 2013, 2015-2017 (foreløpige tall for 2017)

År søkt asyl	Halvår søkt asyl	Kjønn	Antall som søkte asyl	Oppstart 1. halvår		Oppstart 2. halvår		
				Antall	Andel	Antall	Andel	
2013	Hele året	K	1 329	578	43 %	594	45 %	
	Hele året	M	3 248	1 628	50 %	1 650	51 %	
	Hele året	K+M	4 577	2 206	48 %	2 244	49 %	
2014*	Hele året	K						
	Hele året	M						
	Hele året	K+M						
2015	1	K	465	183	39 %	13	3 %	
	1	M	1 592	691	43 %	31	2 %	
	1	K+M	2 057	874	42 %	44	2 %	
	2	K	1 875	1 032	55 %	66	4 %	
	2	M	7 725	4 795	62 %	297	4 %	
	2	K+M	9 600	5 827	61 %	363	4 %	
	Hele året	K	2 340	1 215	52 %	79	3 %	
	Hele året	M	9 317	5 486	59 %	328	4 %	
	Hele året	K+M	11 657	6 701	57 %	407	3 %	
	2016**	1	K	1 692	870	51 %	27	2 %
		1	M	5 703	3 440	60 %	98	2 %
1		K+M	7 395	4 310	58 %	125	2 %	
2		K	236	98	42 %	3	1 %	
2		M	697	296	42 %	17	2 %	
2		K+M	933	394	42 %	20	2 %	
Hele året		K	1 928	968	50 %	30	2 %	
Hele året		M	6 400	3 736	58 %	115	2 %	
Hele året		K+M	8 328	4 704	56 %	145	2 %	
2017***		1	K	362	171	47 %	10	3 %
	1	M	692	389	56 %	13	2 %	
	1	K+M	1 054	560	53 %	23	2 %	
	2	K	249	125	50 %	12	5 %	
	2	M	353	238	67 %	3	1 %	
	2	K+M	602	363	60 %	15	2 %	

	Hele året	K	611	296	48 %	22	4 %
	Hele året	M	1 045	627	60 %	16	2 %
	Hele året	K+M	1 656	923	56 %	38	2 %

**IMDi har ikke levert data for de som søkte asyl i 2014 og deres deltakelse i 2015 grunnet feil i NIR. Dette skyldes datafeil som følge av implementeringen av nye NIR f.o.m. mars 2015*

***IMDi har oppdatert tallene fra 2016 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.*

**** Foreløpige tall*

Kilde: NIR

Tabell 28A: Asylsøkere som gjennomførte 175 timer norskopplæring for asylsøkere i mottak ved utløpet av hvert av de to påfølgende halvårene etter at de søkte asyl, fordelt på kjønn. Antall og prosent. 2015-2017 (foreløpige tall for 2017)

År søkt asyl	Halvår søkt asyl	Kjønn	Personer i målgruppen	Gjennomført 1. halvår	Gjennomført 2. halvår	Andel gjennomført 1. halvår	Andel gjennomført 2. halvår
2015	1	K	465	9	13	2 %	3 %
	1	M	1 592	28	58	2 %	4 %
	1	K+M	2 057	37	71	2 %	3 %
	2	K	1 875	76	31	4 %	2 %
	2	M	7 725	519	171	7 %	2 %
	2	K+M	9 600	595	202	6 %	2 %
	Hele året	K	2 340	85	44	4 %	2 %
	Hele året	M	9 317	547	229	6 %	2 %
	Hele året	K+M	11 657	632	273	5 %	2 %
2016**	1	K	1 692	88	34	5 %	2 %
	1	M	5 703	559	138	10 %	2 %
	1	K+M	7 395	647	172	9 %	2 %
	2	K	236	22	5	9 %	2 %
	2	M	697	93	20	13 %	3 %
	2	K+M	933	115	25	12 %	3 %
	Hele året	K	1 928	110	39	6 %	2 %
	Hele året	M	6 400	652	158	10 %	2 %
	Hele året	K+M	8 328	762	197	9 %	2 %

2017***	1	K	362	26	17	7 %	5 %
	1	M	692	91	66	13 %	10 %
	1	K+M	1 054	117	83	11 %	8 %
	2	K	249	34	12	14 %	5 %
	2	M	353	66	14	19 %	4 %
	2	K+M	602	100	26	17 %	4 %
	Hele året	K	611	60	29	10 %	5 %
	Hele året	M	1 045	157	80	15 %	8 %
	Hele året	K+M	1 656	217	109	13 %	7 %

* For de som fikk status som asylsøker fra og med 1.1.2016, ble antall timer opplæring redusert fra 250 til 175 timer.

** IMDi har oppdatert tallene fra 2016 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

*** Foreløpige tall

Kilde: NIR

Tabell 28C: Asylsøkere som deltok i og fullførte opplæring i 50 timer norsk kultur og norske verdier i løpet av året, fordelt på kjønn. 2017-2018 (foreløpige tall for 2018)

	Kjønn	Målgruppen		Deltakere			Fullført			
		Antall	Kjønnsfordeling	Antall	Kjønnsfordeling	Andel av målgruppen	Antall	Kjønnsfordeling	Andel av målgruppen	Andel av deltakere
2017	K	460	29 %	188	24 %	41 %	94	24 %	20 %	50 %
	M	1 153	71 %	611	76 %	53 %	300	76 %	26 %	49 %
	K+M	1 613	100 %	799	100 %	50 %	394	100 %	24 %	49 %
2018*	K	718	42 %	175	37 %	24 %	56	41 %	8 %	32 %
	M	979	58 %	294	63 %	30 %	79	59 %	8 %	27 %
	K+M	1 697	100 %	469	100 %	28 %	135	100 %	8 %	29 %

**Foreløpige tall*

Tabell 29: Personer registrert i NIR med oppholdstillatelse som gjør at de er i personkretsen for introduksjonsprogrammet per 31.12., fordelt på kjønn og fylker. Antall. 2016-2018 (foreløpige tall for 2018)

Fylke	2016*			2017**			2018***		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	363	584	947	417	635	1 052	879	678	1 557
Akershus	705	1 238	1 943	821	1 353	2 174	1 986	1 528	3 514
Oslo	672	989	1 661	742	1 280	2 022	2 826	2 111	4 937
Hedmark	352	509	861	383	556	939	635	540	1 175
Oppland	431	659	1 090	462	716	1 178	638	655	1 293
Buskerud	450	814	1 264	532	921	1 453	997	853	1 850
Vestfold	290	508	798	446	703	1 149	844	752	1 596
Telemark	406	563	969	442	609	1 051	630	589	1 219
Aust-Agder	272	554	826	323	590	913	518	518	1 036
Vest-Agder	470	877	1 347	531	934	1 465	836	793	1 629
Rogaland	716	1 163	1 879	841	1 284	2 125	1 815	1 341	3 156
Hordaland	739	1 311	2 050	813	1 435	2 248	1 602	1 342	2 944
Sogn og Fjordane	297	497	794	343	533	876	452	436	888
Møre og Romsdal	570	846	1 416	637	916	1 553	994	835	1 829
Sør-Trøndelag	542	1 151	1 693	628	1 197	1 825	1 751	1 595	3 346
Nord-Trøndelag	382	623	1 005	363	617	980			
Nordland	614	1 109	1 723	627	1 174	1 801	1 004	970	1 974
Troms	383	665	1 048	415	686	1 101	688	639	1 327
Finnmark	221	357	578	202	337	539	350	267	617
Ukjent				45	95	140	55	28	83
Skjermet									
Totalt	8 875	15 017	23 892	10 013	16 571	26 584	19 500	16 470	35 970

* På grunn av utfordringer med rettighetsvisninger for personer med rett og plikt i NIR per 31.12.16, vil det relle tallet være noe høyere enn det som blir fremstilt i tabellen

**IMDi har oppdatert tallene fra 2017 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

*** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Tabell 30: Personer som startet opp i introduksjonsprogrammet i løpet av året (uavhengig av rettighetskode). Antall. 2016-2018 (foreløpige tall for 2018)

	2016	2017*	2018**
Kvinner	3 255	3 626	2 370
Menn	6 648	6 046	2 171
Totalt	9 903	9 672	4 541

*IMDi har oppdatert tallene fra 2017 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

**Foreløpige tall

Kilde: NIR

Tabell 31: Personer som kom inn i personkretsen for introduksjonsprogrammet i perioden 01.10-30.09 som startet opp i programmet innen tre måneder etter at de kom inn i personkretsen. Antall og prosent. 2016-2018 (foreløpige tall for 2018)

	Personkretsen	Startet innen 3 mnd*		Startet innen 6 mnd*	
		Antall	Andel	Antall	Andel
2016**	11 478	7 260	63 %	9 541	83 %
2017***	9 120	6 013	66 %	7 932	87 %
2018****	3 993	2 491	62 %	3 309	83 %

* Gjelder personer som fikk sitt første vedtak om introduksjonsprogram / permisjon fra program

**449 personer i kan-gruppen er lagt til personkretsen for rett og plikt grunnet feilvisning av rettighetskode i NIR per 31.12.16. Disse fikk vedtak om introduksjonsprogram og antas å ha rett og plikt

***IMDi har oppdatert tallene fra 2017 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

**** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 32: Deltakere i introduksjonsprogram registrert i NIR per 31.12, fordelt på kjønn og fylke. Antall. 2016-2018 (foreløpige tall for 2018)

Fylke	2016			2017**			2018***		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	272	466	738	375	569	944	329	395	724
Akershus	573	945	1 518	641	1 127	1 768	602	799	1 401
Oslo	453	784	1 237	528	1042	1 570	609	827	1 436
Vestfold	263	433	696	390	611	1001	324	442	766
Hedmark	314	428	742	318	471	789	274	326	600
Oppland	373	534	907	390	612	1 002	324	418	742
Buskerud	313	534	847	437	753	1 190	393	449	842
Telemark	287	419	706	360	494	854	337	358	695
Aust-Agder	222	414	636	227	430	657	251	354	605
Vest-Agder	383	731	1 114	465	825	1 290	431	526	957
Rogaland	537	890	1 427	748	1 136	1 884	709	867	1 576
Hordaland	541	957	1 498	696	1 189	1 885	614	772	1 386
Sogn og Fjordane	242	424	666	304	440	744	269	288	557
Møre og Romsdal	428	631	1 059	527	753	1 280	457	539	996
Sør-Trøndelag	394	770	1 164	454	831	1 285	552	718	1 270
Nord-Trøndelag	277	451	728	294	486	780			
Nordland	460	782	1 242	527	918	1 445	482	600	1 082
Troms	306	512	818	369	511	880	305	360	665
Finnmark	172	232	404	175	265	440	134	163	297
Skjernet				28	64	92			
Ukjent*	1	-	1	-	-	-	1	2	3
Totalt	6 811	11 337	18 148	8 253	13 527	21 780	7 397	9 203	16 600

* Personer hvor tilhørende fylke ikke er oppgitt i NIR. Dette kommer som regel av feil eller flytting.

**IMDi har oppdatert tallene fra 2017 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

*** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 33A: Deltakere registrert i NIR som har avsluttet introduksjonsprogrammet i løpet av året, fordelt på kjønn og fylke. Alle sluttårsaker. Antall. 2016-2018 (foreløpige tall for 2018)

Fylke	2016			2017**			2018 ***		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	46	47	93	57	121	178	85	179	264
Akershus	136	189	325	193	326	519	165	379	544
Oslo	227	197	424	166	248	414	135	384	519
Vestfold	49	50	99	68	116	184	114	230	344
Hedmark	49	66	115	90	142	232	61	111	172
Oppland	82	82	164	112	170	282	52	109	161
Buskerud	61	86	147	108	223	331	67	186	253
Telemark	96	125	221	109	156	265	77	166	243
Aust-Agder	29	55	84	59	128	187	34	104	138
Vest-Agder	80	117	197	112	237	349	124	315	439
Rogaland	127	171	298	154	285	439	129	291	420
Hordaland	159	293	452	189	354	543	147	375	522
Sogn og Fjordane	45	59	104	80	167	247	79	178	257
Møre og Romsdal	92	147	239	133	254	387	123	241	364
Sør-Trøndelag	111	177	288	242	541	783	156	353	509
Nord-Trøndelag	76	115	191						
Nordland	111	131	242	192	318	510	146	305	451
Troms	55	105	160	88	214	302	50	114	164
Finnmark	45	41	86	68	123	191	44	71	115
Skjernet identitet	3	3	6				1	1	2
Ukjent*	19	12	31	21	50	71			
Totalt	1 698	2 268	3 966	2 241	4 173	6 414	1 789	4 092	5 881

* Personer hvor tilhørende fylke ikke er oppgitt i NIR. Dette kommer som regel av feil eller flytting.

**IMDi har oppdatert tallene fra 2017 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

*** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 33B: Deltakere registrert i NIR som har avsluttet introduksjonsprogrammet i løpet av året, fordelt på kjønn og fylke. Direkte overgang til arbeid og/eller utdanning. Antall og prosent. 2017-2018 (foreløpige tall for 2018)

Fylke	2017**						2018 ***					
	Kvinner		Menn		Totalt		Kvinner		Menn		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Østfold	20	35 %	75	62 %	95	53 %	45	53 %	113	63 %	158	60 %
Akershus	85	44 %	207	63 %	292	56 %	71	43 %	268	71 %	339	62 %
Oslo	68	41 %	160	65 %	228	55 %	58	43 %	279	73 %	337	65 %
Vestfold	22	32 %	75	65 %	97	53 %	56	49 %	161	70 %	217	63 %
Hedmark	33	37 %	75	53 %	108	47 %	26	43 %	85	77 %	111	65 %
Oppland	31	28 %	87	51 %	118	42 %	15	29 %	69	63 %	84	52 %
Buskerud	38	35 %	126	57 %	164	50 %	16	24 %	105	56 %	121	48 %
Telemark	24	22 %	64	41 %	88	33 %	14	18 %	85	51 %	99	41 %
Aust-Agder	21	36 %	66	52 %	87	47 %	16	47 %	62	60 %	78	57 %
Vest-Agder	41	37 %	141	59 %	182	52 %	58	47 %	202	64 %	260	59 %
Rogaland	38	25 %	135	47 %	173	39 %	50	39 %	157	54 %	207	49 %
Hordaland	54	29 %	174	49 %	228	42 %	41	28 %	196	52 %	237	45 %
Sogn og Fjordane	36	45 %	84	50 %	120	49 %	36	46 %	99	56 %	135	53 %
Møre og Romsdal	53	40 %	131	52 %	184	48 %	58	47 %	165	68 %	223	61 %
Trøndelag	87	36 %	319	59 %	406	52 %	81	52 %	230	65 %	311	61 %
Nordland	48	25 %	172	54 %	220	43 %	60	41 %	179	59 %	239	53 %
Troms	28	32 %	120	56 %	148	49 %	12	24 %	65	57 %	77	47 %
Finnmark	28	41 %	64	52 %	92	48 %	14	32 %	34	48 %	48	42 %
Skjernet identitet											0	
Ukjent*	9	43 %	32	64 %	41	58 %					0	
Totalt	764	34 %	2 307	55 %	3 071	48 %	727	41 %	2 554	62 %	3 281	56 %

* Personer hvor tilhørende fylke ikke er oppgitt i NIR. Dette kommer som regel av feil eller flytting.

**IMDi har oppdatert tallene fra 2017 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

*** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 33C: Deltakere registrert i NIR som har avsluttet introduksjonsprogrammet i løpet av året, fordelt på kjønn og fylke. Direkte overgang til grunnskole. Antall og prosent. 2017-2018 (foreløpige tall for 2018)

Fylke	2017**						2018 ***					
	Kvinner		Menn		Totalt		Kvinner		Menn		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Østfold	7	12 %	7	6 %	14	8 %	10	12 %	9	5 %	19	7 %
Akershus	21	11 %	16	5 %	37	7 %	19	12 %	34	9 %	53	10 %
Oslo	11	7 %	5	2 %	16	4 %	15	11 %	11	3 %	26	5 %
Vestfold	18	26 %	6	5 %	24	13 %	28	25 %	12	5 %	40	12 %
Hedmark	10	11 %	9	6 %	19	8 %	11	18 %	5	5 %	16	9 %
Oppland	19	17 %	12	7 %	31	11 %	6	12 %	5	5 %	11	7 %
Buskerud	23	21 %	21	9 %	44	13 %	17	25 %	39	21 %	56	22 %
Telemark	21	19 %	33	21 %	54	20 %	27	35 %	41	25 %	68	28 %
Aust-Agder	11	19 %	32	25 %	43	23 %	6	18 %	16	15 %	22	16 %
Vest-Agder	14	13 %	27	11 %	41	12 %	15	12 %	37	12 %	52	12 %
Rogaland	31	20 %	35	12 %	66	15 %	34	26 %	55	19 %	89	21 %
Hordaland	32	17 %	34	10 %	66	12 %	21	14 %	42	11 %	63	12 %
Sogn og Fjordane	6	8 %	12	7 %	18	7 %	12	15 %	26	15 %	38	15 %
Møre og Romsdal	20	15 %	27	11 %	47	12 %	29	24 %	26	11 %	55	15 %
Trøndelag	36	15 %	41	8 %	77	10 %	17	11 %	29	8 %	46	9 %
Nordland	45	23 %	39	12 %	84	16 %	36	25 %	52	17 %	88	20 %
Troms	8	9 %	29	14 %	37	12 %	10	20 %	15	13 %	25	15 %
Finnmark	5	7 %	7	6 %	12	6 %	14	32 %	11	15 %	25	22 %
Skjermet identitet	3		8	16 %	11	15 %		0 %	1	100 %	1	50 %
Ukjent*								!		!	0	!
Totalt	341	15 %	400	10 %	741	12 %	327	18 %	466	11 %	793	13 %

* Personer hvor tilhørende fylke ikke er oppgitt i NIR. Dette kommer som regel av feil eller flytting.

**IMDi har oppdatert tallene fra 2017 med endelige tall, det vil si at tallene tar høyde for kommunenes to måneders etterregistreringsrett.

*** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 33D: Deltakere registrert i NIR som har avsluttet introduksjonsprogrammet i løpet av året, fordelt på kjønn og fylke. Direkte overgang til videregående opplæring. Antall og prosent. 2018 (foreløpige tall)

Fylke	2018**					
	Kvinner		Menn		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Østfold	23	27 %	52	29 %	75	28,4 %
Akershus	44	27 %	105	28 %	149	27,4 %
Oslo	10	7 %	46	12 %	56	10,8 %
Vestfold	44	39 %	78	34 %	122	35,5 %
Hedmark	17	28 %	50	45 %	67	39,0 %
Oppland	1	2 %	25	23 %	26	16,1 %
Buskerud	12	18 %	43	23 %	55	21,7 %
Telemark	12	16 %	45	27 %	57	23,5 %
Aust-Agder	10	29 %	48	46 %	58	42,0 %
Vest-Agder	45	36 %	151	48 %	196	44,6 %
Rogaland	36	28 %	81	28 %	117	27,9 %
Hordaland	19	13 %	60	16 %	79	15,1 %
Sogn og Fjordane	21	27 %	53	30 %	74	28,8 %
Møre og Romsdal	40	33 %	93	39 %	133	36,5 %
Trøndelag	60	38 %	155	44 %	215	42,2 %
Nordland	37	25 %	89	29 %	126	27,9 %
Troms	2	4 %	20	18 %	22	13,4 %
Finnmark	7	16 %	15	21 %	22	19,1 %
<i>Skjernet identitet</i>						
<i>Ukjent*</i>						
Totalt	440	25 %	1 209	30 %	1 649	28,0 %

* Personer hvor tilhørende fylke ikke er oppgitt i NIR. Dette kommer som regel av feil eller flytting.

** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 33E: Deltakere registrert i NIR som har avsluttet introduksjonsprogrammet i løpet av året, fordelt på kjønn og fylke. Direkte overgang til høyere utdanning. Antall og prosent. 2018 (foreløpige tall)

Fylke	2018**					
	Kvinner		Menn		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Østfold	3	4 %	2	1 %	5	1,9 %
Akershus	5	3 %	7	2 %	12	2,2 %
Oslo	2	1 %	4	1 %	6	1,2 %
Vestfold	3	3 %	14	6 %	17	4,9 %
Hedmark	1	2 %	2	2 %	3	1,7 %
Oppland	1	2 %	4	4 %	5	3,1 %
Buskerud		0 %	6	3 %	6	2,4 %
Telemark		0 %	2	1 %	2	0,8 %
Aust-Agder	1	3 %		0 %	1	0,7 %
Vest-Agder	5	4 %	13	4 %	18	4,1 %
Rogaland	2	2 %	9	3 %	11	2,6 %
Hordaland	1	1 %	14	4 %	15	2,9 %
Sogn og Fjordane		0 %	4	2 %	4	1,6 %
Møre og Romsdal	2	2 %	6	2 %	8	2,2 %
Trøndelag	3	2 %	8	2 %	11	2,2 %
Nordland	2	1 %	7	2 %	9	2,0 %
Troms	2	4 %	3	3 %	5	3,0 %
Finnmark		0 %	2	3 %	2	1,7 %
Skjernet identitet		0 %		0 %	0	0,0 %
Ukjent*						
Totalt	33	2 %	107	3 %	140	2,4 %

* Personer hvor tilhørende fylke ikke er oppgitt i NIR. Dette kommer som regel av feil eller flytting.

** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 33F: Deltakere registrert i NIR som har avsluttet introduksjonsprogrammet i løpet av året, fordelt på kjønn og fylke. Direkte overgang til arbeid. Antall og prosent. 2018 (foreløpige tall)

Fylke	2018**					
	Kvinner		Menn		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Østfold	19	22 %	59	33 %	78	29,5 %
Akershus	22	13 %	156	41 %	178	32,7 %
Oslo	46	34 %	229	60 %	275	53,0 %
Vestfold	9	8 %	69	30 %	78	22,7 %
Hedmark	8	13 %	33	30 %	41	23,8 %
Oppland	13	25 %	40	37 %	53	32,9 %
Buskerud	4	6 %	56	30 %	60	23,7 %
Telemark	2	3 %	38	23 %	40	16,5 %
Aust-Agder	5	15 %	14	13 %	19	13,8 %
Vest-Agder	8	6 %	38	12 %	46	10,5 %
Rogaland	12	9 %	67	23 %	79	18,8 %
Hordaland	21	14 %	122	33 %	143	27,4 %
Sogn og Fjordane	15	19 %	42	24 %	57	22,2 %
Møre og Romsdal	16	13 %	66	27 %	82	22,5 %
Trøndelag	18	12 %	67	19 %	85	16,7 %
Nordland	21	14 %	83	27 %	104	23,1 %
Troms	8	16 %	42	37 %	50	30,5 %
Finnmark	7	16 %	17	24 %	24	20,9 %
Skjernet identitet		0 %		0 %	0	0,0 %
Ukjent*						
Totalt	254	14 %	1 238	30 %	1 492	25,4 %

* Personer hvor tilhørende fylke ikke er oppgitt i NIR. Dette kommer som regel av feil eller flytting.

** Foreløpige tall, kommunene har tilgang til to måneders etterregistrering

Kilde: NIR

Tabell 34: Fylkesmannens klagebehandling i henhold til introduksjonsloven, fordelt på utfall av klagen, kjønn og klagens innhold. 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antall klager	76	77	102	98	122	204
Utfall						
Medhold/Omgjort	5	9	10	5	7	18
Ikke medhold	61	57	81	76	91	159
Opphevet	5	9	8	12	22	18
Avvist	5	2	3	5	2	9
Kjønn*						
Menn	44	42	45	44	69	
Kvinner	32	35	57	54	53	
Begge kjønn	76	77	102	98	122	
Klagens innhold						
Deltakelse i program/norskopplæring**	15	12	21	14	36	57
Forlengelse av program/varighet	25	27	30	39	34	56
Stans av program	16	25	29	30	32	54
Innhold i program og/eller norskopplæring	4	3	1	0	9	5
Introduksjonsstønad	7	4	4	3	1	7
Permisjon	3	3	6	7	6	4
Annet	6	3	11	5	4	21
Alle klager	76	77	102	98	122	204

* Fylkesmennene har ikke gitt informasjon om fordelingen av kjønn i sine årsrapporter, det er derfor ikke mulig å rapportere på kjønnsfordelingen i 2017.

** I 2016 gjaldt 22 klager deltakelse i introduksjonsprogram, 14 klager deltakelse i norskopplæring. I 2017 gjaldt 43 klager deltakelse i introduksjonsprogram og 14 klager deltakelse i norskopplæring. Det er kun gjort et skille på dette for år 2016 og 2017.

Tabell 35: Fylkesmannens tilsyn med introduksjonsloven. Resultater fra 28 tilsyn 2017 vedrørende individuell plan.

Kontrollspørsmål	Antall lovbrudd
Utarbeider kommunen en individuell plan som fastsettes ved enkeltvedtak?	14
Er planen individuelt tilpasset og utarbeidet i samråd med deltakeren?	10
Inneholder den individuelle planen programmets start, tidsfaser og en angivelse av tiltakene i programmet?	8
Tas den individuelle planen opp til ny vurdering med jevne mellomrom og ved vesentlig endring i deltakerens livssituasjon?	8
Fastsettes vesentlige endringer i den individuelle planen ved enkeltvedtak?	13
Totalt antall lovbrudd	53

Tabell 36: Kommuner som har mål for introduksjonsprogram. Antall og andel. 2014-2018

	Kommuner som besvarte spørsmålet i IMDi kommuneundersøkelse*	Kommuner som svarte at de hadde mål for introduksjonsprogrammet	Andel kommuner som har mål
2014	156	90	58 %
2015	260	147	57 %
2016	289	158	55 %
2017	302	182	60 %
2018	272	181	67 %

**I Kommuneundersøkelsen gjennomfører IMDi en årlig innsamling av surveydata fra kommunene og bydelene i Oslo (gjennomført første gang i 2014). Undersøkelsen er rettet til rådmenn/bydelsdirektører. Dataene som samles inn er kommunenes egenrapportering om hvordan de arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i sin kommune.*

Tabell 37: Samlinger for kompetanseheving av programrådgivere mm. (fagverksted). 2016-2018

	2016	2017	2018
Antall samlinger	7 regionale	3 nasjonale	3 nasjonale
Antall deltakere	1 100	1 050	920
Antall /andel kommuner som deltok	ukjent	246/ 58 prosent	235

Tabell 38: Bedrifter som har kontaktet IMDi med ønske om bidra med praksisplass eller andre tilbud (bindeledd). Antall. 2016-2018

	2016	2017	2018
Bedrifter som har tatt kontakt			
Region Øst		1	2
Region Vest			
Region Indre Øst		19	
Til sammen	14	20	2

	2016	2017	2018
Henvendelser som har medført videre oppfølging			
Region Øst		7	2
Region Indre Øst		1	
Til sammen		8	2

Tabell 39A: Tolker i Nasjonalt tolkeregister, fordelt på kjønn og kvalifikasjonskategorier. Antall per 31.12. 2013-2018

		Kategori 5: Personer med bestått tospråklig test og grunnleggende tolkeopplæring	Kategori 4: Statsautoriserte translatører og/eller fagoversettere med grunnleggende tolkeopplæring	Kategori 3: Tolker med tolkeutdanning	Kategori 2: Tolker med stats- autorisasjon	Kategori 1: Tolker med stats- autorisasjon og tolkeutdanning	Totalt
2013	Total	498	33	662	31	140	1 364
	Menn	211	10	310	17	56	604
	Kvinner	287	23	352	14	84	760
2014	Total	444	27	648	32	149	1 300
	Menn	187	10	315	17	56	585
	Kvinner	257	17	333	15	93	715
2015	Total	488	28	720	40	174	1 450
	Menn	199	11	339	20	68	637
	Kvinner	289	17	381	20	106	813
2016	Total	634	27	787	37	186	1 671
	Menn	257	12	381	18	72	740
	Kvinner	377	15	406	19	114	931
2017	Total	705	27	850	42	198	1 822
	Menn	275	12	413	23	74	797
	Kvinner	430	15	437	19	124	1 025
2018	Total	762	30	901	41	207	1 941
	Menn	304	12	427	23	76	842
	Kvinner	458	18	474	18	131	1 099

Tabell 39B: Tolker i Nasjonalt tolkereger i de 30 største språkene, fordelt på ulike kvalifikasjonskategorier. Antall per 31.12.2018 (n=1 739)

Språk	Kategori 1: Tolker med statsautorisasjon og tolkeutdanning	Kategori 2: Tolker med statsautorisasjon	Kategori 3: Tolker med tolkeutdanning	Kategori 4: Statsautoriserte translatører og/eller fagoversettere med grunnleggende tolkeopplæring	Kategori 5: Personer med bestått tospråklig test og grunnleggende tolkeopplæring
Arabisk	18	2	93		68
Polsk	17	3	40	2	107
Russisk	21	6	57	1	51
Somali	15	2	55		31
Engelsk	16		37	11	37
Persisk	8	2	40		36
Sorani	3	1	49		18
Dari	1	2	47		20
Spansk	20	2	25		21
Litauisk	8		44		11
Rumensk	7	2	21		30
Tigrinja	2		26		31
Tyrkisk	7	1	17		31
Fransk	7	1	26	3	18
Urdu	9	2	23		15
Bosnisk -Kroatisk - Serbisk	7	6	15		11
Pashto	3	1	29		6
Albansk	10	1	17		9
Amharisk	2	1	19		14
Portugisisk	4	1	15		11
Panjabi			17		13
Tysk	3	2	8	3	13
Vietnamesisk	1		15		12
Kinesisk, mandarin	5		8		12
Tamil	4		6		15
Bulgarsk	3	1	5	1	13
Thai		1	10		9
Badini			15		4
Kurmanji			13		3
Nederlandsk	3	1	8		3
Sum	204	41	800	21	673

Tabell 39C: Tolker i Nasjonalt tolkeregister i de 30 største språkene, fordelt på kjønn. Antall per 31.12.2018

Språk	Mann	Kvinne	I alt
Arabisk	107	74	181
Polsk	18	151	169
Russisk	22	114	136
Somali	81	22	103
Engelsk	35	66	101
Persisk	54	32	86
Sorani	51	20	71
Dari	47	23	70
Spansk	15	53	68
Litauisk	8	55	63
Rumensk	13	47	60
Tigrinja	41	18	59
Tyrkisk	21	35	56
Fransk	16	39	55
Urdu	24	25	49
Bosnisk -Kroatisk - Serbisk	28	11	39
Pashto	20	19	39
Albansk	27	10	37
Amharisk	22	14	36
Portugisisk	12	19	31
Panjabi	18	12	30
Tysk	8	21	29
Vietnamesisk	13	15	28
Kinesisk, mandarin	6	19	25
Tamil	14	11	25
Bulgarsk	4	19	23
Thai	2	18	20
Badini	18	1	19
Kurmanji	15	1	16
Nederlandsk	6	9	15
Sum	766	973	1 739

Tabell 40: Utstedte bevilninger som statsautoriserte tolker, fordelt på språk og kjønn. Absolutte tall og prosent. 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Antall bevilninger utstedt per år	19	30	8	19	11
Antall språk (blant utstedte bevilninger per år)	4	7	6	6	5
Totalt antall bevilninger	227	257	265	284	295
Totalt antall språk	25	28	29	30	30
Andel kvinner (prosent)	59	60	60	60	60

Tabell 41: Besøk og gjennomførte søk i Tolkeportalen og Nasjonalt tolkeregister. Antall. 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Søk i Nasjonalt tolkeregister	23 100	34 273	36 719	35 777	31 250
Besøk på Tolkeportalen*		66 542	69 979	56 698	51 513

*Målt i antall økter en bruker benytter nettstedet

Tabell 42: Kommuner i Kommuneundersøkelsen*, og antall statlige etater, som har retningslinjer for bestilling og bruk av tolker der Nasjonalt tolkeregister inngår. 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Antall kommuner med retningslinjer	24	78	80	98	79
Andel kommuner med retningslinjer	12 %	26 %	25 %	32 %	48 %
Antall kommuner som har svart på undersøkelsen	203	302	316	304	166
Antall statlige etater med retningslinjer	5	5	6	6	6

* I Kommuneundersøkelsen gjennomfører IMDi en årlig innsamling av surveydata fra kommunene og bydelene i Oslo (gjennomført første gang i 2014). Dataene som samles inn er kommunenes egenrapportering om hvordan de arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i sin kommune. Undersøkelsen var de første årene er rettet til rådmenn/bydelsdirektører. I 2018 ble undersøkelsen delt i to: En undersøkelse til rådmenn og bydelsdirektører, hvor det ble stilt spørsmålet om retningslinjer, og en annen som ble sendt til integreringsansvarlige eller ansvarlige for introduksjonsprogrammet.

Tabell 43: Gjennomførte tospråklige tester, fordelt på språk, resultat og kjønn. 2017-2018

	Per 30.06.2017	2017	Per 30.06.2018	2018
Antall gjennomførte tester	53	259	82	317
Antall språk	5	11	5	13
Antall og andel beståtte tester	28 (53%)	112 (43%)	43 (52%)	151 (48%)
Antall kvinner	29	132	53	205
Antall menn	24	127	29	112

Årsrapport for busetting

2018

Innhald

Hovudtrekk	2
Del 1: Måloppnåing - styringsparametre for rask busetting	3
Del 2: Busette	4
Del 3: Busettingsklare i mottak	7
Del 4: Einslege mindreårige	9
Del 5: Familiar	11
Del 6: Vaksne	13
Del 7: Nasjonalitet	14
Del 8: Overføringsflyktningar	15
Del 9: Særskilt tilskot for busetting	15
Del 10: Vedtak om busettingsplassar	16

Hovudtrekk

Årsrapporten tek for seg tal for busette og busettingsklare per 31.12.2018. Denne sida gir eit overblikk over hovudtrekka i rapporten.

Tal på busette og busettingsklare per 31.12.2018

	Busette	Busettingsklare
Totalt	4 903*	582***
Einslege mindreårige	194**	23
- IMDi	159	26
- Bufetat	35	7
Familiar	3 541	378
Vaksne	1 141	271

*Totaltalet inkluderer 27 personar med skjerna identitet.

**Totaltalet inkluderer m.a. personar busett gjennom Bufetat.

***Totaltalet inkluderer busettingsklare i Bufetat sine omsorgscentra samt personar i alternativ mottaksplassering.

Måloppnåing per 31.12.2018

Busetting innan:	3 mnd	6 mnd	12 mnd
All busetting		83 %	97 %
Einslege mindreårige	63 %	86 %	95 %
- IMDi	64 %	87 %	96 %
- Bufetat	54 %	80 %	89 %
Familiar	24 %	82 %	97 %
Vaksne		83 %	96 %

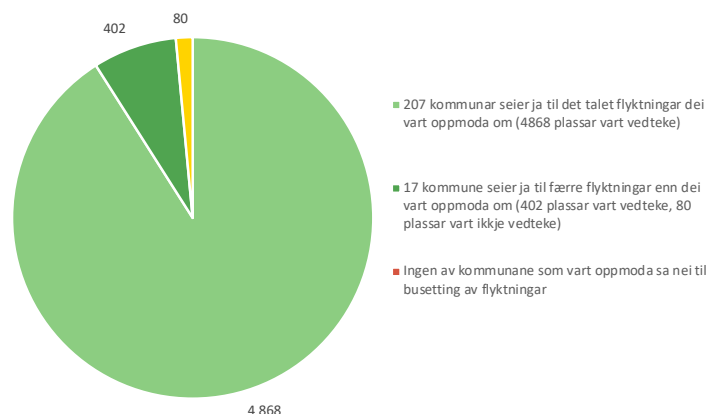
Busettingsplassar - nytta og unytta per 31.12.2018

	Busette	Søkt ut og bodsendt	Totalt	Vedtak	Plassutnytting	
					Ekskludert dei som er søkt ut og bodsendt	Inkludert dei som er søkt ut og bodsendt
Nasjonalt	4 903*	289**	5 192	5 270	93 %	99 %

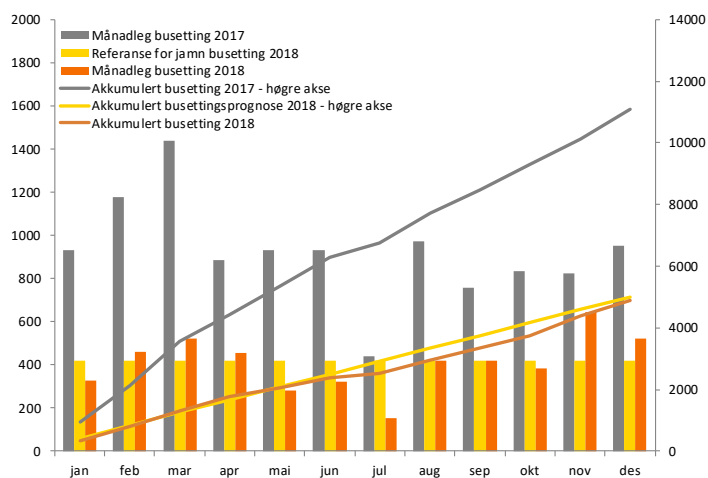
* Inkluderer 27 personar med skjerna identitet.

**Totaltalet inkluderer m.a. personar søkt ut gjennom Bufetat.

Vedtak om busettingsplassar i høve til oppmoding

Busetting (måltal og faktisk) - månedleg og akkumulert

Busettingsplassar - totalt*

Oppmoding	Kommunevedtak	Busette
5 350	5 270	4 903**
	99 %	93 %

*Måltalet for busetting i 2018 var 5 350.

** Inkluderer 27 personar med skjerna identitet.

Busettingsplassar - einslege mindreårige

Oppmoding	Kommunevedtak	Busette
270*	242	194*
	90 %	80 %

*Måltalet for busetting av einslege mindreårige var 260 i 2018.

Del 1: Måloppnåing

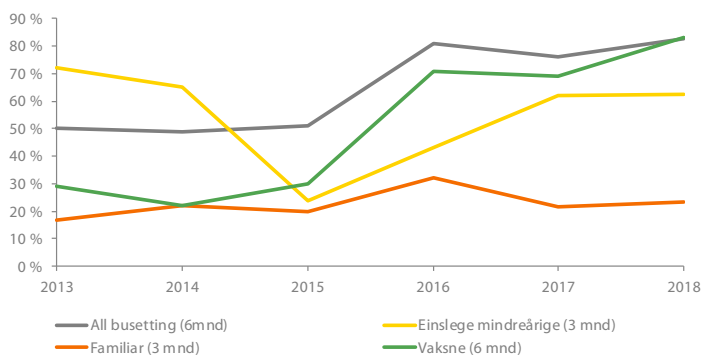
- styringsparametre for rask busetting*

I 2018 er resultatkravet at 90 pst skal verte busett innan seks månadar etter vedtak om opphald. Måloppnåinga for den samla busettinga i 2018 enda på 83 pst. Dette er ein oppgang på 7 prosentpoeng når ein samanliknar med 2017.

1.1 MÅLOPPNÅING PER 31.12.2018

Busetting innan:	3 mnd	6 mnd	12 mnd
All busetting		83 %	97 %
Einslege mindreårige	63 %	86 %	95 %
- IMDi	64 %	87 %	96 %
- Bufetat	54 %	80 %	89 %
Familiar	24 %	82 %	97 %
Vaksne		83 %	96 %

1.2 HISTORIKK MÅLOPPNÅING

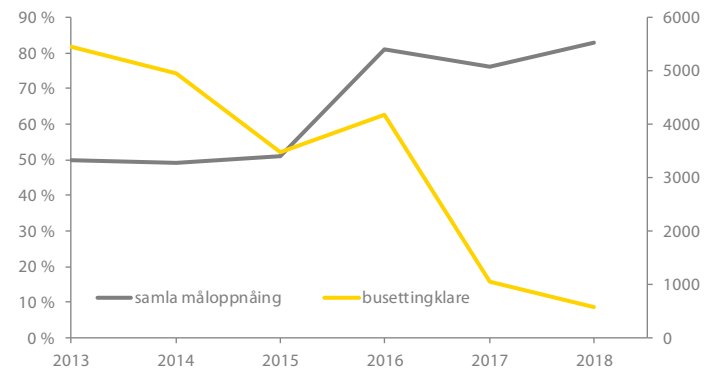
Figur 1.2 syner utviklinga i del busette innan 3 månadar (einslege mindreårige og bornefamiliar) og 6 månadar (vaksne og den samla busettinga) over tid.

Den samla måloppnåinga er betra i 2018 samanlikna med førre år med ei auke på syv prosentpoeng. Den største endringa gjaldt dei 1 141 vaksne der måloppnåinga har auka frå 69 pst i 2017 til 83 pst i 2018. [Les meir om denne gruppa i del 6.](#)

For dei einslege mindreårige er den positive utviklinga frå 2017 ført vidare, frå 62 pst i 2017 til 63 pst i 2018. Dette overstig resultatkravet på 50 pst. Dersom ein skil mellom dei som vart busett av IMDi (15–18 år) og dei som vart busett av Bufetat (under 15 år) var måloppnåinga høvesvis 64 pst og 54 pst. [Les meir om einslege mindreårige i del 4.](#)

Medan utviklinga har vore positiv for dei vaksne og einslege mindreårige, har den vore annleis for bornefamiliane. Figuren syner at måloppnåinga for bornefamiliar har vore låg dei siste åra, med ei mindre auke i 2016. I 2018 var 24 pst av bornefamiliane busett innan tre månader etter vedtak, ei auke på eitt prosentpoeng frå 2017. Det har likevel vore ei positiv utvikling mot slutten av året, kor langt fleire har vorte busett raskare. [Les meir om familiar i del 5.](#)

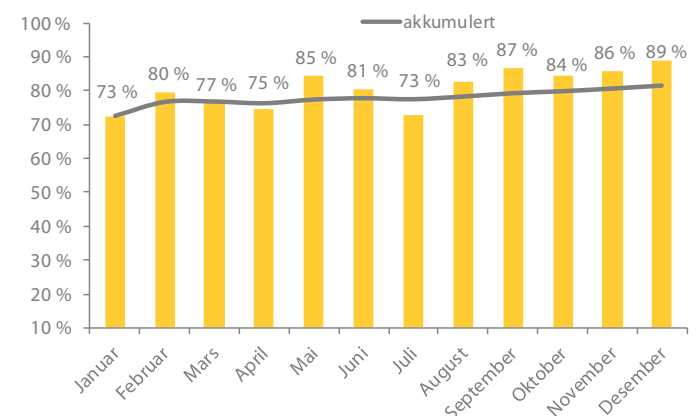
1.3 HISTORIKK MÅLOPPNÅING OG BUSETTINGSKLARE

Figuren over syner den historiske samanhengen mellom kor mange som har venta i mottak ved utgangen av kvart år og den samla måloppnåinga som vart oppnådd det same året. Generelt syner figuren at måloppnåinga auker når talet på busettingsklare går ned. Samstundes kan ein sjå at samanhengen avtek når talet på busettingsklare er på eit så lågt nivå som det har vore sidan utgangen av 2017.

Frå 2016 og fram til 2018, har måloppnåinga halde seg relativt jamnt på om lag 80 pst. Samstundes har talet på busettingsklare gått kraftig ned, og ventetida deira har auka.

1.4 MÅNADLEG MÅLOPPNÅING

Figuren over syner den månadlege utviklinga av måloppnåing for den samla busettinga i 2018. Variasjonen som kjem fram tyder til dømes at 89 pst av dei som vart busett i desember hadde venta i mindre enn 6 månadar etter vedtak om opphald, mot 73 pst i juli.

Når gjennomsnittleg ventetid auker eller minkar for dei busettingsklare, er det viktig at ventetida for dei busette reflekterer dette. Det er hensiktsmessig at ventetida for dei busette er lengre enn for dei busettingsklare – dette tyder at talet på lengeventande vert redusert, noko som gjev grunnlag for auka måloppnåing. Vi ser no at det motsatte finn stad – ventetida for dei busettingsklare er 7,0 mnd, medan ventetida for dei busette var 4,9 mnd. Det vil vere viktig å halde særskilt fokus på dette for å unngå ei uforholdsmessig auke i talet på lengeventande. For at utviklinga skal snu må ein busette dei med lengst ventetid først. Dette kan føre til ein nedgang i måloppnåinga dei neste månadane. Samstundes vil den høge andelen av dei busette som er overføringsflyktingar bidra til at måloppnåinga held seg høg.

* Jf. tildelingsbrev 2018, delmål 1: Raskere busetting av flyktingar. Resultatkrav om 90 pst. busette innan 6 mnd. etter vedtak om opphald, resterande del skal busettast innan 12 mnd. Resultatkrav om 50 pst. busette familiar med born under 18 år innan 3 mnd. etter vedtak om opphald. Resultatkrav om 50 pst. busette einslege mindreårige innan 3 mnd. etter vedtak om opphald.

Del 2: Busette

Det vart busett til saman 4 903 personar i 2018. Busettinga var i tråd med det samla busettingsbehovet.

2.1 NØKKELTAL FOR BUSETTING - HISTORIKK

	2016	2017	2018
Busette totalt	15 291	11 078	4 903
Busette einslege mindreårige	1 599	759	194
- kor av IMDi	1 138	486	159
- kor av Bufetat	461	273	35
Busette personar i bornefamiliar	7 061	6 170	3 541
Busette vaksne	6 580	4 096	1 141
Gjennomsnittleg ventetid frå saksoppretting til busetting (i mnd.)			
- totalt	13,6	16,7	15,5
- einslege mindreårige	11,2	19,1	19,3
- personar i bornefamiliar	12,9	15,3	14,2
- vaksne	14,9	18,5	18,9
Gjennomsnittleg ventetid frå vedtak til busetting (i mnd.)			
- totalt	4,8	5,0	4,9
- einslege mindreårige	4,1	2,8	3,8
- personar i bornefamiliar	4,2	4,9	4,9
- vaksne	5,5	5,5	4,9

*Totaltalet inkluderer 27 personar med skjerna identitet.

Målalet for busetting vart våren 2018 auka frå 4 400 til 5 300. Dette heng mellom anna saman med auka i kvota overføringsflyktingar som skulle busettes i 2018. Busettingsbehovet vart i midlertid redusert til om lag 4 900 på hausten, grunna forseinking i ankomsten av nokre av overføringsflyktingane. Det vart busett til saman 4 903 flyktingar i 2018. Busettinga var dermed i tråd med det nye behovet.

Snittet på ventetida for dei busette har vore jamn i 2018, på om lag fem månadar. Dette er på same nivå som i 2017. Det er samstundes ei negativ utvikling for einslege mindreårige. Dette kan skuldest feilkjelder i datagrunnlaget knytta til ventetider for busetting av einslege mindreårige med avgrensa løyve grunna tvil om identitet i 2017, som vart oppdaga i 2018. IMDi har arbeida med UDI for å rette dette i datagrunnlaget for 2018, og det kan vere at ventetidene i 2017 var høgare enn oppgitt.

Medan dei samla ventetidene for dei busette har vore jamn dei siste åra, har ventetidene blant dei busettingsklare auka monaleg sidan 2017. Særleg gjeld dette for bornefamiliar. Dette skuldast i hovudsak at det er fleire blant desse som er i familie med nokon som ikkje har rett til busetting. Det er difor i all hovudsak venta at ventetidene for dei busette vil halde seg på same nivå framover. [Les meir om dei busettingsklare i neste del.](#)

Tabell 2.2 syner den fylkesvise busettinga. Trøndelag er fylket med høgast busetting i 2018, og er samstundes fylket med høgast busetting av overføringsflyktingar. Overføringsflyktingar utgjorde 51 pst av alle busette i 2018. [Les meir om overføringsflyktingar i del 8.](#)

I 2018 var det kun eit fåtal flyktingar som er sjølvbusett etter avtale mellom kommunen og IMDi. Det heng truleg saman med nedgangen i både talet og delen som ikkje er overføringsflyktingar.

2.2 FYLKESVIS BUSETTING (INKLUDERT FAMILIEINNVANDRA)

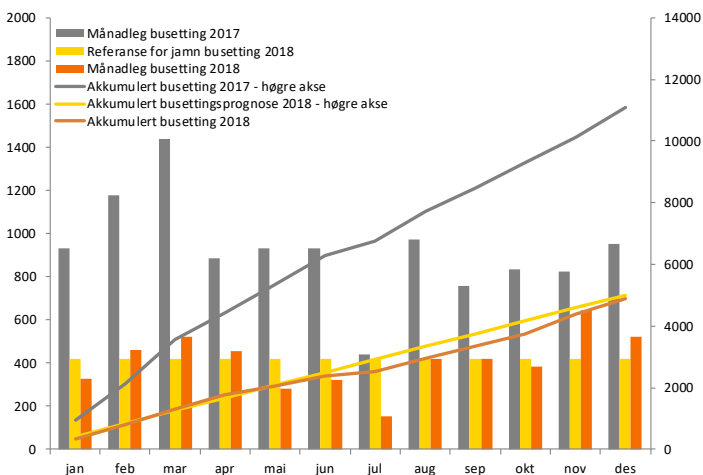
FYLKE	Einslege mindreårige	Familiar*	Vaksne**	Busette totalt***	Kor av overføringsflyktingar	Kor av flyktingar frå mottak	Kor av familieinnvandra frå mottak	Kor av flyktingar utanfor mottakssystemet	Kor av sjølvbusette etter avtale	I tillegg kjem familieinnvandra
Østfold	9	125	53	187	62	97	5	23	5	38
Akershus	20	265	111	396	138	203	10	45	8	110
Oslo	12	154	144	310	75	186	-	49	14	57
Vestfold	9	99	58	166	30	117	4	15	1	56
Hedmark	9	171	32	212	143	58	1	10	4	26
Oppland	5	169	23	197	88	91	-	18	2	31
Buskerud	15	209	48	272	161	86	1	24	4	43
Telemark	7	197	29	233	153	69	1	10	3	40
Aust-Agder	6	132	30	168	58	102	-	8	-	57
Vest-Agder	10	118	89	217	58	137	-	22	2	61
Rogaland	14	297	101	412	224	151	-	37	8	96
Hordaland	17	307	82	406	236	139	-	31	10	134
Sogn og Fjordane	7	123	42	172	76	80	3	13	1	40
Møre og Romsdal	7	241	37	285	200	66	1	18	1	88
Trøndelag	22	368	129	519	294	206	-	19	3	155
Nordland	9	267	82	358	220	129	-	9	2	110
Troms	8	195	40	243	171	61	-	11	1	40
Finnmark	8	104	11	123	93	20	-	10	-	30
Noreg	194	3 541	1 141	4 903	2 480	1 998	26	372	69	1 212

*Familiar består av vaksne og born som er i familie. **Vaksne består av einslege vaksne og vaksne som er i familie der det ikkje er born under 18 år.

***Totaltalet per fylke inkluderer familieinnvandra frå mottak (dette utgjorde 26 personar). Desse er trukke frå i kolonna med dei 1 212 familieinnvandra.

Totaltalet for Noreg inkluderer i tillegg 27 personar med skjerna identitet som ikkje er lista på fylkesnivå.

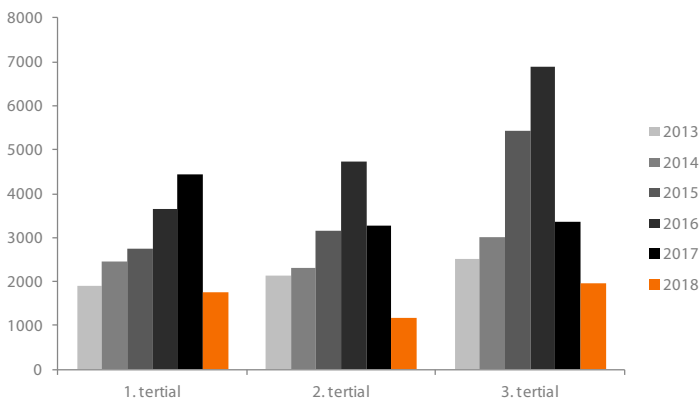
2.3 BUSETTING (MÅLTAL OG FAKTISK) - MÅNADLEG OG AKKUMULERT

Det vart busett i snitt om lag 400 flyktningar kvar månad i 2018, mot om lag 900 i 2017.

Den månedlege busettinga har variert mellom 155 (juli) og 644 personar (november). Juli er historisk månaden med lågast busetting. 69 pst av dei busette i november var overføringsflyktningar.

2.4 HISTORIKK TERTIALSVIS BUSETTING

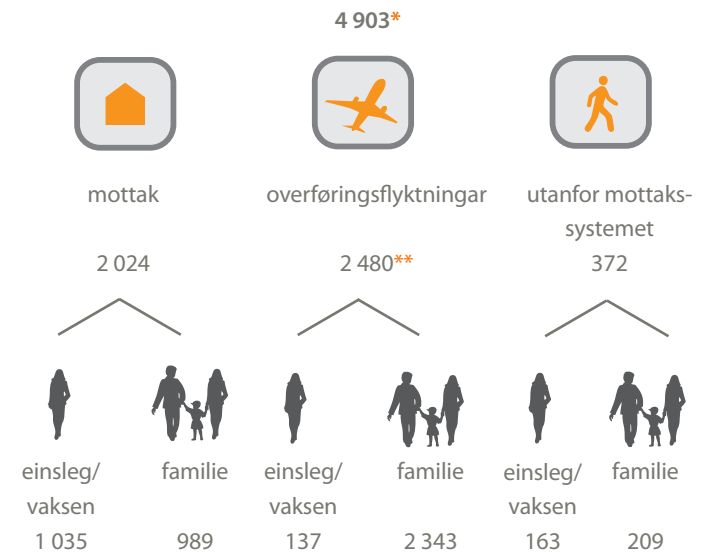
Figur 2.4 syner korleis den tertialvis busettinga har vore fordelt kvart år frå 2013 til og med 2018.

Fram til 2017 auka busettinga i alle tertial. Andre og tredje tertial i 2017 braut denne trenden av di busettingsbehovet vart redusert.

Busettinga i 2018 gjentok trenden ein kan sjå i åra forut 2017, kor busettinga er høgast i tredje tertial. Dette hang saman med at mange overføringsflyktningar kom til Noreg tredje tertial. 45 pst av alle overføringsflyktningane vart busett i dei fire siste månadene i 2018.

Busettinga i alle tertial i 2018 var på eit lågare nivå enn andre tertial alle dei føregåande åra i figuren. Ein må tilbake ti år, til 2008, for at den samle busettinga skal vere lågare enn den har vore i 2018.

2.5 ALL BUSETTING

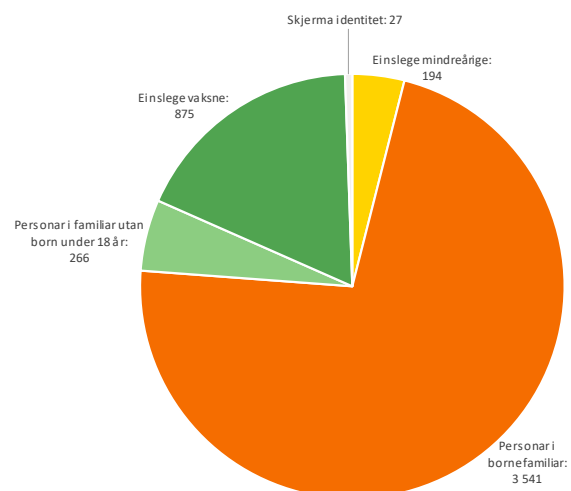
*Totaltalet inkluderer 27 personar med skjerna identitet.
**67 av overføringsflyktningane vart busett frå mottak.

Av dei 4 903 som vart busett i 2018, var 2 024 busett frå mottak, 2 480 var overføringsflyktningar og 372 personar oppheldt seg utanfor mottakssystemet før busetting. I tillegg kjem 27 personar med skjerna identitet.

Delen som oppheldt seg utanfor mottakssystemet før busetting, er dobla samanlikna med 2017.

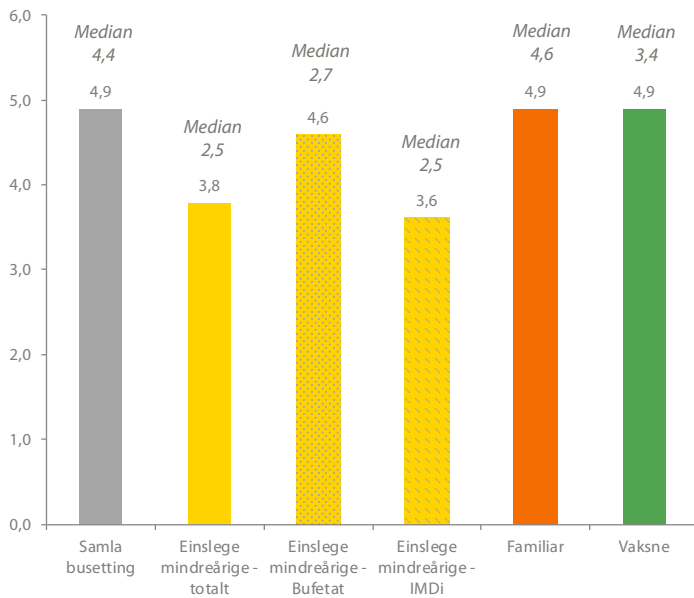
Delen av dei busette som er overføringsflyktningar har auka betydeleg samanlikna med 2017, frå høvesvis 26 til 51 pst. Det heng saman med auka i kvota for overføringsflyktningar, saman med eit lågt tal asylsøkarar til Noreg. Av overføringsflyktningane som vart busett i 2018 var 94 pst del av ein familie. Av dei busette frå mottak, er om lag halvparten del av ein bornefamilie.

2.6 PERSONKATEGORIAR AV BUSETTE

Persondelinga i figuren over syner at personar som er del av ei bornefamilie utgjorde 78 pst, ei auke frå 56 pst i 2017. Auka heng saman med auka i delen overføringsflyktningar, kor det store fleirtalet var familjar. 23 pst av dei busette var vaksne, ein nedgang frå 37 pst i 2017.

2.7 VENTETID (MND) FRÅ VEDTAK TIL BUSETTING

Gjennomsnittleg ventetid frå vedtak for alle som er busett i 2018, var på 4,9 månadar. Dette er ein liten nedgang frå 5,0 månadar i 2017. Gjennomsnittleg ventetid til busetting har vore jamn dei siste tre åra, etter ein monaleg nedgong fra 8,4 månadar i 2015.

Medianen for den samla busettinga er 4,4 månadar, noko som tyder at halvparten av dei busette hadde venta mindre enn 4,4 månadar før busetting, og halvparten hadde venta meir enn 4,4 månadar før busetting. Skilnaden på 0,5 månadar mellom gjennomsnittleg ventetid og median tyder at det er nokre av dei busette personane som hadde ei ventetid mykje høgare enn 4,4 månadar.

I 2018 ble det busett 41 personar som hadde ei ventetid på to år eller meir sidan vedtak om opphald. Blant desse, var det fleire som oppheldt seg utanfor mottakssystemet før busetting. IMDi byrjar ikkje å leite etter busettingskommune for desse før dei tek kontakt og ber om busetting med offentlig hjelp. Andre hadde omfattande helseutfordringar, som krevde særskilt tilrettelegging ved busetting. Det er ofte tidkrevjande å finne ein busettingskommune som har eit passende botilbod for desse. Samstundes har fleire av desse utfordringar som vil forårsake store utgifter for kommunane ut over perioden som dekkast av særskilt tilskot for busetting. [Les meir om dette tilskotet i del 9.](#)

Nokre av dei som hadde venta lengst var del av ein familie kor ein eller fleire familiemedlemmar ikkje hadde rett på busetting. [Les meir om desse familiane i del 5.](#)

2.8 VENTETID FOR BUSETTE - TOTALT

Ventetid	IMDi	Bufetat	Totalt
0-3 mnd	1 466	19	1 485
3-6 mnd	2 481	12	2 493
6 mnd - 1 år	677	3	680
1 - 2 år	163	4	167
Over 2 år	41	-	41
Totalt	4 865*	38	4 903*

Gjennomsnittleg ventetid i månadar

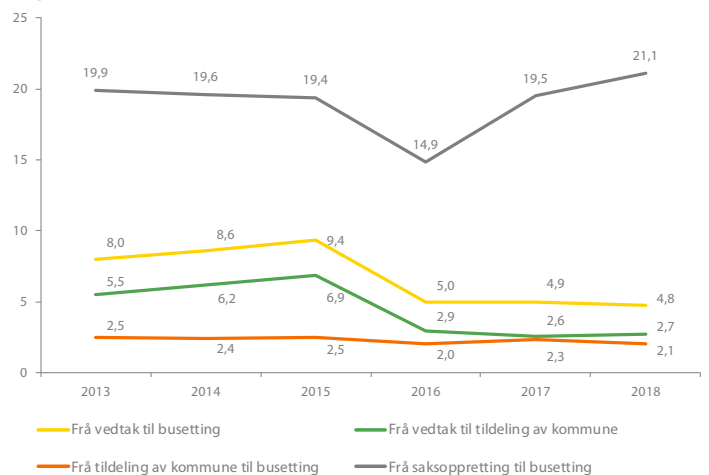
Kategori	IMDi	Bufetat	Totalt
Gjennomsnittleg ventetid i månadar	4,5	4,9	4,9

*Totaltala inkluderer 27 med skjerna identitet og 10 busette utan registrert vedtaksdato.

Tabell 2.8 viser ventetida frå vedtak til dei som vart busett i 2018. Blant dei busette er det 208 personar som hadde ei ventetid på over eitt år. Til samanlikning vart det busett 296 personar med ei ventetid på over eitt år i 2017. Det tyder at delen av dei busette med ei høg ventetid er høgare enn førre år.

Ved utgangen av året var det 97 busettingsklare personar med ei ventetid på eitt år eller meir sidan vedtak om opphald, om lag same tal som det var ved inngangen til året. Om lag halvparten av desse har eitt eller fleire familiemedlemmar som ikkje kan busettast. [Du kan lese meir om busettingsklare i del 3.](#)

2.9 HISTORIKK VENTETID (MND.) FØR BUSETTING FRÅ MOTTAK* - TOTALT

*Ventetidene inkluderer ikkje overføringsflyktningar og personer bosatt frå utanfor mottak.

Figuren over syner utvikling i ventetid for alle personar som er busett frå mottak. Der kjem det fram at ventetida frå vedtak til busetting har gått jamnleg opp frå 2013 fram til 2015. Deretter har det vore ein nedgang i ventetid frå vedtak til busetting, som tyder at busettinga frå mottak har gått raskare enn i åra før. Dette er ei positiv utvikling.

Som det kjem fram av grafen omhandlar nedgangen i all hovudsak tida frå vedtak til utsøking (tildeling av busettingsplass), medan det kun er mindre endringar i tida frå utsøking til busetting. Det vil seie at nedgangen i hovudsak ligg i IMDi sin tidsbruk for å inngå avtale med kommunane om busetting av einskildpersonar. IMDi arbeidar for at denne tida skal bli enda kortare i tida framover. Samstundes vil det vere naturleg å leggje til rette for at tida frå tildeling av kommune og fram til busetting vert redusert ytterlegare. Dette kan oppnås ved at kommunane gjer busettingsplassane tilgjengelege så raskt som mogeleg etter tildelinga.

Tida frå saksoppretting til vedtak er det UDI som rår over.

Del 3: Busettingsklare i mottak

Ved utgangen av 2018 var det berre 208 personar som venta på at IMDi skulle tildele dei ein kommune. I tillegg kjem dei som venta på busettingssamtale og dei med familiemedlemmar som ikkje skal busettast.

Samstundes var 131 tildelt ein kommune, men venta på å flytte til kommunen. Til saman var det difor 582 personar i mottak ved utgangen av året som var busettingsklare.

3.1 NØKKELTAL FOR BUSETTINGSKLARE - HISTORIKK

	31.12 2016	31.12 2017	31.12 2018
Busettingsklare i mottak			
- totalt	4 174	1 045	582
- kor av einslege mindreårige	219	71	23
- kor av personar i bornefamiliar	1 622	582	352
- kor av vaksne	2 333	392	207
Lengeventande i mottak			
- totalt	761	344	219
- kor av einslege mindreårige	101	35	5
- kor av personar i bornefamiliar	434	210	189
- kor av vaksne	226	99	25
Gjennomsnittleg ventetid for busettingsklare i mottak (mnd)			
- totalt	3,4	5,5	7,0
- kor av einslege mindreårige	3,8	5,7	4,1
- kor av personar i bornefamiliar	3,5	5,8	9,1
- kor av vaksne	3,4	4,9	3,9

Talet på flyktningar i mottak som ventar på busetting (busettingsklare) har gjennom 2018 vore på det lågaste nivået sidan IMDi vart oppretta i 2006. Dette heng mellom anna saman med låge inkomstar av asylsøklarar. Talet på busettingsklare er venta å halde seg lågt i tida framover.

Tabell 3.1 syner at ventetida frå vedtak for dei som ventar på busetting har gått ned for einslege mindreårige og vaksne sidan 2017. Samstundes har den auka monaleg for personar i bornefamiliar. Når talet på busettingsklare er såpass lågt, vil dei med særleg høg ventetid ha større utslag på den gjennomsnittlege ventetida. Dette kjem fram ved at median ventetid er på 2,1 månadar, noko som tyder at det er ein gruppe personar med særleg høg ventetid som medverkar til å auke snittet.

Utviklinga i ventetid for bornefamiliar har vore særleg negativ, med ei auke i ventetid frå 5,8 månadar ved utgangen av 2017, til 9,1 ved utgangen av 2018. Dette kan tyde på at det blant dei 352 busettingsklare personane i bornefamiliane er personar med særskilte behov som gjer at tilretteleggjing før busetting tek lengre tid. Samstundes er det i halvparten av bornefamiliane ein eller fleire som har eit vedtak som ikkje gir grunnlag for busetting, som bidrar til at den gjennomsnittlege ventetida aukar. [Les meir om dette under tabell 5.3. i delen om familiar.](#)

Ventetida for einslege mindreårige har gått betydeleg ned frå 5,7 månadar ved utgangen av 2017, til 4,1 månadar. Dette heng saman med at ein del einslege mindreårige med særleg høg ventetid har vorte busett tidleg i 2018, samstundes som mange vert busett raskt i løpet av året.

3.2 VENTETID FOR BUSETTINGSKLARE I MOTTAK - TOTALT

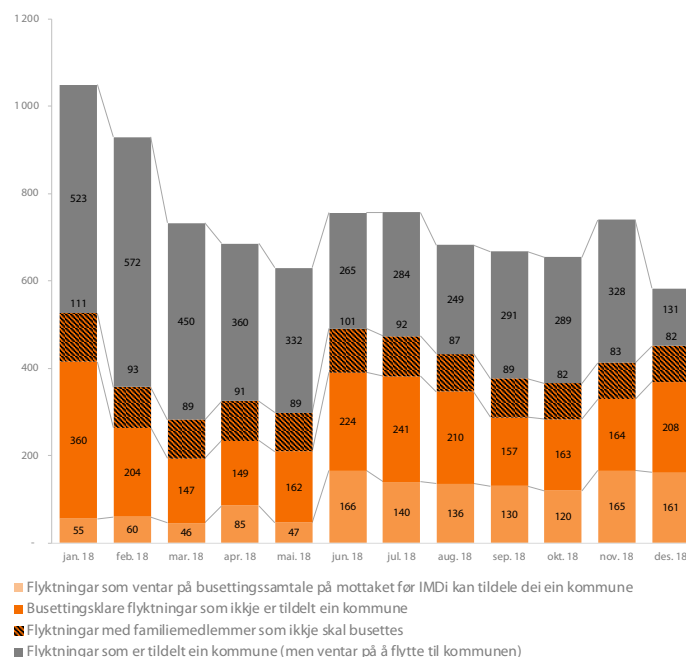
Ventetid	IMDi	Bufetat	Totalt
0-3 mnd	337	8	345
3-6 mnd	37	1	38
6 mnd - 1 år	98	1	99
Over 1 år	95	2	97
Totalt	570*	12	582*
Gjennomsnittleg ventetid i månadar	7,1	4,9	7,0

* Totaltalet inkluderer 3 personar utan registrert vedtaksdato.

Ved utgangen av 2018 var det 97 busettingsklare personar som hadde venta meir enn eitt år frå vedtak om opphald. Dette er på nivå med talet ved utgangen av 2016 og 2017, tross i at talet på busettingsklare er nært halvert. Det vil vere viktig å prioritere dei med lengst ventetid i busettingsarbeidet, for å unngå ei ytterlegare auke i delen lengeventande framover. [Les meir om dei lengeventande på neste side.](#)

Tabell 3.2 syner at 34 pst venta på busetting lengre enn målsettinga på seks månadar sidan vedtak. Dette er ei auke frå 26 pst sidan 2017.

3.3 BUSETTINGSKLARE MED OG UTAN BUSETTINGSPLASS - TOTALT

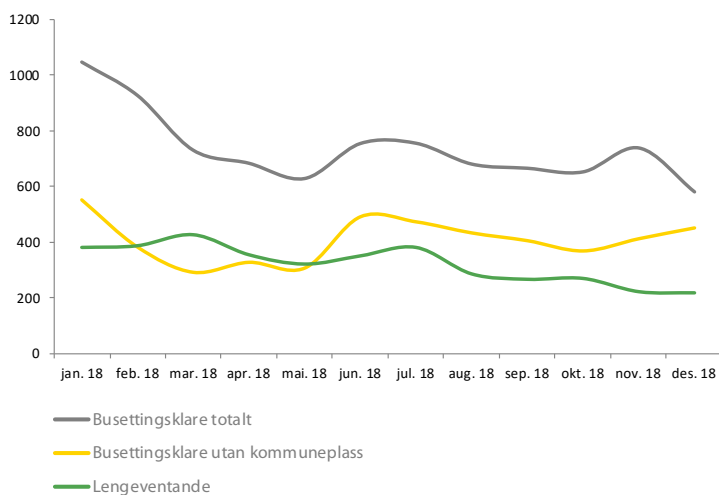
Før IMDi si sakshandsaming kan byrje, må kvar einskild person ha ein busettingssamtale i mottak. Ved utgangen av 2018 var det 161 personar som venta på denne samtalen, medan IMDi hadde starta sakshandsaminga for 208 personar. Av dei totalt 582 som venta på busetting ved utgangen av 2018, var det 131 som allereie var tildelt ein kommune (søkt ut). Dette svarar til 23 pst av dei busettingsklare.

I tillegg kjem 82 personar som er i familie med ein eller fleire som har eit vedtak som ikkje gir grunnlag for busetting. Alle desse kjem inn under betegninga «busettingsklare», sjølv om dette er eit omgrep med nyansar.

Figur 3.3 syner og at dei fleste kategoriane varierer i takt med det totale talet på busettingsklare. Samstundes kan ein sjå at delen som er tildelt ein kommune er lågare ved utgangen av året enn den har vore i tidlegare månader. Det kan henge saman med at oppmodinga for 2019 vart sendt i desember 2018, og at fleire kommunar ikkje har fatta vedtak om busettingsplassar for 2019 endå. [Les meir om vedtaks plassar i del 10.](#)

Det er ynskjeleg at færrest mogleg ventar på busettingsamtale. IMDi byrjar arbeidet med å finne ein busettingskommune etter at samtalen er gjennomført for å kunne ta omsyn til informasjon som kan ha kome fram. Når IMDi rapporterer på gjennomsnittleg ventetid frå vedtak, tel vi og med tida som går medan dei ventar på busettingsamtalen i UDI-mottaket.

3.4 UTVIKLING FOR VENTANDE I MOTTAK - TOTALT

Talet på busettingsklare i mottak har gjennom 2018 vore på det lågaste nivået sidan IMDi vart oppretta i 2006. Dette heng mellom anna saman med høg busetting i 2017 og låge inntekstar av asylsøkjjarar.

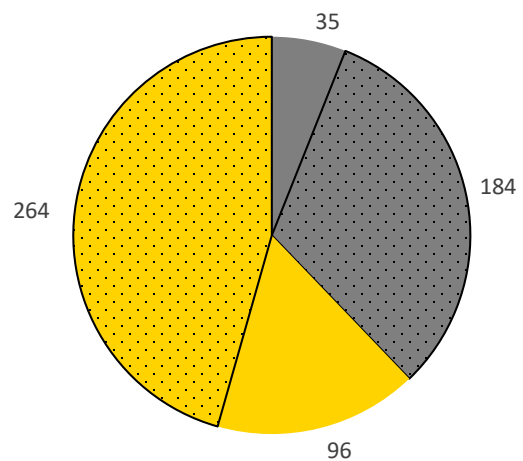
Talet på busettingsklare i mottak er redusert frå 4 174 personar for to år sidan, til 582 ved utgangen av 2018. Det er samstundes ei halvering i løpet av året. Talet er venta å halde seg lågt framover.

Som figur 3.4 syner har talet på dei som har venta lengre enn målsettinga (som vi kallar lengeventande) vorte nesten halvert sidan starten av 2018. Medan dette er ei positiv utvikling, har det vore ei samanhengande auke i delen lengeventande frå 2017. Delen haldt fram med å auke gjennom første og andre tertial 2018. I tredje tertial er det ei positiv utvikling, og delen har gått igjen gått ned. Medan 58 pst av dei busettingsklare var lengeventande ved utgangen av mars i 2018, var delen redusert til 38 % ved utgangen av året.

3.5 BUSETTINGSKLARE TOTALT - VENTETID* OG BUSETTINGSPLASS

- Lengeventande - med busettingsplass
- Lengeventande - utan busettingsplass
- Ventande under 3/6 mnd - med busettingsplass
- Ventande under 3/6 mnd - utan busettingsplass

* Einslege mindreårige og born i familie vert rekna som lengeventande etter tre månadar. Alle andre vert rekna som lengeventande etter 6 månadar. Tre personar utan vedtaksdato er ikkje inkludert i figuren.

Det var ei negativ utvikling for dei lengeventande gjennom 2017. Ved inngangen til 2017 var 20 pst lengeventande, medan 33 pst av dei busettingsklare var lengeventande ved årsskiftet. Gjennom 2018 har delen auka, samstundes med at talet på busettingsklare har gått jamt nedover. Del av forklaringa kan vere nettopp det låge talet på busettingsklare. Dette kan medføre at ein større del av dei busettingsklare har hatt særskilte behov som gjer at arbeidet med å finne ein busettingskommune vert meir tidkrevjande. I årets siste månader har delen lengeventande gått ned igjen, samstundes som talet busettingsklare er det lågaste det har vore sidan IMDi vart oppretta i 2006.

Figuren syner at 35 av dei 219 lengeventande har blitt tildelt ein busettingskommune. Det vil vere viktig å halde fokus på å busette dei med lengst ventetid i tida framover. Dei gule felte i figuren over tyder at 62 pst av dei busettingsklare har ei ventetid som er innanfor målsettinga.

Det er bornefamiliar som har høgast del lengeventande, kor 54 pst har venta i meir enn 3 månadar. I tillegg til samansetninga av dei busettingsklare som omtala tidlegare, skuldast dette mellom anna at kartlegginga og oppretting av egne botilbod for samtlege familiemedlem ofte er tidkrevjande. [Les meir om familiar i del 5.](#)

Gruppa med lågast del lengeventande er einslege vaksne og vaksne i familiar utan born under 18 år, med 12 pst. [Les meir om denne gruppa i del 6.](#)

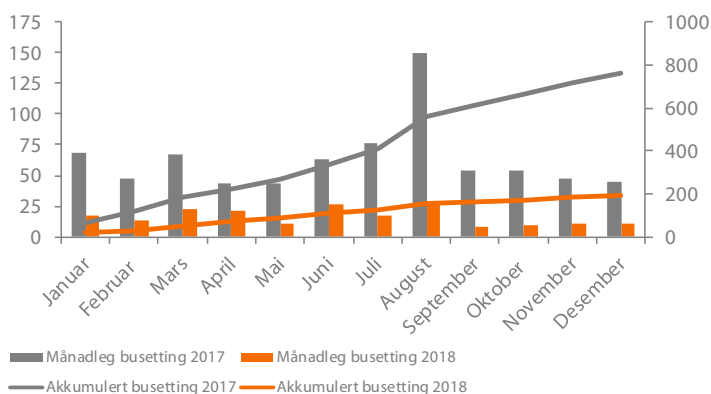
Dei uprikka felte i figur 3.4 gjeld dei som allereie er tildelt ein kommune (søkt ut). Av desse, vart 77 pst tildelt ein kommune innan 2 månadar etter vedtak om opphaldsløyve.

Del 4: Einslege mindreårige

Det vart busett 194 einslege mindreårige i 2018, kor av 35 vart busett av Bufetat. Talet på busettingsklare einslege mindreårige var 23 personar ved utgangen av året.

Den opphavelige oppmodinga som vart sendt til kommunane for 2018 gjaldt busettingsplassar for 154 einslege mindreårige, men blei i juni auka til 270 busettingsplassar. Auka heng saman med løyver til nokon av dei såkalla «oktoberborna», som fekk sin søknad vurdert på nytt. [Les meir om busettingsplassar i del](#)

4.1 MÅNADLEG BUSETTING AV EINSLEGE MINDREÅRIGE 2017 OG 2018

Busettinga per månad i 2018 heng saman med det låge busettingsbehovet for einslege mindreårige, som svarar til om lag ein fjerdedel av busettinga i 2017. Det er difor ei venta utvikling at det er lågare busetting i samtlege månadar i 2018 samanlikna med i 2017. Medan november var månaden med høgast busetting totalt i 2018, var juni var månaden med høgast busetting av einslege mindreårige.

I februar 2017 vart det slutta at IMDi skal busette einslege mindreårige med avgrensa løyve grunna tvil om identitet, som har søkt om fornying av løyvet. Ved utgangen av 2018 hadde 4 av dei 23 busettingsklare einslege mindreårige eit slikt løyve, medan 63 var busett. 46 av dei einslege mindreårige som vart busett i 2018 var blant dei såkalla «oktoberborna». Av desse, hadde alle med unntak av ein ei avgrensing i løyvet grunna tvil om identitet.

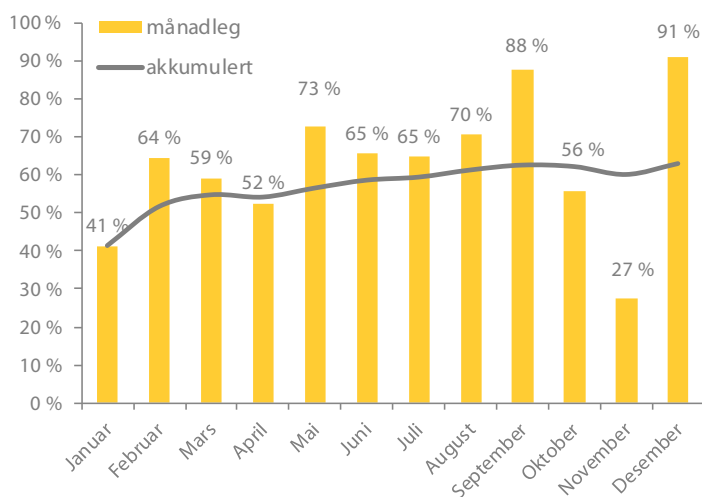
4.2 BUSETTING EINSLEGE MINDREÅRIGE

Av dei 194 busette einslege mindreårige kom 173 frå mottak, kor av 80 pst vart busett av IMDi. Som hovudregel busetter IMDi einslege mindreårige over 15 år, medan Bufetat busetter dei under 15 år.

Av dei busette einslege mindreårige i 2018, hadde 37 fylt 18 år før busetting. Desse vert rekna inn i talet på busette vaksne, og ikkje i talet for einslege mindreårige. Dei kan likevel utløyse særskilt kommunalt tilskot for busetting av einslege mindreårige. Samla var det difor til busett 231 personar som kan utløyse dette tilskotet.

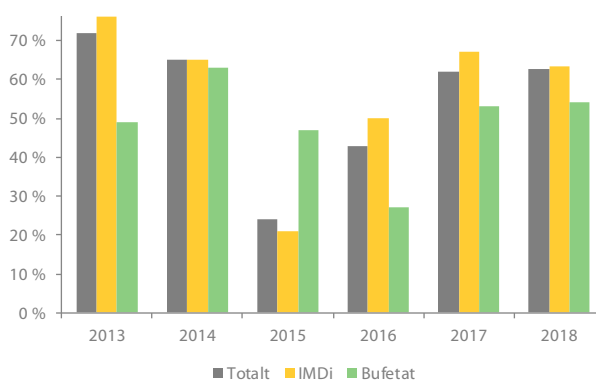
4.3 MÅNADLEG MÅLOPPNÅING - EINSLEGE MINDREÅRIGE

Av dei einslege mindreårige som vart busett i 2018, hadde 63 pst ei ventetid på under 3 månadar. Dette overstig målkravet på 50 pst. Dette er ei positiv trend som har haldt fram frå 2017. Samstundes er 86 pst busett innan 6 månadar etter vedtak.

Måloppnåinga for einskildmånadar har variert mellom 27 pst (november) og 91 pst (desember). Når det busettes så få kvar månad som i 2018, kan den einskildes ventetid ha stor innverknad på måloppnåinga.

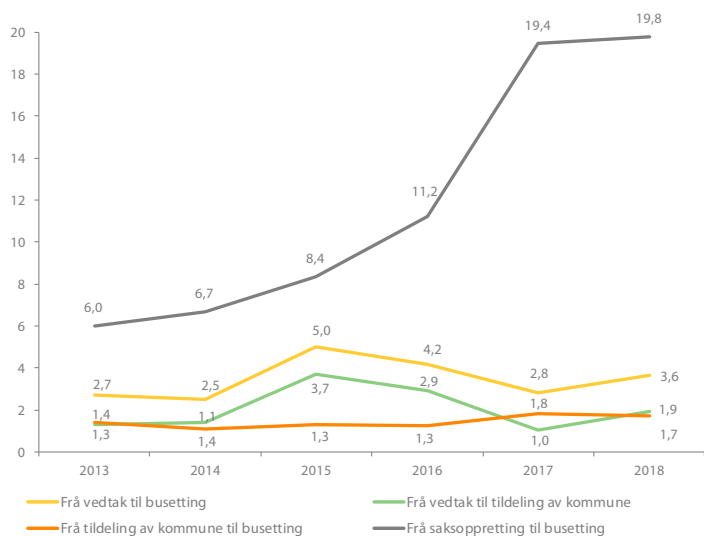
4.4 DEL EINSLEGE MINDREÅRIGE BUSETT INNAN 3 MÅNADAR ETTER VEDTAK

Som figur 4.4 syner, har måloppnåinga for dei som er busett av Bufetat halde seg på same nivå i 2018 som i 2017, medan måloppnåing for dei som er busett av IMDi har minka.

IMDi har ein mindre nedgang i måloppnåing frå 67 pst i 2017 til 64 pst. Dette kan skuldest feilkjelder i datagrunnlaget knytta til ventetider for busetting av einslege mindreårige med avgrensa løyve grunna tvil om identitet i 2017, som vart oppdaga i 2018. IMDi har arbeida med UDI for å rette dette i datagrunnlaget for 2018, og det kan vere at måloppnåinga i 2017 var lågare enn oppgitt.

4.5 HISTORIKK VENTETID (MND.) FØR BUSETTING FRÅ MOTTAK - EINSLEGE MINDREÅRIGE (IMDi OG BUFETAT SAMLA)

Figur 4.5 syner utviklinga i ventetider for einslege mindreårige som er busett frå mottak. Ventetida har auka frå 2,8 månadar i 2017 til 3,6 månadar i 2018. Del av forklaringa, er feilkjelder i datamaterialet som beskreve under 4.4. Samstundes har nokre einslege mindreårige med særleg høg ventetid har vorte busett.

Figuren syner at det er ei auke i tida IMDi brukar frå vedtak om opphaldsløyve til tildeling av kommune plass. Medan den er lågare enn åra før 2017, vil det vere viktig å identifisere årsakar og iverksette tiltak for å redusere unødig tidsbruk i sakshandsaminga.

4.6 BUSETTINGSKLARE EINSLEGE MINDREÅRIGE - BUSETTINGSPLASS OG VENTETID

	IMDi		Bufetat		Totalt	
	kor av totalt	kor av utan bus.plass	kor av totalt	kor av utan bus.plass	kor av totalt	kor av utan bus.plass
0-3 mnd	9	4	8	6	17	10
3-5 mnd	-	-	1	1	1	1
6-8 mnd	-	-	1	1	1	1
9-11 mnd	-	-	-	-	-	-
Over 12 mnd	1	-	2	-	3	-
Totalt	11*	5*	12	8	23*	13*

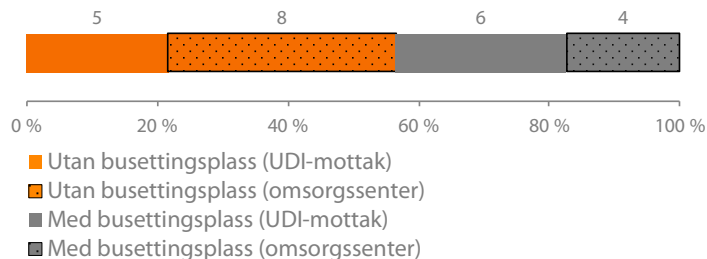
* Totaltala inkluderer ein einsleg mindreårig utan utan vedtaksdato.

Talet på busettingsklare einslege mindreårige har vore låg gjennom heile 2018, og blitt lågare gjennom året. Dei tel no kun ein ein tredel av kva dei gjorde ved utgangen av 2017. Delen einslege mindreårige under 15 år utgjer no 52 pst av dei busettingsklare, ei auke frå 47 pst frå utgangen av førre år.

Den samla gjennomsnittlege ventetida for dei busettingsklare einslege mindreårige er no 4,1 månadar. Det er viktig å ta med i betraktninga at det er særleg få einslege mindreårige. Median ventetid for denne gruppa er 1,1 månadar. Det betyr at det er einkildpersonar med særleg høg ventetid gir stort utslag på den gjennomsnittlege ventetida.

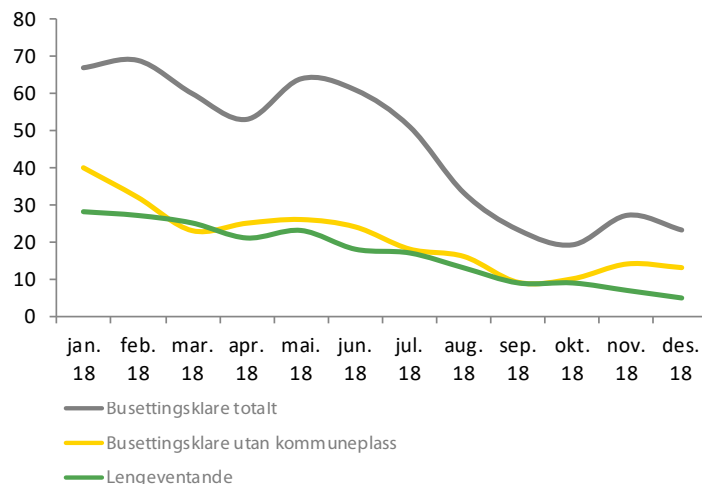
Det er stor skilnad i ventetid mellom dei ulike gruppene einslege mindreårige. Ventetida for dei som bur i omsorgssentrene til Bufetat er 4,9 månadar, medan den er på 1,0 for dei som bur i UDI-mottak for einslege mindreårige.

4.7 BUSETTINGSKLARE MED OG UTAN BUSETTINGSPLASS - EINSLEGE MINDREÅRIGE

Ved utgangen av 2018 hadde 43 pst av dei 23 busettingsklare einslege mindreårige blitt tildelt busettingsplass i ein kommune. Av desse, vart 80 pst tildelt ein kommune innan 2 månadar etter vedtak om opphaldsløyve.

4.8 UTVIKLING FOR VENTANDE I MOTTAK - EINSLEGE MINDREÅRIGE

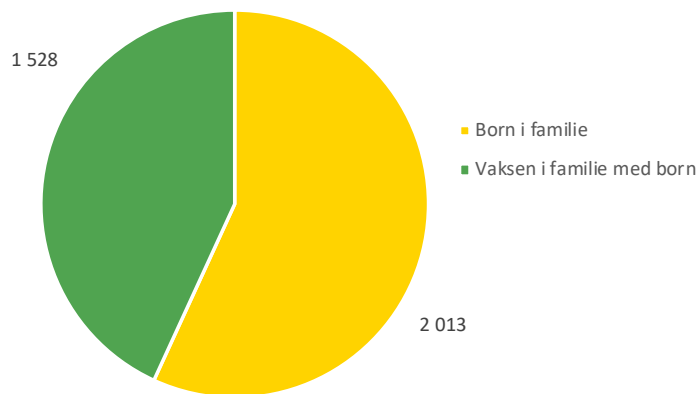
Figuren over syner utviklinga for busettingsklare einslege mindreårige det siste året. Figuren syner at talet på busettingsklare har gått betydeleg ned gjennom 2018. Dersom ein sjår tilbake til utgangen av juni 2017, var talet 391. Den monalege nedgangen heng saman med høg busetting dei siste månadene i 2017, og eit lågt tal på nye busettingsklare som har haldt fram i 2018.

Delen lengeventande einslege mindreårige har minka til 22 pst, frå 49 pst ved same tid i 2017. Det er ei positiv utvikling at delen lengeventande har gått ned samstundes som det totale talet på busettingsklare einslege mindreårige har gått ned. Det tyder at ein har lukkast i å busette dei som har venta lengst først.

Del 5: Familjar

Det vart busett 3 541 personar som var del av ei familieei-ning. 2 013 av desse var born under 18 år. Samstundes var det ved utgangen av året 352 busettingsklare personar i familieeiningar kor av 209 var born under 18 år.

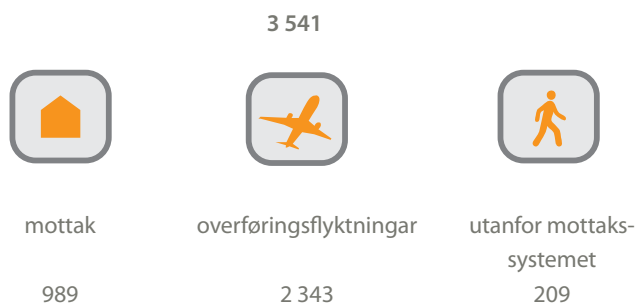
5.1 BUSETTE FAMILIAR - PERSONKATEGORIAR

78 pst av dei totalt 4 903 busette i 2018 var del av ein bornefamilie. Totalt utgjorde dette 3 541 personar i 778 familjar. Dette inkluderer gruppene born i familie og vaksen i familie med born.

Figuren over syner at under halvparten av personane i familieeiningane var vaksne, medan born utgjorde 57 pst.

5.2 BUSETTING FAMILIAR

Det har vore ei auke i delen av dei busette som er del av ein bornefamilie dei siste åra. Medan auka delte seg jamnt på gruppene busett frå mottak og dei som vart busett som overføringsflyktningar i 2017, er det i 2018 ei markant auke i delen som er overføringsflyktningar. Dei utgjør 66 pst av dei busette bornefamiliane. Det er ei auke frå 41 pst i 2017.

Dette heng saman med at overføringsflyktningar utgjør ein større del av den samla busettinga samanlikna med tidlegare år. Medan 26 pst av dei busette i 2017 var overføringsflyktningar, utgjorde dei 51 pst av dei busette i 2018. 94 pst av dei busette overføringsflyktningane, var del av ein bornefamilie.

[Les meir om overføringsflyktningar i del 8.](#)

209 av dei busette familiepersonane oppheldt seg utanfor mottakssystemet før busetting.

5.3 BUSETTE FAMILIAR - MED OG UTAN RETT TIL BUSETTING

	BORN		FAMILIE-EININGAR	
	Tal	Del av total	Tal	Del av total
Fam der alle har rett til busetting	1 966	99 %	753	99 %
Fam der ikkje alle har rett til busetting	47	1 %	25	1 %
TOTALT	2 013	100 %	778	100 %

Den største familien som vart busett i 2018 var på 11 personar. Den storleiken som forekom hyppigast var på fire personar, i likhet med snittet. Det kan vere krevjande for kommunane å skaffe bustad for dei største familiane eller gjere andre tilretteleggingar før busetting.

IMDi prioriterer busetting av bornefamiljar på lik linje med einlege mindreårige. Busetting av bornefamiljar er tidkrevjande av fleire grunnar. Mellom anna skal det gjennomførast ei kartlegging av eventuelle behov for tilretteleiing av kvar einskild person (til dømes plass i skule og bornehage).

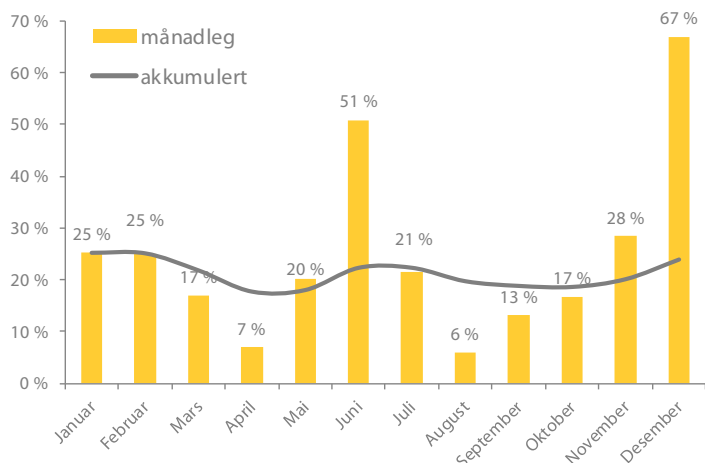
Dei fleste familiane som vart busett i 2018, var del av ein familie der alle hadde rett til busetting med offentleg hjelp. Dette gjaldt heile 99 pst av familiane.

I bornefamiljar er det ei særskild utfordring når eitt eller fleire familiemedlem har vedtak som ikkje gir grunnlag for busetting. Løysinga for desse familiane er at dei får ein kommune å flytte til, og at det lagast ei særordning for dei i familien som ikkje har opphaldsløyve. Det er utfordrande å få til slike avtalar med kommunane, ettersom personane utan ordinært løyve verken utløyser integreringstilskot eller har rett på introduksjonsstønad eller introduksjonsprogram.

Halvparten av dei 132 familiane som venta på busetting ved utgangen av 2018, hadde eitt eller fleire medlem utan grunnlag for busetting. Til samanlikning hadde berre ein prosent av familiane som vart busett i 2018 eitt eller fleire medlem med eit slikt løyve. Den store skilnaden syner kor krevjande det er å få busett familjar der eitt eller fleire medlem ikkje har rett på busetting.

I forbindelse med behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2018 i juni, beslutta Stortinget at bornefamiljar med begrensa løyve i påvente av dokumentert identitet skal busettes. Dette løyser problemstillinga for nokre av familiane beskreve over, med unnateke av familiane der nokon har eit løyve med ei anna avgrensing. For mange av desse familiane tek kartleggjing lengre tid, av di fleire bur utanfor mottak. 31 bornefamiljar med begrensa løyve i påvente av dokumentert identitet vart busett i 2018.

5.4 MÅNADLEG MÅLOPPNÅING - FAMILIAR

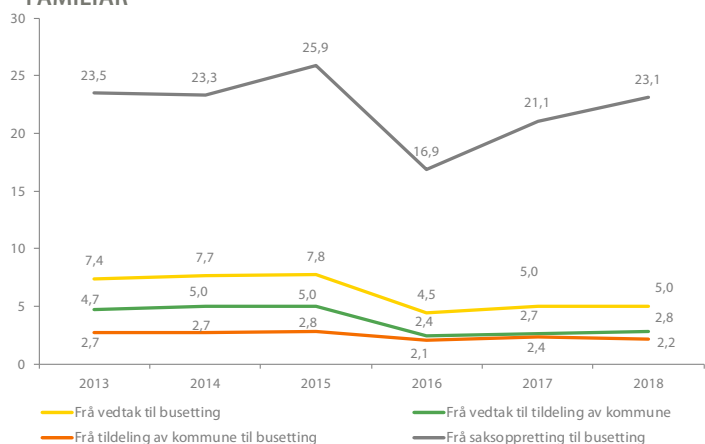

IMDi har som målsetting at bornefamiliar skal busettast innan tre månadar etter vedtak.

Gjennomsnittleg ventetid frå vedtak til busetting for bornefamiliane som vart busett i 2018, var 4,9 månader. Familiane hadde ei ventetid som svara til ei samla måloppnåing på 24 pst. Dette har vore den gjennomsnittlege måloppnåinga for bornefamiliar dei siste fem åra. Figuren syner at det har vore ei svært positiv utvikling mot slutten av året, og 67 pst av dei busette som var dei av ein familieeining i desember vart busett innan tre månadar etter vedtak.

Den samla låge måloppnåinga heng mellom anna saman med dei mange hensyna som er omtala under punkt 5.3. Samstundes som kun 24 pst vart busett innan tre månadar, var 82 pst av bornefamiliane busett innen 6 månadar etter vedtak om opphald.

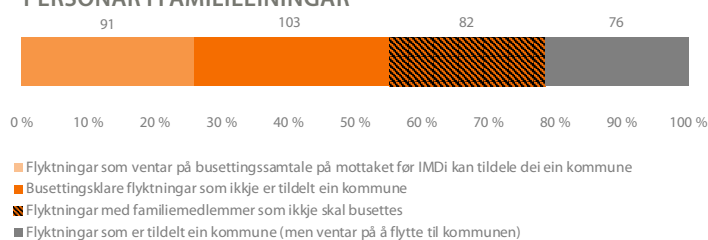
5.5 HISTORIKK VENTETID (MND) FØR BUSETTING FRÅ MOTTAK - FAMILIAR

Figur 5.5 syner historikk i gjennomsnittleg ventetid for busette familiar frå mottak. Ventetidene har gått ned sidan 2015, frå 7,8 månadar til 5,0 dei siste to åra. Dette er ei svært positiv utvikling.

For å oppnå målsettinga om at bornefamiliar innan tre månadar, er det likevel naudsynt at ventetidene reduserast ytterlegare. Både IMDi og kommunane må korte ned tidsbruken, både frå vedtak til tildeling av kommune og frå tildeling av kommune til busetting.

5.6 BUSETTINGSKLARE MED OG UTAN BUSETTINGSPLASS - PERSONAR I FAMILIEEININGAR

Av dei 378 personane i bornefamiliar som var busettingsklare ved utgangen av 2018, var 235 born. 32 pst av familiepersonane hadde fått tilbod om busettingsplass.

5.7 BUSETTINGSKLARE FAMILIAR - MED OG UTAN RETT TIL BUSETTING*

	BORN		FAMILIEEININGAR	
	Tal	Del av total	Tal	Del av total
Fam der alle har rett til busetting	128	61 %	66	50 %
Fam der ikkje alle har rett til busetting	81	39 %	66	50 %
TOTALT	209	100 %	132	100 %

*Tala inkluderar born i familie både med og utan busettingsplass

50 pst av dei busettingsklare bornefamiliane hadde eitt eller fleire familiemedlemmar som ikkje hadde rett til busetting, ei mindre auke frå 47 pst ved utgangen av 2017.

5.8 BUSETTINGSKLARE PERSONAR I FAMILIEEININGAR*

Ventetid	Kompliserande vedtak	Ukompliserande vedtak	Totalt
Under 3 mnd	21	140	161
3-6 mnd	3	19	22
6 mnd - 1 år	11	76	87
Over 1 år	54	26	80
Totalt**	90	262	352
Gjennomsnittleg ventetid i månada	22,0	4,6	9,1

*Tala inkluderar personar som er blitt tildelt ein kommune, men som ventar på å flytte til kommunen.

** Tala inkluderar to personar med ukjent vedtaksdato

Den gjennomsnittlege ventetida frå vedtak for busettingsklare personar i familieeiningar har auka frå 5,8 månadar ved utgangen av 2017 til 9,1 månadar ved utgangen av 2018. Lågare ventetid ser ein viss ein trekk frå personar i familie med nokon som har vedtak som ikkje gir grunnlag for busetting (i tabellen kalt kompliserande vedtak). Den store skilnaden er med på å synleggjere den store utfordringa det er å busette personar som er i familie med nokon som ikkje har rett til busetting.

Samstundes har 121 av personane i bornefamiliar utan slike kompliserande vedtak ei ventetid som er lengre enn målsettinga. Det vil vere viktig å prioritere desse for busetting.

Del 6: Vaksne

Denne persongruppa inkluderer einslege vaksne og vaksne som er i familiar der det ikkje er born under 18 år.

Ventetida deira har vore jamn gjennom 2018, og var lik som for den totale busettinga i 2018.

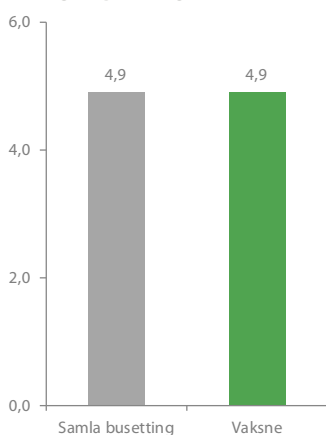
6.1 BUSETTING VAKSNE

I 2018 vart det busett 1 141 einslege vaksne og vaksne som er i familiar der det ikkje er born under 18 år. Av desse vart 862 busett frå mottak og 128 var overføringsflyktningar. I tillegg vart det busett 151 personar som oppheldt seg utanfor mottakssystemet før busetting, noko som utgjer 13 pst. Det er ei monaleg auke frå 3 pst til same tid i fjor. Det er opp til den einkilde personen om ein vil bu i mottak eller bu privat medan asylsøknaden vert sakshandsama. Medan delen har auka, er talet om lag på same nivå som til same tid i fjor.

Samla utgjer vaksne 23 pst av alle busette i 2018. Dette er ein nedgang frå høvesvis 37 pst og 43 pst samanlikna med den samla busettinga i 2017 og 2016. Dette skuldast mellom anna nedgangen i talet asylsøkjjarar til Noreg, kombinert med auka i delen av dei busette som er overføringsflyktningar. Overføringsflyktningane er i all hovudsak familiar.

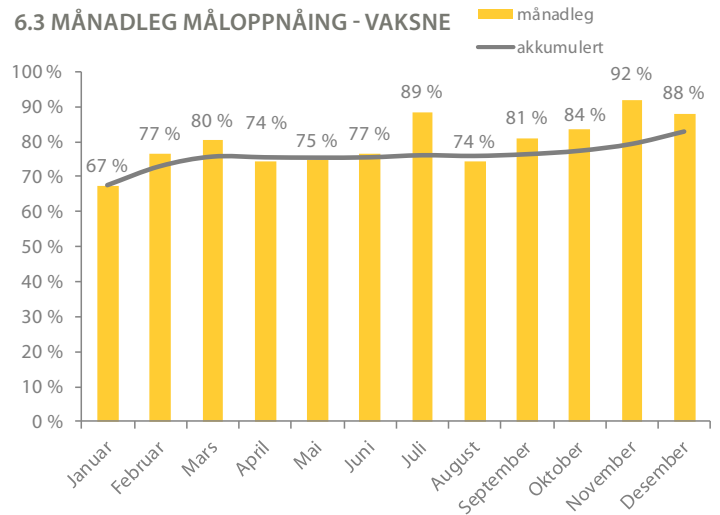
6.2 VENTETID (MND) FRÅ VEDTAK TIL BUSETTING - EINSLEGE VAKSNE

Ventetida for dei vaksne er lik som for den samla busettinga, og dei ventar i snitt 4,9 månader frå vedtak til busetting. Ventetida frå vedtak om opphald til busetting har gått ned frå 5,5 månader dei to føregåande åra.

Om ein skil mellom einslege vaksne og vaksne i familiar utan born under 18 år, er ventetida høvesvis 4,9 og 4,7 månader. Skilnaden er redusert betrakteleg sidan 2017, kor familiar utan born under 18 år venta om lag ein måned lenger enn einslege vaksne før busetting.

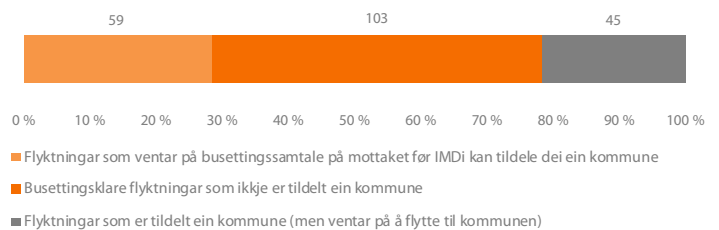
6.3 MÅNADLEG MÅLOPPNÅING - VAKSNE

Det er ei målsetting at 90 pst av alle vaksne skal busettast innan 6 månadar etter vedtak om opphald.

Måloppnåinga for vaksne har variert frå 67 pst (januar) til 92 pst (november). Dette har gitt ei samla måloppnåing på 83 pst i 2018. For dei busette vaksne i 2018, er det 80 personar som skil mellom måloppnåinga på 83 pst og målsettinga på 90 pst.

6.4 BUSETTINGSKLARE MED OG UTAN BUSETTINGSPLASS - VAKSNE

Blant dei 207 busettingsklare vaksne i mottak, var det berre 22 pst som hadde fått tilbod om busettingskommune. IMDi har starta sakshandsaminga for dei 103 personane som har gjennomført busettingssamtale på mottaket.

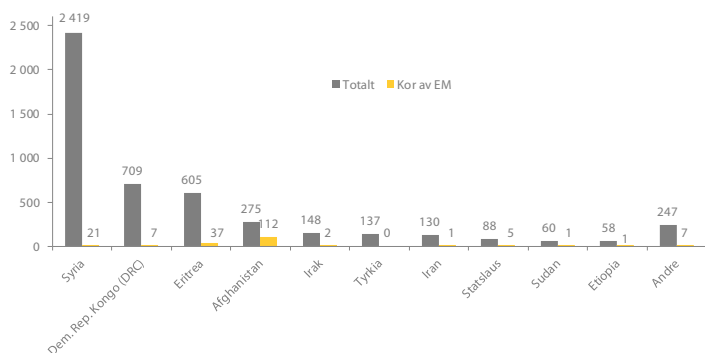
Det er 25 vaksne som har venta lengre enn målsettinga på seks månader og som difor reknast som lengeventande. Dei utgjer 12 pst av dei busettingsklare vaksne. Det har vore ei positiv utvikling for dei vaksne i mottak, og delen lengeventande er meir enn halvert frå inngangen av 2018.

Den gjennomsnittlege ventetida for persongruppa vaksne som ventar i mottak er no 3,9 månader frå vedtak. Dette er ein nedgang frå 4,9 månader ved utgangen av 2017. Dette er ei positiv utvikling. Vaksne er no den persongruppa blant dei busettingsklare med lågast ventetid.

Samstundes skal IMDi prioritere busetting av bornefamiliar og einslege mindreårige framfor vaksne, noko som kan føre til at ventetidene for denne gruppa auker framover.

Del 7: Nasjonalitet

7.1 NASJONALITET BUSETTE

Det vart busett personar frå 44 ulike nasjonar i 2018. I tillegg kjem statslause. Dei tre største nasjonalitetsgruppene var syrarar, kongolesarar og eritrearar. Syrarar utgjorde heile 50 pst av dei busette, medan kongolesarar og eritrearar utgjorde høvesvis 15 pst og 12 pst. Dei øvrige nasjonalitetsgruppene utgjorde til saman 23 pst.

Kongolerarar er ny blant dei største nasjonalitetsgruppene, samanlikna med dei førre åra. Det skuldast at fleire av overføringsflyktningane som vart busett i 2018 var kongolerarar.

Dei einslege mindreårige som vart busett i 2018, kom frå 13 ulike nasjonar. I tillegg kjem statslause. Afghanistanar er framleis den største gruppa, og utgjorde 58 pst av dei busette einslege mindreårige. Eritrearar og syrarar utgjorde høvesvis 19 pst og 11 pst. Dei øvrige nasjonalitetsgruppene utgjorde til saman 12 pst.

7.2 BUSETTE - NASJONALITET OG MÅLOPPNÅING

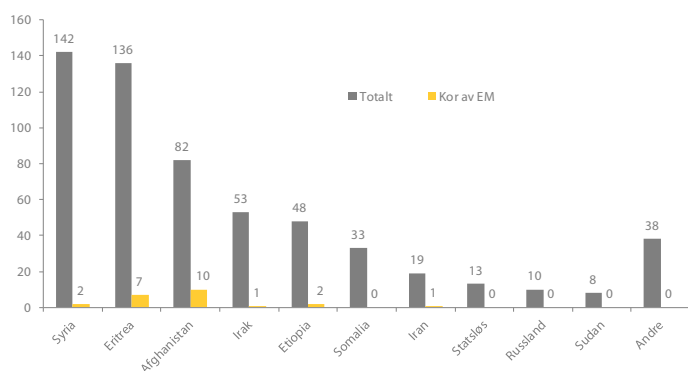
Nasjonalitet	Totalt	Del busett innan 6 mnd	Del busett innan 12 mnd
Syria	2 419	77 %	91 %
DR Kongo	709	93 %	100 %
Eritrea	605	82 %	93 %
Afghanistan	275	67 %	84 %
Irak	148	27 %	61 %
Tyrkia	137	71 %	78 %
Iran	130	41 %	62 %
Statsløs	88	61 %	78 %
Sudan	60	83 %	87 %
Etiopia	58	45 %	59 %
Andre	247	-	-
Totalt	4 903*	83 %	97 %

*Totaltalet inkluderer 27 personar med skjerna identitet.

Tabellen over syner samanhengen mellom nasjonalitet og måloppnåing. Dei busette syrarane, som utgjør den største nasjonalitetsgruppa, har ei måloppnåing på seks prosentpoeng under den samla busettinga.

Lågast måloppnåing finn ein blant busette frå Irak og Iran. Av di det er så få som er busett frå desse nasjonalitetsgruppene, får busette med lang ventetid stor påverknad på måloppnåinga. Nasjonalitetsgruppa med høgast måloppnåing, er kongolesarar. Av desse, er 99 pst overføringsflyktningar.

7.3 NASJONALITET BUSETTINGSKLARE

Dei 582 busettingsklare personane i mottak ved utgangen av 2018, kom frå til saman 25 nasjonar. I tillegg kjem statslause. Syrarar var den største nasjonalitetsgruppa, og utgjorde 24 pst. Etter syrarar fulgte eritrearar med 23 pst, og afghanarar med 14 pst. Dei øvrige nasjonalitetsgruppene utgjorde til saman 39 pst.

Dei 23 busettingsklare einslege mindreårige kom frå til saman seks ulike nasjonar. Afghanistanar var den største nasjonalitetsgruppa, og utgjorde 43 pst. av alle busettingsklare einslege mindreårige.

7.4 BUSETTINGSKLARE I MOTTAKE - NASJONALITET OG PERSONKATEGORI

Nasjonalitet	Einslege kvinner	Einslege menn	Familiær, kvinner	Familiær, menn	Totalt
Syria	15	40	48	39	142
Eritrea	30	30	54	22	136
Afghanistan	-	63	13	6	82
Irak	2	1	28	22	53
Etiopia	2	2	35	9	48
Somalia	-	2	21	10	33
Iran	1	7	4	7	19
Statsløs	1	4	5	3	13
Russland	-	-	6	4	10
Sudan	1	-	2	5	8
Andre	4	7	18	9	38
Totalt	56	156	234	136	582

Tabellen over syner korleis fordelinga er mellom kjønn, nasjonalitet og personkategori blant dei busettingsklare ved utgangen av 2018. Den største einskildgruppa i tabellen er einslege menn/gutar frå Afghanistan, som utgjorde 11 pst av alle busettingsklare.

Blant einslege var det 26 pst kvinner, medan kvinner utgjorde 63 pst av personar som er del av ein familieeining. Samla sett utgjorde kvinner 46 pst av dei busette og halvparten av dei busettingsklare ved utgangen av 2018.

Del 8: Overføringsflyktninger

8.1 BUSETTING AV OVERFØRINGSFLYKTNINGAR

Busette	2 480
Bodsendte, ikkje komne	158
Totalt	2 638

Overføringsflyktningar, også kalt kvoteflyktningar, er flyktningar som busettes direkte frå utlandet til ein kommune i Noreg. Det er Stortinget som kvart år avgjer kor mange kvoteflyktningar som skal få vedtak om opphald i Noreg. Kvota for overføringsflyktningar i 2018 vart auka frå 1 120 til 2 120, kor av 1 000 skulle vere kongolesarar og 700 syrarar.

I 2018 var det busett 2 480 overføringsflyktningar, som er om lag på nivå som i 2017. Dette tross i at det samla er busett under halvparten så mange flyktningar i 2018 samanlikna med førre år. Overføringsflyktningar utgjorde 51 pst av dei busette i 2018. Dette er ei ny utvikling, som er venta å vedvare neste år. Dette heng saman med låg innkost av asylsøkarar.

Av dei 2 480 som var busett i 2018, var 66 pst syrarar. Dette er ein nedgang frå 94 pst i 2017. 28 pst av dei busette overføringsflyktningane, var kongolesarar. Dette heng saman med den auka kvoten for denne nasjonalitetsgruppa.

Det vart gjennomført til saman sju uttakskommisjonar i 2018. IMDi deltek på uttakskommisjonane saman med UDI og PU. I 2018 vart det gjennomført uttakskommisjonar i Libanon, Uganda og Romania. Flyktningane som vart henta frå Romania, vart først evakuert frå Libya. Av di flyktningane ikkje kunne opphelde seg i Romania over lengre tid, kom nokre av dei innom asylmottak i Noreg før dei vart busett i ein kommune. Dette gjaldt til saman 67 personar i 2018. Desse vert prioritert for rask busetting, og hadde ei ventetid på 1,4 månader frå vedtak. Til samanlikning venta dei øvrige overføringsflyktningane 4,8 månader frå vedtak til busetting.

Overføringsflyktningane som ikkje vert intervjuja på uttakskommisjon vert fremma som einskildsakar.

Familiar vert prioritert under uttakskommisjonar. 94 pst av dei busette overføringsflyktningane i 2018 var del av ei familieei-ning. I tillegg til dei busette, var 158 overføringsflyktningar bodsendt, men ikkje komne til Noreg enno. Desse vert busett i løpet av dei neste månadane.

Del 9: Særskilt tilskot for busetting

9.1 UTBETALING AV TILSKOT VED BUSETTING AV PERSONAR MED ALVORLEGE FUNKSJONSHEMMINGAR OG/ELLER ÅTFERDSVANSKAR

FH-TILSKOT

Tilskot 1:	Tilskot 2:
111,7 mill. kr	858,8 mill. kr
603 utbetalningar	1 668 utbetalningar

I 2018 vart det til saman innvilga 970,5 millionar kroner i særskilt tilskot til kommunar som busett flyktningar med nedsett funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar. Tilskotet skal dekke ekstraordinære utgifter kommuane har som følgje av busettinga, og kan utbetalast i inntil fem år. Utbetalingane i 2018 delte seg på 2 271 saker.

Utbetalingane i 2018 utgjer ei auke på om lag 418 millionar kroner samanlikna med 2017. Allereie i juli 2018 var det utbetalt meir i tilskot enn i heile 2017. Det er difor ei betydeleg auke i utbetalningar av tilskotet. Dette heng først og fremst saman med ei auke i talet på utbetalningar samanlikna med 2017, samstundes som det er ei mindre auke i det gjennomsnittlege utbetalingsbeløpet. Talet utbetalningar har auka frå 1 379 til 2 271, ei auke på 65 pst. Det har vore venta at talet på søknadar ville auke i samband med den høge busettinga dei siste åra. Utbetalingane frå 2018 gjeld i stor grad personar som er busett åra før, av di søknadsfristen er om lag eitt år etter busettinga samstundes som det kan utbetalast i inntil fem år.

Utbetalingane i 2018 har gått til 219 kommunar, samanlikna med 183 kommunar i 2017 og 162 i 2016. Dette heng truleg saman med den høge busettinga og det auka talet på kommunar som har busett dei siste åra.

9.2 TILSKOT VED BUSETTING AV PERSONAR MED ALVORLEGE FUNKSJONSHEMMINGAR OG/ELLER ÅTFERDSVANSKAR - KJØNN OG ALDER

	MANN	KVINNE	TOTALT
Under 18 år	813	385	1 198
18 - 24 år	284	100	384
25 - 39 år	257	121	378
40 - 59 år	167	112	279
Over 60 år	11	21	32
Totalt	1 532	739	2 271

Medan kjønnsdelinga for personar som utløyser tilskotet har vore stabil over tid, har det dei siste åra vore ei auke i delen menn som utløyser tilskotet. Delen har auka til 67 pst i 2018 frå 59 pst i 2016.

Det er mindreårige som utgjer den største einskilde aldersgruppa, og har vore det voer tid. Her er det også ei mindre auke frå tidlegare år. Mindreårige utløyser 53 pst av utbetalingane, samanlikna med 48 pst i 2017.

Del 10: Vedtak om busettingsplassar

Det vart registrert vedtak om 5 270 busettingsplassar i kommunane i 2018. Av desse var 242 øyremerkt einslege mindreårige. Alle kommunane som var oppmoda om å busette flyktningar i 2018, fatta eit positivt vedtak.

10.1 MÅLTAL OG VEDTAK OM BUSETTINGSPLASSAR

	Totalt
Måltal for busetting	5 300
Oppmoda busettingsplassar	5 350
Vedtak om busettingsplassar	5 270
Tal på kommunar som er oppmoda (med positivt vedtak)	224 (224)

10.2 MÅLTAL OG VEDTAK OM BUSETTINGSPLASSAR FOR EINSLEGE MINDREÅRIGE

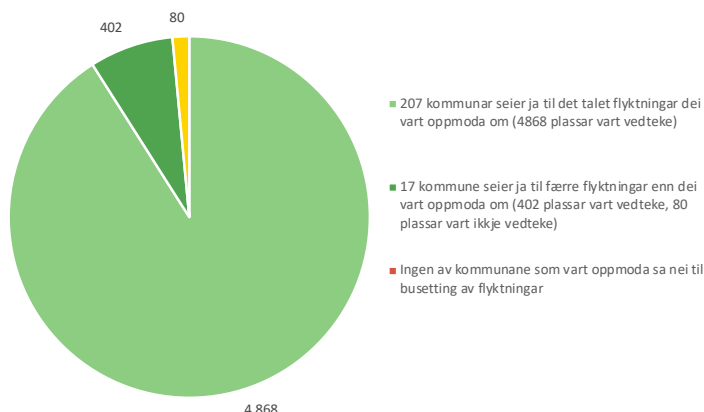
	Totalt
Måltal for busetting	260
Oppmoda busettingsplassar	270
Vedtak om busettingsplassar	242
Tal på kommunar som er oppmoda (med positivt vedtak)	70 (66)

Busettingsbehovet for 2018 auka sidan IMDi sende oppmodinga i november 2017. Hovudårsaka til auka er at kvota for overføringsflyktningar i 2018 auka frå 1 120 til 2 120. I tillegg kjem sakshandsaminga av dei såkalla "oktoberborna", som i hovudsak er afghanske einslege mindreårige som fekk sin søknad vurdert på nytt. Måltalet for busetting vart difor auka frå 4 400 til 5 300, samstundes som måltalet for einslege mindreårige vart satt til 260. Det er Nasjonalt Utval for busetting som fastsettar måltalet. Grunna auka i behovet, sende IMDi ut ei tilleggsoppmoding til 120 kommunar i juni. Tilleggsoppmodinga var på 948 plassar, kor av 116 plassar til einslege mindreårige.

Det vart i 2018 registrert vedtak om 5 270 busettingsplassar i kommunane.

IMDi hadde ved utgangen av året disponert 93 pst av dei 5 270 plassane til busetting. Busettingsbehovet endra seg igjen etter at det vart auka til 5 300, ned til 4 900. Busettinga på 4 903 var i så måte i tråd med behovet. Dette innebar at ikkje alle plassane i kommunane vart nytta i 2018. IMDi arbeider for at alle plassane som kommunane til ein kvar tid stiller til disposisjon skal nyttast.

10.3 BUSETTINGSVEDTAK I HØVE TIL OPPMODING

Av dei 224 kommunane som vart oppmoda om å busette flyktningar i 2018, sa 207 av dei ja til det talet IMDi ber om. Samstundes sa 17 av dei ja til færre flyktningar enn dei vart oppmoda om.

I 2018 var det ingen kommunar som sa nei til oppmodinga frå IMDi. Det er første gong ingen kommunar som er oppmoda seier nei til å busette flyktningar sidan IMDi var oppretta i 2006. Dette tyder at mange kommunar har oppretta eit robust kommuneapparat for busetting av flyktningar etter fleire år med høg busetting.

10.4 KOMMUNESTORLEIK (FOLKETAL) OG VEDTAK OM BUSETTING

	under 3 000	3 000- 8 000	8 000- 15 000	15 000- 25 000	over 25 000	Totalt
1-10	16	56	26	10	-	108
11-20	-	16	16	8	3	43
21-30	-	1	16	11	9	37
31-40	-	1	1	2	10	14
41-50	-	-	-	1	5	6
51-60	-	-	-	-	5	5
61-70	-	-	-	-	1	1
71-80	-	-	-	-	2	2
81-90	-	-	-	-	2	2
91-100	-	-	-	-	2	2
Over 100	-	-	-	-	4	4
Utan vedtak	-	-	-	-	-	-
Ikkje oppmoda	142	52	2	2	-	198
Totalt	158	126	61	34	43	422

Tabell 10.4 syner sambandet mellom kommunestorleik og vedtak om busetting. Det er berre om lag halvparten av kommunane som er oppmoda om å busette flyktningar i 2018, av di busettingsbehovet er lågare enn dei føregåande åra.

Av di busettingsbehovet er lågare, er det fleire kommunar som vart oppmoda om å busette færre. Det er difor fleire av kommunane med høgare folketal som har vedtak om å busette mellom 1-10 flyktningar. Til saman 108 kommunar har fatta vedtak om å busette 1-10 flyktningar. Desse strekker seg frå dei minste kommunane og opp til 25 000 innbyggjarar.

I hovudsak syner tabellen ein klar samanheng mellom folketal og vedtak om busetting.

10.5 KOMMUNEVEDTAK OG BUSETTING 2018

	Ingen busetting	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91- 100	Over 100	Totalt
1-10	2	84	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	108
11-20	-	6	34	3	-	-	-	-	-	-	-	-	43
21-30	-	-	7	29	1	-	-	-	-	-	-	-	37
31-40	-	-	-	5	9	-	-	-	-	-	-	-	14
41-50	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	6
51-60	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	5
61-70	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
71-80	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
81-90	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2
91-100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Over 100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
Utan vedtak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ikkje oppmoda	145	53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	198
Totalt	147	143	63	38	12	6	3	-	3	3	-	4	422

Tabellen over syner forholdet mellom kommunevedtak (vertikal akse) og faktisk busetting (horisontal akse) i 2018. Kommunene som er markert med grønt har busett fleire enn dei har vedtak om. Kommunar markert med gult har busett færre enn dei har vedtak om.

For nokre av kommunane som er markert i gult, handlar dette om at busettingsbehovet vart redusert etter at tilleggsoppmodinga var sendt i juni. Busettinga av 4 903 flyktningar er i tråd med det samla busettingsbehovet i 2018. Det var difor ikkje behov for å nytte alle dei 5 270 vedtaks plassane i kommunane.

IMDi har registrert busetting i til saman 275 kommunar i 2018, samanlikna med 386 i 2017. Denne nedgangen heng saman med det reduserte busettingsbehovet.

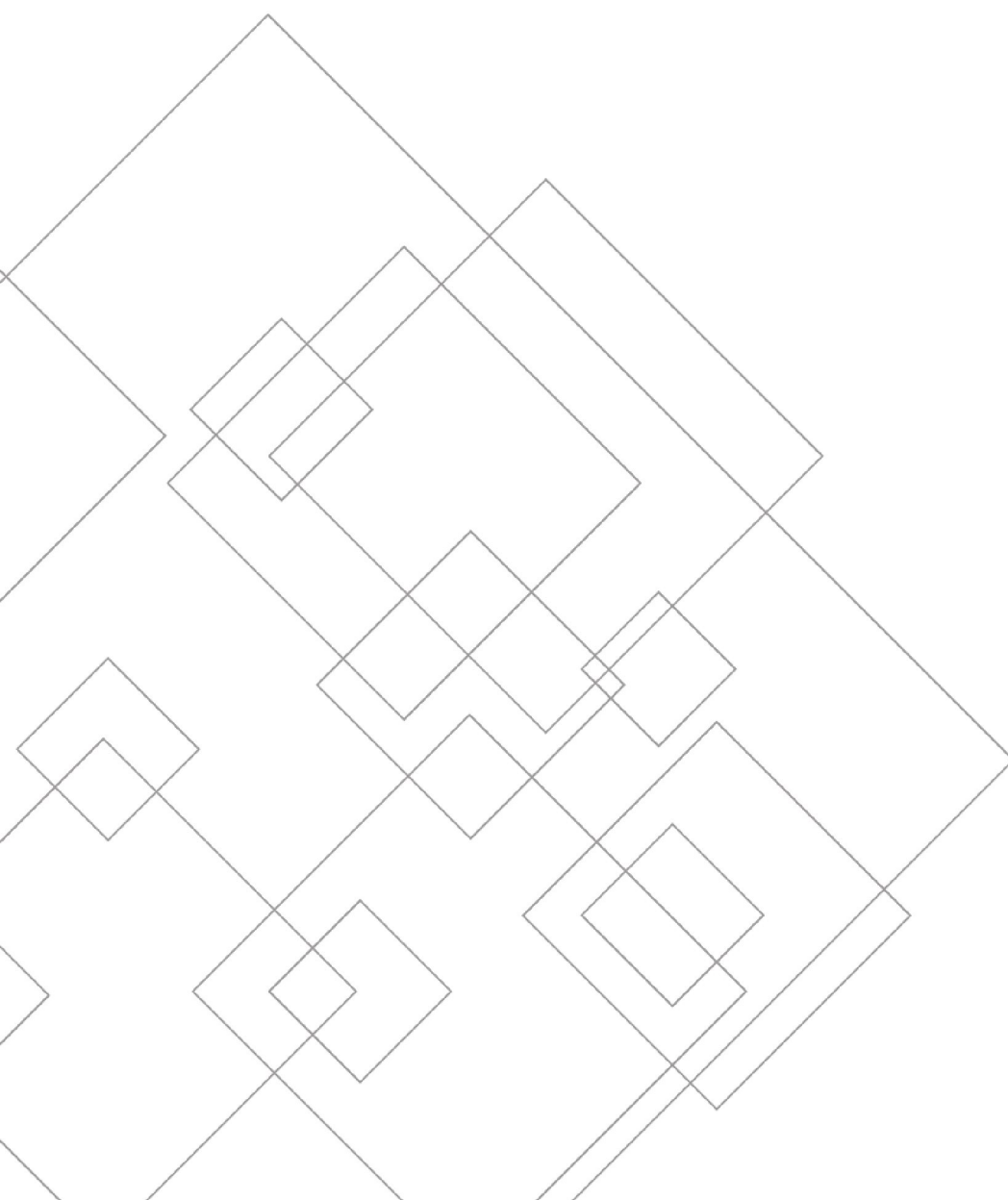
Det er fleire kommunar i 2018 som har busett utan å ha vore oppmoda eller ha vedtak om busetting. Dette har samband med at ein del personar som vart tildelt ein kommune i løpet av dei siste månadene i 2017 ikkje vart busett før årsskiftet. Samstundes er det tilfeller kor flyktningar av særlege hensyn må busettes i kommunar som ikkje har vedtak. To av kommunane som hadde fatta vedtak om busetting, gjennomførte ingen busetting i løpet av 2018.

Oppmodinga for 2019 vart sendt ut i desember 2018, og reflekterte eit busettingsbehov som er på same nivå som i 2018 på 5 350 busettingsplassar. Oppmodinga vart sendt til 235 kommunar.

FoU-prosjekter 2018

Vedlegg 4 til IMDi's årsrapport

Avsluttede forsknings- og utviklingsprosjekter i 2018

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Innhold

1	Bosetting og tidlig innsats	2
	Nettverkssamlinger for Integreringsmottak	2
	Flere flyktninger bosatt raskere. Hvordan fikk kommunene det til?	3
	Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger	4
2	Kvalifisering og arbeidsliv	7
	Kartlegging av arbeids- og utdanningsrettede tiltak for voksne innvandrere.	8
	Språkopplæring for voksne innvandrere med lite eller ingen skolegang	8
	Employment-oriented mentoring programmes for vulnerable populations..	10
	Evalueringsprosjektet – Delleveranser	10
	Brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogrammet.....	12
3	Oppvekst og deltakelse.....	15
	Opphopning av levekårsproblemer blant innvandrere	16
	Gjennomgang av post 71 - Tilskudd til innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	17
	Minoritets elever i videregående skole.....	19
	Sosial kontroll og foreldreperspektivet.....	21
4	Bedre offentlige tjenester.....	23
	Modell for identifisering og formidling av god praksis.....	24
	Erfaringer fra forsøk med velferdsrabatt i Asker kommune	24
	Videreutvikling av IMDis årlige kommuneundersøkelse	25
5	Serier	28
	Holdninger til innvandrere og integrering. Integreringsbarometeret 2018..	28
	Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger i 2017	30
	Behovet for tolk 2017	31
	IMDis kommuneundersøkelse 2017.....	32

1 Bosetting og tidlig innsats

Nettverkssamlinger for Integreringsmottak

Formålet med integreringsmottakene er at nyankomne flyktninger skal komme raskere i gang med arbeid og deltakelse i samfunnet. For å styrke partene i integreringsmottak i arbeidet på det nye fagområdet, har FoU-midlene blitt benyttet til å arrangere fire samlinger i 2018.

Målgruppen for integreringsmottak er flyktninger som nylig har fått innvilget beskyttelse i Norge, og asylsøkere som sannsynligvis vil få oppholdstillatelse.

Forskjellen mellom integreringsmottak og ordinære mottak er i hovedtrekk at beboerne i integreringsmottakene skal ha et fulltids kvalifiseringsprogram med kompetansekartlegging, karriereveiledning og kvalifiseringstiltak. Deltakerne i fulltidsprogrammet skal gis grunnleggende ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsliv og forberedes for deltakelse i arbeidslivet.

Beboerne bosettes i all hovedsak i kommuner i nærheten av vertskommunen, eller i større kommuner i samme del av landet som vertskommunen ligger i. En forholdsvis stor andel av flyktingene bosettes i selve vertskommunen for integreringsmottaket.

Kommuner i dette bosettingsområdet har en intensjonsavtale med Integreringsmottaket om at hver bosetting skal planlegges, at individuell plan og andre kompetanseopplysninger skal overføres til bosettingskommunen, og at bosettingskommunen vil starte opp introduksjonsprogram innen kort tid etter bosetting.

Basert på denne bosettingsmodellen kan beboere fortsette i kvalifiserende aktiviteter uten avbrudd, også etter at de er blitt bosatt i kommunen.

Rambøll har på oppdrag fra departementet siden 2017 evaluert av ordningen med integreringsmottak. Evalueringen skal både se på iverksetting av ordningen og effekt av opphold i integreringsmottak på arbeids- og Samfunnsliv. Sluttrapporten vil foreligge høsten 2019.

For å styrke partene i integreringsmottak i arbeidet på det nye fagområdet, har FoU-midlene blitt benyttet til å arrangere fire samlinger i 2018, der fokus har vært informasjon, utveksling av metodiske grep og læring mellom statlige etater og lokale aktører i de fem integreringsmottakene.

Nettverkssamlingene har resultert i at det er en felles forståelse for ordningen mellom de fire direktoratene og partene i de fire klyngene som drifter integreringsmottakene. Samlingene har også bidratt til en styrking av måloppnåelse i ordningen over tid, og at viktige justeringer av tiltak har skjedd gjennom 2018.

Flere flyktninger bosatt raskere. Hvordan fikk kommunene det til?

NIBR har i samarbeid med NTNU-AD og SINTEF Byggforsk, gjennomført en studie om økt bosetting av flyktninger i perioden 2015-2016. Oppdraget er samfinansiert av Husbanken og IMDi.

I lang tid har kommunene pekt på utfordringer med å øke antall bosatte flyktninger, og fremskaffelse av bolig har gjentatte ganger blitt løftet frem som en flaskehals i bosettingsarbeidet. Likevel skjedde det bortimot en fordobling i antall bosatte flyktninger fra 2014 til 2016, og bosettingen gikk endatil raskere enn før. Oppdraget ble lyst ut fordi Husbanken og IMDi ønsket kunnskap om hvordan kommunene klarte å øke kapasiteten i bosettingsarbeidet, med særlig fokus på kommunenes strategier for økt boligfremskaffelse.

Analysene bygger på en kombinasjon av registerdata, surveydata og oppfølgingsintervjuer i 9 kommuner.

Publisert mars 2018.

Hovedfunn

- God tilgang til boliger i det private leiemarkedet og vilje til å leie ut til flyktninger, er hovedforklaringene på at kommunene klarte å bosette så mange flyktninger i 2015 og 2016.
- Hvem som etterspør boliger i det private utleiemarkedet påvirker tilbudet: Små private og potensielle utleiery har blitt påvirket av flyktningkrisa og har tilbudt boliger til flyktninger.
- Kommunene har vært mer proaktive overfor det private leiemarkedet enn tidligere. De har pleiet utleierne og gjort tiltak for å redusere deres risiko ved å leie ut til flyktninger. Samtidig har de hatt fokus på å styrke flyktningsbokenkompetanse.
- Kommunene har flere typer motivasjon for å øke bosettingen: Tre av fire kommuner er motivert både av solidaritetshensyn og av hensyn som kan gagne kommunen som f eks kapasitetsbygging og tilflytting. Å følge opp statlige anmodninger og det 5-årige integreringstilskuddet er også viktige motivasjoner. Bare 8 prosent av kommunene har svart at ekstratilskuddet fra IMDi til å bosette flere enn anmodningen var en motivasjon for å øke bosettingen.

- Respondentene mener hovedsakelig at den økte bosettingen hverken har gått på bekostning av boligkvaliteten for flyktingene eller gått på bekostning av andre vanskeligstilte.
- To tredjedeler av kommunene mener at de kan fortsette å bosette et høyt antall flyktinger i årene fremover, men det er viktig med kontinuitet i arbeidet. Siden bosettingsbehovene ikke er kjent, blir det viktig for staten å opprettholde kommunenes kompetanse og motivasjon. NIBR skriver at i tider med lave ankomsttall, kunne en alternativ modell for bosetting være at kommunene melder sin interesse for å bosette, og at staten har kriterier for å velge blant disse.
- NIBR mener at en større andel kvoteflyktinger kan bidra til mer forutsigbarhet for kommunene i bosettings- og integreringsarbeidet. Det vil også bidra i en krevende flyktningsituasjon globalt.

Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktinger

NTNU Samfunnsforskning har gjort en systematisk gjennomgang av norske publikasjoner fra 2007 frem til i dag, som direkte eller indirekte omhandler enslige mindreårige asylsøkere og flyktinger.

Rapporten gir en samlet oversikt over kunnskapen, identifiserer områder der vi har manglende kunnskap, og gir anbefalinger for videre forskning.

Publisert 16.mai 2018

Hovedfunn

- En rekke publikasjoner har dokumentert høye forekomster av post-traumatisk stresslidelse blant enslige mindreårige asylsøkere og flyktinger.
- Enslige mindreårige asylsøkere under 15 år får bo- og omsorgstilbud i regi av barnevernet (Bufetat). Norsk praksis er omstridt når det gjelder aldersgruppen 15-18 år, som også utgjør majoriteten av enslige mindreårige asylsøkere. Det er UDI som har ansvaret for bo- og omsorgstilbudet til denne gruppen.
- Det er dokumentert at mange enslige mindreårige forsvinner fra asylmottak og går «under jorda». Denne gruppen er sårbare for å bli involvert i menneskehandel, kriminalitet og prostitusjon. Særlig etter 2015 er det registrert mange forsvinninger.
- Det er store variasjoner i tilbudet enslige mindreårige flyktinger får i norske kommuner, ikke minst når det gjelder ettervern og overgangen til voksenlivet. Få kommuner tilbyr ettervernstiltak lenger enn til 20-årsdagen.

- Samtidig som enslige mindreårige beskrives som en spesielt sårbar gruppe, understreker forskere på feltet at gruppen også kjennetegnes av en betydelig motstandsdyktighet.
- Registerdata tyder på at enslige mindreårige flyktninger er i arbeid eller utdanning i nokså stor grad, etter noen års botid i Norge. Blant enslige mindreårige som kom fra Afghanistan i 2009 og 2010, var så mange som 90 prosent i arbeid eller utdanning fire år etter. Samtidig viser registerdata at over halvparten av enslige mindreårige flyktninger har opplevd vedvarende lavinntekt i Norge.
- De enslige mindreåriges egne stemmer og subjektive perspektiver er bare unntaksvis synlige i forskningen.
- Vi har lite kunnskap om beveggrunner for flukten og erfaringer fra reisen til Norge.
- Vi har lite kunnskap om enslige mindreårige som har blitt returnert til opprinnelseslandet eller som har forsvunnet fra mottak.
- Det finnes lite forskning som belyser overgangen fra mottak til bosetting, og overgangen til voksenlivet, på en helhetlig måte.
- Det er lite forskning som omhandler skoletilbudet til ungdommer som kommer til Norge etter skolepliktig alder.
- Det finnes enkelte rapporter som beskriver den kommunale variasjonen i bo- og omsorgstilbudet til enslige mindreårige flyktninger, men det er lite forskning som går nærmere inn på innholdet i de ulike tiltakene.
- Det finnes lite forskning som omhandler hvordan endringer i rammebetingelser (ankomsttall, internasjonale forpliktelser, nasjonal politikk, tilskuddsordninger m.m.) påvirker arbeidet med og tilbudet til enslige mindreårige.

Oppfølging

Kunnskapsoppsummeringen har dannet grunnlaget for et nytt FoU-prosjekt med oppstart i desember 2018. Institutt for samfunnsforskning har fått oppdraget om å gjennomføre en studie av tjenestekjeden for enslige mindreårige flyktninger, fra vedtak om oppholdstillatelse til overgangen til myndighetsalder og voksenliv. Studien skal:

- Undersøke rutiner og informasjonsflyt i overgangen fra mottak/omsorgssenter til bosetting.

- Frembringe kunnskap om vergens rolle, i det bosettingsforberedende arbeidet og senere.
- Øke kunnskapen om innhold og kvalitet ved ulike bo- og omsorgsløsninger i kommunene.
- Undersøke hvordan overgangen til myndighetsalder og tyveårene arter seg for den enkelte, og undersøke hva slags støtte som tilbys fra kommunens side.
- Øke kunnskapen om opplærings situasjonen for enslige mindreårige i ulike aldre.
- Undersøke betydningen av endrede rammebetingelser i form av nedgang i antall bosatte og en endret finansieringsmodell.
- Identifisere mangler og forbedringspunkter i tjenestekjeden.
- Identifisere vellykkede praksiser som kan anbefales til flere kommuner.

2 Kvalifisering og arbeidsliv

Kartlegging av arbeids- og utdanningsrettede tiltak for voksne innvandrere

På oppdrag fra IMDi har Oxford Research kartlagt arbeids- og utdanningsrettede tiltak som er spesifikt rettet mot voksne innvandrere som er omfattet av introduksjonsordningen.

Kartleggingen skal bidra med kunnskap inn i det pågående arbeidet med standardiserte elementer i introduksjonsprogram. Introduksjonsprogrammet utgjør en viktig ramme for kartleggingen, men kartleggingen er ikke begrenset til tilbud gitt innenfor introduksjonsprogrammet.

Hovedfunn

Kartleggingen er todelt og består av en breddekartlegging i ti kommuner som har relativt gode resultater over tid, basert på SSBs monitor for introduksjonsprogrammet, og en dybdekartlegging. Ingen av kommunene som inngår i breddekartleggingen kan imidlertid vise til særlig tallmateriale når det gjelder hvorvidt et opplæringstilbud eller et arbeidsrettet tiltak er vellykket. Kommunene ser også i liten grad ut til å ha bevissthet om egne resultater, eller mulige årsaker til disse.

Rapporten peker på at det kan virke som om det er en viss diskrepans mellom hva kommunene oppgir som satsnings- og fokusområde i introduksjonsprogrammet, og hvilke tilbud som gis. Selv om en kommune oppgir at det satses mest på formell kvalifisering, avspeiles ikke det nødvendigvis i at det er etablert særskilte systemer, tiltak eller konkrete tilbud med formell kvalifisering som mål. De ti kommunene fremstår på overordnet nivå relativt «like» i betydningen av at de vektlegger fokus på formell kvalifisering. Fra kommunenes side kan det synes som om utdanningsfokus er ensbetydende med tilbud om grunnskole for voksne.

Anbefalinger/forslag til oppfølging

Rapporten er utarbeidet for internt bruk, og skal ikke lanseres. IMDi og Kompetanse Norge vil benytte informasjon fra dybdekartleggingen i det videre arbeidet med standardisering av introduksjonsprogram. Dybdekartleggingen beskriver fire opplæringstilbud og ett veiledningstiltak for voksne innvandrere i detalj. Dette vil, i tillegg til andre evalueringer, kartlegginger og praksiseksempler mm., kunne være med å danne grunnlag for forslag til standardiserte elementer i Hovedmilepæl 6 og 7 i oppdrag 03/10 2018.

Språkopplæring for voksne innvandrere med lite eller ingen skolegang

På bestilling fra IMDi har Folkehelseinstituttet (FHI) utarbeidet en systematisk oversikt over forskning på effekter av språkopplæringsmetodikk rettet mot denne gruppen. Arbeidet er en del av en femårig rammeavtale mellom flere av velferdsdirektoratene og FHI om produksjon av forskningsoversikter og –oppsummeringer basert på litteratursøk internasjonalt.

Oversikten er begrenset til forskningsarbeider som måler en årsakssammenheng mellom språkopplæringsmetode og senere utfall. Dette er mulig dersom studiedesign med kontrollbetingelser er brukt, for eksempel randomiserte kontrollstudier (RCT) eller kontrollerte før-og-etter-studier (CBA).

Rapporten ble publisert på www.fhi.no den 7. mai 2018.

Hovedfunn

FHI identifiserte kun to studier som tilfredsstillende disse kravene, og ingen av dem viser sikkert at den aktuelle språkopplæringsmetoden har innvirkning på språkferdighet/leseferdighet.

Opplæringsprogrammene som ble testet var relativt kortvarige sammenliknet med varigheten på norskopplæringen i introduksjonsprogrammet. Medianvarighet var hhv 79 og 175 timer i de to studiene. Eksempelvis varer norskopplæringen for deltakere på spor 1 ca 800 timer (gjennomsnitt 2017). Spor 1-deltakere i norskopplæringen kan få inntil 3.000 timer opplæring. I begge studiene ble språkopplæringsmetoden evaluert ved ulike tester for å måle progresjon i språkferdighet, og ikke for eksempel ved senere deltakelse i arbeidsliv.

Ingen av studiene viser sikkert at den aktuelle språkopplæringsmetoden har innvirkning på språkferdighet/leseferdighet hos den aktuelle gruppen.

FHI konkluderer med at det er begrenset dokumentasjon for effektive språkopplæringsmetoder for voksne innvandrere med lite eller ingen skolegang. FHI peker på at det er behov for flere kontrollerte studier som vurderer effekten av ulike teoribaserte språkopplæringsmetoder rettet mot denne gruppen innvandrere, fortrinnsvis utført i norsk eller skandinavisk sammenheng. Med utgangspunkt i de studiene som ble ekskludert fra oversikten fordi de ikke innebar en adekvat effektevaluering, peker FHI på at metoder som involverer morsmålsstøtte, kulturell tilpasning og såkalt «deltakende pedagogikk» muligens kan være verdt videre evaluering.

Oppfølging

IMDi fulgte opp rapporten gjennom en ny bestilling til FHI i 2018 om å utarbeide en kartleggingsoversikt om språkopplæring for voksne innvandrere, men denne gangen med mindre strikte krav til metodisk design for inkluderte studier. Dette prosjektet avsluttes i juni 2019

Employment-oriented mentoring programmes for vulnerable populations

På bestilling fra IMDi har Folkehelseinstituttet (FHI) utarbeidet en systematisk oversikt over forskning på effekter av arbeidsrettede mentorprogrammer for sårbare grupper inklusive innvandrere, personer med kroniske fysiske eller psykiske helseproblemer, rusproblemer eller lave kvalifikasjoner. Arbeidet er en del av en femårig rammeavtale mellom flere av velferdsdirektoratene og FHO om produksjon av forskningsoversikter og –oppsummeringer basert på litteratursøk internasjonalt.

Det ble søkt etter kontrollerte studier om arbeidsrettede mentorprogrammer gitt til sårbare grupper over 18 år, sammenlignet med ingen tiltak eller andre tiltak. Hovedutfall var det å komme i arbeid, fulltid eller deltid. Sekundære utfall var psykososiale utfall eller det å komme i utdanning.

Rapporten ble publisert på www.fhi.no den 12. oktober 2018.

Hovedfunn

Ingen studier møtte inklusjonskriteriene. FHI konkluderer med at det mangler forskning om effekter av arbeidsrettede mentorprogrammer for sårbare grupper.

Evaluering av Jobbsjansen – Delleveranser

Som ledd i den pågående evalueringen av Jobbsjansen har Ideas2evidence levert to delrapporter, som ble publisert i 2018.

- Flere i arbeid med Jobbsjansen – En kunnskapsoppsummering om Jobbsjansen i perioden 2005-2016
- En ny kurs for Jobbsjansen – Følgeevaluering av Jobbsjansen 2017-2019, første delrapport fra følgeevalueringen

Om rapport a) Flere i arbeid med Jobbsjansen

Basert på bl.a. årlige individ- og prosjektrapporter samt foreliggende forskning og litteratur om Jobbsjansen, gir rapporten en vurdering av i hvilken grad Jobbsjansen har vært egnet til å få innvandrere i arbeid/utdanning og slik bidratt til å oppfylle overordnede integreringspolitiske mål.

Hovedfunn

- Jobbsjansen alt-i-alt oppfylder målene for arbeidsdeltakelse som er satt for ordningen
- Resultatene i Jobbsjansen har blitt stadig bedre, særlig de siste årene. Fra år 2012 har ordningen nådd departementets resultatkrav.

- I perioden 2013-2016 har Jobbsjansen hatt bedre resultater enn sammenlignbare(?) ordninger, slik som introduksjonsordningen og kvalifiseringsprogrammet
- Arbeidsrettede programmer med helhetlig tilnærming og tett oppfølging bidrar til gode resultater
- Målgruppeendringer i perioden har skapt utfordringer for gjennomføring av prosjektene
- Man vet for lite om
 - hvordan ulike arbeidsmåter på prosjektnivå påvirker resultatene i ordningen
 - deltakernes egne erfaringer med og vurderinger av Jobbsjansen
- Det er behov for å etablere et sikrere system for å kunne følge deltakerne i Jobbsjansen etter avsluttet program; først og fremst for å kunne si noe om deltakernes langsiktige arbeidslivstilknytning og avhengighet av offentlige stønader.

Oppfølging

Evalueringen av Jobbsjansen varer ut 2019 og skal bl.a. bygge videre på systematisert informasjon og oppsummert forskning som ligger til grunn for denne rapporten.

Om rapport b) En ny kurs for jobbsjansen – 1. delrapport fra følgeevalueringen

Fra 2017 har Jobbsjansen vært rettet mot tre målgrupper og bestått av disse delordningene, hvorav B og C er nye:

- A - hjemmeværende innvandrerkvinner
- B - innvandrerungdom, mer grunnskoleopplæring
- C - ett ekstra år i intro

Følgeevalueringen skal vurdere utforming, implementering og resultater av den nye innretningen av ordningen, og gi innspill til justeringer underveis. Denne rapporten gir kortfattet oversikt over igangsatte prosjekter og hvilke gjennomføringsutfordringer de har.

Hovedfunn

Reduksjonen i tilskuddsmidler til delordning A har ført til færre prosjekter og færre deltakere enn tidligere.

Både i delordning B og C har det vært utfordringer med å rekruttere nok deltakere og få til hensiktsmessig arbeidsdeling og samarbeid mellom involverte instanser, samt å tilby et godt faglig innhold til deltakerne.

I delordning B er det igangsatt 20 prosjekter i 19 fylker, det er bevilget 26,3 mill kr til delordningen, som hadde ca 870 deltakere pr september 2017. Det er stor variasjon i antall deltakere per fylke, noe som kan henge sammen med at fylkene har valgt ulike strategier for å prøve ut tiltaket. Fylkene har valgt ulike modeller for organisering, arbeidsdeling og undervisningsinnhold.

Delordning C har et nokså lite nedslagsfelt, bl.a. pga få søknader i 2017. Det er igangsatt 11 prosjekter, som totalt ble tildelt ca 10,8 mill kr. Prosjektene hadde til sammen ca 115 deltakere per september 2017. Antall deltakere per prosjekt varierer fra 3 til 35, 7 prosjekter har færre enn 10 deltakere.

Oppfølging

IMDi vil anvende rapporten som grunnlag for sitt strategiske og løpende arbeid. Rapportens læringpunkter formidles til fylkeskommunene og kommunene. Imdi vil videre ta hensyn til forslag i rapporten i forbindelse med forvaltningen av delordningene, og vurdere om det er behov for justeringer i 2019.

Brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogrammet

I 2018 utlyste IMDi et oppdrag som FoU prosjekt for gjennomføring av en brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet, og utredning av verktøy for jevnlig måling av deltakernes erfaringer med introduksjonsprogrammet, norskopplæring og samfunnskunnskap. FoU prosjektet ble iverksatt som følge av oppdrag 5 (TB 2018) som var gitt IMDi. IMDi var bedt om å gjennomføre en brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogrammet, og departementet vurderte at det var formålstjenlig at IMDi tilegner seg et egnet verktøy for å gjennomføre brukerundersøkelser.

Hovedfunn

Fafo ble tildelt oppdraget, og de gjennomførte en brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogram. Den 1.10.2018 leverte Fafo rapporten [«En mulighet for kvalifisering - En brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet»](#) (Tyldum og Lillevik (2018), Fafo-rapport 2018:35). Brukerundersøkelsen gir et faglig grunnlag for å vurdere mulige tiltak som kan iverksettes med mål om å forbedre introduksjonsprogrammet basert på deltakernes erfaringer. Noen av forbedringsområdene som Fafo peker på er relevante for vurderingene i forbindelse med den forestående gjennomgangen av introduksjonsloven. Noen sentrale funn fra rapporten er at det er behov for nye virkemidler som gir reell kvalifisering for deltakere som mangler formell kompetanse. Dette er også vist i funnene fra Brochmann II-utvalget, og i tidligere Fafo rapporter. IMDi og Kompetanse Norges pågående arbeid med standardiserte elementer i introduksjonsprogrammet vil kunne innebære viktige og sentrale bidrag for endringer som skal sikre et bedre programinnhold.

Fafos anbefalinger for en kvantitativ brukerundersøkelsen blant deltakere i introduksjonsprogram er publisert i [Fafo-notat: «Tilgang på brukererfaringer. En gjennomgang av muligheter og utfordringer for brukerundersøkelser blant deltakere i introduksjonsprogrammet»](#). (Tyldum (2018), Fafo-notat 2018:25). I denne delen av oppdraget har Fafo utredet og anbefalt verktøy for jevnlig måling av deltakernes erfaringer med introduksjonsprogrammet. IMDi vil i 2019 igangsette et FoU prosjekt for utarbeidelse av verktøy for en nasjonal brukerundersøkelser som vil bli vurdert implementert fra 2020.

Anbefalinger/oppfølging:

IMDi vil i 2019 tilrettelegge for utvikling og testing av verktøy for en kvantitativ nasjonal brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet. Arbeidet bygger videre på utredninger foretatt av Fafo på oppdrag av IMDi i 2018. IMDi vil velge temaer som skal inngå i en brukerundersøkelse, og utarbeide utkast til spørsmål. I tillegg skal IMDi gjennomføre en samfunnsøkonomisk analyse av de alternative verktøyene som kan være aktuelle å benytte. I en intern konseptfase skal IMDi utrede kostnader forbundet med valg av blant annet disse to alternative verktøyene:

- A. En nasjonale brukerundersøkelse som sendes samtlige introduksjonsdeltakere og som monitorerer kommunenes introduksjonsprogram, eller
- B. En nasjonal survey til et representativt utvalg av deltakere i introduksjonsprogram

I konseptfasen vil IMDi undersøke mulighet for å benytte Udirs plattform for elevundersøkelser, samt identifisere kostnadmessige og digitale konsekvenser dette gir. I tillegg undersøkes mulig merverdi bruk av Udirs infrastruktur og modell for brukerundersøkelser kan innebære for IMDi.

I et FoU-prosjekt igangsettes arbeidet med å ferdigstille spørsmål i brukerundersøkelsen, oversette informasjon og spørsmål, forberede og gjennomføre testing av brukerundersøkelse. Både alternativene (A og B) innebærer at brukerundersøkelsene blir sendt til deltakere i introduksjonsprogram via en ekstern leverandør, og at en ekstern leverandør analyserer data. En ekstern leverandør vil ha ansvar for den tekniske gjennomføringen og for eventuell drift av server og utforming av tekniske løsninger. Når erfaringer fra utprøving av brukerundersøkelsene foreligger sammen med en samfunnsøkonomisk analyse av de ulike alternative verktøyene, vil IMDi ta stilling til om vi vil gå i videre prosess for å anskaffe verktøy for brukerundersøkelser, og hvilket verktøy som velges.

3 Oppvekst og deltakelse

Opphopning av levekårsproblemer blant innvandrere

På oppdrag fra IMDi har by- og regionforskningsinstituttet NIBR utarbeidet en analyse av SSBs levekårsundersøkelse blant innvandrere 2016. Rapporten bidrar med ny kunnskap om innvandreres integrering ved at den ser på opphopning av levekårsproblemer på flere ulike områder.

Fra før av vet vi at innvandrere har dårligere levekår enn befolkningen som helhet, men vi vet mindre om personer som har flere levekårsproblemer samtidig.

Rapporten tar utgangspunkt i levekårsproblemer knyttet til følgende områder:

Arbeid (liten tilknytning til arbeidsmarkedet), *bolig* (trangboddhet), *inntekt* («dårlig råd»), *nærområde/nabolag* (utrygt/støyende), *helse* (langtidssykdom, helseproblemer eller uførhet), *sosial marginalisering* (ensomhet/lav mellommenneskelig tillit) og psykisk helse (symptomer på angst/depresjon).

Analysen omfatter innvandrere over 16 år som selv har innvandret til Norge med bakgrunn Polen, Bosnia-Herzegovina, Kosovo, Afghanistan, Tyrkia, Iran, Irak, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam, Somalia and Eritrea. De tolv landgruppene utgjør noen av de største innvandrergroppene i Norge, de er bosatt i hele landet, med ulik botid og innvandringsgrunn. Dataene er representative for de tolv landgruppene, men er ikke representativ for alle innvandrere i Norge.

Rapporten ble publisert i august 2018.

Hovedfunn

Resultatene viser at innvandrere, i større grad enn befolkningen som helhet, opplever at problemene hopper seg opp: Det vil si at de opplever flere enn tre av de nevnte levekårsutfordringene på en gang. En av fire innvandrerkvinner og en av fem innvandrer menn har stor opphopning av levekårsproblemer. Til sammenligning opplever en av åtte i befolkningen som helhet slik opphopning. Dette er funn som synliggjør at noen individer og grupper av mennesker opplever ekskludering fra flere av samfunnets områder, og dermed utenforskap.

De kombinasjonene av levekårsproblemer som innvandrere i størst grad har, er knyttet til arbeid og bolig, og arbeid og inntekt (16 prosent). I det førstnevnte tilfellet vil det si at man på en og samme tid lever trangt og har liten tilknytning til arbeidslivet. Til sammenligning er nedsatt helse og liten tilknytning til arbeidslivet, samt nærmiljø- og trangboddhet, de kombinasjonene som er mest vanlig i befolkningen generelt (5 prosent).

Uførhet, arbeidsledighet, lav utdanning og kort botid er faktorer som i sterk grad henger sammen med opphopning av levekårsproblemer. Levekårsproblemene avtar

ikke med økende alder. Personer i byer opplever større opphopning av levekårsproblemer enn personer på små steder. Det er store variasjoner mellom landsgrupper. Innvandrere med bakgrunn fra Irak, Somalia og Afghanistan har mest levekårsutfordringer, mens innvandrere fra Polen, Bosnia og Kosova har minst.

Rapporten har også sett på sammenhengen mellom levekårsproblemer og opplevd livskvalitet. Ikke overraskende er innvandrere med mange levekårsutfordringer mindre fornøyde med livssituasjonen enn de som ikke har slike utfordringer, men dette varierer også mellom grupper. Somaliere er en av gruppene med flest levekårsproblemer, men som allikevel er gruppen med størst tilfredshet med livet.

De som melder om dårligst livskvalitet er personer som har angst, depresjon og eller økonomiske problemer.

Oppfølging

Rapporten ble publisert i august 2018. Direktørene i Bufdir og IMDi skrev en felles kronikk der funn fra rapporten ble brukt, som ble publisert i Dagbladet. Funn i rapporten sees også presentert på to arrangementer under Arendalsuka hhv i regi av Storbyuniversitetet Oslo Met og IMDi. Forsker Kristian Rose Tronstad v/ NIBR som sto ansvarlig for analysene deltok på begge arrangement

Gjennomgang av post 71 - Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet

På oppdrag fra IMDi har Ideas2evidence og Vista gjennomført en ekstern gjennomgang av tilskuddsmidlene på kap. 291, post 71 Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet (oppdrag O12).

Hensikten var å gi kunnskap til frivillige organisasjoners arbeid, og sikre at tilskuddsmidlene på integreringsfeltet treffer framtidens behov. Mandatet for gjennomgangen var: 1) å evaluere hvordan og i hvilken grad de seks tilskuddsordningene samlet og hver for seg har bidratt til å fremme målsettingene med ordningene og 2) vurdere hvorvidt ordningene var hensiktsmessig utformet opp mot dagens og fremtidige behov på integreringsfeltet. Undersøkellesperioden har vært 2012-2016.

Rapporten ble lansert 27.02.2018.

Hovedfunn

I studien konkluderes det med at det er en god sammenheng mellom målene for tilskuddsordningene og behovene de skal dekke. Målsettingene for tilskuddsordningene vurderes som relevante for å imøtekomme de behov og utfordringer som finnes på integreringsfeltet både i dag og i årene framover. Videre mener forskerne at det er fornuftig at tilskuddsordningene støtter frivillige organisasjoner for å supplere de

offentlige tjenestene, bygge tillit mellom enkeltmennesker i lokalsamfunn, og formidle innvandreres erfaringer og synspunkter på ulike deler av integreringsprosessen. Dagens tilskuddssystem er fleksibelt og robust overfor endringer.

Gjennom casestudiene finner forskerne at frivillige organisasjoner bidrar i det lokale integreringsarbeidet i dag, både med og uten støtte over IMDis tilskuddsordninger, og at de er nyttige samarbeidspartnere for kommuner og asylmottak. Det er også tegn på at kommunene prioriterer samarbeid med frivillighet på integreringsområdet ulikt. Det er forskjeller i hvor aktive kommunene er i å koordinere frivilligheten eller sin egen kontakt med frivilligheten, og i å skaffe seg kunnskap om de lokale behovene. Funnene viser at det ofte er behov for å koordinere den frivillige innsatsen fra myndighetshold, og at det er fornuftig at kommunen lenker organisasjonene sammen – dvs. bringer ulike typer organisasjoner sammen om felles prosjekter.

Forskerne mente at de seks tilskuddsordningene må tilpasses de andre finansieringskildene som finnes, fordi det øker måloppnåelse og effektivitet. Noen tilpasninger handler om å utvikle ordninger der organisasjonene kan eller bør finne finansiering fra andre kilder. Andre tilpasninger kan være å øke bevilgninger i de ordningene der det er fornuftig at statlige myndigheter tar finansieringsansvaret, slik at organisasjonene slipper å bruke tid og krefter på å søke finansiering fra andre kilder for å finansiere samme formål (eller samme tiltak).

Ideas2evidence/Vista analyse anbefalte forholdsvis store endringer i sammensetningen av tilskuddsordningene på posten.

a) Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet

Ordnings nedskaleres, og at færre organisasjoner får støtte. De anbefaler videre at ordningen fortsatt skal være øremerket. Samtidig anbefales å utarbeide klarere målformuleringer for ordningen, samt kriterier for tildeling og måloppnåelse.

b) Tilskudd til lokale innvandrersamfunn og frivillig virksomhet i lokalsamfunn

Aktivitetsstøtten i tilskuddet utvikles, og driftsstøtten videreføres. Anbefalingen er basert på prinsipielle vurderinger knyttet til at støtte til lokale frivillige organisasjoner på integreringsområdet bør finansieres av kommunene, samt funn som tyder på at flere kommuner vil kunne erstatte de statlige midlene med kommunale. Det vurderes at driftsstøtten er mer sårbar ved en slik endring, fordi en del kommuner som er undersøkt ikke ønsker å finansiere innvandrersamfunn.

c) Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner

Ordnings slås sammen med UDIs ordning rettet mot barn og unge, samt at bevilgningen reduseres.

d) Tilskudd til informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere

Justere ordningen, eventuelt å dele ordningen i to. En deling begrunnes med at det er en svak kopling mellom delordningene, med ulike målgrupper, typer tiltak, mål og

forventet effekt, og at en deling vil være å ta konsekvensen av dette og innebære få ulemper.

e) Tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende/ forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Spisse ordningen klarere inn mot de målene myndighetene anser som viktigst. Dette kan gjøres ved å kutte ned på antall delmålsettinger. Evalueringen mener at en slik spissing kan avdekke rom for å redusere bevilgningen, og muligheter til å flytte midlene over til andre ordninger.

f) Tilskudd til innsats for særlig utsatte innvandreregrupper

Ordningen foreslås avvirket. Ordningen er ikke utformet for å treffe mål som ikke kan treffes på andre måter; den er ikke etablert for å oppnå spesielle formål, men å finansiere spesielle prosjekter.

Oppfølging

Fra 2019 slås fire søknadsbaserte tilskuddsordninger (b,c,d og e) sammen til én felles søkbar tilskuddsordning for frivillige organisasjoner på integreringsområdet. Forvaltningen vil være delt mellom IMDi og 20 utvalgte kommuner. Tilskudd til innsats for særlig utsatte innvandreregrupper (f) avvirket. Antall organisasjoner som får tilskudd som nasjonalt ressursmiljø på integreringsfeltet (a) er økt fra 16 til 17 i 2019. I 2019 er det utarbeidet klarere målformuleringer for ordningen, samt kriterier for tildeling og måloppnåelse.

Minoritetselever i videregående skole

På oppdrag fra IMDi har NOVA utarbeidet rapporten «Trivsel og utdanningsdriv blant minoritetselever i videregående: Hvordan forstå karakterforskjeller mellom elever med ulik innvandrerbakgrunn?».

Datamaterialet omfatter om lag 68 000 elever fra 250 videregående skoler over hele landet. Rapporten studerer minoritetsungdom med foreldrebakgrunn fra 20 ulike land, og ett av funnene er at det er store karakterforskjeller mellom de ulike gruppene. Målet med rapporten er å få mer kunnskap om hvorfor det er så store karakterforskjeller.

Rapporten ble publisert 28.februar 2018

Hovedfunn:

- Det er betydelige karakterforskjeller mellom ulike grupper av ungdom med innvandrerbakgrunn. Det skiller nesten ett helt poeng på karakterskalaen mellom de gruppene som oppnår de beste og dårligste resultatene. Variasjonene påvirkes i stor grad av foreldrenes landbakgrunn.
- Av 20 innvandrergrupper er det fem som presterer på nivå med majoritets-elevene (Tyskland, Bosnia-Herzegovina, Norden, Russland og India). Én av gruppene – den vietnamesiske – skiller seg dessuten ut med et høyere gjennomsnitt enn majoriteten.
- Åtte grupper presterer litt eller en del under landsgjennomsnittet (Iran, Sri Lanka, Litauen, Kosovo, Marokko, Pakistan, Filippinene og Polen)
- Seks innvandrergrupper har et karaktergjennomsnitt som avviker mer enn 0.50 karakterpoeng fra majoritetselevene. Ungdom med bakgrunn fra Thailand skiller seg ut med det laveste karaktergjennomsnittet, mens ungdom med foreldre fra Eritrea, Afghanistan, Somalia, Irak og Tyrkia ligger noe høyere, men fremdeles lavt.
- Et viktig funn er at sosioøkonomiske forhold og botid forklarer mye av forskjellene mellom de ulike gruppene. Forskjellen i tilgangen til ulike sosioøkonomiske ressurser bidrar til å forklare mye av karakterforskjellene. Når man sammenligner elever med ulik landbakgrunn, men som vokser opp med tilsvarende økonomisk status, reduseres karakterforskjellene betydelig for flere grupper.
- Botid har en del å si for elevenes karakterer, og det er de med relativt kort botid (som kom til Norge i tenårene) som skiller seg ut med svakest resultater. Elever som kom i løpet av barneskolen, det vil si i alderen 6-12 år, oppnår også en del dårligere resultater enn de som er født i Norge. Det er kun små karakterforskjeller mellom de med innvandrerbakgrunn som er født i Norge og de som kom hit før fylte seks år. Betydningen av botid varierer med landbakgrunn.
- Mange minoritets elever har et stort driv mot utdanning, målt i form av tid brukt på lekser, orientering mot høyere utdanning og betydningen av å være god på skolen i ungdommens vennemiljø. I mange tilfeller kompenserer dette for lav sosioøkonomisk status og kort botid. I studien konkluderes det med at karakterforskjellene mellom majoriteten og flere av innvandrergruppene trolig ville vært større dersom ikke dette utdanningsdrivet var til stede. Dette har aller størst betydning for ungdom med foreldre født i Pakistan, Sri Lanka og Somalia.

- De aller fleste elever med innvandrerbakgrunn syns skolen er et godt sted å være. Elever med innvandrerbakgrunn trives imidlertid noe dårligere på skolen enn majoritets elever, men forskjeller i trivsel og tilhørighet bidrar ikke til å forklare karakterforskjeller. Bosted og skoletilhørighet bidrar heller ikke til å forklare hvorfor noen grupper gjør det bedre enn andre. Dette står i sterk kontrast til funn fra eksempelvis USA. Dette kan være et tegn på at man langt på vei har lyktes i å tilby like muligheter på skoler overalt i landet, men også at elever med minoritetsbakgrunn møter mange av de samme utfordringene uansett hvor de bor eller går på skole.

Sosial kontroll og foreldreperspektivet

På oppdrag fra IMDi har FAFO utarbeidet en rapport negativ sosial kontroll. Studien omfatter en kartlegging av omfang, og en analyse av foreldrenes og ungdommenes eget perspektiv på fenomenet.

Foreldrenes tanker og motiver er underrepresentert i forskningen på negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Fokus har primært vært på de unge. Med denne studien ønsket IMDi få mer kunnskap om foreldrenes holdninger og handlinger – gitt målet om å forebygge og hjelpe.

Rapporten ble publisert 16. januar 2019.

Hovedfunn

- Undersøkelsen gir ikke grunnlag for å si noe presist om omfanget av negativ sosial kontroll, men den viser at en betydelig andel i en del grupper rapporterer om det som Fafo omtaler som «alvorlige foreldrerestriksjoner» i sine sosiale liv.
- Graden av foreldrerestriksjoner er direkte knyttet til foreldrenes kulturelle orientering og grad av religiøsitet. Jo mer foreldrene er opptatt av å bevare hjemlandets kultur, og jo mer religiøse foreldrene er, jo større sannsynlighet er det for at ungdommene opplever strenge foreldrerestriksjoner.
- Ungdom som er født i Norge er mindre utsatt for foreldrerestriksjoner enn ungdom som selv har innvandret, og graden av foreldrerestriksjoner avtar markant i takt med økt botid hos foreldrene.
- Foreldrerestriksjoner har betydelige konsekvenser for de unges liv og er ofte forbundet med lavere deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, høyere sannsynlig for å rapportere om psykiske plager og lav selvtillit.
- Mange av foreldre som er intervjuet gir uttrykk for at de savner et større kollektiv å støtte seg på i barneoppdragelsen, og at de ofte føler seg alene med an-

svaret for barna. I opprinnelseslandene er barneoppdragelse ofte et mer kollektivt anliggende som involverer storfamilie, slekt og lokalsamfunn, og hvor sentrale normer er felles for alle de ulike arenaene hvor barna ferdes.

[Les mer og last ned rapporten her](#)

4 Bedre offentlige tjenester

Modell for identifisering og formidling av god praksis

Rambøll, med Halogen som underleverandør, har gjennomført et prosjekt som ser nærmere på hvordan IMDi og andre utvalgte virksomheter jobber med å definere og formidle god praksis.

I rapporten foreslås en modell som IMDi kan ta i bruk i arbeidet med å gi anbefalinger og dele gode erfaringer med direktoratets brukere. Rapporten består av to deler. Del 1 redegjør for funn fra kartleggingen i IMDi og de andre virksomhetene, samt presenterer kunnskapsgrunnet som ligger til grunn for modellen. Del 2 beskriver modellen og anvendelsen av den. Avslutningsvis presenteres konklusjoner og anbefalinger for videre arbeid.

Rapporten ble publisert i juni 2018.

Oppfølging

Modellen er et verktøy som vil gjøre IMDis arbeid på området mer kunnskapsbasert, systematisk og enhetlig. Prosjektet inngår i direktoratets arbeid med å profesjonalisere sin rolle som kompetansesenter og å utvikle bruken av sine pedagogiske virkemidler. IMDi følger opp Rambølls anbefalinger og tester ut modellen i direktoratets pågående arbeid.

Erfaringer fra forsøk med velferdsrab i Asker kommune

På oppdrag fra IMDi og Husbanken har Proba Samfunnsanalyse kartlagt erfaringer og opplevde resultater fra ansatte og innbyggere som har vært involvert i Asker velferdsrab.

Asker velferdsrab handler om samordning av tjenester og helhetlig tilnærming til brukere med sammensatte utfordringer. Modellen bygger på en investeringstenkning, som innebærer en tenkning om at det lønner seg for den enkelte, for kommunen og for samfunnet å bruke ressurser på tiltak for de med sammensatte behov slik at de på sikt kan bli mer selvhjulpne. Flere av de som har fått tjenester i Asker velferdsrab har innvandrerbakgrunn.

Tematikken er viktig for utvikling av helhetlige velferdstjenester generelt og har overføringsverdi til andre kommuner og statlige etater. Kartleggingen er basert på dokumentstudier og intervjuer.

Publisert februar 2018.

Hovedfunn

- Det gis et bredt spekter av tiltak til innbyggerne gjennom velferdsrab: bistand til å sikre forutsigbar økonomi, bistand til å skaffe bolig, aktiviteter på dagtid, tiltak knyttet til barn slik som støttekontakt eller avlastning, samt at flere av ungdommene har fått hjelp til å skaffe skole- eller lærlingeplass.
- Som regel får ikke innbyggerne flere eller andre tjenester enn det de ellers ville hatt krav på, men tjenestene er mer helhetlige og tilpassede. Dette fordi ansatte fra mange tjenester møtes og hele situasjonen blir belyst under møtene i velferdsrab.
- I enkelte tilfeller har det vært uenigheter om hva som er innbyggernes utfordring. I enkelte tilfeller har det også vært uenighet om finansiering av tiltak.
- Det tar tid å forankre modellens tenkemåte og arbeidsform hos alle ansatte og ledere.
- Flere av brukerne er svake i norsk. Dette kan i noen tilfelle være et hinder for å få god forståelse av muligheter og forpliktelser.

Anbefalinger/oppfølging

Proba anbefaler å ta hensyn til blant annet disse punktene i videreutviklingen av velferdsrab:

- Det er viktig å ta hensyn til brukernes sårbarhet, og gjøre nøye vurderinger av hvem og hvor mange som bør delta i investeringsteamene.
- For de av brukerne som har innvandrerbakgrunn, kan det noen ganger være vanskelig å forstå alt som blir drøftet på møtene. Proba mener at tolk bør brukes oftere enn det som er tilfellet i dag.
- Man må sikre at de ansatte som deltar har tilstrekkelig myndighet. Dersom det ikke er mulig å delegere myndighet, bør ledere selv stille.
- Ved kostbare tiltak trengs det løsninger som bidrar til å dempe silotenkingen rundt økonomi og budsjetter.

Videreutvikling av IMDi's årlige kommuneundersøkelse

På oppdrag fra IMDi har ideas2evidence gjennomgått kommuneundersøkelsen, og kommet med anbefalinger til fremtidig innretning.

IMDi gjennomfører rundt årsskiftet hvert år en undersøkelse om kommunenes arbeid med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere, og om kommunenes vurderinger av IMDi som samarbeidspartner. Undersøkelsen er gjennomført siden 2014.

Hovedfunn

Anbefalingene i rapporten er i stor grad basert på intervjuer og workshops med ansatte i IMDi, samt metodiske og faglige vurderinger. Anbefalingene i rapporten kan oppsummeres som følger:

Helhetlig og langsiktig planlegging: Det er viktig å sikre kontinuitet i arbeidet med undersøkelsen, og at den er relevant og aktuell. Det bør utarbeides en mer langsiktig og strategisk lederforankret plan for hvordan de ulike informasjonsbehovene i organisasjonen kan møtes over tid.

Spørreskjema: Omfanget av undersøkelsen kan økes med opp mot femti prosent. Skjemalengden og svartiden som står til disposisjon bør brukes på en mer effektiv måte:

- Fast kjernemodul med spørsmål som stilles hvert år
- Rullerende temamoduler, eksempelvis om tema som bosetting eller introduksjonsprogrammet

Undersøkelsen bør i større grad behandles som en *utvalgsundersøkelse* (og ikke en fulltelling): til mange formål er det ikke nødvendig å få svar fra alle kommunene for å få gode data.

Bruk av resultatene: De analytiske mulighetene i datamaterialet bør utnyttes bedre: F.eks. egne analyser som setter søkelys på forskjeller mellom regioner, og faktaark som genereres for enkeltkommuner.

Undersøkelsens funksjoner: Undersøkelsen har per i dag flere ulike funksjoner: Innhentning av vurderinger om IMDis tjenester fra brukerne, rapportering på styringsparameter, fakta- og kunnskapsinnhentning, hovedsakelig til fagseksjonene, utgangspunkt for regionenes dialog med kommunene, og kanal for sending av signal om IMDis prioriteringer til kommuneledelsen. Den sistnevnte funksjonen bør utgå. Undersøkelsen bør ikke benyttes til å sende signaler til kommunene.

Hvem skal undersøkelsen rettes til? Mange informanter trekker frem at rådmannen mangler detaljkunnskap om de temaene det stilles spørsmål om, eller alternativt, at valget av respondent gir for mange begrensninger når det gjelder hvilke spørsmål som kan stilles. Et forslag er å dele undersøkelsen i to deler, der noen overordnede spørsmål går til rådmannen og hvor det bygges en mekanisme hvor rådmannen kan delegere resten av undersøkelsen videre til en relevant medarbeider i egen organisasjon.

Oppfølging

IMDi vil i 2019 gjennomføre et videreutviklingsarbeid, der man bl.a. vil vurdere innretning på undersøkelsen. Rapporten vil inngå som et viktig kunnskapsgrunnlag i arbeidet. Forslaget om å dele opp undersøkelsen i to (en del til rådmann og en til relevant medarbeider) prøves allerede ut i 2018-undersøkelsen.

5 Serier

Holdninger til innvandrere og integrering. Integreringsbarometeret 2018

Undersøkelsen er gjennomført av Institutt for samfunnsforskning (ISF), på oppdrag fra IMDi. Dette er den åttende gangen undersøkelsen gjennomføres, første gang var i 2005. ISF har foretatt en omfattende revidering av spørreskjemaet. Mange tidsserier er imidlertid beholdt.

Rapporten er basert på en spørreundersøkelse som ble gjennomført sent på høsten 2017. De som deltok var et representativt utvalg av den norske befolkningen.

Rapporten ble publisert i juni 2018.

Hovedfunn

Færre er for stopp i innvandringen. Det var rekordlav oppslutning om påstanden «Vi bør ikke slippe inn flere innvandrere i Norge». Dette betyr likevel ikke at befolkningen ønsker at det kommer flere innvandrere til Norge. På direkte spørsmål om Norge bør ta imot flere eller færre innvandrere enn i dag, delte befolkningen seg i tre. Tre av ti sa at de ønsket flere, tre av ti sa at de ønsket «verken flere eller færre», mens fire av ti svarte færre.

Positive til flyktninger. Det er flere enn noensinne som er enige i at Norge bør ta imot flere flyktninger. Folk er også mer positive til at det etableres asylmottak i området der de bor. Befolkningen er delt når det gjelder asylsøkere og familieinnvandrere. Drøyt tre av ti ønsker flere, mens fire av ti ønsker færre. Befolkningen er mer lunkne til arbeidsinnvandring. En mindre andel er positiv, mange er nøytrale mens de som er negative ønsker «noen færre» og i mindre grad «betydelig færre» arbeidsinnvandrere.

Halvparten av befolkningen mener at integreringen ikke fungerer. Bare to av ti mener integreringen fungerer bra. Nesten fem av ti mener det går dårlig med integreringen av innvandrere.

Språk og arbeid er viktigst for å sikre integrering. Det er bred enighet i befolkningen om at språkkunnskaper og arbeid er nøkkelfaktorer for å sikre integrering.

Delt i synet på om norske og islamske verdier er forenlige. Siden den første runden med Integreringsbarometeret har vi spurt om verdiene innen islam er forenlige med grunnleggende verdier i det norske samfunnet. Her har holdningene ligget

fast. Omtrent halvparten av dem som svarer, oppfatter verdisettene som uforenlige, og litt under 40 prosent mener de er forenlige.

Innvandrerne selv har et stort ansvar for å sikre integrering. Befolkningen legger ansvaret for at integreringen går dårlig, først og fremst på innvandrerne selv, men nesten i like stor grad på myndighetene. Derne st peker respondentene på mangelfull innsats fra den øvrige befolkningen og til slutt at innvandrerne blir utsatt for diskriminering.

Et flertall er integreringsoptimister. Seks av ti tror forholdet mellom innvandrere og resten av befolkningen kommer til å bli bedre.

De som har kontakt med innvandrere er «optimister». Integreringsbarometeret viser at de som har kontakt med personer med innvandrerbakgrunn, er mer positive til innvandring og mer optimistiske når det gjelder utviklingen på sikt. De som har hyppigere kontakt, er også mindre negative til å bo i områder med mange innvandrere og synes i større grad at det er positivt for barn å gå på skoler med elever med innvandrerbakgrunn.

Befolkningen mener innvandrere må tilpasse seg. Tre av fire i befolkningen mener at «innvandrere helt og fullt må tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier». Men like mange mener at «både innvandrere og nordmenn må tilpasse seg mangfoldet i det norske samfunnet». Ni av ti er uenige i at innvandrerne selv skal kunne velge om de skal tilpasse seg det norske samfunnets kultur og verdier eller ikke.

Skepsis til personer med muslimsk tro. Nær halvparten av utvalget svarer at de er skeptiske til personer med muslimsk tro (47 prosent), mens en femdel sier de er skeptiske til personer med kristen tro. Skepsisen til personer med muslimsk bakgrunn var den samme som ved den siste målingen i 2013. 56 prosent av befolkningen mente det ville være «negativt» hvis ens barn ønsket gifte seg med en muslim. Her var det likevel en endring fra sist måling: En større andel mener nå at det ville være «uten betydning» om svigerbarnet hadde «muslimsk bakgrunn».

Negative til niqab, større aksept for hijab. Befolkningen er klart mest negativ til niqab (dekker hår og ansikt), enten det er brukt på arbeid, studiested (ni av ti er meget eller ganske negative) eller på gaten (åtte av ti negative). Det er langt større aksept for hijab (dekker håret). Blant de under 30 er det flere som er positive enn negative til bruk av hijab på gaten. Flere stiller seg ellers nøytrale til bruk av hijab enn ved tidligere målinger.

Oppfølging

Rapporten ble lansert på et frokostseminar i juni 2018, og fikk mye oppmerksomhet i ulike medier. Det planlegges gjennomføring av ny undersøkelse høsten 2019, med

publisering ila våren 2020.

Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger i 2017

Den årlige kartleggingen fra Beregningsutvalget følger med på forholdet mellom kommunenes utgifter og tilskuddene kommunene får for å bosette og integrere flyktninger. Beregningsutvalgets rapporter er innspill til regjeringens arbeid med statsbudsjettet.

Kartleggingen av 2017 er gjort etter at Norge tre år på rad har hatt den høyeste bosettingen av flyktninger noensinne. Det betyr at antall personer som er i målgruppen for tilskuddene er rekordhøyt, og at utbetalingene til kommunesektoren er på tidenes høyeste nivå. Derfor er det viktig å følge med på hvordan kommunene bruker tilskuddene for å få til god integrering.

Beregningsutvalget er et partssammensatt utvalg, med fire representanter fra kommunesektoren og fire representanter fra staten. Utvalget kartlegger kommunenes utgifter som skal dekkes av integreringstilskuddet og tilskuddet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Utvalget særlig på kommunenes utgifter til enslige mindreårige¹ i en egen rapport.

Rapportene ble publisert 21. august 2018.

Hovedfunn

- Integreringstilskuddet dekket 95,2 prosent av kommunenes utgifter til bosetting og integrering i 2017, mot 92,3 i 2016
- Den største andelen av de samlede utgiftene er knyttet til kommunenes integreringstiltak og administrasjon av disse.
- Med en klassestørrelse på 14 elever dekker norsktilskuddet (høy sats) 1 100 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap per elev.
- Når vi ser på dekningsgraden av tilskuddene over tid, har avstanden mellom utgifter per person og tilskuddssatsene minsket de siste årene.

Rapportene:

<https://www.imdi.no/contentassets/24016dd3d086476896ccb244a76aab4c/utgifter-til-bosetting-og-integrering-2017>

¹ Enslige mindreårige i Beregningsutvalgets kartlegging er definert som personer som utløser både integreringstilskudd og særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige.

<https://www.imdi.no/contentassets/24016dd3d086476896ccb244a76aab4c/utgifter-til-enslige-mindrearige-flyktninger>

Beregningsutvalget fikk i 2017 et tilleggsoppdrag fra Justisdepartementet om kartlegging av utgifter til statlige mottak for enslige mindreårige. Denne rapporten ble gitt ut april 2018 og kan leses her: <https://www.imdi.no/contentassets/4a0fd9bdf5674c81b7f6f81bc1b405fd/kommunenenes-utgifter-i-2016-som-vertskommune-for-statlige-mottak-for-enslige-mindrearige-asylsokere.pdf>

Behovet for tolk 2017

IMDi gjennomfører årlige kartlegginger blant tolkeformidlere og statlige etater med egne tolkeregistre. Hensikten er å øke kunnskapen om tolkeoppdrag som utføres i offentlig sektor, herunder kartlegge andelen oppdrag gjennomført med kvalifisert tolk, de mest etterspurte språkene og i hvilke språk det er størst mangel på kvalifiserte tolker.

Undersøkelsen for 2017 ble utviklet og gjennomført i samarbeid med NHO Service og Handel (NHO SH) som organiserer private tolkeformidlere. NHO SH innhentet data fra private leverandører av språktjenester, og IMDi fra kommunale formidlere og statlige etater med eget tolkeregister. Data om etterspurte språk er et sentralt underlag for OsloMet i valg av språk til kvalifiseringstilbudene.

Hovedfunn

I 2017 brukte offentlig sektor 829 millioner kroner på tolketjenester, og det ble gjennomført 746 000 tolkeoppdrag. Tre fjerdedeler av oppdragene ble levert av private leverandører. Videre går det frem at bruken av kvalifisert tolk har økt fra 30 prosent i 2016 til 38 prosent i 2017. Andelen tolkeoppdrag utført med kvalifisert tolk var høyest hos statlige etater som har eget tolkeregister, på hele 98 prosent. Hos kommunale formidlere var andelen på 56 prosent og hos private leverandører på 23 prosent.

I 2017 var hvert tredje tolkeoppdrag på arabisk. Det nest største språket var tigrinja, deretter følger somali, polsk, dari, persisk, sorani, nord-kurdisk (badini og kurmanji), pashto og urdu/punjabi. Til sammen ble 80 prosent av alle tolkeoppdrag i offentlig sektor utført på disse ti språkene. Størstedelen av tolkebehovet i offentlig sektor er således stabilt og forutsigbart. Resterende 20 prosent av tolkeoppdragene ble utført på over hundre andre språk. Det er ikke vesentlige endringer i språketerspørselen siden 2016.

Anbefalinger/oppfølging

IMDi trenger bedre data og mer kunnskap om tolkeoppdrag som utføres i offentlig sektor. I dag hentes datagrunnlaget inn fra leverandørene av tolketjenester og enkelte store tolkebrukere. IMDi er avhengig av å samarbeide med NHO Handel og service for å få statistikk og opplysninger fra de private leverandørene av tolketjenester. For å få bedre datakvalitet i kartleggingen av tolkemarkedet, ønsker IMDi å innhente data direkte fra kommunale og statlige aktører som bestiller tolketjenester. IMDi vil ta initiativ til et samarbeid med KS om dette i 2019.

IMDis kommuneundersøkelse 2017

IMDi gjennomfører hvert år en survey rettet mot alle landets kommuner ved rådmannen og Oslos bydeler ved bydelsdirektør. Tema for undersøkelsen er hvordan kommunene arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere, og hvordan de oppfatter IMDi som samarbeidspartner.

Undersøkelsen har vært gjennomført siden 2014. Viktige funn fra undersøkelsen brukes blant annet i IMDis årsrapport og i utvikling av IMDis tjenester til kommunene.

I 2017 svarte 312 av landets 426 kommuner og 10 av Oslos 15 bydeler på undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på 73.

Hovedfunn

- Nesten åtte av ti kommuner melder om utfordringer som følge av svingninger i bosettingsbehov. Særlig trekker kommunene fram utfordringer knyttet til bemanning og planlegging.
- En høy politisk prioritering av arbeidet med introduksjonsprogrammet kan være en viktig suksessfaktor for integreringsarbeidet. Mer enn seks av ti kommuner har et resultatmål for introduksjonsprogrammet. Dette er en økning sammenlignet med tidligere år. Det er også en økning i andelen kommuner der ledelsen etterspør resultater i introduksjonsprogrammet.
- Det er behov for mer og bedre opplæring for nyankomne flyktninger og innvandrere som mangler formell kompetanse. Det er en økning i andelen kommuner som legger til rette for at det kommunale norskopplæringstilbudet skal la seg kombinere med grunnskole og/eller videregående opplæring. Det er kun ti prosent av kommunene som oppgir at de ikke legger til rette for dette.
- Det er en økning i andel kommuner som har samarbeid med lokalt næringsliv. Særlig brukes NAVs nettverk, og en større andel kommuner enn året før

har egne samarbeidsavtaler med lokale arbeidsgivere. Det er imidlertid færre enn før som er fornøyd med IMDi's bistand til samarbeidet med lokalt næringsliv. En av fem kommuner mener denne bistanden er for dårlig, mot en av ti i 2016.

- Det er en nedgang i andel kommuner som syns det er viktig med bistand fra IMDi på ulike områder, sammenlignet med tidligere år. Det kommunene aller mest ønsker bistand til er tilrettelegging for erfaringsutveksling mellom kommuner, og veiledning om ulike utdanningsløp for flyktninger.
- IMDi har en viktig rolle i å følge opp tiltak for mer målrettet og tilpasset kvalifisering av nyankomne flyktninger og innvandrere. Kommunene etterspør blant annet råd og veiledning om ulike utdanningsløp og arbeidsrettede løp for flyktninger, samarbeid med næringslivet, og språkpraksis og arbeidspraksis som en del av i introduksjonsprogrammet.

Anbefalinger/oppfølging

Rapporten er publisert på imdi.no.

På oppdrag fra IMDi har ideas2evidence i 2018 gjennomgått kommuneundersøkelsen, og kommet med anbefalinger til fremtidig innretning. IMDi vil i 2019 gjennomføre et videreutviklingsarbeid, der man bl.a. vil vurdere innretning på undersøkelsen.

Vedlegg 5: Status for likestilling i IMDi (kjønn, ansatte, permisjon, legemeldt sykefravær) per 31.12.2018

		Kjønnsbalanse			Sum utførte årsverk med utgangspunkt i antall ansatte 31.12.2018	Lønn		Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Legemeldt sykefravær	
		M%	K%	Total (N)		Kvinner og menn	M (kr/%)	K (kr/%)	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%
Totalt i virksomheten	I år	36	64	239	218,7	100	97	4,7	15,7	6,8	15,7	38	63	2,7	5,7
	I fjor	38	62	235	213,6	100	97,4	2,2	6,8	11,2	19,2	33	67	3,0	6,6
Toppledelse (9106 Direktør, 1060 Avdelingsdirektør)	I år	38	63	8	8	100	113								
	I fjor	42	58	19	16	100	104,9								
Mellomledelse (1059 Underdirektør, 1072 Arkivleder 1477 Regiondirektør 1538 Fagdirektør)	I år	41	59	32	29	100	94								
	I fjor	40	60	15	15	100	94,7								
Kategori 1 (1364 Seniorrådgiver, 1113 Prosjektleder, 1114 Utredningsleder)	I år	39	61	144	132,2	100	99								
	I fjor	42	58	138	129,3	100	99								
Kategori 2 (1434 Rådgiver)	I år	8	75	55	49,5	100	99								
	I fjor	27	73	62	52,5	100	101								
Kategori 3 (1408 Førstekonsulent)	I år	0	0	0	0	0	0								
	I fjor	0	100	1	0,8	100	100								

Forklaring til tabellen:

Kjønnsbalanse: Andelen av hvert kjønn på hvert nivå

Lønn: Kvinners lønn i % av menns lønn på hvert nivå oppgis. (eks. Menn 100%, Kvinner 85%).

Deltid: Andelen av hvert kjønn som arbeider deltid.

Ansettelse: Andelen av hvert kjønn som har midlertidig ansettelse.

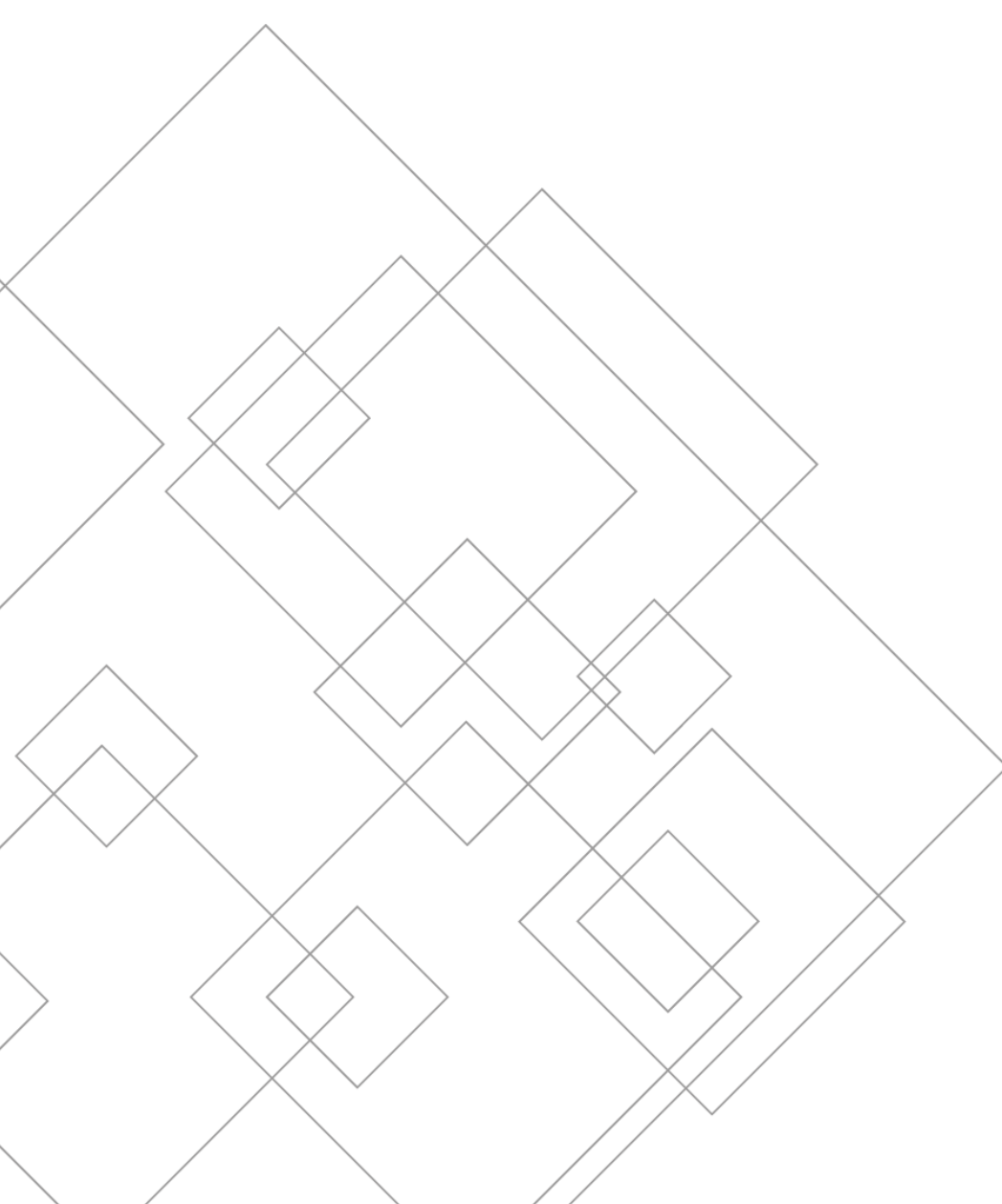
Foreldrepermisjon: Andelen av totalt foreldrepermisjonsuttak som benyttes av hvert kjønn.

Sykefravær: Sykefraværspersent for hvert kjønn. Legemeldt fravær. (Etter overgang til ny sykefravær rapport i SAP 2018, er tall fra 2017 justert tilsvarende.)

Årsverk beregnes som prosentandel av hel stilling (utlønningsprosent) og skal gjenspeile personalsituasjonen per 31.12 det enkelte år. Ansatte i full permisjon uten lønn og full foreldrepermisjon rapporteres som 0 årsverk. Ansatte i f.eks. 50% permisjon uten lønn eller 50% foreldrepermisjon rapporteres som 0,5 årsverk.

Tilskudd til innvandreroorganisasjoner og annen frivillig virksomhet - 2017

Helhetlig rapport om bruk av midler på kap. 496, post 71

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Innhold

Innledning	2
Frivillighet og integrering	3
1. Lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn	6
a) Driftsstøtte til lokale innvandrersorganisasjoner.....	7
b) Frivillig virksomhet i lokalsamfunn	8
Eksempler på gode tiltak:.....	10
Rapportering fra Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand	11
2. Nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet	12
3. Frivillige organisasjoner sitt holdningsskapende/forebyggende arbeid mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige inngrep i unges frihet	15
Eksempler på gode tiltak.....	16
4. Informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere.....	17
Eksempler på gode prosjekter og tiltak.....	20
5. Integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner	21
Eksempler på gode prosjekter	22
6. Innsats for særlig utsatte innvandrergupper.....	24
7. Øremerkede enkelttilskudd	25
8. Vedlegg	26

Innledning

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) forvalter tilskudd innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet på integreringsfeltet (Justis- og beredskapsdepartementets Prop. 1 S for 2017-2018 kap. 496 post 71. I 2017 fordelte IMDi kr. 91,46 millioner over den posten, hvorav 85,46 millioner kroner var fordelt over seks tilskuddsordninger, og 6 millioner kroner som øremerket enkelttilskudd. Det er formulert egne målsetninger for hver av de seks tilskuddsordningene. De øremerkede enkelttilskuddene gikk til konkrete prosjekter i regi av to organisasjoner.

Følgende seks tilskuddsordninger lå under posten i 2017:

1. Lokale innvandrerorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn
2. Nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet
3. Frivillige organisasjoner sitt holdningsskapende/forebyggende arbeid mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige inngrep i unges frihet
4. Informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere
5. Integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner
6. Innsats for særlig utsatte innvandrergrupper

Denne rapporten for tilskuddsmidlene for 2017 tar utgangspunkt i Tildelingsbrevet til IMDi for 2017, hvor det står at IMDi skal rapportere om bruken av tilskuddsmidler og vurdere måloppnåelsen for tilskuddsordningene. I rapporten redegjøres det for hvilke tiltak og aktiviteter midlene har gått til, og hvor mange personer som er omfattet av disse, samt en vurdering av i hvilken grad målsetningene for de enkelte tilskuddsordningene er nådd.

I Tildelingsbrevet for 2018 er et av styringsparameterne (SP13): *Effekten av deltakelse i arbeids- og samfunnsliv av midlene IMDi forvalter til frivillige organisasjoner*. Det står at IMDi skal gjøre en vurdering av i hvilken grad og på hvilken måte midlene som tildeles til frivillige organisasjoner fremmer innvandreres deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Selv om dette er en rapport for 2017-midlene, vil vi likevel å gjøre noen vurderinger av i hvilken grad og på hvilken måte midlene fremmer innvandreres deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

Denne rapporten bygger på rapportering fra organisasjonene som mottar tilskudd over ordningene, i tillegg til forskning og IMDis kunnskap om arbeidet som frivillige organisasjoner gjør på integreringsfeltet over hele landet. Kunnskapsgrunnlaget inkluderer også en evaluering som ble foretatt av tilskuddsordningene i 2018 (Ideas 2 Evidence 2018).

Rapporten presenterer også noen eksempler på gode tiltak og prosjekter under de enkelte ordningene. Oversikt over tildelte tilskudd legges med som vedlegg.

Frivillighet og integrering

Regjeringen anerkjenner frivilligheten som en viktig aktør for å løse ulike samfunnsoppgaver, og som arena for deltakelse og læring¹. Samtidig skal frivilligheten være selvstendig og mangfoldig, og den har en egenverdi utover å løse konkrete samfunnsoppgaver. I forordet til regjeringens frivillighetserklæring, står det: «*Frivillighet er ikke et supplement til offentlig virksomhet. Det er en grunnleggende del av menneskenes liv og virke og en forutsetning for et godt samfunn.*»

I regjeringens politiske plattform understrekes frivillighetens rolle i integreringsarbeidet: *Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i integreringsarbeidet. (...) Frivillighet skaper lokalt engasjement, fellesskap, integrering og kulturell og demokratisk bevissthet.*² I Meld. St. 30 (2015-2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk* er deltakelse på frivillighetens arenaer nevnt som en viktig faktor for at nyankomne innvandrere raskt skal kunne inkluderes i arbeids- og sivilsamfunn.³ Dette er spesielt viktig nå som det er et rekordhøyt antall deltakere deltagere i introduksjonsprogram.

I NOU 2017:2 er det å skape tillit og dempe potensialet for konflikt og polarisering nevnt som viktig for å opprettholde bærekraften i det norske velferdssystemet.⁴ Opprettholdelsen av et sterkt sivilsamfunn hvor innvandrerne også engasjerer seg er viktig for å bevare tilliten i samfunnet.⁵ Innvandrerbefolkningen er underrepresentert i den tradisjonelle norske frivilligheten. Derfor er det viktig å tilrettelegge for at innvandrerbefolkningen i større grad deltar og engasjerer seg i sivilsamfunnet.⁶ At personer med innvandrerbakgrunn deltar på slike fellesarenaer hvor man samhandler og løser problemer på tvers av bakgrunn, er viktig for å bevare og styrke tilliten mellom borgere i lokalsamfunn. Det bidrar også til bedre representasjon gjennom å øke innvandreres inkludering i viktige deler av samfunnsmaskineriet, og gir innvandrere økt følelse av tilhørighet til, og tillit til, det norske samfunnet.⁷ Slik deltakelse kan også gi tilgang til nettverk som igjen kan gjøre det lettere å komme inn på arbeidsmarkedet.⁸

Deltakelse, tillit og tilhørighet henger sammen. Økt deltakelse på fellesarenaer kan genererer økt tillit og tilhørighet, og tillit og tilhørighet kan motivere for økt deltakelse. Midlene på post 71 og de seks tilskuddsordningene skal styrke frivillighetens

¹ Regjeringens frivillighetserklæring (2015)

[<https://www.regjeringen.no/contentassets/99f8110d39674f3494ec9668be846c09/frivillighetserklaeringen-hefte.pdf>]

² Politisk plattform. Jeløya-plattformen (2018) [<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/politisk-plattform/id2585544/>]

³ Meld. St. 30 (2015-2016). Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk. Side 73 – 79.

[<https://www.regjeringen.no/contentassets/6676aece374348ee805e9fc5f60b6158/no/pdfs/stm201520160030000dddpdfs.pdf>]

⁴ NOU 2017:2. *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Side 186.

⁵ Ibid. Side 164.

⁶ Ibid. Side 185

⁷ Ibid, side 164, 186

⁸ Søholt, Susanne, Kristian Rose Tronstad og Hild Marte Bjørnsen. *Innvandrere og sysselsetting i et regionalt perspektiv*. En kunnskapsoppsummering. NIBR-rapport 2014:25, Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

arbeid på integreringsfeltet, og bidra til at personer med innvandrerbakgrunn øker sin deltakelse i arbeids- og samfunnsliv og får økt tillit til det norske samfunnet. Dette skjer på ulike måter.

I forskning som benytter en nettverkstilnærming for å forstå lokale integrasjonsprosesser er begrepet «sosial kapital» sentralt. Sosial kapital er definert som ressurser i form av tillit, nettverk og normer for gjensidighet mellom individer og grupper.⁹ Å bidra til at det utvikles tillitsfulle relasjoner mellom borgere er spesielt viktig i stadig mer mangfoldige samfunn. Sammenbindende sosial kapital (bonding) beskriver tette bånd til folk som er like en selv, som familie og nære venner. Brobyggende sosial kapital (bridging) brukes til å beskrive relasjonsbygging og samarbeid med personer som er forskjellige fra en selv mht. etnisitet, språk, religion og ideologisk tilhørighet. Brobyggende sosial kapital kan bidra til å utvide sosiale nettverk og tillitsbånd til samfunnet for øvrig, og dermed bidra til økt integrering. For nyankomne innvandrere kan deltakelse i organisasjoner sammen med andre med samme bakgrunn gi en følelse av trygghet og felleskap i et nytt samfunn, og styrke den sammenbindende tilliten.

Driftstilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner, som tildeles av 20 kommuner, kan bidra til at flere får muligheten til dette. Det er først når slike organisasjoner også øker muligheten for å møte og knytte nettverk med mennesker som er ulike en selv, altså bidrar til overskridende tillit, at sosial kapital skapes¹⁰. Ødegård skriver: «*Det er de nettverkene som evner både å virke sammenbindende og overskridende, som har potensialer til å skape sosial kapital.*»¹¹ Aktivitetstilskuddet til lokale innvandrersorganisasjoner og annen lokal frivillighet er ment å skape arenaer hvor man møtes på tvers av ulike grupper i befolkningen, og dermed bidra til overskridende tillit og dermed dannelsen av sosial kapital. På den måten kan organisasjoner hvor deltakerne tilhører en nasjonal gruppe fungere som et springbrett inn i andre typer nettverk og organisasjoner. Slike organisasjoner også kan imidlertid også virke segregerende, dersom organisasjonen avviser interaksjon med samfunnet for øvrig, noe som også pekes på i NOU 2017:2.¹²

I Tildelingsbrevet for 2018 er IMDi bedt om å rapportere på tilskuddsmidlenes effekt på deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. For tilskuddsmidlene til lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn kan man si noe om effekt på deltakelse i samfunnsliv gjennom konkret tallrapportering på hvor mange medlemmer innvandrersorganisasjoner organiserer, og antall personer som har deltatt på aktivi-

⁹ Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

¹⁰ Ødegård, Guro (2010). *Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn. En studie om integrasjon og sosial kapital*. Rapport 2010:6. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Side 13.

¹¹ Ibid.

¹² NOU 2017:2. *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Side 167

teter i lokalsamfunn. Når det gjelder effekt på arbeidsliv, så viser forskning at innvandreres deltakelse i slike formelle og uformelle nettverk har positive effekter på muligheten for å komme over i arbeid.¹³

Det er et stort spenn blant organisasjonene som får støtte over disse ordningene, fra store landsdekkende organisasjoner med flere faste ansatte, til nylig oppstartede lokale frivillige initiativ. Det er et spenn fra kompetansemiljøer som bidrar til den offentlige debatten, til lokallag som organiserer fritidsaktiviteter i nærmiljøet. En samlet vurdering av effektene av tilskuddsordningene vil derfor nødvendigvis gjenspeile at ordningene, og organisasjonene som gis støtte, er såpass ulike.

Rapportene fra organisasjoner som mottar tilskudd over disse ordningene forteller mye om hva organisasjonene selv oppfatter som sin rolle på integreringsfeltet.

Flere av de nasjonale ressursmiljøene har et stort kontaktnett i innvandrerbefolkningen, og er blant annet opptatt av å formidle innvandreres erfaringer og synspunkter når det gjelder deltakelse i samfunnet. De nasjonale ressursmiljøene har fokus på ulike problemstillinger. Noen jobber særlig med å forebygge negativ sosial kontroll, og slik senke barrierene for deltakelse i samfunnet. Andre jobber særlig mot diskriminering av personer med innvandrerbakgrunn, forebygging av radikalisering, representasjon av innvandrerbefolkningen og styrking av innvandreres deltakelse i arbeidslivet. For 2017 har IMDi bedt de nasjonale ressursmiljøene rapportere konkret på hvordan deres arbeid bidrar til å nå formålet med ordningen.

Tilskudd til frivillige organisasjoner holdningsskapende og forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse I kan bidra til økt deltakelse og tillit til samfunnet. Økt myndiggjøring av personer utsatt for dette, og endring av praksis, gir større muligheter for individets deltakelse i samfunnet.

Tilskuddsmidler til informasjons- og veiledningstiltak skal bidra til at arbeidsinnvandrere og personer som ikke omfattes av introduksjonsordningen får kunnskap og innføring i det norske samfunn. Dette skal for eksempel være informasjon og veiledning om lover og regler, offentlige tjenester og lokalt frivillig organisasjonsliv. Dette kan bidra til å senke barrierene for deres deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. IMDis intensjonsavtaler med store norske organisasjoner, som er en del av denne tilskuddsordningen, skal blant annet bidra til å inkludere flere med innvandrerbakgrunn som medlemmer, tillitsvalgte og frivillige i organisasjonene. Dette er viktig med tanke på innvandreres representasjon og aktiv inkludering i samfunnsmaskineriet, som påpekt i NOU 2017:2.¹⁴

¹³ Sjøholt, Susanne, Kristian Rose Tronstad og Hild Marte Bjørnsen (2014). *Innvandrere og sysselsetting i et regionalt perspektiv. En kunnskapsoppsummering*. NIBR-rapport 2014:25, Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

¹⁴ NOU 2017:2. *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Side 186.

Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak skal aktivisere beboere på mottak og bidra til å styrke deres muligheter for deltakelse i arbeid, utdanning og sivilsamfunnet.

Under følger rapportering for hver av de enkelte tilskuddsordningene.

1. Lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn

Denne tilskuddsordningen er todelt. Det gis støtte til a) drift av lokale innvandrersorganisasjoner og til b) frivillig virksomhet i lokalsamfunn. Deler av ordningen er øremerket til organisasjoner og aktiviteter i Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand, som en del av områdesatsingene i Oslo. Hoveddelen av midlene blir forvaltet av 20 kommuner med mange innbyggere med innvandrerbakgrunn. Det var satt av 13,43 mill. til denne ordningen i 2017. 2,3 mill. var øremerket til organisasjoner og aktiviteter i bydelene i Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand. Målet med tilskuddsordningen er beskrevet i Prop. 1 S (2016 – 2017):

«Målet med driftstilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner er å medvirke til og styrke deltakelsen i organisasjonslivet og i sosiale nettverk for denne delen av befolkningen. Målet med tilskuddet til frivillig virksomhet er å skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen. Tiltakene skal være knyttet til integrering av personer med innvandrerbakgrunn. Begge tilskuddene skal medvirke til å skape økt tillit til, og tilhørighet i, det norske samfunnet.»

Driftsstøtte	2017
Antall org som fikk støtte	139
Beløp	2 401 633
Aktivitetsstøtte	2017
Antall tiltak støttet	374
Beløp	8 362 332
- Hvorav innvandrersorganisasjoner	189
- Beløp	2 991 733

a) Driftsstøtte til lokale innvandrersorganisasjoner

Driftsmidler til lokale innvandrersorganisasjoner har som mål å styrke innvandreres deltakelse i organisasjonslivet og i sosiale nettverk. Aktiv inkludering i blant annet organisasjonslivet er i NOU 2017:2 nevnt som et viktig tiltak for å skape tillit og dempe potensialet for konflikt i polarisering.¹⁵ Driftsstøtten er også begrunnet ut i fra forskningen om sosial kapital, som nevnt over. Som en arena hvor det kan skapes sammenbindende sosial kapital, kan lokale innvandrersorganisasjoner fungere som et springbrett inn i andre typer nettverk og organisasjoner, og slik skape økt tillit og nettverk mellom ulike grupper i samfunnet.

I 2017 søkte 177 lokale innvandrersorganisasjoner om til sammen kr. 4 308 542,- i driftsstøtte over denne ordningen. Av disse fikk 139 innvandrersorganisasjoner innvilget driftsstøtte på kr 2 401 633,-. Til sammen var det 13 113 medlemmer som ble omfattet av denne driftsstøtten. To av de tyve kommunene ga ikke driftsstøtte gjennom denne ordningen i 2017. Sarpsborg kommune har valgt å ikke gi driftstilskudd, kun aktivitetstilskudd. Skedsmo kommune gir driftsstøtte til innvandrersorganisasjoner gjennom en annen kommunal tilskuddsordning.

Driftsstøtte

År	2017	2016
Antall søkere	177	154
Søknadsbeløp	4 308 542	3 505 627
Innvilget	139	128
Innvilget beløp	2 401 633	2 594 680
Antall medlemmer omfattet	13 113	11 000

Lokale medlemsbaserte innvandrersorganisasjoner som mottar driftsstøtte er i all hovedsak organisert rundt medlemmer med lik landbakgrunn. Det er viktig at slike organisasjoner, som bidrar til bonding, også kan bidra til brigding. For at slike organisasjoner skal bidra til bridging, må de bidra til at medlemmene også får kontakt med og knytter nettverk med personer og miljøer på tvers av egen bakgrunn. Aktivitetsstøtten skal bidra til dette gjennom å finansiere tiltak som skaper møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen. Slik skapes tillit og sosial kapital.

¹⁵ Ibid.

Flere kommuner melder at innvandrersorganisasjoner spiller en viktig rolle i det lokale integreringsarbeidet, og kommunene samarbeider med disse for gjennomføring av ulike tiltak. For eksempel skriver Bærum kommune at det er en økning i samarbeid innvandrersorganisasjonene imellom og med andre organisasjoner. De skriver videre at dette med å skape en trygg identitet bidrar positivt i integreringsprosessen.

At kommunene aktivt samarbeider med innvandrersorganisasjoner kan bidra til å styrke organisasjonenes brobyggende rolle. I Fafos rapport 2017:14 om innvandrersorganisasjoners rolle i integrering, står det om nytten ved at kommunene tar initiativ til samarbeid med innvandrersorganisasjonene:

«Kommuner som trekker organisasjoner med som aktive aktører i integreringsarbeidet, er kjennetegnet av at de har stillingsfunksjoner og ansatte som er kjent med innvandrersorganisasjonene og menneskene i dem. De oppsøker organisasjonene og deres arrangementer, og de inviterer organisasjoner og aktører i dem til møteplasser som skaper større nærhet til kommunen og setter organisasjoner i kontakt med hverandre. Slik utvides innvandrersorganisasjonenes mulighetsrom, og kommunen blir i stand til å nyttiggjøre seg deres kompetanse og nettverk.»¹⁶

b) Frivillig virksomhet i lokalsamfunn

I 2017 mottok kommunene 521 søknader på til sammen kr. 30 493 723,- om aktivitetsstøtte. Totalt ble det innvilget 374 søknader om tiltak på til sammen kr. 8 362 332,-. Av de innvilgede søknadene, kom 189 fra innvandrersorganisasjoner. Det vil si at 50 prosent av de innvilgede søknadene om aktivitetsstøtte kom fra innvandrersorganisasjoner. Disse fikk til sammen innvilget 2 991 733 kroner, noe som utgjør rundt 36 prosent av det samlede innvilgede beløpet. Dette kan enten indikere at innvandrersorganisasjoner søker noe lavere beløp enn andre organisasjoner, eller at de tilgodeses med et mindre beløp.

Totalt omfattet tiltakene rundt 110 000 personer.

Aktivitetsstøtte

År	2017	2016
Antall tiltak søkt	521	561
Søknadsbeløp	30 493 723	24 737 136
Antall tiltak innvilget	374	381

¹⁶ Bråten, Beret, Josefine Jahreie og Ragna Lillevik (2017). *Innvandrersorganisasjoners rolle i integrering*. Fafo-rapport 2017:9.

- Hvorav innvandreroorganisasjoner	189	193
Innvilget beløp	8 362 332	7 869 167
- Hvorav innvilget til innv. org.	2 991 733	3 266 669
Antall deltakere omfattet	109 791	123 000

Kommunene gir tilbakemelding på at aktivitetsmidlene bidrar til å skape gode møteplasser i lokalsamfunnet. De skriver at de frivillige organisasjonene har bidratt med mange nye tiltak på integreringsfeltet, og at midlene styrker samarbeidet mellom lokal frivillighet og kommune.

Tromsø kommune skriver:

«Samarbeids- og møteplassaktiviteter er nøkkelord for rekruttering, deltakelse, økt tillit og tilhørighet i det norske samfunnet. Tromsø kommune jobber aktivt for å trekke innvandreroorganisasjoner til å samarbeide med frivillige organisasjoner som er aktive med integrering slik at de kan gjennomføre noe tiltak sammen. Dette bidrar til å skape fellesskap og å bli kjent med hverandre. Innvandreroorganisasjoner har en sammenbindende funksjon og brukes som informasjonskanal til rekruttering til forskjellige tiltak.»

Fredrikstad kommune skriver:

«Aktivitene det er gitt tilskudd til, skaper eller bidrar til å opprettholde lokale møteplasser. Tilskudd er i hovedsak gitt til aktiviteter som fordrer at mennesker gjør noe sammen, opplever mestring, og ha positive opplevelser eller får informasjon. Dette bidrar til dialog mellom mennesker som ellers ikke ville ha møttes. Det kan gi ny kunnskap, og det gir mulighet til å bygge sosiale relasjoner. Denne typen arbeid kan være med på å styrke tilliten til de rundt seg og det norske samfunnet for øvrig.»

Bærum kommune skriver om den doble funksjonen til innvandreroorganisasjoner:

«Flere av innvandreroorganisasjonene vektlegger fokus på arrangementer med kulturelt innhold fra egen kultur, men som er åpne for alle. Flere arrangerer også foredrag og diskusjonskvelder med samfunnstemaer som barnevernets arbeid, sosial kontroll mm ... Vi ser en økning i samarbeid innvandreroorganisasjonene imellom, og norske organisasjoner som prøver ut nye tiltak for å inkludere innvandrere i sine aktiviteter. Det jobbes også for økt dialog og felles kunnskapsinnhenting mellom ulike religiøse samfunn. Tilsammen viser dette at innvandreroorganisasjonenes arbeid med styrket identitet trykker den enkelte i integreringsprosessen. Organisasjonene åpner seg mot hverandre i økt samarbeid og med nye aktiviteter. Økt dialog mellom ulike trossamfunn vil gi økt gjensidig forståelse, og åpne veien for bedre samhandling, færre konflikter og konkret problemløsning.»

I Fafos rapport om innvandrersorganisasjoner beskriver representanter for organisasjonene hvordan organisasjonene gjennom å gi trygghet og en følelse av fellesskap også bidrar til at medlemmene knytter bånd til mennesker utenfor sitt eget miljø og til lokale myndigheter:

«Representanter snakker likevel ikke om det å være del av slike opprinnelige identitetsfellesskap som en motsetning til å være godt integrert i det norske samfunnet, i betydningen å ha lønnsarbeid, ta utdanning, lære seg norsk og ha kontakt med majoritetssamfunnet. Innvandrersorganisasjonene beskrives snarere som et bidrag til dette. Et fellesskap som gir trygghet og støtte, men som også danner basis for å inngå i samarbeidsrelasjoner med andre aktører. Organisasjonene er direkte, eller som en utilsiktet virkning av at de gjør minoritetsmiljøer synlige, et utgangspunkt for at medlemmer og assosierte trekkes med og inngår i samarbeidsrelasjoner med andre organisasjoner og med lokale myndigheter. og med lokale myndigheter.»¹⁷

Eksempler på gode tiltak:

Stolte Jenter

Stolte Jenter som frivillig organisasjon i Norge har som formål å hjelpe minoritetsjenter med å oppdage egne ressurser slik at det styrker både dem selv og majoritetssamfunnet som de er en del av. Ca. 80 jenter deltok på treningsopplegg på Furuset, Lindeberg og Haugerud, hvor de fikk grunnleggende opplæring innen flere typer idrett. <https://www.facebook.com/StolteJenter/>

Bamse B sitt ferietiltak for barn og deres familie

Bamse B er en frivillig humanitær organisasjon som har navnet sitt fra deres målgruppe "Barn med sosiale behov". Bamse B arrangerer ferie- og fritidsopplevelser for familier uten nettverk som har innvandret til Norge med sosiale behov som selv ikke kan gi sine barn er ferieopplevelse. Formålet er å gi barn og voksne en ferieopplevelse, bidra til sosial mestring, danne nettverk og få nye venner. I tillegg til å gi deltakerne erfaring med friluftsliv har tiltaket som formål å skape gode holdninger og gi forståelse for sosiale spilleregler som preger norsk kultur. Tilbakemeldinger fra deltakerne viser at tiltakene har bidratt til økt mestringsfølelse og gitt deltakerne større nettverk og flere venner i lokalsamfunnet. <https://nb-no.facebook.com/Bamse-B-348740991930738/>

ERAS Nettverk

Dette er et nettverk av over 20 innvandrersorganisasjoner som siden 2008 har arrangert en kulturfestival i Oslo sentrum. Dette bidrar til å styrke samarbeidet mellom ulike organisasjoner, som har medlemmer med bakgrunn fra mange kontinenter. Festivalen synliggjør Oslos kulturelle mangfold gjennom sceneopptredener, først og fremst av amatører. Her kan Oslos mange amatørerdanse- og musikkgrupper få en

¹⁷ Ibid, side 10

mulighet til å vise seg frem for Oslos befolkning, som representanter for Oslos mangfoldige kulturliv. <http://www.erasfestival.no/>

Fotballfritid i regi av Lisleby Fotball klubb

Tiltaket er et lavterskeltilbud for barn i barneskolealder på Lisleby. Det tilbys møtested og aktiviteter rett etter skoletid. Det er også bespising og mulighet for leksehjelp. Tiltaket når barn fra mange nasjonaliteter. På fredager inviteres eldre til en lunsj sammen med barna i tilknytning til aktivitetene. Dette bringer barn og eldre sammen og gir et sosialt tilbud til flere målgrupper.

Prosjekt «Turvenn»

Sandnes Turlag er et lokallag av Stavanger Turistforening, og har som mål å fremme friluftsliv i kommunen. Turlaget står som arrangør og ansvarlig for «Prosjekt Turvenn», som organiserte turer i friluft hver 14. dag, der frivillige nordmenn går på tur sammen med flyktninger og innvandrere. Det gir mulighet til språktrening, samtidig som en blir bedre kjent med hverandre, sitt nærmiljø og turområdene som finnes i kommunen. Sandnes Turlag samarbeider med Flyktningeenheten i kommunen, og i den uken en ikke går på tur er språkundervisningen sentrert om tema som bekledning og ord og uttrykk knyttet opp mot natur og friluftsliv. Tiltaket har en praktisk profil og innebærer en god del «en til en» kontakt mellom nordmenn og innvandrere.

Gratisbutikken Te og Tøy

Gratisbutikken te og tøy i Trondheim er et tilbud til flyktninger, asylsøkere og andre vanskeligstilte. "Butikken" gir bort donerte klær og ting til de som trenger det. Prosjektet ble startet i 2016 og drives av utelukkende av frivillige; her er det snakk om mange årsverk med frivillig innsats. Butikken er åpen 3- 4 ganger i uken, og har i gjennomsnitt 20- 50 "kunder" innom i løpet av en åpningsdag. Siden oppstart har butikken gitt bort over 70 000 ting. Både butikken og lageret fungerer som et godt møtested og er også en god arena for å utvide sitt nettverk og for språktrening.

Rapportering fra Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand

Kr. 2 300 000,- av de de totale tilskuddsmidlene er øremerket til organisasjoner og aktiviteter i Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand.

1,84 mill. kroner gikk til tiltak i regi av lokale aktører i Groruddalsbydelene for å skape bedre bo- og oppvekstmiljø.

460 000 kroner gikk til organisasjoner i bydel Søndre Nordstrand. Totalt 25 tiltak fikk støtte for å skape økt deltakelse og inkludering i Søndre Nordstrand.

Rapportering for midlene til bydelene i Groruddalen foreligger i Groruddalssatsingen, delprogram Nærmiljø sin årsrapport for 2017. Rapportering for midlene til Søndre Nordstrand foreligger p.t. ikke.

2. Nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet

Det gis tilskudd til organisasjoner som betegnes som nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet. Støtten øremerkes til den enkelte organisasjon over statsbudsjettet. I 2017 mottok 16 organisasjoner til sammen 24,045 mill. i driftstøtte over denne tilskuddsordningen. Den årlige driftstøtten skal dekke aktiviteter og tiltak som inngår i en årsplan, driftsutgifter, årsmøter/medlemsmøter og lønnet kontorarbeid. De fleste organisasjonene på ordningen får også betydelige midler gjennom andre ordninger og kanaler. Målet med tilskuddsordningen er beskrevet i Prop. 1 S (2016 – 2017):

«Målet med tilskuddet til nasjonale ressursmiljøer på integreringsfeltet er å medvirke til økt deltakelse i, og økt tillit til, samfunnet blant innvandrere og barna deres. Tilskuddet skal sikre samfunnet kunnskap om alle sider ved integreringsprosessen, også mulige utfordringer og hvordan disse kan håndteres. Tilskuddet skal medvirke til å gi alle de samme pliktene, rettighetene og mulighetene når det gjelder å delta i samfunnet og ta i bruk egne ressurser.»

Fra og med 2017 har IMDi bedt organisasjonene om å fylle ut et rapporteringsskjema, hvor de skal beskrive hvordan organisasjonen har bidratt til følgende målsetninger, basert på teksten i prop 1 S:

- Medvirket til økt deltakelse i, og økt tillit til, samfunnet blant innvandrere og barna deres.
- Bidratt til kunnskap om ulike sider ved integreringsprosessen, inkludert mulige utfordringer og hvordan disse kan håndteres.
- Bidratt til å gi alle innbyggere de samme pliktene, rettighetene og mulighetene når det gjelder å delta i samfunnet og ta i bruk egne ressurser.

I tillegg leverer organisasjonene en egen årsrapport etter selvvalgt mal.

Rapportene viser at organisasjonene bidrar med å formidle erfaringer og synspunkt fra et bredt spekter av personer med innvandrerbakgrunn. Flere av organisasjonene har stor kapasitet til å mobiliserer deler innvandrerbefolkningen, og dermed stort potensiale for å påvirke deres deltakelse i, og tillit til, det norske samfunnet.

Her følger noen utdrag fra rapporteringen om måloppnåelse. Under punktet om hvordan organisasjonen gjennom sitt arbeid har bidratt til å øke deltakelse i, og økt tillit til, samfunnet blant innvandrere og barna deres, skriver **OMOD** blant annet:

«Under dette punktet vil vi fremheve kunnskaps- og kompetanseoverføring om organisasjonsarbeid, sosialt entreprenørskap, utvikling av innovative prosjekter, mediatrening, nettverks- og rettighetsarbeid, med mer til innvandrersamfunn, -miljøer og ressurspersoner, samt samarbeid. Innenfor rammen av driftstilskudd fra IMDi pålydende kr 1.440.000 har prioriterte regioner i 2017 vært Oslo og omegn, Bergen, Nordland og Troms, og samhandling mellom aktører i disse regioner OMOD har i 2017 arbeidet med lokale innvandrere og aktører fra flere kommuner i Troms og Nordland med det resultatet at det er lagt grunnlag for plattform for å se på felles muligheter og utfordringer, og samarbeid på tvers av kommune og fylke. Flere av de involverte kvinner i Tromsø ønsker å starte et kvinnenettverk, og vil ha oppfølging fra OMOD rundt dette. Andre kvinner i Tromsø og Bergen har ønsket å starte egne virksomheter og har fått råd og veiledning, samt blitt koblet til lokale sosiale entreprenørskapsmiljøer. Ungdomsinvolvering i 2017 har lagt grunnlaget for prosjektet "Free Voices" som i 2018 vil samle ungdommer fra ulike regioner rundt kultur som verktøy for å fremme deltakelse, samfunnsendring og likeverd. På denne måten har OMOD en mentorordning for å dekke ulike behov. At innvandrere styrkes som endringsagenter og premissleverandører for eget liv må kunne sies å ha en positiv effekt på samfunnsdeltakelse. OMOD har et godt nettverk med ulike innvandrergreper. Vi vil her fremheve nettverk med somaliere, da de er den største ikke-vestlige innvandrergrepen i Norge. OMODs nettverk på landsbasis med gruppen skyldes vår rettighetsprofil, og det at vi har tatt opp tabubelagte temaer knyttet til saker som barnevernet og omskjæring. Eksempelvis ble OMOD i 2017 invitert til å bidra med innspill på årlig samling for somaliske moskeer fra 20 kommuner i landet. Noe som i sin tur har lagt grunnlag for samarbeid mellom OMOD og flere av deltakerne og deres nettverk lokalt.»

MiR - Multikulturelt Initiativ og Ressursnettverk skriver:

«MiR som organisasjon benytter en "bottom-up" strategi, hvor vi hele tiden tar utgangspunkt i de ønsker og behov som innvandrerbefolkningen i vårt nettverk har. Disse behovene er vår ledestjerne når vi søker ulike tilskudd, og setter i verk ulike prosjekter. Våre tiltak når ut til mange innvandrere, og de engasjerer. For mange er kurs, seminarer, aktiviteter eller turer i regi av MiR deres første møte med organisasjonslivet. I MiR får de oppleve at deres ønsker, behov og synspunkter er viktige, og at de kan spille en viktig rolle i samfunnsdebatten. For enkelte er dette et springbrett for videre engasjement i sitt nærmiljø og i samfunnet for øvrig. Noen av MiRs styremedlemmer har kommet til gjennom et slikt grasrotsengasjement, som begynte med at de var deltakere i MiRs aktiviteter. Disse er høyt verdsatte styremedlemmer, som sørger for at grasrotas stemme blir hørt i MiRs styre. Andre har, etter

at de har deltatt i MiR, fått mot til å stille som klassekontakter eller på annen måte engasjere seg i barnehage, skole og nærmiljø.»

Under punktet om hvordan organisasjonen har bidratt til kunnskap om ulike sider ved integreringsprosessen, inkludert mulige utfordringer og hvordan disse kan håndteres, skriver SEIF:

«Som grasrotorganisasjon med en bred kontaktflate med de alle fleste innvandrer- og flyktningmiljøer, er vi i stand til å fange opp aktuelle problemstillinger som opptar våre brukergrupper. Vår direkte kontakt med våre hjelpesøkende gjør oss i stand til å få førstehåndsinformasjon om de utfordringene de blir møtt med og de sidene ved integreringsprosessen som for dem utarter seg som vanskelige. Vår unike posisjon gjør SEIF til en viktig premissleverandør overfor offentlige myndigheter som arbeider med integreringspolitikk.»

NOAS skriver:

«NOAS belyser ulike temaer i integreringsprosessen og formidler våre funn og innspill i offentligheten, via Facebook, nettsider, foredrag, uttalelser i media, og i direkte møter med politikere og myndigheter. NOAS har kommet med flere høringsuttalelser som omhandler integreringsspørsmål. Vi gir også informasjon til andre som jobber på integreringsfeltet. I 2017 har NOAS deltatt med informasjon på ledersamling for Norsk Folkehjelp og Røde Kors. Vi har også deltatt på nasjonal diakonal samling om situasjonen for barn i mottak, samt deltatt og innledet på NTNUs nasjonale «Barn på flukt»-konferanse i Trondheim for medarbeidere i mottak, kommunale etater og organisasjoner som møter enslige mindreårige og barn i flyktningfamilier.»

Under punktet om hvordan organisasjonen har bidratt til å gi alle innbyggere de samme pliktene, rettighetene og mulighetene når det gjelder å delta i samfunnet og ta i bruk egne ressurser, skriver **NOAS**:

«Gjennom NOAS' rettshjelpsarbeid bidrar NOAS til at personer som har befunnet seg i Norge, men som i stor grad har stått utenfor samfunnet, får mulighet til å delta med de samme plikter, muligheter og rettigheter. NOAS jobber også med å ansvarliggjøre asylsøkere som kontakter oss. Vi ber i utgangspunktet asylsøkeren selv om å innhente nødvendig dokumentasjon som NOAS trenger for å behandle saken.»

Minotenk skriver:

«Ved å tilby unge mennesker med minoritetsbakgrunn en plattform å ytre seg fra, gjennom bokprosjektene våre, dialogmøter og paneldebatter, samt Minotenk-skolen, er vi med på å sikre bedre mangfoldsrepresentasjon blant stemmene som skrives i avisene og som taler fra talerstolen. Det har tidligere vært store ulikheter i

hvem som får spalteplass, og vi merker nå en gradvis positiv endring der representasjonen stadig blir bedre i offentlige fora. I tillegg til å gi verktøy for deltakelse, gir vi dem også teoretisk kunnskap om tematikk mange av de unge engasjerer seg i. Dette bidrar til å gjøre de bedre rustet til å delta i debattene, og motivere flere til å delta. Gjennom deltakelse på Minotenk-skolen eller som medforfatter i bokutgivelsene våre får man en dokumentert kompetanse, som styrker ens CV og ikke minst tilgang et svært nyttig nettverk for videre samfunnsengasjement og yrkesliv.»

3. Frivillige organisasjoner sitt holdningsskapende/forebyggende arbeid mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige inngrep i unges frihet

Målet med ordningen er å stimulere frivillige organisasjoner til å forebygge tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet, gjennom å arbeide for endring av holdninger og praksis i aktuelle miljøer. Tilskuddsordningen omtales som tilskudd til arbeid mot negativ sosial kontroll og tvangsekteskap, imdi.no

I 2017 fikk IMDi 33 prosjekter om støtte over ordningen på til sammen 9 430 000 mill. kroner. IMDi mottok 53 søknader på til sammen 21 514 105 mill. kroner.

I prosjektrapportene trekkes det frem følgende erfaringer for å lykkes:

- Prosjektet må ivareta en helhetlig tilnærming til den enkelte
- Det må skapes trygge arenaer for at den enkelte skal oppleve tillitt og få endringsvilje
- Prosjektansattes må ha kompetanse for å ivareta faglige temaer og metoder
- Likemenn og rollemodeller er med å ivareta kultur- og språkforståelse og bedre nå fram til den enkelte
- Variasjon i bruk av metoder etter målgruppe og målsetting
- Tid – endringer av tillærte holdninger tar tid slik at man kan ikke forvente holdningsendringer middelbart
- Rekrutteringsmetoder for deltakere til prosjekter må bygge på tillitt
- Bruk av motivasjonsfaktorer for å opprettholde deltakelse i tiltak, som f.eks. riktig tidspunkt, mat og drikke

De frivillige organisasjonene som har mottatt tilskudd i 2017, har bidratt med et omfattende holdningsskapende og forebyggende arbeid. De har gjennom sine aktiviteter nådd bredt ut til ulike grupper i innvanderbefolkningen. Organisasjonene har

hatt aktiviteter rettet mot både foreldregenerasjonen, religiøse ledere og ungdommer.

Tilskuddsordningens fokus på forebyggende arbeid gjennom holdningsendring fordrer at organisasjonene foruten kunnskap og kompetanse på fagområdet, også har nettverk og gjennomslag i aktuelle miljøer. Dette er avgjørende for å nå målet med tilskuddsordningen. Organisasjonenes forankring og gjennomslag forsterker prosjektenes potensiale til å utgjøre et supplement til myndighetens arbeid.

Gjennom å styrke rollen til disse organisasjonene, bidrar ordningen til å styrke innvandrerbefolkningens tillit til det norske samfunnet. Flere av organisasjonene som har mottatt støtte i 2017 har aktivt tatt i bruk metoder som likemannsarbeid (innvandrere i samme situasjon gir informasjon og/eller har dialog med andre innvandrere). IMDi mener at denne metodikken er spesielt relevant for å oppnå målsettingen med å øke deltakelse i frivillige organisasjoner. Likemannsarbeid kan bidra til å redusere barrieren fra å være mottaker til å bli en deltaker.

Organisasjonene har fått støtte til ulike typer informasjons- og endringsarbeid. Eksempel på tiltak og metoder er: samtalegrupper for jenter og kvinner, gutter og menn, dialog- og debattmøter for unge og voksne, foredrag, workshops, kurs i empowerment, chattetjeneste, hytteturer, kunst og kultur og utgivelse av bok.

Eksempler på gode tiltak

SKEIV VERDEN

- selvstendige og trygge lhbtqi-personer med innvandrerbakgrunn

Skeiv Verden har gjennom prosjektet «Åpen og trygg» hatt fokus på lhbtqi-personer med innvandrerbakgrunn. Prosjektets hovedmål var å bidra til å myndiggjøre unge lhbtqi-personer med innvandrerbakgrunn til å bli selvstendige og trygge individer som er i stand til å ta selvstendige beslutninger, og til i større grad delta i samsfunnsdebatter.

Gjennom råd, veiledning i enkeltsaker og temamøter med unge har prosjektet oppnådd økt nettverksbygging blant de unge, mer stabil ungdomsgruppe og økt myndiggjøring. Og de har nådd ut til mange unge gjennom informasjon på skoler og i ungdomsklubber. Dette har ført til økt bevissthet og synlighet hos både lhbtqi-personer og andre. Skeiv Verden har benyttet ulike metoder i prosjektet. I arbeidet med ungdomsgruppen har de benyttet workshop og tatt i bruk ulike teknikker blant annet for å øve på strategier i vanskelige situasjoner og heve selvfølelsen til deltakerne. De viser til et godt samarbeid med Kompetanseteamet og bokollektiv i enkeltsaker. <https://www.skeivverden.no/>

STIFTELSEN OSLO KRISESENTER

– håp til de som har vært utsatt for negativ sosial kontroll og tvangsekskap

Stiftelsen Oslo krisesenter ga ut boken «Håp smaker mango». De fikk tilskuddsmidler til forarbeid i 2016 og til trykking i 2017. Det er beboere og tidligere beboere i bokollektiv som har skrevet boken.

Hovedmålet med boken var å utforme og trykke en bok som vil gi håp og inspirasjon til nye beboere, og samtidig være en stemme ut i samfunnsdebatten med hensikt å påvirke og spre informasjon om brukergruppen og utfordringene de lever med.

Boken har blitt til gjennom kreative møter med beboerne. De har utformet innholdet i tekst, fotografier og illustrasjoner. Det ble nedsatt en ressursgruppe som bistod inne i ferdigstillingen av boksen og kom med forslag til lansering av boken. Det ble gjennomført lanseringsfest både internt og eksternt med samarbeidspartnere.

Oslo krisesenter sier at prosjektet har ført til stolthet blant deltakerne; de opplevde at egne bidrag kom på trykk og samtidig fikk nye vennskap OG at de bidrar til å støtte andre i samme situasjon. En av deltakerne sa det slik: «Jeg trodde aldri dette skulle bli så stort! Dette er større enn et bryllup, det er større enn Eid!». <http://oslo-krisesenter.no/>

STIFTELSEN KIRKENS BYMISJON I BERGEN

- kunnskap, dialog og nettverk gir økt valgfrihet og bedre helse

Kirkens bymisjon i Bergen har gjennom flere år drevet forebyggende og holdnings- skapende arbeid. Det utvikles nye tiltak og metoder i samarbeid med dem som skal delta i tiltakene. Noen av tiltakene er samtalegrupper og temadager med kvinner fra mange land, foreldreveiledning (ICDP), generasjonsdialog, dialogsamlinger med religiøse ledere, unge kvinners treff og mannstreff. I løpet av 2017 nådde de 2300 personer gjennom sine aktiviteter. Prosjektet vektlegger bruk av ulike fagkompetanse og benytter en rekke sosialfaglige metoder. Empowerment og tillitsskapende arbeid står i fokus for arbeidet og relateres til deltakernes definerte behov. For å nå fem til den enkelte har de utarbeidet et mangfold av aktiviteter. Bruk av fagmedarbeidere med innvandrerbakgrunn er nyttig for å nå frem til deltakerne (som brobyggere og rollemodeller). Prosjektet henviser til offentlige hjelpe- og helsetilbud ved behov.

Prosjektet driver både intern informasjonsdeling og ekstern informasjonsdeling med kommunale samarbeidspartnere samt faglige fora og nettverksmøter. <https://kirkensbymisjon.no/empol/>

4. Informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere

Tilskuddsordningen er todelt og omfatter støtte til 1) organisasjoner som gir informasjon om det norske samfunnet rettet mot arbeidsinnvandrere og personer som ikke er omfattet av introduksjonsordningen, og 2) aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner som har intensjonsavtaler med IMDiDet var satt av 7,45 mill. kroner til tilskuddsordningen i 2017.

Ordningsens del 1 omfatter støtte til informasjons- og veiledningstiltak om bl.a. lover og regler (rettigheter og plikter i arbeidslivet, boliganskaffelse m.m.), offentlige tjenester (helse, barnevern, barnehage, m.m.) og lokalt frivillig organisasjonsliv. IMDi fordelte 4,25 mill. kroner over delordningen i 2017 fordelt på 13 prosjekter. Prosjektene hadde god geografisk spredning, med aktiviteter i blant annet i Oslo, Bergen, Ålesund, Stavanger, Trondheim, Tromsø, Narvik, Østfold, Hamar, Gjøvik, Sarpsborg, Elverum og Alta.

Tiltakene omfatter informasjon og veiledning om blant annet arbeidsrett, arbeidskultur, arbeidsmarkeds-orientering, skatteregler, offentlige tjenester/kontor, kulturelle koder, helse, barnevern, barnehage og skole, familieforening, frivillig organisasjonsliv, demokrati/politikk, norsk historie og geografi, kvinne- og barnerett, likestillings- og diskriminering, ekteskapslovgivning, boliganskaffelse/ulike bo- og boligeiformer. Prosjektene har til sammen nådd over 20 000 personer i målgruppen.

Ordningsens del 2 omfatter tiltak knyttet til intensjonsavtaler med følgende åtte organisasjoner i 2017: Frivillighet Norge, Norges Fotballforbund (NFF), Norges Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Norske Kvinners Sanitetsforening, Redd Barna, Den Norske Turistforening (DNT) og Norges Idrettsforbund (NIF). Organisasjonene er landsomfattende, har lokalavdelinger og lag rundt i kommunene, og store organisasjonsnettverk, kompetanse og ressurser. Målet med avtalene styrke samarbeidet mellom IMDi og frivillige organisasjoner om bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i den enkelte kommune. 3,2 mill. kroner ble fordelt til prosjekter i regi av organisasjonene i 2017.

Forventet effekt av tilskudd over ordningen

Prosjektstøtten kan forventes å ha effekt på to nivåer: 1) på **individnivå**, dvs. for deltakerne i tiltakene, og 2) på **organisasjonsnivå**, for de frivillige organisasjonene som mottar tilskudd. Forventet effekt for deltakerne er ikke uttrykt som effektmål i rundskrivet, men kan formuleres som følger: a) økt kunnskap om det norske samfunnet, og b) styrket sosialt nettverk, økt tillit og tilhørighet, og c) økt samfunnsdeltakelse. Effektmål på organisasjonsnivå er d) å styrke frivillige organisasjoner sitt arbeid med informasjon og veiledning til nyankomne innvandrere i lokalsamfunn (hovedmål jf. rundskriv 10/2018).

For del 2 er effektmålene e) å styrke frivillige organisasjoners arbeid med integrering av flyktninger og innvandrere i lokalsamfunnet, og f) å øke antallet med minoritetsbakgrunn blant organisasjonenes medlemmer, tillitsvalgte og frivillige (formål i avtalene).

På individnivå kan følgende faktorer sannsynliggjøre god effekt av tilskuddet: det er utviklet gode metoder basert på egne eller andre prosjekters erfaringer, informasjoninnholdet er relevant og tilpasset målgruppens behov, de riktige målgruppene, og et relativt stort antall i målgruppene nås (treffsikkerhet). Grunnleggende for metoden er å etablere trygge arenaer og tillitsfulle relasjoner mellom ansatte og frivillige i prosjektet/tiltaket og deltakerne, som er forutsetning for rekruttering og informasjonsformidling. Videre er organisasjonenes kompetanse, inkludert flerkulturell kompetanse, en avgjørende faktor. Brukerinvolvering, dvs. at deltakerne selv bidrar aktivt i utformingen og gjennomføringen av tiltakene, og at det bevisst satses på nettverksbygging i tilknytning til disse synes også å være viktige suksessfaktorer. IMDis tilrettelegging for erfaringsdeling mellom prosjektene og formidling av gode grep vil også bidra til økt effekt av tilskuddene.

En styrking av frivillige organisasjoner sitt arbeid med informasjon og veiledning til nyankomne innvandrere innebærer i denne sammenhengen f.eks. at organisasjonene har utviklet gode metoder, samarbeidsformer og arenaer for informasjonsformidling, og at frivillige og ansatte i organisasjonen har fått økt kompetanse på feltet, inkludert økt kunnskap om og nettverk i de aktuelle innvandremiljøene.

Vurdering av effekt krever et lengre tidsperspektiv enn ett tilskuddsår, da det tar tid å utvikle gode metoder og arenaer, og bygge opp kompetanse og nettverk. For å kunne gi en mer utfyllende vurdering av effekten på organisasjonsnivå, må prosjektene også vurderes samlet over tid: antall og typer organisasjoner som gir informasjonstilbud, geografisk utbredelse og omfang, satsning på nye prosjekter/organisasjoner ift. gamle, tilskudd til ulike typer organisasjoner.

Funn fra evalueringen

Tilskuddsordningen ble evaluert som en del av gjennomgangen av post 71 i 2017 (ideas2evidence-rapport 1: 2018). Funnene fra evalueringen sier noe om i hvilken grad, og på hvilken måte, midlene som tildeles over ordningen har effekt, både på individ og organisasjonsnivå.

Evalueringen konkluderer med at ordningens del 1 bidrar til økt kunnskap blant personer i målgruppen, og at den øker omfanget av informasjons- og veiledning til målgruppene. Denne typen tilbud i regi av frivillige blir mer tilgjengelig, kan nå flere i målgruppen og spres til flere lokalsamfunn enn det som ville ha vært tilfelle uten en slik ordning. Videre viser evalueringen at innsatsen i større grad bidrar til økt kunnskap om det norske samfunnet, enn til at flere deltar i lokalsamfunnet. Andre funn er at deltakerne får bedre norskkunnskaper, får hjelp i møte med det offentlige (NAV, helsetjenester, o.l.), får økt nettverk og bedre forutsetning for å handle i tråd med det norske lovverket. I noen tilfeller kommer også deltakere i arbeid som en effekt av tiltakene.

Delordning 2 vurderes å ha god treffsikkerhet grunnet mangfoldet av organisasjoner, og at støtten fordeles til mange lokalsamfunn. Evalueringen konkluderer med at

ordningen bidrar mest til økt kunnskap og deltakelse, og i mindre grad til inkludering i organisasjonene (ideas2evidence-rapport 1: 2018,).

Eksempler på gode prosjekter og tiltak

Kristent Interkulturelt Arbeid: Informasjon og veiledning for arbeidsinnvandrere i Oslo

Hovedmål for prosjektet er at arbeidsinnvandrere, særlig nyankomne, skal få relevant og nødvendig informasjon og veiledning i norske samfunnsforhold. Informasjonen formidles gjennom tilpassede foredrag om ulike tema (tematimer), i tilknytning til norskundervisning og gjennom ekskursjoner/aktiviteter. Norskundervisning, både KIAs egne og kurs i regi samarbeidspartnere, benyttes som ramme for informasjon og veiledning om norske samfunnsforhold. Ekskursjonene er viktige for å bygge relasjoner mellom deltakerne (nettverksbygging) og for å skape trivsel og avveksling. Deltakerne i 2017 har i hovedsak vært arbeidsinnvandrere fra Sør og Øst-Europa, samt fra Asia, Afrika og Sør-Amerika, og ca. 350 personer deltok. Prosjektet har god erfaring med å benytte en kombinasjon av disse tiltakene. Særlig måten norskundervisning og samfunnsinformasjon kombineres på viser seg å ha god effekt, og det rapporteres at mange av deltagerne kommer i arbeid. <http://kianorge.no/>

Juridisk rådgivning for kvinner: Jussambassadørprosjektet

Prosjektet driver rettighetsinformasjon for innvandrerkvinner, bl.a. familieinnvandrere fra Polen og Thailand, gjennom en «train-the-trainers»-metode. Metoden er videreutviklet gjennom flere år, og går ut på å spre rettighetsinformasjon gjennom at frivillige (fra innvandrer miljøer) får opplæring og videreformidler denne informasjonen for JURK. På den måten økes kapasiteten og rettighetsinformasjon når ut til langt flere og med større geografisk spredning enn det som ellers ville vært mulig. «Jussambassadørene» bidrar med to-kulturell kompetanse og gir tilgang til lokale kvinnenettverk, som gjør det mulig å videreformidle informasjon til grupper man ellers ikke ville nådd. Prosjektet krever mye organisering, god kvalitetssikring av den informasjonen Jussambassadørene videreformidler, og svært grundig opplæring på Jussambassadør-seminaret. I tillegg benyttes standardiserte foredrag, med supplerende brosjyrer på lett norsk og morsmålet. Målet er at kvinner som hører foredraget får kjennskap til hvilke type problemer som kan ha en juridisk løsning, og hvor de kan henvende seg om de møter disse problemene. I tillegg benytter JURK kunnskap og erfaring innen formidling på lett norsk, og kjennskap til den gruppen vi retter oss mot, til å tilpasse materialet og gjøre det forståelig. Informasjonstema velges i samråd med jussambassadørene, hva som oppleves som nyttig informasjon for dem. Prosjektet nådde i underkant av 850 personer i 2017. <https://jurk.no/>

Norsk folkehjelp – En folkevenn

Prosjektet har som mål å bidra til lavere terskel i kommunene for å bosette flyktninger gjennom praktisk og frivillig inkluderingsarbeid i regi av Norsk Folkehjelps lokallag. Prosjektet gjennomførte inkluderingsaktiviteter i 17 lokallag i 2017, og ca. 2 200 personer deltok i aktiviteter i disse lokallagene. Aktivitetene utformes ut fra lokallagenes egne interesser og forutsetninger: språkkafé, turaktiviteter og idrett/svømming er de vanligste, og mange samarbeider med kommunene v/ flyktingetjenesten og NAV, og voksenopplæring. Faglig oppfølging og utvikling av lokallagenes inkluderingsaktiviteter gjøres gjennom regionale og nasjonale samlinger og konferanser, og besøk i lokallagene.

Det rapporteres at 20 -30 % av deltakerne ved de nasjonale konferansene i 2017 var etniske minoriteter og innvandrere. Mange innvandrere er blitt medlemmer i lokallag som har inkluderingsaktiviteter, og noen er blitt valgt inn i styret i lokallagene. <https://www.folkehjelp.no/>

5. Integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner

IMDi mottok 173 søknader på denne ordningen i 2017. Samlet søknadssum var på 63, 6 millioner kroner. Totalt 111 søknader ble innvilget, og samlet innvilget sum var på kr 28,65 millioner. Prosjektene ble gjennomført ved over 60 mottak rundt om i landet. Omtrent 17 000 beboere på mottak deltok i ett eller flere tiltak i regi av organisasjonene. Utover 2017 ble flere mottak lagt ned. Dette resulterte i at flere organisasjoner ikke fikk gjennomført hele prosjektet. Flere organisasjoner som hadde prosjekter ved mottak som ble lagt ned, ytret ønske om å kunne rette aktivitetene mot nybosatte flyktninger. Men det fikk de ikke innvilget, siden målgruppen for denne tilskuddsordningen er beboere i mottak.

Prosjektene som har blitt igangsatt er av svært ulik karakter. Generelt kan vi si at prosjektene bidrar til utstrakt nettverk og erfaringer som er nyttig for videre samfunnsdeltakelse. Uten denne tilskuddsordningen, ville vi vært «prisgitt» mottakets og de frivillige organisasjonenes egen vilje til evt. å ta kontakt med hverandre om aktiviteter for beboere i mottaket. De frivillige organisasjonene tilbyr som oftest aktiviteter utenfor mottaket, og dette, i seg selv, bedrer muligheten for økt deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Med denne tilskuddsordningen får beboerne dermed en bedre mulighet til å knytte nye kontakter og skape nettverk også utenfor mottaket.

Deltagerne har særskilt fått mulighet til meningsfull hverdag, tilgang til møtearenaer der beboerne har møtt både nordmenn og andre fastboende innvandrere, bygge nettverk i lokalsamfunnet og mot lokalt næringsliv, språkopplæring gjennom lek og sosialsamvær. Mange prosjekter har hatt opplæring/arbeidsretting som tema, blant

annet med henblikk på informasjon om deltakelse i lag og foreninger, arbeidsliv og arbeidskultur, demokrati og velferdsstat og arbeidsretting.

Eksempelvis kan dette være viktigheten av å komme presis i Norge, gjennom å delta på organisert fotballtrening, eller å lære om hvordan norsk natur kan være en ressurs, gjennom å delta på turer med **Turistforeningen** eller fisketurer med **Norges Jeger- og fiskerforbund**.

Like viktig er også gleden og inspirasjonen det gir å få møte andre mennesker i et avbrekk i den lange hverdagen på asylmottaket. Prosjektene har bidratt til å motvirke isolasjon på mottakene og gitt deltakerne en opplevelse av mestringfølelse. Noen prosjekter, som klatring, fotball og turer, gir mulighet for sosiale aktiviteter som samtidig gir viktig helsefremmende fysisk trening. Andre gir informasjon som er nyttig i videre samfunnsliv, som informasjonen Skeiv Verden gir om seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet, familieformer, og seksualitetsmangfold og rettigheter knyttet til dette i Norge.

Sanitetskvinnene gir viktig informasjon om kosthold og helse, «nettvett» for foreldre, sammen med et sosialt miljø med «søm, strikk og prat». Prosjektene gir et glimt inn i mulighetene som ligger i samfunnet utenfor asylmottaket, både i arbeidslivet, i frivilligheten for øvrig i det aktive sivile samfunnet. Aktivitetene gir uformell kompetanse av ulik karakter, som alle er nyttige for den som etter hvert skal forholde seg til samfunnsliv og arbeidsplasser i det flerkulturelle Norge på en god måte.

Eksempler på gode prosjekter

Bodø Idrettsråd «Idretten – en viktig inkluderingsarena i Bodø», ved Tverlandet mottak

Prosjektet var målsatt å gi økt kunnskap om idrettens betydning som sosial inkluderingsarena i det norske samfunnet og å bidra til at flere flyktninger deltar i organisert idrett, både som aktiv og frivillig. Prosjektet skulle også gi arbeidstrening ved å gi flyktninger anledning til delta i planlegging og gjennomføring av idrettsarrangementer.

Beboerne på mottaket har deltatt på ulike idrettsarrangementer, og det har vært avholdt kurs om idrettens oppbygging, virke og betydning for sosial integrering i det norske samfunnet. Det er gjennomført kurs om Bodøidretten og hva de har å tilby. En aktivitetsguide er skolert. Prosjektet er videreført i 2018.

<https://bodoir.klubb.nif.no/Sider/Inkludering.aspx>

Vibro: Stemmen til unge asylsøkere, ved Ila, Bjørnebekk, Dikemark

Gjennom prosjektet har en gruppe unge voksne asylsøkere fått opplæring og praktisert som journalister i VIBRO Magasinet, et nettbasert magasin der unge stemmer kan uttrykke sine opplevelser og meninger på tvers av kulturell, sosial og økonomisk bakgrunn. Alle deltakerne i prosjektet har deltatt i workshops i kreativ formidling og historieformidling, journalistikk og utvikling av saker. De har fått innføring i foto, film, kreativ skrivning, og informasjon om det norske samfunnet, rettssystemet, lover og regler og andre relevante temaer.

De har deltatt i inspirasjonssamtaler med tidligere asylsøkere for økt motivasjon og tips. Deltakerne har jobbet som journalister og skrevet artikler om seg eller noe annet som er viktig for dem å dele, gjort intervjuer om integrering m.m. En suksessfaktor har vært at alle har fått tett oppfølging av en personlig mentor som snakker deres morsmål. Mentorene har jobbet på frivillig basis, noe som kan være utfordrende, da de er studenter eller jobber fulltid. Arbeidet har gitt deltakerne svært god progresjon i skriftlig og muntlig norsk og bidratt til nettverksbygging utenfor mottaket. De har videreutviklet egne kreative evner, og fått en følelse av inkludering i samfunnet og blitt inspirert til videre arbeid. Deltakerne har fortsatt kontakten med VIBRO etter prosjektperioden, selv om flere har blitt bosatt eller flyttet til andre mottak. Vibro vil etablere en Alumni gruppe som skal gi muligheter for og tilbud om videre oppfølging til deltakerne etter at prosjektet ble avsluttet, og ønsker å jobbe videre med tiltak som kan gi tilsvarende muligheter til bosatte flyktninger. For prosjektet i 2018 har Vibro, etter ønske fra tidligere deltakere, lagt inn entreprenørskap og tilleggselementer i workshop og arbeidstrening i form av et kort opphold hos en startup. <https://www.youtube.com/watch?v=tiOTSEF3lcs&feature=youtu.be>

Røde Kors

Gjennom prosjektet «Aktivitet i mottak for voksne» gjennomførte Røde Kors lokallag aktiviteter i 53 asylmottak over hele landet, og nådde rundt 4 440 personer i målgruppen. Målet med tiltakene var å gi deltakerne positive og meningsfulle opplevelser som kan bidra til integrering både på kort og lengre sikt. Aktivitetene var varierte og hadde fokus på mestring, sosial inkludering og kontakt med lokalbefolkningen. Innholdet ble utviklet på bakgrunn av lokale forhold, ut fra interesser og ressurser både hos beboerne og de frivillige i aktiviteten, og omfattet bl.a. åpne lokale møteplasser/kafé, kortere og lengre turer, sykkelskole, norsktraining, førstehjelp, sy-, strikke- og hobbyaktiviteter.

Tiltakene har i 2017 hatt større fokus på aktiviteter utenfor asylmottaket, og på inkludering i eksisterende Røde Kors aktivitet som f.eks. Til Topps og Norsktraining. Aktivitetene har i mange tilfeller fungert som en god integreringsarena hvor deltakerne har blitt kjent med lokalbefolkningen, og flere som deltok på aktivitetene har selv blitt frivillige. En viktig erfaring er at deltakerne ofte får mer ut av regelmessige aktiviteter over tid, enn enkeltstående arrangementer. Langsiktige og jevnlig tiltak skaper gode relasjoner og bygger tillit, som gir et godt grunnlag for integrering.

Norges fotballforbund

Norges fotballforbund mottok støtte til prosjektet «Aktivitet for voksne i mottak», med formål å stimulere til fotballaktiviteter i regi av klubb/krets som bidrar til at voksne i mottak får en meningsfull hverdag, og til å forberede flyktninger til bosetting i kommunene. Til sammen ble 43 tiltak gjennomført over hele landet, og totalt 865 voksne beboere i mottak deltok.

Aktivitetene ble organisert gjennom ordinære og spesialtilpassede treninger, seriepill og enkeltstående cuper og kamper. Det ble lagt vekt på å skape trygge omgivelser, og på god pedagogisk tilrettelegging for å inkludere alle uavhengig av nivå. Mange klubber rapporterer at inkludering i eksisterende lag har fungert bedre enn egne separate treninger for målgruppen. Mange klubber har også lagt vekt på å integrere deltakere i lokalsamfunnet gjennom sosiale samlinger /aktiviteter i tilknytning til fotballaktivitetene. Dette har bidratt til positiv interaksjon mellom beboere på asylmottak og lokalsamfunnet. Tiltakene har videre bidradd til å forbedre fotballklubbenes samarbeidsrelasjoner til asylmottakene og til kommunene.

6. Innsats for særlig utsatte innvandreregrupper

Formålet for tilskuddene er å skape arenaer for direkte kontakt med utsatte innvandreregrupper. Dette er ikke søkbare tilskuddsordninger, organisasjonene navngis i Prop.1 S. Det blir gitt støtte til ulike tiltak som bidrar til myndiggjøring utsatte innvandreregrupper, bygd på samarbeid med ressurspersoner og brobyggere i ulike miljøer og organisasjoner. Tilskuddet ble i 2017 øremerket tre organisasjoner: Brave Heart (tidligere Refugee Alliance), MiRA Ressursenter for kvinner med minoritetsbakgrunn og Kirkens Bymisjon v/Primærmedisinsk Verksted (PMV).

Brave Heart

Brave Heart er en kristen hjelpeorganisasjon med hovedkontor i Kristiansand, som jobber for å støtte og gi håp til flyktninger og innvandrere, og med særlig kompetanse på traume- og integreringsfeltet. Støtten har gått til prosjektet SPA Traumetil-tak, som drives i Trondheim og Kristiansand og er rettet mot kvinner med flyktninge- og innvandrerbakgrunn. Det er gjennomført en rekke ulike tiltak, som personlig veiledning, tilrettelagt trening, café/uformelle møter, undervisning og gruppesamtaler, samt norskundervisning og -trening. <https://www.bheart.no/>

MiRA Ressursenter for kvinner med minoritetsbakgrunn

Støtten har gått til «Mødre som veiledere» er et helhetlig kurs- og aktivitetstilbud til kvinner med minoritetsbakgrunn ved MiRA-senteret. Arbeidet tar utgangspunkt i kvinnenes egne ressurser og målet er å bidra til selvstendigjøring og selvtilit i morsrollen samt å trene kvinner til å bli veiledere i egne nærmiljøer. I 2017 har tilta-

ket videreført fokus på empowerment og styrking av minoritetskvinnens egne ressurser ved å arrangere en rekke kurs, workshops, aktiviteter og utflukter. Deltakere har vært både sertifiserte veiledere og nye deltakere som har ønske om å videreutvikle sin kompetanse. <https://mirasenteret.no/>

Kirkens Bymisjon, Primærmedisinsk Verksted (PMV).

PMV er et flerkulturelt senter som arbeider med sosial og tverrkulturell brobygging. Aktivitetene tar utgangspunkt i ulike helsetemaer, og gjennomføres ofte med strukturerte dialoger som metode, og med empowerment og utvikling av selvhjelpsstrategier som mål. Deltakerne representerer rundt 20 ulike opprinnelsesland, men hovedvekten er personer med somalisk, arabisk og pakistansk bakgrunn.

PMVs driftsaktiviteter i 2017 har omfattet individuell veiledning, grupper med ulike aktiviteter (bl.a.; trening, matlaging, søm/symaskin) verdidialog, kursing, veiledning og oppfølging av frivillige flerkulturelle brobyggere, undervisning, forelesninger og eksterne foredrag og kompetansebygging gjennom deltagelse på konferanser og seminarer. <https://kirkensbymisjon.no/pmv-flerkulturelt-ressurscenter-i-oslo/>

7. Øremerkede enkelttilskudd

SOS barnebyer og Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) fikk øremerkede enkelttilskudd i revidert nasjonalbudsjett for 2017. SOS barnebyer fikk 2 mill. kr, som skulle gå til prosjektet SAMMEN. KIA fikk 4 mill. kr, til deres språkopplæringsprogram.

SAMMEN skal bidra til at ungdom som har flyktet alene til Norge får mulighet til å bli kjent med norsk ungdom. Slik kommer de raskest og på den mest naturlige måten inn i lokalmiljøet på sitt nye hjemsted. De får en reell mulighet til å bli en del av sosiale nettverk og få venner. Sammen jobber ungdommene i grupper med et selvvalgt prosjekt og mot et felles mål. SOS-barnebyer og norske kommuner tilrettelegger prosjektet, men det er engasjerte ungdommer som er avgjørende for at prosjektet gir resultater. De rapporterer om svært vellykkede resultater i 2017. Om arbeidet i 2017 står det:

«Erfaringene fra de første 16 SAMMEN-kommunene viser at det har skjedd mye på bare et år. Selv om kommunene er i forskjellige faser og aktivitetsnivået varierer, har prosjektet bidratt til at flere hundre ungdommer rundt om i landet har blitt kjent med hverandre gjennom aktiviteter. Lista over aktiviteter er lang og inneholder blant annet å lage gatekunst, spille inn musikkvideo, arrangere klatrekurs, dra på Go-kart og bowling, lage danseforestilling, dra på hyttetur, være i akebakken, lage mat sammen – og mye mer. Aktivitetene har tatt utgangspunkt i interessene til deltakerne og de lokale mulighetene.»

KIA melder at midlene har bidratt til å utvide tilbudet i Oslo, samt at de har åpnet tilbud i Kristiansand og Stavanger høsten 2017. Til sammen har det vært gående

syv klasser med 20-25 kvinnelige elever i hver klasse. Elevene har hatt skole hver dag, og de har hatt stor progresjon og engasjement.

8. Vedlegg

1. Lokale innvandreroorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn

Kommune	Tildeling	Antall org med driftstøtte	Innvilget beløp	Antall org med aktivitetsstøtte	Innvilget beløp
Arendal	133717	1	7000	7	80000
Bergen	1077009	21	420000	30	657000
Bodø	105337	4	53500	4	51877
Bærum	520806	7	160000	11	368200
Drammen	452990	11	210000	24	187000
Fredrikstad	289495	5	42000	17	247495
Gjøvik	92467	1	3220	4	80000
Hamar	82757	6	6000	6	72000
Kristiansand	351563	8	120000	16	230000
Oslo	4860692	24	852100	114	4008500
Sandefjord	218183	4	34813	6	174000
Sandnes	363681	17	140000	13	209681
Sarpsborg	224294	0	0	12	224294
Skedsmo	310573	0	0	8	310573
Skien	193454	2	9000	20	186000
Stavanger	633134	18	228000	17	339134
Tromsø	197468	6	36000	17	161468
Trondheim	587794	2	40000	33	546700
Tønsberg	128408	1	20000	11	108410
Ålesund	146198	1	20000	4	120000
Totalt	10970019	139	2401633	374	8362332

Oversikt over organisasjoner som har fått støtte i de 20 kommunene:

Organisasjon	Tilskudd
<u>OSLO</u>	
Driftsstøtte	
Chinese Professionals in Norway (CPN)	44460
Den eritreiske forening i Oslo og omegn	21320
Institut Sevdaha	28860
International Centre for Culture, Literature & Publication	24440
Islamabad/Rawalpindi Welfare Society Norway	60000
Kharian Workers Welfare Society Norway	31980
Kurdisk Demokratisk Samfunnssenter (tidl. Kurdistan Kulturforening)	34060
Mangfoldhuset	27560
Minhaj Kvinneforum	26260
Minhaj ungdom	26520
Non-Resident Nepali Association, Norway	26780
Norsk-Russisk Kultursenter	33800
Norwegian-Chinese Women's Association (NCWA)	26260
Ogaden Velferd Forening	30160
Oslo Kirkkuyu Kultur Forening	49920
Pakistan Velferds Organisasjon Norge	42900
Sagene kultur- og aktivitetssenter (SKAS)	42640
Serbisk Forening RAS	22880
Søndre Nordstrand Kultur og dialogforening	60000
Tamil Sangam i Norge	46020
Tyrkisk hjelpe- og støtteforening	60000
Tyrkisk Samlar Familieforening - avd. Oslo	26780
Unionen for Europeiske Tyrkiske Demokrater i Norge	23660
Vishwa Hindu Parishad Norway	34840
Aktivitetsstøtte	
Acharaugo dancing group in Norway	20000
Africa Center for Information & Development ACID	15000
Al-Zahraa Organisasjonen i Norge	40000
Ammerud flerkulturellforening	25000
Antirasistisk Senter, AGENDA X	75000
Bazm-e Ahbab-e Pakistan, Norway	15000
Bjerke Mela v/Camalini	80000
Bjørndal Frivilligsentral	20000

Camalini	40000
CAYA Culture & yoga association	30000
Center for Change and Development	20000
Delfin svømmeklubb	30000
Den Norske Turistforening Oslo og Omegn	30000
Den Polske Klubben i Norge	50000
ERAS Nettverk	170000
Ezinne Athletics	60000
Fellesskap og Respekt	35000
Flerkulturell barne- og ungdom læringscenter	23500
Frelsesarmeen Stovner	25000
Furuset Allidrett IF	120000
Furuset Idrettsforening	130000
Groruddalen Frie Filmere	50000
Groruddalen Think Tank	25000
Høybråten og Stovner IL	25000
Imo Diaspora in Norway	20000
Innvandrerkvinneres ressurs- og aktivitetsforum	35000
Institutt Sevdaha	20000
Internasjonal helse- og sosialgruppe (IHSG)	30000
International Centre for Culture, Literature & Publication	40000
Islamabad/Rawalpindi Welfare Society Norway	30000
ISMG Ungdom	2000
Jarga Art and Fashion Weekend	80000
Kristent Interkulturelt Arbeid Oslo	40000
Kultur uten grenser	40000
Kulturgruppa VICTOR	50000
Lahore Familienettverk	20000
Mangfoldhuset	35000
Mennesker i Fokus	30000
MiRA Ressurscenter for innvandrere- og flyktningkvinner	600000
Mosaic	50000
Nabo Oslo	30000
Nigerian Women Association in Norway (NIWAN)	30000
Norges Aserbajdsjanske Ungdomsforening - NAYO	25000
Norges Blindforbund, Oslo Fylkeslag, Integreringsutvalget	50000
Norges KFUK/KFUM	60000
Norsk Innvandererforum	15000

Norsk Pakistansk Eldreforening	20000
Norwegian Sickle Cell Anemia Organization	20000
Ogaden Velferd Forening	25000
Oslo Døveforening	100000
Oslo Folkeakademi	15000
Oslo og Omland Friluftsråd	25000
Oslo Røde Kors, Groruddalen Røde Kors Ressurscenter	60000
Oslo Røde Kors, Kvinnekafeene	90000
Oslo Røde Kors, Mortensrud Røde Kors Ressurscenter	60000
Oslo Røde Kors, ORKIS Ressurscenter	30000
Oslo Søndre Frikirke Kvinnegruppe	15000
Pakistan Velferds Organisasjon Norge	40000
Panafrican Women's Association PAWA	55000
Sagene Frivilligsentral	20000
Sagene internasjonale og flerkulturelle frivillighetssentral - SAIFF	150000
Sagene kultur- og aktivitetssenter (SKAS)	20000
Skeiv Verden Oslo og Akershus	98000
Sports & Cultural Federation Norway	30000
Sri Lankan Association of Norway (SLAN)	30000
Stiftelsen Amatheia	25000
Stiftelsen Vålerenga Fotball Samfunn	50000
Stolte Jenter	80000
Søndre Nordstrand Innvandrerforening	150000
Tabanka Dance Ensemble	60000
Tamil Sangam i Norge	20000
Tamilsk Kvinneorganisasjon	15000
The Gambian Association in Oslo	15000
UngDialog Sentralstyre	20000
Union of Ghanaians in Norway	25000
VIBRO - Vi bryr oss	30000
Vær Stolt	130000
<u>ARENDA</u>	
Driftsstøtte	
Serbisk forening Nikola Tesla	7000
Aktivitetsstøtte	
Den Vietnamesisk Budistiske Forening	2000
Aust Agder idrettskrets	15000
KIA Arendal	30000

India i Aust Agder	5000
Barbu menighet	5000
Kongolesisk Forening	8000
<u>BERGEN</u>	
Driftsstøtte	
Afrikanske Flyktningekvinner Org.	10000
Alamal	20000
Arabiske kultur senteret i Norge	20000
Association of Ghanaians in Hordaland	20000
BERGEN TAMILKATOLSKE FORENING BERGEN NOR	30000
Den Eritreiske Forening i Hordaland	30000
Den kongoletiske forening Lisanga	10000
Den Latviske Foreningen i Bergen	10000
Den Somaliske foreningen i Hordaland	20000
Den Vietnamesiske Velforeningen i Bergen	20000
Eritreisk vennskaps- og støtteforening	20000
Forening av Serbere og venner til Serbia	30000
Gambia Org. Westland Branch Bergen	10000
Indian organization of Bergen	30000
Liberial Association in Hordaland	20000
Nepali bergen society	20000
Oromo Forbund i Hordaland	30000
Somalisk kvinneforening i Hordaland	30000
Synergie Congo	10000
Tsjetsjensk-Norsk Vennskapsforening	10000
Wazalendo kenya	20000
Aktivitetsstøtte	
8.mars initiativet (via FO Hordaland)	25000
African Dance & Drum	20000
Alamal	10000
Arabiske kultur senteret i Norge	15000
Bergen internasjonale filmfestival	50000
Bergen og Hordaland Turlag	84000
Bergen Røde Kors	50000
Det Felles Innvanderråd i Hordaland	40000
Eritreisk vennskap og støtteforening	8000
Gambia Org. Westland Branch Bergen	10000
Global Future Venneforening- Hordaland	8000

Hawak Kamay Bergen	20000
Indian organization of Bergen	70000
Katrine Meisfjord	25000
KFSynergy	2000
Kristent Interkulturelt Arbeid	15000
MiR	20000
Multinasjonalt Kvinnefellesskap i Bergen	32000
Naturvernforbundet Hordaland	75000
Organisation of African Associations.	20000
Pottal-Foreningen i Hordaland	10000
Salt Bergenskirken	12000
Samarbeidsrådet for Tros- og Livssynssam	30000
SIM Kulturmeistringssenter i Åsane v/TK&F	6000
<u>BODØ</u>	
Driftsstøtte	
Filipino Community in Bodø	5000
Norsk-Russisk forening i Bodø	14000
Polsk-Norsk forening i Bodø	14500
Som/Nor	20000
Aktivitetsstøtte	
Bodø Røde Kors	10377
MiR	12500
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Bodø	14500
Bamse B	14500
<u>BÆRUM</u>	
Driftsstøtte	
Pakistan Norwegian Friends Society	30000
Den eritreiske forening i Bærum	30000
Asker Og Bærum Tamiler Inaiyam	30000
A&B Tamilske forening	20000
Annai Poopathi Tamisk kultursenter	20000
Soma il	10000
Chinese proffesionals in Norway	20000
Aktivitetsstøtte	
Bærum Frivilligsentral	80200
Asker Og Bærum Tamiler Inaiyam	45000
Bærum Røde Kors	80000
Asker og Bærum Afghansk Forening	20000

Den eritreiske forening i Bærum	30000
Mamageno	15000
DNT Bærum	45000
Tanum Sokn	45000
<u>DRAMMEN</u>	
Driftsstøtte	
Tyrksik Samlar kulturforening	30000
Tyrksik Samlar kvinneforening	20000
Den Bosniske kulturforening Drammen	30000
Drammen minoritetsråd	20000
Drammens Tamiler vennskapsforening	30000
APKT Drammen Annai Poopathi Tamisk kultursenter Drammen	10000
Tamil kvinneforening	10000
Nergiz Kurdisk kulturforening i Buskerud	30000
Drammen Filopino dance group	10000
Drammen International Gospel Choir	20000
<u>FREDRIKSTAD</u>	
Driftsstøtte	
Den vietnamesiske Forening i Fredrikstad	12000
Kurdisk kvinnegruppe i Østfold	6500
Kurdish Women Rights	6000
Somalisk kvinnegruppe i Fredrikstad	5500
Somaliske Velferdsforening for Østfold	12000
Aktivitetsstøtte	
Den Polske Lørdagsskolen I Fredrikstad	3000
Den vietnamesiske Forening i Fredrikstad	4000
Fredrikstad Friaktivitet	15000
Fredrikstad sentrum frivilligsentral	18000
Fredrikstad øst frivilligsentral	35495
Kurdisk kvinnegruppe i Østfold	10000
Kurdish Women Rights	22500
Lisleby fotballklubb	50000
Menigheten 3:16	23000
Rolvøy IF	27000
Somalisk kvinnegruppe i Fredrikstad	11000
Somaliske Velferdsforening for Østfold	20000
Østfold Flerkulturelt ungdom organisasjon	8500
<u>HAMAR</u>	

Hamar Frivilligsentral	
Hamar Røde Kors	
Vang Røde Kors	
Hamkam	
Evang.luth.frikirke	
Kurdisk kulturforening	
Afgansk kulturforening	
Somali kvinneforening	
<u>KRISTIANSAND</u>	
Driftsstøtte	
Bosnisk forening	25000
Eritreisk forening i kristiansand	15000
Palestinske forening i vest-agder kristiansand	25000
Syrisk forening i vest-agder	15000
Etiopisk forening i agder	10000
Anti analfabetisme gruppe	10000
Liria	25000
Den vietnamesiske flyktningforeningen i vest agder	25000
Aktivitetsstøtte	
Kristiansand Røde Kors	30000
Stiftelsen Arkivet	30000
Forum for integrering og dialog Agder	20000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon I Kristiansand	20000
Vis Sjøvett Kristiansand	15000
Humanetisk Forbund Kristiansand Lokallag	13000
Kristiansand Sanitetsforening	12000
Ressursenteret Unik	12000
Anti Analfabetisme Gruppe	10000
Den Somaliske Komite I Kristiansand	10000
The Redeemed Christian Church Of God Grace Sanctuary Kristiansand	10000
The Positiv Attitude Of Life Of Children In Kristiansand	10000
Ytre Randesund Misjonskirke	10000
<u>SANDEFJORD</u>	
Driftsstøtte	
Sandefjord International Club	4328
BOSNJAK Bosnisk klubb	9878
Filipiniana i Vestfold	7769
Den vietnamesiske forening i Sandefjord	12208

Aktivitetsstøtte	
Sandefjord Røde kors	60000
KIA Sandefjord	10000
Sandefjord Frivilligsentral	34000
Stokke røde kors	54000
Sandefjord internasjonale folkedansklubb	6000
Sandefjord nettverksintegrering	10000
<u>SANDNES</u>	
Driftsstøtte	
Annai Poopathi Tamilsk kultursenter	10000
Association for Ghanaians in Rogaland	5000
Chin Community in Sandnes	10000
Chinese association in Rogaland	15000
Den russiske kulturforeningen i Rogaland	10000
Den vietnamesiske flyktningeforeing i Stavanger	10000
Eelam Tmilenes Forening i Roagland	7000
Eritreisk-islamsk kulturforening i Rogaland	5000
Filipino Association i Rogaland	7000
Indian Society of Rogaland	10000
Indian Tamils Association	10000
Italiensk kulturforening i Stavanger	5000
Litauisk forening	13000
Maharashtra Mandal Stavanger	7000
Sudansk forening i Rogaland	4000
Tamilsk barne-og ungdomsaktivitetssenter	7000
Venezuelansk-norsk forening	5000
Aktivitetsstøtte	
Always Believe	5000
Chinese Association i Rogaland	2000
Hana idrettslag	5000
Hjerte for Sandnes	16581
Inorge Forening	18000
KIA - Kristent interkulturelt arbeid	70000
Lura skolekorps	15000
Pinsemenigheten Betel	7500
Pinsemenigheten Klippen	8000
Sandnes Musikkråd	9000
Sandnes Turlag (Stavanger Turistforening)	33600

Sandnes Ulf	20000
<u>SARPSBORG</u>	
Aktivitetsstøtte	
Thai/Norsk Språk og kulturforening	10000
Friends for Understanding	12000
Fellesforum for innvandrerkv. (Ziba)	25000
Norsk Folkehjelp	70000
Dialogforum Østfold	30000
Det albanske kultur- og trossamfunn	15000
Sarp. flerkult. Håndarb. & dialogforum	25000
Filippinsk Sang- og Dansegruppe	10000
Sarpsborg 08	10000
Foreningen Bosnia og Hercegovina Østfold	17294
<u>SKEDSMO</u>	
Aktivitetsstøtte	
Kulturmix 2017	110000
8.mars arrangement	50000
Bollywoodfestivalen	37000
Svømming for kvinner	43000
Trening fo kvinner	30000
Skedsmo Dialog & Dialogkurs for menn	36000
Seminar om helse og kosthold	5000
<u>SKIEN</u>	
Driftsstøtte	
Klubb Bosnia og Herzegovina	5000
Bayanihan- den Filippinske forening i Grenland	4000
Aktivitetsstøtte	
Grenland livredning og svømmeklubb	20000
Telemark Røde kors	18000
Skien Soul children	15000
Gulset nærmiljøsender	12000
På sykkel i Telemark	20000
Pinsekirken Tabernaklet	12000
Al-ghadir islamiske kultur forening	3000
Skien kunstforening	10000
Bakken Folkehage	15000
Telemark Afghansk forening	6000
Den somaliske kulturforening i Telemark	5000

Liberiansk forening	5000
Klubb Bosnia og Herzegovina	5000
Vietnamesisk katolsk forening i Telemark	5000
Thaiforeningen	5000
Eritreisk forening i Skien, Porsgrunn og Bamble	5000
Serbisk forening	5000
Eritreisk forening for rettferdighet og demokrati	5000
Den sør- sudanske kvinnegruppa avdeling Skien (Oslo)	5000
Bayanihan- den Filippinske forening i Grenland	10000
<u>STAVANGER</u>	
Driftsstøtte	
Association for Ghanaians in Rogaland	5000
Chinese Association In Rogaland (CAIR)	15000
Den russiske kultur foreningen i rogaland troika	20000
Den Vietnamesiske Flyktningforening i Stavanger	10000
Eritreisk kvinneforening i rogaland	10000
Eritreisk-islamsk kulturforening i rogaland	5000
Filipino association in rogaland	10000
Indian Society of Rogaland	30000
Indian tamils association (ithal)	10000
Italiensk Kulturforening i Stavanger	15000
Litauisk Forening i Rogaland	7000
Maharashtra mandal stavanger	10000
Open hands for you	10000
Oromo-sambandet i sør rogaland	7000
Palarong Pinoy i Rogaland	10000
Stavanger aktiv people society	30000
Stavanger chin organisation	15000
Sudansk Forening i Rogaland	6000
Tamilsk Barn- og Ungdomsaktivitetssenter	13000
Venezuelansk-norsk Forening	25000
Aktivitetsstøtte	
Caritas Stavanger	56000
Chinese association in rogaland	10000
Den Russiske Kultur Foreningen i Rogaland Troika	14000
Indian Society of Rogaland	20000
Internasjonalt kristent felleskap IKF	10000
Islamske opplæringscenter	10000

Kia	46000
Kurdistan freds organisasjon	6000
Open Hands for You	36000
Palarong Pinoy i Rogaland	12000
POLSK NORSK FORENING	10000
Salsamor Stavanger	8000
SBF	15000
STL Samarbeidsrådet for Tros- og livssyn.	10134
Tamilsk barn- og ungdoms aktivitetssente...	6000
The Redeemed Christian Church of God Day...	20000
Tjensvoll Fotballklubb	50000
<u>TROMSØ</u>	
Driftsstøtte	
Flerkulturelt Forum Tromsø	6000
Afghansk forening	7000
Multicultural sports club	5000
Den arabiske foreningen	5000
Tromsø Filippinske Forening	6000
Norsk Russisk forening	7000
Aktivitetsstøtte	
Artic Meeting Point/ Vel Møtt i Tromsø	11000
Blandakoret Nordaførr	7000
Domkirken søkn	10000
Jesuskirka Tromsø	20000
Tromsø Idrettsråd	10000
Flerkulturelt Forum Tromsø	15500
Stiftelsen Tromsø Internasjonal Film Festival (TIFF)	15000
<u>TRONDHEIM</u>	
Driftsstøtte	
Phillippine cultural organization	10000
Den vitetnamesiske flyktningeforeningen i Trondheim	30000
Aktivitetsstøtte	
Den etiopiske forening i trøndelag	8000
Den vietnamesiske flyktningforening i trondheim	15000
Feliz gym community	5000
Gratisbutikken te & tøy	43000
Grupo uniao na capoeira trondheim	10500
Ila frivilligsentral as	13000

Iram iqbal	10000
Kia trondheim	26500
Kolstad fotball	20000
Kulturenheten Trondheim kommune	30000
Kvinne Plattform	6000
Ladehammerfestivalen	10000
Midtnorsk urban dans arrangement	10000
Mosaic festival trondheim amanda nicole fayant	70000
Norges håndballforbund region nord	60000
Norsk start trondheim	6000
Philippine cultural organization	10000
Rumensk fritidskulturgruppe	11000
Sjetne bydelshus	8000
Spektra cricket klub	20000
Stammen as	20000
Studentsamskipnaden i gjøvik, ålesund og trondheim	15000
Tordenskjold senter	9700
Transform	90000
Trondheim røde kors	20000
<u>TØNSBERG</u>	
Driftsstøtte	
Den Vietnamesiske Flykningforening i Tønsberg og Omegn	20000
Aktivitetsstøtte	
Røde Kors Tønsberg "Flyktningkompis"	20000
Tønsberg Røde Kors "Til topps"	20000
Tønsberg og Vestfold Røde Kors	20000
Røde Kors Tønsberg Tønsberg Ressurssenter"	10000
Tønsberg Røde kors "Integreringsgruppe for menn"	10000
Vestfold Røde Kors	10000
Vestfold Frie Filmere	4970
Tønsberg Pinsekirke Betania	4970
Lions club tønserg	4970
Viet - norsk kvinne- og familielag	3500
<u>ÅLESUND</u>	
Driftsstøtte	
Tamilsk kultursenter	20000
Aktivitetsstøtte	
Blå Kors	50000

Røde Kors	50000
Sportsklubben Herd	14000
Ålesund tamilske forening	6000

2. Nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet

Organisasjon	Tilskudd
Antirasistisk senter	2 175 000
Caritas	2 000 000
Fargespill Bergen	2 000 000
Human Rights Service (HRS)	1 835 000
Innvandrerne Landsorganisasjon (INLO)	600 000
JustUnity	500 000
Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)	1 265 000
LIM – Likestilling, integrering, mangfold	700 000
Minotenk – minoritetspolitisk tenketank	2 000 000
MiRA – Ressurssenter for innvandrere og flyktningkvinner	2 050 000
Multikulturelt Initiativ- og Ressursnettverk (MiR)	500 000
Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS)	2 630 000
Organisasjonen mot offentlig diskriminering (OMOD)	1 440 000
Samora	1 500 000
Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)	2 350 000
Utrop	500 000
Til sammen:	24 045 000

3. Frivillige organisasjoner sitt holdningsskapende/forebyggende arbeid mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige inngrep i unges frihet

Organisasjon	Prosjekttittel	Tilskudd
Info123	Introdusere modellen endrings-agent (CHANGE agents) i Norge	100 000
Sagal Help To Self Help Organization	Kultur kan endres!	110 000
Vest-Agder Røde Kors Distriktskontoret	FLEXid 2017	130 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon I Trondheim	Tradisjoner i min kultur	150 000
Ex-Muslims Of Norway	Mitt Liv, Min Kropp, Min Frihet	180 000
Stiftelsen Oslo Krisesenter	Bokprosjektet del 2	185 000
Falken Cricket Klubb	Ta kontroll over ditt eget liv!	190 000

Lunar	Foreldreprosjektet	200 000
Lin Likestilling Inkludering Og	Frihet til å velge	200 000
Somalia Sport & Culture	Mot kjønnslemlestelse	200 000
Stiftelsen Kvinneuniversitetet Nord	Forebyggende arbeid med foreldre og unge i Bodø 2017 (foreldre i brytning)	200 000
Møhlen Pris Idrettslag	Talk to me	235 000
Buskerud Innvandreråd	Tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, informasjon, unge og rett til å velge	250 000
Alamal	Holdninger, innstillinger, kulturer og relasjoner	250 000
Stiftelsen Oslo Krisesenter	Gutteprosjektet	250 000
Dia Praxis	End Forced Marriages	300 000
Internasjonal Helse- Og Sosialgruppe	Sammen for en bedre hverdag	300 000
Multikulturelt Initiativ Og Ressurs-nettverk	Et liv uten frykt og tvang	300 000
Ilm - Islams Lære & Metode	Mitt liv, Mitt valg & Min fremtid - forebyggende arbeid mot TVE og KLL”	300 000
Tverrkulturell Helseinfo (Thi)	Økt kunnskap om kjønnslemlestelse- og helsetilbud til utsatte minoritetskvinner	300 000
Minotenk	Ressursgruppe for unge menn for likestilling	300 000
Dia-Praxis	Couples Made in Heaven	300 000
Furuset Idrettsforening	Fremtidens veiledere, ditt liv - dine valg	350 000
Equality	Norsk Nok	350 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon I Trondheim	Søster til søster	400 000
Pawa Foundation - Norway	Forebyggende arbeid mot kjønnslemlestelse i Afrikanske miljøer i Oslo	400 000
Pakistansk Kulturforening Skedsmo	Youth Empowerment	400 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo	Forebygging av ekstrem sosial kontroll på PMV	400 000
Samfunnsstiftelsen Ungdom Mot Vold	KAMP for selvstendig valg 2017	400 000
Stiftelsen Amatheia	Mobilisering i etniske minoritetsmiljøer	400 000
Skeiv verden	Åpen og trygg	450 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon I Bergen	Økt valgfrihet og bedre helse gjennom kunnskap, dialog og nettverk	450 000
Røde Kors	Røde Kors-telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	500 000
Totalt		9 430 000

4. Informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere

Del 1

Søker / organisasjon	Prosjekttittel	Målgruppe	Innvilget
Juridisk rådgivning for kvinner	Jussambassadør-prosjektet	Familieinnvandrede kvinner fra Thailand, Polen	350 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen	Informasjonsformidling og veiledning til norsk språk, jobb og samfunn	Voksne arbeidsinnvandrere utenfor EU/EØS	350 000
LIN- Likestilling og inkludering	Ny i Norge	Nyankomne innvandrere fra Asia og Afrika	300 000
Selvhjelp for Innvandrere og Flyktninger (Seif)	På egne ben	Arbeidsinnvandrere; Sør- og øst-Europa	350 000
Chinese Professionals In Norway	Kompetansesenter for Innvandrere	Arbeidsinnvandrere og familie-gjenforente	300 000
Jushjelpa i Midt-Norge	Sosial dumping av arbeidsinnvandrere	Arbeidsinnvandrere	350 000
Røde Kors	Stella Røde Kors Kvinnesenter (Stella Oslo)	Alle kvinner, primært kvinner med innvandrer-bakgrunn	350 000
Pawa Foundation - Norway	Informasjon og veiledning til Afrikanere bostatt i Oslo	Afrikanske innvandrere	300 000
Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)	Informasjon og veiledning for arbeidsinnvandrere i Oslo sentrum og Oslo Øst	Arbeidsinnvandrere	350 000
Norsk Folkehjelp Oslo	Arbeidsmarkedsorientering til arbeidsinnvandrere -	Arbeidsinnvandrere	350 000
Caritas Bergen	Informasjonssenter Bergen	Arbeidsinnvandrere	200 000
Caritas Oslo	Ressurssenter Oslo	Arbeidsinnvandrere	350 000
Kultursenteret Sisa	Velkommen	Nyankomne innvandrere (spes kvinner) fra Russland, Thailand, Filippinene	350 000

Del 2

Organisasjon	Prosjekttittel	Innvilget
Norsk Folkehjelp	Folkevenn	350 000
Norges Fotballforbund	En inkluderende fotballhverdag	325 000
Norske Kvinners Sanitetsforening	Språkvenn 2017	350 000
Norges Røde Kors	Integrerings- og inkluderingstiltak	650 000
Norges Idrettsforbund	Et mer inkluderende samfunn gjennom idrettslag	325 000
Frivillighet Norge	Inkludering i frivillig sektor	500 000
Redd Barna	En god nabo	350 000
Den Norske Turistforening	Et flerkulturelt DNT	350 000

5. Integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner

	Søker	Prosjekttittel	Tilskudd
1	Nome Nærmiljøsender	Et bedre sliv	150 000
2	Herøya Nærmiljøsender	Ny på Herøya	370 000
3	Der du bor-Grenland	Welcome Grenland 2017	420 000
4	Svømmeklubben Poseidon	Svømming og aktivitet..	90 000
5	Kirkelig Interkulturelt Arbeid	KIA Vennessla	224 000
6	Sandøya Montessoriforening	Sandøya initiativet	190 000
7	Ulefoss Turlag	Bygging av gapahuk	19 000
8	KIA Sør	KIA Porsgrunn	134 000
9	Kirkens bymisjon	Aktiv integrering	895 000
10	Human-Etisk Forbund VA	Syng på norsk	60 000
11	Blå kors kristiansand	Aktivitet, opplæring, integr.	242 000
12	Vest Agder Bygdekvinnelag	Likestilling, matkultur og friluft	400 000
13	KIA Sør	Norsktreningskafe	70 000
14	KIA Sør	KIA Fotball	60 000
15	KIA Sør	Verdensmiddag	120 000
16	Redningsselskapet Ung Kr.sand	Solkysten -sørnorsk kystkultur	70 000

17	Telemark innvandrerråd	Alt du lærer kan åpne dører osv	148 000
18	Blomstrende Sørland	Grønn trivsel	185 000
19	Telemark turistforening	Natur på norsk DNT Telemark	770 000
20	Klimaalliansen	Grønnsaksdyrking Odderøya	127 000
21	Skogbrukets Kursinstitutt	Grønn kompetanse - Integrerings av flyktninger	750 000
22	Den Norske Kirke, Drammen	Den Norske kirke Daghøyskolen	190 000
23	DNT Drammen og Omegn	Flerkulturelt friluftsliv i Drammen	500 000
24	Drammen Minoritetsråd	Kvinnesenter / Nettverk Jasmin	150 000
25	Mangfoldshuset Drammen	Tilbud til beboere i Drammen asyl	237 000
26	Folkeakademiet Østre Toten	Mestringsaktiviteter for inkludering i arbeidslivet og det norske samfunn.	750 000
27	Norges Jeger- og fiskerforening - Hedmark	Stimulering og holdningsskapende arbeid gjennom friluftsliv.	40 000
28	Greenspace /Socrith	"Grønt lys" - Grønnsakshager i asyl.	50 000
29	Østre Toten Frivilligsentral	Aktivitet for alle	25 000
30	Refugee welcome to Vågan	Aktivitetsbistand på asyl	142 000
31	Kvæfjord Frivilligsentral	Integrering i bygda	150 000
32	Bodø Frivilligsentral	Økt frivillighet og integrering	400 000
33	KUN	Familier på vent	170 000
34	FNF Nordland	Aktiv nær deg	100 000
35	KUN	Aktiv på vent 2017 Nordland	300 000
36	SAFA Salangen Frivilligsentral	Spillkvelder	49 600
37	SAFA Salangen Frivilligsentral	Tilskudd til svømmetrening Troms	45 000
38	Hadsel Røde Kors	Integreringsprosjekt for beboere på Bankplassen asyl	224 000
39	SAFA Salangen Frivilligsentral	Kreative kurskvelder - trearbeid	60 000
40	FNF Troms	Inkludering gjennom friluftsliv i Troms	230 000
41	HATS	Kultur- og organiseringskurs i 6	500 000
42	Harstad Turlag	Harstad Turlags integreringsprosjekt	233 000
43	Alstahaug Turlag	Bli kjent med kysten	45 000
44	Hadsel Folkedanslag	Dansekurs	10 000
45	Stiftelsen Kirkens Bymisjon Bodø	Egenkraftmobilisering i hverdagen - Språk- kafe om hverdagslivet i Norge	300 000

46	Brobyggerstiftelsen	Fysisk aktivitet og deltakelse som frivillige for beboere på Alstahaug ssted for asylsøkere	157 200
47	Vadsø Atletklubb	Atleten brukt og bryting - et integreringsprosjekt for voksne i	200 000
48	Sentrumskirka/Sandnessjøen flerkulturelle gruppe	Flerkulturell møteplass på asylet	20 000
49	Bodø Idrettsråd	Idretten - en viktig inkluderingsarena i Bodø	300 000
50	Kirskens Bymisjon i Trondheim - Batteriet	Søster til Søster kurs i asyl	800 000
51	Nord-Trøndelag Idrettskrets	Sprek bosettingskommune	100 000
52	Norges Jeger- og Fiskerforbund NT	På tur med gode venner	185 000
53	Spektra Cricket Klubb i Trondheim	Cricket Test Match	38 000
54	Spektra Cricket Klubb	Norges Cricket Forbund - Seriespill 2017	140 000
55	Røde Kors - Lokalforening i Nord-Trøndelag	Grønn omsorg	190 000
56	Snåsa Bridgeklubb	Mangfold i bridgen	25 100
57	Sacred Smile/Verdige Smil	Integrering gjennom nettverk og inkludering	130 000
58	Sacred Smile/Vedige Smil	På Egne Bein	100 000
59	Sørøyane Røde Kors Hjelpekorps	Førstehjelpeskurs for beboere på Søre Sunnmøre	36 460
60	KUN	Familier på Vent	140 000
61	Re:ACT Volda	Friluftsliv med flyktninger og asylsøkerne	80 000
62	Jushjelpa i Midt-Norge	Bidra til at beboere på får best mulig informasjon om sine rettigheter	190 000
63	HEI	Skape et mer inkluderende og åpent samfunn, med godt samhold på tvers av kulturelle grenser	200 000
64	Ulsteinvik Sanitetsforening	Aktiviteter for kvinner på	65 000
65	Kulturhuset Dragen	Etablere kursaktiviteter innenfor områdene sang, musikk, dans og drama for familier knyttet til asyl.	375 000
66	Equality	Norsk Nok	25 000
67	Equality	Norsk Nok	25 000
68	Equality	Norsk Nok	25 000

69	Ulstein Sokn	Kyrkelydens sommerfest	5 650
70	Kjør for livet	Drive for life	120 000
71	Taekwondo	Fysisk aktivitet for å hjelp asylsøkere til å mestre stress	27 000
72	Levanger Frivilligsentral	Diverse aktiviteter for asylsøkere på	180 000
73	KUN	Aktiv på vent	250 000
74	Bergen Muslimske Ungdomsforening (BMUF)	Integrering av Asylanter gjennom aktiviteter	114 000
75	KIA Bergen	Dugnad	10 000
76	KIA Bergen	Språkkafe	50 000
77	KIA Bergen	Nettverksforum	25 000
78	KIA Bergen	Internasjonal Sommerleir	50 000
79	Sogndal Indremisjonsfor- samlng	SIM Internasjonale kafe	50 000
80	Way Forward	Sunn kropp, frisk hjerne	189 416
81	CISV Sunnhordaland	CISV Verda på Stord: Søndagsmoro	20 000
82	Ålgård Meninghet	Global Kafe	150 000
83	Staal Jørpeland IL	Fotball-aktiviteter for voksne i Strand	102 400
84	Pøbelprosjektet	Levende CV	431 998
85	Det Felles Innvandrerråd i Hordaland (DFIRH)	Min stemme- innføringskurs i demokrati og deltakelse	50 000
86	KIA Rogaland	Yrkesrettet norsktraining i Hå kommune	184 000
87	Caritas	Fra asylsøker til borger	500 000
88	Røde Kors Haugesund	Kreativo/ hjerterommet/ norsktening	75 000
89	Sund Turlag	Fleir Kultur i Sund 2017	86 000
90	Larvik sanitetsforening	«Sesam»(styrt, engasjert samtale) i	40 000
91	Oslo Afro Arts Festival	A SPOKEN WORLD	30 000
92	Norges Jeger- og fiskerfor- bund Østfold	Fiske og friluftsliv	86 100
93	Hobøl idrettslag	Fotball og cricket-aktivitet for beboere på	100 000
94	Normisjon region Øst	Besøksgruppen Team Hurdal	100 000
95	Verdig ventetid	Fra meningsfull nåtid til myndiggjørende fremtid	150 000
96	FOSA - Forum for oppvekst og sosialfaglig arbeid	Aktivitetsgrupper	150 000
97	Gamle Oslo forening for inte- grering	Klatreaktivitet/Klatrekurs	197 000
98	IF Fram	Integrerings 2017	150 000
99	Kjør for livet	Drive for life	195 000

100	Den norske turistforening Oslo og omegn	En smak av friluftsliv	155 000
101	Flerkulturelt Råd for Oslo og Akers	Internasjonalt senter ut til	400 000
102	Gledesspredere	Involvering og nettverk	300 000
103	Caritas Norge	Fra asylsøker til borger	400 000
104	Skeiv Verden	Informasjon om seksuell orientering, kjønn- sidentitet og kjønnsuttrykk	150 000
105	Samfunnsstiftelsen Ungdom mot vold	Samfunnsforståelse for integrering	350 000
106	VIBRO magasin	Lage digitalt magasin, opplæring	400 000
107	Norsk fotballforbund	Aktivitet for voksne i	2 600 000
108	Norges Røde Kors	Aktivitet i for voksne	2 240 000
109	Frelsesarmeen	Frelsesarmeen inkludering og kvalifisering	1 188 450
110	Norske Kvinners sanitetsfore- ning	Aktiviteter for kvinner bosatt på asyl	656 000
111	Norges idrettsforbund	NIFs Flyktningfond	2 000 000
			<u>28 649 374</u>